FUM 1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

III.I ENTORN SOCIOECONÒMIC

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ
D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC
A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona xarxa de municipis
Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

© Ignasi Amat

Maig de 2003

ÍNDEX*

1. Principals paràmetres socioeconòmics de la societat catalana

   1.1. La població
   1.2. Estructura sectorial i empresarial de l'economia catalana
   1.3. El mercat de treball
   1.4. La distribució de la riquesa
   1.5. El mercat de l'habitatge

2. La Societat Civil catalana, el Tercer Sector i l'Economia Social

   2.1. Els sindicats
   2.2. Les organitzacions empresarials
   2.3. Introducció conceptual: el Tercer Sector i l'Economia Social

      2.3.1. El Tercer Sector
      2.3.2. L'Economia Social

   2.4. L'Economia Social a Catalunya: grans números
   2.5. Principals entitats de l'Economia Social

      2.5.1. Les Mútues
      2.5.2. Les Cooperatives

         2.5.2.1. Les cooperatives agràries
         2.5.2.2. Les cooperatives de consum
         2.5.2.3. Les cooperatives de serveis i de transportistes
         2.5.2.4. Societats cooperatives catalanes d'habitatge
         2.5.2.5. Les cooperatives d'ensenyament
         2.5.2.6. Les cooperatives de treball associat
         2.5.2.7. Les cooperatives de crèdit

      2.5.3. Les Societats Laborals
      2.5.4. Les Fundacions
      2.5.5. Les Associacions
      2.5.6. Les Empreses Socials d'Inserció pel Treball
      2.5.7. Quadre comparatiu – DAFO

   2.6 Entitats del Tercer Sector

      2.6.1 Organitzacions religioses
      2.6.2 Associacions esportives
      2.6.3 Associacions juvenils
      2.6.4 Altres

2.7 Administracions Públiques

2.7.1 Generalitat de Catalunya
2.7.2 Diputacions
2.7.3 Ajuntaments

2.8. Empreses amb benefici social

2.8.1. Empreses de productes i/o serveis socials i/o ètics
2.8.2. Empreses amb estructura socialment responsable

3. Principals tendències socioculturals de la societat catalana

3.1. Noves estructures familiars
3.2. Pautes de consum
3.3. Educació i valors
3.4. Oci i noves tecnologies
3.5. Mitjans de comunicació

4. Aproximació als diferents perfils socioeconòmics dels potencials clients d'una entitat de finançament ètic

5. Bibliografia

Annex 1

---

* Aquesta aproximació a l'entorn socioeconòmic català no pretén ser un estudi extensiu de la societat catalana sinó que s'ha restringit als paràmetres que considerem que tenen un especial interès alhora de definir el marc en el qual s'ha de desenvolupar el projecte de creació d'un instrument financer socialment responsable català.

1. PRINCIPALS PARÀMETRES SOCIOECONÒMICS DE LA SOCIETAT CATALANA

1.1. LA POBLACIÓ

Marc històric

La població de Catalunya ha mostrat un dinamisme extraordinari en el transcurs del segle XX. Hem passat de 2 milions a més de 6 milions d'habitants, amb un període de fort creixement entre el 1950 i el 1975.

Les característiques principals del nostre creixement són:

- La importància recurrent de les migracions en la determinació del creixement de la població de Catalunya.
- Un inici precoç en el procés de reducció de la fecunditat que ja s'inicia a principis del segle XX.

Evolució de la població catalana durant el segle XX

	Població
1900	1.984.115
1950	3.218.596
1981	5.956.414
1986	5.978.638
1991	6.059.494
1998	6.147.610
1999	6.208.817
2000	6.261.999
2001	6.361.365

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

Des de 1975 la població catalana ha conegut un procés d'estabilització amb les següents característiques:

- Envelliment: Tot i l'augment de les xifres de defuncions, l'evolució de les taxes de supervivència -l'any 1995 era de 74,8 anys pels homes i 82 per les dones- especialment en el cas de les dones, combinat amb l'entrada en edats de jubilació de generacions cada cop més nombroses.

	1975	1994
< 15 anys	25,6%	15,2%
> 65 anys	10,2%	15,7% (18% l'any 2011)

Font: *La societat catalana,* Generalitat de Catalunya, 1998

L'envelliment també té diferències de gènere ja que l'any 1991 el 59% de la població de més de 65 anys i el 70% de la població de més de 85 anys eren dones.

- Disminució accentuada dels indicadors de fecunditat i de les xifres de naixements, malgrat les expectatives de creixement lligades a l'entrada a l'edat de màxima fecunditat de la generació anterior al 1975. L'indicador conjuntural de fecunditat de l'any 1975 és de 2,7 fills per dona de mitjana, el de 1991 de 1,2 i de 1,14 l'any 1995.

- Augment de la mobilitat interna: marcada per la pèrdua poblacional al Barcelonès i la influència de la migració espanyola, comunitària i extracomunitària.

	Saldo migratori net
1971-1975	244.394
1981-1986	-84.352
1986-1991	36.490

Font: *La societat catalana,* Generalitat de Catalunya, 1998

L'entrada al segle XXI suposa per a Catalunya uns nivells de fecunditat pròxims als mínims mundials i una reducció del positiu saldo migratori que històricament havia tingut Catalunya i que representava un dels motors fonamentals del seu creixement demogràfic.

L'escenari de futur pels propers anys es presenta de la manera següent:

- Accentuació del procés d'envelliment i de sobreenvelliment.

- Nou descens de la natalitat, malgrat l'augment de la fecunditat, com a conseqüència de l'arribada a l'edat fèrtil d'un conjunt de generacions menys nombroses, les nascudes a partir de l'any 1975.

Així doncs, es preveu un augment del pes relatiu de la població de més de 65 anys, de l'edat mitjana de la població i de la relació de dependència entre la població vella i la població en edat activa. Però hi ha un factor important que pot modificar les previsions i canviar les perspectives de futur: les migracions.

Les migracions a partir dels noranta

Cal remarcar el gran nivell de mobilitat interna de Catalunya i el desplaçament de població per l'interior de l'Estat que reflecteix les característiques del model de desenvolupament i de les relacions socials dependents del mercat immobiliari i de treball. S'ha de tenir en compte que tot i que el concepte de mobilitat demogràfica pot tenir connotacions positives -davant la demanda creixent de flexibilitat laboral-, la idiosincràsia del territori català i les seves tradicions culturals manifesten, probablement, una mobilitat provocada per agents estructurals contraris a les voluntats individuals i familiars de la població.

Migracions. Any 2000.

Immigracions per lloc de procedència	Catalunya
Dins de la província	144.928
De la resta de Catalunya	27.319
De la resta d'Espanya	30.251
De l'estranger	33.933
Total	**236.431**

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

Migració interior

En l'actualitat, quan la immigració exterior és relativament reduïda, destaca la immigració interior com un factor important per explicar la dinàmica poblacional.

A finals dels anys noranta les entrades residencials dels municipis catalans procedents de la resta del territori català representaven el 80% (proporció lleugerament inferior a causa del subenregistrament de la immigració estrangera).

Tot i així cal destacar que la societat catalana és una de les menys mòbils de tot el conjunt occidental per les següents raons:

- L'escassetat d'alternatives en el mercat de l'habitatge.
- L'existència d'estratègies familiars que afavoreixen un cert grau d'immobilitat, el retard en la formació de les noves llars i la proximitat de les localitzacions residencials.

La dinàmica migratòria pot estar generant una nova imatge del territori català, en la qual desapareix la vella dicotomia entre uns espais emigratoris, identificats amb el medi rural tradicional, i uns espais immigratoris, que s'associen amb les ciutats cohesionades.

Població. 1981-2001. Comarques, àmbits i províncies.

	1981	1991	2001
Barcelonès	2.454.491	2.302.137	2.105.302
Camp de Tarragona	358.809	387.052	453.289
Osona	115.000	117.442	129.455
Comarques Centrals	396.399	401.826	426.561
Pallars Jussà	14.219	12.860	12.390

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

Tot i que la participació quantitativa del Barcelonès en el total de moviments reflecteix el seu pes poblacional no mostra una propensió migratòria superior a la resta. S'han de destacar àrees de forta cohesió migratòria d'abast comarcal (Osona, Bages, Anoia), supracomarcal (Lleida, Girona) o metropolitana (la regió de Barcelona i la de Tarragona-Reus-

Valls). Són per tant les ciutats entre 20.000 i 60.000 habitants les principals receptores dels fluxos migratoris interiors en detriment dels grans nuclis urbans, com Barcelona, i dels municipis més petits.

Pel que fa als moviments migratoris en funció del gènere, trobem poques diferències entre homes i dones.

D'altra banda, podem indicar que l'edat és la variable més rellevant:

- Migració d'arrossegament durant la infància.
- Intensitat màxima dels adults joves quan s'emancipen del domicili dels pares.
- Declivi posterior de la intensitat migratòria.

Migracions amb la resta d'Espanya

Les emigracions de retorn formen una part important dels intercanvis demogràfics de Catalunya amb la resta d'Espanya des dels anys noranta.

També cal destacar la pèrdua del pes de comunitats com Andalusia i Extremadura a favor de les comunitats més desenvolupades d'Espanya així com de les frontereres.

Des de mitjan dels anys setanta el percentatge de persones nascudes fora de Catalunya s'ha mantingut estable al voltant del 30% amb una lleugera però progressiva tendència al decreixement.

Migració amb l'estranger

L'emigració i la immigració amb l'estranger, que en altres moments han estat força significatives, tenen ara una importància reduïda. Malgrat això, aquest fenomen s'ha convertit en un dels temes centrals en el debat mediàtic, polític i de carrer.

Residents estrangers a Catalunya. Any 2001.

TOTAL	**280.167**
Unió Europea	51.242
França	*11.866*
Resta Europa	14.897
Romania	*3.314*
Àfrica	111.106
Marroc	*88.642*
Amèrica	66.837
Equador	*15.173*
Àsia	35.635
Xina i Paquistà	*22.407*
Oceania	212
Resta	238

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002* i elaboració pròpia

Dels 280.167 residents estrangers a Catalunya 164.461 són homes i 113.912 dones. D'aquests, 206.395 resideixen a la província de Barcelona.

Catalunya té una proporció més elevada que la del conjunt d'Espanya d'immigrants procedents dels països del Sud i particularment del Marroc. Les perspectives a curt i mitjà termini apunten a un creixement d'aquestes migracions, sense arribar a poder comparar-se, però, amb les magnituds a les quals va arribar la immigració interior espanyola. El tractament de la immigració procedent del Sud ha de contribuir a objectivar les dimensions d'aquest fenomen afectat en l'opinió pública per la inflació d'un imaginari col.lectiu allunyat de la realitat. Tot i la rellevància de la immigració extracomunitària no podem deixar de considerar els fluxos migratoris provinents de l'est d'Europa que un cop realitzada la seva incorporació a la Unió Europea passara a forma part de l'espai Schengen.

Els estrangers residents l'any 2001 representaven el 4,4% de la població mentre que l'any 1995 suposaven l'1,75% del total de la població a Catalunya.

Estrangers residents a Catalunya per anys

Any	Catalunya
1965	22.115
1970	32.264
1975	36.207
1980	38.646
1985	45.246
1990	65.990
1995	106.809
2001	280.167

Font: Ministerio del Interior. IDESCAT. Elaboració pròpia.

Podem concloure que la immigració estrangera a Catalunya és d'origen econòmic i que davant de la situació del mercat de treball i de l'habitatge, aquestes persones s'incorporen sovint als grups d'exclusió social més desfavorits de la societat catalana.

Immigració irregular o indocumentada

La població d'immigrants indocumentats és una realitat present en el panorama socioeconòmic català tot i la manca d'estadístiques fiables. Conformen el grup més desfavorits dintre dels immigrants per la seva pròpia condició d'irregularitat administrativa i estan subjectes a la polèmica Llei d'estrangeria LO 8/2000. Per aproximar-nos quantitativament als immigrants "sense papers" hem d'utilitzar les demandes de regularització extraordinàries i segons David Moya (GESDI) l'any 2000 es van presentar a tot Espanya 250.000 sol.licituds de les quals 90.000 han estat rebutjades o arxivades. La presència constant de sol.licituds de regularització evidencia una realitat estructural més que conjuntural.

Segons la normativa és irregular aquell que no disposa d'autorització administrativa d'estada o residència, fet que, a la vegada, depèn de l'obtenció d'un contracte de treball.

Dintre de la immigració irregular hi ha diferents tipologies: des dels irregulars originaris (que entren il.legalment a Espanya); els irregulars sobrevinguts (van entrar inicialment de forma regular); els familiars pendents de la regularització del cap familiar; etc. Aquesta realitat aparentment homogènia és molt concret a cada cas, és a dir, és diferent un immigrant acollit a una comunitat estrangera extensa establerta al nostre país dels immigrants menors del carrer. Però tot i la diversitat de situacions, tots ells comparteixen el fet de forma part dels grups de la nostra societat més desprotegits legalment, socialment i econòmicament.

1.2. ESTRUCTURA SECTORIAL I EMPRESARIAL DE L'ECONOMIA CATALANA

Estructura sectorial *

Els darrers decennis a Catalunya s'han caracteritzat per una important evolució de l'estructura sectorial de la producció. Un dels trets principals d'aquesta evolució, característic de totes les economies desenvolupades, és l'avanç de la terciarització de l'economia i la pèrdua de pes relatiu de la indústria.

Distribució del valor afegit brut a preus de mercat. Any 2000

Agricultura	**1,7**
Sector industrial	**28,4**
Energia	2,9
Indústria	25,4
Construcció	**7,1**
Serveis	**62,8**
Venda	53,3
No venda	9,5

Font: Anuari Estadístic de Catalunya 2002

Malgrat aquesta evolució de l'estructura sectorial, la indústria segueix tenint un pes important en l'economia catalana -més d'un 28% del valor afegit brut (VAB) a preus de mercat l'any 2000-. Cal remarcar que una part del pes perdut per aquest sector respon a un procés de desintegració vertical i d'externalització de determinats serveis -logística, transport, informàtica, comptabilitat, publicitat, neteja,...- per part de les empreses industrials. És en el sector industrial, i també en el de la construcció, on la subcontractació de parts importants de la producció crea formes de control i de subjecció de

* Considerem que l'ànalisi sectorial és poc adequat a la realitat econòmica actual, on els límits entre sectors són molt difosos i els nivells d'interconnexió molt elevats. Tot i així, davant de la necessitat de realitzar un estudi comparatiu i d'obtenir dades, mantenim l'estructura sectorial que si bé des del punt de vista econòmic és qüestionable, des de la vertent social és encara prou il.lustratiu.

petites i mitjanes empreses lligades de manera unidireccional amb grans grups empresarials.

El sector dels serveis ha assolit el lideratge tant en termes d'ocupació com en termes de valor produït. El seu VAB a preus de mercat representava un 62,8% el 2000.

Per contra, l'activitat primària ha experimentat una pèrdua sostinguda de nombre d'ocupats i de pes relatiu de la producció. L'any 2000 representava un 1,7% del VAB a preus de mercat.

En termes d'ocupació laboral, com s'observa a la taula següent, el sector serveis concentra el 58,4% del nombre d'ocupats; la indústria el 28,8%; la construcció el 10,1%; i l'agricultura el 2,7%.

Distribució de l'ocupació laboral. Any 2001

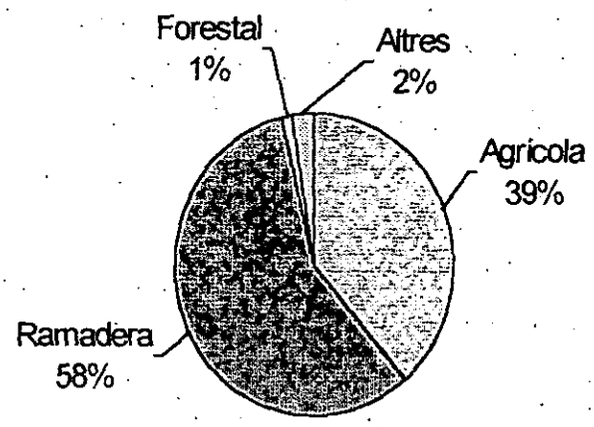
	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	**Catalunya**
Agricultura	1,02	4,77	11,82	8,17	**2,73**
Indústria	31,75	22,86	19,14	18,14	**28,76**
Construcció	8,67	13,21	12,53	16,35	**10,12**
Serveis	58,56	59,17	56,51	57,34	**58,39**

Font: Anuari Estadístic de Catalunya 2002

El sector agrari

Com ja hem indicat, el sector agropesquer té un pes reduït en l'economia catalana. Malgrat això, aquest sector és molt important en determinades zones del territori i a més està directament relacionat amb la indústria agroalimentària de gran rellevància a Catalunya.

Distribució de la producció final agrària. Any 2000.
Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2001*

El subsector ramader és el més important i representa un 58% del valor de la producció final agrària.

Aquest sector està compost principalment pel porcí que té un cens de 5,8 milions de caps de bestiar i que representa el 60% del valor de la producció final d'animals, seguida de lluny per l'aviram (19%) i els bovins (16%).

La producció ramadera es basa principalment en el sistema de transformació -sovint en règim d'integració- en el que l'agricultor rep els inputs (bestiar i cereals) i aporta el treball i les instal·lacions per l'engreix.

El següent sector per ordre d'importància és l'agrícola que representa un 39% de la producció final agrària.

Pel que fa a l'estructura, l'any 1999, la meitat de les explotacions agràries tenen menys de 5 ha, el 18% tenen entre 5 i 10 ha i el 27% 10 i 50 ha. Així doncs, hi ha un clar predomini de les explotacions petites i mitjanes. Tot i així, no ens podem quedar amb la visió d'un paisatge agrícola fragmentat, per què aquesta realitat orogràfica catalana ha estat contrarestada per models empresarials propis com les cooperatives.

La major part de les terres llaurades -un 72%- són de secà. Dins la producció agrícola destaca la fruita fresca, les hortalisses, els cereals i el vi i els seus subproductes.

La caiguda del pes del sector agrari experimentada en les darreres dècades ha anat acompanyada d'un seguit de repercussions socials entre les que destaca la migració del camp a la ciutat amb el conseqüent despoblament i envelliment de les zones rurals. Fet que contrasta amb un sector dinàmic d'explotacions en mans de joves, més receptius i propers a formes alternatives, ecològiques o sostenibles d'agricultura.

D'altra banda, la pràctica d'una agricultura i una ramaderia intensiva i poc respectuosa amb el medi ambient ha originat importants problemes. Aquests problemes mediambientals s'han manifestat de manera especial en aquelles comarques on s'ha concentrat la producció porcina (excés de purins en relació a la terra cultivable, contaminació de les fonts subterrànies,...) i també a les comarques on una agricultura de regadiu poc adequada ha posat de manifest l'excessiu ús dels recursos hídrics.

<u>El sector industrial</u>

Com ja hem indicat, el sector industrial representa més d'un 28% del valor afegit brut a preus de mercat i el 28,8% de l'ocupació total.

La taula següent ens permet veure la importància de cada subsector industrial de l'economia catalana.

Podem observar la presència destacada de tres subsectors tradicionals: la indústria química, els productes alimentaris i la indústria del tèxtil, confecció, cuir i calçat. A banda d'aquests sectors cal remarcar el

creixement experimentat per la indústria de material de transport i les arts gràfiques i l'edició.

D'altra banda, les dades que presenta la taula també ens permeten afirmar que la indústria catalana manté un elevat grau de diversificació.

Pes dels sectors industrials en l'economia catalana

	% s/ VAB pm total
Productes energètics	**2,96**
Productes industrials	**25,94**
Indústria química	3,66
Alimentació, beguda i tabac	3,20
Tèxtil, confecció, cuir i calçat	2,86
Material de transport	2,79
Equip elèctric, electrònic i òptic	2,46
Paper, edició i arts gràfiques	2,44
Metal·lúrgia i productes metàl·lics	2,44
Maquinària i equip mecànic	1,85
Cautxú i plàstic	1,45
Productes minerals no metàl·lics	1,28
Fusta i cuir	0,48
Indústries manufactureres diverses	1,03

Font: Anuari Estadístic de Catalunya 2001 i elaboració pròpia

El sector de la construcció

L'any 2000, el sector de la construcció va representar el 7% del VAB a preus de mercat i el 10% de l'ocupació total. Cal remarcar que aquest sector presenta una evolució molt variable, sempre en el mateix sentit que el cicle econòmic general.

Dels edificis iniciats l'any 2000, gairebé el 90% són edificis residencials i del 10% dels edificis no residencials, la major part tenen una destinació industrial i de magatzem.

Pel que fa als habitatges, l'any 2001, gairebé un 20% dels habitatges iniciats són unifamiliars i la resta són plurifamiliars en bloc. Del total d'habitatges acabats el 2001, només un 1,3% són de promoció pública i un 8,1% són habitatges protegits de promoció privada.

El sector serveis

El sector serveis ha anat guanyant pes i actualment representa gairebé un 63% del VAB a preus de mercat i més d'un 58% de l'ocupació total a Catalunya.

Gran part del creixement experimentat per aquest sector està relacionat amb el creixement dels serveis no destinats a la venda (Administració Pública, sanitat, ensenyament) i també amb l'increment dels serveis prestats a les empreses com a conseqüència del procés d'externalització que aquestes han adoptat. Alguns dels serveis que les empreses industrials

han externalitzat són la neteja, la seguretat, l'arxiu, la informàtica, la comptabilitat, l'assessoria jurídica, la publicitat, el disseny, el transport i la logística.

Malgrat el rellevant creixement d'aquests subsectors, el conjunt d'activitats format pel comerç, l'hostaleria, els restaurants i la recuperació i reparació segueix sent on es localitza la majoria d'ocupació. El nombre de llocs de treball en aquestes activitats representa el 23,2% del conjunt de l'economia[1].

L'ocupació generada en el sector serveis té un major caràcter de temporalitat que la que es crea en el sector industrial -en part com a conseqüència de l'estacionalitat del sector turístic- i conseqüentment acostuma a tenir condicions més precàries.

- El comerç

A partir de la segona meitat dels anys vuitanta comença a augmentar de forma ràpida el nombre, la superfície de venda i el pes relatiu dins l'oferta comercial catalana dels nous centres i galeries comercials.

Així doncs, la botiga tradicional perd quota de mercat enfront dels grans magatzems, els supermercats i els hipermercats.

Malgrat aquests canvis tan profunds, el comerç minorista català segueix presentant una major atomització en comparació amb els altres països europeus. Una part d'aquest segment de l'oferta s'ha renovat i s'ha convertit en petits comerços altament especialitzats. Mentre que una altra part manté una baixa capacitació tècnica i una especialització insuficient.

L'any 2001, a Catalunya hi havia més de 137 mil establiments comercials minoristes de comerç tradicional que representaven més de 13 milions de metres quadrats de superfícies.

Les activitats de comerç integrat en grans superfícies (grans magatzems, hipermercats, magatzems populars i comerç ambulant) representaven una superfície que no arribava als 2 milions de metres quadrats.

- El turisme

Es calcula que en els darrers anys, la producció turística, entesa d'una manera àmplia supera el 12% del PIB català i el 13% de l'ocupació. Catalunya rep aproximadament 20,5 milions de visitants estrangers a l'any que provenen principalment de França, Alemanya i el Regne Unit i 4,8 milions de visitants de la resta de l'Estat espanyol.

El segment turístic de sol i platja és el més important, però darrerament estan agafant cada vegada més força altres segments que poden ser o bé

[1] "Els trets generals de l'economia catalana en començar el segle XXI"

complementaris o bé alternatius a aquest segment principal i que estan relacionats amb l'esport, la cultura, el medi ambient,...

Des dels anys 80 hi ha hagut un interès creixent pel turisme alternatiu al turisme de masses. El turisme alternatiu engloba diferents modalitats complementàries de turisme -rural, ecològic, esportiu, cultural,...-. En el cas català, l'aparició i desenvolupament d'aquests nous segments és molt important per suavitzar dues tendències clares del segment de sol i platja. D'una banda, la marcada estacionalitat de la demanda d'aquest segment que provoca la infrautilització de la capacitat turística i la creació de llocs de treball temporals i sovint precaris. I de l'altra, la concentració del sector turístic a la zona costanera de Catalunya.

Malgrat que aquest turisme alternatiu acostuma a tenir una filosofia més propera al turisme sostenible cal no confondre'ls[2].

- Canals de distribució

Les activitats comercials que transfereixen els productes entre les diferents etapes estrictament productives dels altres sectors econòmics i entre aquests i els consumidors estan canviant ràpidament. La concentració, internacionalització, horitzontalització i operació a una escala major són les característiques que defineixen els canals de distribució a partir de la incorporació espanyola a la CE. Tant en la distribució entre organitzacions com en la distribució d'empresa a consumidor, Catalunya mostra les següents transformacions:[3]

- Canals més curts: reducció dels nivells i del lloc de presa de decisions com a conseqüència del comerç electrònic i internet.

- Canals més híbrids: assignació horitzontal de les funcions.

- Canals més múltiples: per arribar al mercat de forma ràpida, econòmica i adaptada.

---

[2] El desenvolupament turístic tradicional es basa en un creixement extensiu que busca incrementar de manera continuada el nombre de visitants. Aquest turisme de massa prioritza els beneficis a curt termini i exerceix una forta pressió ambiental que provoca el deteriorament paisatgístic del territori i la irrupció en els models de vida locals.

El turisme alternatiu, que respon a les noves preferències d'una part rellevant dels turistes, pretén ser una forma menys agressiva de turisme. Generalment es desenvolupa en entorns naturals i rurals poc alterats i ofereix una oferta diversificada que gestiona la comunitat local. Un projecte de turisme alternatiu podrà ser o no sotenible en funció de la forma com s'executi.

El turisme sostenible es basa en la planificació per tal de reduir els impactes negatius sobre l'entorn ambiental, sociocultural i econòmic de la zona.

[3] Segons Nueno J.L. i Llano M.A., "Canals de distribució en les empreses industrials catalanes"

La distribució que en alguns sectors, com l'alimentari, presenta un alt grau de concentració es transforma amb el que anomenem Gran Distribució, passant a controlar tots els processos intermitjos (com sostenir inventaris, generar demanda, distribució física, estendre crèdits als clients,...) així com la producció i comercialització de molts béns i serveis.

Estructura empresarial

El teixit empresarial català està format principalment per empreses petites i mitjanes, sovint de caràcter familiar. A aquesta xarxa de PIME s'hi afegeixen un conjunt d'empreses més grans que tenen un pes rellevant en determinats sectors.

Les empreses sense assalariats representen més d'un 55% de les empreses catalanes[4]. Pel que fa a les empreses amb assalariats, les petites empreses de fins a 9 assalariats representen el 86% del total mentre que les més grans només representen un 2%. La importància de les empreses sense assalariats en el teixit empresarial català amaga una realitat pròpia d'aquests tipus d'empresa principalment familiar que és el treball invisible i no comptabilitzat de familiars i parents que molts cops actuen com a força de treball flexible en funció dels nivells de producció i/o de la rendibilitat esperada i/o de les pròpies estratègies familiars d'adaptació al context econòmic.

El sector de les petites i mitjanes empreses acostuma a tenir problemes de finançament, especialment a llarg termini, que condicionen de manera important el seu funcionament i que dificulten la realització d'inversió en investigació i desenvolupament.

Aquesta extensió empresarial catalana va acompanyada de la presència de grans multinacionals d'origen català, la minoria, i de les de capitals transnacionals amb polítiques poc arrelades al territori a la recerca de la reducció de costos i caracteritzades per processos de deslocalització, monopolitzant molts cops els recursos laborals d'algunes poblacions catalanes.

Distribució de les empreses per grandària. Any 1998.

	Catalunya
Total empreses	478.734
Sense assalariats	265.423
Amb assalariats	213.311
% d'1 a 2	55
% de 3 a 9	31
% de 10 a 49	12
% de 50 o més	2

Font: *Els trets generals de l'economia catalana en començar el segle XXI*

[4] Aquestes dades no consideren les empreses del sector agrari.

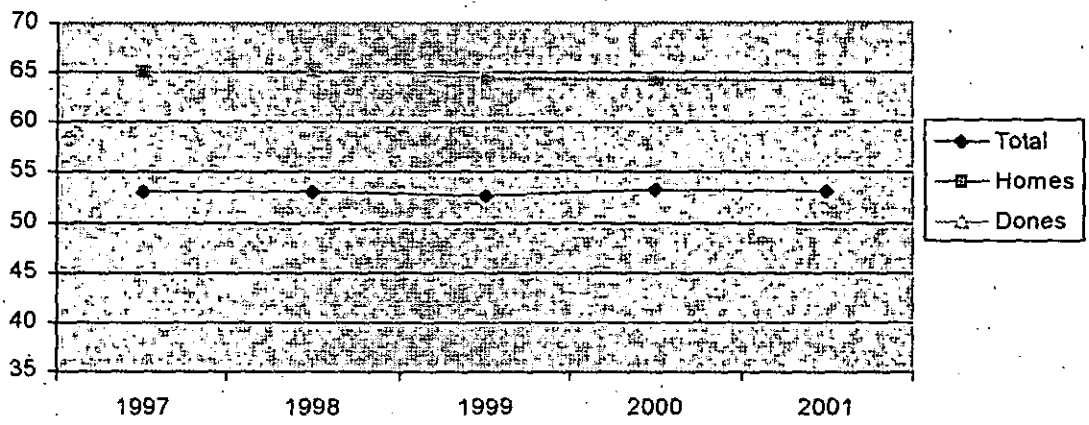
1.3. EL MERCAT DE TREBALL

Elevada oscil·lació de l'ocupació i atur alt

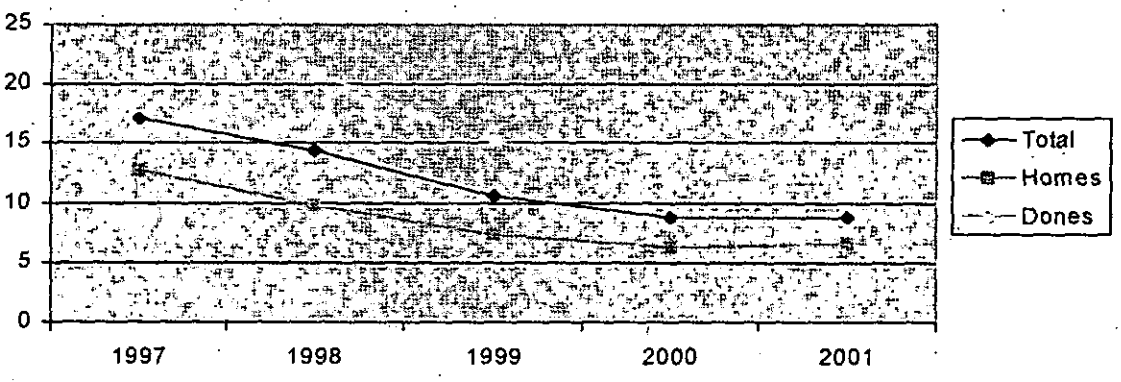
Entre les principals característiques del mercat de treball a Catalunya destaquen, a l'igual que a la resta de l'Estat espanyol, les fortes oscil·lacions de l'ocupació –relacionades amb els cicles de l'economia- i la persistència d'un atur alt si es compara amb els altres països europeus.

Alhora que la taxa d'atur es manté per sobre de la mitjana europea, la taxa d'activitat continua sent relativament baixa encara que en els últims anys ha augmentat a causa de la progressiva incorporació de la dona en el mercat de treball.

Taxa d'activitat (1997-2001)

Taxa d'atur (1997-2001)

El gènere

La progressiva incorporació de la dona a la vida activa constitueix un dels principals canvis que s'han produït en els darrers anys en el mercat de treball.

Encara que la taxa d'activitat femenina continua sent inferior a la masculina, el seu creixement al llarg dels 25 darrers anys és especialment important. Aquest creixement s'explica per les importants transformacions culturals i socials que s'han produït en els últims anys.

El creixement de la població activa femenina s'ha traduït en un considerable augment de les dones ocupades: en menys de 15 anys s'ha passat d'una taxa d'ocupació femenina del 25% a una del 38%.

Malgrat tot, aquest creixement no ha estat suficient per absorbir l'accelerada incorporació de la dona al mercat de treball i s'ha produït una important feminització de l'atur. Encara que les diferències entre l'atur femení i el masculí s'han anat reduint considerablement al llarg dels anys, l'atur femení continua sent més elevat que el masculí: el 2001 la taxa d'atur masculí era del 6,6% i la femenina del 11,9%.

L'atur femení, a més de ser més elevat, també és més sensible als cicles econòmics, és a dir, l'alternança entre les etapes de creació i destrucció de llocs de treball és molt més marcada.

Un altre factor que cal remarcar és la forta relació existent entre el nivell d'estudis i la taxa d'atur en el cas de les dones: la taxa d'atur de les dones universitàries se situa molt per sota de la de la resta de nivells d'estudi, mentre que entre els homes, aquestes diferències són molt menys acusades. Això posa de manifest que la inserció de dones poc qualificades continua sent problemàtica.

Estructura ocupacional de la població, per sexe i edat. Catalunya 2000

		Sexe		Edat			
	Total	Homes	Dones	18-24	25-44	45-64	65+
Població activa							
Ocupats	53	65	42	50	79	57	2
Per compte d'altri	44	54	36	44	66	46	-
Per compte propi	9	11	7	6	13	11	1
Desocupats	5	5	5	8	7	4	-
No actius							
Jubilats	19	23	14	-	1	17	72
Mestresses de casa	16	-	31	2	12	22	26
Estudiants	6	6	6	41	1	-	-

Font: *Els catalans en l'enquesta europea de valors. Catalunya 2001*

Així doncs, malgrat que les distàncies entre homes i dones en relació a la seva situació en el mercat de treball es van apropant, les possibilitats d'inserció laboral són encara desiguals i aquest fet afecta especialment a les dones amb nivells d'estudis més baixos.

L'edat

L'evolució recent del mercat de treball posa de manifest que les desigualtats per grups d'edat segueixen sent rellevants. Els grups d'edat que se situen en una posició clarament desfavorida en el mercat de treball són els joves i els més grans.

Pel que fa als joves, s'ha produït una important disminució en la taxa d'activitat que respon a un endarreriment en la incorporació a l'activitat associat en gran mesura a la prolongació dels estudis amb la conseqüent sobrecàrrega a les rendes familiars. Estratègia que també respon a la dificultat de trobar una ocupació estable relacionada amb els estudis realitzats, a la prolongació del període d'inserció laboral, i al retard de les noves generacions en arribar a la maduresa ocupacional –per sobre dels 30 a 35 anys-.[5]

En el cas dels majors de 45 anys, la disminució de la taxa d'activitat afecta únicament a homes –ja que la participació de les dones d'aquesta edat en el mercat de treball és molt inferior- i respon, en termes generals, a situacions d'inactivitat prematura degudes a jubilacions anticipades o a les dificultats d'aquest col.lectiu per superar situacions d'atur.

Per altra banda, els joves són un dels principals col.lectius afectats per l'atur. Tant en el cas de les dones com en el cas dels homes, la taxa d'atur juvenil supera amb diferència la de qualsevol altre grup d'edats. Cal destacar que aquest atur varia molt d'acord amb els cicles econòmics.

Per contra, la situació entre els més grans és ben diferent: la taxa d'atur és molt més baixa, però també és molt més estable, és a dir, aquest col.lectiu troba grans dificultats per sortir de l'atur.

Cal remarcar que en aquests dos col.lectius, si al factor edat s'afegeix un baix nivell d'estudis, les oportunitats d'inserció i manteniment de l'ocupació disminueixen de manera rellevant.

La posició desfavorida dels joves i els més grans en el mercat de treball té importants conseqüències socials: entre els joves, implica l'allargament de la dependència familiar i entre els més grans, dificulta mantenir el seu estil de vida i la seva autonomia.

Estructura de l'ocupació

Els trets principals de l'estructura ocupacional catalana són:

- La important falta de llocs de treball; en contradicció amb la manca de treballadors per alguns llocs de treball en condicions socioeconòmics desfavorables ocupades pels treballadors immigrants.
- L'extremada fragilitat dels nous llocs de treball que mostren una clara dependència del cicle econòmic;

[5] Segons Echeverría J. "La movilidad social en España"

- L'existència d'una forta rotació entre ocupació i atur.
- La deslocalització sobretot en el sector industrial per la pèrdua "d'avantatges competitives en els costos" per moltes industries que traslladen les empreses fora de Catalunya.

Tipus d'ocupacions

En primer lloc s'observa un retrocés de les ocupacions industrials respecte a les de serveis. Els principals factors que causen aquesta evolució són, d'una banda, l'estalvi de mà d'obra directament lligada als processos productius i, de l'altra, l'expansió dels serveis a les empreses i dels serveis personals i socials.

En segon lloc, s'observa una expansió sostinguda de les ocupacions relativament més qualificades degut en part a la modernització del teixit empresarial a i l'expansió de determinades branques de serveis de caràcter públic com l'ensenyament i la sanitat.

Alhora que es produeix aquesta expansió de les ocupacions més qualificades, té lloc una expansió de les ocupacions menys qualificades especialment en els serveis. Aquesta evolució de les ocupacions està conformant un procés de polarització social ja que l'augment del pes relatiu dels llocs de treball altament qualificats i escassament qualificats es produeix en detriment dels que requereixen qualificacions mitjanes.

Cal remarcar que aquesta evolució és paral·lela a un important creixement del nivell d'estudis de la població, així doncs, entre les ocupacions menys qualificades es produeix un increment de la mà d'obra qualificada.

Tipus de contracte

Encara que sembla que el creixement del pes dels contractes temporals dins el mercat de treball s'ha frenat en els darrers anys, la important expansió de la contractació temporal que es va iniciar a mitjans dels anys vuitanta ha convertit els contractes temporals en una important forma de contractació. L'any 2001 a Catalunya hi havia 301.808 contractes indefinits respecte de 1.892.222 contractes temporals.[6]

La problemàtica de la contractació temporal va més enllà de la manca d'estabilitat laboral ja que es constata la forta relació existent entre la temporalitat i el treball poc qualificat, amb poques possibilitats de promoció, i pitjors condicions salarials i de jornada. Així doncs, cal remarcar que hi ha una forta correlació entre treball temporal i treball precari.

Aquesta correlació no fa més que reforçar la dualització social entre el segment superior del mercat de treball format per persones que tenen ocupació estable, alta formació i elevades possibilitats d'ascens i el segment inferior del mercat.

[6] Segons *l'Anuari Estadístic de Catalunya* 2002

De nou, els col.lectius més afectat per la temporalitat en l'àmbit laboral són les dones i els joves.

L'evolució cap a la temporalitat de la contractació laboral també ha estat potenciada per l'aparició en el món laboral català de les ETTs, empreses privades de col.locació que han alliberat a l'INEM de certes tasques i que han ajudat a la precarització i pèrdua de seguretat en el treball per part de sectors important del món laboral.

Estructura de l'atur: la durada

En termes generals podem afirmar que els aturats tendeixen a polaritzar-se en dos grans grups: els aturats de curta durada –que alternen situacions d'ocupació i atur- i els aturats de llarga i molt llarga durada.

En primer lloc cal destacar l'elevada proporció d'aturats de llarga i molt llarga durada existent a Catalunya en relació a altres països europeus.

Temps d'atur dels desocupats (%).

	Catalunya 2000	Espanya 1999
Menys de mig any	39	33
Entre mig any i un any	31	16
	70	49
Un any	8	13
Entre un i dos anys	3	8
Dos anys	8	3
Més de dos anys	8	25

Font: *Els catalans en l'enquesta europea de valors. Catalunya 2001*

D'altra banda, cal remarcar que els col.lectiu més afectats per aquest tipus d'atur són el de dones i el dels aturats d'edat avançada.

En el cas de les dones, l'atur de llarga durada afecta de forma rellevant a les mestresses de casa que volen incorporar-se al mercat de treball. Aquest fet respon a diversos factors tals com el pes que per elles tenen les responsabilitats familiars, els baixos nivells d'estudi i certa estigmatització existent per part de les empreses vers aquest col.lectiu.

En el cas dels aturats d'edat avançada, que generalment tenien una antiguitat a l'empresa relativament elevada, l'atur de llarga durada acostuma a respondre a la falta de reconeixement de la seva qualificació professional i a les dificultats per afrontar la recerca de feina després d'un llarg període d'ocupació estable.

S'ha de destacar que tot i ser la població desocupada un grup molt significatiu de la població no té cap instància, organisme o institució que agrupi les seves demandes ni que tingui una incidència política.[7]

[7] També importants sectors del mercat laboral com els discapacitats, els temporals,... tenen poca representació en les estratègies de defensa del treballador dels sindicats.

1.4. LA DISTRIBUCIÓ DE LA RIQUESA

Desigualtat econòmica

Catalunya, com la resta de l'Estat espanyol, pertany al grup de països europeus que presenten un major nivell de desigualtat i pobresa.[8]

Si bé és cert que la implantació d'un estat de benestar durant els anys setanta i vuitanta ha fet disminuir de forma significativa els nivells de desigualtat i de pobresa extrema, aquesta tendència sembla que es pot invertir a partir de les reformes dels sistemes de protecció social que s'han iniciat en els anys noranta.

Evolució del salari mínim interprofessional a Espanya

				Evolució del poder de compra del SMI	
Any	Valor nominal	Variació (%)	Variació IPC (%) *	Variació (%)	Acumulada des de 1979 (%)
1990	351	7.1	6.7	0.4	-14.5
1991	373	6.5	5.9	0.5	-14
1992	395	5.7	5.9	-0.2	-14.2
1993	410	4	4.6	-0.6	-14.7
1994	425	3.5	4.7	-1.2	-15.7
1995	440	3.5	4.7	-1.1	-16.6
1996	455	3.5	3.5	0	-16.6
1997	467	2.6	2	0.6	-16.1
1998	477	2.1	1.8	0.3	-15.9
1999	486	1.8	2.2	-0.4	-16.2
2000	496	2	2	0	-16.2
2001	506	2	3.9	-1.8	-17.7

Font: CCOO a partir de dades de l'INE i MTAS
*IPC mitjà (Deflactor del consum privat)

La distribució social de la renda a Catalunya es caracteritza per una notable acumulació de renda en les llars més riques. En el període 1990-1991, el 25% de les llars més riques acumulen més del 36% del total dels ingressos familiars i gairebé el 45% del consum total de les llars; mentre que el 25% de les llars més pobres només controlen el 16% dels ingressos i gairebé el 12% de les despeses[9].

La reducció de la desigualtat econòmica depèn del poder adquisitiu de les famílies, és a dir, de la renda familiar disponible que a la vegada està integrada majoritàriament per les retribucions procedents del treball. És,

[8] L'any 1994 l'índex de Gini català era de 0,327, respecte del 0,280 alemany o el 0,176 de Finlàndia, segons EUROSTAT, panel de los hogares de la Unió Europea, 1994.

[9] Masats. M. "Desigualtat i pobresa". La societat catalana. Generalitat de Catalunya, 1998.

doncs, coneixent l'evolució dels salaris d'on podem extreure les tendències generals cap a l'augment o disminució de la desigualtat econòmica.

La pobresa

Un dels criteris més utilitzats per definir el llindar de la pobresa –llindar a partir del qual una persona o una llar pateix una manca de recursos econòmics- defineix els pobres com aquelles persones que tenen una renda inferior al 50% de la mitjana de la renda de la població.

A Catalunya, en el període 1990-1991, un 14,8% de les llars es troben per sota d'aquest llindar. La majoria de les llars considerades pobres se situen al voltant de la pobresa moderada i la pobresa extrema afecta a un 2,3%[4].

Els processos de fons que generen l'empobriment de les llars a Catalunya estan directament relacionats amb:

- La degradació del mercat de treball que expulsa a cert col.lectius i produeix una significativa dispersió salarial;
- La manca de cobertura o la feblesa de certes prestacions socials els efectes de les quals es veuen ampliades pel canvi d'estructura demogràfica -envelliment de la població-;
- La situació del mercat de l'habitatge
- Les transformacions de l'estructura familiar.

Si analitzem la tipologia de les llars considerades pobres observarem que la pobresa està directament relacionada amb la condició del cap de família o sustentador de la llar. Així, les llars que presenten un major risc de caure en situacions de precarietat econòmica són aquelles en què el cap de família:

- És una dona
- És gran
- És vidu, separat o divorciat
- Prové d'altres zones de l'Estat o de l'estranger
- Té menor instrucció i qualificació professional
- Té majors dificultats per accedir al mercat de treball (persones en situació d'atur o inactives)

Malgrat els canvis que s'estan produint en l'estructura familiar podem indicar que la família segueix representant un factor mitigador de situacions individuals precàries especialment en el cas dels joves –que retarden l'emancipació- i dels més grans.

En termes generals podem afirmar, doncs, que la pobresa tendeix d'una banda a envellir-se i de l'altra a feminitzar-se.

Capacitat d 'estalvi

Segons l'enquesta de pressupostos familiars de l'Institut Nacional d'Estadística, l'any 2001, un 48% de les llars catalanes consideraven que tenien dificultats econòmiques.

Llars amb dificultats econòmiques

	1999	2000	2001
Molta	4,8	5	5,1
Mitjana	11,5	10,6	10,1
Poca	34,2	32,7	33,3
Total	**50,5**	**48,3**	**48,2**

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

D'altra banda, gairebé un 46% de les llars afirmaven tenir capacitat d'estalvi.

Capacitat d'estalvi de les llars

	% llars amb capacitat d'estalvi
1999	32,5
2000	45,1
2001	45,7

Font: INE (Anuari Estadístic de Catalunya 2002)

Dades que contrasten si analitzem els volums agregats de renda, consum i estalvi de les famílies pel conjunt de l'estat espanyol:

	Valors absoluts			Pes sobre la RFBD*		Taxes de variació	
	RFBD	Consum privat	Estalvi brut	Consum privat	Estalvi brut	RFBD	Consum privat
1995	304.287	261.767	44.113	86,0	14,5	9,8	7,0
1996	320.987	276.847	45.886	86,2	14,3	5,5	5,8
1997	336.573	293.119	45.143	87,1	13,4	4,9	5,9
1998	354.525	312.598	43.439	88,2	12,3	5,3	6,6
1999	373.439	335.246	40.556	89,8	10,9	5,3	7,2
2000	395.483	359.491	39.645	90,9	10,0	5,9	7,2
2001	418.746	380.690	42.239	90,9	10,1	5,9	5,9
2002**	444.708	401.247	43.337	90,2	9,7	6,2	5,4

Font: Caixa Catalunya a partir de dades del Banc d'Espanya
* Renda Familiar Bruta Disponible **Previsions de Caixa Catalunya

1.5. EL MERCAT DE L'HABITATGE

Principals tendències del parc d'habitatges

- Important creixement del parc d'habitatges

A partir de la segona meitat del segle XX, el parc d'habitatges de Catalunya ha experimentat un fort creixement. Les principals causes d'aquest creixement són d'una banda el creixement demogràfic i els moviments migratoris dels anys seixanta i de l'altra l'increment de l'estoc d'habitatges de segona residència a partir dels anys setanta que respon al major nivell de renda de la població i que té lloc en les zones de major impuls turístic.

Entre els anys cinquanta i els anys vuitanta, els habitatges principals es van multiplicar per 2,41, amb un augment de més d'un milió d'unitats.

Entre el seixanta i el vuitanta, també es va produir un creixement de 290.000 (680%) habitatges de segona residència.

Aquest creixement de l'estoc s'ha anat mantenint durant la dècada dels noranta.

- Increment dels habitatges vacants

Una altra tendència rellevant és l'increment dels habitatges vacants - habitatges disponibles per lloguer o compra-. Segons el cens d'habitatges de 1991, el parc anomenat vacant representava un 11,6%.

- Predomini de l'habitatge de propietat

Pel que fa al règim de tinença té lloc un canvi radical que es tradueix en un espectacular increment de l'habitatge de propietat en detriment de l'habitatge de lloguer que l'any 1950 representava el 74%.

En aquest procés juga un paper important el sector financer que entra en el mercat de l'habitatge a partir de 1950. L'increment de les grans construccions va fer necessari recórrer al finançament extern ja que el constructor no disposava del capital necessari per construir i recuperar la inversió lentament a través dels lloguers com s'havia fet fins aleshores. Cal remarcar el paper preponderant que van desenvolupar les caixes d'estalvi catalanes en el finançament de l'habitatge durant els primers anys.

D'altra banda, la política de lloguers s'ha basat a Espanya, des del 1920 fins a l'aprovació de la Llei d'arrendaments urbans (LAU) de 1994, en una legislació clarament proteccionista del llogater que no era la més adequada per afavorir la promoció privada d'aquesta modalitat, que és la que predominava a l'Estat espanyol.

Aquest procés ha portat a Catalunya a figurar en els darrers llocs de la Unió Europea en proporció de parc d'habitatge de lloguer. A principis dels anys noranta, l'habitatge principal -ocupada de manera permanent- de propietat representava més del 75% del total i es mantenia la tendència creixent.

Antiguitat del parc d'habitatges

El parc d'habitatges de Catalunya és de construcció relativament recent: partint de les dades del cens de 1991, es constata que més d'un 40% dels

habitatges tenen menys de vint anys i aproximadament un 70% es van construir després de 1960.

El percentatge d'habitatges més antics incrementa de forma substancial en les zones rurals.

Malgrat aquesta existència d'un parc jove, cal remarcar la inadequació de molts dels habitatges més antics que acostumen a ser ocupats per gent gran i altres col.lectius de baixos recursos. D'acord amb el cens de 1991, un 1,8% dels habitatges principals no disposen d'aigua corrent i un 2,4% no tenen electricitat.

Aquests habitatges configuren un paisatge urbà políticament correcte però que amaga una realitat que és la del "barraquisme vertical".

En aquest mateix sentit, de les dades del cens d'edificis de 1990, es constata que el 12% dels edificis d'habitatge familiar presenta deficiències, des de les de caràcter puntual fins a la ruïna.

Cal remarcar que a partir dels anys vuitanta la política d'habitatge comença a donar importància a la rehabilitació i al manteniment del parc existent.

L'accés a l'habitatge

Els darrers vint-i-cinc anys s'han caracteritzat per una disminució de la capacitat de la població per accedir a un allotjament degut al creixent distanciament entre la capacitat econòmica de les famílies i el cost real dels habitatges. L'habitatge s'ha convertit en la major càrrega pel conjunt de les economies familiars.

Així l'any 1999 l'habitatge suposava el 31,6% de la despesa total de les llars catalanes enfront del 17,2 de la despesa en aliment i begudes.[10]

L'increment del cost real dels habitatges en els darrers anys no té tant a veure amb l'increment dels costos de producció com amb la forta demanda existent que pressiona els preus a l'alça. Aquesta demanda vigorosa s'explica en gran part pel creixement d'un mercat clarament especulatiu que utilitza el sòl i l'habitatge com a instruments d'inversió alternatius davant la inseguretat i la menor rendibilitat d'altres inversions.

D'altra banda, el parc d'habitatges de lloguer existent a Catalunya és insuficient i inadequat i constitueix un mercat amb dèficit d'oferta que dificulta l'accés com a resultat dels alts preus vigents. Cal remarcar que la seva expansió comportaria importants beneficis ja que afavoriria la mobilitat laboral, ampliaria les opcions de consum d'habitatge i permetria l'accés temporal a un habitatge a un segment de la població que no pot accedir-hi a través de la compra.

Entre les respostes que el sector públic ha donat a aquesta problemàtica cal destacar la promoció d'habitatges de protecció oficial, els ajuts per la

[10] Segons dades de l'INE a l'"Anuari Estadístic de Catalunya 2002"

compra d'habitatges de segona mà, els tipus d'interès subsidiats i les promocions de lloguer per a joves. Aquestes ajudes continuen sent molt reduïdes i clarament insuficients i posen de manifest la manca d'una resposta realment efectiva del sector públic.

- Els immigrants

Els immigrants estrangers, encara que es trobin en una situació legalitzada al nostre país, tenen grans dificultats per accedir al lloguer d'un habitatge.

Aquest fet es deu, en part, al desconeixement que tenen d'aquest mercat; a les dificultats que tenen per complir alguns dels requisits que es demanen per poder llogar (contracte fix, avals,...); i també al recel dels propietaris a llogar a immigrants estrangers.

Com a conseqüència d'aquestes dificultats per accedir al lloguer, els immigrants tendeixen a agrupar-se i allotjar-se en infrahabitatges. Aquesta situació provoca situacions de marginació i conflictivitat.

- Els joves

Els joves, com ja s'analitza en un altre apartat d'aquest estudi, són un dels col.lectius més afectat per la inestabilitat laboral. Com a conseqüència d'aquesta situació, aquest col.lectiu també troba grans dificultats per accedir a l'habitatge.

Les entitats financeres, davant de la inestabilitat econòmica dels joves, rarament els concedeix hipoteques ja que el risc es considera elevat. D'altra banda, el mercat de lloguer és insuficient: gairebé no existeix el promogut pel sector públic i el privat és excessivament car.

Un dels efectes rellevants d'aquesta problemàtica és el retard en l'emancipació que també té clares repercussions en la disminució de la natalitat.

Un altre efecte important és l'expulsió dels joves de les ciutats de Catalunya, especialment de Barcelona i la seva conurbació on els preus de l'habitatge són força més elevats.

- Ancians

La problemàtica dels ancians acostuma a ser diferent a la de la resta de col.lectius ja que malgrat tenir accés a l'habitatge, aquest sovint és inadequat a les seves necessitats.

A més dels importants dèficits d'equipament –aigua corrent, bany, calefacció,...-que pateixen els habitatges d'un nombre rellevant d'ancians, cal remarcar la problemàtica d'accessibilitat a l'habitatge –segons el cens d'edificis de 1990, més de la meitat dels edificis residencials de 5 plantes o més no tenen ascensor-.

En el cas d'aquest conjunt de col.lectius més desfavorits -joves, immigrants ancians, famílies de baixos recursos,...- s'han impulsat un conjunt de mesures complementàries, sovint assistencials i de caràcter puntual, tant per part de l'administració autonòmica com per part del Tercer Sector que malauradament no han servit per frenar l'increment de situacions de precarietat en l'habitatge d'aquests col.lectius particulars.

Dins aquest marc cal remarcar el paper jugat per les cooperatives d'habitatge en facilitar l'accés a importants capes de la població que no disposen de suficients mitjans per accedir a un habitatge en el mercat lliure.

L'accés a l'habitatge, un dret constitucional

Article 47.

Tots els espanyols tenen dret a un habitatge digne i adequat. Els poders públics promouran les condicions necessàries i establiran les normes pertinents per tal de fer efectiu aquest dret, i regularan la utilització del sòl d'acord amb l'interès general per tal d'impedir l'especulació (...).

2. LA SOCIETAT CIVIL CATALANA, EL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL

Malgrat que el concepte de Societat Civil (SC) és un terme ple d'ambigüitats i polisèmic, ens pot ajudar a contextualitzar el fenomen emergent de l'Economia Social.

Seguint la conceptualització de Linz/Stepan (1996), una democràcia consolidada necessita l'existència i interacció de cinc grans àmbits: una *societat econòmica,* formada per les institucions vinculades al mercat; una *societat civil*; una *societat política*; un aparell estatal; i una estructura legal.

La SC representa la dimensió organitzativa formal i informal de la societat. És, per tant, quelcom més que la densitat organitzativa; és més que un recompte d'associacions; és la ciutadania compartida, la capacitat dels ciutadans per participar activament en el món públic per la plena consecució d'un ideal social que és canviant en cada context històric. Així doncs, tant important és la densitat organitzacional com la qualitat democràtica i la riquesa participativa i solidària. I per tal que aquesta sigui rica s'han de tenir en compte els valors i les normes que regeixen les seves polítiques i que determinen els seus objectius, així com les relacions entre les entitats i els seus membres i les relacions entre elles i l'interès comú.

La societat civil catalana és encara feble en relació amb l'europea i es troba al mateix nivell que la resta de l'Estat espanyol en contra del que popularment es creu: la dinàmica de l'associacionisme català com a tret diferencial.

Associacions per habitant. 1998

	Associacions	Població	%
Catalunya	31.698	6.147.610	0.52
Resta Espanya	166.460	34.352.181	0.48
Total	198.158	40.499.791	

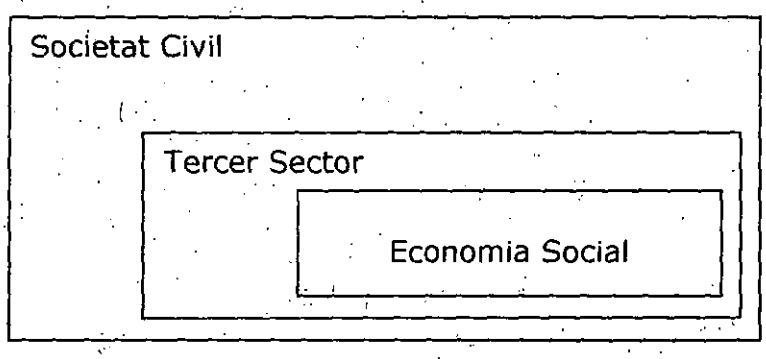
Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministerio del Interior i Generalitat de Catalunya

Paradoxes de la societat civil catalana:

- La creixent mercantilització de les entitats d'iniciativa social, malgrat la forta dependència del sector públic. Probablement aquest procés s'ha iniciat per la necessitat de cercar noves formes de finançament privat ateses les congelacions pressupostàries del mateix sector públic.

- La manca de correspondència entre el creixent nombre d'associacions, fundacions i entitats cíviques de tota mena (sobretot les de tipus local o regional), i unes taxes d'associacionisme estancades o decreixents. Cal remarcar que s'ha passat del 30% de pertinença a alguna associació l'any 1994 al 22% a l'any 2000.

Tot i la tendència vers la concentració organitzativa, aquesta avança a velocitats diferents. Són les entitats empresarials les que duen la iniciativa contrastant amb la resta d'associacions cíviques, encara que per sota dels nivells d'associacionisme de segon grau que podem trobar als països capdavanters d'Europa. Aquesta fragmentació pot ser interpretada com a pluralisme saludable o com a entrebanc per consensuar acords i influir de manera eficaç en les polítiques públiques.

2.1. ELS SINDICATS

Independentment de la importància com a interlocutors polítics i com a grups de pressió, l'àmplia especialització i l'extensió operativa dels sindicats els converteix en organismes importants per a la defensa i l'organització del Tercer Sector i de les empreses i treballadors de l'Economia Social -nova gestió sindical de la diversitat-.

Afiliació sindical a Catalunya per sectors econòmics. 1994. Només assalariats.

	Densitat sind. neta
Agricultura	2.70%
Indústria	17.87%
Construcció	8.55%
Serveis	12.05%
Total assalariats	**13.59%**

Font: *La societat catalana*, Generalitat de Catalunya, 1998

Tot i la pèrdua d'afiliats, prop del 70% dels treballadors coberts per la negociació col·lectiva -que representen el 90% dels assalariats- es troben vinculats a convenis col·lectius que es realitzen dins de Catalunya.

Els principals sindicats catalans són CONC i UGT i, per la seva importància dominant en el sector agrari, la Unió de Pagesos.

2.2. LES ORGANITZACIONS EMPRESARIALS

L'associacionisme empresarial català es caracteritza per una gran densitat, amb unes 300 associacions empresarials, com a conseqüència de la tradició associativa empresarial catalana i de la pròpia estructura econòmica.

Aquesta densitat comporta la convivència entre les associacions amb tradició històrica i les de nova creació, nascudes de la mà de la integració al mercat únic europeu. També hi ha diferències entre les organitzacions de caire multisectorial responsables de la representació institucional dels interessos empresarials i les sectorials més especialitzades en aspectes concrets de l'activitat econòmica.

Tant pel que fa a la lògica de l'afiliació com pel que fa a la lògica de la influència s'apunta una tendència cap al pluralisme, és a dir, diferents models de representació dels interessos amb diferents vies d'accés a les instàncies de decisió.

Les principals organitzacions empresarials a Catalunya són:

- Foment del Treball Nacional (FTN): agrupa grans empreses i és cofundadora de la CEOE.

- Petita i Mitjana Empresa de Catalunya (PIMEC-SEFES): fundada el 1978 per representar els interessos de les petites i mitjanes empreses amb seu a Catalunya. És una organització multisectorial amb predomini del sector serveis que agrupa 66 associacions de base. Agrupa la majoria d'agrupacions empresarials catalanes per àmbit territorial i sectorial – comerç, construcció, transports, arts, etc.-.

2.3. INTRODUCCIÓ CONCEPTUAL: EL TERCER SECTOR I L'ECONOMIA SOCIAL

2.3.1. El Tercer Sector

Sota aquest concepte es reuneixen un conjunt d'organitzacions amb l'objectiu d'identificar-se entre elles i, sobretot, per diferenciar-se de la resta d'organitzacions que formen part del sector privat convencional -segon sector- i del sector públic -primer sector-.

Les organitzacions del Tercer Sector (TS) obeeixen a la iniciativa privada si bé la seva raó de ser és la de contribuir a l'interès general de la societat. Així, posen l'èmfasi en el benefici públic, és a dir, de la seva activitat se'n beneficien terceres persones i/o la comunitat i/o un col.lectiu de ciutadans.

Les seves organitzacions no necessàriament han de realitzar una activitat econòmica i en cas de realitzar-la és sense afany de lucre. En conjunt es caracteritzen per ser organitzacions fortament heterogènies i per estar arrelades al territori.

Aquest és un dels sectors principals en la creació de nous llocs de treball i a la vegada funciona com a espai de transició en la incorporació a la primera

feina. Aquest treball remunerat es combina a la vegada amb una significativa proporció de treball voluntari.

La seva voluntat pública i no lucrativa els dóna una visió diferent dels models formals que els permet considerar l'organització com un lloc d'aprenentatge que ajuda a la cohesió grupal i social, fet, però, que les pot convertir en objectes d'ús partidista.

Alguns dèficits importants del Tercer Sector són:

- La dependència financera dels diners públics.
- La desigual capacitat d'organització, segons la capacitat econòmica i cultural.
- Les restriccions i limitacions de la normativa jurídica.

Com a reptes pendents cal remarcar:

- La definició de la identitat del propi sector.
- L'acció comunicativa.

Propostes estratègiques de futur:

- La transparència.
- La formació dels professionals.
- Els processos d'autocrítica.
- La creació d'entitats de segon grau.
- La disminució del pes del finançament públic.
- El manteniment de l'interès general com a objectiu de les organitzacions.

2.3.2. L'Economia Social[11]

Les organitzacions que formen part de l'Economia Social es troben en tots els àmbits de l'economia. Les cooperatives agràries actuen en el sector primari; les cooperatives de crèdit en el sector de la intermediació financera; les cooperatives de treball i societats laborals actuen, principalment, en els sectors de la indústria i els serveis; les mútues en l'àmbit de les assegurances i de la sanitat; ... És a dir, el criteri de pertinença al sector de l'Economia Social no és sols l'activitat econòmica, sinó també l'estructura política de l'entitat: democràtica i sense afany de lucre és, doncs, una condició necessària però no suficient.

Segons la definició acordada al Seminari del 28 de febrer de 2001 entre presidents i representants de l'Economia Social (ES), una organització ha de complir totalment o parcialment algunes de les següents garanties per ser considerada component de l'ES:

Aspectes econòmics:

- Activitat econòmica contínua de béns o venda de serveis.

[11] Dades agregades a l'Annex 1

- Alt nivell d'autonomia de la gestió.
- Nivell de risc significatiu.
- Un mínim de feina pagada.
- Una orientació al mercat.

Aspectes socials:

- Un objectiu explícit de benefici a la comunitat.
- Una iniciativa procedent d'un grup de ciutadans.
- El poder no està basat en la propietat del capital.
- La naturalesa de la participació, que implica les persones afectades per l'activitat.
- Una distribució limitada dels beneficis.

Tot i els contorns imprecisos i la dificultat de l'anàlisi econòmica, podem aproximar-nos de manera general a les empreses de l'ES, que presenten les següents característiques:

- Una forta polaritat del pes econòmic de les organitzacions: un grup reduït d'entitats molt significatives al costat de nombroses organitzacions de mida i volum petit, principalment de nova creació.

- L'estreta relació entre productors i consumidors condueix a una construcció conjunta de l'oferta i la demanda.

- El capital intel·lectual dels treballadors és considerat com el principal actiu de l'empresa.

- L'estructura formal de les empreses de l'ES els proporciona avantatges competitius així com la capacitat de reduir els costos de producció.

Com a principals interrogants de futur les empreses de l'ES tenen: la fragilitat del model, la forta dependència del finançament públic i la facilitat en transformar-se en empreses lucratives normals.

Les empreses de l'ES pateixen en major grau que qualsevol altra empresa els factors que limiten el seu creixement:

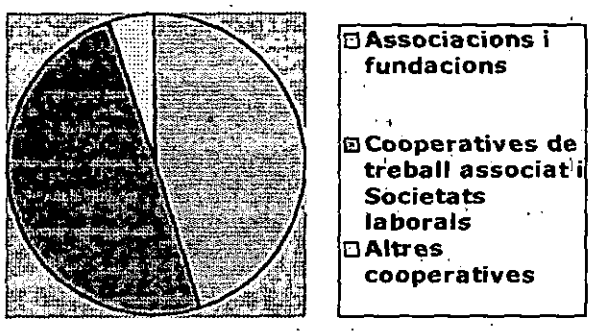
- L'elevat cost del crèdit.
- Les restriccions d'accés al crèdit.
- La morositat.
- El tractament fiscal perjudicial.
- La burocràcia administrativa.

2.4. L'ECONOMIA SOCIAL A CATALUNYA: GRANS NÚMEROS

L'Economia Social representa l'any 2000 entre el 5% i el 7% del PIB brut català i entre el 6,7% i el 8,4% del valor afegit brut del sector català de serveis.

El valor afegit que aporten les entitats sense ànim de lucre –associacions i fundacions- representa el 45%, les cooperatives de treball associat i societats laborals aporten el 50% i la resta el 5%.

Valor afegit segons l'estructura jurídica

Font: *Llibre blanc de l'Economia Social a Catalunya.*

Quantitativament el nombre d'organitzacions, segons la seva estructura jurídica es distribueix de la manera següent:

Entitats jurídiques. Anys 1997-2001.

	1997	1998	1999	2000	2001	% 2001
Associacions	29724	31296	33412	35342	37269	73.84
Cooperatives	9481	9997	10333	10552	10790	21.37
Fundacions	1098	1194	1306	1489	1607	3.18
Federacions	374	417	450	477	504	1.00
Mutualitats	149	151	153	154	155	0.30
Consells i col·legis prof.	149	143	143	139	144	0.28
Total	**40975**	**43198**	**45797**	**48153**	**50469**	**100**

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

L'ES a Catalunya va generar entre el 10% i el 12% de l'ocupació catalana l'any 2000 sent les associacions les entitats més dinàmiques com ho demostra el fet que són responsables de la creació del 60% de l'ocupació de l'ES.

Les empreses de l'ES se situen majoritàriament el sector econòmic dels serveis i representen entre el 16% i el 19% de la població ocupada en aquest sector de l'economia catalana. El sector terciari es caracteritza per l'alt grau de feminització, fet que es manté a l'ES com mostra el quadre següent.

Distribució de personal per sexe i gènere (%)

	Assalariats	*Voluntaris*
Dones	71	76
Homes	29	24

Font: *Llibre blanc de l'Economia Social a Catalunya.*

Si tenim en compte la importància relativa segons el volum pressupostari podem apreciar la polaritat entre les fundacions i les associacions.

Organitzacions segons volum pressupostari. Any 2001
(en milers d'euros)

Menys de 12	Entre 12 i 60	Entre 60 i 120	Entre 120 i 300	Entre 300 i 600	Entre 600 i 1.500	Més de 1.500	No consta
32%	14%	7%	8%	7%	5%	5%	22%
39% són associa-cions	15% són associa-cions	55% són Fundacions 24% són Associacions					

Font: *Llibre blanc de l'Economia Social a Catalunya.*

Pel que fa a la procedència dels fons organitzatius, es distribueixen de la forma següent:

- Quotes: 25%
- Donacions privades: 15%
- Quotes d'usuaris i pagaments de serveis: 10%.
- Aproximadament el 75% de les organitzacions no cobren res o sols allò imprescindible pels serveis que proporcionen.
- Subvencions: 35%
- Altres: 15%

2.5. PRINCIPALS ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL

2.5.1. Les mútues

Les mútues descansen sobre dos pilars fonamentals: l'estalvi col.lectiu i la cooperació i solidaritat dels integrants de la mutualitat.

Segons la Federació de mutualitats de Catalunya hi ha 135 mútues i mutualitats de previsió social que donen una cobertura asseguradora a un milió persones.

Mutualitats de previsió social[12]

El mutualisme de previsió social és una forma de previsió social que neix d'una col.lectivitat que s'organitza per fer front als riscos socials a partir del principi de solidaritat que es manifesta mitjançant l'aportació d'una contribució periòdica.

[12] Hem de tenir en compte les modificacions que puguin donar-se com a conseqüència de l'aprovació de la nova llei que actualment, com a projecte de llei, es troba en tramitació parlamentària.

És caracteritzen per una important absència d'afany de lucre i els seus membres tenen els mateixos drets de participació independentment de les aportacions que fàcin i assumeixen alhora la condició d'assegurador i d'assegurat.

Les mutualitats de previsió social estan tenint un procés de concentració a la recerca d'economies d'escala i de liberalització dels preus i dels graus de cobertura. La professionalització de la seva gestió les fa més competitives alhora que les apropa a les empreses lucratives tot cercant una clientela benestant en detriment del principi de solidaritat. Tot i així són les mútues més properes als principis de l'Economia Social i una forma jurídica amb gran tradició històrica a Catalunya.

Mútues d'accidents del treball i malalties professionals

Aquestes mútues són entitats privades de naturalesa associativa integrades per empresaris que sense ànim de lucre i mancomunadament col.laboren amb la Seguretat Social en la gestió, especialment, de les prestacions derivades d'una contingència professional.

El patrimoni d'aquestes mútues està constituït pels ingressos procedents de les quotes de la Seguretat Social que obtenen com a conseqüència de les gestions realitzades.

A Catalunya operen un total de 20 mútues que protegeixen 1.845.368 de treballadors, el 83% de tots els afiliats a la Seguretat Social, oferint-los els serveis de 160 centres d'atenció ambulatòria i 6 centres hospitalaris, una oferta que està concentrada majoritàriament a la província de Barcelona.

2.5.2. Les cooperatives[13]

D'acord amb el Decret legislatiu 1/1992, de 10 de febrer, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de cooperatives de Catalunya, les cooperatives *són societats que, amb plena autonomia i sota els principis de lliure adhesió i de baixa voluntària, amb capital variable i estructura de gestió democràtica, associen persones naturals o jurídiques que tenen interessos o necessitats socioeconòmiques comunes, que es proposen millorar la situació econòmica i social dels seus components i de l'entorn comunitari on es mouen, desenvolupant una activitat empresarial de base col.lectiva, en la qual el servei mutu i l'aportació pecuniària de tots els membres permet de complir una funció que tendeixi a millorar les relacions humanes i a posar els interessos col.lectius per damunt de tota idea de benefici particular.*

[13] Hem de tenir en compte les modificacions segons la nova Llei de cooperatives 18/2002 entre les quals destaquen: la reducció a tres membres, com a mínim, per constituir una cooperativa de primer grau i de dos membres per les de segon grau; la figura del soci col.laborador fins i tot en les seccions de crèdit; la posssibilitat de ponderar el vot; l'eliminació dels límits per soci al capital social per a potenciar la inversió; la regulació mínima estatutària perquè una cooperativa pugui ésser considerada entitat sense ànim de lucre; etc.

Les motivacions que poden portar a un grup de persones a crear una cooperativa són diverses:

- Mantenir el lloc de treball en situacions que fan perillar la continuïtat de l'empresa on treballen.
- Cercar una manera més avantatjosa d'assolir determinats interessos econòmics en el cas de petits empresaris i consumidors.
- Per voluntat i iniciativa de treballadors implicats en el model organitzatiu.
- ...

Cooperatives existents segons tipus. Gener 2003

	Barcelona	Girona	Lleida	Tarragona	Total
Treball Associat	6877	532	643	926	8978
Agràries	146	66	258	184	654
Consum. i usuaris	152	20	30	37	239
Habitatges	273	15	33	15	336
Ensenyament	197	4	14	11	226
Serveis	306	37	28	18	389
Mixtes	32	2	0	5	39
Assegurances	1	0	0	0	1
Sanitàries	1	0	0	0	1
Crèdit	1	0	1	0	2
Marítimes, Fluv. I Lac.	3	0	0	1	4
2n grau	28	2	7	12	49
Total	**8.017**	**678**	**1.014**	**1.209**	**10.918**

Font: Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme.

D'acord amb el tipus de servei que realitzen o pel seu objecte social les podem classificar de la següent forma:

2.5.2.1 Cooperatives agràries

Els agricultors i ramaders s'agrupen voluntàriament en cooperatives per tal de gestionar en comú el seu input de producció, la maquinària, la transformació del producte i la valoració de la seva producció, tot plegat amb l'objectiu d'optimitzar la renda.

Les cooperatives agràries s'organitzen internament en diverses seccions d'acord amb les funcions bàsiques que realitzen:

- Secció de vendes
  Les cooperatives actuen com a central de vendes. Els socis agrupen la producció per tal de gaudir d'una major capacitat de negociació enfront dels majoristes o intermediaris.

- Secció de compres
  Les cooperatives actuen també com a central de compres. Els socis compren conjuntament determinats inputs per tal d'aconseguir preus més avantatjosos.

- Secció de crèdit
  Aquesta secció es dedica a agregar l'estalvi individual dels socis amb vista a obtenir el finançament necessari per assumir inversions que individualment serien inassolibles. També facilita el capital de maniobra per al funcionament de la cooperativa.

- Secció de conreu
  Aquesta secció es dedica a realitzar tàsques de conreu en finques abandonades.

Segons dades de la Federació de cooperatives agràries de Catalunya (1997) la mitjana de socis és de 166 productors amb una aportació de 2,57 milions de pessetes anuals (15,45 milers d'euros).

Cal fer esment a la substitució del principi d'un soci un vot pel vot ponderat.

En relació a la concentració existent cal indicar que el 5,2% de les cooperatives genera el 62% de la facturació total de les cooperatives agràries catalanes.

El perfil de cooperativa que predomina, en termes de facturació, és la que mou un volum de negoci d'entre 50 i 100 milions de pessetes (0,3-0,6 milions d'euros), que representa el 40% de les cooperatives i el 18% de la facturació el 1997.

Un objectiu pendent de les cooperatives agràries és la formació d'organitzacions de segon grau.

Cooperatives agràries existents a Catalunya, 31.03.01

Demarcació	Cooperatives agràries	%
Barcelona	150	22.87
Girona	64	9.76
Lleida	256	39.01
Tarragona	186	28.36
Total	**656**	**100.00**

Font: *Llibre blanc de l'Economia Social a Catalunya.*

Estats financers de les cooperatives agràries

Davant de la forta competència dins del sector primari, el món agrari respon amb l'agrupació organitzativa, la continua dependència dels ingressos aliens a l'explotació (pluriactivitat) i la dependència de les subvencions (que representen al voltant del 20% de la renda agrària) .

Les cooperatives agràries mostren una trajectòria de consolidació i augment d'eficiència, així com, una estratègia eficaç de desenvolupament. Les 74.431 explotacions catalanes que formen part del cooperativisme agrari representen el 95.6% del cens agrari de 1999.

Observem que augmenta el pes dels recursos propis i del finançament estable, tot i així el pes del finançament bancari a curt termini, malgrat que baixa en termes relatius, és elevat.

Fonts de finançament

Finançament dels socis i adherits (capital social):

- Aportacions obligatòries.
- Aportacions voluntàries incorporades al capital social.
- Quotes d'ingrés o periòdiques (irrepartibles).

Finançament aliè:

- Típic:
  Préstecs i crèdits d'entitats (FEGA, ICCA, Caixes i Bancs, Caixes Rurals i SSCC).
- Atípic.
- Subvencions.

Autofinançament:

- Fons de Reserva Obligatori.
- Reserves Voluntàries i Estatutaris.
- Fons d'Amortització.
- Fons d'Educació i Promoció Cooperativa.
- Reserva de valorització.
- Fons temporalment no repartits.
- Fons de retorns regulat per Assemblea General.
- Altres fonts de provisió.

2.5.2.2 *Cooperatives de consum*

Les cooperatives de consum neixen com a iniciatives de ciutadans que decideixen associar-se per resoldre col·lectivament l'adquisició de determinats béns o serveis. Des de la cooperativa, els socis gestionen el seu propi consum.

Aquestes cooperatives generalment funcionen mitjançant la compra al major per tal que el soci pugui adquirir els béns desitjats en millors condicions de qualitat i/o preu.

A Catalunya, tres cooperatives -Consum, Abacus i Scias- facturen el 87% del total i tenen el 93% de treballadors, el 90% de socis i el 57% dels punts de venda.

Les cooperatives de consum gaudeixen d'una situació financera sòlida. El seu endeutament a curt termini és petit i a través d'un fort autofinançament han anat adquirint un elevat patrimoni.

2.5.2.3 *Cooperatives de serveis i de transportistes*

Les cooperatives de serveis i de transportistes es conceben com un instrument que permet coordinar el treball en xarxa entre una sèrie d'empreses dins d'un mateix sector d'activitat per què l'output resultant del conjunt sigui superior a la suma dels resultats individuals.

El principal sector en el que trobem aquest tipus de cooperatives és en la distribució comercial.

Aquestes cooperatives sovint representen la clau per la supervivència del petit negoci que per si sol no tindria capacitat per assumir les transformacions que s'estan produint en la distribució.

S'observa un descens de la càrrega financera de les cooperatives de serveis com a conseqüència del descens dels costos financers i de la bona situació d'autofinançament que gaudeixen.

Pel que fa a l'endeutament bancari cal remarcar el creixement dels crèdits a llarg termini que representen una forma de finançament estable.

2.5.2.4 *Societats cooperatives catalanes d'habitatge*

L'objecte de les cooperatives d'habitatge és procurar habitatges, serveis o edificacions complementàries a llurs socis; organitzar-ne l'ús pel que fa als elements comuns i regular-ne l'administració, la conservació i la millora.

Durant la dècada de 1986-1996 l'oferta de les cooperatives d'habitatge suposà el 2% del total i el 15% de l'habitatge protegit –que representa un 2% del total segons les últimes dades donades per la Generalitat per l'any 2002) –en el que sovint s'especialitzen-.

El seu finançament hipotecari mitjà anual se situa a l'entorn dels 16.000 milions de pessetes (96,2 milions d'euros).

2.5.2.5 *Cooperatives d'ensenyament*

Les cooperatives d'ensenyament poden ser de consum –quan els socis són els demandants del servei educatiu-, de treball associat –quan els socis són els ofertors d'aquest servei- o mixtes.

L'escola cooperativa s'entén com un instrument socialitzador integral d'alumnes, pares i mestres.

Pel que fa a l'estat financer d'aquestes cooperatives cal indicar que l'endeutament a llarg termini disminueix en valor absolut a un ritme inferior al de l'augment dels recursos propis, amb la qual cosa el finançament estable obtingut per la suma d'ambdós conceptes augmenta respecte al passiu total; reduint així el risc de tensions financeres. També hi ha un descens en els deutes a curt termini amb les entitats creditícies.

2.5.5.6 *Cooperatives de treball associat*

Les cooperatives de treball associat estan formades per un conjunt de persones que, mitjançant llur treball, es proposen exercir alguna activitat econòmica o professional per a tercers. El principal objectiu d'aquestes cooperatives és la creació i manteniment del lloc de treball dels seus membres.

Cal tenir en compte que el nexe d'unió és el valor del treball, la qual cosa les diferencia de les empreses lucratives en les quals la característica definitòria del sistema és el valor del capital.

Aquestes empreses representen una realitat molt característica de la situació ocupacional de l'Estat espanyol, que és el país de la Unió Europea amb més empreses gestionades pels mateixos treballadors com a expressió d'autoocupació. Aquest fenomen es produeix majoritàriament en el sector serveis que és especialment intensiu en treball i sovint va associat a la concessió d'ajudes institucionals.

L'increment del nivell d'activitat d'aquestes cooperatives, mesurat pel volum de vendes, com també el nombre d'ocupats, excedeixen clarament el del conjunt de l'economia. Alhora, les retribucions salarials que ofereixen creixen més que la mitjana de sous del país.

Pel que fa al seu estat de finançament, les cooperatives de treball associat gestionen el seu creixement empresarial amb una escassa dependència del finançament extern. La seva càrrega financera es manté en nivells baixos i suportables: l'endeutament bancari està per sota del 10% del passiu total i del 20% dels recursos propis. Però també hem de considerar aquelles cooperatives provinents d'empreses fallides amb dificultats importants de finançament com a conseqüència dels deutes acumulats.

Fonts de finançament:

- Capital social: participacions.
- Recursos propis.
- Aportacions dels socis col·laboradors.
- Títols participatius.
- Ajuts institucionals.
- Obligacions.

2.5.2.7 *Cooperatives de crèdit*

(vegeu Aproximació al mercat financer)

2.5.3. Les societats laborals

Malgrat que les societats laborals consisteixen en societats mercantils de capital que tenen com a objectiu teòric la realització d'una activitat econòmica lucrativa, la seva finalitat última és el manteniment dels llocs de treball.

Societats anònimes laborals existents per sector d'activitat econòmica. Gener 2003

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
Barcelona	3	592	78	348	1.021
Girona	1	27	4	34	66
Lleida	1	11	4	11	27
Tarragona	0	74	13	36	123
Catalunya	**5**	**704**	**99**	**429**	**1.237**

Font: Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme

En aquestes societats, la majoria del capital social ha de ser propietat dels treballadors amb contractes indefinits i cap soci no pot tenir accions o participacions que representin més d'un terç del capital social, amb l'excepció d'entitats públiques que poden arribar fins el 49%.

Principals diferències jurídiques amb les cooperatives de treball associat:

- La cooperativa de treball és una societat on el capital només ha estat aportat pels mateixos socis treballadors i a més aquest capital és variable com a conseqüència del principi de lliure adhesió i baixa voluntària.

- A les cooperatives de treball cada soci té un vot, amb independència de la participació del capital social; en canvi, a les societats laborals el vot va unit a l'acció.

- A les cooperatives de treball les aportacions de capital social poden ser retribuïdes amb un interès fix i limitat; no en funció dels beneficis obtinguts com a les societats laborals.

- A les societats laborals no existeixen el Fons de Reserva Obligatori i el Fons d'Educació i Promoció.

Pel que fa a l'estat de finançament de les societats laborals, cal indicar que la càrrega financera se situa en xifres reduïdes. El finançament a llarg termini, afegit als recursos propis, ofereix una proporció de recursos estables que en els dos últims exercicis és superior al 60% del passiu total. En conjunt, presenten una situació financera sanejada, són rendibles, creen llocs de treball i compten amb un actiu que està ben correlacionat amb l'estructura financera.

Tot i així, en alguns casos presenten problemes crònics de finançament com a conseqüència d'un espiral capitalització-préstecs. De vegades degut a la seva història pròpia son organitzacions que arrosseguen deutes i problemes de l'empresa d'on provenen o bé neixen de l'agrupació de persones que no tenen gaire capacitat econòmica. Aquest origen conforma sistemes de capitalització febles i sense garanties fiables pels bancs a partir dels quals no poden accedir a crèdits fruït dels problemes procedents de la manca d'una gestió professionalitzada, del diferencial entre productes propis i

aliens, i de la unió d'un grup de treballadors de forma contingent més que voluntària.

Fonts de finançament:

- Capital fix.
- Recursos propis.
- Ajuts institucionals.
- Obligacions.

2.5.4. Les fundacions[14]

Les fundacions són organitzacions de caràcter privat amb una finalitat d'interès general. Des del punt de jurídic són associacions patrimonials que es relacionen a una voluntat fundacional que ha de ser lícita i d'utilitat pública. La personalitat jurídica s'adquireix a partir del patrimoni que resta legalment separat del patrimoni del fundador.

No es tracta d'una organització pròpiament democràtica ja que compta amb un sol òrgan, denominat patronat, que té concentrades totes les funcions administratives, de representació i de govern.

Particularitats del cas català:

- La majoria són fundacions operatives ja que destinen la major part del seu pressupost a finançar activitats pròpies.
- Presenten un alt grau de concentració: les deu fundacions catalanes més grans representen el 40% del total dels recursos pressupostats per l'any 2000.

Pel que fa al finançament cal remarcar la seva forta dependència del finançament públic. L'any 1996, el 53% dels recursos de les fundacions catalanes eren recursos aliens i d'aquests, un 24% procedien del sector públic.

Percentatges d'autofinançament de les fundacions catalanes

	1990	1993
Beneficoassistencials	48.4	31.0
Culturals	92.8	86.7
Docents	73.8	56.8
Científiques	58.9	34.2
Total	**62.3**	**43.7**

Font: Departament de Justícia. *La Societat Catalana.*

[14] Segon la Llei de Fundacions aprovada el 18 d'abril 2001 pel Parlament de Catalunya amb les principals modificacions respecte la llei anterior: no obligatorietat de presentar el pressupost de l'any en curs, poder constituir fons especials, obligatorietat de les fundacions grans a sotmetre's a una auditoria de comptes, la possibilitat de remunerar als patrons i avantatges fiscals en les competències tributàries autonòmiques independents de les estatals.

Fundacions d'empresa

Moltes empreses amb seu a Catalunya han constituït fundacions dotades amb recursos propis per realitzar actuacions d'interès general.

Aquestes fundacions són entitats privades sense finalitat de lucre amb voluntat i capital fundacionals i/o aportacions anuals.

Les fundacions d'empresa són sovint qualificades de fundacions instrumentals ja que existeix l'opinió que els seus objectius últims no són tant l'interès comú com el benefici per a l'empresa.

D'altra banda, cal indicar que existeixen incentius fiscals per estimular la participació de les empreses en activitats d'interès general i que el patrocini i el mecenatge empresarial són dues formes a través de les quals les empreses aporten recursos econòmics, en espècies, de treball,... a entitats i causes culturals, socials, esportives, i sanitàries que constitueixen una part del finançament del Tercer Sector. Per solucionar les contradiccions entre benefici comú i benefici personal les podem classificar segons les seves actuacions en un *continuum* que va del mecenatge fins al *sponsoring* passant pel patrocini.

L'obra social de les caixes

La normativa que regeix les caixes d'estalvi estableix la obligatorietat de destinar una part dels excedents –entre el 20 i el 30%- a la realització d'obra social i cultural, en activitats pròpies o en col·laboració amb altres entitats. Aquesta obligatorietat de l'obra social les converteix en els màxims patrocinadors del país.

La majoria de les caixes d'estalvi –totes les que tenen seu social a Catalunya -han optat per la creació de fundacions que s'ocupin de dur a terme la seva obra social i/o cultural.

L'obra social conjunta de les deu caixes catalanes durant l'any 2000 s'eleva a 215,4 milions d'euros. Cal tenir present que algunes caixes catalanes tenen certa presència a la resta de l'Estat, on desenvolupen una part d'aquesta obra social. Igualment, altres caixes de la resta de l'Estat amb representació a Catalunya efectuen actuacions de la seva obra social a casa nostra.

Per àrees es destina un 52% a cultura i temps lliure, un 30% a assistència social i sanitària, un 13% a docència i un 5% a patrimoni històric i natural.

Cal remarcar la importància relativa de La Caixa que concentra el 70% de l'obra social, seguida per Caixa de Catalunya que en concentra un 14%.

2.5.5. Les associacions

La lògica que considera que la unificació d'esforços comporta més solidesa en relació amb la finalitat que es pretén aconseguir és l'element clau sobre

el qual es basen les associacions i l'únic punt de contacte entre l'univers plural i heterogeni de l'associacionisme català.

La definició legal segons la Llei 7/1997 diu: *A les associacions, tres o més persones s'uneixen de forma voluntària, lliure i solidària per aconseguir, sense ànim de lucre, una finalitat comuna d'interès general o particular, i a tal fi es comprometen a posar en comú els seus coneixements, activitats o recursos econòmics amb caràcter temporal o indefinit.*

Nombre Associacions registrades per activitat. Catalunya. 31.12.00

Associacions	Núm	%
Assistència social	1.991	5.56
Cultura	18.127	50.61
Ensenyament, formació i investigació	4.973	13.88
Foment i defensa dels drets civils, socials i de la persona	5.211	14.55
Interessos de sectors econòmics, geogràfics o professionals	2.557	7.14
Ordenació de l'espai, ecologia i habitatge	2.307	6.44
Salut	653	1.82
Total	**35.819**	**100**

Font: Registre d'Associacions. *Llibre blanc de l'Economia Social a Catalunya.*

Les dades a febrer del 2003, segons la Generalitat, és de 38.257 associacions registrades a la Direcció General de Dret i Entitats Jurídiques.

Com s'observa en el quadre anterior l'àmbit d'actuació de l'associacionisme és molt ampli i engloba lleure, cultura, comunicació, educació, esport, societat activa (com les associacions de veïns), suport social, cooperació internacional, medi ambient, Economia Social i salut.

Davant la fragmentació i diversitat d'associacions el repte recau en la seva estructuració en organitzacions de segon grau no sols en l'àmbit temàtic sinó també en el territorial (poc representatiu). És en aquest àmbit on el centralisme de la província de Barcelona és més patent ja que concentra el 83,44% de les federacions inscrites al Registre.

Des del punt de vista financer la característica comuna i essencial és la forta dependència dels recursos públics amb els perills d'instrumentalització per part de les administracions, la dificultat de la gestió econòmica autònoma i la manca de mecanismes d'avaluació de l'eficiència de la gestió.

2.5.6. Les empreses socials d'inserció pel treball[15]

L'objectiu de les empreses socials d'inserció laboral és la integració social pel treball de persones de difícil ocupabilitat. La principal causa comuna és el fet de patir algun tipus de desavantatge com a conseqüència d'alguna discapacitat física o psíquica o d'haver viscut en un entorn social que no hagi facilitat el desenvolupament de comportaments usuals.

[15] Segons la Llei 27/2002 que defineix les persones considerades excloses i les condicions per les empreses per ser considerades d'inserció sociolaboral.

La fórmula jurídica no és pròpia sinó que prenen preferentment la forma jurídica d'associació ja que aquesta és la que genera menys costos formals de constitució i funcionament, tot i que també poden ser societats mercantils, societats laborals o cooperatives.

2.5.7 Quadre comparatiu – DAFO (*Llibre Blanc de l'Economia Social*)

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
COOPERATIVES AGRÀRIES	• Ampli ventall productiu. • Orientació mercantil i poca dependència de les produccions més subvencionades per la PAC. • Efecte de transferibilitat de les cooperatives més dinàmiques. • Tradició i arrelament. • Imatge adient per facilitar un nou diàleg entre productors i consumidors. • Possibilitat d'assumir la gestió de les explotacions que s'abandonin. • Adequació tecnològica i productiva. • Identificació del producte amb qualitat.	• Proximitat a un mercat important. • Existència d'un important complex agroalimentari català. • Element estructurador de la societat. • Acompliment de les noves demandes socials.	• Minifundisme cooperatiu. • Insuficient aprofitament de les economies d'escala. • Insuficient cultura cooperativa. • Manca de política de marca i qualitat. • Capacitat de negociació amb IAA. • Insuficient desenvolupament de "network" entre cooperatives. • Comercialització i distribució del producte.	• Disminució del suport públic. • Descens de la població agrària i envelliment. • Futur de la PAC. • Canvis en la distribució agrària.

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
COOPERATIVES DE CONSUMIDORS	• Sector amb cooperatives significatives. • Model d'organització participativa. • Potencialitat de la base social de consumidors. • Funció social com a organització de consumidors. • Aportació de treball voluntari dels socis.	• Aconseguir més recursos per créixer.	• Falta de comunicació. • Dificultats de col·laboració intercooperativa. • Feblesa de les cooperatives petites en àmbits de consum massiu.	

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
COOPERATIVES DE SERVEIS I DE TRANSPORTS	• Capacitat de negociació • Fórmula jurídica.	• Instrument de modernització del petit comerç minorista.	• Falta de comunicació i d'imatge unitària en la societat catalana.	• Menysprear les avantatges competitives. • Imatge no empresarial de les empreses de l'economia Social. • Resistències al treball en xarxa.

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	
COOPERATIVES D'ENSENYAMENT	• Instrument socialitzador. • Organització democràtica. • Presència d'un cert nivell de risc empresarial.	• Noves formes de gestió pública. • Capacitats relacionals i de sociabilitat.	• L'equilibri entre l'estructura tècnica i política. • Problemes per retirar-se de la cooperativa. • La dependència financera.	• Manca de suport públic. • No assolir la professionalització com a organització.

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
COOPERATIVES DE TREBALL ASSOCIAT	• Moviment significatiu des d'un punt de vista socioeconòmic. • Organitzacions empresarials democràtiques. • La força de la base social de treballadors. • Funció social i educativa. • Arrelament a l'entorn i el territori. • Creació de llocs de treball.	• Flexibilitat i capacitat d'ajust.	• Manca de reconeixement de l'empresari cooperatiu. • Dificultats de cooperació intercooperativa. • Excessiva dependència del finançament aliè.	• Microempresa davant la concentració dels mercats.

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
ASSOCIACIONS	• Bona imatge social. • Importància del voluntariat. • Interlocutor de l'Administració pública. • Procés d'autoreflexió.	• Voluntat de coordinar els esforços. • La creació d'un codi ètic. • Gestió directa de serveis.	• Dificultat de recanvi en la direcció. • Sectorialització de l'associacionisme. • Dificultat d'accés a la formació. • Manca d'estadístiques adequades. • Poc màrqueting associatiu.	• Dispersió – eficiència de recursos. • La falta de coordinació. • Els recursos públics respecte al nombre creixent d'associacions. • Marc fiscal. • Manca de relleu.

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
SOCIETATS LABORALS	• Moviment socioeconòmic significatiu. • Organitzacions democràtiques (70% capital accionari dels treballadors) • Força base social dels treballadors. • Arrelament a l'entorn i el territori. • Creació de llocs de treball. • Empreses socials.	• Noves formes d'ocupació	• Manca de reconeixement. • Falta de col·laboració interempresarial. • Dificultat per obtenir finançament allè. • Incorporació de la gent jove.	• Percepció incorrecta de la fórmula laboral.

	PUNTS FORTS	OPORTUNITATS	PUNTS FEBLES	AMENACES
EMPRESES SOCIALS		•	•	•

Annex 1

	COOPERATIVES AGRÀRIES	COOPERATIVES DE CONSUM	COOPERATIVES DE SERVEIS I DE TRANSPORTS	COOPERATIVES D'HABITATGE	COOPERATIVES D'ENSENYAMENT
Nombre d'entitats	433	80 actives de 240	243 actives de 390	60 actives de 600	235
Concentració en l'àrea de Barcelona	22.87%		78.5%	80%	86,80%
Nombre de treballadors	8.118	2.050	50.000		
Nombre de socis		553.780	18.000	5.500	
Facturació anual mitjana	2,57		12,02		
Facturació anual total estimada	1.156,95	210,99	3.185,36		
Valor afegit unitari	0,19		0,56	0,18	
Valor afegit total	67,95	15,53	135,58	8,91	
Dependència del finançament extern					forta
Mida	Explotacions familiars petites i mitjanes	Soci treballador/ Cooperativisme mixt			
Estructura democràtica	Un soci un vot o vot ponderat segons producció				sí

	COOPERATIVES DE TREBALL ASSOCIAT	SOCIETATS LABORALS	FUNDACIONS ASSISTENCIALS	ASSOCIACIONS BENEFICO-ASSISTENCIALS	FUNDACIONS D'EMPRESES	MÚTUES
Nombre d'entitats	3.987	1.577	1.489 525 assistencials	35.819 (Any 2000) 1.800 benefico-assistencials	30	
Concentració en l'àrea de Barcelona	72,8% de l'ocupació	82% dels centre de producció 88,6% de l'ocupació	75% de les fundacions (Any 2000)	70% de les associacions/ 83.44% Federacions de segon grau		
Nombre de treballadors	29.184	9.640	17.325	158.400		
Nombre de socis	30.000	9.640				
Facturació anual mitjana	1,47	1,21				
Facturació anual total estimada						
Valor afegit unitari	0,76	0,57	0,54	1,63		
Valor afegit total	3.023,24	89,53	282,48	2.932,94		
Dependència del finançament extern	poca/alta	poca	71.15% d'origen intern			
Mida	Microempresa	Petites i micro-empreses	Elevat grau de concentració/ polarització	Estatutària		
Estructura democràtica	sí	no	no	sí/ Assemblea general/ possibilitat de vot ponderat		

2.6 ENTITATS DEL TERCER SECTOR

Entitats sense activitat econòmica directa i amb finalitat social.[16]
Dins d'aquest grup i situem aquelles entitats que tot i que per la seva forma jurídica són considerades de l'Economia Social, no mantenen de forma continuada i preeminent una activitat econòmica. Una distinció que no pretén res més que diferenciar-les segons les seves necessitats financeres específiques. Aquí hi podríem encabir fonamentalment algunes fundacions, bastantes associacions i els col·legis professionals.

2.6.1. Organitzacions religioses

Si bé és cert que la religió majoritària a Catalunya, la catòlica, ha externalitzat molts dels seus serveis a altres entitats i associacions -dinamitzant l'efervescència de les ONGs- manté, al mateix temps, recursos propis i activitats que depenen directament de les autoritats eclesiàstiques –bisbats, parròquies, etc.- Actius que els valors ètics de coherència entre preceptes i recursos monetaris demanen que no siguin contradictoris amb els principis cristians. Tot i la pèrdua del pes social de la religió dins la societat catalana com a conseqüència de la secularització, pluralització i privatització del fet religiós manté un significatiu pes econòmic. No hem d'oblidar l'assignació dins dels pressupostos generals de l'Estat i la consideració de la religió catòlica en l'IRPF de forma preferencial a la resta d'entitats amb finalitats socials.

Tot i la preeminència de la religió catòlica a Catalunya, s'han de tenir en compte altres entitats com les esglésies jueva, islàmica i sobretot protestant (l'Església Evangèlica, Reformada, Episcopaliana i Baptista). Dins dels moviments evangèlics menys ortodoxos també trobem els grups pentecostals, els moviments anomenats "al·leluia", els Adventistes del Setè Dia, els Testimonis de Jehovà,... La creixent influència de les religions orientals, especialment el budisme, i el cúmul d'entitats religioses o parareligioses relacionades amb el ioga, el tai-chi, l'acupuntura, etc, més o menys associades amb moviments ecologistes i terapèutics de tipus holístic.

Dins de la catalogació d'entitats religioses podem trobar entitats de l'Economia Social, escoles, parròquies, etc; però la seva homogeneïtat de criteris i l'organització centralitzada demanda un tractament diferenciat. Segons el registre del Ministerio de Justícia el nombre d'entitats a Catalunya és el següent:

	Entitats catòliques	Altres confessions*	Fundacions canòniques
Barcelona	982	212	43
Girona	137	17	3
Lleida	115	7	3
Tarragona	116	16	12
Total	1.350	252	61

Font: Ministerio de Justicia

[16] Finalitat social entesa per l'objectiu d'inferir sobre la dinàmica social sense entrar en jutgar la conveniència o no d'aquesta activitat des de determinats supòsits ètics o morals.

* Confessions minoritàries segons la terminologia del Ministeri.

2.6.2. Associacions esportives

La població catalana és una societat amb una tradició esportiva d'associacionisme i participació que es remunta als inicis de la modernitat:

Taxes de realització d'activitats de temps lliure. Catalunya.

	1985	1991	1996
INDIVIDU COM A AGENT ACTIU			
Instrument musical	6.4	7.2	8.7
Teatre	2.5	2.2	1.9
Arts plàstiques	11.0	11.0	16.0
Dansa	2.4	2.3	1.6
Cant	3.9	3.8	4.0
Esport	**37.0**	**32.3**	**42.9**
Fotografia i vídeo	17.8	11.4	19.4
INDIVIDU COM A ASSISTENT O ESPECTADOR			
Biblioteques	8.1	15.8	27.6
Cinema	36.7	33.1	46.9
Teatre	13.9	12.4	18.1
Concerts i recitals	14.5	22.2	24.7
Conferències i col.loquis	20.0	12.7	23.9
Espectacles esportius	**-**	**29.0**	**32.8**

Font: *Estudi sobre comportaments i característiques de la demanda de productes culturals a Catalunya. La Societat Catalana.*

La importància de l'esport català com a eina d'identificació territorial i ideològica no recau només en la participació o assistència a espectacles de caire esportiu sinó que té una xarxa d'entitats federatives amb un ampli ventall de serveis oferts als seus socis, més enllà de l'activitat estrictament esportiva, alguns dels quals tenen clares implicacions econòmiques com: assegurances, descomptes, publicacions especialitzades, etc.

Aquesta forta presència en les activitats esportives és tan activa com per implicar molts ciutadans catalans a federar-se en alguna associació d'esports.

És molt significatiu el pes del futbol que representa quasi el 26% dels federats a Catalunya. Un altre aspecte important és que els homes constitueixen el 82.3% dels federats i són majoritaris en tots els esports - menys en el basquetbol on les dones tenen uns representació considerable-.

Els catalans amb llicència esportiva representaven el 9.40% de la població catalana.

Les federacions són entitats finançades principalment per les quotes dels seus associats, però també reben subvencions públiques i *sponsorització* privada.

Federacions esportives. 2001. Clubs i llicències

	Clubs	Llicències homes	Llicències dones	Total
Futbol	**1.363**	**151.437**	**3.882**	**155.319**
Basquetbol	**348**	**47.046**	**27.924**	**74.970**
Caça	**903**	**62.810**	**2.020**	**64.830**
Golf	79	28.274	11.869	40. 143
Tennis	264	23.010	10.522	33.532
Pesca esportiva	253	28.024	1.066	29.090
Entitats excursionistes	304	12.372	4.704	17.076
Petanca	488	12.518	2.761	15.279
Activitats subaquàtiques	136	9.918	2.899	12.817
Tir olímpic	193	11.601	982	12.583
Esports d'hivern	84	6.263	5.242	11.505
Patinatge	268	6.472	4.258	10.730
Natació	118	6.652	3.935	10.587
Taekwon-do	193	8.053	2.089	10.142
Altres	3.384			99.515
Total	**8.378**	**492.270**	**104.486**	**598.118**

Font: Institut d'Estadística de Catalunya – AE/02

2.6.3. Associacions juvenils

L'associacionisme juvenil està constituït per aquelles organitzacions formades per joves i/o pels joves. L'especificitat del seu àmbit d'actuació fa que s'agrupin entitats de diferent forma jurídica des d'associacions fins a escoles d'esplai:

	2001
Animació sociocultural	153
Consells de joves	10
Ecologistes	20
Escoles d'educadors en el lleure	24
Estudiants	55
Juvenils d'educació en el lleure	**1.379**
Juvenils polítiques	13
Juvenils sindicals i/o professionals	41
Pau i desenvolupament	19
Serveis d'estudis de temàtiques juvenils	12
Associacions i fundacions que donen serveis a la joventut	96
Socials	133
Altres	120
Total	**2.075**

Font: Institut d'Estadística de Catalunya – AE/02

Com veiem en el quadre anterior estan concentrades en la denominació d'educació pel lleure, és a dir, esplais, grups escoltes, etc. Grups de socialització i de referència amb una tasca educativa complementària i específica d'aspectes que a les escoles per la seva orientació cognitiva no

treballen, tot i ésser, aspectes essencials des del moment que definim la nostra societat com una societat d'oci i no sols de coneixements.[17]

Són, generalment, organitzacions amb un alt component de treball voluntari i amb estructures econòmiques deficitàries i mal finançades.

2.6.4. Altres

- Centres d'investigació i recerca: centres lligats al món universitari però també al sector privat com en el cas de la investigació farmacèutica. Des del punt de vista social hem de considerar la necessitat de finançar línies d'investigació abandonades per la manca suposada de rendibilitat econòmica (com per exemple una vacuna contra la malària).

- Partits Polítics: el 26 de febrer de 2001 va ser signat pels secretaris generals dels partits polítics catalans amb representació parlamentària i la Sindicatura de Comptes l'acord de transparència del finançament dels partits. La importància de les campanyes electorals en les democràcies parlamentàries modernes, molt exigents en recursos econòmics, i la conscienciació ciutadana davant l'ús ètic dels recursos econòmics dels agents polítics són un nou repte en el desenvolupament democràtic de les finances dels partits polítics.

- Col·legis professionals: a Catalunya segons el registre d'entitats jurídiques hi ha 137 col·legis professionals. Són una forma d'agrupació molt característica al nostre territori que reuneix els grups professionals i que a canvi de quotes donen serveis força amplis fins i tot de caire financer -com la Caixa d'Enginyers-.

- Centres sanitaris i hospitalaris: del 180 centres hospitalaris l'any 2000[18], 45 eren no concertats. Tot i així tant els concertats com els no concertats són entitats amb problemes financers crònics i de gran rellevància social.

- Altres: orquestres, corals, etc.

2.7. ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES

Un altre factor que cal tenir present és el paper de les administracions públiques en relació a la dinamització del Tercer Sector i l'Economia Social.

---

[17] Un grup més específic seria el format per les activitats extraescolars, de vegades depenents de l'escola i d'altres cops externes a l'escola la qual cedeix únicament l'espai físic.

[18] Direcció General de Recursos Sanitaris

Com a referència cal assenyalar que l'any 2000 es van destinar 1.695,35 milers d'euros a ajuts per la creació d'ocupació en cooperatives i societats laborals.[19]

2.7.1. Generalitat de Catalunya

Dins l'organigrama de la Generalitat hi ha diversos organismes encarregats de l'Economia Social i l'autoocupació.

- Subdirecció General d'Economia Social i Cooperatives

Aquesta subdirecció depèn de la Direcció General d'Economia Social, Cooperatives i Autoempresa que depèn alhora del Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme.

Entre les seves funcions hi ha el foment de l'economia social, el moviment cooperatiu i les societats laborals. També presta assessorament jurídic en matèria de cooperatives i societats laborals i gestiona els registres de societats, cooperatives i societats laborals.

- Subdirecció General de Programes d'Autoempresa

Aquesta subdirecció depèn de la Direcció General d'Economia Social, Cooperatives i Autoempresa que depèn alhora del Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme.

Entre les seves funcions destaca la coordinació de les accions derivades del Servei Autoempresa. Aquest servei de foment de l'autoempresa treballa a través d'entitats acreditades que poden ser ajuntaments, consells comarcals, cambres de comerç, centres de formació empresarial, assessories privades,... que compleixen un seguit de condicions. Els serveis que s'ofereixen són bàsicament orientació, formació i ajuts als emprenedors. En la línia de facilitar el finançament dels emprenedors, el Servei Autoempresa té convenis de col·laboració amb entitats financeres –préstecs d'autoempresa, finançament de circulant- i també amb la Fundació Un Sol Món i FIDEM –microcrèdits-.

- Institut per a la Promoció i la Formació Cooperatives (IPFC)

Aquest institut es dedica a l'estudi i la difusió de la cooperació com a moviment econòmic i social, els seus principis, les seves tècniques i els seus mètodes.

- Centre d'Innovació i Desenvolupament Empresarial (CIDEM)

És un organisme autònom que depèn del Departament de Treball, Indústria, Comerç i Turisme i que desenvolupa les polítiques per al foment de la competitivitat del teixit empresarial català.

Un dels seus eixos d'actuació és el foment de la creació d'empreses.

[19] Anuari Estadístic de Catalunya, 2002

- Institut Català del Voluntariat (INCAVOL)

Institut que depèn del Departament de Benestar i Família i que dóna suport a les entitats de voluntariat a través de subvencions, formació, assessorament legal, administratiu,...

- Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana

Centre que depèn del Departament de Cultura i que té com a un de les seves funcions donar suport a la vida associativa.

- Secretaria General de l'Esport
- Direcció General d'Acció Cívica.
- ...

2.7.2. Diputacions

Diputació de Barcelona

La Diputació de Barcelona, a través de l'Àrea de Promoció Econòmica i Ocupació, aplica al territori de la província de Barcelona els programes següents: anàlisi del mercat de treball; promoció del comerç local; suport a la creació de noves empreses; suport a l'elaboració de plans estratègics locals; suport a la formació; creació d'igualtat d'oportunitats; intermediació laboral; identificació de nous jaciments d'ocupació; i suport als pactes territorials.

Cal remarcar el catàleg de productes i serveis que, per mitjà del Servei de Promoció Econòmica Local, la Diputació de Barcelona posa a disposició dels ajuntaments i les entitats locals i que estan dissenyats per contribuir al desenvolupament econòmic local donant suport a la creació de noves empreses i a la consolidació del teixit empresarial de la província.

Diputació de Lleida

Entre els objectius del Patronat de Promoció Econòmica destaca la promoció de la petita i mitjana empresa, així com les societats cooperatives, les societats anònimes laborals i les empreses associatives.

A través de l'àrea de dinamització empresarial s'actua com a entitat acreditada del Servei Autoempresa de la Generalitat.

Diputació de Tarragona

En l'àmbit de promoció econòmica, la Diputació de Tarragona ofereix serveis de recollida d'informació estadística, d'elaboració d'estudis econòmics a nivell municipal i d'informació sobre els fons europeus.

Diputació de Girona

La Diputació de Girona, conjuntament amb els consells comarcals de Girona i 24 entitats (sindicats, patronat, cambres de comerç i diverses organitzacions no governamentals) que treballen per la creació d'ocupació, han impulsat el projecte X@rxa 8 Plus que té per finalitat treballar de forma concensuada en el territori per afavorir la integració laboral i social dels col·lectius amb dificultats. Amb aquest objectiu s'ha creat l'Associació *Les comarques gironines emprenedores per a la igualtat*. Entre els seus objectius específics hi ha el foment del Tercer Sector.

2.7.3. Ajuntaments

Els ajuntaments, sovint des de la seva àrea de promoció econòmica, actuen com a intermediaris entre el ciutadà i els serveis oferts pels organismes supralocals. El paper que juguen és, en molts casos, bàsic per tal que les polítiques d'ocupació siguin realment efectives.

Els ajuntaments, des de diverses regidories –de cultura, de benestar social, d'esports, de joventut-, també contribueixen al desenvolupament d'entitats de l'Economia Social i el Tercer Sector. Aquestes contribucions poden ser en forma de subvencions o bé a través de facilitar infraestructura (espais, pàgines web, accés als mitjans de comunicació local,...).

2.8. EMPRESES AMB BENEFICI SOCIAL

Podem diferenciar dos grups d'empreses, en primer lloc un grup d'empreses que ofereixen productes o serveis amb "benefici social". Aquest grup va des d'empreses de caire assistencial fins a les empreses de nova creació lligades als canvis de comportament i als nous hàbits de consum.

La nostra societat cada dia mostra més preocupació pel coneixement directe sobre els processos de producció sense oblidar el cost final del producte o servei.

Per això, poc a poc, va augmentant el nombre d'empreses que incorporen mecanismes de gestió social a les seves estructures organitzatives. Empreses que donen cobertura a un tipus de consumidor conscienciat i disposat a pagar un preu no tan sols de mercat sinó també ètic, és a dir, un preu que incorpora els costos de producció més els "costos ètics" d'elaboració.

Aquest segon grup d'empreses seria el format per aquelles empreses del sector privat, però que per voluntat explícita del seu/s dirigent/s incorpora en la gestió, producció, distribució, etc. de la seva activitat econòmica pautes d'actuació socialment responsables, és a dir, empreses o organitzacions amb finalitat lucrativa però que degut a la seva estructura de funcionament, tracte als treballadors, auditories socials, sostenibilitat en l'ús dels recursos, etc., poden considerar-se com a instruments indirectes cap a una societat on els components ètics i de justícia social siguin no sols una molèstia o cost de l'empresa sinó un benefici ja que contribueix a l'enriquiment d'un col·lectiu que al cap i a la fi són els seus clients.

Davant d'aquests dos grups d'empreses s'ha de tenir en compte que no estem prioritzant o classificant valorativament cap de les dues formes ja que en front de certs productes i/o serveis socials o ètics poden amagar-se realitats estructurals poc o gens responsables socialment.

2.8.1. Empreses de productes i/o serveis socials i/o ètics

L'escola, entesa com a institució genèrica de transmissió de coneixements i valors, és una eina fonamental en la reproducció i conscienciació dels criteris ètics i de justícia social davant dels principis d'interès personal.[20]

Entenem l'escola, en un sentit ampli, com un concepte definitori de totes aquelles activitats que pretenen desenvolupar les potencialitats cognitives, emocionals, artístiques, etc de qualsevol persona independentment de les diferents categories socials en les quals puguin situar-se i sense limitacions d'edat.

Educació reglada

- Centres educatius privats d'ensenyament no superior: El curs 1999-00 a Catalunya hi havia 810 centres que acollien 390.069 alumnes que representaven el 41% del total d'alumnes catalans d'estudis no superiors. La despesa en ensenyament privat és de 1.131 milions d'euros i els salaris del personal remunerat representa el 73% d'aquesta despesa. Les transferències han passat de representar el 42,6% del total de recursos el curs 1981-82 al 58,1% el 1999-00.[21]

- Universitats: El curs 1999-00 hi havia 51 centres universitaris privats a Catalunya amb 49.556 alumnes. Aquests centres van gestionar uns recursos econòmics de 164 milions d'euros i les quotes abonades pels alumnes van significar més del 90% del total.[22]

- Acadèmies professionals: A Catalunya segons el registre d'entitats jurídiques del Departament de Justícia de la Generalitat hi ha 10 acadèmies lligades a activitats professionals sobretot del món sanitari (farmàcia, medicina, etc).

- Llars d'infants: Davant la manca d'inversió pública en escoles bressol, aquest és un sector, a Catalunya, preponderantment privat. Un sector important no tan sols pel volum econòmic que mou sinó per la importància davant de la incorporació plena i amb igualtat de les dones al món laboral remunerat.

Educació no reglada

[20] La majoria de la població estaria d'acord a donar suport financer a les institucions formatives, ara bé, un altre problema és la discussió ètica sobre el suport de certes formes educatives o d'investigació, com per exemple una escola religiosa o un centre d'investigació especialitzat en manipulació genètica.

[21] Segons l'estudi del finançament a l'enseyament privat de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

[22] Op. cit.

La importància de l'ensenyança no reglada a Catalunya ha estat sovint infravalorada com a forma eficaç de formació en front a les titulacions oficials. Aquesta xarxa rica i diversa és una eina important de formació per grups exclosos del món laboral com les mestresses de casa, els aturats majors de 45 anys o els aturats de llarga durada. Entitats finançades pel sector públic o bé concertades, però majoritàriament privades que van des de les acadèmies de música, idiomes, arts plàstiques, ..., fins a les xarxes d'intercanvi de coneixements i serveis.

- Residències d'avis: (com exemple)

Dades sobre la convivència col·lectiva de gent gran en residències.

	Públiques	Privades	Total
Residències	16.300	25.696	41.996
Centre de dia	2.571	4.159	6.730
Pisos tutelats	323	122	445
Total	19.194	29.977	49.171

Font: Departament de Benestar Social, 2001. Generalitat de Catalunya

- Empreses de gestió mediambiental
- Instal·ladors d'energies alternatives o renovables.
- Turisme rural i sostenible
- Empreses de lleure: cases colònies, empreses d'aventura,...
- Empreses de producció, transformació i distribució ecològica.
- Empreses forestals sostenibles
- Empreses culturals de difícil finançament: cinema en català, revistes independents i crítiques, editorials, teatres no subvencionats, músics joves,...
- Empreses d'agricultura ecològica.
- ...

2.8.2. Empreses amb estructura socialment responsable

Grup d'empreses que pot anar des de l'empresa familiar a la gran empresa passant per firaires i artesans[23] o empreses de noves tecnologies.

[23] En aquest cas a Catalunya, segons l'Institut d'estadística de Catalunya, durant l'any 2000 hi van haver 295 fires amb 24.499 expositors.

3. PRINCIPALS TENDÈNCIES SOCIOCULTURALS DE LA SOCIETAT CATALANA

3.1. NOVES ESTRUCTURES FAMILIARS

- Marc general

La societat catalana presenta un model fortament familista en les relacions de parentiu degut a la tradició cultural, als canvis socials i demogràfics i a la debilitat del model d'estat del benestar. Les relacions de filiació fortes apareixen com un refugi perenne davant la intensitat dels canvis i el pas dels anys; es mantenen xarxes de parentiu actives, en gran part com a conseqüència de la feblesa de la política familiar, que actuen com a "coixins estructurals" entre els individus i la societat.

Aquestes xarxes es desenvolupen gràcies a l'intercanvi de béns, serveis i prestacions personals com a expressió de la solidaritat entre generacions i constitueixen un signe de la pervivència a Catalunya d'un conjunt de valors relacionats amb la família extensa, que s'han adaptat a les noves circumstàncies del món modern. Una realitat que ha viscut tot i la manca d'ajudes públiques -tot i prevaler un discurs familiarista en l'àmbit polític-.[24]

Catalunya manté un dels índexs de complexitat familiar més elevats d'Europa, no tan sols per la supervivència de la família troncal tradicional sinó per la pràctica habitual de la recoresidència, és a dir, l'acolliment temporal o definitiu per part d'algun dels fills del pare o mare vidu que no es pot valer per si mateix.

La nova "família extensa" no requereix la residència conjunta però sí la proximitat entre els domicilis de pares i fills amb la idea de conjuminar autonomia i col·laboració, independència i intercanvi de béns i serveis. Aquesta col·laboració se centra tant en un important volum de transferències de béns i serveis, com en l'ajuda econòmica per accedir al primer habitatge, la cura dels nens, etc.

El discurs sobre la família no pot quedar-se en una visió tradicional sinó que hem d'ampliar la nostra concepció familiar més enllà de la parella heterosexual contractual amb fills. Cal tenir presents les noves estructures familiars que també estan actuan com instruments d'adaptació als contextos socials i econòmics actuals.

---

[24] Un fet existent independentment del debat sobre els efectes i les relacions més adequades entre família i societat.

Com diu l'*Informe sobre la situació de la família a Catalunya*: *"Les polítiques familiars al nostre país es troben fragmentades entre les accions que tenen lloc en relació amb diversos actors familiars –infància, joventut, vellesa- o en relació amb diversos àmbits –habitatge, mercat de treball, fiscalitat, etc. No hi ha una visió general ni una previsió de conjunt de les problemàtiques familiars en què estan implicats conjuntament homes i dones."*

Tipologies familiars catalanes (%)

	1981	1991	1996
Sense nucli	13.2	16.2	19.9
Unipersonals	9.9	13.6	17.3
Amb dues persones o més	3.3	2.6	2.6
Amb un nucli	83.4	81.2	77.7
Parella sense fills	20.0	20.9	21.1
Sense altres persones	17.2	18.9	19.3
Amb altres persones	2.8	2.0	1.8
Parella amb fills	57.0	52.1	47.1
Sense altres persones	48.2	46.5	42.7
Amb altres persones	8.8	5.6	4.4
Mares soles amb fills	5.2	6.8	7.4
Pares sols amb fills	1.2	1.4	1.9
Amb dos nuclis o més	3.4	2.6	2.4
Nombre de Llars	1.768.958	1.933.044	2.097.955

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

Podem apreciar que l'increment del nombre de llars en un 18.6% del 1981 al 1996 és conseqüència de l'augment de les llars unipersonals -que han incrementat des del 1981 en un 75%- i de la disminució de les llars amb un nucli del 6.8% -destaquen les llars amb parella i fills amb un decreixement del 17.4%-.

- *Tipus de famílies*

Les famílies nombroses són les que suporten en major grau les diferències de tractament entre les famílies catalanes amb fills a càrrec i les famílies amb fills a càrrec de la majoria de països veïns europeus. Aquestes diferències són conseqüència dels baixíssims percentatges que representen les prestacions familiars al nostre país en relació al salari mitjà net en comparació amb la tònica majoritària a Europa.

Si bé l'estructura de llars simples és la que més s'acosta a la imatge de l'estructura del conjunt de la població són, precisament, les famílies unipersonals i les sense nucli les que suporten el pes de l'envelliment de l'estructura per edats.

Les famílies monoparentals, tot i ser definides com a mares i pares sols amb fills i filles, estan representades majoritàriament per dones. Dones afectades per la discriminació laboral i per una societat androcèntrica, que constitueix un dels col.lectius, que malgrat la bona formació i la gran motivació, té més dificultats d'inserció.

Les llars unipersonals són les que han tingut més creixement; la qüestió que ens interessa no és tan les raons per les quals a la societat actual la gent té més tendència a viure sola -que no vol dir en soledat- sinó les conseqüències socioeconòmiques que se'n deriven. Les llars unipersonals han d'afrontar els costos de l'habitatge de forma individual, així com les despeses pròpies de l'economia familiar. Aquest fet és molt important si tenim en compte que bona part de l'explicació de la recuperació i expansió del consum privat és la creació de noves llars.

Les parelles de fet i la cohabitació són formes familiars històriques que mostren una revitalització en l'època contemporània. La primera es caracteritza per no voler formalitzar per vincles legals o religiosos la relació comunitària que s'estableix, en canvi la cohabitació pot expresar-se de diverses maneres i hem de tenir present l'ampli ventall de possibilitats quant considerem els familiars com a avaladors.

- Família i parentius

Les relacions de parentiu de la família catalana arriben fins a la segona generació de cosins. No és una relació molt profunda però hem tenir en compte que el grau de coneixement del parentiu extens està present en l'àmbit familiar tot i que certs nivells de filiació sols s'activaren en cas de necessitat.

Les relacions entre pares i fills es mouen al voltant del binomi independència-proximitat. Tot i la voluntat dels fills d'independitzar-se del nucli familiar la nova localització residencial acostuma a estar força propera a l'habitage dels pares. Aquesta situació conjuga la voluntat d'uns i altres, per un costat els pares tenen els fills aprop i per l'altre els fills tenen el suport i l'ajuda dels pares.

El manteniment de les relacions de parentiu properes i distants activades o potencialment latents crea formes de relació extenses amb certs components endogàmics en quant a l'estatus socioeconòmic, a l'ús d'una llengua i a l'origen geogràfic i/o territorial .

- Família i joves

A Catalunya preval la permanència dels joves a casa dels pares abans del "matrimoni" a diferència de la resta de països europeus on l'emancipació va acompanyada de la formació de parelles de fet, de la convivència amb amics o de la residència amb solitari. Aquest retard en l'emancipació i en la formació de parelles sembla estar relacionat amb l'escassa fecunditat catalana, una de les més baixes del món.

L'edat d'independència dels joves augmenta degut també a les dificultats d'inserció en el món laboral, al grau de precarització dels primers contractes, a la prolongació del anys de capacitació professional i als elevats preus dels l'habitatges.

Aquesta prolongació de l'estada dels joves en edat adulta a la casa familiar-època amb un alt nivell de despesa- recau de nou sobre l'economia familiar, tot i les petites feines temporals que els joves puguin realitzar -normalment per les seves pròpies despeses-. Aquesta despesa és doble ja que està formada pels costos de la formació més les necessitats de manutenció durant un període més llarg.

- Família i pobresa

Les funcions de protecció social de la família mantenen els nivells de pobresa en uns límits "políticament correctes" en actuar com una unitat de compensació de les desigualtats individuals de renda, i encobreixen el fenomen de la pobresa preponderant entre els joves, les dones i la gent gran.

Les llars més propenses a caure en la pobresa són les monoparentals, normalment encapçalades per dones amb fills menors a càrrec, i les persones que viuen soles especialment jubilades i vídues. Des del punt de vista del volum d'individus afectats, la gran majoria de persones pobres viuen en famílies que es troben en la fase de la criança dels fills, tot i treballar el cap de família.

Pobresa a Catalunya, 1996

	Llars		**Persones**	
Llindar	*Nombre*	*% s/total*	*Nombre*	*% s/total*
40%	193.069	9,2	446.554	7,4
50%	300.504	14,3	668.326	11,0
60%	490.095	23,4	1.128.124	18,6
Total	2.097.670	100,0	6.062.968	100,0

Font: *La Pobresa a Catalunya. Informe 2001.*
Fundació Un Sol Món. Caixa Catalunya.

La permanència de la família com a unitat de gestió econòmica explicita el fracàs de les polítiques socials redistributivas. Aquestes polítiques han afavorit a les categories socials mitges en detriment dels exclosos que davant l'estancament econòmic han reforçat la seva exclusió.

El sistema catala es pot definir com un "model de precarietat integrada" (Laparra i Aguilar 1995) on la major part dels costos recauen sobre els joves i les dones i sobre les famílies en general, que tot i no entrar en la pobresa afronten situacions de frustració i conflicte.

Així doncs, les famílies actuen com a entitats financeres ajudant en el procés d'independització dels fills i finançant la seva llarga formació – inversió a fons perdut que no assegura la seva vellesa-. Aquesta funció financera de les famílies i la importància de l'àrea d'influència i de parentiu

pot situar a moltes famílies, en moments de crisi econòmica personal o general, al llindar de la pobresa.

Davant de la dificultat per definir la pobresa creiem important destecar el nombre de famílies que declaren està en dificultats econòmiques[25].

Llars amb dificultats econòmiques. 1999-2001

	1999				2000				2001			
	Molta	Mitja	Poca	Total	Molta	Mitja	Poca	Total	Molta	Mitja	Poca	Total
Mitjana anual	4.8	11.5	34.2	50.5	5.0	10.6	32.7	48.3	5.1	10.1	33.3	48.2

Font: IDESCAT a partir de l'INE

Les dades pel quart timestre del 2002[26], a Catalunya, no mostran millora sinó una major tendència cap a l'augment en el grau de dificultat econòmica per arribar a finals de mes segons els ingressos nets mensual per llar: 5,6% amb molta dificultat, 14,9% amb dificultat i 31,9% amb poca dificultat.

- Família i dona

La creixent participació de la dona en el mercat laboral remunerat i la importància que té per l'home i la dona el treball com a instrument d'identitat i socialització redefineixen els rols i les estratègies familiars.

A par de les conseqüències sobre el matrimoni, el retard en la primera concepció i les tensions en la parella, suposa una sobrecàrrega per la família, sobretot per les dones que han de compaginar la feina remunerada amb les tasques domèstiques i la criança dels nens. Junt amb els conflictes emocionals que comporta prioritza el treball davant la maternitat, les famílies entren en un espiral de despeses per fer front al manteniment dels fills tot i l'ús de les relacions parentals -principalment avis-. És la dona, en la majoria dels casos, qui assumeix aquests costos emocionals i laborals amb la temporalitat de la seva ocupació.

Tot i així aquesta teorització sobre la família "professional" amaga una realitat més complexa d'accés de les dones al mercat laboral remunerat i als beneficis econòmics i legals per les dones mares de família. Situació de clara vulnerabilitat social i personal agravada en cas de separació o viudetat. Una posició difícil de supera per la manca de preparació acadèmica, poques relacions laborals i experiències incostants en el treball.

- Família i vellesa

[25] Tot i la percepció subjectiva de la pobresa en la societat actual lligada a l'accés a certs bens de consum.
[26] Segons l'Instituto Nacional de Estadística.

Actualment a Catalunya hi ha més d'1.100.000 persones de més de 65 anys. Les persones majors de 80 anys eren, el 1998, 270.000 i es preveu que el 2005 siguin 325.000. Entrem el segle XXI amb un fort augment de les llars formades per gent gran de vegades sola.

Tot i la importància de la família, com a suport a la vellesa, cada cop més gent viu sola els darrers anys de la seva vida -encara que hem de tenir en compte la millor qualitat de vida respecta d'èpoques anteriors-.

Les pensions poden ajudar en cas de vivenda de propietat, però en cas de tenir l'habitatge de lloguer la situació de molta gent vella és de gran precarietat econòmica.

Llars pobres, segons l'edat de la persona de referència. Catalunya, 1996*

Edat	Llars	Pes llars pobres
De 65 a 74 anys	93.291	31,0
De 75 a 84 anys	59.329	19,7
Més de 84 anys	26.667	8,9
Total de 65 i més anys	**179.287**	**59,7**
De 55 a 64 anys	42.657	14,2
De 18 a 54 anys	78.560	26,1
Total menys de 65 anys	121.217	40,3

*Pobresa definida com el 50% de la mitjana de la despesa total equivalent.
Font: *La Pobresa a Catalunya. Informe 2001.* Fundació Un Sol Món. Caixa Catalunya.

Tot i les dificultats econòmiques, són de vegades les persones grans les que amb els seus estalvis i amb les reduïdes pensions ajuden a fills/filles aturats o bé en situacions econòmiques difícils.

- Economia familiar

Quan parlem d'economia familiar ens referim a la unitat domèstica que planifica i decideix col.lectivament la gestió de les despeses a partir de l'agregació dels diversos ingressos dels seus components. Ja no ens referim a una unitat de producció sinó a una unitat de consum.

Alguns dels elements que havien sostingut la forta expansió del consum de les llars fins al 2000 (forta expansió de l'ocupació, expectatives sobre el futur econòmic a l'alça, borsa amb guanys continus, mercat immobiliari ascendent i baixos tipus d'interès) han presentat canvis importants de pefil, o fins i tot de signe; la riquesa financera neta ha presentat un perfil decreixent de forma contínua, a mesura que l'endeutament pujava i que els actius perdien valor.[27]

Un dels component preponderants a les economies de les famílies catalanes és l'habitatge. Segons l'enquesta sobre la planificació de l'economia

[27] Segons l'informe sobre consum i economia familiar de Caixa de Catalunya.

domèstica[28] el 56% dels enquestats considera l'hipoteca o el lloguer com la principal despesa i si ho agreguem amb els que ho consideren com la segona i la tercera despesa tenim un 83,9%. La família, si bé és una unitat de consum, és abans que res una unitat residencial; i aquest factor està condicionant de manera desproporcionada les economies familiars catalanes.

Si tenim en compte la dinàmica del mercat de l'habitatge a Catalunya els darrers anys:

	2000	2001	Variació
Preus de l'habitatge			
Barcelona	2.165,34	2.499,69	15,4%
Conurbació de Barcelona 2000	1.666,79	1.882,14	12,9%
Resta de municipis 2000	1.083,05	1.257,74	16,1%
Preus habitatge de segona mà (euros/m2)			
Barcelona	1.659,01	1.818,93	9,6%
Conjunt 10 municipis	1.097,20	1.357,15	23,7%
Preus lloguer (renda/mes)			
Barcelona	448,54	517,61	15,4%
Àmbit metropolità (sense Barcelona)	412,53	459,83	11,5%
Catalunya sense AMB	267,45	291,12	8,9%
Costos de la construcció	140,1	139,9	-0,1%
Hipoteques			
Nombre d'hipoteques constituïdes	124.737	122.510	-1,8%
Import de les hipoteques constituïdes (en Meuro)	9.801,08	10.490,6	7,0%

Font: Estudi sobre l'habitatge de la Generalitat de Catalunya

Podem dir doncs que l'increment exponencial dels preus de l'habitatge són causa suficient per justificar que "el nivell d'endeutament de les llars estigui assolint valors preocupants (darrerament posats de relleu pel Banc d'Espanya)"[29] tot i el discurs que enten l'habitatge com una inversió en comptes d'un bé de primera necessitat.

Un dels valors que ens ajuden a conèixer l'estat de les economies familiars és la renda, a partir de la qual podem conèixer el grau i origen de la dependència d'ingressos i l'influència de les polítiques redistributives.

La Renda bruta familiar disponible segons els principals components

	1995		1997		2001	
	Cat	Esp	Cat	Esp	Cat	Esp
Remuneració	48,27%	49,1%	49,81%	50,2%		52,0%

[28] Institut Català del Consum. Generalitat de Catalunya. 2003
[29] op.cit 2

d'assalariats					
Excedent brut d'explotació	29,91%	21,8%	30,69%	22,2%	21,6%
Altres	4,87%	7,5%	3,53%	6,4%	5,2%
Prestacions socials	16,43%	21,6%	15,96%	21,3%	21,3%

Font: elaboració propia a partirde dades d'IDESCAT i Caixa Catalunya

Els salaris augmenten lentament la seva participació a la RBFD i les prestacions socials s'estanquen o decreixen. Segons l'informe sobre consum i economia familiar per l'àmbit espanyol de la Caixa de Catalunya "la situació espanyola s'assembla força al que està succeint als EUA i al Regne Unit;(...); és la suma del consum privat i la inversió immobiliària la que està sostenint l'activitat econòmica;(...); existeixen raonables dubtes de fins a quan es podrà mantenir aquesta situació." És, per tant, la situació del mercat immobiliari el principal element que manté la situació actual de consum davant de les pèrdues borsàries i el baix nivell de confiança de les famílies que assoleix valors mínims des dels moments més crítics del 1996.[30] Aquesta situació exclou dràsticament aquelles persones i famílies que no poden accedir a l'habitatge per manca de recursos propis o familiars i que també quedaran, probablement, excloses del crèdit financer. Tot i així, les famílies que han pogut compensar els recursos amb la revalorització dels preus de l'habitatge enfronten una situació en que "el creixent, i insostenible a termini mitjà, augment de l'endeutament hipotecari té com a contrapartida negativa, un increment del grau d'exposició de les famílies a un canvi de conjuntura econòmica".[31]

3.2. PAUTES DE CONSUM

Marc general

A la nostra societat actual, on l'accés al consum és sinònim de ciutadania, l'anàlisis del factors i condicionants que envolten el consum és indispensable en qualsevol estudi socio-econòmic.

Si partim de la base que el comportamanet del consumidor té tres dimensions fundamentals:

- La unitat de presa de decisions de la compra: individual, col.lectiva, familiar, empresarial, etc.
- El procés i situació de la compra: on destaca els importants canvis en els espais de consum junt amb la proliferació d'escenaris nous.
- Els factors explicatius de la compra: els diversos aspectes que determinen el consum són molt extensos: la renda, el preu, les motivacions, l'utilitat, l'edat, la categoria socioprofessional, etc. Aquests diferents factors els podem agrupar en tres nivells diferents:

  Nivell individual: necessitats, percepcions i actituds.

[30] Segons l' informe Caixa Catalunya (indicador de confiança de -11.0%)

[31] Idem. Pel conjunt del deute familiar espanyol durant el període comprès entre el 1999 i el 2002, els actius han augmentat solament un 5,8% davant un 38,9% del deute, cosa que s'ha reflectit en un deteriorament de la posició financera neta.

Nivell interpersonal: grups de referència i líders d'opinió.
Nivell socio-cultural: classe social, estil de vida i cultura.

Davant d'aquesta diversitat de condicionats el model més pràctic per classificar-los és la piràmide de Maslow. Un model que situa a la base les necessitats fisiològiques (fam, sed i dormir), a continuació, les necessitats de seguretat; les necessitats de pertenència i afecte; les necessitats d'estima (reconeixement i estatus) i al capdamunt les necessitats d'autorealització.

Per un altre costat, en una societat modelada sobre el consum, com a consumidors tenim tres formes bàsiques de recursos interessants pel comerciant:

- El diner guanyat i que disposem actualment.
- El diner guanyat i no gastat sinó estalviat o invertit.
- El diner que podem guanyar en el futur.

Davant de la preponderància del consum en la actualitat, la gran majoria de teòrics estan d'acord en caracteritzar l'època actual com una etapa de transició de la societat de productors a la societat de consumidors o a una "comunitat de consumidors". A la societat actual, la posició de classe, l'estatus social i la identitat individual venen més definides per la capacitat de consum que per una determinada posició a les categories ocupacionals tradicionals.

La nostra societat, també anomenada d'oci, cada cop dedica més temps a les activitats relacionades amb el consum, per davant de la família, ...; activitat preferentment individual independent del consum familiar que acostuma a ser de béns de primera necessitat-.

Estem en un moment històric que no té precedents, on les noves formes de relacions socials, la transformació de l'espai i les noves maneres de pensar i viure estan fortament condicionades per l'hiperconsumisme –que té com a forma més visible el sobreconsum alimentari-. A la vegada que cada cop unifiquem més les pautes i objectes de consum a nivell mundial produint: uniformisme en el consum; la globalització i concentració de la producció, la distribució i la publicitat. Un fenòmen que té com a exemple més il.lustratiu les tècniques d'estandarització, principi ben conegut en el mercat bancari i la "supermercarització" de la societat, és a dir, la creació de grans centres de compra –ja sigui a l'estil dels *malls* americans, o de les zones comercials catalanes-. Una eina comercial i publicitària, que a la vegada, vincula el consum amb el lleure.

Un espiral de producció pel consum que exigeix a la demanda interna dels països la sustentació de les economies nacionals amb l'excusa de la "democratitzacio del desig", i a la vegada augmenta la productivitat a l'hora que disminueixen els llocs de treball. Com diu G. Ritzer "el consum ens consumeix cada cop més".

Aquesta modificació en les pautes socials de la producció pel consum tenen un origen més profund en el canvi d'una ètica del treball per una estètica

del consum[32], i per tant, hem canviat les relacions socials per l'immediatesa, l'autoservei, és a dir, per intermediaris físics o vituals però no personals.

El diner és l'instrument per excel.lència que actua com a mitjancer entre el desig i la seva satisfacció. El canvi lingüístic, simbòlic i pràctic ens mostra les transformacions que ha tingut el binomi consum-diner, al passar de l'ènfasis en la llibreta d'estalvis a la targeta de crèdit; de l'acumulació i/o el control a l'endeutament.

Tendències de consum

- Adults (30-65 anys)

Durant aquests anys és l'estructura familiar el condicionant i alhora decisor de les prioritats de consum. A Catalunya són els tres béns principals de les necessitats fisiològiques, segons la piràmide de Maslow, els responsables del 48,8% de la despesa amb una proporció destacada de l'habitatge.

Despesa total anual de les llars. 1999. Per grups de despesa

	Catalunya
Habitatge	31,6%
Aliments i begudes	17,2%
Transports	12,6%
Hotels, cafès i serveis	8,8%
Oci i cultura	6,2%
Vestit i calçat	5,9%
Parament de la llar	4,1%
Begudes alcohòliques i tabac	2,5%
Medicina	2,0%
Comunicacions	2,0%
Ensenyament	1,7%
Altres	5,6%

Font: Institut d'Estadística de Catalunya 2002

L'escenari de futur[33] mostra una tendència vers a:

- Desenvolupament de productes i serveis per la gent de més de 50 anys (més del 30% del mercat).
- Saturació de les categories primàries i tradicionals de consum; disminució de la proporció destinada a l'alimentació.
- Polarització del consum com a resposta a la polarització de la renda.
- Orientacions del valor dels productes per sobre del preu, com els criteris ecològics i ètics.
- Deslleialtat a les marques o establiments comercials.
- El control del sector de la distribució augmentat pel comerç per Internet (tot i la discussió sobre el potencial del comerç electrònic).

[32] Bauman, Zygmunt.
[33] Segons estudi INC.

- Augment de la concentració ja existent (sobretot en el sistema bancari) en l'oferta i les organitzacions.
- Polarització del consum alimentari: menjar ràpid davant del aliments naturals.
- Augment de l'us de les targetes de crèdit i de la banca telefònica o per Internet. Fet que si bé encara és petit pel que fa a la banca electrònica està ben arrelat pel que fa a les targetes de crèdit, com ho demostra l'estudi realitzat pel Institut Català del Consum en el qual el 58,9% dels enquestats declaraven tenir targeta de crèdit.[34]
- Prioritat en l'adquisició d'habitatge de propietat. Pel conjunt d'Espanya i en una escala del 1 (molt d'acord) al 7 (molt en desacord), els enquestats van donar una puntuació mitja de 5,5 punts a la frase: "és millor comprar que llogar".[35]
- Continuació de la tendència creixent en la compra de seguretat:

Tipus d'assegurances(2003)

%	Vehicle	Mèdica	Llar	Vida	Altres
Sí	69,5	34,6	79,6	42,4	7,3
No	29,3	65,2	19,9	57,3	91,0
No sap/contesta	1,2	0,2	0,5	0,3	1,1

Font: ICC

- Joves (14-29 anys)

Parlar de consum entre els joves és parlar de consum de béns que satisfan necessitats de tercer, quart i cinquè ordre segons la piràmide de Maslow, és a dir, béns de consum secundari i no de primera necessitat. Consum condicionat fortament per la família, l'escola, els mitjans de comunicació i els grups de referència.

Els recursos econòmics dels joves oscilen progressivament des de la donació familiar fins al treball remunerat passant per les feines temporals. La participació dels joves a l'economia familiar és molt minsa i gestionen la quasi totalitat dels seus diners per despeses personals, mentres les famílies segueixen assegurant els costos vitals més l'inversió educacional dels fills.[36]

Els béns en els quals els joves gasten més diners són el vestit i el calçat, les aficions i *hobbys* i sortir amb els amics.[37] Tot i així com en els altres grups de població també dependrà dels ingressos, entorn socioeconòmic, nivell d'estudis, etc. Però tot i els diferents nivells de consum tots seguiran la mateixa pauta que marca de forma prominent el grup de referència. Com s'extreu de les seves prioritats, la roba i el calçat són els principals instruments a la vegada que els elements d'acceptació i valoració de la resta del grup.

[34] ICC
[35] INC
[36] Segons INJUVE. 1997. El 23% dels joves espanyols donaven tot o part dels seus ingresos propis a casa. INC.
[37] INC

A través de la dificultat d'accés a certes formes de consum aprenen l'elevat esforç econòmic del consum, entren amb conflicte amb els pares i crean expectatives exagerades sobre la satisfacció que els hi dóna el consum. Un altre qüestió és l'aprenentatge per a discernir, prioritzar i escollir en un entorn no gens favorable, si tenim en compte que gran part de la publicitat va orientada a un públic jove alhora que utilitza estratègies i símbols juvenils. També s'ha de considerar la manca d'espais públics per a joves i llocs de referència fora dels espais comercials.

El que més aprecien els joves espanyols de totes les coses que tenen:

N: 788	Esport	Cultura	Fetitxe	Aparells electrònics	Roba	Cotxe
Gènere						
Dones	2,0	17,3	11,2	21,4	20,4	8,2
Homes	9,1	11,1	4,0	29,3	8,1	23,2
Total	5,7	12,4	7,5	25,5	14,1	15,9
Edat						
15-16	5,0	5,0	8,0	37,0	27,0	7,0
17-18	8,1	8,9	8,1	32,3	20,2	9,7
19-21	6,1	17,2	11,1	26,8	13,6	14,6
22-24	4,7	22,6	8,5	17,9	15,1	17,9
25-29	3,6	16,0	4,0	18,4	7,6	23,6

Font: INC

Són notables les diferències de gènere sobretot repecte a la cultura i la seva importància posterior per l'incorporació al mercat de treball. Segons les edats es pot apreciar com l'entrada a l'edat adulta prioritza els components més pragmàtics i estratègics.

És destacable l'alt grau de concienciació entre els joves sobre el problema de l'habitatge resposta quasi majoritària al contestar per aquelles coses que no poden tenir per falta de diners.

Segons l'estudi de l'Instituto Nacional del Consumo el 90% del joves enquestats d'entre 25 i 29 anys tenen targeta de crèdit (pròpia o familiar).

- Gent gran (65 o més anys)

La població de gent gran es cada cop més important des de molts punts de vista i també si tenim en compte la seva capacitat de consum. Aquest grup junt amb els menors de 24 anys són els més pobres però no per això han d'ignorar-se com a consumidors amb un potencial d'influència i consum prou significatiu.

La gent gran un cop deixa de rebre el salari directe del seu treball i passa a dependre de les pensions o altres retribucions de capital ha d'adaptar el seu nivell de consum a la nova economia familiar que s'obre amb l'etapa de la jubilació. De vegades es poden adequar les despeses al nou nivell d'ingressos, però també hem de tenir present l'augment del nombre de llars a on el cap de familia te 65 o més anys.

El consum de les persones grans ha crescut com a conseqüència de l'increment de les pensions, en valors absoluts, tot i la contracció de les despeses fruit de la dependència de les pensions de jubilació o viudetat.

Els béns i serveis que més preocupen a la gent gran són els aliments, els paraments de la llar i les despeses amb salut. Béns que consideren més cars per la seva capacitat de compra i que creuen haurien de ser regulats per l'Estat. L'última despesa que sacrifiquen en cas d'haver de prescindir de quelcom són les transferències a familiars.

La priorització de certes formes de consum i la gestió de l'economia familiar són la constatació d'una ètica del consum pròpia d'una generació austera que ha conegut les mencances i la dificultat per aconseguir els recursos suficients per satisfer les necessitats bàsiques. Una ètica que controla el consum excessiu alhora que té una cultura d'estalvi pròpia –"el raconet"-, tot i que el 50% de població espanyola de 65 o més anys declara que no estalvia res[38], però en conjunt el fet de no tocar o augmentar l'estalvi té un important vessant econòmica i simbòlica. L'instrument financer prioritari d'estalvi són els comptes o llibretes de baixa rendibilitat, després d'altres formes alternatives com la propietat de béns immobles, o guardar-ho a casa. La conscienciació sobre la necessitat d'estalvi ve de la voluntat de no voler dependre ni ser una càrrega per ningú, i per deixar "alguna cosa" a la família.

El comportament de compra es diferencia força de la resta de població ja que mostren un alt grau de fidelitat a les marques i a determinats comerços on es prioritza la confiança davant de la rapidesa i l'autoservei –tot i que el supermercat ha entrat en força en aquest col·lectiu per una qüestió de preus-. També mostren preferència per pagar en efectiu, i per tant, les targetes de crèdit tenen una incidència minoritària.

El repte és reconèixer l'important volum de consum que cada cop serà més significatiu per part de la gent gran i la necessitat d'adequar l'oferta de productes i serveis a una població que la nostra societat arracona molt sovint.

- Exclosos dels consum:

"Si en una altre època ser "pobre" significaba estar sense feina, avui en dia es refereix fundamentalment a la condició d'un consumidor expulsat del mercat". Evidentment als exclosos del consum per manca de feina s'hi afegeixen els exclosos amb feina. Com mostren les estadístiques cada cop més famílies amb algun actiu treballant entren a formar part de la pobresa.[39]

[38] INC

[39] Tot i així el treball remunerat és l'element bàsic d'obtenció de recursos monetaris i són els aturats els que entren en un espiral on el fet de no treballar els hi dóna més temps lliure, però amb menys capacitat de consum, més hores de televisió, més frustració.

La pobresa és també una condició social i psicològica que es mesura a partir d'estàndars socials i per tant és canviant segons el desenvolupament econòmic de la societat. Sí que hem de considerar la frontera entre els exclosos de consum de béns primaris i els que provenen de l'endeutament fruit d'una mala planificació objetiva d'individus i famílies davant les seves capacitats de despesa fet que no ignora la possibilitat de compartir ambdos grups sentiments de frustració i consum insuficient.

3.3 EDUCACIÓ I VALORS

- Marc general:

Segons els catalans la família continua essent el més important de la seva vida:

Aspectes importants en la vida

	Catalunya 1990	Catalunya 2000
Família		
Molt	86	85
Bastant	13	14
Treball		
Molt	70	46
Bastant	24	42
Temps Lliure		
Molt	41	31
Bastant	46	51

Font: Enquesta europea de valors.

La societat catalana davant la progressió del valors postmaterialistes (Inglehart, 1990) tendeix a reduir la importància d'aquells valors que giren al voltant de l'economia -com el cas de la feina, factor a considerar davant l'alt índex d'atur a Catalunya i l'increment de la temporalitat i precarietat de les contractacions-.

Aquesta transició és progressiva, fruït d'una societat que es mostra reformista més que rupturista i favorable al manteniment de l'ordre, entès com la voluntat de canvis paulatins i no traumàtics.[40]

Aquesta tendència cap als valors més intangibles i no quantificables de la societat postmaterialista es veu palesa en el següent quadre on la categoria de vida senzilla i natural, tot i la seva ambigüetat, és la més assenyalada. Una concepció de vegades ingènua com en el cas de la visió d'un món rural idílic, que mostra el canvi en el discurs ideològic tot i que els hàbits encara s'han d'anar adaptant a les noves creences:

[40] Segons l'Enquesta europea de valors. Catalunya 2001

Canvis que es desitjarien en un futur pròxim a Catalunya

Manera de viure més senzilla i natural	87%
Vida familiar	86%
Desenvolupament de l'individu	68%
Menys diners i béns materials	59%
Més tecnologia	40%
Més autoritat	38%
Més poder local	25%
Menys importancia al treball	4%

Font: *Els catalans a l'enquesta europea de valors.* 2001

És impotant senyalar el preu que els catalans estan disposats a pagar per la consecució d'una forma més senzilla de viure, que podem extreure a partir de les actituds dels catalans sobre el medi ambient extrapolable a d'altres valors postmaterialistes.

Actituds sobre el medi ambient

	Molt d'acord+ d'acord	En desacord + Molt en desacord	No ho sap – no ho contesta
El govern ha de reduir la contaminació del medi ambient, però això, a mi, no m'ha de costar diners	84	11	5
Donaria una part dels meus ingressos si estigués segur que aquests diners s'utilitzen per a prevenir la contaminació del medi ambient	54	41	6
Estaria d'acord amb una pujada d'impostos si la recaptació extra s'utilitzés per a prevenir la contaminació del medi ambient	49	45	5

Font: EVS Cat 200

Valors dels catalans:

- *Valors familiars: aquesta família tan important pels catalans és una família en què els valors matrimonials clàssics perden força, valors com la paternitat, la maternitat i l'atenció als fills van perden centralitat en vers als valors d'independència i llibertat dels seus components. Un altre element ha considerar són els valors vers la redistribució de les tasques domèstiques entre home i dona dins de la parella que avança molt més ràpidament que la realitat pràctica dins de les parelles catalanes.*

- *Davant el treball: els catalans prioritzen els aspectes més instrumentals de la feina davant dels components més socials.*

Característiques importants en una feina(%)

	Catalunya 2000
Bons ingresos	81
Seguretat de treball	68
Bona jornada de treball	58
Companys de feina agradables	56
Que el treball s'ajusti a les capacitats personals	49
Que sigui interessant	49
Bones condicions materials i físiques de treball	46
Disposar de temps lliure els caps de setmana	42
Oportunitats d'ascens i promoció	42
Sense gaire angoixa ni pressió	39
Útil per la societat	35
Un treball ben considerat per la gent	32

Font: EVS Cat 2000

També podem veure que la valoració dels catalans davant de l'estatus social ocupacional és plenament monetària, traduït amb l'expressió: "sí, però quan cobres". La seguretat en el treball en segona posició més que un anàlisis valoratius plasma una realitat pragmàtica, ja que és el principal component, d'ingressos econòmics, de les famílies i ciutadans catalans.

- *Relació social i solidaritat: Respecte el 1990 s'observa una disminució dels percentatges associatius, però es manté la correlació entre taxa associativa i treball voluntari que mostra la forta implicació i activitat d'aquests grups.*

L'associacionisme en l'enquesta de valors mostra una disminució: es passa de xifres de pertinença al voltant del 30% (sempre més baixes que la mitjana europea) al 22% a Catalunya l'any 2000.[41]

Pertinença a organitzacions

Esports o activitats recreatives	6.8

[41] Segons l'EVS Cat 2000

Activitats educatives, artístiques, musicals o culturals	5.0
Sindicats	3.0
Organitzacions religioses o d'església	3.0
Serveis d'assistència a les persones grans, discapacitats o persones necessitades	2.8
Treball amb la joventut	2.1
Organitzacions voluntàries relacionades amb la salut	2.0
Desenvolupament del Tercer Món / Drets humans	1.9
Associacions professionals	1.8
Grups relacionats amb la dona	1.8
Conservació i protecció del medi ambient, ecologia, drets dels animals	1.7
Partits o grups polítics	1.4
Accions locals sobre la pobresa, treball, habitatge, igualtat racial	1.3
Moviments per la pau	0.7
Altres	3.8
Cap	77.8

Font: EVS Cat 2000

Al voltant del 84% dels que pertanyen a aquestes organitzacions també hi presten un treball voluntari gratuïtament.

El perfil més representatitu és el format per persones d'entre 18-44 anys, treballen per compte propi, amb estudis superiors, d'estatus mitjà i alt, d'esquerra i de dretes, catòlics i no creients.

També és important evidenciar la relació entre activitat associativa i la riquesa de les relacions socials; amb amics, amb companys de la feina, etc. Donant com a resultat una continuum entre màxima sociabilitat i mínima relació:

Estatus alt i mitjà alt
Amb estudis superiors
Dreta
De 18 a 44 anys
Catòlics practicants
Homes / estudiants
Amb batxillerat i FP
Estatus mitjà
Esquerra
Indiferents + agnòstics

No creients
Catòlics no practicants
Estatus mitjà baix
Centreesquerra
Amb estudis primaris
De 45 a 64 anys
Dones
Centradreta
Estatus baix

Estudis primaris incomplets
Amb 65 anys i més

S'ha de tenir en compte però que els nivells socials més baixos tenen altres formes associatives i de relació social que no queden reflectides a les estadístiques.

- Discriminació i immigració:

Pel que fa a la relació amb els altres, els catalans es mostren més tolerants l'any 2000 que l'any 1990. Tot i així hem de destacar diferents divergències:

En primer lloc discriminen més a les persones marginades com els drogadictes o alcohòlics i exreclusos fruit d'una societat que visualitza el fracàs com una responsabilitat personal, com diu l'expressió "no n'ha sabut sortir", característic d'una societat individualista.

Destaca en segon lloc, la importància de la informació i del coneixement a l'hora de valorar els malalts de la sida; la por al desconegut als noranta donava uns valors molt alts de rebuig que disminueixen considerablement l'any 2000.

En tercer lloc, els immigrants, tot i tenir puntuacions baixes, tenen un alt nivell de variabilitat segons la procedència sobretot en el cas dels musulmans.

A qui no li agradaria tenir com a veí?

% de rebuigs	Catalunya 2000	Catalunya 1990
Membres d'ETA	72	75
Drogadictes	56	62
Persones que beuen molt	34	46
Persones amb antecedents penals	32	46
Extremistes de dretes	31	29
Persones emocionalment inestables	25	28
Gitanos	24	
Extremistes d'esquerres	22	26
Persones amb sida	17	38
Musulmans	14	18
Homosexuals	11	30
Persones d'altres races	10	14
Treballadors inmigrants/estrangers	9	11

Font: EVS Cat 2000

Dintre d'aquesta valoració el perfil de persona que mostra els valors més extrems-alts és el d'una persona que treballa per compte propi, amb estudis primaris, amb un autoposicionament polític de dretes i amb l'origen de pares i fills nascuts a Catalunya. La resta de categories són més diverses, com estatus socioeconòmic, catolicisme, gènere, etc.

És important destacar l'impacte del discurs oficial i extès sobre la immigració com un fet "útil" i necessari per nosaltres que ens ha de portar beneficis:

Admissió d'immigrants

El que ha de fer el govern amb la gent que ve aquí a treballar	Catalunya 2000	Espanya 1999
Deixar venir tothom que ho volgui	10	18
Deixar venir la gent si hi ha llocs de treball disponibles	56	52
Establir límits estrictes al nombre d'estrangers que puguin venir	27	21
Prohibir l'entrada a la gent que ve d'altres països	1	2
No ho sap/No ho contesta	5	8

Font: *Els catalans a l'enquesta europea de valors*. 2001

La societat catalana es manté en la seva posició moderada i reformista. Les dues respostes més apuntades deixen entreveure la contradicció davant de la immigració; per un costat l'expectació davant l'arribada d'immigrants d'altres àrees culturals i per l'altre la necessitat real de molts petits i mitjans empresaris dels tres sectors clàssics de l'economia de mà d'obra. Aquesta conceptualització de l'immigració com una eina necessària però molesta pot donar tendències cap a la discriminació residencial i participativa. Fet que es demostra quan analitzem les respostes a com s'ha de produir el procés d'incorporació dels nous immigrants a la nostra societat en la qual el 20% del total d'enquestats creuen que els inmigrants poden mantenir els seus costums i tradicions, el 63% creu que han d'adoptar els costums del nostre país i el 17% no ho sap/no ho contesta.

- Pobresa:

Els catalans conceptualitzen la pobresa de maneres diferents: en aquest país hi ha gent que viu en situació de necessitat (suma de % de 1r + 2n llocs):

	Catalunya 1990	Catalunya 2000	Espanya 1999
A causa de la injustícia en la nostra societat	59	61	70
Perquè tenen mala sort	41	52	40
Per mandra i manca de força de voluntat	51	47	36
És una part inevitable del progrés modern	30	28	31

Font: EVS Cat 2000

A partir de la taula anterior podem identificar quatre tipus diferents de pobres:

Pobres per injustícia
Pobres estructurals
Pobres antics
Nous pobres

- Religió

L'any 2000 a l'EEV els catalans es consideraven en un 43% com a religiosos en canvi el 74% declara la seva pertanència a una religió, dels quals el 71% a la catòlica. Aquesta aparent contradicció no deixa de mostra una resposta coherent a la realitat del nostre temps. Davant de la privatització i secularització del fet religiós, en els àmbits personals preval una forta presència de la religió catòlica en l'espai i el temps –des de les esglésies que presideixen el territori català fins al ritme anual i les festivitats d'origen cristià-. No hem d'oblidar tampoc el monopoli de la definició que han controlat el que anomenem "grans religions", davant de noves formes de viure l'espiritualitat i la trascendència que escapen de definicions riguroses però no per això menys religioses.

- Posició política

L'autoposicionament en l'escala esquerra/dreta dona una puntuació mitjana de 4.75 (5.5 és el punt mitjà). L'escenari polític viu entre el prestigi dels experts versus els polítics junt a la crítica al règim del funcionariat.

- Identitat catalana

Segons l'EVS puja el sentiment d'identitat local (poble o ciutat) en front de la identitat cosmopolita que disminueix. La identificació majoritària a Catalunya és la que comparteix en diferents graus la catalanitat i l'espanyolitat. Novament comprovem l'èxit del discurs polític ja que el 59% d'enquestats consideren que és català qui viu i treballa a Catalunya seguit del 53% dels que mostren voluntat explícita de ser catalans.[42]

1.1. OCI I NOVES TECNOLOGIES

- Marc general:

La millora de les condicions del treball, sobretot pel que fa a la disminució d'hores i dies treballats; l'augment de l'esperança de vida; la disminució de la taxa d'activitat masculina no compensada per l'augment de la taxa d'activitat femenina i l'atur ens apropen a una societat on el lleure va guanyant terreny. Tot i així no podem deixar de tenir en compte l'augment

[42] Les conclusions finals de l'EVS Cat 2000 defineixen la societat catalana com satisfeta, més conservadora, molt secularitzada, individualista, pragmàtica, permisiva i tolerant.

del temps dedicat al transport, a la formació i l'encobriment del treball domèstic.

La pràctica del lleure s'articula a través del consum. De totes les activitats de temps lliure les culturals i les esportives són les més freqüents.

El lleure és fonamentalment receptiu i passiu dins la casa, però quan se surt de casa és principalment actiu.

A la nostra societat tenir accés a l'oci i al lleure és una conseqüència directa del nivell de renda de les famílies. L'oci està lligat directament a la capacitat de consum:

Lleure	Paguen hipoteca/lloguer*	No paguen hipoteca/lloguer**
Principal despesa	0.3	0.4
Segona despesa	2.9	2.1
Tercera despesa	4.6	34.8
Quarta despesa	28.4	45.7
Cinquena despesa	35.4	17.0
Última despesa	28.4	0.0

Font: Enquesta sobre la planificació de l'economia domèstica. ICC. 2003
*Base: 345 enquestats
**Base: 282 enquestats

Pràctiques culturals

Lectura i escriptura	
Lectura de llibre	61.2
Lectura de diaris	76.7
Lectura de revistes	51.1
Escriure	13.3
Música	
Audició	87.0
Assistència a concerts	32.1
Interpretar	8.9
Cantar	3.1
Arts escèniques	
Cinema	63.0
Teatre	29.9
Dansa	7.6
Circ	5.9
Fer teatre	2.4
Fer dansa	3.2
Arts plàstiques	
Dibuixar o pintar	12.6
Fer treballs manuals	22.6
Biblioteques	35.3
Museus	39.2
Exposicions i galeries	35.4
Monuments històrics, artístics i religiosos	41.1

Audiovisuals	
Mirar la televisió	91.5
Escoltar la ràdio	75.8
Usar el vídeo o DVD	33.1
Associacionisme	31.3

Font: Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya, 2001.

Una primera ullada a la taula ens mostra una societat televisiva, és a dir, acostumada a l'espectacle però no a l'actuació. Llegim però no escrivim, veiem teatre però no actuem, escoltem música i no cantem. Una societat participativa de forma passiva, que és present sense presència. Com afirma David Chaney la societat moderna es caracteritzava per ser una societat espectacular, en canvi, l'actual és una societat de l'espectacle.[43]

Analitzant les dades segons gènere, edat i nivell d'estudis tenim diverses conclusions:

- Lectura i escritura: els homes llegeixen més els diaris que les dones, que a la vegada fan major ús de les revistes. Per edats el grup més jove de 15 a 29 anys és el més lector en els tres formats i també té més hàbit d'escriure (22%). La variable nivell d'estudis també s'orienta de menys a més cap als estudis superiors.
- Música i arts escèniques: de nou els joves són el grup més actiu tant en l'audició com en la interpretació així com els ubicats dins dels estudis superiors.
- Arts plàstiques: els treballs manuals són preponderantment femenins, indeferents als nivells d'estudis i majoritaris en els grups d'edat de majors de 45 anys.
- Biblioteques, museus, exposicions i monuments: mantenen les tendències del major consum per part del grup d'edat de 15 a 29 anys i amb nivells d'estudis superiors.
- Associacionisme: els homes donen una taxa del 36.7% en front de les dones 26.3%. El grup més participatiu dins la poca variabilitat és el d'edats compreses entre els 30 i els 44 anys. On si hi ha diferències significatives és a l'analitzar-ho segons el nivell d'estudis. Anem d'un 15.3% al grup sense estudis al 45.5% del grup d'estudis superiors.
  Si hi afegim l'anàlisis territorial veiem que són els municipis més petits, d'entre 2.000 i 10.000 hab., on hi ha un major nivell d'associacionisme; centres urbans amb una activitat demogràfica molt dinàmica.

- Equipaments culturals a la llar:

Els equipaments audiovisuals més comuns a les llars catalanes són: el televisor (99.7%), les radios o radiocassetts (94.4%), la càmera fotogràfica (88.8%) i el vídeo (85.0%). Un fet que si bé constata el desmesurat pes específic de la imatge vers els altres sentits manté una presència important de la radio com un instrument d'oci i informació que no demana dedicació absoluta. Dels aparells musicals a les llars un 77.8% tenen cadena musical majoritàriament amb lector de CDs que a la vegada és el format principal davant dels cassettes i el disc de vinil. Com deiem anteriorment, de nou, la

[43] Fet que coincideix amb el que Baudrillard anomena com a "era de la simulació".

proporció d'espectadors és força superior al d'actuants ja que sols en un 34.2% de les llars catalanes hi podem trobar instruments musicals.

- *Disponibilitat de temps lliure:*

La percepció dels catalans sobre la disponabilitat de temps lliure és:

	Molt o força	Suficient	Insuficient
Catalunya	21.4	39.9	38.7

Font: Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya, 2001

Les dones tenen 4 punts més de respostes "insuficient", segurament, degut a la major càrrega de les tasques domèstiques i l'atenció als fills. Els grups de 15-29 anys i de més de 65 anys són els més satisfets amb el seu temps lliure enfront a les edats que estan en el període productiu, més lligades a les obligacions laborals. El grup dels sense estudis són els que millor accepten la seva disponibilitat de temps lliure enfront dels d'estudis superior que són els més inconformistes. Si considerem la importància de la renda en el consum d'activitats de lleure, són els grups de menor renda associats als menors estudis qui tenen més equilibrat la capacitat de consum versus el temps disponible.

Davant la pregunta pel nombre d'activitats que realitzen els enquestats en el seu temps lliure la majoria de respostes es mouen entre fins a dues i tres activitats.

Les activitats realitzades duranta el temps lliure

Activitats (deu possibilitats de resposta)	
Passejar	47.4
Mirar la televisió	34.8
Reunions o àpats amb familia o amics	33.0
Platja/Piscina/Prendre el sol	28.8
Llegir	24.4
Feines de la llar, cuinar	22.5
Dormir o reposar	19.5
Fer esport	16.1
Sortida a bars i copes	10.1
Estudiar, assistir a classes	9.3
Anar al cinema, teatre, concerts	7.3
Excursions, viatjar, segona residència	6.0
Activitats d'ordinador	4.5
Anar a comprar	4.3
Anar a ballar i discoteques	3.5
No té temps lliure	3.4
Bricolage	3.0
Treballar	2.7
Cura d'altres persones	2.6
Festes populars	2.2

Font: Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya, 2001

La taula anterior entraria amb contradicció amb el fet de que el temps lliure és un temps de consum, ja que les tres primeres respostes no demanen explícitament l'us de diners. Hem de destacar la importància terapèutica de la resposta "passejar" per la salut de la població i el triomf del discurs mèdic sobre els hàbits saludables de l'exercici físic continuat i moderat.

Si fem l'anàlisis de les activitats segons, si es realitzen en dies laborables o en caps de setmana veiem que la televisió perd pes davant de les reunions familiars i la platja-piscina-prendre el sol durant el cap de setmana a la vegada que augmenten el pes d'activitats com anar a les discoteques, excursions, cinema, ... És en els dies laborables quan la gent junt amb el passejar i mirar la televisió fa amb major mesura llegir, feines de la llar i dormir-reposar.

L'estudi segons el gènere ens mostra dues divergències destacables, en primer lloc el 9.4% del homes que es dediquen a feines de la llar-cuinar davant del 34.7% de dones. A part de la desigualtat en la distribució de les tasques domèstiques és il.lustratiu que una tercera part de les dones enquestades assumeixin que és una tasca de temps lliure, fet que ens demostra la manca de valoració i de reconeixement per part de la societat de les tasques de la casa com un acte estrictament laboral.

En segon lloc el 22.2% del homes realitzen alguna activitat esportiva davant del 10.3% de les dones fet que corrobora els desiguals nivells de federats esportius a Catalunya[44], així com, l'associació entre activitat física i masculinitat.

Segons els grups d'edats hi ha les diferències esperables com el fet que el grup de més de 65 anys escull en mejor mesura la resposta passejar i els més joves l'esport i les copes. Sorpren més l'homogeneïtat en la resposta mirar la televisió que en tots els grups d'edat es manté en la segona o tercera opció.

Si analitzem les dades des de la variable nivell d'estudis és quan podem respondre la contradicció que plantejàvem al principi. És el lleure una activitat de consum? Tenint en compte altres estudis estadístics que correlacionen significativament el nivell d'estudis amb les retribucions salarials podem apreciar a partir de la taula següent:

Activitats	Sense estudis	Estudis primaris	Estudis secundaris	Estudis superiors
Passejar	64.9	57.6	37.7	37.0
Mirar la televisió	43.5	37.8	31.2	31.7
Reunions o àpats amb família o amics	34.7	31.7	32.6	36.0
Platja/Piscina/Prendre el sol	17.3	27.4	29.9	34.1
Llegir	11.0	18.2	26.0	40.8
Feines de la llar, cuinar	47.0	28.8	15.3	12.
Dormir o reposar	21.2	22.6	17.7	15.3
Fer esport	4.0	12.0	20.5	21.3

[44] Vegeu Altres Entitats del Tercer Sector

Sortida a bars i copes	3.9	6.5	15.1	10.6
Estudiar, assistir a classes	1.1	2.1	17.8	12.1

Font: Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya, 2001

La importància de la família en els quatre grups es manté força constant sempre entre la segona i tercera posició. Les altres repostes varien inversament proporcional al nivell d'estudis i a la necessitat de diners per poder-les realitzar.

- *Noves tecnologies*

El desenvolupament d'una nova tecnologia del coneixement és un fet que canvia les formes de relacionar-se entre els membres d'una societat a l'hora que pot desplaçar a l'extraradi social a grups que per deficiències formatives o manca de recursos no poden accedir-hi.[45]

Equipaments de les llars catalanes (% sobre el total de llars)[46]

	2000	2001	2002
Llars amb ordinador	44.8	45.7	46.5
Un ordinador	38.0	37.5	39.0
Dos ordinadors o més	6.7	8.2	7.5
Llars amb conexió a Internet	18.5	27.1	29.9
Llars amb mòbil	58.3	64.2	69.0
Un mòbil	32.4	29.0	31.0
Dos mòbils o més	25.7	35.2	38.0

Font: IDESCAT

Aquest és un dels aspectes de la qüestió: el grau d'equipament de les llars catalanes, que ens permet adonar que tenir ordinador no va associat directament amb tenir connexió a Internet i que un nou objecte s'està generalitzant molt més ràpidament: el mòbil. Evidentment és aquest el camí d'investigació on la Internet se separa de l'ordinador com l'únic suport mecànic a través del qual operar. Tot i així la connexió a internet creix de forma considerable, fet que no vol dir la generalització dels usos d'internet.

Més important que l'existència o no de tecnologies de la informació a les llars és la freqüència i ús d'aquestes des de la llar o des d'altres punts de connexió.

	15-24	25-39	40-54	55 i més	Total
Ús de l'ordinador*	97.1	81.2	54.8	17.2	57.4
Freqüència					
Cada dia	57.0	51.5	32.1	8.1	34.0

[45] Sobre l'efecte d'internet a la societat actual s'ha teoritzat molt[45] però també és cert que l'estructura de xarxa ve de molt més antic que l'aparició de l'ordinador i ens podríem remontar a les vies romanes que unien centres claus d'Europa amb la capital de l'imperi.

[46] Les dades donades per La Caixa, per l'any 2001, són sensiblement inferiors: 41,8% de llars amb ordinador, 26,9% amb accés a Internet i 53,9% amb mòbil.

Un o més cops per setmana	29.1	16.4	8.2	3.4	12.7
Menys freqüència	11.1	13.4	14.6	5.7	10.8
Lloc					
A la llar	81.6	58.3	42.4	10.0	43.4
Al lloc de treball	16.7	49.2	34.2	8.7	26.6
Al lloc d'estudi	47.5	12.5	3.5	1.1	13.3
A punts públics	20.0	7.8	2.7	0.6	6.6
A altres llocs	27.6	8.9	4.1	1.3	8.8
Ús d'Internet*	93.9	65.2	35.9	7.4	45.1
Freqüència					
Cada dia	43.0	28.9	16.3	3.5	20.4
Un o més cops per setmana	25.7	19.8	8.4	2.3	12.6
Menys freqüència	25.0	16.5	11.3	1.6	12.1
Lloc					
A la llar	62.1	44.4	26.0	5.6	30.9
Al lloc de treball	10.5	31.9	17.8	2.3	15.1
Al lloc d'estudi	44.2	10.3	2.9	0.9	11.9
A punts públics	14.5	6.1	2.0	0.2	4.8
A altres llocs	29.2	11.8	4.2	0.3	9.6

Font: IDESCAT

*L'han utilitzat alguna vegada

Hem de considerar que els percentatges d'ús de l'ordinador com de la Internet de la taula anterior són repostes vàlides a partir d'un sol ús. En d'altres estudis s'obtenen dades al voltant del 50,3% per l'ordinador i del 39,4% per l'Internet[47]. Les xifres mostren un major ús en més de 10 punts per part dels homes, així com pels grups d'edat compresos entre els 15-29 i 30-44 anys i el grup d'estudis superiors.

Hem de destacar la insignificant influència del grup de sense estudis i del d'estudis primaris en l'ús de l'ordinador i de la Internet.

Segons la grandària del municipi són els compresos entre els 10.000 i més de 50.000 hab els més "conectats".

Però tant important és la freqüència de l'ús com quins són els usos específics, sobretot de la Internet:

Usuaris habituals	2001 primavera	2001 tardor	2002 primavera
Correu electrònic	81.3	83.3	89.2
Xat	37.5	39.9	39.0
Oci (jocs, música, preparar viatges)	71.8	71.3	67.4
Compres per la xarxa	16.3	19.6	19.5
Aliments i productes d'ús diari	3.5	3.4	4.2
Pagament de compres per Internet	11.9	15.2	14.5
Banca electrònica	30.9	35.3	24.5
Estudis o cursos a distància	6.6	7.9	6.7
Gestions amb l'Administració per Internet	19.8	26.1	41.9

[47] Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001

Gestions amb serveis sanitàris per Internet	2.2	1.2	2.2
Teletreball	7.0	9.3	3.6

Font: IDESCAT

Si bé hi ha hagut un intent clar de promocionar les noves tecnologies de l'informació, la propagació dins la nostra societat és lenta i de vegades no segueix els paràmetres establerts pels experts[48]. De les diferentes possibilitats i usos que obre la Internet n'hi ha un que s'ha extès ràpidament i és l'e-mail. Segons un estudi publicat per l'Asociación de ususarios de internet: "la clau de la popularitat de l'e-mail té dues vessants: és una forma efectiva i barata de comunicar-se entre grans distàncies i no demana velocitats altes de connexió com d'altres aplicacions". En aquest estudi el 82% d'enquestats majors de 16 anys espanyols feien ús de l'e-mail, xifra lleugerament per sota dels països més avançats tecnològicament. Però la dada més sorprenent és que el 38% utilitzava la Internet pel xat, xifra que junt amb Brasil és quasi el doble de la resta de països de l'estudi.

Noves teconologies i tercer sector a catalunya[49]

- Grau d'utilització:

L'ordinador és emprat per més del 90% de les entitats enquestades, sent la mitjana d'ordinadors per entitat de 3,5 –tot i que el 21,9% de les entitats tenen sols un ordinador-.

Dos terços de les entitats utilitzen el correu electrònic i la Internet, ús direcament relacionat amb la grandària de l'entitat i el nombre de treballadors. Però en la majoria d'organitzacions existeix una sola adreça corporativa de correu electrònic i sovint un únic administrador del correu electrònic. Segons l'informe esmentat, això dificulta tant la gestió de la informació com la comunicació directa entre els professionals de l'entitat i l'exterior a través del mitjà informàtic. Aquesta situació, poc a poc, va millorant si tenim en compte que la majoria d'entitats han incorporat el correu electrònic i la Internet en els darrers 3 anys.

Tan sols un 38% de les entitats disposen de web pròpia fruït de la poca importància que les organitzacions de tamany mig i petit donen a la comunicació.

El 57% de les entitats no tenen telèfon mòbil i un 15% en disposa d'un de sol.

Les entitats que utilitzen en major proporció les eines informàtiques són les fundacions seguides de les associacions, les cooperatives i les entitats religioses. Segons la seva finalitat serien les institucions amb pocs o cap treballador remunerat que intervenen sobre població general en situació de risc les que en fan un ús més restringit (fet coherent si tenim en compte

[48] Com en el cas de la TV que va néixer quasi com un instrument pedagògic.
[49] Segons l'informe *Noves tecnologies i Tercer Sector a Catalunya*. 2001.

l'adequació de l'estructura necessaria de l'entitat a la població a la qual va dirigida). En contraposició serien les organitzacions d'atenció i suport a persones amb discapacitats les més informatitzades.

Menys del 20% dels professionals entrevistats utilitza el correu de forma diària, ús que contrasta amb la voluntat explícita d'incorporar les noves tecnologies en la gestió de les seves entitats i amb la importància que donen, al nivell de formació informàtica, alhora de contractar personal. En canvi l'ús de l'ordinador està extensament generalitzat entre els professionals per tasques administratives i de seguiment de projectes.

Banca on-line

Segons un estudi de Opinática, durant el mes de juny de l'any 2001 un 35,4% dels internautes utilitzaven la banca on-line, però d'aquests sols un 16,7% realitzava transaccions bancàries[50] mentres que el 18,7% restant sols en feia ús per consultes.
El perfil d'ususari de la banca on-line és preferentment un home d'edat compresa entre els 25 i els 39 anys, de classe mitja-alta i en situació laboral activa.

La dificultat per incorporar els serveis bancaris on-line s'evidencia pel fet que les entitats financeres principals no són bancs on-line sinó serveis provinents dels bancs o caixes tradicionals. També podem comprovar com a partir d'un estudi entre els professionals de les finances i la Internet els enquestats es mostraven recelosos a un canvi cap a un sistema financer corporatiu basat en l'Internet. Les raons més freqüents per justificar aquesta afirmació eren: la dificultat per a l'autentificació de les parts, la integritat dels missatges, la seguretat de l'informació i la poca força dels contractes.[51]

1.2. MITJANS DE COMUNICACIÓ[52]

Els mitjans de comunicació són un aspecte sovint desatés per l'Economia Social i el Tercer Sector en una època definida com a l'era de l'informació. Qualsevol planificació estratégica per a l'implantació d'una entitat de finançament ètic ha de contemplar les especificitats de l'entorn comunicatiu que l'envolta, en aquest cas el cátala,[53] tenint en compte la doble direccionalitat dels mitjans de comunicació. Una entitat financera ha d'incorporar l'estrategia comunicativa però alhora que pot esdevenir noticia i ser font de referencia en un l'àmbit del finançament socialment responsable.

Les principals característiques de l'entorn cátala són:

---

[50] Les entitat més actives són La Caixa amb un 19% seguida del BBVA amb un 14.3%.
[51] *Los profesionales de las finanzas miran hacia Internet*, CyberAtlas.com
[52] Informe de la comunicació a Catalunya. 2000
[53] Tot i considerar els tradicionals mitjans de comunicació no hem d'oblidar d'altres formes de transmisió d'informació i de sensibilitats de carácter informal.

Premsa:

- Preponderància de la premsa diària d'informació general
- Retrocés de la premsa de penetració i increment de la premsa de proximitat.
- El mercat català es reparteix amb dos grans grups: el Zeta i el Godó.

Radio:

- Gran dinamisme tan dels sector públic com del privat
- Davallada de la programació generalista i augment de la programació especialitzada
- Fragmentació del mercat, junt amb la tendència a la concentració
- Mitjà de comunicació que el consumeix un 48,6% de públic ubicat a la classe mitjana-mitjana; un 31% el segment alt i un 20,4% el segment baix. Fet que contradiu el tòpic segon el cual la ràdio és un mitjà preferentment de les classes baixes.
- L'audiència es concentra durant les primeres hores del dia i al matí.

Televisió:

- Els canals digitals davant de la gran competència que provoca l'abundància de canals opten per esdevenir empaquetadors de programes existents i deixant de banda la producció pròpia.
- Fragemntació.
- Domini de la televisió generalista en front de la temàtica.
- Les cadenes genaralistes estan enfocades a programes d'informació i ficció.
- Increment dels infoshows i dels reality show, es a dir, a favor de l'espectacularitat.
- Els televisors canvien de forma, augmenten la mida i es converteixen amb eines digitals.
- Domini dels canals d'àmbit estatal i català tot i l'important xarxa de televisions locals.
- Trencament de les fronteres de gènere i tendència a l'hibridació dels continguts de l'oferta.
- L'any 1999 els catalans van consumir una mitja de 216 minuts diaris de televisió un increment de 8 minuts respecte l'any 1998.
- La principal font de finançament és la publicitat tant per les privades que no són d'abonament com per les públiques.
- La televisió és l'objectiu principal de l'inversió publicitària sobretot en les cadenes d'àmbit estatal.
- El mitjà més utilitzat per la publicitat és la televisió seguida pels diaris i les revistes. Els mitjans menys utilitzats són la ràdio, exterior i cinema amb un 11% de la inversió en publicitat.
- Els sectors amb més inversió amb publicitat són: l'alimentació; cultura, ensanyament i mitjans de comunicació i bellesa, higiene i salut.

La comunicació local:

La vitalitat dels mitjans de comunicació locals és cada dia més present davant de l'homogeneitat de l'informació generalista proporcionada per les grans agencies. Mitjans que no s'han d'infravalorar ni per la seva implantació territorial ni per l'ampli ventall de públic al qual arriben i que per la seva idiosincrasia tenen estructures, normalment, més socialment responsables que els mitjans d'àmbit autonòmic o nacional. Les característiques principals són:

- L'arribada de l'era digital ha estimulat l'aparició i consolidació del mitjans de comunicació locals.
- La Internet és una eina molt utilitzada i dinàmica de comunicació associativa, local i comarcal.
- Dispersió, heterogeneïtat, feblesa econòmica, amateurisme, excessiva politització i excessiva comercialització.
- Joc de tres dimensions: voluntariat, administració pública i empresa privada.

La comunicació de les entitas de l'Economia Social i el Tercer sector:[54]

La comunicació queda situada a un segon pla davant de les necessitats diàries de gestió de la majoria d'entitats de l'Economia Social i el Tercer Sector. Una raó més per compendre la necessitat d'un bon finançament per poder donar resposta a un element tan essencial com són els mitjans de comunicació.

- Creença en la importància de la comunicació per millorar la gestió a la vegada que poca consideració estratègica de la comunicació.
- Ús puntual com a forma de consolidació de les organitzacions, i per tant, manca d'informació tant a socis i donants com als usuaris dels serveis.
- La majoria de campanyes van destinades a sensibilitzar els ciutadans o donar a conèixer l'entitat.
- La poca preocupació en l'informació que transmeten a la base social i als donants crea problemes de fidelització i com a conseqüència de finançament.

Els mitjans més utilitzats en les campanyes de comunicació són per ordre d'importància: conferències i xerrades; enviaments per correu; cartells; premsa local; ràdio local; premsa comarcal; televisió local; premsa autonòmica i web o Internet. En molta menys mesura mitjans de

[54] Segons el Llibre blanc del tercer sector civicosocial. Document de síntesis.

APROXIMACIÓ ALS DIFERENTS PERFILS SOCIOECONÒMICS DELS POTENCIALS CLIENTS D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

4.1. PERSONES I ENTITATS SENSE ACCÉS A L'ESTALVI SOCIALMENT RESPONSABLE

Individus i famílies: persones amb capacitat d'estalvi que decideixen posar a disposició d'altres persones, físiques o jurídiques, els seus excedents monetaris a canvi: d'una retribució; de seguretat en la gestió; d'un destí socio-ètic com a valor afegit i d'una participació en la gestió i en la direccionalitat dels seus diners.

- Entre 30 i més de 65 anys.
- Dona i/o home.
- Professionals i/o amb ocupacions al sector serveis.
- Treball per compte d'altres –assalariats-.
- Nivell elevat de formació.
- Classe mitja i mitja/alta.

- Nivells de conscienciació i tolerància elevats.
- Llaços familiars estables.
- Equilibri emocional.
- Amb ordinador i connexió a la Internet.
- Alt nivell de consum.
- Involucrat amb associacions com a voluntari i/o amb contribucions econòmiques.
- Sensibles a formes de consum sostenible i ecològic.
- Heterogeneïtat de motivacions: ecològiques, socials, locals, d'ajuda al desenvolupament, etc.
- Disponibilitat de temps de lleure.

- Amb l'habitatge cobert principalment amb règim de propietat i amb crèdits contractats amb entitats financeres convencionals.
- Sense altres inversions de capital.
- Grau alt de coneixement de la dinàmica bancària.
- Us habitual de targetes de crèdit.

A la societat catalana veiem, a partir del quadre següent, que les classes que més s'adapten en aquest perfil són les formades pels assalariats i els autònoms, estructura pròpia d'una societat amb una àmplia classe mitjana, com indica la taula següent:

	Estudiants	Treball per compte d'altri	Treball per compte propi	A l'atur	Mestresses de casa	Jubilats
Classe social subjectiva						

Alta	-	1	3	-	1	-
Mitjana alta	16	11	21	3	6	4
Mitjana mitjana	65	47	57	24	42	34
Mitjana baixa	17	35	16	44	36	42
Baixa	3	6	3	29	16	20

Font: EVC 2000

Però aquests grups amb capacitat d'estalvi i sensibilitat social són a la vegada força vulnerables als canvis de conjuntura econòmica.

Entitats de l'Economia Social i Tercer Sector

- Fundacions d'empreses, mútues i fundacions de dimensió gran.
- Cooperatives. Organitzacions amb una clara orientació mercantil i amb un òrgan legalment definit d'estalvi: el fons cooperatiu.
- En menor mesura associacions grans.

- Són les entitats més interconectades amb xarxes de segon grau.
- Influència destecable dins dels sector de l'ES i el 3S, així com, a les institucions públiques.
- Legalment formalitzades
- Amb delegacions territorials o relativa implantació territorial, tot i mantenir majoritàriament la seva seu central a Barcelona ciutat.
- Professionalització de la gestió i dels recursos humans.
- Cohesió estructural interna.
- Responsables i directius entre 40 i 65 anys preferentment homes.
- Directius amb contactes institucionals.
- Concentrades en el sector serveis amb l'excepció de les cooperatives agràries.
- Manca de representitivitat oficial en el món empresarial.
- Estreta connexió amb la societat civil.
- Tendència cap a esdevenir empreses lucratives, tendència realimentada per les exigències del mercat financer convencional.
- Bona imatge i consideració social.
- Ús generalitzat de la Internet.
- Heterogeneïtat de dimensions, àmbits d'actuació i serveis oferts.
- Influenciats per iniciatives anteriors en l'àmbit de les entitats financeres no convencionals.
- Models democràtics de gestió.
- Important base social de consumidors "conscienciats".

- Entitats amb volums econòmics elevats i amb voluntat explícita de suport a la creació d'una entitat de finançament ètic.
- Sanejades econòmicament.
- A la recerca de retribucions competitives al mercat financer.
- Interlocutor definit: seccions o responsables específics en qüestions financeres, amb coneixements permenoritzats i voluntat de participació en la gestió dels estalvis.
- Pes preponderant del finançament públic.
- Manca d'autonomia financera.

- Estalvi procedent de puntes de tresoreria.

Empreses amb benefici social

- Entitats amb voluntat explícita de suport a la creació d'una entitat de finançament ètic.
- Voluntat de recerca d'un segell d'excel·lència social.
- Acceptació de les normes de funcionament de l'entitat de finançament socialment responsable.
- Receptives a una auditoria social externa.

Empreses amb serveis i/o productes socials i/o ètics

- Dificultat de definició
- Empreses amb objectius que no prioritzen la maximització dels beneficis perquè el seu objecte o subjecte de treball és considerat socialment important.
- Nous sectors d'activitat innovadora junt amb els sectors d'àmbit social tradicional.

Empreses amb estructura socialment responsable

- Econòmicament molt solides.
- Minoritàries.
- Preocupació per les persones i l'entorn social.
- Capdavanteres en els seus sectors respectius.
- Treballadors amb un alt índex de productivitat i satisfacció laboral.

Altres entitats financeres

- Competència-cooperació: amb voluntat de realitzar convenis de col·laboració.
- Polèmica per l'aceptació de principis ètics de gestió.
- Qui menys acompleixi els requisits ètics més facilitats ens donarà.
- Relació sense complexes a partir de criteris ètics fonamentals.
- Alt grau de coneixements bancàris i del sector financer.
- Voluntat de control dels òrgans de gestió.
- Criteris preferencials per: Entitats de finançament ètic, cooperatives de crèdit, caixes i bancs.

Alternatives

- Petites dimensions.
- Poc interconectades.
- Capdaventeres en l'àmbit del finançament socialment responsable.
- Iniciatives heterogènies.
- Sectorialitzades: donen cobertura a col.lectius molt específics.
- Models de gestió molt diferents.
- Poca projecció comunicacional.
- Bona imatge social.

Convencionals

- Voluntat de crear llaços amb una entitat nova que dona resposta a una demanda de mercat que ells no poden cobrir per l'encorsatament legal.
- Gran implantació territorial.
- Exigències estructurals de col·laboració (per exemple per l'ús dels caixers automàtics).
- Voluntat de control dels òrgans de govern.

4.2. PERSONES I ENTITATS SENSE ACCÉS AL CRÈDIT "SOCIALMENT RESPONSABLE"

Emprenedors

- Heterogeneïtat de projectes
- Més importància a la proposta o projecte i a la persona
- A través d'associacions i d'altres intermediaris.

Iniciatives que formen part dels nous jaciments d'ocupació a partir d'activitats molt heterogènies que tenen quatre característiques en comú:

- Van destinades a satisfer noves necessitats socials
- Es configuren en mercats incomplets
- Tenen un àmbit de producció/prestació territorialment definit
- Són intensives en treball

Aquest conjunt d'activitats es poden agrupar en quatre grans grups:

- Serveis a la vida quotidiana (serveis a domicili, atenció a la infància, ajuda a joves en dificultats, noves tecnologies de la informació i comunicació,...)
- Serveis de millora de la qualitat de vida (millora d'allotjaments, seguretat, transports col.lectius, comerç de proximitat, gestió de l'energia,...)
- Serveis d'oci (turisme, audiovisual, valorització del patrimoni, esports,...)
- Serveis medi ambientals (gestió de residus, gestió de l'aigua,...)

Emprenedors amb projectes sense finançament

- Joves .
- Poca experiència professional.
- Elevat grau de formació reglada o no reglada.
- Projectes innovadors.
- Nivells alts de risc.
- Sensibilitat per iniciatives noves.
- Amb possibilitats ràpides de transició a una entitat financera convencional.
- Necessitat amplies d'instruments financers.
- Amb voluntat de creació d'estructures jurídiques de caire democràtic.

- Amplia oferta d'avals.
- Inserció social plena.

Emprenedors provinents de l'exclussió social

- Amb cultura empresarial no de subsidi
- Dificultats per establir la viabilitat eco-social.
- Dinàmiques socials inestables.
- Experiències de frustració.
- Dificultats per trobar avaladors.
- Projectes amb inversions inicials petites.
- Àmplia repercusió en l'entorn de l'emprenedor.

a. Immigrants: documentats (indocumentats a través d'ES i 3S)

- Dones i sobretot homes.
- Sense coneixement de la llengua i la cultura organitzativa.
- Per oferir productes i/o serveis al propi col.lectiu d'immigrants.
- Sector serveis.
- Enviament de diners a l'estranger.
- Sense voluntat de creixement.
- Empresa familiar extensa. Alt nivell d'implantació.
- Voluntat de permanència i integració.
- Joves amb família.
- De segona generació.
- Amb cultura d'estalvi i crèdit diferent : avals i consultors de la seva comunitat, fons de garantia, ...
- Importància de la figura dels corresponsal.
- Hacinament en habitatges precàris.
- Relacions socials endogàmiques.
- Imatge social ambigua.

b. Aturats

- Joves menors de 25 anys amb nivells alts de capacitació.
- Majors de 45 anys, amb experiència laboral.
- Llarga durada
- Dones més que homes, amb nivells d'estudis baixos.
- Vinculació social baixa(aïllament).
- Frustració.
- Inestabilitat emocional.
- A través de les oficines de promoció econòmica.
- Amb familiars a càrrec.
- Atur encobert: contractes precàris i inadecuació professional.

c. Pobres

- És una dona .
- És gran.
- És vidu, separat o divorciat .

- Prové d'altres zones de l'Estat.
- Té menor instrucció i qualificació professional .
- Té majors dificultats per accedir al mercat de treball (persones en situació d'atur o inactives).
- Sense habitatge digne.
- Problemes mèdico-sanitàris afegits.

d. Discapacitats

- Gran capacitat organitzativa. Associats amb xarxa.
- Amb certa protecció legal.
- Amb voluntad d'integració laboral.
- Alts nivells de capacitació professional.
- Capdaventers en l'ús de les noves tecnologies.

Entitats de l'Economia social i del tercer sector

Representades en els sectors tradicionals de l'economia:

- En el sector agrari representat per les cooperatives agràries de difícil penetració per tenir estructures pròpies com les seccions de crèdit.
- En el sector industrial empreses de caràcter innovador creadores de llocs de treball.
- En la construcció: entitats que facilitin l'accés a l'habitatge.
- En el sector serveis: serveis innovadors que cobreixin les noves necessitats socials, així com, empreses de distribució no monopolística i de comerç de tipus alternatiu ja sigui pels productes que ofereixen com pel servei que donen. Turisme sostenible, es a dir, projectes respectuós amb el medi natural i amb la comunitat i l'economia local.

Entitats petites

- Fragmentació i heterogeneïtat.
- Associacions i cooperatives de tamany petit.
- Poc personal remunerat.
- Treball voluntàri.
- Sense especialització funcional.
- Poc ús de la Internet.
- Preocupats per la gestió diària. Manca d'estrategies a llarg plaç.
- Depenents del finançament públic i de l'arribada de les subvencions.
- Volums econòmics baixos i necessitats financeres de liquiditat.
- Sense una seu o oficina fixa i/o estable.

Altres entitats

- Fundacions d'empreses, mútues, cooperatives i fundacions de dimensió gran.
- En menor mesura associacions grans.

- Són les entitats més interconectades amb xarxes de segon grau.

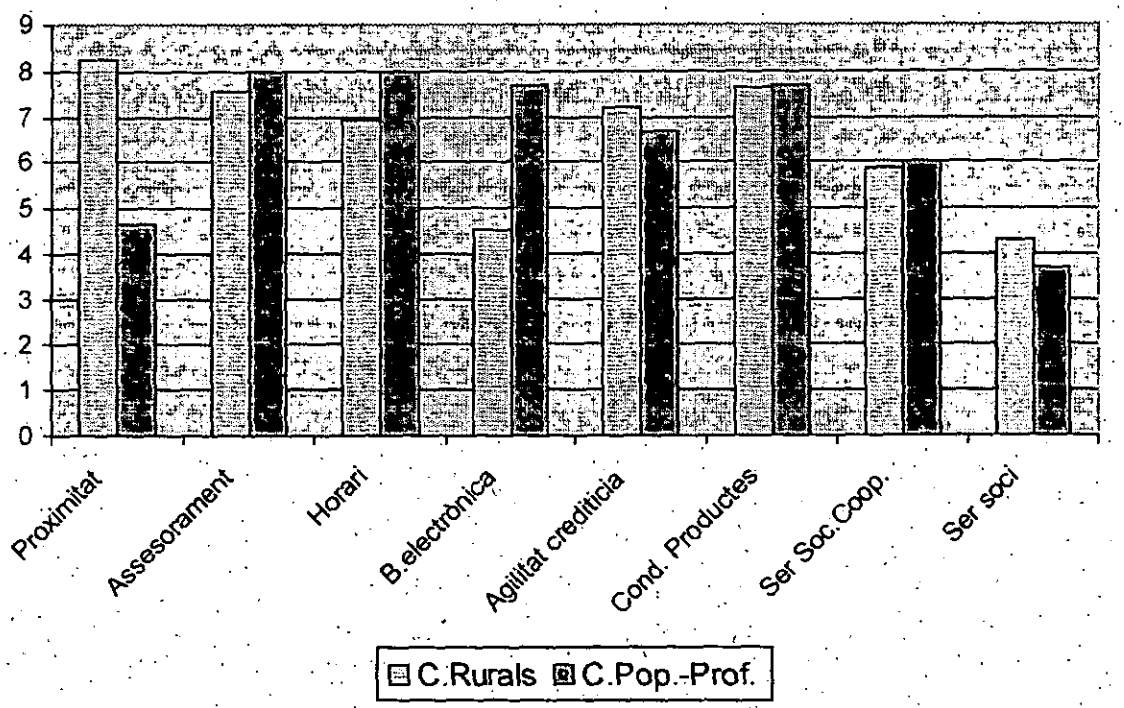
- Influència destecable dins dels sector de l'ES i el 3S, així com, a les institucions públiques.
- Legalment formalitzades
- Amb delegacions territorials o relativa implantació territorial, tot i mantenir majoritàriament la seva seu central a Barcelona ciutat.
- Professionalització de la gestió i dels recursos humans.
- Cohesió estructural interna.
- Responsables i directius entre 40 i 65 anys preferentment homes.
- Directius amb contactes institucionals.
- Concentrades en el sector serveis amb l'excepció de les cooperatives agràries.
- Manca de representitivitat oficial en el món empresarial.
- Estreta connexió amb la societat civil.
- Tendència cap a esdevenir empreses lucratives, tendència realimentada per les exigències del mercat financer convencional.
- Bona imatge i consideració social.
- Ús generalitzat de la Internet.
- Heterogeneïtat de dimensions, àmbits d'actuació i serveis oferts.
- Influenciats per iniciatives anteriors en l'àmbit de les entitats financeres no convencionals.
- Models democràtics de gestió.
- Important base social de consumidors "conscienciats".

- Entitats amb volums econòmics elevats i amb voluntat explícita de suport a la creació d'una entitat de finançament ètic.
- Sanejades econòmicament.
- A la recerca de condicions competitives al mercat financer.
- Interlocutor definit: seccions o responsables específics en qüestions financeres, amb coneixements permenoritzats i voluntat de participació en la gestió dels estalvis.
- Pes preponderant del finançament públic.
- Manca d'autonomia financera.

4.3. CONCLUCIONS

La heterogeneïtat dels perfils fa necessària una aproximació prou diversificada i amplia tant de productes i serveis financers com de mitjans de comunicació i d'informació.

Si analitzem d'altres estudis realitzats amb entitats financeres afins a una entitat de finançament socialment responsable, podem veure, que si bé la responsabilitat social és un valor important, primer de tot l'usuari busca una amplia gamma de producte i serveis financers així com un alt nivell d'eficiència en la gestió dels seus recursos.
Davant de la pregunta sobre quines avantatges considera que tenen les caixes rurals i professionals respecte de la resta d'entitats financeres els encastats mostren preferència per les respostes més pragmàtiques:

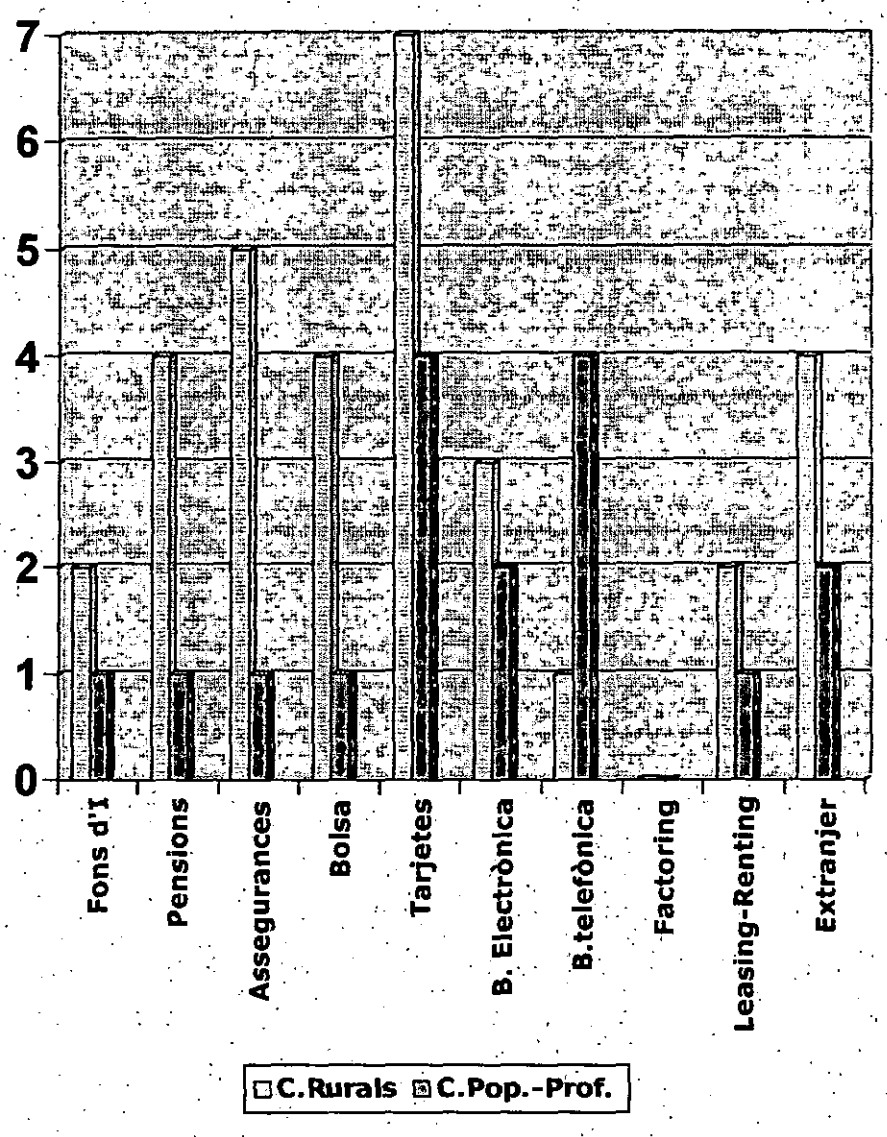
Font: "La Banca Cooperativa"

1. Proximitat als clients gràcies a la ret d'oficines.
2. Assessorament donat als clients.
3. Disponibilitat d'horaris.
4. Tenir servei de banca electrònica.
5. Rapidesa en la resolució de les concessions de crèdits.
6. Condicions competitives dels productes i serveis.
7. El fet de ser una societat cooperativa (compromís/vinculació dels clients amb l'economia social)
8. El fet de ser soci i poder participar en la presa de decisions.
9. Altres

Un dels aspectes més positius és l'atenció personalitzada cara a cara, estratègia que ja estan incorporan la majoria de les entitats convencionals. També s'ha de considerar la importància estratègica de treballar amb sectors d'activitat molt dinàmics.

Es per això que qualsevol organització amb voluntat d'implantació ferma i continua en el restringit mercat bancari ha de considerar la possibilitat d'oferir el més ràpid possible una extensa gamma de productes i serveis financers, com ho demostra l'enquesta:

Grau d'utilització de productes i serveis per part dels clients (escala de 0 a 10)

Font:"La Banca Cooperativa"

FUNDACIÓ
1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

PRE-INFORME

DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona
xarxa de municipis
Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

FETS

Finançament Ètic i Solidari

PRESENTACIÓ

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona xarxa de municipis

Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

ÍNDEX

1 INTRODUCCIÓ ____ *3*

1.1 La Investigació Comercial ____ 4

1.2 Fases de la Investigació Comercial ____ 5

1.3 Estat del desenvolupament de la Investigació Comercial ____ 7

2 REFLEXIONS PRELIMINARS ____ *8*

2.1 Les necessitats que vol satisfer l'entitat de finançament ètic 8

2.2 El model que pot respondre a les necessitats financeres ètiques ____ 9

2.3 Principis ètics ____ 10

2.4 Hipòtesis sobre productes ____ 11

2.5 Hipòtesis sobre l'estructura ____ 20

3 PRESSUPOST DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL ____ *27*

1 INTRODUCCIÓ

En l'Assemblea General de Socis de FETS del passat dia 25 de juny de 2002, entre d'altres, es va aprovar el projecte de realitzar una Investigació Comercial.

Aquest projecte és especialment rellevant donat que obre camí en el tercer objectiu de la nostra entitat: Impulsar la creació d'una banca ètica a Catalunya.

De fet, aquest estudi és la primera fase del Pla d'Empresa de la futura entitat de finançament ètic. Obviar aquesta primera fase seria construir un projecte sense els fonaments que li donin l'estabilitat necessària. A més, FETS ha pogut abordat la realització de la Investigació Comercial formant un equip de treball enriquit per representants de diferents àmbits (empresarial, econòmic, social, financer i jurídic), i vol contractar una empresa especialitzada en fer estudis de mercat per tal d'obtenir uns resultats més acurats gràcies a l'aplicació d'una metodologia professional.

Pel que fa a les successives fases a desenvolupar en l'elaboració del Pla d'Empresa, per una banda FETS no té l'estructura necessària per afrontar aquest repte i, per l'altra considera important que hi hagi entitats que s'impliquin en el projecte al mateix nivell. És per aquesta raó que s'ha escollit el camí d'impulsar la creació d'una Gestora que desenvolupi les següents fases del Pla d'Empresa *(Veure el document de Presentació de la Gestora per a la creació d'una entitat de finançament ètic a Catalunya)*.

1.1 LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

Es tracta d'un estudi estructurat en dos blocs:

El primer consta de cinc fases que s'inicien amb la definició de necessitats que vol satisfer una entitat de finançament ètic al servei del tercer sector i l'economia social catalana, el model d'entitat que pot respondre a aquestes necessitats i els principis ètics que ha d'assumir. Continua fent una aproximació al mercat financer i un estudi sobre l'entorn socioeconòmic, legal i polític en el que ens movem, i a partir d'aquest marc fa una definició d'hipòtesis sobre l'estructura de l'entitat, els productes financers que oferiria, els tipus d'interès que aplicaria i la localització i la comunicació més adequada.

Així doncs, aquestes cinc fases s'agrupen en tres aspectes, un primer que ens identifica què volem, un segon que estudia el marc en el que ens movem i un tercer que a partir dels dos anteriors fa hipòtesis sobre quin tipus d'entitat és possible construir. Dit d'una altra manera, les cinc primeres fases de la Investigació Comercial ens permeten definir el model d'entitat de finançament ètic i les hipòtesis que d'entrada el fan possible, tenint en compte l'entorn en el que ens movem.

El segon bloc consta de tres fases, en la primera de les quals es fa un estudi del mercat de l'entitat des d'un punt de vista bàsicament qualitatiu, la segona fa un contrast entre les hipòtesis definides en el primer bloc i els resultats obtinguts en l'estudi del mercat, i la tercera fa un anàlisi de debilitats, amenaces, fortaleses i oportunitats de l'entitat de finançament ètic, per tal de concloure les possibilitats d'èxit del projecte.

Així doncs, l'estudi del mercat ens proporcionarà informació sobre els socis i clients potencials de l'entitat, el que farà possible un contrast posterior amb les hipòtesis definides anteriorment i, per tant, la formulació de les conclusions de la Investigació Comercial.

1.2 FASES DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

(1) Definició de les necessitats que satisfà el producte

Consisteix a identificar quines necessitats satisfaria una entitat de finançament ètic que no satisfà la banca convencional.

(2) Aproximació al mercat financer

Es tracta d'analitzar l'actual estructura de mercat financer identificant els punts forts i dèbils alhora de satisfer les necessitats definides en l'apartat anterior.

(3) Estudi de l'entorn

Consisteix en estudiar la situació socio-econòmica, legal i política que es doni en el marc d'actuació d'aquesta entitat de finançament ètic, per tal d'identificar les amenaces i oportunitats que aquest entorn ofereix.

(4) Hipòtesis sobre l'estructura

A partir de les dues fases anteriors es plantegen diferents alternatives per crear una entitat de finançament ètic.

(5) Definició d'hipòtesis sobre el producte, el preu, la localització i la comunicació

Es tracta d'establir quines característiques es preveu que hagin de tenir els productes financers oferts, de quina manera es determinarien els tipus d'interès o comissions a cobrar o pagar als clients, de quins punts d'atenció al client seria desitjable disposar i on es localitzarien, i finalment quins mecanismes de comunicació es considerarien més adequats tant en l'àmbit publicitari i de promoció, com de vendes i merchandising.

(6) Estudi de mercat

Definició de l'objectiu de la investigació: Cal determinar quins són els aspectes que es volen analitzar.

Disseny del model d'investigació: S'han d'identificar quines són les fonts d'informació que s'utilitzaran per l'estudi. Tenim dos tipus de dades sobre les que ens podem basar:

Dades secundàries: Al tractar-se d'una investigació comercial d'un negoci que no existeix, solament es podrien utilitzar estadístiques oficials sobre dades bàsiques del públic objectiu que es vol analitzar i dades recollides en experiències del mateix tipus, tenint molt en compte les diferències de context.

Dades primàries: Consisteix en la realització d'enquestes, entrevistes i grups de discussió per recollir informació de les següents poblacions: entitats sòcies de FETS, altres entitats del tercer sector i de l'economia social catalana, persones excloses de crèdit pel sistema financer convencional, públic en general, altres entitats socialment responsables i autoritats del món de les finances, polític, periodístic, acadèmic, governamental, tercer sector i economia social. Cal fixar els criteris a partir dels quals s'escolliran els elements de la població, calcular el marge d'error de la informació que es recollirà, quin tipus d'enquesta es realitzarà i sobre quins aspectes es preguntarà.

Recollida de dades: La recollida de dades primàries com secundàries es realitzarà de la manera que s'hagi definit en el disseny del model d'investigació. Aquesta etapa sol ser la més llarga ja que recopilar informació és una tasca molt feixuga i en la que més dificultats i imprevistos apareixen.

Classificació i estructuració de les dades: Abans de realitzar l'anàlisi és necessari tabular tota la informació recollida per a que sigui més senzill extreure'n conclusions.

Anàlisi i interpretació de les dades: Un cop classificades i estructurades les dades cal interpretar el significat dels resultats i si cal comparar els resultats d'uns i altres aspectes.

Presentació dels resultats: En aquesta fase s'escolliran els aspectes més significatius de la investigació que ens han de permetre redactar les conclusions.

(7) Definició final de les variables producte, preu, localització i comunicació

Per poder definir quines són finalment les característiques més idònies d'aquestes variables, primer cal contrastar les hipòtesis definides en l'apartat 5 amb els resultats de l'estudi de mercat.

(8) Anàlisi DAFO

L'anàlisi de Debilitats, Amenaces, Fortaleses i Oportunitats del projecte de crear una entitat de finançament ètic a Catalunya, ens permetrà donar una visió global i redactar unes conclusions generals de la Investigació Comercial.

1.3 ESTAT DEL DESENVOLUPAMENT DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

A 15 de maig de 2003 s'ha treballat sobre el primer bloc de la Investigació Comercial. És en aquest punt on hem volgut mostrar la feina feta a través del Pre-Informe.

En aquest document de **Presentació** del Pre-Informe de la Investigació Comercial es recullen els aspectes més rellevants de les fases elaborades fins al moment. Això no significa que aquestes fases estiguin totalment tancades, sinó que s'està en condicions de mostrar un conjunt coherent de reflexions que s'han després del treball realitzat.

Si es volen conèixer més detalls de cadascuna de les fases s'haurà de consultar el capítol elaborat pel membre de l'equip de treball corresponent.

Donat que el Pre-Informe té un volum considerable, hem enquadernat per separat cada capítol i, aquell que hi estigui interessat, estan a disposició de qui vulgui consultar-los.

A continuació es mostra l' **Índex General del Pre-Informe**:

PRESENTACIÓ (aquest document)

I. DEFINICIÓ DE LES NECESSITATS QUE VOL SATISFER L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC *(Montserrat Llobet)*, MODEL QUE HI POT RESPONDRE *(Josep Mª Vilaseca)* I PRINCIPIS ÈTICS *(Roger Sunyer)*.

II. APROXIMACIÓ AL MERCAT FINANCER *(Meritxell Collelldemont)*.

III. ESTUDI DE L'ENTORN

- III.I. Entorn socio-econòmic *(Ignasi Amat)*.
- III.II. Entorn legal *(Enric Llacay)*.
- III.III. Entorn polític *(Meritxell Collelldemont)*.

IV. DEFINICIÓ D'HIPÒTESIS SOBRE L'ESTRUCTURA *(Josep Mª Vilaseca)*.

V. DEFINICIÓ D'HIPÒTESIS SOBRE EL PRODUCTE, EL PREU, LA LOCALITZACIÓ I LA COMUNICACIÓ *(Enric Llacay)*.

2 REFLEXIONS PRELIMINARS

2.1 LES NECESSITATS QUE VOL SATISFER L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

L'existència en la nostra societat d'un grup de persones i entitats financerament excloses *(vegeu apartat III.I. Entorn socioeconòmic)* ens porta a analitzar la viabilitat de la creació **d'una entitat de finançament ètic** d'àmbit català.

El conjunt d'exclosos financers es pot dividir en dos grups:

- **Exclosos financers des del punt de vista de l'estalvi**. Aquest grup està format per persones i institucions que no troben en la banca convencional els productes d'estalvi adequats a les seves necessitats. Aquest grup demana productes que, sense oblidar el rendiment econòmic, els permetin participar en les decisions referents al destí dels seus estalvis per tal que aquest no entri en contradicció amb els seus valors.

- **Exclosos des del punt de vista del crèdit**. Grup format per persones emprenedores i entitats del Tercer Sector i l'Economia Social que troben importants dificultats per accedir al crèdit convencional i que sovint compleixen els requisits ètics que els estalviadors estan cercant.

La funció d'un instrument de finançament socialment responsable és **posar en contacte a aquest conjunt de prestadors i prestataris que persegueixen uns mateixos objectius** socials i mediambientals. Un instrument d'aquestes característiques es basa en la idea que els interessos dels prestadors i prestataris no són oposats sinó que són afins.

En aquesta mateixa línia d'actuació, aquest instrument financer ha d'oferir **transparència** informativa i trencar, sempre que sigui possible, l'estès secret bancari.

2.2 EL MODEL QUE POT RESPONDRE A LES NECESSITATS FINANCERES ÈTIQUES

Els models de finançament ètic existents en el nostre entorn més proper es poden classificar segons l'aspecte organitzatiu. Uns models són entitats financeres amb una forma convencional però abocades a finançar projectes amb contingut social i, altres cerquen noves formes jurídiques, de gestió i administració de recursos posant tant d'èmfasi en la forma com en la finalitat.

El model de finançament ètic sobre el que treballem ha de:

- Posar el centre d'atenció en l'**àmbit local** per tal de millorar les condicions de vida de la col·lectivitat.
- Trobar la **dimensió idònia** per garantir un funcionament eficient i una gestió democràtica.
- Definir un model de **creixement sostenible**, que permeti saber trobar la massa crítica per determinar en cada moment, els canvis organitzatius i de negoci adequats. Ha de cercar un desenvolupament deslligat d'estructures piramidals vinculades únicament al creixement de magnituds quantitatives, per tal d'evitar que el seu èxit la faci esdevenir una entitat conservadora.
- Aplicar els **principis cooperatius d'ajut** mutu o de solidaritat per tal d'aconseguir una autogestió en l'estalvi en que l'oposició d'interessos entre prestador i prestatari no tingui sentit, ja que són les dues cares de la mateixa moneda que s'asseuen junts per prendre les decisions.

2.3 PRINCIPIS ÈTICS

Estem treballant en una entitat financera que assumeixi els següents principis ètics:

Principi d'Ètica aplicada

L'entitat ha de realitzar una tasca contínua de reflexió sobre l'aplicació dels principis que han d'orientar la seva acció per tal d'actualitzar-la d'acord amb les exigències ètiques de la societat.

Principi de Coherència

Proporcionar a la societat la possibilitat d'evitar la paradoxa participativa de manifestar-se en actes i campanyes per a una economia més humana, mentre els seus estalvis poden estar contribuint a finançar tot just el contrari.

Principi de Compatibilitat

Aplicar el principi de la compatibilitat entre rendiment financer i rendiment social de manera que un aspecte no vagi deslligat de l'altre.

Principi de Participació

Els socis o accionistes han de participar en la definició de la política ètica de l'entitat i en la priorització dels criteris, el que implica que els inversors/estalviadors, sense distinció de capital, els prestataris i treballadors, tots ells són sobirans de l'entitat.

Principi de Transparència

La transparència, a banda de demostrar que s'intenten aplicar els principis ètics aprovats, suposa un segon nivell d'implicació dels ciutadans/es en la gestió, en l'aplicació dels principis ètics en l'activitat diària, tant pel que fa al destí dels recursos del banc com pel que fa a l'origen.

Principi d'Implicació

El resultat d'una anàlisi de balanços exclusivament financera ignora les implicacions socials, mediambientals i distributives, de manera que efectua un còmput equivocat dels resultats, positius o negatius, de la iniciativa de la inversió. El propòsit de la inversió ètica és fer explícites i intencionals aquestes implicacions.

2.4 HIPOTESIS SOBRE PRODUCTES

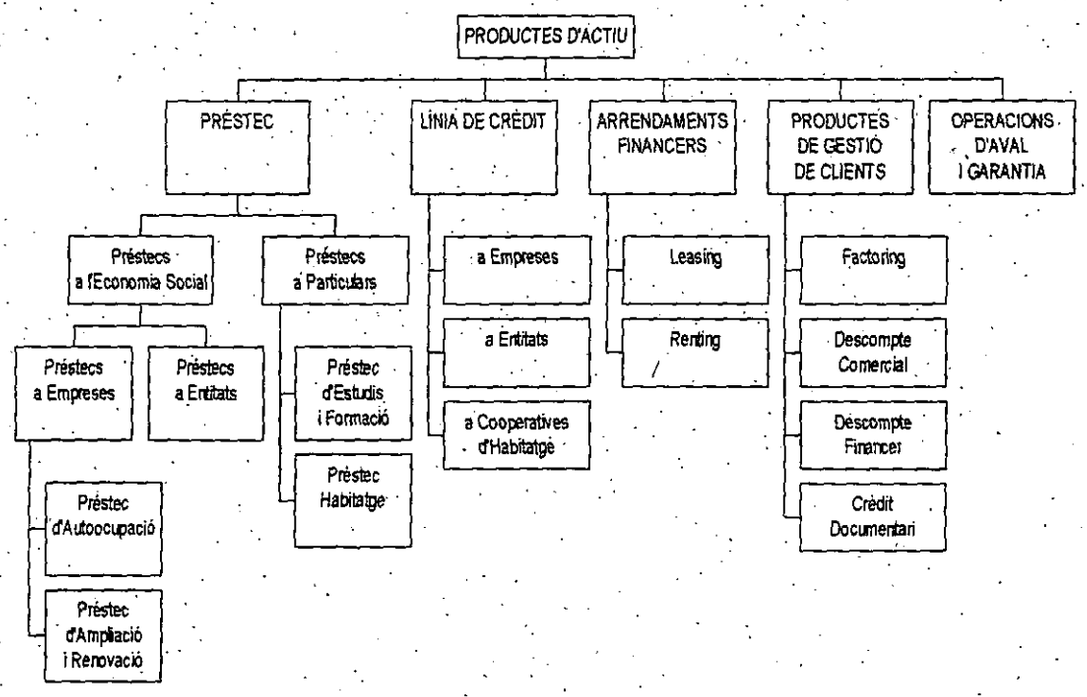
Precisament pel fet que les necessitats que ha de cobrir un instrument socialment responsable vénen tant pel costat de l'estalvi com pel costat del crèdit, els productes que ha d'oferir han de ser tant **productes d'actiu** com **productes de passiu**, sense oblidar els estesos serveis bancaris *(vegeu apartat V. Definició d'hipòtesis sobre el producte, el preu, la localització i la comunicació)*.

Tot i que l'ampli ventall d'instruments financers que s'han definit poden presentar, en molts casos, un perfil similar al de productes financers convencionals, la proposta que es formula, els fa ètics i socialment responsables tant per la seva finalitat, com pels criteris ètics que incorporen així com pels seus destinataris finals, eixos de referència als quals es subordinen, en la proposta que s'ha elaborat, les condicions financeres generals dels productes.

Productes d'actiu

Pel que fa als productes d'actiu es imprescindible definir els sectors estratègics d'actuació tenint present tant l'existència de necessitats financeres *(vegeu apartat III.I. Entorn socioeconòmic)* com el compliment d'uns requisits ètics que s'adaptin a les demandes dels estalviadors responsables *(vegeu apartat I. Definició de les necessitats que vol satisfer l'entitat de finançament ètic, model que hi pot respondre i principis ètics)*.

La gamma de productes d'actiu que una entitat de finançament socialment responsable pot oferir és tant o més **àmplia** que la que pot oferir qualsevol entitat convencional però sempre definida en funció dels principis ètics d'actuació.

Com es desprèn del quadre, l'oferta de productes d'actiu d'una entitat de finançament ètic van destinats especialment a evitar que persones i entitats es vegin obligades a deixar de treballar en els seus projectes per manca d'accés al finançament i, per tant, exclou tots aquells instruments destinats a promoure l'accés a béns de consum a través de l'endeutament.

Les condicions dels productes d'actiu han de ser similars a les condicions existents en el mercat. En termes generals no es preveu l'existència de comissions ni despeses addicionals. Pel que fa a les garanties necessàries per poder accedir al conjunt de productes d'actiu, aquestes es veuen clarament ampliades respecte a les garanties que accepta la banca convencional (el pla d'empresa del projecte que en demostri la viabilitat, la pertinença a alguna xarxa de persones o entitats que pugui respondre de la fiabilitat de qui demana el producte en qüestió, l'existència d'un grup de persones o entitats que responguin de manera mancomunada de la devolució del préstec, l'experiència de la persona o entitat en l'àmbit del projecte pel qual es vol finançament,...).

A continuació s'exposen uns quadres resum amb les característiques resumides de cada producte:

	PRÉSTEC PER ENTITATS D'ECONOMIA SOCIAL
Finalitat	Finançar el següent tipus d'activitats: • Projectes i programes d'autoocupació, d'integració social i d'inserció laboral. • Iniciatives microfinanceres al Tercer Món. • Iniciatives de negoci en el sector del Comerç Just.
Destinataris	ONGs i en general per entitats sense afany de lucre.
Requisits	Presentació del projecte d'inversió al Banc, el qual, si l'activitat es viable i el sol·licitant compleix els requisits exigits, el procedirà, si s'escau, a l'aprovació del crèdit.
Garanties	• La viabilitat econòmica del projecte. • La confiança i el compromís de mútua col.laboració entre l'entitat i el Banc en la consecució dels objectius • La trajectòria de l'associació en seu camp d'actuació. • Es valoraran els avals i les garanties reals que aportin les entitats i/o si aporta o no part del finançament al projecte.
Condicions Financeres	• No s'aplicaran comissions ni despeses. • Tipus d'interès fix el 1r any i posteriorment, anualment revisable referenciat a Euribor+marge Termini màxim de retorn del préstec és de 5 anys.

	PRÉSTECS D'EMPRESA	
	Préstec d'autoocupació	**Préstec d'ampliació i renovació**
Finalitat	Finançar inversions d'immobilitzat de projectes empresarials que s'ajustin als criteris ètics del Banc i que enquadrin la seva activitat en algun dels sectors estratègics d'actuació del Banc, en concret: • inversions de la posta en marxa de l'activitat. • inversions de creixement. • inversions de consolidació de l'activitat en el mercat.	
Destinataris	Persones a l'atur, amb dificultats d'inserció laboral, que no disposin de garanties reals ni d'avals per obtenir finançament o que, tot i no trobar-se a l'atur, vulguin emprendre un projecte de negoci compatible amb els criteris ètics del Banc.	PIMEs i emprenedors de l'economia social amb una presència en el mercat
Requisits	Presentació d'un Pla d'Empresa a una Entitat Col·laboradora de l'Entitat de Finançament Ètic que, si la proposta es considera viable, adreçarà el sol·licitant al Banc, el qual, procedirà, si s'escau, a l'aprovació del crèdit.	Presentació del projecte d'inversió al Banc, el qual, si l'activitat es viable i el sol·licitant compleix els requisits exigits, el procedirà, si s'escau, a l'aprovació del crèdit.
Garanties	• La viabilitat econòmica del Pla d'Empresa. • La confiança en el compromís personal del promotor en l'execució del projecte. • Es valorarà: - La pertinença dels promotors a una xarxa d'entitats que puguin respondre de la fiabilitat i el compromís d'aquells en la realització del projecte. - L'existència d'un grup de persones i/o entitats que puguin respondre mancomunadament de la devolució del préstec si el prestatari es trobés en dificultats.	• La viabilitat econòmica del projecte. • Les garanties reals i els avals habitualment exigits per les entitats financeres als sol·licitants de crèdit.
Condicions Financeres	• No s'aplicaran comissions ni despeses. • Tipus d'interès fix el 1r any i posteriorment, anualment revisable referenciat a Euribor+marge • Termini màxim de retorn del préstec és de 5 anys.	

	PRÉSTEC DE FORMACIÓ I ESTUDIS PER PARTICULARS
Finalitat	• Finançament dels estudis universitaris. • Finançar cursos universitaris d'especialització, de postgrau, d'idiomes i en general d'activitats de formació impartides en centres públics o privats, tornant el préstec al llarg del curs. • Finançament de la compra d'equipaments informàtics destinats a facilitar la formació del sol·licitant.
Destinataris	Tots aquells particulars que compleixin les condicions establertes per l'Entitat de Finançament Ètic per a l'accés a aquest tipus d'instrument financer. El Banc fixarà els mecanismes per garantir la finalitat social del finançament sol·licitat i l'accés preferent al crèdit de les persones amb nivells de renda més baixos.
Garanties	S'exigiran les garanties personals requerides habitualment per les entitats financeres per al finançament d'aquest tipus d'operacions. El Banc establirà, tanmateix, mecanismes de garantia alternatius per evitin l'exclusió financera dels sol·licitants amb menors nivells de renda o situacions més precàries.
Condicions Financeres	• No s'aplicaran ni comissions ni despeses • Tipus d'interès fix per préstecs de formació i informàtics • Tipus d'interès variable referenciat a Euribor + Marge revisable anualment

	PRÉSTEC HABITATGE PER PARTICULARS
Finalitat	Finançament de la compra del primer habitatge o d'obres de rehabilitació de l'habitatge habitual ja sigui a títol individual o per a comunitats de propietaris o d'instal·lació en l'habitatge habitual de sistemes energètics sostenibles.
Destinataris	Tots aquells particulars que compleixin les condicions establertes per l'Entitat de Finançament Ètic per a l'accés a aquest tipus d'instrument financer. El Banc fixarà els mecanismes per garantir la finalitat social del finançament sol·licitat i l'accés preferent al crèdit de les persones amb nivells de renda més baixos.
Garanties	Serà la del propi habitatge objecte d'adquisició o les garanties reals que s'estableixin en els altres casos.
Condicions Financeres	• Els préstecs inclouran una clàusula de garantia d'espera. • No s'aplicaran comissions ni despeses • El prestatari podrà triar el tipus d'interès de referència

	LÍNIA DE CRÈDIT A EMPRESES I ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL
Finalitat	Finançament de: • Inversions en Actiu Circulant. • Crèdits pont en espera de l'ingrés d'una subvenció ja atorgada i aprovada. • Pagament de certificacions d'obres per part de cooperatives de construcció. • Cobertura de Necessitats Transitòries de Tresoreria.
Destinataris	• Empreses • Cooperatives d'Habitatge • Entitats sense Ànim de Lucre
Garanties	<u>Per a les Empreses i Cooperatives d'Habitatge</u> S'exigiran garanties reals o hipotecàries i/o els avals habitualment demanats per les entitats financeres convencionals per aquest tipus d'operacions. <u>Per a les Iniciatives d'Autoocupació i Entitats</u> S'exigiran les mateixes que s'estableixen per a la concessió d'un Préstec d'Autoocupació.
Condicions Financeres	• Tipus d'interès fix o variable. • El contracte serà de 12 mesos renovables amb terminis d'amortització semestrals o anuals. • Només s'establirà una comissió trimestral sobre el saldo mig no disposat.

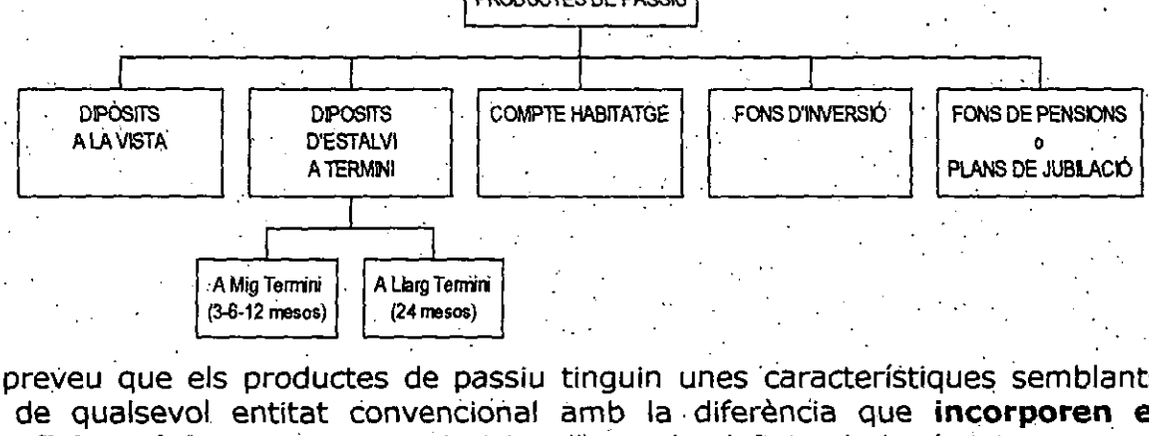
	ARRENDAMENTS FINANCERS	
Finalitat	Posar a l'abast de les empreses clients de la banca ètica, instruments financers que els permetin incorporar béns d'equipament a les seves activitats empresarials o professionals sense haver de desemborsar el seu cost d'un sol cop, sinó mitjançant el pagament d'un arrendament, amb o sense opció de compra.	
Modalitats	**L E A S I N G**	**R E N T I N G**
Concepte	Arrendament de béns d'equipament amb opció de compra	Arrendament de béns d'equipament més prestacions de funcionament i renovació
Operativa	Quotes mensuals fixes o variables	Quotes mensuals fixes
Durada	De 2 a 5 anys	
Requisits	El sol·licitant, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar.	
Prestació del Servei	Els serveis d'arrendament financer no serien prestats directament pel banc, sinó indirectament a través d'un establiment financer de crèdit.	

	PRODUCTES DE GESTIÓ DE CLIENTS	
Finalitat	Oferir a les empreses clients de l'Entitat de Finançament Ètic, productes financers que permetin: • Aconseguir que la xifra de deutes pendents de cobrament que figura a l'Actiu de l'empresa, es vagi transformant en diner puntualment al seu venciment, per tal de reduir al màxim els impagats i l'índex de morositat. • Obtenir aquests recursos de finançament aliè a un termini equivalent al de la realització de la xifra de clients deutors i amb el cost financer més baix que sigui possible.	
Productes	DESCOMPTE	
	Comercial	**Financer**
Concepte	Cessió a un banc dels efectes mercantils girats per l'empresa als seus clients per tal el banc li avanci el cobrament del deute.	Operació de crèdit mitjançant l'emissió de pagarés lliurats a favor del Banc.
Productes	**FACTORING**	**CRÈDIT DOCUMENTARI**
Concepte	Cessió en ferm i amb exclusivitat d'un crèdit comercial des del seu titular a una Societat Factor, que assumeix el risc d'insolvència i presta tot un seguit de serveis tals com: • Garantia de cobrament del 100% • Finançament avançat Gestió de cobrament dels efectes	Producte financer de les operacions de comerç internacional en virtut del qual l'importador dóna ordres de un banc de finançar a l'exportador en el seu país d'origen a canvi dels documents d'expedició. Permetria aportar seguretat i garanties en les operacions d'exportació i importació de productes de comerç just
Garanties	Les garanties a aportar pels sol·licitants per a la concessió del descompte comercial, es tractaran i negociaran de manera individualitzada per a cada client concret.	
Cost Financer	S'aplicaran les comissions i tarifes habitualment exigides per aquest tipus d'instrument financer de conformitat amb els criteris i les quanties establertes per l'Entitat de Finançament Ètic.	
Prestació del Servei	Els serveis d'arrendament financer no serien prestats directament pel Banc, sinó indirectament a través d'un Establiment Financers de Crèdit.	

	OPERACIONS D'AVAL I GARANTIA
Finalitat	Garantir el compliment de les obligacions amb tercers, especialment quan participin en subhastes o concursos públics, finances de licitació, execució d'obres o contractes de subministraments amb l'Administració així com aquells que puguin ser exigits als clients avalats com a garantia per assegurar el compliment de les obligacions derivades de la realització d'una operació comercial de compra-venda.
Cost Financer	L'aval és un risc sense inversió basat en el compromís que assumeix l'Entitat de Finançament Ètic de respondre de l'obligació que contreta pel client envers un tercer, en cas d'incompliment per part d'aquest. Conseqüentment, al no haver-hi cessió de fons, no es cobren interessos, sinó un conjunt de conceptes de retribució associats a l'operació d'aval, tal com la Comissió d'Obertura, la Comissió de Risc i el Corretatge del Fedatari Públic.

Productes de passiu

La gamma de productes de passiu que es poden oferir també és molt **àmplia** i, a l'igual que la gamma de productes d'actiu, incorpora nous productes fruit de la visió ètica de l'estalvi.

Es preveu que els productes de passiu tinguin unes característiques semblants als de qualsevol entitat convencional amb la diferència que **incorporen el benefici social** com a criteri decisiu alhora de definir el destí dels recursos captats per mitjà d'aquests instruments.

En qualsevol cas, i degut a la diferent complexitat de posada en marxa de cadascun d'aquests productes, el procés d'**implantació i oferiment** haurà de ser necessàriament **gradual**.

	DIPÒSITS A LA VISTA COMPTES CORRENTS	**DIPÒSITS A TERMINI**
Descripció	Permeten la disponibilitat immediata dels fons dipositats i realitzar les operacions bancàries habituals i gaudir de tot un seguit de serveis financers.	Dipòsits a termini remunerats, als tipus d'interès de mercat. S'oferiran en diverses modalitats: • a mig termini (3-6-12 mesos) • a llarg termini (24-36 mesos)
Criteris ètics	El client podrà decidir: • El tipus de remuneració que vol rebre a partir del màxim ofert pel Banc • Estalvi a la carta	
Condicions Financeres	Sense comissions per les operacions bancàries habituals	Només es cobrarà comissió per reintegrament anticipat
	Es remuneraran als tipus d'interès de mercat	

	COMPTE HABITATGE
Descripció	Dipòsit d'estalvi destinat a particulars que tinguin en projecte la compra del primer habitatge o la rehabilitació en un termini màxim de 4 anys.
Criteris ètics	Els titulars dels comptes habitatge que adquireixin habitatges de promocions socials públiques o de cooperatives d'habitatge podran contractar préstecs-habitatge a un tipus d'interès preferencial.
Condicions Financeres	Sense comissions i es remuneraran als tipus d'interès de mercat.

FONS D'INVERSIÓ

Es plantegen dues possibles alternatives d'actuació a llarg termini respecte aquest tipus de producte:

1. Comercialització dels fons ètics ja operatius

L'Entitat de Finançament Ètic no tindria capacitat d'intervenció efectiva sobre la determinació i el control de la política d'inversions dels Fons comercialitzats. A més, aquesta opció no contribuiria a la consolidació de la imatge i el perfil propis del Banc.

2. Oferir fons ètics propis

- Fons Ètic i Ecològic FIM: Definit per la pròpia Entitat de Finançament Ètic, dissenyat i gestionat per una Societat Gestora i dipositat a l'Entitat de Finançament Ètic.
- "Fons de Fons" (Fons FIMF): Que prengui com àmbit d'inversió, tant els Fons d'Inversió Ètics i Verds ja existents a Espanya com els Fons de naturalesa anàloga que operen a l'estranger. En aquest cas, l'Entitat de Finançament Ètic tampoc no tindria capacitat per a intervenir directament en la definició dels criteris ètics dels fons integrats en el FIMF.

PRODUCTES D'ESTALVI-JUBILACIÓ

Es plantegen dues possibles alternatives d'actuació a llarg termini respecte aquest tipus de producte:

1. Creació d'un fons de pensions ètic

S'articularia mitjançant la creació d'una Entitat Gestora en la qual hi participarien tant la pròpia Entitat de Finançament Ètic com d'altres empreses, cooperatives, entitats, associacions i sindicats compromesos en el projecte.

El Fons hauria de fer compatible la rendibilitat de les inversions del patrimoni del Fons amb el respecte a criteris ètics i socialment responsables.

2. Pla d'Estalvi-Jubilació

Estaria dirigit especialment a les persones, empreses i entitats que treballen en el sector de l'economia social i permetria recanalitzar cap aquest sector un important flux de recursos financers que, d'altra manera, o bé anirien cap el sistema de fons de pensions convencionals o bé no es mobilitzaria per no existir en el mercat un producte financer que permetés conciliar els criteris ètics amb l'objectiu d'obtenció de rendibilitat.

La distribució i comercialització del Pla d'Estalvi-Jubilació es faria a través de la xarxa d'entitats del Sistema Mutual de Previsió vinculades al sector de l'economia social amb les quals el banc hagués signat acord o conveni amb aquesta finalitat.

Serveis bancaris i financers

L'Entitat de Finançament Ètic, prestarà als seus clients un ampli ventall de serveis bancaris i financers integrals, tal com els vinculats a l'oferta de dipòsits a la vista (gestió operativa dels comptes, oferta de targeta de dèbit i/o de crèdit, utilització de talonaris i xecs...), els serveis de gestió de clients (factoring, descompte, confirming...) o els d'administració i gestió de patrimonis i de fons d'inversió, entre d'altres.

Donada la manca d'infrastructura d'oficines, que altres entitats han anat creant al llarg dels anys i que suposa unes despeses de manteniment no assumibles de bon començament, s'haurà de donar servei a través de la banca per internet, electrònica i telefònica.

Per altra banda, l'Entitat de Finançament Ètic, farà el seguiment dels projectes d'actiu finançats i prestarà als seus promotors serveis tècnics integrals d'assessorament empresarial durant tota la vida de l'operació finançada.

Aquesta activitat d'assessorament permanent, permetrà crear una relació de col·laboració oberta i sincera entre el banc i els seus prestataris i establir els mecanismes actius de cooperació mútua que facin possible el desenvolupament i consolidació del projecte finançat amb el recolzament i el suport del banc.

Procés d'implantació de l'Oferta de Productes

En funció del procés fundacional de l'entitat de finançament ètic definit en les Hipòtesis sobre l'Estructura i de l'evolució del negoci de l'entitat.

Període d'Implantació	**Productes**	
	Actiu	**Passiu**
Curt / Mig Termini (fins els 2 anys)	**Préstec d'Empresa** **Préstec per Entitats** **Préstec d'Estudis i Formació** **Línia de Crèdit**	**Dipòsits a la Vista** (pels clients del banc amb operacions obertes i pels clients de segon grau) **Dipòsits a Termini**
Mig / Llarg Termini (de 2 a > 5 anys)	**Préstec Habitatge** **Arrendaments Financers** **Productes Gestió de Clients** **Avals i Garanties**	**Compte Habitatge** **Fons d'Inversions** **Fons de Pensions / Pla Jubilació** **Dipòsits a la Vista** (com a mitjà de captació de clients externs)

2.5 HIPÒTESIS SOBRE L'ESTRUCTURA

Per tal de poder oferir la gamma més àmplia de productes sembla adequada la creació d'una entitat del sistema bancari -banc, caixa d'estalvi o cooperativa de crèdit- ja que aquests són els únics intermediaris financers que, amb caràcter general, poden captar fons reemborsables del públic *(vegeu apartat II. Aproximació al mercat financer).*

En un primer moment, les principals barreres d'entrada existents per a la creació d'una entitat d'aquestes característiques són de caràcter legal *(vegeu apartat III.II. Entorn legal).*

Requisits exigits per a la creació de bancs

L'article 1.1 del Reial Decret 1245/1995, de 14 de juliol, estableix que l'autorització per a la creació de noves entitats bancàries correspon al Ministre d'Economia i Hisenda, previ informe del Banc d'Espanya.

Els requisits exigits per exercir l'activitat bancària estan definits a l'article 2.1 i són els següents:

a) Revestir la forma de **societat anònima** constituïda pel procediment de fundació simultània i de durada indefinida.

b) Tenir un **capital social inicial no inferior a 18 milions d'euros**, íntegrament desemborsat en efectiu i representat per accions nominatives.

c) Limitar estatutariament l'objectiu social a les activitats pròpies d'una entitat de crèdit.

d) Que els **accionistes** titulars de participacions significatives siguin **idonis**.

e) No reservar als fundadors cap avantatge ni remuneració especial.

f) Comptar amb un Consell d'Administració format com a mínim per cinc membres de **reconeguda honorabilitat comercial i professional**, amb els coneixements i l'experiència adequats per a l'exercici de les seves funcions. Aquestes condicions les han de tenir també les persones que ostentin el càrrec de director general de l'entitat.

g) Disposar d'una **bona organització administrativa i comptable**, així com de **procediments de control intern** que garanteixin la gestió sana i prudent de l'entitat.

h) Tenir el domicili social, així com la direcció i administració efectives en el territori "nacional".

L'article 2.3 especifica que es considerarà que tenen els coneixements i l'experiència requerits per a l'exercici de les seves funcions com a membres dels Consells d'Administració o com a directors generals d'entitats bancàries, aquells que hagin exercit durant un termini no inferior als 5 anys, funcions d'alta administració, direcció, control o assessorament d'entitats financeres o funcions de responsabilitat similar en altres entitats públiques o privades de dimensions, almenys anàlogues a les de l'entitat que es pretengui crear.

Requisits exigits per a la creació de caixes d'estalvi

L'article 1 del Decret 1838/1975, de 3 de juliol, incorporat pel Reial Decret 184/1987, de 30 de gener, estableix que la competència per a l'autorització de noves caixes d'estalvi espanyoles correspon al Ministre d'Economia i Hisenda, a proposta del Banc d'Espanya.

L'article 2.2 estableix que les sol·licituds presentades hauran d'acreditar el compliment dels següents objectius:

a) Seguretat de l'estalvi, augment de la productivitat del sistema bancari, major homogeneïtat de la concurrència entre les diferents xarxes bancàries i una més àmplia gamma de serveis bancaris en relació amb la població i les activitats econòmiques de la zona.

b) Un fons de dotació de **18 milions d'euros**, vinculat permanentment al capital fundacional.

c) Comptar en tot moment amb una **bona organització administrativa i comptable** i amb **procediments de control intern** adequats, que garanteixin la gestió sana i prudent de l'entitat.

Requisits exigits per a la creació de cooperatives de crèdit

L'article 1.1 del Reial Decret 84/1993, de 22 de gener, del Reglament de les Cooperatives de Crèdit, estableix que l'autorització per a la constitució d'una cooperativa de crèdit correspon al Ministre d'Economia i Hisenda, previ informe del Banc d'Espanya.

Els requisits exigits per exercir estan definits a l'article 2.1 i són els següents:

a) Revestir la forma de **societat cooperativa**.

b) Tenir un capital social mínim amb les quanties establertes en l'article 3.1, on es fixen en funció de l'àmbit territorial i del total d'habitants de dret dels municipis compresos en l'àmbit d'actuació de la cooperativa, o disposar en tot moment d'uns recursos propis no inferiors a les mateixes.

Les xifres establertes en l'esmentat article 3.1 són les següents:

- Cooperatives d'àmbit local que operin en municipis < 100.000/hab: **1,051 milions d'euros**.
- Cooperatives d'àmbit local no incloses en l'apartat anterior, ni en el següent, o d'àmbit supralocal sense excedir el d'una Comunitat Autònoma: **3,606 milions d'euros**.
- Cooperatives amb seu a àmbit que inclogui els municipis de barcelona o Madrid o d'àmbit supraautonòmic, estatal o superior: **4,801 milions d'euros**.

c) Limitar estatutàriament l'objecte social a les activitats pròpies d'una entitat de crèdit, amb la peculiaritat fixada en l'article 4.2 de la Llei 13/1989, de Cooperatives de Crèdit, respecte a les operacions actives, on s'estableix que el conjunt de les **operacions actives amb tercers** d'una cooperativa de crèdit, **no podrà assolir el 50% dels recursos totals** de l'entitat, no computant-se dins el referit percentatge, les operacions realitzades per les cooperatives amb els socis de les cooperatives associades, les de col·locació dels excessos de tresoreria en el mercat interbancari ni l'adquisició de valors i actius financers de renda fixa per a la cobertura dels coeficients legals o per la col·locació dels excedents de tresoreria.

d) Comptar amb una **organització administrativa, comptable i de control intern** adequat.

e) No reservar als promotors, fundadors o socis inicials, cap avantatge o remuneració especial.

f) Comptar amb un Consell Rector format almenys per 5 membres, dos dels quals podran no ser socis.

Tanmateix, tots ells seran persones de **reconeguda honorabilitat comercial i professional** i hauran de tenir, almenys dos d'ells, coneixements i experiència adequats per a l'exercici de les seves funcions. Les condicions d'honorabilitat, experiència i coneixements hauran de concórrer també en els directors generals o assimilats de l'entitat.

Es considera que posseeixen els coneixements i l'experiència adequats, aquells que hagin exercit durant un termini no inferior als 3 anys, funcions d'alta direcció, administració, control o assessorament en entitats financeres o funcions de similar responsabilitat en altres entitats de crèdit públiques o privades de dimensions anàlogues a les de la cooperativa que es pretén crear.

g) Tenir el seu domicili social, així com la seva administració i direcció efectives, en el territori "nacional".

Valoració crítica de la preferència per una cooperativa de crèdit

Vistos els requisits exigits per a la creació de les diferents entitats de dipòsit, una **cooperativa de crèdit** de caràcter urbà que tingui el seu origen en entitats diverses, sembla que podria ser l'estructura que més s'adapta a les necessitats d'un instrument financer socialment responsable que superi les limitacions dels instruments de similar orientació existents a Catalunya.

Algun dels avantatges que comporta aquesta forma en comparació a la resta d'entitats de dipòsit són:

- Els **requisits** exigits per la creació d'una cooperativa de crèdit són **inferiors** als que s'exigeixen per la creació d'un banc o una caixa:

  - El capital social necessari és inferior i depèn de l'àmbit d'actuació de la cooperativa. En el cas d'una cooperativa que vulgui actuar a tot Catalunya caldrà que aporti un capital social igual al d'una cooperativa d'àmbit estatal ja que d'altra manera no es podria actuar a la ciutat de Barcelona.

  - Es demana que 2 de les 5 persones que formin el Consell Rector tinguin experiència adequada per haver exercit funcions similars durant un termini no inferior a 3 anys (en el cas dels bancs han de tenir experiència les 5 persones i aquesta no pot ser inferior a 5 anys).

- La **gestió democràtica**: una cooperativa de crèdit pot adoptar com a mecanisme de decisió "un soci un vot".

Cal recordar que una cooperativa de crèdit pot realitzar les **mateixes operacions d'actiu i de passiu que un banc o una caixa** i pot treballar tant amb socis com amb no socis.

Ara bé, a la pràctica, per aconseguir l'autorització per a la creació d'una cooperativa de crèdit –o qualsevol altre tipus d'entitat de dipòsit- **no és suficient amb complir de manera rigorosa amb la totalitat del exigents requisits**, com bé ens demostra l'experiència territorialment propera del projecte de creació de la Caixa Comarcal Llobregat-Anoia.

Això és deu a l'existència d'un seguit d'articles que incorporen un **elevat marge de discrecionalitat** en la resolució de les sol·licituds de creació d'aquest tipus d'entitats.

Així, en l'article 4 del Reglament de Cooperatives de Crèdit s'indica que es podrà exigir als promotors totes les **dades, informes o antecedents que es considerin oportuns** per verificar el compliment de les condicions i requisits establerts en aquest Reglament.

En el mateix sentit, en l'article 5 s'afirma que el Ministre d'Economia i Hisenda podrà denegar l'autorització, per mitjà de resolució motivada, quan **no es compleixin els requisits** de l'article 2 o quan, tenint en compte la situació financera o patrimonial dels promotors que vagin a disposar d'una participació significativa en el capital social, **no quedi assegurada la gestió sana i prudent de l'entitat projectada**, segons allò previst en la legislació d'entitats de crèdit. A més, el Ministre podrà denegar l'autorització quan en el projecte presentat **no s'apreciï l'existència d'interessos i necessitats econòmiques comuns** que han de constituir la base associativa de la cooperativa".

En el cas d'aconseguir complir el conjunt de requisits i salvar la discrecionalitat existent entorn de la concessió de l'autorització per la creació d'una cooperativa de crèdit, cal tenir present que el conjunt **de coeficients i normes de control i solvència** existents fa que els recursos propis necessaris per a un correcte funcionament de l'entitat siguin majors als requeriments de capital social mínim. Això es veu incrementat pel tipus de clients d'actiu als quals s'ha de dirigir una entitat d'aquestes característiques, és a dir, clients sense capacitat de presentar avals o garanties patrimonials. *(vegeu apartat III.II. Entorn legal)*.

Visió estratègica del projecte

La normativa existent dificulta enormement l'entrada de noves entitats en el sistema financer i contribueix a garantir la continuïtat de l'**oligopoli** existent recolzant-se en la necessitat de preservar la seguretat i la solvència en aquest àmbit.

Tenint en compte totes les raons exposades apostem per avançar vers l'objectiu estratègic de la creació d'una banca ètica que adopti com a forma jurídica la d'una cooperativa de crèdit socialment responsable.

Encara que les possibilitats objectives d'aconseguir-ho a curt termini, són força minses, és possible iniciar una activitat financera a través d'una figura transitòria que comencés a realitzar operacions d'estalvi-crèdit i alhora seguir treballant en la captació de capital per a la creació de la cooperativa de crèdit.

Per altra banda, l'experiència que es pot adquirir a través de la figura transitòria pot tenir dos efectes positius per obtenir l'objectiu a llarg termini.

a) Experiència en la gestió dels recursos financers i de les operacions d'estalvi i crèdit molt valuoses alhora de treballar amb una entitat financera.

b) Crear un reconeixement en la societat i en el sector financer que ens hauria de facilitar l'obtenció de la llicència administrativa, per part del "Banco de Espanya", per actuar com a entitat financera.

Així mateix, i no menys important, permetria que la societat visualitzés de manera immediata una entitat en funcionament amb resultats tangibles, per petits que fossin inicialment, i amb els efectes multiplicadors que això comporta.

Creació d'un instrument transitori cap a una cooperativa de crèdit socialment responsable

Una possible via per a començar a treballar seria la de constituir un **instrument transitori** que sense oblidar l'objectiu final –la creació d'una cooperativa de crèdit- comencés a donar resposta a les demandes dels exclosos financers de la nostra societat.

Aquest instrument transitori hauria de treballar alhora **en el present i pel futur**. D'una banda hauria de donar resposta a les necessitats actuals –encara que fos de manera limitada- i alhora hauria de treballar en la captació del capital necessari per la creació d'una cooperativa de crèdit en el termini de temps menor possible.

És a dir, la disjuntiva es troba entre acumular capital sense saber a partir de quin moment es podrà començar a donar resposta a les necessitats del exclosos financers, o bé, alhora que es treballa per acumular aquest capital, començar a gestionar recursos per incidir des d'ara en la reducció de la injustícia financera existent.

Aquesta segona opció presenta l'avantatge afegit d'arribar al moment de constitució de la cooperativa de crèdit, no només amb el capital econòmic necessari sinó també amb un important capital de **coneixement i experiència**.

D'altra banda, cal indicar que la normativa vigent preveu **mecanismes de transformació** d'una forma jurídica a una altra i això és aplicable als models que presentem a continuació.

Possibles instruments transitoris

Aquests instruments transitoris de finançament socialment responsable podria tenir diverses formes:

a) Cooperativa de serveis financers:

Una cooperativa de serveis financers podria treballar amb els recursos propis aportats pels socis i els socis col·laboradors. Únicament podria donar finançament als socis, que per llei han de ser persones físiques o jurídiques titulars d'explotacions industrials o de serveis, i professionals o artistes que exerceixin llur activitat per compte propi.

Aquesta opció resoldria l'exclusió dels estalviadors ja que a través d'esdevenir socis col·laboradors de la cooperativa podrien intervenir en les decisions sobre el destí dels seus estalvis.

Pel que fa a l'exclusió des del punt de vista del crèdit, aquesta opció donaria resposta a totes aquelles persones que com a emprenedors esdevinguessin

treballadors per compte propi i també a les entitats del tercer sector i l'economia social.

Cal tenir present però, que al no ser una entitat financera, els serveis que es podrien oferir serien reduïts i sempre basats en la utilització dels recursos propis.

b) Cooperativa de serveis amb secció de crèdit:

L'avantatge que presenta aquesta opció respecte a l'anterior és que una secció de crèdit pot treballar amb recursos propis i amb recursos aliens i pot oferir totes les modalitats de contractació típiques d'una entitat financera adreçades als socis, socis col·laboradors i les seves famílies.

El principal inconvenient és que l'objecte social d'aquesta entitat hauria de ser més ampli ja que la secció de crèdit no pot ser en cap cas l'activitat principal de la cooperativa.

c) Cooperativa de segon grau amb secció de crèdit:

L'avantatge que presenta aquesta opció respecte a l'anterior és que resolt el tema de l'objecte social –coordinació, dinamització,... dels seus socis- i que disposa de tots els avantatges de tenir una secció de crèdit.

Aquesta opció permetria crear un sistema de desenvolupament en xarxa a partir d'unitats especialitzades ja sigui funcionalment o geogràficament.

Com a principal inconvenient hi ha el fet que la meitat del vot social ha d'estar en mans de cooperatives, per tant, caldria usar el vot ponderat o bé limitar l'entrada d'altre tipus d'entitats al compliment d'aquest requisit.

3 PRESSUPOST DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

A l'Assemblea General de Socis de FETS del 25 de juny de 2002, es va aprovar un pressupost per aquest projecte de 11.595,38 € més la dedicació del personal de FETS (16.416,01 €), que en total pujava a 28.011,37 €.

En el primer bloc s'han aplicat 21.387,46 €, però de manera diferent a com s'havia previst inicialment, doncs es va considerar necessari, assolir un nivell d'aprofundiment suficient per tal d'aconseguir formular unes conclusions ben fonamentades.

Concepte	Realitzat		
	Personal propi	Personal allè	TOTAL
Definició de necessitats	144,00		**144,00**
Aproximació al mercat financer	792,00	4.318,21	**5.110,21**
Estudi de l'entorn	792,00	5.035,31	**5.827,31**
Hipòtesis sobre l'estructura de l'entitat	792,00	3.510,62	**4.302,62**
Definició d'hipòtesis	792,00	4.450,72	**5.242,72**
Fases de la Investigació Comercial	**3.312,00**	**17.314,86**	**20.626,86**
Documents			**281,56**
Material d'oficina inclòs impremta i correus			**201,48**
Desplaçaments			**248,15**
Dietes			**29,41**
Total bloc 1 de la Investigació Comercial			**21.387,46**

Per realitzar el segon bloc de la Investigació Comercial hem previst el següent pressupost:

Concepte	Previst		
	Personal propi	Personal allè	TOTAL
Estudi del mercat:			
Objectiu	144,00	418,21	**562,21**
Disseny	792,00	5.846,00	**6.638,00**
Recollida de dades		5.626,00	**5.626,00**
Classificació i estructuració de dades		320,00	**320,00**
Anàlisi i interpretació de dades		2.000,00	**2.000,00**
Presentació de resultats	252,00	3.890,00	**4.142,00**
Definició final de les variables	1.512,00	1.710,00	**3.222,00**
Anàlisi DAFO	792,00	990,00	**1.782,00**
Fases de la Investigació Comercial	**3.492,00**	**20.800,21**	**24.292,21**
Documents			**18,44**
Material d'oficina inclòs impremta i correus			**3.278,52**
Desplaçaments			**1.146,19**
Dietes			**666,59**
Total bloc 2 de la Investigació Comercial			**29.401,95**

1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

I. DEFINICIÓ DE NECESSITATS FINANCERES MODEL D'ENTITAT QUE HI POT RESPONDRE I PRINCIPIS DE BANCA ÈTICA

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona xarxa de municipis
Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

ÍNDEX

1.1 DEFINICIÓ DE LES NECESSITATS QUE VOL SATISFER L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC 3

1.2 PRINICIPIS DE BANCA ÈTICA 12

1.2.1 Introducció 13

1.2.2 Principi d'Ètica aplicada 14

1.2.3 Principi de Coherència 14

1.2.4 Principi de Compatibilitat 15

1.2.5 Principi de Participació 15

1.2.6 Principi de Transparència 16

1.2.7 Principi d'Implicació 16

1.2.8 Vers una banca ètica? 17

1.3 MODEL D'ENTITAT 6

1.3.1 La problemàtica del finançament de les iniciatives de l'economia social 7

1.3.2 Mecanismes innovadors de finançament 8

1.3.3 Quin model volem? 9

1.3.4 Els principis cooperatius aplicats al finançament 9

1.1 DEFINICIÓ DE LES NECESSITATS QUE VOL SATISFER L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

© Montserrat Llobet

Maig de 2003

1.1.1 Productes financers ètics necessaris

La principal necessitat a cobrir és la de crear **productes financers d'estalvi**, per tal de que les entitats i particulars puguin col·locar els seus excedents monetaris en activitats que, no solament els proporcionin una rendibilitat, sinó que a més compleixin uns criteris ètics.

Per altra banda també existeix la necessitat de **productes financers de crèdit**, que proporcionin recursos econòmics per invertir en projectes, igualment sota criteris ètics.

Aquests recursos sovint no es poden aconseguir a través de les entitats financeres convencionals, ja que s'exigeixen garanties patrimonials i avals de que no sempre es disposa.

Normalment, les entitats financeres convencionals tampoc proporcionen un acompanyament en el desenvolupament dels projectes. És a dir, a mesura que sorgeixen dificultats sovint no analitzen la problemàtica, i per tant no poden donar una **resposta financera flexible** que permeti al projecte superar les dificultats per tirar endavant.

Per tant, tenim necessitats creditícies tant de projectes que lluiten en contra de l'**exclusió social**, com de projectes que volen desenvolupar iniciatives que requereixen alguna cosa més que l'obtenció de recursos econòmics.

Per l'experiència viscuda en l'àmbit d'actuació de l'activitat bancària, a d'altres països desenvolupats com el nostre, s'ha comprovat que la necessitat inversora supera a la creditícia.

Donat que existeixen molts països on la situació és contrària (hi ha més necessitat creditícia que inversora), els excedents d'estalvi poden cobrir aquestes necessitats de **finançament de l'exterior**. A més, hi ha projectes del país creditor que donen suport comercial a projectes de l'exterior, com en el cas del comerç just.

Finalment, existeix la necessitat de posar en contacte prestadors i prestataris que persegueixen els mateixos objectius socials i mediambientals. Aquests agents econòmics pertanyen al **tercer sector i a l'economia social**, però des del punt de vista financer es troben encara massa deslligats. Una banca ètica permetria que les relacions fossin més estretes i que aquest sector es desenvolupés i s'enfortís.

1.1.2 Els instruments de finançament ètic existents

Davant de totes aquestes necessitats veiem que els instruments ètics d'inversió i de crèdit de que disposem a Catalunya són del tot insuficients per cobrir-les. Aquest fet està fonamentat en dues raons:

A) La banca convencional no ofereix productes d'inversió sota criteris ètics i, no finança projectes amb contingut social si no es presenten garanties patrimonials, avals o s'accepten altres condicions abusives.

B) Els instruments ètics d'inversió i de crèdit són poc variats en quan als terminis i les finalitats. Per exemple:

- Solament disposem d'un Fons d'inversió ètic i no existeix la modalitat de Fons de Pensions ètic, que a més de ser una eina financera de previsió social proporcionant seguretat econòmica durant la jubilació, permet invertir a l'estalviador d'acord amb les seves conviccions ètiques i premiar la responsabilitat social de les empreses.

- Les participacions en projectes de contingut social tant a casa nostra com en els països pobres, són instruments d'inversió a llarg termini, i no permeten col·locar els estalvis sota criteris ètics ni a curt ni a mig termini.

- Tots els instruments ètics de crèdit de què disposem estan orientats a finançar projectes d'autoocupació i per tant queden sense cobrir les necessitats de finançament d'habitatge, de formació, d'arrendament financer, de descompte comercial, de crèdit documentari d'exportació o d'operacions d'aval i garantia.

Donat que els instruments ètics d'estalvi i de crèdit que existeixen a Catalunya, són insuficients per cobrir totes aquestes necessitats, es planteja la conveniència de crear una entitat de finançament ètic a Catalunya.

1.2 MODEL D'ENTITAT

QUE POT RESPONDRE

A LES NECESSITATS DE FINANÇAMENT ÈTIC

© Josep Maria Vilaseca

Maig de 2003

1.2.1 La problemàtica del finançament de les iniciatives de l'economia social

El punt de partida és l'existència, cada vegada més estesa, d'iniciatives d'economia social: fórmules diverses d'autoocupació que neixen en un context d'atur o precarització insostenible del treball, en molts casos, i en d'altres, com a alternativa creativa i no capitalista d'organització emprenedora[1].

Aquestes iniciatives tenen normalment necessitat de finançament aliè; però la resposta de les entitats financeres tradicionals ha estat, en general, lenta i malfiada, donant prioritat a les garanties per sobre de consideracions socials o de viabilitat futura del projecte. Atès que les microempreses no poden generar capital propi i tenen l'accés tancat al mercat de capital-risc, han de treballar amb crèdits, i els bancs exigeixen garanties sobre béns privats com si fossin de capital.

Això és tant més dolorós si considerem que una part molt important dels recursos que administren aquestes entitats provenen de l'estalvi popular, que no té cap control sobre els criteris o prioritats d'inversió que apliquen les entitats; les dificultats de tota mena que, manta vegada, té una nova cooperativa de treball associat per a accedir a un préstec, es converteixen en tota mena de facilitats quan es tracta d'enterrar centenars o milers de milions en holdings de capital especulatiu o, fins i tot, de col·laborar amb desaprensius engominats de tota mena -si no són engominats sí, almenys, empresaris *exemplars* segons certificat oficial de garantia -: així tenim tot l'ampli ventall d'evasions de capital, paradisos fiscals, fabricació i venda d'armes, blanqueig de diner procedent del tràfic de drogues, embutxacament pur i simple dels diners mitjançant préstecs ficticis no retornats...; els tràmits d'aquestes operacions no és rar que s'iniciïn i es tanquin en dinars en algun restaurant de luxe amb l'assistència de les respectives "cúpules" executives.

Es pot dir que això és una simplificació perillosa i injusta: certament, és una simplificació; però que no deixa de ser vàlida en la mesura en que és essencialment certa; com també ho és que una part molt important de l'estalvi popular es "redistribueix" en inversions no productives, especulatives i antisocials: els monstruosos fons internacionals de capital, sostrets al control dels estats, capaços de la nit al dia de desestabilitzar i arruïnar societats senceres...

Un altre aspecte a considerar és el cost abusiu de les operacions actives: no és rar veure ara i aquí TAEs superiors al 20% anual en operacions de crèdit i descompte, amb l'afegit que el cost de l'operació acostuma a ser directament proporcional al caràcter social i popular del projecte econòmic que sol·licita finançament: és ben cert que poques entitats d'economia social estan entre el selecte grup del beneficiaris dels "tipus preferencials". Per tal de reduir el cost de l'operació, s'ha d'anar a cercar subvencions

[1] *El Document "Strumenti Finanziari per Nuove Imprenditorialità", elaborat per Andrea Vecchia, Helan Jaworski, Laura Viganò, Maria Stella La Commare, Maria Teresa Cobelli, Pierre Courtoux i Sarah Marchant, editat per l'IRED Nord és de lectura recomanada per a qui estigui interessat en aquesta problemàtica.*

públiques, sempre lentes de tramitació i amb recursos limitats. Diuen les entitats financeres: *"és que els nostres marges són molt petits"*; i és veritat, però això és un problema de costos de transformació, de mala gestió i de *forats*: val la pena repassar la història dels *forats* més importants de les últimes dècades?[2].

1.2.2 Mecanismes innovadors de finançament

Què volem dir quan parlem de finançament alternatiu? És el mateix parlar de sistemes de finançament "alternatiu" que parlar de sistemes "alternatius" de finançament?

Les dues expressions no són equivalents, malgrat que nosaltres proposarem la conjunció en un sol model de les dues vessants de la qüestió.

- Quan ens referim a "sistemes de finançament alternatiu", posem l'accent en la **finalitat** d'aquest finançament: cal recolzar aquells projectes socialment vàlids: el criteri del màxim profit econòmic deixa pas al criteri del màxim benefici social: projectes d'economia social, creació i manteniment de llocs de treball, criteris ètics, protecció de l'entorn ambiental... També cerquem noves fórmules més justes en quan a les condicions de devolució del capital, interessos, garanties, etc.

Hi ha qui defensa que, mantenint l'estructura del sistema financer, cal **pressionar-lo**, per tal de que modifiqui els seus criteris, fent-se més sensible a les necessitats socials.

Uns altres, creen entitats financeres amb una forma tradicional, però abocades al finançament alternatiu (*Triodos Bank*, d'Holanda amb filial a Bèlgica, d'inspiració antroposòfica, el projecte de la *Banca Etica* italiana, la *BAS -Banque Alternative Suisse-*, orientada a les inversions "ètiques" des d'una òptica social, ecològica i cultural, la *Caja Laboral Popular* de Mondragón, la *Southern Development Bank Corporation* d'Arkansas, etc.).

- Quan ens referim a "sistemes alternatius de finançament", donem èmfasi a l'aspecte **organitzatiu**: cal cercar noves formes jurídiques i de gestió i administració dels recursos.

Ara bé, si només canviéssim les formes tradicionals, no guanyaríem res: la necessitat de sistemes alternatius pretén, d'alguna manera, l'autoorganització dels recursos generats per l'estalvi i l'economia popular, partint de la constatació de que el sistema financer tradicional no serveix en general a aquests fins, atesa la seva estructura, entorn legal i cultura històrica.

---

[2] *Una profunda reflexió crítica sobre la relació entre el sistema financer tradicional i la societat, amb propostes concretes de transformació radical "des de dins", la trobem en "Banking for People", d'Udo Reifner i Janet Ford, Eds. De Gruyter, New York, 1992. Les aportacions d'Udo Reifner, president de l'Institute for Financial Services, d'Hamburg, tant a la Conferència de Roma de l'any passat com a l'estada a Holanda han estat extremadament interessants.*

Aquí hi ha una gran proliferació d'iniciatives. Són, en general, formes de participació en el capital (*SIDI, IDES, SIFA,* les *CIGALES* a França), o bé, fins i tot, sistemes no monetaris d'intercanvi de crèdits i dèbits basats en la prestació-intercanvi de béns o serveis (*LETS -"Local Employment and Trading System"-*, implantat sobre tot a l'àmbit anglosaxó)[3]. Malauradament, en no poques vegades es tracta d'intents efímers.

1.2.3 Quin model volem?

En front d'un model basat en el creixement de magnituds econòmiques, hem d'oposar un model basat en la gent, la comunitat, el principi de solidaritat i d'integració social. Cal recolzar projectes rendibles econòmicament en la mesura en que també ho siguin socialment.

En front d'un procés accelerat d'**abstracció** del capital, d'internacionalització del mateix, de deslligament especulatiu respecte de la realitat social i productiva, cal posar el centre d'atenció a l'àmbit **local**, entenent per tal la realitat del nostre entorn més immediat.

En front d'una organització de decisions centralitzades, cal cercar estructures autogestionàries: el procés de l'estalvi i del destí que hom doni al mateix ha d'estar basat en la democràcia, la participació, la transparència en el procés de presa de decisions i en la descentralització. Respecte la transparència i donat el fracàs d'altres inciatives que s'han endegat, cal ser impecables des del punt de vista legal.

En front de les grans estructures, cal posar l'èmfasi en les organitzacions petites. És fals que el creixement en magnituds sigui sempre equivalent a millora. Cal trobar la dimensió idònia per a cada projecte. *Creixement* (cercle viciós consistent en més ingressos - més despeses - més consum - més depredació de l'entorn - més centralització - menys democràcia interna) no és sinònim de *desenvolupament*. Projectes exitosos s'han desvirtuat, institucionalitzat i encarcarat quan han crescut **massa**. Cal tenir present que hi ha tendències de l'entorn (professionals de la banca convencional, socis, etc.) que empenyen i arrosseguen al creixement, descuidant els objectius.

En tema de finançament alternatiu podríem enunciar el següent axioma: l'organització de finançament alternatiu que triomfa es converteix en una institució tradicional i esdevé **conservadora**: cada lloc i cada època ha d'inventar el seu model de finançament alternatiu.

1.2.4 Els principis cooperatius aplicats al finançament

El principi de l'**ajut mutu** o de la **solidaritat** està a l'arrel del moviment cooperatiu; quan parlem de finançament, vol dir posar en comú uns

[3] *Per a més informació sobre LETS, veure "El Brot", Butlletí informatiu de la FACCTA, Gener 1996, pgs. 25-26.*

determinats recursos, d'acord amb les possibilitats econòmiques de cadascú, i en comú decidir com s'apliquen, qui d'entre tots els membres del col·lectiu està més necessitat d'ajut financer. Avui, amb forma cooperativa, es tracta de posar en funcionament un sistema que no és una altra cosa que una **caixa de resistència**, amb l'experiència i la tècnica d'aquest final de segle.

Fer **xarxa** té dues vessants: una, la plena vinculació, la integració de l'organització financera en el seu entorn; l'altra, la interacció amb projectes similars d'arreu. En el primer aspecte, es tracta de cercar fórmules **de doble direcció** mitjançant les quals sigui possible integrar els ciutadans en el projecte i, a la vegada, participar en totes aquelles iniciatives populars que tendeixin a millorar les condicions de vida de la col·lectivitat. La interacció amb projectes similars que actuïn en d'altres realitats implica l'intercanvi d'experiències i promoure conjuntament iniciatives que permetin, per exemple, fer front a un entorn polític i legislatiu estatal i supraestatal refractari, si no hostil[4]. Fer xarxa no vol dir crear instàncies o superestructures verticals - més burocràcia i menys participació, en definitiva -: parlem d'intercanvis horitzontals, en pla d'igualtat i des de la pròpia realitat local de cada un d'aquests projectes.

El principi d'**autogestió de l'estalvi** implica, en la seva posada en pràctica, que volem participar en la decisió sobre el destí dels mateixos. No només això: cal superar la barrera, falsa, entre creditor i deutor. L'interès és únic; el mutu ajut ens afecta a tots. Això vol dir que a la taula que pren les decisions han d'estar asseguts també els destinataris del finançament.

- Si, entre tots, decidim com apliquem els recursos, superem l'alienació tradicional de l'estalvi. Entenem per estalviador alienat aquell que perd el control sobre el destí del seu estalvi a canvi d'una retribució econòmica, més o menys elevada. Un grau superior de compromís de l'estalvi implica, prioritàriament participar en la presa de decisions sobre el destí dels propis estalvis, malgrat que això suposi una menor retribució i, fins i tot, una participació en el risc de l'operació; sentir-se partícip d'aquest procés és en sí mateix, per a l'estalviador solidari, un concepte retributiu, no mesurable en tants per cent, però sí en benefici social i plenitud personal.

- La participació dels destinataris de l'ajut en el processos de presa de decisions, supera el tradicional aïllament del prestatari en front del prestamista. L'oposició d'interessos entre prestamista i prestatari, producte d'una cultura individualista, deixa de tenir sentit.

Això ens porta a recordar la distinció entre diner **fred –llunyà-** i diner **càlid – proper -**. Pel primer entenem aquell diner que s'aplica a finalitats **llunyanes** i desconegudes per part de qui l'ha aportat. Per diner calent, entenem que hi ha una **proximitat** entre l'aportació de l'estalvi i el seu

[4] *En aquest sentit, INAISE ("International Association of Investors in the Social Economy") coordina i dóna suport a realitats de finançament molt variades en quant a dimensions, forma jurídica i tipus d'intervenció, però que persegueixen la finalitat comuna d'afavorir el desenvolupament de l'economia social. També és una eina d'intercanvi molt interessant ARIES, a través d'Internet.*

destí; proximitat no solament física, sinó psicològica. Quant més calent és el diner, més transparència hi ha; quan més fred, menys clar és l'origen i destí del mateix: el procés d'administració es dilueix, la cadena administrativa es ramifica i es perd.... l'exemple suprem són els grans fons transnacionals[5]. D'aquest capital financer, deslligat del seu origen, no implicat en cap destí productiu, d'aquest diner informatitzat, intangible, fantasmal, els africans en diuen *"el diner dels blancs"*.

[5] *Sobre el nou poder financer internacional, és molt interessant el dossier de "Le Monde Diplomatique", Maig 1995. Un paràgraf: "Les finances, el comerç, els médias, entre d'altres camps, estimulats per les noves tecnologies, han conegut una veritable explosió. I han generat uns imperis econòmics d'un nou tipus que elaboren les seves pròpies lleis, deslocalitzen els seus centres de producció, desplacen els seus capitals a la velocitat de la llum, i inverteixen d'un cantó a l'altre del planeta. No coneixen ni fronteres, ni Estats, ni cultures. Se'n foten de les sobiranies nacionals. Indiferents a les conseqüències socials, especulen contra les monedes, provoquen recessions, i donen sermons als governs." ('Pouvoirs fin de siècle', Ignacio Ramonet).*

1.3 PRINICIPIS DE BANCA ÈTICA

© Roger Sunyer i Tatxer

Maig de 2003

1.3.1 Introducció

Què és la banca ètica? És ètica la banca ètica? Si és ètica, les entitats financeres convencionals no ho són? Heus aquí algunes de les preguntes típiques que hom es planteja la primera vegada que en sent a parlar. A molts els sorprèn la conjunció dels vocables "banca" i "ètica"; d'altres creuen que es tracta, simplement, d'una moda passatgera.

La gent de banca convencional s'ho mira de cua d'ull mentre els sectors més alternatius, o radicalment crítics amb el sistema imperant, temen que no sigui una operació més de les forces del capital financer, una mena de maquillatge, un "anem a canviar-ho tot perquè tot romangui igual". I bé, el cert és que probablement tothom tingui una part de raó: d'una banda hi ha proves palpables que no es tracta d'una experiència fugaç[6], que és tracta de realitats amb arrels profundes de reivindicació de justícia social. Des de les grans tradicions ideològiques del continent com el cooperativisme[7] o els moviments d'església[8], passant pels moviments de protesta contra la guerra del Vietnam, als Estats Units, fins als moviments ecologista i pacifista de la dècada dels vuitanta, a Europa. Per altra banda, però, també és cert que, darrerament, i cada vegada més, la banca convencional s'afegeix a la creació d'iniciatives de finançament ètic i solidari orientades a millorar la seva imatge i, de passada, despistar la mirada crítica que qüestiona la injustícia arrelada en el sistema financer convencional.

Per a resoldre aquesta mena de dubtes i altres que poguessin anar sorgint, es creà l'Associació **FETS** –Finançament Ètic i Solidari- amb la idea d'agrupar tots els sectors socials susceptibles de participar en el procés de creació d'una banca ètica al nostre país. En bona part gràcies a la tasca d'aquesta associació, el context pel que fa a instruments financers ha variat sensiblement d'aleshores ençà (sorgiment de fons ètics i solidaris, d'Oikocredit Catalunya, de la Fundació Un Sol Món de Caixa Catalunya etc.). Segons el meu parer, aquesta nova situació, d'una banda exitosa -i de la qual tots plegats ens hem de felicitar en la mida que evidencia el creixent interès per fer un ús coherent dels propis recursos- fa cada vegada més necessari el debat sobre el què és la banca ètica i el què no ho és. La finalitat d'aquest debat no hauria de ser trobar elements que desacreditin unes entitats respecte les altres, ans el contrari, hauria de servir per trobar aquells aspectes comuns i coincidents de manera que puguem començar a plantejar-nos el camí vers la creació d'una banca ètica des dels seus fonaments, en el sentit més literal, des del seu *caràcter* ("ethos") pròpiament ètic.

Lògicament, els principis exposats estan estretament entrellaçats. De fet, l'exposició en principi obeeix a una simple finalitat didàctica i expositiva perquè, en definitiva, tots ells formen aquest conjunt polièdric i indestriable que podem anomenar ***Banca Ètica***.

---

[6] *ALSINA, O. (coord.): Banca Ètica. Molt més que diners.- BARCELONA: FETS, 2001.*
El llibre recull les ponències que diversos representants de bancs ètics d'arreu del món van presentar al Ier Congrés Internacional de Banca Ètica a Catalunya, organitzat per l'Associació FETS.

[7] *Aquest seria el cas de la Banca Etica Italiana o el Cooperative Bank anglès.*

[8] *Aquest seria el cas de la d'Oikocredit*

1.3.2 Principi d'Ètica aplicada

Existeix un consens força ampli a considerar el terme "Ètica" provinent, etimològicament, del grec "ethos", entes com "caràcter" o "manera de ser". De la mateixa manera, el terme "moral" , provinent del llatí "mos-moris", es tradueix habitualment per "costums", "caràcter" o "manera de viure". A partir d'aquesta definició, podem reconèixer, per tant, que els humans ens caracteritzem, entre d'altres coses, respecte els animals, per la possibilitat, i llibertat, de configurar el nostre propi caràcter. I així com les persones podem gaudir d'aquest privilegi –o no- també les organitzacions i, per tant, els bancs, adquireixen el seu propi *caràcter* per a respondre als seus propis reptes. Les organitzacions, doncs, van adquirint un *caràcter* determinat, en funció dels valors que incorporen, dels hàbits que assumeixen en la seva vida quotidiana. Aquest *caràcter* influeix en les persones i a l'inrevés, perquè les persones també es fan moralment en les seves professions i organitzacions en funció de les persones que hi exerceixen.

Així, la banca ètica serà l'aplicació d'aquells principis morals, justos, en l'activitat pròpiament bancària i financera i la seva permanent actualització. És a dir, per dir-ho més clarament, allò que distingeix una banca ètica és que la seva activitat essencial sempre serà actuar com una entitat financera aplicant en la més mínima de les seves accions aquells principis morals que consideri. Això fa, per exemple, que Francesco Bicciato[9], Director de la Fondazione Choros de la Banca Etica Italiana, digui que "lamentablement tenim 26 milions d'euros invertits en títols de l'Estat. I dic lamentablement, perquè és l'única inversió que ens garanteix un ús més o menys ètic". És a dir, la manca de productes d'inversió realment ètics fa que, de moment, optin per aquesta via però de seguida que es trobi un fons ètic amb cara i ulls s'hi invertirà. Què és el que motiva aquesta mena d'insatisfacció? L'interès pel rendiment financer? No, és clar que no. L'interès pel rendiment ètic!

Per tant, la banca ètica serà una entitat financera que, a banda de complir els principis d'un banc des del punt de vista financer, s'haurà dotat tant internament com externa d'un caràcter determinat, fidel a les exigències ètiques de la societat. D'altra banda, entenent l'ètica com a procés realitzarà una tasca contínua de reflexió sobre l'aplicació dels principis que han d'orientar la seva acció per tal d'actualitzar-la d'acord amb l'aprofundiment dels principis ètics i solidaris.

1.3.3 Principi de Coherència

El principi de coherència fa referència a l'objectiu d'evitar el que podríem considerar una mena de paradoxa participativa, en la mida que ens manifestem en actes, campanyes i manifestacions per a una economia més

[9] *Idem nota I.*

humana, un món sense armes o sense nuclears, mentre els nostres estalvis poden estar contribuint, per bé que indirectament, a finançar tot just el contrari, és a dir, empreses d'armament, centrals nuclears, desforestació o explotació dels drets bàsics dels treballadors.

Sense anar més lluny, aquest és un dels orígens moderns de les inversions ètiques. Als Estats Units, concretament, es creen les primeres iniciatives d'inversions ètiques en el marc del moviment social general de rebuig a la guerra del Vietnam, quan els diversos sectors (universitats, església...) s'adonen que els seus estalvis i inversions estaven justament finançant les empreses d'armament que produïen el material bèl·lic per a la guerra.

A partir de la constatació de paradoxes i la seva resolució en un sentit coherent la banca ètica aconsegueix passar de cercles viciosos a autèntics cercles virtuosos on l'estalvi i la inversió d'entitats i persones que creuen en una economia al servei de les persones es dedica exclusivament a empreses i inciatives socials coherents amb aquests principis.

1.3.4 Principi de Compatibilitat

Aplicar el principi de la compatibilitat entre rendiment financer i rendiment social significa que un aspecte no pot anar deslligat de l'altre. La banca ètica necessàriament ha de ser viable econòmicament i cercar l'obtenció de beneficis. Òbviament, els beneficis que obté no són comparables als de les entitats convencionals no perquè no inverteixin en projectes viables sinó pel fet que es descarten negocis en principi molt rendibles financerament però desastrosos des del punt de vista del rendiment social. Tal com diu Peter Blom[10], director general del Triodos Bank holandès, "jo dic als meus accionistes que si volen podem obtenir un benefici del 10% però això implicaria deixar de finançar certs projectes i augmentar el preu del diner que estem deixant". O com esmenta també Francesco Bicciato[11] "El principal valor dels bancs tradicionals és la maximització de beneficis a qualsevol preu. Nosaltres som diferents, ja que si hi ha uns costos mediambientals i socials molt elevats, nosaltres no volem maximitzar beneficis".

Podríem concloure, doncs, com a definició sintètica, que un banca ètica és una institució que inverteix o presta diners amb finalitats ètiques i socials, sense renunciar necessàriament a finalitats *estrictament* financeres.

1.3.5 Principi de Participació

El fenomen de la banca ètica, considero, s'ha d'entendre en el context d'un creixent procés de participació ciutadana més enllà de la participacio clàssica de les democràcies representatives modernes. Si habitualment la participació política s'ha basat en el vot electoral, fenomens com el del comerç just, el consum responsable o la banca ètica proposen una altra forma de participar, aquesta vegada mitjançant el vot-consum, en el primer cas, i el vot-estalvi/inversió en el segon. La banca ètica planteja aquí un del

[10] *Idem nota I.*
[11] *Idem nota I.*

seus aspectes més innovadors en el sentit que a banda de contribuir localment amb la seva activitat de finançament diària, contribueix a sensibilitzar els estalviadors/inversors perquè boicotegin aquelles empreses que vulneren flagrantment els nostres propis principis ètics. Així, de nou, del cercle viciós es passa al cercle virtuós esmentat anteriorment.
El principi de participació implica que la presa de decisions s'efectua de manera democràtica. La participació, però, no pot quedar reduïda a l'acció formal de votar sinó que els socis o accionistes han de participar -*formar part*- en la definició de la política ètica de l'entitat, en la priorització dels criteris -mitjançant enquestes, entrevistes, debats... En definitiva, el principi de participació implica que els inversors/estalviadors són els sobirans de l'entitat -sense distinció de capital-, participant en la definició de la política ètica, no pas entesa com un simple decàleg sinó com el nucli inspirador de la pràctica diària.

1.3.6 Principi de Transparència

L'aplicació d'aquest principi implica aplicar una transparència absoluta de la gestió de l'entitat tant en la concessió de préstecs com en les inversions. Sense anar més lluny, la Societat Financera NEF (Nouvelle Economie Fraternelle), a França, publica cada any la seva memòria anual fent-hi constar tots els projectes finançats, l'import i el termini, de manera que tots els socis poden fer el seguiment del compliment dels principis de l'entitat.

La transparència, a banda de demostrar que s'intenten aplicar els principis ètics aprovats, suposa un segon nivell d'implicació dels ciutadans/es en la gestió, en l'aplicació dels principis ètics en l'activitat diària –tant pel que fa al destí dels recursos del banc com pel que fa a l'origen.

1.3.7 Principi d'Implicació

Si bé és cert que moltes inversions ètiques es basen en un criteri negatiu, allò que caracteritza pròpiament una banca ètica és l'adopció d'un criteri positiu en la seva política d'inversions. És a dir, no només excloure determinats tipus d'inversions sinó, a més, promoure aquelles iniciatives amb un projecte social més evident.

En la pràctica, qualsevol inversió comporta una sèrie d'implicacions socials, mediambientals, distributives i ètiques, que quasi mai s'inclouen en els balanços financers. El resultat d'una anàlisi exclusivament financera ignora aquests efectes, de manera que efectua un còmput equivocat dels resultats, positius o negatius, de la iniciativa de la inversió. Si *tota* inversió té implicacions ètiques, el propòsit de la inversió ètica és fer explícites i intencionals aquestes implicacions.

La implementació de la política ètica no es limita a una simple declaració de principis. Es tracta d'integrar els principis en el *caràcter* de l'entitat. Els principis declaratius poden ser el marc però, com sempre, la clau i la dificultat rau en la seva aplicació pràctica. Des del punt de vista de les inversions financeres es tracta, per tant, de col·locar els recursos en productes ètics. Així sembla senzill però, com podem estar segurs que els

productes ètics o són realment? Per a resoldre aquesta mena de dubtes existeixen les empreses d'investigació ètica dedicades al seguiment de les empreses i a la comprovació del compliment o no de certs criteris socials. El problema, però, tampoc acaba aquí perquè també caldrà aprofundir en com es fa aquesta investigació, en base a quins criteris d'exigència per tal d'evitar, de nou, situacions paradoxals en què conegudes transnacionals amb responsabilitats provades en situacions de genocidis culturals apareixen en posicions capdavanteres en determinats tipus de rànquings ètics.

1.3.8 Vers una banca ètica?

La banca ètica parteix de la idea que una de les claus ètiques del nostre temps consisteix a adonar-se que són els jocs de suma no-zero, i no pas els de suma zero, els que ens duran a progressar d'una manera sostenible i justa. Si bé en els primers es creu que tots poden guanyar, que la cooperació és per a tots més beneficiosa que el conflicte, en els jocs de suma zero allò que uns guanyen ho perden els altres, amb la qual cosa es potencia una cultura de l'enfrontament. Seguint, doncs, aquest raonament, ¿No és possible que la lògica de la banca se socialitzi i tingui més present les persones més desafavorides, les empreses viables que apliquen criteris ètics en la seva gestió (no explotació ni precarització dels treballadors, inversions responsables, relació amb els proveïdors, democràcia, transparència...) sense que, per això, hagi de perdre la seva especificitat? No és possible que se li exigeixi treballar per la justícia social i, sobretot, inventi procediments per incorporar els sectors socials amb més dificultats amb la intenció que deixin de ser-ho? Els bancs ètics, per tant, no podrien ser una formulació pràctica d'aquella vella estratègia segons la qual cal cercar la conciliació d'interessos no pas perquè siguin antagònics sinó cooperadors?

El repte que planteja la banca ètica no és tant incorporar uns determinats principis puntuals, tenir en compte certs valors, com generar activitat econòmica des d'una perspectiva radicalment diferent del paradigma dominant del capitalisme irresponsable. Per tant, amb un caràcter *distint* del que apliquen les entitats convencionals. Per això, allò que distingeix la banca ètica de les entitats financeres convencionals és la inserció, en el seu propi codi genètic, dels principis exposats. I tot plegat no pas com una opció estratègica, de màrqueting, sinó com a una opció ineludible.

Com dèiem, són principis estretament lligats els uns amb els altres, com una mena d'esfera, amb llaços entrellligats. I és precisament en aquest entortolligament on rau la particularitat de la banca ètica. No són, de tota manera, exclusius ni definitius. Probablement, n'hi hauríem d'afegir d'altres; en tot cas, però, sí que em semblen principis ineludibles per a qualsevol banca que volgués ser coneguda com a banca ètica.

FUNDACIÓ 1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

II. APROXIMACIÓ AL MERCAT FINANCER

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona xarxa de municipis
Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

© Meritxell Collelldemont

Maig de 2003

ÍNDEX*

1. El Banc Central Europeu i el Banc d'Espanya

2. Principals intermediaris del sistema financer espanyol

   2.1. Les entitats de crèdit

      2.1.1. El sistema bancari (entitats financeres): bancs, caixes d'estalvi i cooperatives de crèdit.
      2.1.2. L'Institut de Crèdit Oficial (ICO)
      2.1.3. Els Establiments Financers de Crèdit (EFC)

   2.2. Altres entitats

      2.2.1. Les Societats de Garantia Recíproca i les Societats i Fons de Capital Risc
      2.2.2. Les companyies d'assegurances
      2.2.3. Els Fons de pensions
      2.2.4. Les mutualitats de previsió social

3. Altres intermediaris del sistema d'estalvi i crèdit

   3.1. Les seccions de crèdit de les cooperatives

   3.2. Fons d'inversió ètics, ecològics i solidaris

   3.3. Línies de finançament i/o estalvi:

      - FIDEM
      - Fundació Un Sol Món
      - Microcrèdits de l'ICO
      - Colonya Caixa Pollença

   3.4. Altres iniciatives:

      - COOP57. Serveis Financers ètics i solidaris
      - Acció Solidària Contra l'Atur
      - Oikocredit Catalunya

   3.5. Iniciatives en projecte:

      - Caixa Comarcal Llobregat-Anoia
      - Banca Ética Valencia
      - Fundación Fiare: Inversió i estalvi responsable al País Basc

   3.6. La banca social europea

4. Principals característiques del sistema bancari a l'Estat espanyol

   4.1. El sistema bancari en xifres
   4.2. Les barreres d'entrada
   4.3. Evolució del sistema bancari

5. Creació d'un sistema de finançament social en el marc de competència existent

6. Bibliografia

---

* Encara que el projecte de creació d'un instrument financer socialment responsable que estem analitzant és d'àmbit català, la majoria de les dades que s'utilitzen en aquesta aproximació al mercat financer són d'àmbit estatal.

Aquest fet es deu bàsicament a dos factors: d'una banda a la dificultat de trobar dades específiques del sector financer a Catalunya; i de l'altra, a l'alt nivell d'unitat del mercat financer a l'Estat espanyol com a conseqüència de la uniformitat legislativa, la centralització de l'autoritat monetària i la implantació de grans entitats a nivell nacional.

Malgrat això, i en la mesura del possible, s'ha intentat recórrer a dades que ens permetin aproximar-nos a l'especificitat del cas català.

1. EL BANC CENTRAL EUROPEU I EL BANC D'ESPANYA

El Banc Central Europeu (BCE) va ser creat al juny de 1998 i conjuntament amb els bancs centrals nacionals dels quinze Estats membres de la UE constitueix el Sistema Europeu de Bancs Centrals (SEBC).

El Banc Central Europeu i els dotze bancs centrals nacionals de la zona euro constitueixen l'Eurosistema que és el dispositiu que utilitza el SEBC per exercir les seves funcions en la zona euro. Mentre alguns Estats membres de la UE no adoptin l'euro caldrà mantenir aquesta distinció entre l'Eurosistema i el SEBC.

L'objectiu primordial de l'Eurosistema consisteix en mantenir l'estabilitat de preus a la zona euro. Per tal d'assolir aquest objectiu, l'Eurosistema exerceix un conjunt de funcions entre les que destaquen:

- Definir i executar la política monetària de la zona euro;
- Realitzar operacions de canvi de divises i gestionar les reserves oficials en moneda estrangera dels països de la zona euro;
- Emetre bitllets de banc a la zona euro;
- Promoure el bon funcionament del sistema de pagaments.

El Banc d'Espanya, com a integrant de l'Eurosistema, participa en el desenvolupament d'aquest conjunt de funcions i alhora executa un conjunt de funcions pròpies, d'acord amb la Llei 12/1998, de 28 d'abril.

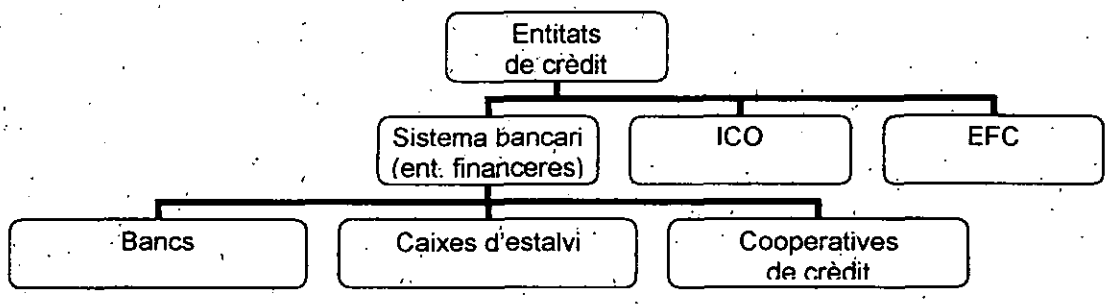
Aquestes funcions específiques, que també van encaminades a aconseguir l'estabilitat de preus en el nostre país, són:

- Posseir i gestionar les reserves de divises i metalls preciosos no transferits al BCE;
- Promoure el bon funcionament i l'estabilitat del sistema financer i dels sistemes de pagament nacionals;
- Posar en circulació la moneda metàl·lica;
- Prestar els serveis de tresoreria i agent financer del Deute Públic;
- Assessorar el Govern i realitzar aquells informes que resultin procedents;
- Elaborar i publicar les estadístiques relacionades amb les seves funcions i assistir al BCE en la recopilació d'informació estadística;
- Exercir les altres competències que la legislació li atribueixi com la gestió de la Central d'Informació de Riscos, la Central d'Informació de Balanços,...

2. PRINCIPALS INTERMEDIARIS DEL SISTEMA FINANCER ESPANYOL

2.1. LES ENTITATS DE CRÈDIT

D'acord amb la Llei 3/1994, de 14 d'abril, per la qual s'adapta la legislació espanyola en matèria d'entitats de crèdit a la Segona Directiva de Coordinació Bancària de la UE, les entitats de crèdit espanyoles es classifiquen en tres grups: el sistema bancari -també anomenat d'entitats de dipòsit- i constituït per la banca, les caixes d'estalvi i les cooperatives de crèdit; l'Institut de Crèdit Oficial (ICO) i els Establiments Financers de Crèdit (EFC).

La importància relativa dels diversos grups d'entitats de crèdit a l'Estat espanyol és pot veure a partir de les xifres del balanç consolidat recollides en la taula 2.1. Aquestes dades ens mostren la gran rellevància de les entitats del sistema bancari que presenten un balanç que suposa la gran majoria (94,73%, al 2002) del total del balanç consolidat de les entitats de crèdit.

Taula 2.1 Actiu=Passiu de les entitats de crèdit per institucions (milions d'euros)

	Total entitats	*Sistema bancari*		*EFC*		*ICO*	
Any	*de crèdit*		*%*		*%*		*%*
1997	856.844	811.086	94,66	19.636	2,29	26.122	3,05
1998	921.197	872.387	94,70	21.772	2,36	27.038	2,94
1999	1.018.248	961.746	94,45	26.598	2,61	29.904	2,94
2000	1.139.792	1.077.589	94,54	30.782	2,70	31.421	2,76
2001	1.265.525	1.195.821	94,49	36.790	2,91	32.914	2,60
2002*	1.321.336	1.251.724	94,73	36.945	2,80	32.667	2,47

Font: Banco de España, *Boletín Estadístico* i elaboració pròpia
*dades a setembre del 2002

En la mateixa línia, la taula 2.2. ens mostra que el sistema bancari, a setembre del 2002, proporcionava el 94,4% del finançament total del sistema creditici al sector privat, a través de crèdits, mentre que la resta

era proporcionada pels EFC (4,8%). Pel que fa al finançament del sector públic, el sistema bancari suposava també un percentatge majoritari (91,7%).

Taula 2.2 Crèdits i dipòsits de les entitats de crèdit per institucions (milions d'euros)

	Total set.02	*Sistema bancari*		*EFC*		*ICO*	
			%		%		%
Dipòsits del sector resident	482.997	481.692	99,73	248	0,05	1.057	0,22
Crèdits al sector resident	680.806	642.558	94,38	32.383	4,76	5.865	0,86
Dipòsits del sector públic	36.617	36.393	99,39	94	0,26	130	0,36
Crèdits al sector públic	32.163	29.479	91,66	1.672	5,20	1.012	3,15

Font: Banco de España, *Boletín Estadístico* i elaboració pròpia

Des de la perspectiva del passiu, queda de nou reafirmada la rellevància relativa del sistema bancari que capta el 99,7% dels recursos proporcionats pel sector privat i el 99,4% dels procedents del sector públic.

Principals operacions de les entitats de crèdit

Les activitats típiques de les entitats de crèdit, que es beneficien d'un reconeixement mutu dins la UE, és classifiquen en tres grans categories:

- Passives o de captació de recursos.
- Actives o d'inversió de recursos captats.
- Serveis bancaris oferts als clients.

Operacions passives

Les operacions passives permeten a les entitats de crèdit captar dos tipus de recursos: els propis i els aliens.

Els recursos propis estan constituïts tradicionalment per les aportacions directes dels socis o accionistes i pels beneficis no distribuïts. Actualment s'inclouen en aquesta categoria altres partides que es caracteritzen per l'obtenció d'un finançament permanent per l'entitat.

Les operacions pròpiament passives d'un banc són les operacions amb tercers tals com:

- Comptes corrents o dipòsits a la vista: és un contracte bancari pel qual el titular ingressa fons a l'entitat i pot incrementar, disminuir o retirar el saldo en el moment que ho desitgi, tant a través d'operacions en efectiu com de càrrecs i abonaments d'un altre tipus. Aquest contracte permet de disposar de xecs, pagarés i d'un servei de gestió.

- Comptes d'estalvi ordinaris: és un contracte similar al dels comptes corrents però les aportacions queden registrades en una llibreta. L'única diferència és que el titular no pot disposar de xecs ni pagarés. Dins aquesta categoria hi ha el compte d'estalvi habitatge que permet desgravacions fiscals per a l'adquisició d'un habitatge.

- Dipòsits o imposicions a termini: és un contracte pel qual el client es compromet a mantenir fins al venciment l'import del dipòsit a l'entitat, a canvi d'uns interessos pactats. La recuperació de l'import abans del termini implica una penalització normalment definida en el contracte.

- Certificats de dipòsit: s'utilitzen per vèncer la immobilització que suposen els dipòsits. Els dipòsits es poden instrumentar en resguards de dipòsit en efectiu i poden ser nominatius intransferibles o transferibles abans del venciment.

- Emissió de valors negociables: Les entitats poden emetre obligacions i altres deutes representats per valors negociables.

- Cessió temporal d'actius financers: constitueix una modalitat per la qual les entitats cedeixen a un client una part d'un actiu de la seva propietat. Els actius que s'acostumen a cedir són de Deute Públic.

- Nous productes financers de captació: cal destacar els comptes financers, els comptes combinats amb fons d'inversió mobiliària i fons de diners, els comptes de gestió de tresoreria i de gestió del patrimoni financer i els supercomptes.

- Altres operacions passives: cal destacar els préstecs del Banc d'Espanya, els del Fons de Garantia de Dipòsits i les operacions en el mercat interbancari.

Operacions actives

- Crèdits comercials: és el descompte d'efectes comercials, lletres, pagarés o altres efectes aptes per a ser girats a l'hora de finançar les operacions comercials a termini d'una empresa. No es demanen garanties addicionals.

- Descompte financer: és similar al crèdit comercial però es descompten lletres o pagarés que no corresponen a operacions comercials, sinó que són degudes a necessitats financeres de l'empresa a curt termini.

- Préstec hipotecari[1]: és un préstec concedit amb garantia real d'hipoteca, constituïda en el Registre de Propietat; en cas d'incompliment es pot

[1] Les principals diferències entre un préstec i un crèdit són:
- En un préstec el client rep una quantitat determinada de diners en un sol cop que haurà de retornar íntegrament dins un termini establert i per la qual haurà de pagar uns interessos i unes comissions calculats al principi de l'operació.

executar la hipoteca. Aquests són préstecs finalistes ja que els fons es destinen a l'adquisició del bé hipotecat.

- Préstec amb garantia personal: és un préstec que s'ha de tornar al cap d'un any, de cop o en quotes, o fins i tot abans del temps pactat. Les garanties personals solen ser: el certificat d'ingressos, la declaració de béns i la domiciliació de la nòmina.

- Pòlissa de crèdit en compte corrent: és un crèdit a curt termini amb renovació anual que té per finalitat cobrir les necessitats de circulant de les empreses. Normalment no s'exigeixen garanties reals.
- Un descobert en compte corrent és semblant a una pòlissa de crèdit pendent de formalitzar, però té un cost molt més elevat ja que el risc per a l'entitat és més alt.

- Préstecs i crèdits a interès variable: el tipus d'interès apareix en el contracte mitjançant un tipus diferencial, sumat o restat, a un tipus de referència especificat i conegut en el moment de formalitzar el contracte. Hi ha la possibilitat d'establir fórmules mixtes en un contracte.

- Crèdit de firma: és una operació per la qual l'entitat concedeix un crèdit sense que això impliqui desembors ament d'efectiu. Aquest crèdit està format per avals, fiances i garanties en contractes de l'Estat i cartes de crèdit.

- Crèdit sindicat: és un crèdit que per les seves característiques –import molt elevat i a llarg termini- el concedeixen conjuntament diversos bancs.

- Altres operacions actives: cal destacar els dipòsits al Banc d'Espanya, les operacions en el mercat interbancari i les inversions en actius monetaris.

Serveis bancaris

Els serveis que les entitats de crèdit ofereixen als seus clients són molt nombrosos i heterogenis.

- Serveis de tresoreria: operacions per caixa, domiciliacions i transferències d'efectiu.

- Altres serveis financers diversos: operacions de *leasing*, assegurances diverses, plans de pensions,...

- Informes per als clients relacionats amb operacions d'inversió i comerç exterior, informació comercial sobre determinades persones i empreses,...

- En un crèdit el client pot disposar en el compte corrent d'una quantitat de diners prefixada durant un període determinat i haurà de satisfer uns interessos per les quantitats disposades durant aquest temps. Un crèdit pot ser renovat una o més vegades.

- Assessorament en àmbits diversos: jurídic, financer, fiscal,...
- Serveis vinculats a operacions de valors mobiliaris.
- Serveis automatitzats: caixers automàtics, banca per telèfon, banca per internet,...
- Altres serveis: targetes de crèdit, xecs bancaris, xecs de viatge, lloguer de caixes de seguretat, fons d'inversió immobiliària, serveis d'agència de viatges, serveis de venda per correus,...

2.1.1. El sistema bancari (entitats financeres): bancs, caixes d'estalvi i cooperatives de crèdit.

Com ja s'ha indicat, les institucions financeres que constitueixen el sistema bancari espanyol són: els bancs, les caixes d'estalvi (inclosa la CECA) i les cooperatives de crèdit.

Aquest conjunt d'institucions actuen, dins el sistema financer, com a transformadores i mediadores al mateix temps, però la seva activitat principal és la transformadora.

Són conegudes també amb el nom d'entitats de dipòsit ja que són les úniques institucions que, amb caràcter general, poden captar fons reemborsables del públic.

Els bancs

Els bancs són societats anònimes de caràcter privat que, habitualment i amb ànim de lucre, capten del públic, en forma de diferents dipòsits, recursos que apliquen a operacions de crèdit i a altres inversions financeres, d'acord amb les lleis mercantils.

El capital social dels bancs pertany als seus accionistes que participen a les Juntes Generals d'Accionistes amb un sistema de votació proporcional al número d'accions que posseeixen.

La seva principal finalitat és la d'obtenir el màxim benefici sense posar en perill el futur de l'entitat.

El conjunt dels bancs està representat, oficialment, per l'*Asociación Española de Banca* (AEB) que va ser constituïda el 1977.

La banca representa el sector més important del sistema financer espanyol. La seva importància relativa dins el sistema bancari es pot observar a partir de les dades de la taula 2.3. La banca suposa, a setembre del 2002, el 56,6% del total del balanç del sistema bancari, mentre que les caixes d'estalvi suposen el 39,5% i les cooperatives de crèdit el 3,9%.

Taula 2.3 Actiu=Passiu de les entitats del sistema bancari per institucions (milions d'euros)

Any	Total sistema bancari	Bancs	%	Caixes d'estalvi	%	Cooperatives de crèdit	%
1995	722.545	456.506	63,18	242.640	33,58	23.399	3,24
1996	758.934	469.099	61,81	263.852	34,77	25.983	3,42
1997	811.086	498.535	61,47	284.000	35,01	28.551	3,52
1998	872.387	522.435	59,89	318.231	36,48	31.721	3,64
1999	961.746	568.623	59,12	358.312	37,26	34.811	3,62
2000	1.077.589	624.126	57,92	413.862	38,41	39.601	3,67
2001	1.195.821	689.365	57,65	460.387	38,50	46.069	3,85
2002*	1.251.724	708.119	56,57	494.961	39,54	48.644	3,89

Font: Banco de España, *Boletín Estadística* i elaboració pròpia
*dades a setembre del 2002

D'altra banda, i d'acord amb la taula 2.4, la banca concedeix el 49% i el 59,7% del finançament del sistema bancari als sectors públic i privat resident respectivament.

Pel que fa al passiu, la banca rep el 60,8% dels dipòsits del sector públic, enfront del 37% que reben les caixes d'estalvi, i el 37,7% dels dipòsits del sector privat, enfront del 54,7% de les caixes i el 7,7% de les cooperatives de crèdit.

Pel que fa a les oficines bancàries, els bancs disposaven, a setembre del 2002, del 36,6% del total d'oficines del sistema bancari a nivell estatal i del 30,6% a nivell de Catalunya.

Cal destacar que, malgrat la importància relativa de la banca, en els darrers anys, ha tingut un creixement menor al de les caixes i cooperatives de crèdit. Així doncs, en el període que va de 1996 al 2000, el balanç agregat de les caixes d'estalvi ha experimentat un creixement mitjà del 14,3%, el de les cooperatives de crèdit del 13,4% i el de la banca del 8,4%.

Taula 2.4 Crèdits i dipòsits de les entitats del sistema bancari per institucions (milions d'euros)

	Total set.02	Bancs	%	Caixes d'estalvi	%	Cooperatives de crèdit	%
Dipòsits del sector resident	481.692	181.498	37,68	263.380	54,68	36.814	7,64
Crèdit al sector resident	642.558	315.208	49,06	293.018	45,60	34.332	5,34
Dipòsits del sector públic	36.393	22.139	60,83	13.442	36,94	812	2,23
Crèdit al sector públic	29.479	17.590	59,67	11.392	38,64	497	1,69

Font: Banco de España, *Boletín Estadístico* i elaboració pròpia

Les caixes d'estalvi

Les primeres caixes d'estalvi espanyoles van aparèixer durant la primera meitat del segle XIX vinculades als monts de pietat que a través d'aquestes institucions pretenien fomentar l'estalvi entre les classes treballadores com a mesura complementària a la lluita contra la usura. No serà fins el 1962 que les caixes d'estalvi seran considerades com institucions financeres.

Les caixes d'estalvi són institucions de patronat oficial o privat sense ànim de lucre mercantil, no depenen de cap altra empresa, estan dirigides per juntes o consells d'actuació gratuïta i els seus beneficis, un cop constituïdes les corresponents reserves i provisions, han de ser destinats a obres benèfiques i socials.

Els òrgans de govern de les caixes d'estalvi estan formats per representants de diferents col·lectius: entitats fundadores, corporacions locals, clients i treballadors. El fet que les decisions no es prenguin en funció del capital aportat, com a les societats anònimes, comporta certa democratització del funcionament de la institució.

Encara que els objectius que figuren en els estatuts de les caixes d'estalvi són socials i no econòmics, amb el temps s'ha anat potenciant el caràcter purament financer d'aquestes institucions fins al punt que actualment només mantenen el caràcter social a través de l'obra social que està bàsicament orientada a les activitats culturals, a l'àrea assistencial i a l'àrea docent.

Les caixes d'estalvi estan agrupades entorn de la *Confederación Española de Cajas de Ahorro* (CECA) que és un organisme consultiu que a més ofereix als seus associats un conjunt de serveis de caràcter financer.

Tal i com ja s'ha indicat, les caixes d'estalvi constitueixen, rera la banca, el segon sector per ordre d'importància del sistema financer espanyol. Les caixes representaven, a setembre del 2002, el 39,5% del total del balanç del sistema bancari.

Pel que fa a les oficines bancàries, les caixes d'estalvi disposaven, a setembre del 2002, del 52,4% del total d'oficines del sistema bancari a nivell estatal i del 67,5% a nivell de Catalunya, superant de forma rellevant la xarxa d'oficines dels bancs.

La transformació de les caixes en societats per accions

El debat entorn a la modificació de la forma jurídica de les caixes d'estalvi es remunta a finals dels vuitanta, però avui està de plena actualitat.

La transformació preveu que les caixes emetin les anomenades quotes participatives, que venen a ser com accions sense drets polítics. El perill que es preveu amb aquest tipus de transformació és que els propietaris de les quotes acabin reclamant el dret polític.

Les diferents raons que s'han donat per defensar aquesta proposta són:

- Inicialment es considerava que la transformació era inevitable si no es volia frenar el creixement de les caixes per manca de recursos propis. A la pràctica s'ha contrarestat aquesta limitació gràcies als fons captats per mitjà de l'emissió d'obligacions subordinades i participacions preferents, ambdues considerades recursos propis.
- Els bancs se senten discriminats respecte les caixes ja que aquestes poden comprar bancs, mentre que els bancs no poden comprar caixes. Aquesta afirmació no és del tot certa ja que res impedeix la venda, total o parcial, de l'actiu i el passiu d'una caixa o les seves oficines.
- Una altra argumentació és que solament una fórmula jurídica pot garantir l'efectiva disciplina de les entitats del mercat. L'afirmació porta implícita la consideració que actualment no hi ha disciplina en el mercat financer i per altra banda caldria aclarir què s'entén per aquesta disciplina ideal.

Transformacions semblants a aquesta són les que han portat a les caixes d'altres països a ser absorbides pels bancs més poderosos i finalment a desaparèixer. D'Europa, el nostre entorn més proper, el cas espanyol i especialment el català és l'últim reducte on les caixes d'estalvis encara tenen un paper important en l'economia financera i en la societat en general.

Val la pena remarcar la importància del paper social de les caixes, ja que, per exemple, a Anglaterra amb la desaparició de les caixes s'ha constatat que un 20% de la població va quedar exclosa del sistema financer, i a Itàlia s'ha valorat en un 18%.

Característiques diferencials amb els bancs

Des de mitjans de la dècada dels vuitanta, les caixes d'estalvi poden realitzar les mateixes operacions actives i passives que els bancs.

Tradicionalment, les caixes, degut a les normatives restrictives que les afectaven, s'havien especialitzat en operacions orientades a la banca privada, però la nova regulació els ha permès ampliar el seu mercat i realitzar operacions tradicionals dels bancs enfocades principalment a la petita i mitjana empresa.

Malgrat tot, cal destacar algunes diferències entre les actuacions d'aquests dos tipus d'entitats:

Operacions passives:

- Major importància relativa a les caixes dels dipòsits del sector privat.
- Major importància relativa a les caixes dels dipòsits d'estalvi i els dipòsits a termini; i menor importància relativa dels dipòsits a la vista.

Operacions actives:

- Menor importància a les caixes del finançament atorgat per activitats productives i major importància a la concedida a persones físiques.

- Major importància relativa a les caixes del finançament al sector privat.

Les cooperatives de crèdit

Les cooperatives de crèdit són institucions financeres la forma legal de les quals és una cooperativa. Les podem classificar en cooperatives agràries o caixes rurals -de caràcter rural- i en cooperatives no agràries de caràcter industrial i urbà.

Com que la seva naturalesa jurídica és la de cooperativa, estan subjectes a la llei mercantil de cooperatives, i com a entitats de dipòsit han de complir la normativa que regula als intermediaris financers bancaris. Per tant, presenten una doble dependència administrativa: del Ministeri de Treball i del Ministeri d'Economia.

Les cooperatives de crèdit poden realitzar les mateixes classes d'operacions actives, passives i de serveis que es permeten a la resta d'entitats de crèdit amb el límit que han d'atendre preferentment les necessitats financeres dels seus socis. Aquesta limitació, especialment estricta en les operacions actives, ha provocat que algunes cooperatives hagin de suportar una excessiva concentració de risc.

Els òrgans de govern de les cooperatives estan formats pels diferents socis de les cooperatives de crèdit.

L'organització representativa de les cooperatives de crèdit és la *Unión Nacional de Cooperativas de Crédito* (UNACC).

La importància d'aquestes institucions en el sistema financer espanyol és força reduïda. El balanç de les cooperatives de crèdit representava, a setembre del 2002, el 3,9% del balanç del sistema bancari.

Pel que fa a les oficines, les cooperatives disposaven, a setembre del 2002, de l'11% del total d'oficines de les entitats de dipòsit a nivell estatal i del 1,8% a nivell de Catalunya.

Malgrat el reduït pes de les cooperatives de crèdit dins el sistema financer espanyol cal remarcar la importància que tenen per alguns sectors concrets i de manera molt especial pel sector agrari.

Les caixes rurals

Les caixes rurals constitueixen el conjunt més rellevant del cooperativisme de crèdit de l'Estat espanyol tant per la seva presència territorial com per la seva dimensió numèrica i econòmica.

Aquestes institucions acostumen a sorgir de cooperatives agràries i el seu àmbit operatiu pot ser local, comarcal, provincial o nacional. La *Asociación Española de Cajas Rurales* (AECR) n'agrupa la majoria i conjuntament formen el *Grupo Caja Rural*. Aquest grup compte amb el suport d'algunes empreses participades: el *Banco Cooperativo Español*, la societat *Rural Servicios Informàticos* i la companyia *Seguros RGA*.

Les caixes rurals canalitzen el 35% de les ajudes que provenen de la Política Agrària Comunitària i proporcionen més del 30% del finançament que rep el sector agropecuari.

En les darreres dècades, i com a resposta als importants canvis que s'han produït en el sector agropecuari, les caixes rurals han ampliat i diversificat les seves activitats especialment cap al teixit empresarial format per les PIME.

Malgrat aquesta evolució des d'una banca especialitzada a una banca universal, les caixes rurals mantenen una clara especialització territorial i sectorial.

Les caixes populars

Les caixes populars són cooperatives de crèdit vinculades a determinades activitats empresarials i professionals en un àmbit generalment urbà. Solen néixer de grups empresarials relacionats amb la indústria, el comerç o els serveis.

En aquest grup cal destacar la *Caja Laboral Popular* que forma part del *Grupo Mondragón* i que és una de les entitats més solvents, en termes relatius, d'Europa.

Les caixes professionals

Les caixes professionals són cooperatives de crèdit orientades a donar serveis a determinats col·lectius i col·legis professionals.

Amb seu social a Barcelona hi ha una caixa d'advocats, una d'enginyers industrials i una d'arquitectes.

Principals trets distintius de les entitats bancàries

	Bancs	**Caixes d'estalvi**	**Cooperatives de crèdit**
Forma jurídica	Societat Anònima	Fundació	Societat cooperativa
Divisió del capital social	Accions	--	Participacions Socials
Sistema de votació	Vot proporcional	Vot representat	Vot democràtic o plural
Base social	Accionistes	Impositors Corporacions públiques Fundadors Treballadors	Socis
Òrgans de govern	Junta d'Accionistes Consell d'Administració	Assemblea General Consell d'Administració	Assemblea General Consell Rector
Finalitat	Màxim benefici per accionistes	Sense ànim de lucre i realització d'obra social	Servir les necessitats financeres dels socis
Destí de part dels resultats	Dotació a reserves legals segons normativa	Al menys un 50% a reserves i la resta (sense import mínim) a obra social	Per llei, part al Fons de Reserva Obligatori (FRO) i al Fons d'Educació i Promoció (FEP)

Font: *Banca Cooperativa, entorno financiero y proyección social*

2.1.2. L'Institut de Crèdit Oficial (ICO)

L'Institut de Crèdit Oficial (ICO) és una entitat pública empresarial, adscrita al Ministeri d'Economia, que té naturalesa jurídica d'entitat de crèdit.

Té una doble vessant d'actuació:

- Com a agent financer del Govern, seguint les instruccions d'aquest, ha de contribuir a reduir els efectes econòmics produïts per situacions de greu crisi econòmica, catàstrofes naturals,...

  També en aquesta línia s'encarrega de gestionar els instruments de recolzament financer a l'exportació tals com els crèdits FAD (Fons d'Ajuda al Desenvolupament).

- Com a instrument de la política econòmica del Govern, complementa la iniciativa privada en matèria financera, principalment finançant a sectors que es consideren prioritaris.

Recentment l'ICO ha obert una línia de microcrèdits destinada a aquells col.lectius més desfavorits, que estan exclosos dels canals habituals de finançament, amb l'objectiu de fomentar l'autoocupació (vegeu l'apartat Microcrèdits de l'ICO).

2.1.3. Els Establiments Financers de Crèdit (EFC)

Els Establiments Financers de Crèdit constitueixen des de 1997 una nova modalitat d'entitat financera que ha substituït a les antigues entitats de crèdit d'àmbit operatiu limitat (ECAOL).

Els EFC, malgrat la seva condició d'entitat de crèdit, tenen les operacions passives limitades i no poden captar directament del públic passius en forma de dipòsits, préstecs i sessions temporals d'actius financers.

La principal finalitat dels EFC consisteix en exercir una o diverses de les següents activitats:

- De préstec i crèdit, incloent crèdit al consum, crèdit hipotecari i el finançament de transaccions comercials.

  Dins aquest conjunt d'operacions destaquem les de finançament que permeten al productor de béns d'equip i de consum, al promotor immobiliari o al responsable de comercialitzar serveis cobrar al comptat, i al comprador d'aquests productes o serveis pagar en diversos terminis.

  El paper de les EFC és, en aquest cas, d'intermediari ja que capten diner i el deixen sense fer en cap moment el paper de transformadors.

- De *factoring* i les activitats complementàries d'aquesta.

En una operació de *factoring* una empresa cedeix a una altra empresa especialitzada els crèdits comercials que ostenta de la seva clientela a canvi de rebre una sèrie de serveis, tals com un servei de gestió de cobraments, de cobertura del risc i de finançament. Els crèdits cedits poden estar documentats en qualsevol forma admesa en Dret (lletres, pagarés, rebuts, factures,...).

El cost del *factoring* consisteix en una comissió per la gestió de cobrament, un interès per l'avançament i altres comissions en funció dels serveis inclosos en el contracte.

Els principals avantatges del *factoring* per a les empreses són que s'alliberen de realitzar les gestions de cobrament; que simplifiquen la comptabilitat; que milloren la seva gestió de tresoreria al poder disposar d'una línia d'avançament de fons sobre els crèdits cedits; i que tenen un major coneixement de la seva clientela gràcies a l'estudi dels compradors que els factorings realitzen. Aquests avantatges són especialment importants per a les petites i mitjanes empreses.

Encara que en els darrers anys les operacions de *factoring* han experimentat un important creixement, la seva utilització a l'Estat espanyol és molt reduïda en comparació a altres països de la UE.

- D'arrendament financer, incloses també les activitats complementàries.

  L'arrendament financer, o *leasing*, és un contracte de lloguer que l'arrendatari subscriu amb un EFC i que inclou una opció de compra, en finalitzar el lloguer, a favor de l'arrendatari. Els béns sobre els quals es pot fer un contracte de *leasing* són béns de producció o béns d'equip, equips informàtics, vehicles o immobles.

  Les quotes que paga l'arrendatari han de cobrir: el cost del bé, el cost de finançament, les despeses d'administració, els impostos i el benefici de l'EFC.

  El *leasing* és un sistema de finançament a mig i llarg termini força utilitzat per les PIME que va experimentar un espectacular creixement durant la dècada dels vuitanta degut principalment als importants avantatges fiscals que va obtenir aquest tipus de finançament.

  Alguns dels avantatges de l'arrendament financer són que finança el 100% de l'import de la inversió; que no calen garanties ja que el propi bé és la garantia; que és un contracte flexible que s'adapta bé a les necessitats de cada usuari; que presenta certs avantatges fiscals; i que es poden aconseguir millors condicions amb els proveïdors del bé gràcies al fet que el pagament és realitza en efectiu.

- L'emissió i gestió de targetes de crèdit.

- La concessió d'avals i garanties i la subscripció de compromisos similars.

2.2. ALTRES ENTITATS DEL SISTEMA FINANCER ESPANYOL

2.2.1. Societats de Garantia Recíproca i Societats i Fons de Capital Risc

La situació financera de la petita i mitjana empresa a l'Estat espanyol ha representat tradicionalment un problema rellevant ja que, degut a les limitacions pròpies de la seva dimensió, aquestes empreses tenen grans dificultats per obtenir finançament a mig i a llarg termini. El resultat d'aquesta situació ha estat la dependència, quasi de forma exclusiva, de les PIME del crèdit a curt termini com a font primària de finançament, que ocasiona uns elevats costos financers i la constant supeditació a les renovacions.

Per tal de superar aquesta problemàtica de les PIME hi ha les Societats de Garantia Recíproca, que intenten solucionar la falta de garanties, i les Societats i Fons de Capital Risc, que intenten solucionar les dificultats per obtenir recursos propis i per finançar projectes innovadors i per tant arriscats.

Societats de Garantia Recíproca (SGR)

Les Societats de Garantia Recíproca són societats mercantils constituïdes per empresaris, amb capital variable, que tenen per objecte social prestar garanties per aval a favor dels seus socis, per les operacions que aquests realitzin en les empreses de les quals siguin titulars.

Per tant, la seva finalitat principal és oferir recolzament financer a les PIME mitjançant la concessió d'avals que els serveixen per demanar préstecs a les entitats financeres.

Al mateix temps, ofereixen a les PIME un seguit de serveis complementaris que els permeten aconseguir millors condicions en els crèdits, estar informades sobre tipus d'ajuts que poden obtenir i sobre nous instruments financers adaptats a les seves necessitats i tenir un millor coneixement de la viabilitat dels seus projectes d'inversió.

Per tant, les SGR adopten una doble vessant: d'una banda són entitats financeres i de l'altra, són instruments de política econòmica al servei de les PIME.

Les SGR van aparèixer a l'Estat espanyol a finals de la dècada dels setanta però la seva expansió no es produí fins a la segona meitat dels vuitanta. A partir de 1988, les SGR queden sotmeses al control del Banc d'Espanya en iguals condicions que les entitats de crèdit. Actualment la majoria de SGR espanyoles tenen àmbit autonòmic i caràcter sectorial.

Taula 2.5 Inversions i número d'operacions de les Societats de Garantia Recíproca

	Inversió (milions d'euros)	*Número operacions*
1997	4.307,27	74.998
1998	5.185,06	86.781
1999	5.961,04	96.712

Font: Rodríguez Sáiz, L.; Parejo, J.A.; Cuervo, A.; Calvo, A. *Manual del sistema financiero español* i elaboració pròpia.

Societats i Fons de Capital Risc

El capital risc fa referència a una activitat financera especialitzada i sistematitzada que comporta la canalització de capitals cap a petites i mitjanes empreses de caràcter innovador i la participació, generalment de manera minoritària i temporal, en el capital de l'empresa en qüestió.

El capital risc, un cop passat un temps prudent (5-10 anys), buscarà l'obtenció de plusvàlues a través de la desinversió.

Les Societats de Capital Risc, que són societats anònimes, i els Fons de Capital Risc, que són fons de patrimoni, exerceixen d'intermediaris entre les empreses i els inversors. El seu objecte social principal és la promoció, a través de la participació temporal en el seu capital, d'empreses no financeres que no cotitzen en el primer mercat de les Borses de Valors.

El capital risc gaudeix d'un règim fiscal especial per tal de fomentar-lo.

Un dels principals avantatges per a l'empresa és que el capital risc li permet obtenir recursos quan només hi ha idees i li redueix de forma rellevant les despeses financeres. Probablement el desavantatge més important és la presència de nous socis a l'empresa.

La importància d'aquest sector en el conjunt de l'activitat econòmica de l'Estat espanyol és força reduïda. Això suposa, tenint present que al voltant del 90% de les empreses del país són petites o mitjanes, que el potencial de creixement d'aquesta activitat és realment elevat.

Taula 2.6 Inversions i número d'operacions de Capital Risc

	Inversió (milions d'euros)	*Número operacions*
1996	186,45	158
1997	261,73	244
1998	365,10	244
1999	722,80	314

Font: Rodríguez Sáiz, L.; Parejo, J.A.; Cuervo, A.; Calvo, A. *Manual del sistema financiero español* i elaboració pròpia.

2.2.2. Companyies d'assegurances

Les companyies d'assegurances són entitats que tenen per objectiu social fer operacions d'assegurança, reassegurança i capitalització. Com a intermediaris financers, i a través de l'activitat asseguradora, canalitzen els recursos de les unitats econòmiques estalviadores cap als diferents sectors productius de l'economia.

Un contracte d'assegurança és un contracte pel qual l'assegurador s'obliga, a través del cobrament d'una prima i en el cas que es produeixi el sinistre del risc que cobreix, a indemnitzar l'assegurat dintre dels límits pactats.

Els principals tipus de contracte són:

- Assegurances contra danys per pèrdues pecuniàries, per pèrdues patrimonials i per pèrdues naturals.
- Assegurances de persones sobre vida, contra accidents i de malaltia.

El sector assegurador està format a l'Estat espanyol per tres grans blocs:

- Entitats asseguradores privades que poden presentar-se com societats anònimes, mútues, cooperatives o delegacions d'asseguradores estrangeres.
- Mutualitats de previsió social que funcionen en base als principis de solidaritat i sense base actuarial (vegeu apartat 2.2.4.).
- Consorci de compensació, que és una entitat de dret públic amb personalitat jurídica pròpia, adscrit a la Direcció General d'Assegurances, que fa operacions de reassegurança.

El sector assegurador ha experimentat, com mostra la taula 2.7, una important expansió en els darrers anys, alhora que s'han produït canvis significatius tant en la demanda com en l'oferta.

2.2.3. Fons de pensions

Els fons de pensions són institucions que canalitzen l'estalvi privat per cobrir les necessitats econòmiques de la població jubilada. Estan formats pel patrimoni recollit a través dels plans de pensió i tenen l'objectiu de garantir les prestacions econòmiques en el moment de la jubilació.

Funcionen pel sistema de capitalització que consisteix en el fet que la població activa es paga la seva pròpia jubilació, és a dir, les aportacions s'inverteixen i en el moment de la jubilació es reben les aportacions més els rendiments.

La majoria de les inversions dels fons de pensió estan en renda fixa, degut a la seva naturalesa adversa al risc, i això fa que el mercat primari sigui el principal beneficiari d'aquesta entrada de capitals.

Taula 2.7 Assegurances a Catalunya. Primes contractades (milions d'euros).

	1997	1998	1999	2000
Accidents	59,75	57,67	63,42	69,83
Automòbils	836,31	826,36	1.039,32	1.210,21
Danys diversos	195,73	191,95	215,62	255,62
Decessos			99,49	111,83
Llar	162,32	156,16	178,13	209,19
Incendis	29,68	27,03	25,05	27,78
Responsabilitat civil	72,26	76,95	83,65	96,44
Sanitat	223,04	339,12	314,67	342,71
Transport	34,88	36,85	41,89	47,34
Vida	1.390,80	1.503,08	2.941,43	3.628,90
Altres	140,04	156,28	65,66	78,94
TOTAL	**3.144,81**	**3.371,45**	**5.068,32**	**6.078,80**

Font: *Anuari Estadístic de Catalunya 2002*

La importància dels fons de pensions a l'Estat espanyol és inferior a la que tenen en altres països del nostre entorn econòmic, però des de fa uns anys i sobretot a causa de la situació de la Seguretat Social del nostre país, s'han obert grans expectatives en el sistema financer respecte el futur desenvolupament d'aquestes institucions.

Taula 2. 8 Aportacions netes als fons de pensions (milions d'euros)

	Aportacions netes
1998	2.692
1999	3.026
2000	6.454
2001	6.738

Font: Banco de España, *Informe Anual 2001*

2.2.4. Les mutualitats de previsió social

El mutualisme de previsió social és una forma de previsió social que neix d'una col.lectivitat que s'organitza per fer front als riscos socials a partir del principi de solidaritat que es manifesta mitjançant l'aportació d'una contribució periòdica. Així doncs, el mutualisme descansa sobre dos pilars fonamentals: l'estalvi col.lectiu i la cooperació i solidaritat dels integrants de la mutualitat.

La Llei catalana de mutualitats de previsió social, Llei 28/1991, de 23 de desembre, defineix les mutualitats com entitats privades sense afany de lucre no integrades en el sistema de Seguretat Social obligatòria que es dediquen a la previsió social i a les activitats de caire social a què estiguin autoritzades.

Els membres de les mutualitats tenen els mateixos drets de participació independentment de les aportacions que facin, assumeixen alhora la condició d'assegurador i d'assegurat i disposen d'una important facultat d'autogestió.

3. ALTRES INTERMEDIARIS DEL SISTEMA D'ESTALVI I CRÈDIT

Alhora de descriure els principals intermediaris del sistema d'estalvi i crèdit i els productes i serveis que ofereixen és imprescindible fer especial esment a les iniciatives que sense pertànyer al sistema financer convencional s'estan desenvolupant a l'Estat espanyol i més concretament a Catalunya.

Si bé és cert que el pes relatiu dels productes d'estalvi i finançament socialment responsable és actualment en el nostre país realment petit, també és cert que les iniciatives que s'estan duent a terme són un primer pas prou important per tenir present.

3.1. LES SECCIONS DE CRÈDIT DE LES COOPERATIVES

Les seccions de crèdit es regulen per la Llei 6/1998, de 13 de maig, que va susbstituir i ampliar la Llei 1/1985.

Segons aquesta llei, es consideren seccions de crèdit les unitats econòmiques i comptables internes de les cooperatives. El seu objecte és el compliment d'algun dels fins següents: contribuir al finançament de les operacions de la cooperativa; contribuir al finançament d'activitats dels socis propis vinculades a l'activitat de la cooperativa, o a les necessitats domèstiques dels socis i dels adherits; i gestionar-ne de manera conjunta les disponibilitats liquides.

El 2002 hi havia a Catalunya 122 seccions de crèdit -la majoria vinculades a cooperatives agràries-. Per distribució geogràfica, les províncies de Tarragona i Lleida són les que acullen el major nombre de seccions de crèdit.

Distribució geogràfica de les seccions de crèdit

	2002
Barcelona	3
Lleida	41
Tarragona	78
TOTAL	**122**

Font: *Les seccions de crèdit de les cooperatives agràries de Catalunya. Exercici 2000*

Cal remarcar que 34 cooperatives amb secció de crèdit estan en pobles on no hi ha cap institució financera i és la secció de crèdit la que assumeix aquesta tasca.

L'any 1988 es va constituir l'Associació de Cooperatives Agràries de Catalunya amb secció de crèdit. L'any 2000, totes les cooperatives amb secció de crèdit associades es van integrar a la cooperativa de segon grau Associació de Seccions de Crèdit- ASC, SCCL, que està vinculada a la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya. Aquesta cooperativa es

dedica bàsicament a la prestació de serveis i assessorament especialitzat als associats.

Segons l'Associació de Seccions de Crèdit, el volum de dipòsits de les 121 cooperatives agràries catalanes amb secció de crèdit ascendia a 457 milions d'euros a finals del 2001. La inversió creditícia de les seccions de crèdit significa un 30% del total dels dipòsits –d'aquests, un 60% es destina a finançar les inversions dels socis i l'altra 40% al finançament de les mateixes cooperatives-. Pel que fa al 70% restant, són excedents de tresoreria que s'inverteixen en productes de diferents entitats financeres – en termes generals a través de convenis subscrits per l'ASC.

3.2. FONS D'INVERSIÓ ÈTICS, ECOLÒGICS I SOLIDARIS

Els fons d'inversió ètics i amb responsabilitat social tenen dos objectius fonamentals: oferir als inversors l'oportunitat d'invertir en base als seus principis ètics i fomentar el desenvolupament per part de les empreses de polítiques de responsabilitat social.

Aquest tipus de fons constitueixen a l'Estat espanyol un sector d'inversió encara incipient. Si bé durant el 1999 i 2000 el sector havia adquirit certa importància, al llarg del 2001 no només es va estancar sinó que va disminuir.

L'any 2001 hi havia quinze fons d'inversió ètics, ecològics i solidaris a l'Estat espanyol.

Taula 2.9 Evolució del patrimoni dels fons d'inversió ètics, ecològics i solidaris a Espanya. Anys 2000 i 2001 (milers d'euros)

	2000	2001
BCH SOLIDARIDAD, FIM	11.872	8.413
BNP FONDO DE SOLIDARIDAD, FIM	7.979	7.935
FONCAIXA COOPERACIÓN, FIM	13.727	9.811
FONDO ÉTICO, FIM	10.121	9.411
FONDO SOLIDARIO PRO UNICEF, FIM	19.059	12.137
RENTA 4 ECOFONDO, FIM	4.117	2.888
SANTANDER SOLIDARIO, FIM	6.483	4.733
AHORRO CORPORACIÓN ARCO IRIS, FIM	6.442	4.476
BANKPYME GREEN FUND	5.930	4.486
DB ECOINVEST, FIM	3.978	3.261
BBVA SOLIDARIDAD, FIM	9.502	13.655
CAIXA CATALUNYA SOLIDARI, FIM	3.173	3.228
EL MONTE FONDO SOLIDARIO, FIM	3.338	3.096
TOTAL	**105.721**	**87.560**

Nota: A més, hi ha el Crédit Suisse Equity Fund (Lux) Global Sustainability i UBS (Lux) Equity Fund Eco-performance que únicament es comercialitzen a Espanya però que no estan ni gestionats ni domiciliats en el nostre país.

Font: Albareda, L *Observatorio de los fondos de inversión éticos, ecológicos i solidarios en España 2001.*

D'aquests set eren ètics i solidaris, és a dir, fons que a més de buscar una rendibilitat financera també persegueixen una rendibilitat social i mediambiental afegint, als criteris financers, criteris ètics alhora de realitzar la selecció d'empreses a les quals invertir;

Cinc eren ecològics, és a dir, fons que funcionen igual que els anteriors però basant-se exclusivament en criteris ètics de tipus mediambiental;

I tres solidaris, és a dir, fons que donen una part de la comissió de gestió a una organització, ONG,... però que no utilitzen criteris de responsabilitat social alhora d'escollir a quines empreses invertir.

3.3. LÍNIES DE FINANÇAMENT I/O ESTALVI

Fundació Internacional de la Dona Emprenedora (FIDEM)

FIDEM és una associació internacional d'empresàries que té per objectiu donar suport a les dones emprenedores que volen crear el seu propi negoci. Els principals serveis que ofereix són: assessorament, possibilitat de finançament i accés a una xarxa internacional on poder intercanviar els productes i serveis.

En l'àmbit del finançament, FIDEM es dirigeix a les dones que volen crear un negoci i que no tenen avals ni garanties suficients per accedir al finançament de la banca convencional.

A partir de l'any 1998, després que FIDEM aportés a un primer fons de garantia 30.000 euros i el Departament de Treball n'aportés 90.200, l'Institut Català de Finances va obrir una línia de 1.202.000 euros.

El finançament ofert es caracteritza per tenir uns interessos baixos i uns terminis curts. El perfil de les persones que accedeixen a aquests microcrèdits és el de dones majors de quaranta anys, amb nivells de formació mitjana baixa i amb projectes de creació de petits negocis en el sector serveis.

Fundació Un Sol Món

La Fundació Un Sol Món de Caixa Catalunya va obrir a finals del 2000 una línia de microcrèdit destinada a persones i col·lectius amb risc d'exclusió social i sense accés als crèdits de la banca convencional. Aquesta línia de crèdits es nodreix dels fons propis de la Fundació i està absolutament desvinculada de la línia de crèdit comercial de Caixa Catalunya.

Els requisits necessaris per accedir a un microcrèdit de la Fundació són: que el projecte a finançar tingui viabilitat econòmica; que no tingui efectes negatius sobre el barri on es durà a terme ni sobre el medi ambient; que la persona o entitat interessada realitzi una aportació inicial al projecte; que el sol·licitant no disposi d'avals dineraris ni garanties reals i que es trobi en una situació difícil d'inserció laboral.

El tipus d'interès d'aquests microcrèdits es fixa d'acord amb les condicions preferencials del mercat financer i el termini màxim de retorn és de cinc anys.

Microcrèdits de l'ICO

L'Institut de Crèdit Oficial ofereix una línia de microcrèdits a aquells sectors més desfavorits de la societat –majors de 45 anys, llars monoparentals, immigrants, dones, discapacitats i aturats de llarga durada- per tal d'afavorir l'autoocupació entre les persones excloses dels canals habituals de finançament.

Els possibles beneficiaris poden sol·licitar un màxim de 25.000 euros per finançar el 95% de la inversió a realitzar. El termini de devolució pot ser de 2 o 3 anys a escollir, amb un tipus fix del 6% TAE i sense comissions. Per accedir a aquesta línia de finançament no es necessiten avals ni garanties econòmiques però es necessita un informe d'idoneïtat de les Institucions d'Assistència Social. Aquest informe valorarà aspectes relacionats amb la formació i l'experiència del beneficiari potencial, el seu historial creditici, els béns que posseeix, així com la viabilitat econòmica del projecte en qüestió.

Pel funcionament d'aquesta línia, l'ICO ha signat un conveni amb el Fons Europeu d'Inversions (FEI) que participa com a garant parcial de les operacions. Així, l'assumpció del risc es reparteix entre el FEI (un 60%), l'ICO (un 20%) i les institucions financeres (un 20%).

L'ICO també compta amb la col·laboració d'un conjunt d'entitats financeres a través de les quals es canalitzen les demandes de finançament i d'un grup d'Institucions d'Assistència Social –ONGs, fundacions,...- que són les encarregades d'identificar els possibles beneficiaris dels crèdits, de facilitar l'assistència tècnica que aquestes persones puguin necessitar i de fer el seguiment del projecte durant tota la vida de l'operació financera.

Colonya Caixa Pollença

Colonya Caixa Pollença ofereix dos instruments financers ètics: un d'inversió -la Llibreta d'Estalvi Ètic, que és una llibreta a la vista- i un de crèdit.

Els criteris ètics que regeixen aquests instruments financers són els mateixos ja que els recursos que es capten a través de la llibreta es destinen a concedir crèdits a projectes que s'ajustin als principis que es descriuen a la Carta per un Món Solidari (igualtat, respecte al medi ambient, creació d'ocupació digna, compromís amb l'entorn on es desenvolupen,...).

Els principis descrits en la Carta per un Món Solidari són, doncs, la base utilitzada pel Comitè Ètic –format per Càrites Diocesanes de Mallorca, la Fundació Deixalles i la Fundació Guillem Cifre de Colonya- per valorar la idoneïtat dels projectes que aspiren a rebre un crèdit.

Alhora existeix un compromís de transparència per part de Colonya Caixa Pollença que es materialitza en l'elaboració d'una memòria anual del

producte financer que es fa arribar tant als estalviadors com als receptors de crèdit.

3.4. ALTRES INICIATIVES

COOP57. Serveis Financers ètics i solidaris

COOP57 va néixer del compromís d'un grup de treballadors que, quan es va produir la fallida de l'Editorial Bruguera, van decidir posar els diners de l'acomiadament a l'abast de projectes cooperatius d'interès social. A partir de 1995, COOP57 es constitueix com una cooperativa de serveis financers.

Els serveis que COOP57 presta als seus associats són, bàsicament, préstecs per a finançament de circulant, préstecs per a finançament d'inversions en immobilitzat i crèdits pont per a subvencions d'entitats i organismes públics. També concedeix avals davant d'entitats convencionals.

El tipus de projectes que COOP57 finança són, fonamentalment, aquells que no poden trobar finançament en el sector bancari convencional -bé perquè s'estan iniciant i no disposen de garanties, bé perquè són massa petits per resultar interessants a la banca convencional-. Per accedir a aquest finançament els projectes han de complir, a més, una sèrie de requisits: d'una banda, han de tenir interès social i de l'altra, han de presentar viabilitat tècnica i econòmica.

Acció Solidària Contra l'Atur

Acció Solidària Contra l'Atur va ser creada com a societat civil l'any 1988 per un grup de persones d'inspiració cristiana preocupades per la problemàtica social que representava l'atur.

Acció Solidària recapta els fons a partir d'entitats oficials i privades i de particulars que els donen a fons perdut.

Els fons recaptats es destinen a tres línies d'actuació: ajuts puntuals a persones en situació d'atur; ajuts per a eines de treball que també acostumen a ser a fons perdut; i el banc solidari.

El banc solidari presta els seus recursos a entitats de reinserció laboral i a persones emprenedores en situació d'atur que desitgin iniciar algun projecte empresarial viable i que no disposin de les garanties necessàries per obtenir finançament de la banca convencional. Acció Solidària no cobra interessos pels diners que presta i té una taxa de retorn aproximada d'un 70%.

Oikocredit Catalunya

Oikocredit Catalunya és una associació que neix a principis del 2000 amb l'objectiu de donar suport a l'organització Oikocredit Internacional. Aquesta organització és un banc ètic d'abast mundial que destina la totalitat dels diners que capta a finançar, en forma de crèdit, projectes productius de col.lectius i organitzacions locals de països en desenvolupament.

Oikocredit Catalunya, com a associació de suport, concreta la seva actuació en dos àmbits molt relacionats: d'una banda la difusió i promoció de les inversions ètiques al nostre país i de l'altra la captació de nous inversors per a Oikocredit.

Els diners que Oikocredit Catalunya aconsegueix captar es destinen íntegrament a comprar accions d'Oikocredit Internacional i l'inversor, particular o col.lectiu, esdevé soci partícip de l'entitat. L'interès anual que es paga als inversors es fixa a l'assemblea i per definició no és mai superior al 2%.

3.5. INICIATIVES EN PROJECTE

Caixa Comarcal Llobregat-Anoia

El projecte Grup de Cooperació Comarcal es proposa la creació d'un grup que, prenent com a model els bancs cooperatius europeus, aporti a les comarques catalanes els avantatges d'una banca comarcal/regional i sectorial que se centri en les peculiaritats de cada territori i activitat.

Aquest grup ha d'estar constituït per:

- Caixa Comarcal Llobregat-Anoia, Societat Cooperativa de Crèdit.

La Caixa Comarcal Llobregat-Anoia ha d'esdevenir una cooperativa de crèdit d'àmbit estatal, limitat a Catalunya, amb seu central a l'àrea del Llobregat. El projecte pretén aconseguir un capital fundacional de 18 milions d'euros.

El seu objecte social és el de donar resposta a les necessitats de serveis bancaris dels seus socis cooperatius oferint els mateixos serveis que qualsevol entitat de crèdit adaptats de forma específica a les necessitats de cada comarca i sector.

Els seus socis poden ser persones físiques, cooperatives i entitats jurídiques de tot tipus (sempre que el conjunt d'aquestes no sobrepassi el 50% del capital social total).

El sistema de votació previst per les Assemblees de Socis és el vot plural, és a dir, cada soci té tants vots com participacions en el capital social.

En relació als criteris ètics i socials, Caixa Comarcal Llobregat-Anoia s'autoimposa que totes les seves funcions i operacions actives i passives siguin de caràcter ètic, entenent per això que marginarà tot tipus de relació amb activitats procedents d'armament, drogues,..., així com que evitarà la participació de persones i negocis d'especulació fosca.

També es compromet a dedicar recursos a la funció social i al recolzament de les entitats dedicades a aquestes qüestions.

Es té prevista la creació de la Fundació Caixa Llobregat-Anoia, entitat sense ànim de lucre, que administrarà una part del fons de l'obra social de l'entitat.

- Serveis Comarcals Financers i Socials, SCCL (SERCOFIS)

Sercofis és una cooperativa constituïda el març del 2001 que està participada exclusivament en el seu capital social pels mateixos socis de l'entitat de crèdit que ho desitgen.

L'objectiu de la cooperativa és aportar els serveis no bancaris que complementin les expectatives socioeconòmiques dels socis.

En aquests moments, entre altres activitats, la cooperativa porta a terme la promoció i constitució de la Caixa Comarcal Llobregat-Anoia, SCC.

Pel que fa als serveis socials que pretén oferir la cooperativa són serveis bàsicament orientats a persones grans i a persones discapacitades.

- Secció de Crèdit

La creació de la secció de crèdit de Sercofis va ser aprovada l'octubre del 2002. El seu objectiu és oferir un conjunt de serveis personalitzats bancaris i financers dirigits exclusivament als seus socis.

Banca Ética Valencia

Banca Ética Valencia és un projecte que sorgeix del grup promotor format per ADALL (*Asociación de amigos de las actividades libres*), CALVITO (*Calidad de vida para todos*), Fundación IBER (*Instituto de bioconstrucción y energias renovables*), IUNA (matriu d'un grup d'empreses d'inserció laboral) i un conjunt de persones físiques.

Els seus objectius són la creació d'una cooperativa de crèdit que es gestioni de forma ètica i que compti amb llicència a nivell estatal per tal de poder oferir per una banda, productes d'estalvi que permetin invertir d'acord amb les pròpies conviccions i de l'altra, microcrèdits i crèdits per a la reinserció i el desenvolupament social.

El projecte preveu poder disposar d'una sucursal franquiciada a cada ciutat important del país, així com operar a través de la banca electrònica.

Està previst realitzar la captació del capital necessari per a la creació de la cooperativa entre finals del 2002 i juny del 2003.

Fundación Fiare: Inversió i estalvi responsable al País Basc

La Fundación Fiare es va constituir a finals del 2002 i va obrir un període constituent al final del qual 51 organitzacions havien entrat a formar part del projecte com a socis fundadors, aportant recursos al capital fundacional.

Entre les finalitats de la Fundación Fiare destaquen: definir i posar en funcionament nous instruments financers socialment responsables; col.laborar amb les entitats financers existents per engegar i supervisar propostes d'estalvi ètic disenyades amb criteris d'autenticitat i exigència; i

estudiar la possibilitat de crear un servei de consultoria financera socialment responsable.

3.6. LA BANCA SOCIAL EUROPEA

La Federació Europea de Bancs Ètics i Solidaris (FEBEA) es va constituir el mes de juny de 2001 i reuneix 8 institucions financeres europees que operen en l'àmbit de les finances ètiques i solidàries: Credal (Bèlgica), Hefboom (Bèlgica), Banca Popolare Etica (Itàlia), Caisse Solidaire NPC (França), NEF (França), TISE (Polònia), Crédit Coopératif (França) i Femu Qui (França).

Els principals objectius de la FEBEA són:

- Constituir una xarxa d'estructures financeres alternatives a fi de reforçar les iniciatives ja existents.
- Promoure la creació de noves institucions financeres ètiques i solidàries.
- Participar en la creació d'instruments financers dirigits als membres de la federació.

En una fase posterior, la FEBEA buscarà socis exteriors per tal de constituir el Banc Europeu Alternatiu (BEA), el banc de refinançament dels establiments ètics i solidaris europeus.

Alhora de valorar les iniciatives financeres de caràcter social que existeixen a Catalunya és necessari fer referència també a aquest conjunt d'iniciatives europees consolidades i a la possibilitat que aquestes, en un termini relativament curt, puguin operar en el nostre territori.

Si bé és difícil valorar aquesta possibilitat de forma concreta si que podem fer una aproximació teòrica tenint en compte algunes de les característiques bàsiques de la banca ètica.

La vinculació al territori

En primer lloc cal destacar que els bancs ètics acostumen a tenir una forta vinculació amb un territori o una comunitat en concret, sobretot en els seus orígens.

Ara bé, aquesta vinculació territorial no sempre es pot mantenir ja que presenta un clar inconvenient d'economies d'escala; com més petit és el territori en el qual la banca en qüestió actua, més difícil és assolir la viabilitat econòmica imprescindible per a funcionar. És precisament per això que algunes experiències que originalment neixen amb una dimensió local, a la llarga amplien el seu àmbit d'acció.

Malgrat la dificultat que suposa la dimensió reduïda del mercat al qual es dirigeixen, són molts els bancs ètics que han optat per mantenir una forta

vinculació territorial ja que consideren que no és possible lluitar contra la pobresa i l'exclusió sense tenir presents les especificitats locals.

L'efecte dimensió

Els dos principals perills associats al creixement dels bancs ètics són:

- La pèrdua dels objectius i dels valors originals, com a conseqüència d'una estructura excessivament gran, burocratitzada i vertical.

  Per tal de fer front a aquest risc els bancs ètics acostumen a respondre amb un creixement lent i progressiu sempre en concordança amb les seves possibilitats reals.

- L'absorció o control per altres bancs.

  Per evitar-ho els bancs ètics presenten una naturalesa jurídica que els permeti garantir la seva independència.

Si bé és cert que a Europa existeixen bancs ètics de caràcter internacional, com és el cas del Triodos Bank que opera a Holanda, Bèlgica i el Regne Unit, la importància que en molts casos es dóna a la vinculació al territori juntament amb la tendència de creixement moderat, no ens fa pensar en els bancs ètics com uns bancs de naturalesa tan expansiva com els bancs convencionals.

Així doncs, l'aparició a Catalunya d'un nombre rellevant de sucursals de bancs ètics europeus no és una expectativa gaire factible però cal tenir present la possibilitat que algun d'aquests bancs més consolidats i de caràcter menys local pugui crear alguna oficina al nostre país.

4. PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES DEL SISTEMA BANCARI A L'ESTAT ESPANYOL

Alhora d'estudiar amb més profunditat les característiques del mercat financer a l'Estat espanyol ens centrarem en el sistema bancari –bancs, caixes d'estalvi i cooperatives de crèdit-. Aquesta decisió ve originada bàsicament per dues raons: d'una banda, la gran importància relativa del sistema bancari dins el sistema financer i de l'altra, la finalitat de l'estudi en qüestió que ens porta a interessar-nos d'una manera especial per l'àmbit bancari.

4.1. EL SISTEMA BANCARI EN XIFRES

Resultats econòmics

La taula 3.1 ens permet comparar el compte de resultats dels bancs i les caixes d'estalvi del sistema bancari espanyol. Observem que les caixes presenten un marge d'intermediació sobre el balanç mig major que el dels bancs. Això es deu bàsicament al fet que les caixes paguen menys per les seves operacions passives –com es dedueix a partir de la comparació de les xifres de les despeses financeres-. També podem constatar que aquesta diferència es manté, encara que una mica reduïda, en el marge ordinari.

Aquest resultat s'inverteix quan tenim presents les despeses d'explotació; el marge d'explotació sobre el balanç mig dels bancs és superior al de les caixes d'estalvi. Aquestes dades ens permeten afirmar que les caixes presenten unes despeses d'infraestructura relativament majors que els bancs.

Taula 3.1 Entitats de dipòsit: compte de resultats 2001
(% sobre balanç mig)

	Total (*)	*Bancs*	*Caixes*
Productes financers	5,58	5,73	5,33
Despeses financeres	-3,14	-3,47	-2,70
Marge d'intermediació	**2,44**	**2,26**	**2,63**
Comissions	0,66	0,70	0,60
Resultat operacions financeres	0,06	0,06	0,06
Marge ordinari	**3,16**	**3,02**	**3,29**
Despeses d'explotació	-1,80	-1,62	-2,04
Marge d'explotació	**1,35**	**1,40**	**1,25**
Resultat abans d'impostos	**0,86**	**0,78**	**0,95**

Font: Banco de España, *Informe Anual 2001*
(*) Bancs, caixes d'estalvi i cooperatives de crèdit

La taula 3.2 ens mostra altres magnituds significatives de les diverses institucions del sistema bancari que ens permeten confirmar l'elevat pes relatiu de les despeses de personal i de les despeses generals de les caixes d'estalvi en relació amb els bancs. Si bé el crèdit per treballador és semblant en aquestes institucions, el crèdit per oficina és clarament major

en el cas dels bancs. Pel que fa a les cooperatives de crèdit, les dues variables són significativament inferiors.

Si observem el sistema bancari en el seu conjunt veiem que el nombre d'oficines per mil habitants és de 0,94 el 2001.

Taula 3.2 Entitats de dipòsit: treballadors i oficines a desembre 2001

				Milions d'euros		
	Oficines	*Treba-lladors*	*Treballa-dors per oficina*	*Crèdit per oficina*	*Crèdit per treballa-dor*	*Oficines per 1000 habitants*
Bancs	14.756	123.613	8,4	21,2	2,5	0,36
Caixes d'estalvi	19.829	105.593	5,3	13,8	2,6	0,48
Coop. de crèdit	4.091	15.580	3,8	7,6	2,0	0,10
Total sistema bancari	38.676	244.786	6,3	16,0	2,5	0,94

Font: Banco de España, *Boletín estadístico* i elaboració pròpia

La taula 3.3 ens mostra el nombre de treballadors i d'oficines per mil habitants a diversos països de la Unió Europea l'any 1997. Destacarem que el sistema d'entitats de crèdit de l'Estat espanyol presenta el major nombre d'oficines per habitant de tots ells. Aquestes dades reflecteixen els elevats costos d'infraestructura que presenta el sistema financer al nostre país.

La major concentració d'oficines que s'observa respon al període -fins a la llibertat total de tipus del 1987- durant el qual, i degut a la restrictiva regulació existent, la competència bancària es basava exclusivament en la proximitat de les oficines als potencials clients. Això va provocar la sobredimensió de la xarxa d'oficines a l'estat espanyol i alhora va acostumar a la clientela a aquesta proximitat de sucursals i a la gran extensió de la xarxa bancària.

Taula 3.3 Entitats de crèdit: oficines i treballadors per 1.000 habitants (1997)

	Oficines	*Treballadors*
Bèlgica	0,71	7,57
Alemanya	0,57	9,16
Espanya	**0,97**	**6,29**
França	0,44	6,89
Irlanda	0,32	6,29
Itàlia	0,44	6,00
Luxemburg	0,75	45,75
Països Baixos	0,44	7,19
Àustria	0,58	9,43
Portugal	0,41	5,97
Finlàndia	0,32	5,21
Mitja ponderada	**0,56**	**7,37**

Font: *Boletín Mensual del BCE*. Abril 1999

Captació i aplicació territorial de recursos

La taula 3.4 ens mostra l'evolució del pes dels dipòsits i els crèdits efectuats per les entitats de dipòsit a Catalunya sobre el conjunt de l'Estat. Destaquen la gradual reducció del pes dels dipòsits captats a Catalunya fins al punt d'invertir-se, a partir de 1998, el flux per aquest concepte entre Catalunya i la resta de l'Estat. Al 2001, els dipòsits captats a Catalunya representen un 16,3% del total de dipòsits captats mentre que els recursos aplicats en concepte de crèdit representen el 18,9%.

Taula 3.4 Entitats de dipòsit: captació i aplicació territorial (milions d'euros)

	Dipòsits Espanya	*Dipòsits Catalunya*	*%*	*Crèdits Espanya*	*Crèdits Catalunya*	*%*
1993	307.562	65.303	21,23	246.447	47.969	19,46
1994	333.181	69.609	20,89	281.032	54.203	19,29
1995	373.945	75.205	20,11	301.418	58.593	19,44
1996	392.925	80.397	20,46	327.378	63.446	19,38
1997	411.298	79.804	19,40	367.496	71.421	19,43
1998	421.451	79.856	18,95	419.790	82.184	19,58
1999	452.247	84.967	18,79	476.866	94.065	19,73
2000	509.678	89.962	17,65	555.445	107.298	19,32
2001	582.849	95.231	16,34	617.279	116.939	18,94

Font: Banco de España, *Boletín estadístico* i elaboració pròpia

Captació i aplicació sectorial de recursos

Apartat pendent de recepció de dades sol.licitades.

4.2. LES BARRERES D'ENTRADA

Regulació de la creació de noves entitats de crèdit

L'entrada al mercat bancari de noves entitats de crèdit presenta com a principal barrera l'obtenció de l'autorització del Ministeri d'Economia i Hisenda, previ informe del Banc d'Espanya.

Segons la Llei 3/1994, l'autorització per la creació de qualsevol tipus d'entitat de crèdit es denegarà quan aquesta no disposi del capital mínim requerit, de bona organització administrativa i comptable, o de procediments de control intern que garanteixin la gestió sana i prudent de l'entitat; quan els seus directius no tinguin la honorabilitat comercial i professional requerida; si no es consideren idonis els accionistes que tindran una participació significativa a l'entitat; i quan s'incompleixin la resta de requisits que reglamentàriament s'estableixin per la seva obtenció.

La creació de nous bancs a l'Estat espanyol està actualment regulada pel Real Decret 1245 de 14 de juliol de 1995. (Vegeu l'apartat III.II. referent al marc legal).

Regulació de l'obertura de sucursals i de la lliure prestació de serveis d'entitats de crèdit d'altres Estats membres de la Unió Europea

L'obertura de sucursals i la lliure prestació de serveis a l'Estat espanyol per part d'entitats de crèdit d'altres països membres de la Unió Europea no requereix autorització prèvia de les autoritats espanyoles sinó simplement una comunicació de la seva autoritat supervisora al Banc d'Espanya. (Vegeu l'apartat III.II. referent al marc legal).

Densa xarxa de sucursals

Com ja hem observat, el sistema bancari espanyol presenta una densa xarxa de petites oficines que segueix representant una barrera important d'entrada per la banca de minorista que actua a través dels canals tradicionals.

L'existència d'aquesta densa xarxa d'oficines, si bé suposa un cost molt elevat per la banca nacional, és importantíssima alhora de captar l'estalvi particular i de donar resposta a les necessitats de les petites i mitjanes empreses. Desenvolupar una xarxa d'aquestes característiques, en un mercat clarament saturat, té uns costos que difícilment les entitats bancàries estrangeres estan disposades a assumir.

Això converteix la banca minorista en la parcel·la més segura del mercat per a la banca nacional.

4.3. EVOLUCIÓ DEL SISTEMA BANCARI

Durant la dècada dels anys noranta, el sistema bancari espanyol há estat sotmès a un important procés de transformació. Els factors que han originat aquests canvis són nombrosos: els rellevants canvis normatius originats com a resposta al procés de construcció de la Unió Europea, l'entrada decidida d'entitats estrangeres, l'avanç de la desintermediació i la desregulació, la creixent sofisticació de la demanda de la clientela i el desenvolupament tecnològic entre altres.

Increment de la concentració bancària

Aquest procés de reorganització del sistema bancari espanyol ha seguit la tendència europea cap a la concentració bancària. Així, s'han produït fusions de caràcter estratègic en les quals ha intervingut com a mínim un participant important i que han estat encaminades a ampliar la mida de l'entitat; i fusions de caràcter defensiu entre les entitats més petites.

Aquest procés de concentració queda evidenciat en les dades següents: al 1997, el 43,6% dels actius de les entitats de crèdit pertanyin a les cinc majors entitats, mentre que aquesta xifra era del 34,9% al 1990.

Pel que fa al nombre d'oficines i nombre de treballadors s'ha observat una tendència oposada entre els bancs –que han reduït el nombre d'oficines i empleats com a resultat del procés d'adequació de la seva mida després de

les grans fusions- i les caixes d'estalvi i les cooperatives de crèdit –que han continuat amb la seva estratègia d'expansió geogràfica-.

Cal observar que la tendència general a Europa ha estat reduir la dimensió del sector bancari que es considera sobredimensionat.

Increment de la competència

- Aparició de nous canals

  Els canals bancaris tradicionals han començat a veure's amenaçats per una nova forma de banca amb un gran potencial de creixement: la banca a través de la xarxa telefònica i internet.

  Com a conseqüència de l'entrada d'aquestes noves entitats bancàries i de les seves estratègies comercials, especialment agressives en les polítiques de captació de passiu, s'ha introduït un nou factor de competència en el mercat bancari espanyol.

  Les entitats bancàries tradicionals, davant l'emergència d'aquest nou sector amb gran potencial de creixement, han iniciat també el procés d'incorporació de les noves tecnologies per la comercialització dels seus productes. Aquesta aposta de la banca tradicional per les noves modalitats de banca respon a un posicionament estratègic a llarg termini clarament relacionat amb la reducció d'estructura que el sector està duent a terme.

- Entrada d'entitats estrangeres

  Com ja s'ha indicat, l'entrada d'entitats estrangeres al sistema financer espanyol, i més concretament d'entitats de crèdit d'altres països de la Unió Europea, s'ha vist clarament beneficiada per la normativa vigent.

- Creixement de la desintermediació financera

  La competència també s'ha vist incrementada per un rellevant procés de desintermediació, és a dir, per la supressió d'intermediaris financers que permet la relació directa entre estalviadors i emissors d'actius financers.

Aquest rellevant increment de la competència, i la conseqüent caiguda dels marges financers, ha obligat al sector bancari tradicional a fer un important esforç per contenir les despeses d'explotació.

De l'activitat bancària tradicional a l'activitat bancària emprenedora

Un dels aspectes rellevants del procés de transformació experimentat pel sector bancari és l'evolució dels productes que aquest ofereix: en els darrers anys s'ha passat d'uns productes uniformes clàssics de l'activitat bancària clàssica a uns productes molt més especialitzats que responen a les necessitats concretes d'una clientela cada vegada més exigent i amb major cultura financera.

Els nous productes han portat al sector bancari a participar en els mercats financers i a canalitzar fluxos financers cap a inversions directes a sectors estratègics com les telecomunicacions i l'energia.

Aquests canvis s'han reflectit també en el compte de resultats del sector: d'una banda el marge financer, típic de l'activitat d'intermediació tradicional, s'ha reduït i de l'altra, han incrementat els ingressos per comissions obtingudes per la gestió dels productes de caire innovador.

Aquest increment dels ingressos per comissions dels nous productes s'ha vist reforçat per la política de repercussió al client dels costos dels serveis habituals prestats pels bancs (comissions per gestió de comptes corrents, per talons,...) amb l'objectiu de frenar la caiguda de marges.

Cal remarcar que la diversificació dels productes bancaris ha estat possible, en part, gràcies a la incorporació de noves tecnologies que n'ha facilitat la gestió.

5. CREACIÓ D'UN SISTEMA DE FINANÇAMENT SOCIAL EN EL MARC DE COMPETÈNCIA EXISTENT

Com ja hem indicat, el mercat financer espanyol es caracteritza per ser un mercat cada vegada més competitiu, alhora que disposa d'una xarxa d'oficines molt extensa.

Els principals factors que poden facilitar l'entrada d'un instrument financer socialment responsable en aquest mercat són:

Producte clarament diferenciat

Els clients del sector bancari són cada vegada més exigents i demanen una major diversificació dels productes per tal d'adequar-los al màxim a les seves necessitats.

Dins aquesta corrent de diversificació, la consideració de la responsabilitat social i mediambiental del sector empresarial -que ja ha començat a ser tinguda en compte de manera molt tímida per les entitats tradicionals- obre una nova porta en el negoci bancari.

Un sistema de finançament social ha d'oferir, per tant, un producte molt específic a una clientela determinada:

- Els prestataris són persones o institucions que es troben en una situació d'exclusió financera, és a dir, que no poden accedir al finançament dels bancs tradicionals. Aquests col.lectius són força heterogenis: immigrants, aturats, pobres,...

  En termes generals, les entitats financeres ètiques cobren uns interessos pels seus préstecs similars als que es poden trobar a les entitats tradicionals.

- Els estalviadors són persones preocupades per aconseguir una mínima coherència entre els seus valors personals i la seva actuació diària. Aquestes persones no busquen només un rendiment financer sinó que també es preocupen pel rendiment social dels seus estalvis.

  En termes generals, les entitats financeres ètiques paguen als seus estalviadors uns interessos lleugerament inferiors als que ofereixen les entitats tradicionals.

Així, un sistema de finançament social és el responsable de posar en contacte a estalviadors i prestataris que persegueixen uns mateixos objectius socials i mediambientals.

Encara que a Catalunya existeixen algunes iniciatives financeres de caràcter social, aquestes són insuficients per cobrir el conjunt de necessitats existents al nostre país i donar resposta a les demandes d'aquesta tipologia d'estalviadors i de prestataris.

En aquesta mateixa línia d'actuació, les entitats financeres ètiques ofereixen transparència informativa i trenquen, sempre que és possible, l'estès secret bancari.

Utilització dels nous canals de distribució

En termes generals, les entitats financeres ètiques compten amb un volum de negoci més modest que les entitats tradicionals i això els dificulta poder mantenir una xarxa extensa de sucursals.

D'altra banda, i com ja hem indicat, la reducció de les despeses d'explotació és essencial per tal de poder competir en condicions d'igualtat en el mercat bancari espanyol.

Per tal de solucionar aquesta qüestió, les entitats financeres ètiques opten majoritàriament pels nous canals de distribució bancària que permeten accedir a un gran nombre de clients amb uns costos molt menors.

Els canals més habituals són:

- Banca telefònica
- Banca per internet
- Banca electrònica

Relació de cooperació amb les entitats tradicionals

L'experiència europea ens indica que la primera reacció de la banca convencional a l'aparició d'una entitat financera ètica és d'indiferència. Un cop superada aquesta primera etapa la relació entre bancs ètics i bancs tradicionals sol ser una relació de cohabitació i diàleg.

Aquesta relació és possible perquè, en gran mesura, uns i altres operen en mercats diferents i, per tant, no es veuen com a autèntics competidors.

Establir una relació de cooperació amb la banca convencional, i especialment amb les caixes d'estalvi, és bàsic per tal d'aconseguir consolidar una iniciativa financera de caràcter social a Catalunya.

Un sistema de finançament social català necessitarà el suport de la banca convencional en temes com la banca electrònica, ja que difícilment es podrà permetre, en els seus inicis, mantenir una extensa xarxa de caixers automàtics.

Però aquesta relació de cooperació també pot ser positiva pels bancs convencionals ja que una entitat financera ètica sovint és pionera en l'entrada a nous segments de mercat on lentament acabaran entrant els bancs convencionals.

6. BIBLIOGRAFIA

Albareda, L. "Observatorio de los fondos de inversión éticos, ecológicos y solidarios en España 2001". Instituto Persona, Empresa y Sociedad (IPES) de ESADE, 2002.

Balagué A., Parcerisa J. "Les seccions de crèdit de les cooperatives agràries de Catalunya. Exercici 2000". Associació de Seccions de Crèdit, 2002.

Banc Central Europeu "El Banco Central Europeo", 2001.

Banc Central Europeu. "Informe Anual del Banco Central Europeo", 2001.

Banc Central Europeu. Boletín Mensual del Banco Central Europeo. "El sector bancario en el área del euro: características estructurales y tendencias". Abril 1999.

Banc Central Europeu. Boletín Mensual del Banco Central Europeo. "Los balances de las Instituciones Financieras Monetarias de la zona del euro a pricipios de 1999". Agost 1999.

Banco de España "Informe Anual del Banco de España", 2000, 2001.

Cooperatives Agràries de Catalunya "Memòria de la Federació 2000"

Cooperatives Agràries de Catalunya "Memòria de la Federació 2001"

FETS "La banca ètica. Molt més que diners". Editat per Grup Aqüeni, 2001.

FETS "La banca ética. Mucho más que dinero". Icaria, 2002.

González R., Ahijado M. "El Banco Central Europeo y la política monetaria común", Ediciones Pirámide, 1999.

Institut d'Estadística de Catalunya. "Anuari Estadístic de Catalunya", 2001, 2002.

Rodríguez Sáiz L., Parejo J.A., Cuervo A., Calvo A. "Manual del sistema financiero español", Ariel, 2000.

Tamames, R. "Introducción a la economia española", Alianza Editorial, 1994.

Unión Nacional de Cooperativas de Crédito, "Banca Cooperativa. Entorno financiero y proyección social", UNACC, 2001.

Vidal, M. "Introducció a les institucions financers", Eumo Editorial, 1996.

VVAA. "Estructura económica de España", Editorial AC, 1998.

VVAA. "L'Economia catalana davant del canvi de segle", Generalitat de Catalunya, BBV, 1994.

Webs

Banc Central Europeu
http://www.ecb.int/

Banco de España
http://www.bde.es/

Consejo Económico y Social
http://www.ces.es/

Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya
http://www.cooperativesagraries.com/

Generalitat de Catalunya
http://www.gencat.net/

Instituto Nacional de Estadísitica
http://www.ine.es/

Parlament de Catalunya
http://parlament-cat.es/

FUNDACIO IAJM
1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

III.II ENTORN LEGAL DE LES ENTITATS DE CRÈDIT

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona
xarxa de municipis
Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

© Enric Llacay

Maig de 2003

INDEX TEMÀTIC

1. Les Entitats de Crèdit

1.1. Concepte i classificació

1.2. Els Bancs

1.3. Les Caixes d'Estalvis

1.3.1. Definició
1.3.2. Limitacions legals a l'obra social de les Caixes
1.3.3. Tendències vers la privatització de les Caixes
1.3.3.1. Canvis legislatius introduïts
1.3.3.2. L'emissió de quotes participatives

1.4. Les Cooperatives de Crèdit

1.4.1. Definició
1.4.2. Doble naturalesa jurídica de les cooperatives de crèdit
1.4.3. Classificació de les Cooperatives de Crèdit
1.4.4. Els òrgans de govern de les Cooperatives de Crèdit
1.4.5. Aplicació dels Resultats de les Cooperatives de Crèdit

1.5. Els Establiments Financers de Crèdit

1.5.1. Definició i activitats
1.5.2. Limitacions a la capacitat operativa dels EFC

1.6. Altres Sistemes d'Estalvi i Crèdit

1.6.1. Les Seccions de Crèdit de les Cooperatives
1.6.1.1.Definició i funcions
1.6.1.2.Manca de personalitat jurídica pròpia i limitacions de l'activitat
1.6.1.3. Normes d'assignació d'actiu i passiu de la Cooperativa a la Secció de Crèdit
1.6.1.4. Normes reguladores de les condicions financeres de les operacions passives de les Seccions de Crèdit
1.6.1.5. Normes reguladores de les operacions actives de les Seccions de Crèdit
1.6.1.6. El concepte d'unitat de risc
1.6.1.7. Creació de Cooperatives de Crèdit a partir d'escissions de Seccions de Crèdit

1.6.2. Les Cooperatives de Serveis Financers

2. L'Exercici de l'Activitat Financera

2.1. Autorització i Reserva de Denominació

2.2. Activitats Reservades a les Entitats de Crèdit

2.3. Reserva d'Inscripció Registral

2.4. Règim de Responsabilitats i Sancions

3. Creació d'Entitats de Crèdit

3.1. Els Bancs

3.1.1. Competència per a l'Autorització
3.1.2. Requisits necessaris per a l'exercici de l'activitat
3.1.3. Sol·licitud de Creació
3.1.4. Requisits de la Sol·licitud d'Autorització
3.1.5. Resolució de la Sol·licitud
3.1.6. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats
3.1.7. Limitacions temporals a l'activitat dels nous bancs

3.2. Les Caixes d'Estalvis

3.2.1. Competència per a l'Autorització
3.2.2. Requisits necessaris per a l'exercici de l'activitat
3.2.3. Sol·licitud de Creació
3.2.4. Requisits de la Sol·licitud d'Autorització
3.2.5. Resolució de la Sol·licitud
3.2.6. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats
3.2.7. Limitacions temporals a l'activitat de les noves Caixes d'Estalvis

3.3. Les Cooperatives de Crèdit

3.3.1. Competència per a l'Autorització
3.3.2. Requisits necessaris per a l'exercici de l'activitat
3.3.3. Sol·licitud de Creació
3.3.4. Requisits de la Sol·licitud d'Autorització
3.3.5. Resolució de la Sol·licitud
3.3.6. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats
3.3.7. Limitacions temporals a l'activitat de les noves Cooperatives de Crèdit

3.4. Els Establiments Financers de Crèdit

3.4.1. Competència per a l'autorització
3.4.2. Requisits per a l'exercici de l'activitat
3.4.3. Requisits de la sol·licitud d'Autorització
3.4.4. Resolució de la sol·licitud d'autorització
3.4.5. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats

4. Obertura de noves sucursals d'entitats de crèdit en l'àmbit de la Unió Europea

4.1. Obertura de sucursals d'entitats de crèdit espanyoles en territori de l'Estat

4.2. Obertura de sucursals d'entitats de crèdit espanyoles en altres països de la Unió Europea

4.3. Obertura de sucursals d'entitats de crèdit d'Estats membres de la Unió Europea a Espanya

5. Adquisició de participació significativa

5.1. Concepte

5.2. Règim d'informació prèvia al Banc d'Espanya

5.3. La definició de grup

5.4. Oposició a la notificació d'adquisició

5.5. Nul·litat de l'adquisició

6. Els Recursos Propis de les Entitats de Crèdit

6.1. Concepte i composició

6.1.1. Recursos Propis Bàsics
6.1.2. Recursos Propis Secundaris

6.2. Capital Social i Fons de Dotació

6.2.1. Bancs
6.2.2. Caixes d'Estalvi
6.2.3. Cooperatives de Crèdit
6.2.3.1. Capital social mínim
6.2.3.2. Les aportacions socials
6.2.4. Establiments Financers de Crèdit

7. Coeficients i Normes de Control i Solvència del Sistema Financer

7.1. El Coeficient de Garantia o Solvència

7.1.1. Concepte i marc regulador
7.1.2. Nivell i exigència del Coeficient de Solvència
7.1.3. Àmbit d'aplicació
7.1.4. Grups d'entitats financeres consolidables
7.1.5. Deduccions practicades als recursos propis
7.1.6. Els Actius de Risc i la seva ponderació
7.1.6.1. Actius amb ponderació nul·la
7.1.6.2. Actius amb ponderació ≥ 20%
7.1.6.3. Actius amb ponderació ≥ 50%
7.1.6.4. Actius amb ponderació del 100%
7.1.6.5. Actius amb ponderació del 100% o menor, si s'escau
7.1.6.6. Actius amb doble ponderació
7.1.6.7. Ponderació en funció de la naturalesa del garant

7.2. El Coeficient Legal de Caixa

7.2.1. Concepte
7.2.2. Àmbit d'aplicació
7.2.3. Base de càlcul del coeficient legal de caixa
7.2.4. Nivell del coeficient Legal de caixa
7.2.5. Tipologia de passius a efectes del càlcul del coeficient

7.2.5.1. Passius inclosos en la base de reserves als que s'aplica un coeficient del 0%
7.2.5.2. Passius inclosos en la base de reserves als que s'aplica un coeficient del 2%
7.2.5.3. Passius exclosos de la base de reserves
7.2.6. Període de còmput del coeficient legal de caixa
7.2.7. Incompliment de les obligacions de reserves mínimes

7.3. Normes addicionals de solvència

7.3.1. Límits als grans riscs
7.3.2. Límits a les immobilitzacions materials
7.3.3. Risc de Canvi
7.3.4. Riscs lligats a la cartera de valors de negociació
7.3.5. Règim de distribució de beneficis
7.3.6. Provisions per risc d'insolvència
7.3.6.1. Actius dubtosos per morositat
7.3.6.2. Actius dubtosos per raons diferents a la morositat
7.3.6.3. Actius de molt dubtós cobrament
7.3.7. Fons de provisió per a la cobertura estadística d'insolvències
7.3.8. Provisions per risc - país

7.4. El Fons de Garantia de Dipòsits
7.4.1. Concepte
7.4.2. El concepte de dipòsit garantit
7.4.3. Les aportacions als Fons de Garantia de Dipòsits
7.4.4. Límit garantit dels dipòsits pel FGD
7.4.5. Quan es fan efectives les compensacions del FGD

8. Transparència de les operacions i protecció dels clients de les entitats de crèdit

8.1. El deure de confidencialitat i el secret professional

8.2. Protecció de drets dels clients de les entitats de crèdit

8.2.1. Introducció
8.2.2. Publicitat de les operacions, productes i serveis financers
8.2.3. Informació sobre tipus d'interès i comissions
8.2.3.1. Normes referides als tipus d'interès
8.2.3.2. Normes sobre el tipus d'interès efectiu
8.2.3.3. Normes referides al cost efectiu de les operacions actives
8.2.3.4. Normes referides al cost efectiu de les operacions passives
8.2.3.5. Normes referides a les comissions i despeses
8.2.3.6. Normes referides als documents periòdics de liquidació
8.2.3.7. Normes referides als tipus d'interès preferencial

8.2.3.8. Normes referides al tipus d'interès de descobert i els excedits en comptes de crèdit
8.2.3.9. Normes referides a les dates de valoració dels càrrecs i abonaments en comptes d'actiu i de passiu

8.2.4. Normes referides als documents contractuals
8.2.5. Normes referides a la publicació dels tipus de canvi
8.2.6. Taulell d'Anuncis
8.2.7. Normes específiques sobre condicions financeres dels préstecs hipotecaris
8.2.7.1. Normativa aplicable
8.2.7.2. Àmbit d'aplicació
8.2.7.3. Entitats Financeres que participen en el Mercat Hipotecari
8.2.7.4. Obligacions d'informació prèvia al sol·licitant
8.2.7.5. Finalitat del préstec hipotecari i limitacions al préstec garantit amb hipoteca
8.2.7.6. Concessió d'avals bancaris de garantia hipotecaria
8.2.7.7. Restriccions a l'emissió de títols hipotecaris
8.2.7.8. Oferta vinculant i document contractual
8.2.7.9. Transparència de les condicions financeres dels préstecs hipotecaris

8.2.8. Normes específiques sobre condicions financeres dels crèdits al consum
8.2.8.1. Normativa aplicable
8.2.8.2. Àmbit d'aplicació
8.2.8.3. Forma i contingut dels contractes
8.2.8.4. Oferta vinculant
8.2.8.5. Contractes vinculats a l'obtenció d'un crèdit
8.2.8.6. Modificació del cost total del crèdit

8.3. Normes de Control sobre Comptabilitat i Estats Financers
8.3.1. Normativa
8.3.2. Àmbit d'aplicació
8.3.3. Principis generals i normes comptables
8.3.4. Tractament comptable del risc
8.3.5. Normes sobre la presentació dels estats financers

9. Competències de la Generalitat de Catalunya en matèria d'entitats de crèdit

9.1. El marc competencial de la Generalitat

9.2. Competències de la Generalitat en Caixes d'Estalvis

9.2.1. El marc normatiu

9.2.2. Desenvolupament de les competències de la Generalitat sobre Caixes d'Estalvis

9.2.1.1. Àmbit d'aplicació

9.2.1.2. El Protectorat de la Generalitat

9.2.1.3. Creació, fusió, escissió i registre

9.2.1.4. El Registre de Caixes d'Estalvis de Catalunya

9.2.1.5. Estatuts i normes de govern

9.2.1.6. Control dels Coeficients, inversions i expansió

9.2.1.7. Aprovació d'excedents i la seva distribució

9.2.1.8. Obligacions d'Informació a la Generalitat

9.2.1.9. Inspecció, sancions i intervenció

9.2.1.10. Suspensió dels òrgans de govern de les Caixes

9.3. Competències sobre Cooperatives de Crèdit

9.3.1. El marc competencial i la legislació d'aplicació

9.3.2. Desenvolupament de les competències de la Generalitat sobre Cooperatives de Crèdit

9.3.2.1. Definició de les Cooperatives de Crèdit a la Llei 18/2002, de Cooperatives

9.3.2.2. Objecte i requisits de les Cooperatives de Crèdit a la Llei 18/2002, de Cooperatives

9.3.2.3. Creació, fusió, qualificació i registre

9.3.2.4. Estatuts i normes de govern

9.3.2.5. Control de l'activitat crediticia i de gestió i aprovació de l'aplicació dels resultats

9.3.2.3. Creació, fusió, qualificació i registre

9.3.2.4. Estatuts i normes de govern

9.3.2.5. Control de l'activitat crediticia i de gestió i aprovació de l'aplicació dels resultats

9.3.2.6. Aprovació d'excedents i la seva distribució

9.3.2.7. Obligacions d'Informació a la Generalitat

9.3.2.8. Inspecció i sancions

9.3.2.9. Publicitat

10. Banca electrònica i per internet

10.1. El marc normatiu

10.2. Normes de transparència i protecció dels drets del consumidor i l'usuari de banca sobre utilització d'internet i banca telefònica

10.2.1. Identificació de l'entitat de crèdit a Internet
10.2.2. Publicació de tarifes i normes de valoració
10.2.3. Normes sobre publicitat a Internet
10.2.4. Contractació per via electrònica
10.2.5. LLiurament de documents contractuals i de tarifes de comissions i normes de valoració i ofertes vinculants
10.2.6. Obligacions d'informació per les entitats que treballin exclusivament en règim de banca telefònica

11. Bibliografia

11.1. Legislació estatal

11.2. Circulars del banc d'espanya

11.3. Legislació catalana

11.4. Bibliografia general

12. Annexos

Annex 1
Límits sobre valoració de càrrecs i abonaments en comptes actius i passius, en comptes corrents, de crèdit i llibretes d'estalvi, de conformitat amb el que disposa l'Annex IV de la CBE 8/1990.

Annex 2
Detall sobre la definició i la fórmula de càlcul dels tipus de referència anteriorment esmentats, de conformitat amb el que disposa l'Annex VIII de la CBE 8/1990.

Annex 3
Regles per al càlcul i la publicació del tipus d'interès, cost o rendiment efectiu, de conformitat amb el que disposa l'Annex V de la CBE 8/1990.

1. LES ENTITATS DE CRÈDIT

1.1. CONCEPTE I CLASSIFICACIÓ

L'article 1.1) del Reial Decret Legislatiu 1298/1986, de 28 de juny, d'Adaptació del Dret Vigent en Matèria d'Entitats de Crèdit al de les Comunitats Europees, redactat per Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, les defineix, d'acord amb el que disposa la Directiva 77/780 de la Unió Europea, de 12 de desembre, com *"tota Empresa que tingui com activitat típica i habitual rebre fons del públic en forma de dipòsit, préstec, cessió temporal d'actius financers o altres anàlogues que portin aparellada l'obligació de la seva restitució, aplicant-los per compte propi a la concessió de crèdits o operacions d'anàloga naturalesa".*

Per altra banda, l'article 1.2) del RDL 1298/1986, redactat per Llei 3/1994, de 14 d'abril, d'Adaptació de la Legislació Espanyola en Matèria d'Entitats de Crèdit a la Segona Directiva de Coordinació Bancària de la Unió Europea, classifica les entitats de crèdit en els següents grups:

a) L'Institut de Crèdit Oficial.
b) Els Bancs.
c) Les Caixes d'Estalvi i la Confederació Espanyola de Caixes d'Estalvi.
d) Les Cooperatives de Crèdit.

El mateix article 1.2) estableix, en el seu darrer paràgraf, que conservaran igualment la condició d'entitats de crèdit, fins el 31 de desembre de 1996, les societats de crèdit hipotecari, les entitats de finançament, les societats d'arrendament financer i les societats mediadores del mercat del diner.

Aquestes entitats, englobades dins el concepte general d'Entitats de Crèdit d'Àmbit Operatiu Limitat (ECAOL) i que havien estat creades en virtut del Reial Decret 771/1989, de 23 de juny, eren les antecessores dels anomenats Establiments Financers de Crèdit, posteriorment regulats en els seus aspectes bàsics per Disposició Addicional Primera la Llei 3/1994, de 14 d'abril, d'Adaptació de la Legislació Espanyola en Matèria d'Entitats de Crèdit a la Segona Directiva de Coordinació Bancària de la Unió Europea, i desenvolupats més tard pel Reial Decret 692/1996, de 26 d'abril, de Règim Jurídic dels Establiments Financers de Crèdit.

1.2. ELS BANCS

Per definir a la banca privada, podem acudir, en primer terme a l'article 37 de la Llei d'Ordenació Bancària de 1946, de 31 de desembre, que estableix que:

"Exerceixen el comerç de la Banca aquelles persones naturals o jurídiques que, de manera habitual i ànim de lucre, reben del públic, en forma de dipòsit irregular o en d'altres anàlogues, fons que apliquen per compte propi a operacions actives de crèdit i altres inversions, de conformitat amb les Lleis i els usos mercantils, prestant, a més a més, per regla general, als seus clients serveis de gir, transferència, custòdia, mediació i altres en relació amb els anteriors, propis de la comissió mercantil".

1.3. LES CAIXES D'ESTALVIS

1.3.1. Definició

Les Caixes d'Estalvi, són entitats de crèdit que tenen una finalitat benèfica i social i l'exempció d'ànim de lucre ja definida en l'article 2 de l'Estatut de les Caixes Generals d'Estalvi Popular, de 14 de març de 1933, quan fixava que:

"S'entendrà per Caixes generals d'Estalvi Popular, les institucions de Patronat oficial o privat exemptes de lucre mercantil: no dependents de cap altra empresa, regides per Juntes o Consells d'actuació gratuïta i dedicades a l'administració de dipòsits de primer grau, amb el propòsit d'invertir els productes, si en tinguessin, després de descomptades les despeses generals, en constituir reserves, sanejar l'Actiu , estimular els impositors i realitzar obres socials i benèfiques".

D'aquesta definició, se'n poden extreure varies característiques fonamentals de les Caixes d'Estalvis:

a) La seva autonomia o independència respecte d'altres entitats, la qual cosa ve reflectida pel fet que no tinguin capital ni emetin "títols de propietat", amb la lògica polèmica entre les Caixes i els bancs, atès que aquests no poden comprar caixes però si al contrari.
b) Absència d'ànim de lucre i desplaçament de la noció de la idea de "beneficis econòmics" per la de "beneficis socials".
c) Naturalesa benèfico-social de les Caixes.

1.3.2. Limitacions legals a l'obra social de les Caixes

L'obra benèfico-social de les caixes d'estalvi, tot i que constitueix l'eix diferenciador clau d'aquestes entitats respecte els bancs, ha de realitzar-se en base als beneficis obtinguts, un cop sanejat l'Actiu i constituïdes reserves.

Aquest caràcter residual de l'obra social de les Caixes, va ser posteriorment refermat i intensificat en la legislació posterior, fruit de la primacia de les exigències de garanties financeres respecte els criteris socials establertes amb caràcter general per la normativa reguladora de les entitats de crèdit.

Es el cas del Reial Decret 2290/1977, de 27 d'agost, aprovat dins l'anomenada Reforma Fuentes Quintana, que en el seu article 22.1) s'estableix que *"Les Caixes d'Estalvis destinaran la totalitat dels excedents que (...) no hagin d'integrar les seves reserves, al finançament d'obres benèfico-socials pròpies o en col·laboració vers la sanitat pública la recerca, l'ensenyament i la cultura o els serveis d'assistència social i que els beneficis que d'aquestes se'n derivin s'extenguin especialment a l'àmbit regional d'actuació de la Caixa".*

En el mateix sentit i pel que fa a la vinculació íntegra dels excedents líquids de les Caixes d'Estalvis un cop deduïdes les reserves, a obres benèfico-socials, es situa l'Ordre Ministerial de 19 de juny de 1979 i les Circulars del Banc d'Espanya 1/81, de 9 de gener i 4/91, de 14 de juny.

Per últim destacarem la Llei 13/1985, de 2 de maig, de Coeficients d'Inversió, Recursos Propis i Obligacions d'Informació dels Intermediaris Financers, que vincula encara més la distribució de beneficis de les entitats de crèdit al compliment dels recursos propis mínims exigits i, per tant, fonamentalment a la constitució de reserves, amb la qual cosa l'obra benèfico-social segueix conservant el seu caràcter de destinació residual dels excedents un cop fetes aquestes constitucions i de funció complementària de la que és la seva activitat fonamental, que és la financera.

Així, l'article 10.4) de l'esmentada Llei estableix que *"Les Caixes d'Estalvis hauran de destinar a reserves o a fons de provisió no imputables a riscs específics, un 50%, com a mínim, dels seus excedents líquids ...".*

Per altra banda, l'article 10.5) fixa que *"El Ministeri d'Economia i Hisenda, a proposta del Banc d'Espanya i prèvia consulta amb les autoritats competents en la vigilància de l'obra benèfico-social de les Caixes d'Estalvis, podrà autoritzar, amb caràcter excepcional, l'aplicació de percentatges de dotació a reserves inferiors als que figuren en l'apartat anterior o, als que s'estableixin (...) quan la inversió o manteniment de les obres socials anteriorment autoritzades, pròpies o en col·laboració, no pogués ser atesa amb el fons per a l'obra benèfico-social...".*

1.3.3. Tendències vers la privatització de les Caixes

A partir de la integració d'Espanya a la Unió Europea, s'ha obert una etapa caracteritzada per la preocupació de les Caixes pels efectes de la liberalització del sector bancari i financer i per la confluència de dos fets molt significatius: per una banda, els intents de reduir al màxim els costos d'intermediació i, per l'altre, els processos de fusió, recolzats i fins i tot inspirats pels Governs Central i Autonòmics.

Per altra banda, en els darrers anys, en molts països de la Unió Europea (Gran Bretanya, Itàlia, Holanda, Dinamarca, Irlanda), s'observa una tendència vers la conversió de les caixes en societats anònimes.

En la mateixa línia, el propi Fons Monetari Internacional, en el seu informe sobre Espanya d'abril de 1999, aconsellava la privatització de les Caixes d'Estalvis espanyoles per tal que siguin *"les forces del mercat les que determinin l'estructura del sistema financer espanyol"*, en una clara al·lusió a la possibilitat de que les caixes d'estalvis comprin bancs, però que aquests no puguin adquirir caixes, atesa la seva manca de títols representatius del capital, i per aspectes com la forta competència de les Caixes en quant a la seva activitat crediticia o el seu paper creixent en la captació de dipòsits del sector privat.

1.3.3.1. Canvis legislatius introduïts

A Espanya, la Disposició Addicional Quarta del Reial Decret 1245/1995, de 14 de juliol, de Creació de Bancs, Activitat Transfronterera i Altres Qüestions relatives al Règim Jurídic de les Entitats de Crèdit, incorpora a la normativa espanyola allò ja recollit per les disposicions d'altres Estats membres de la UE, autoritzant a tota entitat de crèdit (caixes, cooperatives de crèdit o establiment financer de crèdit) a transformar-se en un banc, per la qual cosa hauran de complir-se tots els requisits fixats per a l'autorització d'un banc.

Pel que fa a la condició de disposar d'un capital social mínim de 18 milions d'euros, l'apartat d) de l'esmentada Disposició Addicional Quarta, estableix que s'entendrà que es compleix, sempre que la suma del patrimoni net resultant del seu balanç recent auditat i de les aportacions en efectiu assoleixin aquesta xifra, podent fins i tot dispensar de les limitacions temporals que s'exigeixen als bancs de nova creació.

En aquest punt, cal esmentar que la manca d'un criteri clar i definit sobre la naturalesa jurídica pública o privada de les Caixes d'Estalvis, ha estat i és font de nombroses controvèrsies interpretatives que tenen com a rerafons la tendència vers la privatització d'aquestes entitats de crèdit, polèmica que ha estat reforçada per la pròpia referència que fa l'article 2 de l'Estatut de 1933 a les Caixes com *"institucions de patronat oficial públic o privat"*, sense que la Llei 31/1985, de 2 d'agost, hagi clarificat pas aquesta qüestió cabdal.

La Sentència del Tribunal Constitucional de 22 de març de 1988, manté que aquestes entitats són unes *"institucions atípiques"* que no poden considerar-se estrictament com a fundacions de conformitat amb el que estableix l'article 34 de la Constitució, perquè ni la majoria dels seus recursos provenen dels seus fundadors ni els seus fins bàsics són actualment altres que els propis d'una entitat de crèdit.

Tanmateix al no ser corporacions ni associacions, només és possible enquadrar-les en el tercer tipus de persones jurídiques, les fundacions, a les que s'assemblen pel fet que no consisteixen en una associació de persones sinó de béns.

1.3.3.2. L'emissió de quotes participatives

El Reial Decret 664/1990, de 25 de maig, establia la possibilitat que les Caixes emetessin les anomenades quotes participatives, així com de retribuir-les lliurement amb els beneficis de lliure disposició.

L'article 1 definia les quotes participatives com a valors negociables nominatius emesos per les Caixes que, sense atorgar cap dret polític al seu titular, li confereixen els següents drets:

a) La participació en l'excedent de lliure disposició.
b) L'obtenció del reembossament del valor liquidatiu de les quotes en cas de liquidació de la Caixa d'Estalvis.
c) El de subscriure preferent quotes participatives en les noves emissions.

La introducció d'aquest instrument de finançament, ha d'entendre's com un nou intent per avançar vers la privatització de les Caixes d'Estalvis, tot i que el no atorgament de drets polítics als adquirents de les dites quotes participatives, n'han minvat l'atractiu i les ha fet, fins a la data, un instrument financer poc utilitzat.

Per altra banda, el fet que les quotes participatives es puguin retribuir amb els beneficis de lliure disposició, reforça encara més la tendència vers la reducció de del marge disponible per a ser destinat a l'obra benèfico-social de les Caixes i la consolidació de la seva vessant purament financera i crediticia, que les fa convergir progressivament amb les entitats bancàries.

1.4. LES COOPERATIVES DE CRÈDIT

1.4.1. Definició

Les Cooperatives de Crèdit són entitats regulades per la Llei 13/1989, de 26 de maig, que en el seu article 1.1) les defineix com "*societats l'objecte social de les quals és servir a les necessitats financeres dels seus socis i de tercers*" mitjançant l'exercici de les activitats pròpies de les entitats de crèdit, essent il·limitat el seu nombre de socis i assolint la responsabilitat d'aquells pels deutes socials només pel valor de les seves aportacions.

L'article 4 de la Llei 13/1989, estableix que les cooperatives de crèdit poden realitzar les mateixes operacions actives i passives que la resta d'entitats de crèdit amb el límit de que han d'atendre preferentment les necessitats dels seus socis i de que el conjunt de les operacions actives que es porten a terme amb tercers, no podrà assolir el 50% dels recursos totals de l'entitat, sense que es computin en aquest percentatge les operacions realitzades amb les socis de les cooperatives associades a la cooperativa de crèdit, les de col·locació dels excessos de tresoreria en el mercat interbancari, ni l'adquisició de valors i actius financers de renda fixa, efectuades per a la cobertura dels coeficients legals existents.

1.4.2. Doble naturalesa jurídica de les cooperatives de crèdit

En virtut de la seva naturalesa, són doncs institucions en les hi podem distingir un doble caràcter:

a) Són societats cooperatives i per tant sotmeses a la legislació general que regula aquelles i al règim fiscal que els hi és aplicable.
b) Són entitats de dipòsit i de crèdit.

1.4.3. Classificació de les Cooperatives de Crèdit

Les cooperatives de crèdit, poden classificar-se en dos grans grups:

a) Caixes Rurals o Cooperatives de Crèdit Agrícola
b) Cooperatives de Crèdit no agràries de caràcter industrial i urbà, que tenen el seu origen en associacions, gremis i cooperatives professionals.

1.4.4. Els òrgans de govern de les Cooperatives de Crèdit

D'acord amb el que estableix l'article 9 de la Llei 13/1989, de 26 de maig, i el Capítol Tercer del Reial Decret 84/1993, de 22 de gener, del Reglament que la desenvolupa, els òrgans de govern de les Cooperatives de Crèdit són l'Assemblea General i el Consell Rector.

A l'Assemblea, que és l'òrgan suprem de govern i de decisió de la cooperativa de crèdit, tal i com disposa l'article 9 de la Llei 13/1989, *"cada soci tindrà un vot"*, tot i que *"si els Estatuts ho preveuen, el vot dels socis podrà ser proporcional a les seves aportacions de capital, a l'activitat desenvolupada o al nombre de socis de les cooperatives associades"*.

En aquest cas, els Estatuts hauran de fixar amb claredat els criteris adoptats per establir aquesta proporcionalitat.

En tot cas, els límits de vots per soci, seran els que estableix l'article 7.3) de la Llei, això és:

a) L'import total de les aportacions de cada soci seran com a màxim d'un 20% per als que són persones jurídiques i del 2,5% per a les persones físiques.
b) En cap cas, les persones jurídiques que no tinguin la condició de Societat Cooperativa, podran posseir més del 50% del capital social.

Pel que fa al Consell Rector, direm que és l'òrgan encarregat de l'administració de la Cooperativa de Crèdit, d'acord amb les directrius emanades de l'Assemblea General.

El Consell Rector designa i contracta el Director General de la Cooperativa, que és l'encarregat d'exercir la direcció econòmico-financera de l'entitat i en pot acordar la seva destitució si s'escau.
Els estatuts podran preveure l'existència de Comissions Executives del Consell Rector (article 25 del Reial Decret 84/1993) així com d'un Comitè de Recursos (article 26), que assumirà, entre d'altres, les tasques de defensa del client, respecte les relacions crediticies amb els socis.

1.4.5. Aplicació dels Resultats de les Cooperatives de Crèdit

L'article 8 de la Llei 13/1989, estableix que els resultats que s'hagin obtingut al llarg de l'exercici, es destinaran, en primer lloc a la cobertura de les pèrdues dels exercicis anteriors, si s'escau, si aquestes no s'haguessin pogut absorbir amb càrrecs als seus propis recursos propis.

El saldo creditor restant del compte de resultats, constituirà l'excedent de l'exercici i, un cop deduïts els impostos els interessos al capital desemborsat, es repartirà de la manera següent:

a) A dotar el Fons de Reserva Obligatòria, de caire irrepartible i destinat a la consolidació i garantia d ela cooperativa de crèdit, almenys amb un 20%.
b) A la dotació del Fons d'Educació i Promoció, un 10% com a mínim.
c) La resta quedarà a voluntat de l'Assemblea General, que podrà distribuir-lo entre els socis, o bé destinar-lo al Fons de Reserva Voluntari o anàlegs.

1.5. ESTABLIMENTS FINANCERS DE CRÈDIT

1.5.1. Definició i activitats

Els establiments financers de crèdit (EFC), van ser regulats en quant els seus continguts i aspectes bàsics en la Disposició Addicional Primera de la Llei 3/1994, de 14 d'abril, d'Adaptació de la Legislació Espanyola en Matèria d'Entitats de Crèdit a la Segona Directiva de Coordinació Bancària de la Unió Europea, i desenvolupats posteriorment a nivell reglamentari amb el Reial Decret 692/1996, de 26 d'abril, de Règim Jurídic dels Establiments Financers de Crèdit.

L'article 1.1) del Reial Decret 692/1996, defineix els EFC com entitats de crèdit l'activitat principal del qual consisteixi en l'exercici d'una o vàries d'aquestes activitats:

a) Préstec i crèdit, incloent crèdit al consum, crèdit hipotecari i el finançament de transaccions internacionals.
b) Factoring amb o sense recurs i les activitats complementàries de la mateixa (informes comercials, comptabilització de deutors i, en general, qualsevol altra activitat que tendeixi a afavorir l'administració, avaluació, seguretat i finançament dels crèdits del tràfic mercantil que els hagin estat siguin cedits).
c) Les d'arrendament financer.
d) L'emissió i gestió de targetes de crèdit.
e) La comissió d'avals i garanties i subscripció de compromisos similars.

1.5.2. Limitacions a la capacitat operativa dels EFC

Els EFC han vist ampliada la seva capacitat operativa pel que fa a les seves possibilitats de diversificar les seves operacions d'Actiu respecte de la que disposaven les antecessores dels EFC, les antigues Entitats de Crèdit d'Àmbit Operatiu Limitat (ECAOL), creades a l'empara del Reial Decret 771/1989, de 23 de juny, tot i que se n'ha reduït l'abast de l'àmbit de les seves operacions de passiu, atès que els EFC no poden captar dipòsits de la clientela, mentre que les ECAOL, depenent del tipus d'entitats que fossin, podien captar-los a terminis superiors als 18 mesos des de 1985.

Així, l'article 2.1) del Reial Decret 692/1996, determina que els establiments financers de crèdit *"no podran captar fons reemborsables del públic en forma de dipòsit, préstec, cessió temporal d'actius financers o altres anàlegs, qualsevol que sigui el seu destí"*. Aquesta limitació permet exonerar els EFC de l'obligació d'adherir-se a un fons de garantia de dipòsits i justifica un menor nivell d'exigència pel que fa als requisits de l'exercici de l'activitat en relació amb establerts per la resta d'entitats de crèdit.

1.6. ALTRES SISTEMES D'ESTALVI I CRÈDIT

Tot i que no són considerades com a entitats de crèdit, considerem rellevant fer-ne un esment a les seves característiques bàsiques atesa la naturalesa econòmico-financera de les seves activitats.

1.6.1. Les Seccions de Crèdit de les Cooperatives

1.6.1.1. Definició i funcions

La Llei 6/1998, de 13 de maig, de Regulació del Funcionament de les Seccions de Crèdit de les Cooperatives, les defineix en el seu article 1.1) com *"les unitats econòmiques i comptables internes de les cooperatives"*, que tenen com a objecte, tal i com disposa l'article 1.2) de l'esmentada norma, algun dels fins següents:

a) Contribuir al finançament de les operacions de la cooperativa
b) Contribuir al finançament d'activitats dels socis propis vinculats a l'activitat de la cooperativa, o a les necessitats domèstiques dels socis i els adherits.
c) Gestionar de manera conjunta les disponibilitats líquides dels socis i dels adherits.

1.6.1.2. Manca de personalitat jurídica pròpia i limitacions de l'activitat

A la llum del que disposa l'article 1.3), de la Llei 6/1998, les Seccions de Crèdit de les Cooperatives no tenen personalitat jurídica independent d'aquestes i han de limitar la gestió d'operacions actives i passives al sí de la pròpia cooperativa, als socis i als adherits i als membres de la comunitat familiar afectes a l'activitat econòmica dels socis.

Per altra banda, els articles 5 a 7 de la Llei 6/1998, estableixen altres limitacions a l'activitat de les Seccions de Crèdit, com per exemple, que:

a) L'activitat de les Seccions de Crèdit no pot tenir una dimensió tal que constitueixi de fet, l'activitat principal de la cooperativa.
b) Les cooperatives amb Secció de Crèdit poden invertir en activitats de la cooperativa fins un límit màxim del 50% dels recursos de la Secció de Crèdit. D'aquest import global, es podran destinar a inversions d'immobilitzat una xifra no superior al 25% dels recursos de la Secció, percentatge que es pot incrementar fins un màxim del 50% mitjançant acord exprés adoptat per l'Assemblea pel vot favorable dels 2/3 dels assistents.
c) Els recursos de la Secció, no poden aplicar-se a la creació o finançament de societats o empreses que tinguin formes jurídiques diferents a les de la cooperativa, amb l'excepció de les Societats Agràries de Transformació o de qualsevol altra empresa de l'economia social.

1.6.1.3. Normes d'assignació d'actiu i passiu de la Cooperativa a la Secció de Crèdit

L'article 7.3) del vigent Decret 168/1985, de 13 de juny, pel qual s'aprova el Reglament per a l'aplicació de la Llei 1/1985, de 14 de gener, de regulació del funcionament de les seccions de crèdit de les cooperatives, estableix que:

a) Només poden assignar-se a l'actiu de la secció aquell immobilitzat que de forma inequívoca constitueixi per a aquesta un actiu funcional.
b) El capital i les reserves genèriques del conjunt de la cooperativa s'assignen a la secció de crèdit en la mateixa proporció respecte al seu immobilitzat que la relació existent en el conjunt de tota la cooperativa entre aquests mateixos comptes.

1.6.1.4. Normes reguladores de les condicions financeres de les operacions passives de les Seccions de Crèdit

L'article 8 del Decret 168/1985, estableix que les condicions financeres de les operacions passives (terminis, interessos...) seran objecte d'acords presos pel consell rector de la cooperativa o òrgan delegat, i constituiran tots ells un quadre general de condicions per a tot tipus d'operacions passives. Aquest quadre de condicions serà objecte de la publicitat suficient per tal que sigui conegut pels impositors.

1.6.1.5. Normes reguladores de les operacions actives de les Seccions de Crèdit

L'article 9.1) del Decret 168/1985, determina que la política d'operacions actives de les seccions de crèdit, haurà de ser aprovada per acord del consell rector de la cooperativa o en el seu defecte, de l'òrgan competent en la matèria.

Per altra banda, l'article 9.3), fixa que cada operació de crèdit que faci la secció, haurà d'ésser objecte d'acord del consell rector o òrgan delegat i necessitarà l'informe previ del director general.

En l'esmentat acord, s'haurà d'explicitar el tipus d'interès a aplicar, el qual no podrà ser inferior al cost total financer del passiu més el cost de transformació i el de les diverses amortitzacions, calculats percentualment.

Per últim cal assenyalar que, en virtut de l'article 9.2), també es consideren com operacions de crèdit les disposicions de recursos de la secció de crèdit en favor de la cooperativa i, en conseqüència, també hauran de ser degudament acordats pels òrgans rectors de la cooperativa.

Pel que fa a les operacions amb els socis, l'article 11 estableix una limitació específica i addicional a les establertes amb caràcter general en l'article 9 per a totes les operacions d'actiu realitzades per la secció

de crèdit, com és que els préstecs concedits als socis, es podran destinar a qualsevol finalitat que consideri oportuna el prestatari, llevat d'inversions en sectors productius aliens a l'activitat de la cooperativa.

Així mateix, l'article 7.3) de la Llei 6/1998, estableix a més a més que les *"cooperatives amb secció de crèdit, no poden instrumentar per mitjà de la secció de crèdit riscos de firma amb socis ni adherits"*.

1.6.1.6. El concepte d'unitat de risc

L'article 7.2) de la Llei 6/1998, fixa que:
"...les cooperatives amb secció de crèdit tenen limitat el volum d'operacions de risc a un sol soci, adherit o a un grup de socis que per llur especial vinculació mútua constitueixin una unitat de risc".

En aquest punt, l'article 12.1) del Decret 168/1985, estableix en la seva part no derogada que:
"es considerarà que formen una unitat de risc els prestataris que tinguin relació d'afinitat o consanguinitat en primer grau, així com aquells que conjuntament destinin els préstecs rebuts a la mateixa aplicació, o aportin la mateixa garantia. Quan dues o més persones no constitueixin realment, per la seva independència econòmica o altre motiu, una unitat de risc, es podrà fer excepció a la regla de parentiu que aquí s'estableix".

1.6.1.7. Creació de Cooperatives de Crèdit a partir d'escissions de Seccions de Crèdit

L'article 30.1.a) del Reial Decret 84/1993, de 22 de gener, del Reglament de les Cooperatives de Crèdit, estableix la possibilitat de crear una cooperativa de crèdit a partir de l'escissió d'una Secció de crèdit d'una Cooperativa.

Així, podem llegir que: *"Estan sotmeses al requisit d'autorització prèvia, aquelles escissions (...) que afectin les cooperatives de crèdit (...) que tinguin per objecte promoure una cooperativa de crèdit, (...) a partir (...) d'una secció crediticia de cooperatives d'altres classes..."*.

Per altra banda, l'article 3.3) del mateix Reial Decret 84/1993 disposa que *"quan l'entitat es constitueixi a partir de l'escissió d'una secció de crèdit, incorporarà al capital social la part dels Fons de Reserva, obligatoris i voluntaris, que en l'escriptura de constitució s'atribueixi a la secció escindida, sempre que ho permeti la legislació cooperativa aplicable"*.

1.6.2. Les Cooperatives de Serveis Financers

Les Cooperatives de Serveis Financers, són cooperatives de primer grau constituïdes a l'empara del que disposa l'article 113 de la Llei 18/2002, de 5 de juliol, de Cooperatives, que en el seu paràgraf primer estableix que:

"Són cooperatives de serveis les que associen persones físiques o jurídiques que són titulars d'explotacions industrials o de serveis i professionals o artistes que exerceixen llur activitat per compte propi. Les cooperatives de serveis tenen per objecte la prestació de subministraments i serveis i l'execució d'operacions destinades al millorament econòmic i tècnic de les activitats professionals o de les explotacions de llurs socis".

D'aquesta manera, una Cooperativa de Serveis Financers només poden oferir serveis financers als socis de serveis de la mateixa que ho sol·licitin i que compleixin els requisits establerts per a l'accés a aquest tipus d'instruments, que tal i com estableix clarament l'esmentat article 113.1) han de ser *"persones físiques o jurídiques que són titulars d'explotacions industrials o de serveis i professionals o artistes que exerceixen llur activitat per compte propi"*.

2. L'EXERCICI DE L'ACTIVITAT FINANCERA

La Llei 26/1988, de 29 de juliol (BOE de 30-7), de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, estableix en els articles 28 a 30 del seu Títol Segon, les normes que regulen l'exercici d'activitats i l'ús de denominacions reservades a les entitats de crèdit.

2.1. AUTORITZACIÓ I RESERVA DE DENOMINACIÓ

Així l'article 28.1) estableix que: *"Sens perjudici del que preveu el Títol V, cap persona física o jurídica, nacional o estrangera, podrà, sense haver obtingut la preceptiva autorització i trobar-se inscrita en els corresponents registres, exercir en el territori espanyol les activitats legalment reservades a les entitats de crèdit o utilitzar les denominacions genèriques que li siguin pròpies o altres que puguin induir a confusió amb elles".*

2.2. ACTIVITATS RESERVADES A LES ENTITATS DE CRÈDIT

L'article 28.2, defineix quines són, en concret, les activitats reservades a les entitats de crèdit:

a) L'activitat definida en l'apartat 1.1) de l'anteriorment referit Reial Decret Legislatiu 1298/1986, de 28 de juny; això és "rebre fons del públic en forma de dipòsit, préstec, cessió temporal d'actius financers o altres anàlogues que duguin aparellada l'obligació de la seva restitució, aplicant-los per compte propi a la concessió de crèdits o operacions d'anàloga naturalesa".
b) La captació de fons reemborsables del públic, qualsevol que sigui el seu destí, en forma de dipòsit, préstec, cessió temporal d'actius financers o altres anàlogues que no estiguin subjectes a les normes d'ordenació i disciplina del mercat de valors.

2.3. RESERVA D'INSCRIPCIÓ REGISTRAL

Per altra banda, a l'article 30 es determina que el Registre Mercantil i els altres registres públics no inscriuran aquelles entitats l'activitat, objecte social o denominació de les quals siguin contraries al que disposa l'article 28, en el benentès que, cas que les dites inscripcions s'haguessin portat a terme, seran considerades nul·les de ple dret.

2.4. RÈGIM DE RESPONSABILITATS I SANCIONS

Finalment, l'article 29 fixa que totes aquelles persones o entitats que infringeixin el que disposa l'article anterior, seran requerides pel Banc d'Espanya a cessar immediatament amb les seves activitats i s'exposaran a un règim de sancions econòmiques, sens perjudici de les responsabilitats penals que poguessin ser exigibles.

3. LA CREACIÓ D'ENTITATS DE CRÈDIT

3.1. BANCS

3.1.1. Competència per a l'Autorització

L'article 1.1) del Reial Decret 1245/1995, de 14 de juliol, de Creació de Bancs, Activitat Transfronterera i Altres Qüestions Relatives al Règim Jurídic de les Entitats de Crèdit estableix que l'autorització per a la creació de noves entitats bancàries correspon al Ministre d'Economia i Hisenda, previ informe del Banc d'Espanya.

3.1.2. Requisits necessaris per a l'exercici de l'activitat

Els requisits exigits per exercir l'activitat bancària estan definits a l'article 2.1) i són els següents:

a) Revestir la forma de societat anònima constituïda pel procediment de fundació simultània i de durada indefinida.
b) Tenir un capital social inicial no inferior a 18 milions d'Euros, íntegrament desembors at en efectiu i representat per accions nominatives.
c) Limitar estatutàriament l'objectiu social a les activitats pròpies d'una entitat de crèdit.
d) Que els accionistes titulars de participacions significatives siguin idonis.
e) No reservar als fundadors cap avantatge ni remuneració especial.
f) Comptar amb un Consell d'Administració format com a mínim per cinc membres de reconeguda honorabilitat comercial i professional, amb els coneixements i l'experiència adequats per a l'exercici de les seves funcions. Aquestes condicions les han de tenir també les persones que ostentin el càrrec de director general de l'entitat.
g) Disposar d'una bona organització administrativa i comptable, així com amb procediments de control intern que garanteixin la gestió sana i prudent de l'entitat.
h) Tenir el domicili social, així com la direcció i administració efectives en el territori nacional.

L'article 2.3) especifica que es considerarà que tenen els coneixements i l'experiència requerits per a l'exercici de les seves funcions com a membres dels Consells d'Administració o com a directors generals d'entitats bancàries, aquells que hagin exercit durant un termini no inferior als 5 anys, funcions d'alta administració, direcció, control o assessorament d'entitats financeres o funcions de responsabilitat similar en altres entitats públiques o privades de dimensions, almenys anàlogues a les de l'entitat que es pretengui crear.

3.1.3. Sol·licitud de Creació

L'article 3 estableix que la sol·licitud de creació d'un nou banc s'haurà de presentar a la Direcció General del Tresor i Política Financera del Ministeri d'Economia i Hisenda.

3.1.4. Requisits de la Sol·licitud d'Autorització

L'article 3, estableix que la sol·licitud de creació d'un nou banc s'ha de presentar acompanyada dels següents documents:

a) Projecte d'estatuts socials, acompanyats de certificació registral negativa de la denominació social proposada.
b) Programa d'activitats, en el que haurà de constar-hi el tipus d'operacions a realitzar, l'organització administrativa i comptable i els procediments de control intern.
c) Relació de socis que han de constituir la societat, amb indicació de les seves participacions en el capital social.
   Si es tracta de socis que tinguin la consideració de persones jurídiques, s'indicaran les participacions que representin un percentatge superior al 5% del capital social de l'entitat.
   Si es tracta de socis que hagin de tenir una participació significativa, s'inclouran els comptes anuals i informació de gestió, amb els informes d'auditoria, si n'hi hagués, dels dos darrers exercicis, la composició dels seus òrgans d'administració i l'estructura detallada del grup al que eventualment pertanyi.
d) Relació de persones que hagin d'integrar el primer Consell d'Administració i d'aquelles que hagin d'exercir com a directors generals o assimilats, amb informació detallada sobre la seva trajectòria i activitat professional.
e) Justificació d'haver constituït en el Banc d'Espanya, en metàl·lic o en deute públic, un dipòsit equivalent al 20% dels 18 milions d'Euros de capital social mínim inicial (això és, 3,6 milions d'Euros).

3.1.5. Resolució de la Sol·licitud

L'article 1.2) determina que la sol·licitud per a la creació d'una entitat bancària haurà de ser resolta dintre dels 6 mesos següents als de la seva recepció en la Direcció General del Tresor i Política financera, o al moment en que es completi la documentació exigible i, en tot cas, dins els 12 mesos següents a la seva recepció. Quan la sol·licitud no sigui resolta en el termini anteriorment previst, s'entendrà que ha estat desestimada.

3.1.6. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats

L'article 5.1) estableix un cop autoritzada la creació d'un banc en el termini d'un any des de la seva notificació, els promotors hauran d'atorgar l'oportuna escriptura pública de constitució de la societat, inscriure-la en el Registre Mercantil i posteriorment en el Registre Especial del Banc d'Espanya i iniciar les seves operacions.

3.1.7. Limitacions temporals a l'activitat dels nous bancs

L'article 6 determina que els bancs de nova creació, restaran subjectes temporalment a les següents limitacions:

Durant els 3 primers exercicis a partir de l'inici de les seves activitats

No podran repartir dividends, havent de destinar la totalitat dels seus beneficis de lliure disposició a reserves, llevat que ho autoritzi el Banc d'Espanya prenent en consideració la situació financera de l'entitat i en particular a que la mateixa compleixi les seves obligacions de solvència.

Durant els 5 primers anys a partir de l'inici de les seves activitats

a) No podran directament o indirecta, concedir crèdits, préstecs o avals de cap mena en favor dels seus socis, consellers i alts càrrecs de les entitats, ni en favor dels seus familiars de primer grau o le societats en que, els uns o els altres, tinguin participacions accionarials superiors al 15% o de quins Consells d'Administració en formin part. Tractant-se d'accionistes persones jurídiques que pertanyin al seu grup econòmic, s'inclouen en aquesta prohibició totes les empreses que hi pertanyen. Aquesta darrera restricció no s'aplicarà a les operacions amb entitats de crèdit.
b) Una societat o grup no podrà tenir, directament o indirecta, més del 20% del capital del banc o exercir el control d'aquest.
c) La transmisibilitat inter-vius de les accions i el seu gravamen o pignoració, estaran condicionats a la prèvia autorització del Banc d'Espanya, havent de constar aquesta limitació en els Estatuts socials.

3.2. CAIXES D'ESTALVI

3.2.1. Competència per a l'Autorització

L'article 1 del Decret 1838/1975, de 3 de juliol, de Creació de Caixes d'Estalvis i Distribució dels Beneficis Líquids d'aquestes Entitats, redactat segons el que disposa Reial Decret 184/1987, de 30 de gener, així com l'article 43 de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, estableixen que la competència per a l'autorització de noves caixes d'estalvis espanyoles, i de filials i sucursals de caixes d'estalvis estrangeres, correspon al Ministre d'Economia i Hisenda, a proposta del Banc d'Espanya.

3.2.2. Requisits necessaris per a l'exercici de l'activitat

L'article 2.2) del Decret 1838/1975, incorporat pel Reial Decret 184/1987, de 30 de gener, estableix que les sol·licituds presentades hauran d'acreditar el compliment dels següents objectius:

a) Seguretat de l'estalvi, augment de la productivitat del sistema bancari, major homogeneïtat de la concurrència entre les diferents xarxes bancàries i una més amplia gamma de serveis bancaris en relació amb la població i les activitats econòmiques de la zona.
   Tanmateix, l'article 2.3) fixa que les condicions anteriorment esmentades no seran d'aplicació a partir de l'1 de gener de 1993 a les sol·licituds presentades pels promotors de noves caixes d'estalvi espanyoles o estrangeres amb seu en algun dels Estats membres de la Comunitat Europea.
b) Un fons de dotació vinculat permanent al capital fundacional d'import 18 milions d'Euros.
c) Comptar en tot moment amb una bona organització administrativa i comptable i amb procediments de control intern adequats, que garanteixin la gestió sana i prudent de l'entitat.

3.2.3. Sol·licitud de Creació

Segons el que disposa l'article 2.1) del Decret 1838/1975, la sol·licitud de creació d'una caixa d'estalvis haurà de formular-se davant el Ministeri d'Economia i Hisenda a través del Banc d'Espanya.

3.2.4. Requisits de la Sol·licitud d'Autorització

El ja esmentat article 2.1) del Decret 1838/1975, determina que la sol·licitud d'autorització, haurà d'anar acompanyada dels següents documents:

a) Programa d'activitats, en el qual s'indicaran, especialment, el tipus d'operacions que es proposi realitzar i l'estructura de l'organització de la caixa, que haurà de comptar amb persones amb l'honorabilitat necessària i l'experiència adequada per exercir les seves funcions.
b) Relació de membres i circumstàncies dels fundadors, així com dels membres futurs del seu Consell d'Administració.
c) Projecte d'Estatuts de l'Entitat.
d) Tenir el seu domicili social, així com la seva efectiva direcció i administració, en territori nacional.

3.2.5. Resolució de la Sol·licitud

L'article 2.3) del Decret 1838/1975 estableix que la sol·licitud d'autorització s'haurà de resoldre dintre els 6 mesos següents als de la seva recepció o al moment en que es completi la documentació exigible i, en tot cas, dins els 12 mesos següents als de la recepció de la sol·licitud.

L'autorització podrà ser denegada quan el bon exercici de la supervisió de l'entitat, pugui ser obstaculitzada pels vincles estrets que la mateixa mantingui amb altres persones físiques o jurídiques, al donar-se els següents supòsits:

a) Un vincle de control en el sentit que determina l'article 4 de la Llei 24/1988, del Mercat de Valors. Aquesta norma estableix que s'entendrà com a pertanyents a un mateix grup les entitats que constitueixin una unitat de decisió perquè alguna d'elles ostenti o pugui ostentar, directa o indirectament, el control de les altres, o perquè el dit control correspongui a una o varies persones físiques que actuïn de comú acord. Als drets de l'entitat dominant s'hi afegiran els que posseeixi a través d'altres entitats dominades o a través de persones que actuïn per compte de l'entitat dominant o d'altres dominades, o aquells dels que disposi concertadament amb qualsevol altra persona.

b) El fet de posseir, directament o indirecta, o mitjançant un vincle de control, el 20% o més dels drets de vot o del capital d'una empresa o entitat.
Per altra banda, l'article 43.4) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, determina que l'autorització per a la creació d'una entitat de crèdit es denegarà quan:
    - No disposi del capital mínim exigit.
    - No tingui una bona organització administrativa, comptable i de control intern que garanteixin la correcta gestió de l'entitat.

- Quan els seus administratius i directius no tinguin l'honorabilitat comercial i professional requerides.
- Per la manca de transparència en l'estructura del grup al que eventualment pugui pertànyer l'entitat o l'existència de greus dificultats per inspeccionar o obtenir la informació necessària sobre el desenvolupament de les seves activitats.
- Per la possibilitat que l'entitat quedi exposada de manera inapropiada al risc de les activitats no financeres dels seus promotors o quan, tractant-se d'activitats financeres, l'estabilitat o el control de l'entitat puguin quedar afectades per l'elevat risc d'aquelles.

3.2.6. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats

Els articles 3 del Decret 1838/1975 i el 43.1) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, determinen que un cop concedida l'autorització del Ministeri d'Hisenda, amb aprovació dels Estatuts i acomplerts els requisits de disposar d'un fons de dotació mínim vinculat permanentment al capital fundacional d'import 18 milions d'Euros i acreditar que es disposa d'una bona organització administrativa, comptable i de control intern, s'atorgarà l'escriptura fundacional de l'entitat, que es presentarà en el Banc d'Espanya, el qual, un cop fetes les verificacions i comprovacions oportunes, procedirà a la inscripció de la nova caixa en el Registre Especial de Caixes Generals d'Estalvi Popular, moment a partir del qual podrà començar les seves operacions i disposar del fons de dotació.

3.2.7. Limitacions temporals a l'activitat de les noves Caixes

L'article 5 del Decret 1838/1975 estableix dues limitacions a l'activitat de les noves caixes durant els dos primers anys de la seva actuació:

a) No podran tenir més d'una oficina.
b) No podran portar a terme operacions de moneda estrangera ni tenir en aquest àmbit, funcions delegades del Banc d'Espanya.

3.3. COOPERATIVES DE CRÈDIT

3.3.1. Competència per a l'Autorització

L'article 1.1) del Reial Decret 84/1993, de 22 de gener, del Reglament de les Cooperatives de Crèdit, (BOE de 19-2), estableix que l'autorització per a la constitució d'una cooperativa de crèdit correspon al Ministre d'Economia i Hisenda, previ informe del Banc d'Espanya.

3.3.2. Requisits necessaris per a l'exercici de l'activitat

Venen definits per l'article 2.1) del Reglament de Cooperatives de Crèdit, i són els següents:

a) Revestir la forma de societat cooperativa.
b) Tenir un capital social mínim amb les quanties establertes en l'article 3.1), on es fixen en funció de l'àmbit territorial i del total d'habitants de dret dels municipis compresos en l'Àmbit d'actuació de la cooperativa, o disposar en tot moment d'uns recursos propis no inferiors a les mateixes.
   Les xifres establertes en l'esmentat article 3.1) són les que es detallen:
   - Cooperatives d'àmbit local que operin en municipis < 100.000/hab: 1,051 milions d'Euros.
   - Cooperatives d'àmbit local no incloses en l'apartat anterior, ni en el següent, o d'àmbit supralocal sense excedir el d'una Comunitat Autònoma: 3,606 milions d'Euros.
   - Cooperatives amb seu o àmbit que inclogui els municipis de Barcelona o Madrid o d'àmbit supraautonòmic, estatal o superior: 4,801 milions d'Euros.
c) Limitar estatutàriament l'objecte social a les activitats pròpies d'una entitat de crèdit, amb la peculiaritat fixada en l'article 4.2) de la Llei 13/1989, de Cooperatives de Crèdit, respecte les operacions actives, on s'estableix que el conjunt de les operacions actives amb tercers d'una cooperativa de crèdit, no podrà assolir el 50% dels recursos totals de l'entitat, no computant-se dins el referit percentatge, les operacions realitzades per les cooperatives amb els socis de les cooperatives associades, les de col·locació dels excessos de tresoreria en el mercat interbancari ni l'adquisició de valors i actius financers de renda fixa per a la cobertura dels coeficients legals o per la col·locació dels excedents de tresoreria.
d) Comptar amb una organització administrativa, comptable i de control intern adequats.
e) No reservar als promotors, fundadors o socis inicials, cap avantatge o remuneració especial.
f) Comptar amb un Consell Rector format, almenys per 5 membres, 2 dels quals podran no ser socis.
   Tanmateix, tots ells seran persones de reconeguda honorabilitat comercial i professional i hauran de tenir, almenys 2 d'ells, coneixements i experiència adequats per a l'exercici de les seves

funcions. Les condicions d'honorabilitat, experiència i coneixements, hauran de concórrer també en els directors generals o assimilats de l'entitat.

Es considerarà que posseeixen els coneixements i l'experiència adequats, aquells que hagin exercit durant un termini no inferior als 3 anys, funcions d'alta direcció, administració, control o assessorament en entitats financeres o funcions de similars responsabilitats en altres entitats de crèdit públiques o privades de dimensions anàlogues a les de la cooperativa que es pretén crear.

g) Tenir el seu domicili social, així com la seva administració i direcció efectives en el territori nacional.

3.3.3. Sol·licitud de Creació

Segons el que disposa l'article 4 del Reglament, la sol·licitud d'autorització per a la creació d'una cooperativa de crèdit l'àmbit de la qual no excedeixi de l'autonòmic, es presentarà davant l'òrgan competent de la Comunitat Autònoma del domicili de la projectada entitat, que en el termini màxim de 2 mesos l'elevarà amb el seu informe a la Direcció General del Tresor i Política Financera del Ministeri d'Economia i Hisenda.

Si l'àmbit excedeix de l'autonòmic, la sol·licitud s'haurà de presentar davant la Direcció General del Tresor i Política Financera del Ministeri d'Economia i Hisenda, la qual sol·licitarà informe a la Comunitat Autònoma del domicili social de l'entitat projectada, continuant-se la tramitació de l'expedient si no es rep l'esmentat informe en el termini de dos mesos des de la presentació de la sol·licitud.

3.3.4. Requisits de la Sol·licitud d'Autorització

L'article 4.1) del Reglament estableix que la sol·licitud d'atorització, anirà acompanyada dels següents documents:

a) Projecte d'estatuts socials, acompanyat de certificació sobre denominació social proposada.
b) Programa d'activitats en el que haurà de constar el tipus d'operacions a realitzar i l'estructura organitzativa de l'entitat així com la vinculació d'aquelles operacions a les necessitats financeres dels socis.
c) Relació dels socis que han de constituir la societat amb indicació de les seves respectives aportacions de capital.

El nombre de socis haurà de respectar els límits fixats per l'article 5 de la Llei 13/1989 de Cooperatives de Crèdit, on s'estableix que la sol·licitud de constitució haurà d'estar signada per un grup de promotors, del que hauran de formar part almenys 5 persones jurídiques que desenvolupin l'activitat pròpia de l'objecte social de manera ininterrompuda almenys 2 anys abans de la data de constitució o per 150 persones físiques. Si es tracta de constituir una Cooperativa de Crèdit amb la denominació de Caixa Rural, el grup promotor haurà d'incloure, almenys, una cooperativa agrària o 50 socis persones físiques titulars d'explotacions agràries.

d) Si es tracta de socis persones jurídiques, es facilitaran els comptes anuals i les dades econòmico-financeres més rellevants dels dos darrers exercicis, els informes d'auditoria (si n'hi hagués), les participacions en el seu capital amb percentatges superiors al 5% i la composició dels seus òrgans d'administració.
e) Relació de persones que hagin d'integrar el primer Consell Rector i d'aquells que hagin d'exercir com a Directors Generals o assimilats, amb informació detallada sobre la seva trajectòria i activitat professional.
f) Justificació d'haver constituït en el Banc d'Espanya un dipòsit equivalent al 20% del capital social mínim exigible.
g) I tota aquella altra informació i / o antecedents es considerin oportuns per a verificar el compliment de les condicions i requisits establerts per la normativa.

3.3.5. Resolució de la Sol·licitud

L'article 1.2) del Reglament estableixi que la sol·licitud d'autorització haurà de ser resolta dins els 6 mesos següents als de la seva recepció a la Direcció General del Tresor i Política Financera o en l'òrgan de la Comunitat Autònoma que correspongui, o en el moment en que es completi la documentació exigible i, en tot cas, dins els 12 mesos següents a la seva recepció.

Transcorreguts els esmentats terminis sense haver-se dictat resolució expressa, es podrà entendre que la sol·licitud ha estat desestimada.

L'article 5 estableix que el Ministre d'Economia podrà denegar l'autorització mitjançant resolució motivada en els següents casos:

a) Incompliment dels requisits establerts en l'article 2.1) del Reglament.
b) Quan, tenint en compte la situació financera o patrimonial dels promotors que vagin a disposar d'una participació significativa en el capital social, no quedés assegurada la gestió sana i prudent de l'entitat projectada, de conformitat amb el que s'estableix en la normativa sobre entitats financeres.
c) Quan en el projecte presentat no s'aprecii l'existència d'interessos o necessitats econòmiques comuns que han de constituir la base associativa de la cooperativa.
d) Quan el bon exercici de la supervisió de l'entitat pugui ser obstaculitzat pels estrets vincles que la mateixa mantingui amb altres persones físiques i jurídiques, per les disposicions legals, reglamentàries o administratives del país al dret del qual es subjecti alguna de les dites persones físiques o jurídiques o pels problemes relacionats amb l'aplicació de les referides disposicions.

Als efectes indicats en l'apartat d) anterior, s'entendrà que existeix vinculació estreta quan 2 o més persones físiques o jurídiques estiguin unides mitjançant:

- Un vincle de control en el sentit que determina l'article 4 de la Llei 24/1988, del Mercat de Valors.
- L'esmentada norma estableix que s'entendrà com a pertanyents a un mateix grup les entitats que constitueixin una unitat de decissió perque alguna d'élles ostenti o pugui ostentar, directa o indirectament, el control de les altres, o perque el dit control correspongui a una o varies persones físiques que actuin de comú acord.
- Als drets de l'entitat dominant s'hi afegiran els que posseeixi a través d'altres entitats dominades o a través de persones que actuïn per compte de l'entitat dominant o d'altres dominades, o aquells dels que disposi concertadament amb qualsevol altra persona.
- El fet de posseïr, directament o indirecta, o mitjançant un vincle de control, el 20% o més dels drets de vot o del capital d'una empresa o entitat.

3.3.6. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats

L'article 6 del Reglament determina que un cop concedida l'autorització, la coòperativa de crèdit haurà de sol·licitar la seva inscripció provisional en el Registre Especial del Banc d'Espanya.

A partir del dia en que el Banc d'Espanya notifiqui als promotors la inscripció provisional de la projectada cooperativa, aquells hauran de procedir, dintre els 15 dies hàbils següents al de la dita notificació d'inscripció provisional a sol·licitar la incripció en el Registre Mercantil del domicili de l'entitat i un cop realitzada aquesta, inscriure's al seu torn en el Registre de Cooperatives estatal o autonòmic que en cada cas sigui competent.

Un cop feta aquesta inscripció, la cooperativa de crèdit adquirirà personalitat jurídica pròpia i procedir a a aportar al Banc d'Espanya la documentació requerida per a la inscripció definitiva de la cooperativa en Registre d'aquell.

L'article 7.1) estableix que les cooperatives l'àmbit d'activitat ordinària i habitual de les quals, sigui o no cooperativitzada, no depassi el d'una Comunitat Autònoma, s'hauran d'inscriure, alternativament, en el seu Registre de Cooperatives, mentre que aquelles l'àmbit de les quals excedeixen el d'una Comunitat Autònoma, s'hauran d'inscriure en el Registre estatal de Cooperatives.

L'article 7.2) enten per activitat cooperativitzada el conjunt d'operacions que l'entitat ha de realitzar, amb caracter prèferent, amb els seus socis i que donen lloc als drets i obligacions econòmiques pròpies del vincle cooperatiu.

Finalment, l'article 8 fixa que, un cop autoritzada la creació d'una cooperativa de crèdit, els promotors hauran de donar inici a les seves operacions en el termini d'un any a comptar des de la seva notificació. En cas contrari, llevat causa no imputable als promotors, l'autorització podrà ser revocada.

3.3.7. Limitacions temporals a l'activitat de les noves Cooperatives de Crèdit

L'article 9 del Reglament estableix que durant els 3 primers exercicis des de l'inici de les seves activitats, les cooperatives de nova creació, estaran subjectes a les següents limitacions:

a) No podran retribuir les aportacions dels seus socis, ni repartir retorns, havent de destinar la totalitat dels seus beneficis de lliure disposició a reserves.
b) El Fons d'Educació i Promoció, només podrà ser dotat amb recursos especials que no provinguin de l'activitat econòmica de l'entitat.
c) Les transmissions inter-vius de les aportacions, el seus gravamen o pignoració així com la subscripció de noves aportacions per una persona jurídica quan el seu import sigui superior al 5% del capital social, estaran condicionades a autorització prèvia per part del Banc d'Espanya. També estaran subjectes a la dita autorització, el reemborsament de les aportacions als socis.
d) Durant els 3 primers anys d'activitat, el Banc d'Espanya mantindrà un seguiment continuat de les aportacions de l'entitat així com del compliment del programa d'activitats proposat per ella i de les limitacions operatives que li siguin aplicables. L'incompliment substancial, pot donar lloc a la revocació de l'autorització.

3.4. ESTABLIMENTS FINANCERS DE CRÈDIT

3.4.1. Competència per a l'autorització

L'article 3.1) del Reial Decret 692/1996 estableix que l'autorització per a la creació d'un Establiment Financer correspon al Ministeri d'Economia i Hisenda, previ informe del Banc d'Espanya.

3.4.2. Requisits per a l'exercici de l'activitat

L'article 5 del Reial Decret 692/1996 estableix que els requisits necessaris per obtenir i conservar l'autorització d'un Establiment Financer de Crèdit seran els següents:

a) Revestir la forma de Societat Anònima constituïda pel procediment de fundació simultània i amb durada indefinida.
b) Tenir un capital social mínim de 5,11 milions d'Euros.
c) Limitar estatutàriament el seu objecte social a les activitats pròpies d'un EFC.
d) Que els accionistes titulars de participacions significatives siguin considerats idonis.
e) Comptar amb un consell d'administració format per almenys 3 membres, tots ells persones de reconeguda honorabilitat comercial i professional i havent de tenir, almenys dos d'ells, coneixements i experiència adequats per a l'exercici de les seves funcions. Aquestes característiques hauran de concórrer també en els directors generals o assimilats.
f) Comptar una bona organització administrativa i comptable així com amb procediments de control intern adequats.
g) Tenir el seu domicili social així com la seva efectiva administració i direcció en territori espanyol.

3.4.3. Requisits de la sol·licitud d'Autorització

L'article 6 estableix que en la sol·licitud d'autorització s'hi acompanyaran els següents documents:

a) Projecte d'estatuts socials.
b) Programa d'activitats, en el que s'hi faran comptar el tipus d'operacions que es pretengui realitzar, la seva organització administrativo-comptable i els seus procediments de control intern.
c) Relació de socis que han de constituir la societat, amb indicació de les seves participacions en el capital social. Tractant-se de socis que tinguin la consideració de persones jurídiques, s'indicaran les aquelles participacions en el seu capital que superin el 5%. En el cas de socis que hagin de tenir una participació significativa, s'aportarà, a més a més, informació sobre la seva trajectòria i activitat professional; i si són persones jurídiques, els comptes anuals i informe de gestió, amb els informes d'auditoria si n'hi hagués, dels dos darrers exercicis, la composició dels seus òrgans

d'administració i l'estructura detallada del grup al que eventualment pertanyin.

d) Relació de persones que integrin el seu primer consell d'administració i d'aquells que hagin d'exercir com a directors generals o assimilats, amb informació detallada sobre la seva trajectòria professional.
e) Justificació d'haver constituït en el Banc d'Espanya un dipòsit equivalent al 20% del capital social mínim.
f) Aquelles altres dades, informes o antecedents que es considerin oportuns.

3.4.4. Resolució de la sol·licitud d'autorització

L'article 3.2) determina que la sol·licitud d'autorització, haurà de ser resolta en els tres mesos següents a la seva recepció en la Direcció General del Tresor i de Política Financera, o en el moment en que es completi la documentació exigible i, en tot cas, dins els tres mesos següents a la seva recepció. Quan la sol·licitud no sigui resolta en el termini anteriorment esmentat, s'entendrà desestimada.

3.4.5. Registre, Inscripció i Inici de les Activitats

L'article 2.3) estableix que un cop obtinguda l'autorització i després de la seva constitució i inscripció en el Registre Mercantil, els Establiments Financers de Crèdit hauran de quedar inscrits en el Registre Especial d'EFCs del Banc d'Espanya abans d'iniciar les seves activitats.

4. OBERTURA DE NOVES SUCURSALS D'ENTITATS DE CRÈDIT DELS ESTATS MEMBRES DE LA UNIÓ EUROPEA

Aquesta possibilitat, que permet la lliure instal·lació i prestació de serveis en l'àmbit de la Unió Europea per a totes les entitats de crèdit, té un règim comú, l'anomenat *"passaport comunitari"*, establert per la Segona Directiva de coordinació Bancària (89/646) de la Unió Europea i incorporat a la legislació espanyola mitjançant la Llei 3/1994, de 14 d'abril, desenvolupada pel Reial Decret 1245/1995, de 14 de juliol, sobre creació de bancs, activitat transfronterera i altres qüestions relatives al règim jurídic de les entitats de crèdit.

4.1. OBERTURA DE SUCURSALS D'ENTITATS DE CRÈDIT ESPANYOLES EN TERRITORI DE L'ESTAT

L'article 30 bis.1) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, redactat per Llei 3/1994, de 14 d'abril, que l'incorpora, estableix que *"les entitats de crèdit podran obrir lliurement noves oficines en el territori nacional (...) sense perjudici del règim d'autorització prèvia que poden quedar sotmeses de conformitat amb allò que preveu l'apartat 3 de l'article 11 de la Llei 13/1985, de 25 de maig, de les limitacions que es puguin establir reglamentàriament a l'obertura d'oficines durant els primers anys d'activitat de les entitats de crèdit espanyoles o de les sucursals d'entitats autoritzades en Estats que no siguin membres de la Comunitat Europea, i de les restriccions que, en el seu cas, puguin contenir els estatuts socials de l'entitat"*.

En aquest sentit, l'article 11.3) de la Llei 13/1985, de Coeficients d'Inversió, Recursos Propis i Obligacions d'Informació dels Intermediaris Financers, de 25 de maig, estableix que l'obertura de noves oficines per part de les entitats de crèdit, quedarà sotmesa a autorització prèvia del Banc d'Espanya, o en el seu cas i previ informe del Banc d'Espanya, a la de l'òrgan de la Comunitat Autònoma competent en la matèria, en els següents casos:

a) En el cas d'obertura de noves oficines per part d'entitats de crèdit o de grups consolidables d'entitats de crèdit que no assoleixin els nivells mínims de recursos propis establerts.
b) Les entitats de crèdit o els grups d'entitats consolidables que vulnerin els límits màxims establerts per la normativa vigent en relació a les inversions en immobles i altres immobilitzats, a les accions i participacions, als actius, passius o posicions en moneda estrangera, als riscs que puguin contreure amb una mateixa persona, entitat o grups econòmic, i en general aquelles operacions o posicions que impliquin riscs elevats per a la solvència de les entitats.

4.2. OBERTURA DE SUCURSALS D'ENTITATS DE CRÈDIT ESPANYOLES EN ALTRES PAÏSOS DE LA UNIÓ EUROPEA

Està regulat al Capítol Primer del Títol Cinquè, als articles 49 i 50 de la Llei 26/1988, on s'estableix l'exigència d'autorització prèvia del Banc d'Espanya, que haurà de resoldre's mitjançant decisió motivada en el termini màxim de 3 mesos a partir de la recepció de la documentació requerida (programa d'activitats en el que s'indiquin les operacions que es pretengui realitzar i l'estructura de l'organització de la sucursal així com dades rellevants sobre els directius responsables de la sucursal).

4.3. OBERTURA DE SUCURSALS D'ENTITATS DE CRÈDIT D'ESTATS MEMBRES DE LA UNIÓ EUROPEA A ESPANYA

L'article 51 del la Llei 26/1988, estableix que les entitats de crèdit autoritzades en altres Estats membres de la Unió Europea, podran realitzar activitats financeres i de crèdit en territori espanyol ja sigui mitjançant l'obertura de sucursal o bé en règim de lliure prestació de serveis.

Per altra banda, l'article 53.1) determina que l'obertura de sucursals a Espanya d'entitats de crèdit autoritzades en altres Estats membres de la Unió Europea, no requeriran d'autorització prèvia, ni de dotació específica de recursos.

L'article 53.2), per acabar, estableix que, un cop rebuda al Banc d'Espanya la comunicació de l'autoritat supervisora de l'entitat de crèdit que contingui el programa d'activitats en el que s'indiquin les operacions que es pretengui realitzar, així com l'estructura de l'organització de la sucursal i dades rellevants sobre els directius responsables de la sucursal i acomplerts la resta de requisits reglamentàriament que siguin exigibles, es procedirà a la inscripció de la sucursal en el corresponent Registre d'entitats de crèdit.

5. ADQUISICIÓ DE PARTICIPACIÓ SIGNIFICATIVA

5.1. CONCEPTE

L'article 56.1) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, estableix que s'entendrà per participació significativa en una entitat de crèdit:

a) Aquella que assoleixi, directament o indirectament, almenys el 5% del capital o els drets de vot de l'entitat.
b) Aquella que, sense arribar al percentatge assenyalat, permeti exercir una influència notable en l'entitat.

5.2. RÈGIM D'INFORMACIÓ PRÈVIA AL BANC D'ESPANYA

L'article 57.1) de la Llei 26/1988, estableix que: *"Tota persona física o jurídica que pretengui adquirir, directa o indirectament, una participació significativa en una entitat de crèdit, haurà informar-ne prèviament al Banc d'Espanya, indicant la quantia d'aquesta participació, els termes i condicions de l'adquisició i el termini màxim que es pretengui realitzar l'operació."*

Per altra banda, l'article 57.2) s'estableix també l'obligació d'informació prèvia al Banc d'Espanya, per part d'aquells que:

a) Pretenguin incrementar, directament o indirectament, la seva participació significativa, de tal manera que el seu percentatge de capital o drets de vots assoleixi o superi algun dels percentatges següents: 10, 15, 20, 25, 33, 40, 50, 66 o 75.
b) I en qualsevol cas, aquestes obligacions seran exigibles també als que, en virtut de l'adquisició pretesa, poguessin arribar a controlar l'entitat de crèdit, de conformitat amb els preceptes establerts l'article 4 de la Llei 24/1988, del Mercat de Valors.

Així mateix, l'article 60, exigeix a tota persona física o jurídica que, directa o indirectament, pretengui deixar de tenir una participació significativa en una entitat de crèdit, pretengui reduir-ne la seva participació de tal manera que depassi alguns dels percentatges anteriorment esmentats o que, en virtut de l'alienació pretesa, pugui perdre el control de l'entitat, haurà d'informar-ne també al Banc d'Espanya, indicant la quantia de l'operació proposada i el termini previst per a portar-la a terme, així com altre informació sobre la composició del seu accionariat o de les alteracions que en el mateix es produeixin.

5.3. LA DEFINICIÓ DE GRUP

Als efectes indicats en l'article 57.2) de la Llei 26/1988, considerarem com a pertanyents a un mateix grup, conforme el que disposa l'article 4 de la Llei 24/1988, del Mercat de Valors, aquelles entitats que constitueixin una unitat de decisió perquè alguna d'elles tingui o pugui tenir, directament o indirectament, el control de les altres, o perquè el dit control correspongui a una o varies persones físiques que actuïn de comú acord.

Als drets de l'entitat dominant s'hi afegiran els que posseeixi a través d'altres entitats dominades o a través de persones que actuïn per compte de l'entitat dominant o d'altres dominades, o aquells dels que disposi concertadament amb qualsevol altra persona.

5.4. OPOSICIÓ A LA NOTIFICACIÓ D'ADQUISICIÓ

L'article 58 determina que, el Banc d'Espanya disposarà d'un mes des de la data de la notificació d'adquisició, per oposar-se, si s'escau, a l'adquisició pretesa, que podrà fonamentar-se en el fet de no considerar idoni a l'adquirent atesa la necessitat de garantir-ne una gestió sana i prudent de l'entitat financera en atenció als següents factors:

a) Honorabilitat comercial i professional dels accionistes.
b) Els mitjans patrimonials amb que compten els accionistes per atendre els compromisos assumits.
c) La manca de transparència en l'estructura del grup al que eventualment pugui pertànyer l'entitat o l'existència de greus dificultats per inspeccionar o obtenir la informació necessària per al desenvolupament de les seves activitats.
d) Per controlar que l'activitat de la sucursal es realitza de conformitat amb les normes d'interès general.
e) La possibilitat que l'entitat quedi exposada de manera inapropiada al risc de les activitats no financeres dels seus promotors; o quan, tractant-se d'activitats financeres, l'estabilitat o el control de l'entitat puguin resultar afectades per l'elevat risc d'aquelles.

5.5. NUL·LITAT DE L'ADQUISICIÓ

Cas que s'hagués portat a terme l'adquisició d'una entitat de crèdit sense haver-se donat compliment als preceptes d'informació prèvia anteriorment esmentats o bé que havent-li informat no haguessin transcorregut encara els tres mesos preceptius previstos, l'article 59 estableix que es produiran els següents efectes:

a) En tot cas i de manera automàtica, no es podran exercir els drets polítics corresponents a les participacions adquirides irregularment. Si, tanmateix, arribessin a exercir-se, els corresponents vots seran considerats nuls i els acords seran impugnables en via judicial.

b) Si calgués, s'acordaria la intervenció de l'entitat o la substitució dels seus administradors, i a més, es podria aplicar el règim de sancions previstes en el Capítol III del Títol I de la Llei 26/1988.

6. RECURSOS PROPIS DE LES ENTITATS DE CRÈDIT

6.1. CONCEPTE I COMPOSICIÓ

L'article 7 de la Llei 13/1985, de 25 de maig, de Coeficients d'Inversió, Recursos Propis i Obligacions d'Informació de les Entitats Financeres, redactat de conformitat amb el que estableix la Llei 13/1992, d'1 de juny, de Recursos Propis i Base Consolidada de les Entitats Financeres, estableix que es consideraran com a recursos propis de les entitats de crèdit i dels seus grups consolidables, els següents:

6.1.1. Recursos Propis Bàsics

a) El capital social.
b) El fons fundacional.
c) Les quotes participatives de les Caixes d'Estalvis.
d) Les reserves.
e) Els fons i provisions genèrics.

6.1.2. Recursos Propis Secundaris

a) Els fons de l'Obra Benèfic-Social de les Caixes d'Estalvis i els d'educació i promoció de les Cooperatives de Crèdits.
b) Les participacions preferents.
c) Els finançaments subordinats.
d) Altres partides exigibles o no, susceptibles de ser utilitzades en la cobertura de pèrdues.

6.2. CAPITAL SOCIAL I FONS DE DOTACIÓ

6.2.1. Bancs

El capital social mínim serà de 18 milions d'Euros, conforme el que disposa l'article 2.b) del Reial Decret 1245/1995, de 14 de juliol, sobre Creació de Bancs, Activitat Transfronterera i Altres Qüestions Relatives al Règim Jurídic de les entitats de Crèdit.

6.2.2. Caixes d'Estalvi

El fons de dotació mínim vinculat de manera permanent al capital fundacional, serà de 18 milions d'Euros, conforme el que disposa l'article 4 del Decret 1838/1975, de 3 de juliol, de Creació de Caixes d'Estalvi, redactat segons el Reial Decret 1245/1995, de 14 de juliol.

6.2.3. Cooperatives de Crèdit

6.2.3.1. Capital social mínim

Segons el que disposa l'article 2.1) del Reial Decret 84/1993, de 22 de gener, de Cooperatives de Crèdit, el capital social mínim d'aquestes entitats, dependrà de l'àmbit territorial d'actuació i del total d'habitants dels municipis compresos en el dit àmbit, conforme es detalla:

a) Cooperatives de crèdit d'àmbit local que hagin d'operar en municipis de menys de 100.000 habitants de dret: 1.051.771 Euros.
b) Cooperatives de crèdit d'àmbit local no incloses en l'apartat anterior o d'àmbit supralocal sense excedir d'una Comunitat Autònoma: 3.606.073 Euros.
c) Cooperatives de crèdit amb seu o àmbit d'actuació que correspongui a municipis de Barcelona o Madrid o d'àmbit supra-autonòmic, estatal o superior: 4.808.097 Euros.

L'article 6.2) de la Llei 13/1989, de 26 de maig, estableix que les cooperatives de crèdit no podran actuar fora de l'àmbit territorial delimitat en els seus estatuts, en aquells municipis que tinguin un major nombre d'habitants que el del seu domicili social. Per poder fer-ho, hauran d'haver modificat abans i ampliar el seu capital social per ajustar-lo al nivell que correspongui.

6.2.3.2. Les aportacions socials

Per altra banda, l'article 7.1) de la Llei 13/1989, fixa que, tots els socis d'una cooperativa de crèdit hauran de tenir, almenys, un títol nominatiu d'aportació, mentre que l'article 7.3) limita l'import total de les aportacions de cada soci al 2,5% del capital social quan es tracti d'una persona física i al 20% quan es tracti d'una persona jurídica, fins un màxim no superior al 50% del capital social, per al cas d'aquelles persones jurídiques que no tinguin la condició de Societat Cooperativa. Per últim, esmentar que l'article 7.2) estableix que la condició de soci no es perdrà quan, com a conseqüència d'un pla de sanejament aprovat pel Fons de Garantia de Dipòsits o per aplicació de la compensació de pèrdues produïdes en les seves operacions, el valor nominal de les aportacions sigui anul·lat o reduït per sota del límit establert estatutàriament, amb caràcter general, sense que el soci reposi la part perjudicada.

6.2.4. Establiments Financers de Crèdit

Tal i com estableix l'article 5.1.b) del Reial Decret 692/1996, de 26 d'abril, de Règim Jurídic dels Establiments Financers de Crèdit, el capital social mínim d'aquest tipus d'entitats, haurà de ser de 5,11 milions d'Euros, desemborsat íntegrament en efectiu i representat per accions nominatives.

7. COEFICIENTS I NORMES DE CONTROL I SOLVÈNCIA DEL SISTEMA FINANCER

7.1. COEFICIENT DE SOLVÈNCIA

7.1.1. Concepte i marc regulador

La finalitat específica d'aquest coeficient, és garantir un nivell determinat mínim de solvència de les entitats a les que s'aplica, entesa aquesta com la relació de suficiència que ha d'existir en tot moment entre els recursos propis de les entitats en relació a les inversions realitzades i els riscos assumits per aquelles.

El Coeficient de Solvència va ser objecte d'una profunda reforma els anys 1985 i 1992 amb l'objectiu d'adaptar-lo a les disposicions comunitàries en aquest àmbit.

Fruit d'aquesta segona reforma ho són la Llei 13/1985, de 25 de maig, de coeficients d'Inversió, Recursos Propis i Obligacions d'Informació dels Intermediaris Financers, la Llei 13/1992, d'1 de juny, de Recursos Propis i Supervisió en Base Consolidada de les Entitats Financeres, que modifica l'anterior, i el Reial Decret 1343/1992, de 6 de novembre, que la desenvolupa.

7.1.2. Nivell i exigència del Coeficient de Solvència

L'article 1.1) de la Llei 13/1985, redactat conforme la reforma de 1992, estableix que: *"Els grups consolidables d'entitats de crèdit, així com les entitats de crèdit no integrades en un grup consolidable d'entitats de crèdit, hauran de mantenir en tot moment un volum suficient de recursos propis en relació a les inversions realitzades i els riscs assumits"*.

Per altra banda, l'article 25 del Reial Decret 1343/1992, de 6 de novembre, que desenvolupa la Llei 13/1992, d'1 de juny, entre els grups consolidables d'entitats de crèdit i les entitats de crèdit no integrades en cap d'aquests grups, hauran de mantenir, en tot moment, un coeficient de solvència no inferior al 8%.

7.1.3. Àmbit d'aplicació

A efectes del Coeficient de Solvència, l'article 3.1) del Reial Decret 1343/1992, considera com entitats financeres obligades al seu compliment, les següents:

a) Les entitats de crèdit (Bancs, Caixes d'Estalvis, Cooperatives de Crèdit i Establiments Financers de Crèdit).
b) Les Societats i Agències de Valors
c) Les Entitats Asseguradores
d) Les Societats d'Inversió Mobiliària

e) Les Societats Gestores d'Inversions Col·lectives i les Societats Gestores de Fons de Pensions.
f) Les Societats Gestores de Carteres.
g) Les Societats de Capital Risc i les Gestores de Fons de Capital Risc.
h) Totes aquelles altres entitats que exerceixin les activitats típiques de les anteriors.

7.1.4. Grups d'entitats financeres consolidables

L'article 16 del Reial Decret 1343/1992, entén per grups consolidables d'entitats de crèdit aquells en que concorrin qualsevol d'aquestes circumstàncies:

a) Que una entitat de crèdit controli una o varies entitats financeres.
b) Que l'entitat dominant sigui una entitat l'activitat de la qual consisteixi en tenir participacions en entitats de crèdit.
c) Que una persona física, un grup de persones que actuen sistemàticament en concert, o una entitat no consolidable, controli varies entitats, totes elles de crèdit.

7.1.5. Deduccions practicades sobre els recursos propis a l'efecte del càlcul del coeficient de solvència

Com ja hem vist anteriorment, els recursos propis d'una entitat de crèdit estan formats, d'acord amb el que estableix l'article 7 de la Llei 13/1985, de 25 de maig, pels següents:

Recursos Propis Bàsics

- El capital social.
- El fons fundacional.
- Les quotes participatives de les Caixes d'Estalvis.
- Les reserves.
- Els fons i provisions genèrics.

Recursos Propis Secundaris

- Els fons de l'Obra Benèfic-Social de les Caixes d'Estalvis i els d'educació i promoció de les Cooperatives de Crèdits.
- Les participacions preferents.
- Els finançaments subordinats.
- Altres partides exigibles o no, susceptibles de ser utilitzades en la cobertura de pèrdues.

L'article 21 fixa que, d'aquests Recursos Propis se'n practicaran, als efectes del càlcul del numerador del coeficient de solvència, les deduccions següents:

a) Els resultats negatius de l'exercici i d'exercicis anteriors així com els actius immaterials integrats en el seu patrimoni.

b) Les accions, aportacions o altres valors computables com a recursos propis de les entitats o el grup que es trobin en poder d'aquella o de qualsevol entitat del grup consolidable així com també les posseïdes per entitats no consolidables del mateix grup econòmic, fins el límit que assoleixin, directament o indirectament, les participacions, suports dineraris o avals crediticis atorgats a les entitats tenidores per l'entitat de crèdit o per qualsevol de les entitats del grup consolidable.
c) Els finançaments a tercers l'objecte dels quals sigui l'adquisició d'accions, aportacions o altres valors computables com a recursos propis de l'entitat de crèdit que els hagi atorgat o d'altres entitats del seu grup consolidable.
d) Les participacions en entitats financeres distintes de les entitats asseguradores no integrades en el grup consolidable, quan la participació de l'entitat de crèdit o del grup consolidable, sigui superior al 10% del capital de la participada.
e) Els finançaments subordinats o altres valors computables com a recursos propis emesos per les entitats participades i adquirits per l'entitat o el grup que tingui les participacions.
f) Els dèficits existents en les provisions a fons específics de dotació obligatòria.

7.1.6. Els Actius de Risc i la seva ponderació

L'article 26 estableix, un sistema de ponderació en el coeficient de solvència dels elements de risc (denominador) referents a les operacions i situacions que tot seguit es detallen:

7.1.6.1. Actius amb ponderació nul·la

a) Enfront l'Administració de l'Estat, el Banc d'Espanya, les Institucions de les Comunitats Europees i dels seus Estats membres, dels països membres de ple dret de l'OCDE, i d'aquells que hagin concertat acords especials de préstec amb el Fons Monetari Internacional en el marc dels Acords Generals d'Emprèstit, sempre que el país no hagi renegociat el seu deute públic exterior en els cinc últims anys, les emissions de deute públic de les Comunitats Autònomes quan estiguin autoritzades per l'Estat.
b) Els riscs enfront de les Administracions Centrals i Bancs Centrals dels països no contemplats en aquest paràgraf, tindran una ponderació nul·la, sempre que estiguin nominats i finançats en la moneda nacional del prestatari i compleixin les condicions relatives al nivell de risc sobirà que es determinin.

7.1.6.2. Actius amb ponderació ≥ 20%

a) Enfront de les Comunitats Autònomes, amb excepció dels supòsits compresos en el paràgraf precedent, enfront les Corporacions Locals espanyoles i enfront les administracions regionals o locals de la resta de països de les Comunitats Europees, dels països membres de ple dret de l'OCDE i d'aquells que hagin concertat acords

especials de préstec amb el Fons Monetari Internacional en el marc dels Acords Generals d'Emprèstit.
b) Enfront de les entitats de crèdit i les societats i agències de valors i estarà en funció de les característiques de l'operació, termini i país de seu social de l'entitat.

7.1.6.3. Actius amb ponderació ≥ 50%

a) Els préstecs íntegrament garantits amb hipoteques sobre habitatges.
b) Igual ponderació podrà assignar-se transitòriament a les operacions d'arrendament financer immobiliari referides a oficines o locals comercials polivalents.

7.1.6.4. Actius amb ponderació del 100%

Els capitals de risc de tota classe, qualsevol que sigui el seu emissor.

7.1.6.5. Actius amb ponderació del 100% o menor, si s'escau

a) Els riscs no compresos en els paràgrafs precedents rebran una ponderació no inferior al 100%.
b) Quan aquests riscs disposin de garanties, reals o de penyora, que els redueixin significativament, podran subjectar-se a una ponderació menor.

7.1.6.6. Actius amb doble ponderació

Els compromisos i altres comptes d'ordre seran objecte d'una doble ponderació.

En primer lloc, cada partida es multiplicarà per un coeficient reductor, que determinarà el Banc d'Espanya, comprès entre el 0 i el 100 per 100, d'acord amb grau de risc que presentin.

En segon lloc, a l'import obtingut li seran d'aplicació les ponderacions atribuïdes a les contraparts corresponents, segons el previst en els apartats anteriors.

Tanmateix, en els acords de venda amb compromís de recompra i en els compromisos de compra a termini, registrats en comptes d'ordre, la ponderació aplicable serà la corresponent a l'actiu que es tracti i no a la contrapart de la transacció.

7.1.6.7. Ponderació en funció de la naturalesa del garant

Els riscs que comptin amb garanties personals explícites es ponderaran tenint en compte la naturalesa del garant.

7.2. EL COEFICIENT LEGAL DE CAIXA

7.2.1. Concepte

Els bancs no poden prestar tots els diners que reben dels estalviadors sinó que estan obligats a mantenir un percentatge dels seus dipòsits en efectiu per fer front a les demandes d'efectiu i no puguin utilitzar-los íntegrament per actius financers. Això ha d'assegurar que un banc tingui prou liquidesa per al negoci diari.

Sense entrar en una anàlisi històrica sobre la situació del coeficient legal de caixa com instrument de la política monetària espanyola vigent des del 1962, cal esmentar que des de l'1 de gener de 1999 i com a resultat de la incorporació d'Espanya a la Unió Monetària Europea, és el Banc Central Europeu el que fixa el percentatge de coeficient de caixa per a les entitats financeres que operen en la Zona Euro.

La situació actualment vigent del coeficient legal de caixa, està determinada pel Reglament 2531/1998, del Consell de la Unió europea i pel Reglament 2818/98 del Banc Central Europeu.

7.2.2. Àmbit d'aplicació

S'hi inclouen totes les entitats de crèdit nacionals així com les sucursals de les entitats de crèdit estrangeres sense seu en un Estat membre de la Unió Econòmica i Monetària Europea.

7.2.3. Base de càlcul del coeficient legal de caixa

Està formada pels dipòsits captats de clients, els valors de deute i instruments del mercat monetari emesos; mentre que les reserves per a la cobertura dels mínims exigits es constituiran en un o varis comptes de reserves en el Banc d'Espanya i estaran denominats en euros.

7.2.4. Nivell del coeficient legal de caixa

El Reglament del Consell de la UE estableix que no podrà excedir del 10% dels passius computables i pot ser zero, atorgant al Banc Central Europeu la potestat per a que, dins aquests límits, fixi el percentatge exacte així com la possibilitat d'especificar coeficients de reserva mínimes.

7.2.5. Tipologia de passius a afectes del càlcul del coeficient

En base a aquestes competències, el Banc Central Europeu distingeix 3 tipus de passius a efectes de la seva consideració en aquest coeficient:

7.2.5.1. Passius inclosos en la base de reserves als que s'aplica un coeficient del 0%

a) Dipòsits a termini amb venciment superior als 2 anys.
b) Operacions dobles o amb pacte de recompra.
c) Valors de deute emesos amb un venciment superior als 2 anys.

7.2.5.2. Passius inclosos en la base de reserves als que s'aplica un coeficient del 2%

La resta dels passius (dipòsits a la vista, dipòsits a termini amb un venciment fins a 2 anys, dipòsits disponibles amb un preavís de 2 anys, valors emesos amb venciment fins a 2 anys i els actius del mercat monetari).

7.2.5.3. Passius exclosos de la base de reserves

Els passius enfront altres entitats subjectes a coeficients de reserves mínimes i els passius enfront el Banc Central Europeu i els Bancs Centrals nacionals.

7.2.6. Període de còmput del coeficient legal de caixa

El període de manteniment del coeficient serà mensual, començant el dia 24 de cada mes i acabant el dia 23 del mes següent, i es remunera al tipus mitjà (ponderat segons el nombre de dies naturals) de les operacions principals de finançament del SEBC, però només a la reserva que obligatòriament s'hagi de mantenir i no als excessos sobre aquesta quantitat.

7.2.7. Incompliment de les obligacions de reserves mínimes

En cas d'incompliment total o parcial, de les obligacions de reserves mínimes imposades, el Banc Central Europeu, podrà imposar una de les sancions següents:

a) Pagament de fins un 5% sobre el tipus marginal de crèdit del SEBC, o el doble del tipus marginal de crèdit del SEBC, aplicables en ambdós casos al dèficit de cobertura de les reserves mínimes per l'entitat.
b) Obligació a l'entitat de constituir dipòsits no remunerats en el BCE o en els Bancs Centrals nacionals dels Estats membres de fins 3 cops més de la quantitat del dèficit de cobertura de les reserves, amb

una durada que no pot excedir del període durant el qual l'entitat ha incomplet aquesta normativa.

7.3. NORMES ADDICIONALS DE SOLVÈNCIA

7.3.1. Límits als grans riscs

L'article 30 estableix que es considerarà un gran risc el contret enfront una mateixa persona o grup econòmic, quan el seu valor superi el 10% dels recursos propis del grup consolidable de les entitats de crèdit o de l'entitat de crèdit no pertanyent a un d'aquests grups que concedeixin el finançament o assumeixin el risc.

El valor de tots els riscs que un grup consolidable o d'una entitat de crèdit pertanyent a un d'aquests grups contregui amb una sola persona o grup econòmic, no podrà excedir del 25% dels recursos propis del grup consolidable o de l'entitat que concedeixi el finançament o assumeixi el risc.

El conjunt dels grans riscs definits en l'apartat a), no podrà superar el 800% dels recursos propis del grup consolidable o de l'entitat que concedeixi el finançament o assumeixi el risc.

Especial interès té pel que fa a les operacions de risc per al finançament de projectes de persones excloses financeres per part de la banca ètica de Catalunya, el que disposa l'article 30.4) que estableix que "El Banc d'Espanya (...) podrà establir que determinants conjunts de clients siguin considerats com una unitat als efectes de l'aplicació dels límits anteriorment esmentats, encara que no pertanyin al mateix grup econòmic".

7.3.2. Límits a les immobilitzacions materials

Una entitat de crèdit o un grup consolidable, no podrà mantenir unes immobilitzacions materials netes superiors al 70% dels seus recursos propis.

No es computaran dins aquest límit la materialització dels fons de l'obra benèfico-social de les Caixes d'Estalvis i d'educació i promoció de les cooperatives i les immobilitzacions adquirides com a pagament de deutes, amb un límit de 3 anys des de l'adquisició.

7.3.3. Risc de canvi

L'article 28 del Reial Decret 1343/1992, estableix que les entitats de crèdit i els seus grups consolidables, hauran de cobrir en tot moment el risc de canvi amb recursos propis suficients, que seran addicionals als requerits per a les altres obligacions.

Aquesta suficiència serà fixada pel Ministeri d'Economia i Hisenda a proposta del Banc d'Espanya i no serà inferior al 8% de la posició global neta en divises.

El Banc d'Espanya podrà establir un coeficient inferior a l'esmentat 8% per a les posicions de risc de signe contrari en divises estretament lligades entre sí, i per a les posicions de signe contrari en divises subjectes a acords intergubernamentals jurídicament vinculants.

El Banc d'Espanya ha establert, a tal efecte, un sistema que permet fer un seguiment periòdic dels paràmetres i condicions dels mercats de divises i modificar, sempre que les circumstàncies ho facin aconsellable, els límits fixats per cada entitat en funció de la seva situació i capacitat particular.

La gestió d'aquest procediment, que està recollit en les seves Instruccions 17ª a 19ª de la Circular del Banc d'Espanya CBE 5/1993, de 26 de març, obliga les entitats de crèdit que vulguin operar amb divises, a disposar d'una infrastructura tècnica interna adequada per a fer el seguiment i el control del risc de canvi, que no podrà superar el 5% dels recursos propis de l'entitat de crèdit.

Tanmateix, la CBE 5/1998, de 29 de maig, assenyala en aquest punt que les entitats que no vulguin aplicar aquesta limitació, hauran de comptar amb l'autorització prèvia del Banc d'Espanya, el qual decidirà al respecte prenent en consideració l'experiència de l'entitat en la gestió d'operacions en moneda estrangera i la suficiència dels seus sistemes de control i avaluació del risc de canvi.

7.3.4. Riscs lligats a la cartera de valors de negociació

L'article 27 del Reial Decret 1343/1992 autoritza el Banc d'Espanya a fixar les condicions que han de complir els actius, passius i compromisos a incloure en la cartera de valors de negociació, així com les partides que integraran la posició neta de cada classe o valor o instrument derivat i les regles que en cada cas siguin d'aplicació.

La Circular Circular del Banc d'Espanya CBE 5/1993, de 26 de març, en les seves Normes 20ª a 24ª i l'Ordre Ministerial de 30 de desembre de 1992, han desenvolupat el precepte recollit en l'esmentat article 27 i estableixen com actius integrants de la cartera de valors de negociació els següents:

a) Valors negociables de renda fixa o variable que les entitats mantinguin en cartera per obtenir un benefici a curt termini com a resultat de les variacions dels tipus d'interès d'aquests valors.
b) Els saldos passius per operacions de cessió temporal d'actius en la cartera de negociació.
c) Els saldos passius de creditors institucionals de valors que tinguin també la finalitat d'obtenir un benefici a curt termini com a resultat de les variacions dels tipus d'interès.

d) Les operacions de futur sobre valors i tipus d'interès negociades en mercats que serveixin de cobertura d'altres elements de la cartera de negociació, i els asseguraments d'emissions de valors que puguin formar part d'aquesta cartera.

S'estableix com a norma general, uns recursos propis mínims del 8% de la posició global neta (diferència entre la suma de les posicions netes llargues i les curtes per a cada actiu) i per a la cobertura de risc específic, el 4% de la posició global en accions i participacions, deduïble fins un 2% pel Ministeri d'Economia i Hisenda en atenció a la qualitat crediticia, la solvència dels emissors, la liquidesa dels valors o a la diversificació de cartera de valors.

7.3.5. Règim de distribució de beneficis

L'article 35 del Reial Decret 1343/1992, es refereix als possibles casos d'incompliment de la normativa establerta en matèria d'obligacions de solvència, assenyalant que:

a) Si l'incompliment es refereix al coeficient de solvència, les entitats afectades destinaran a reserves els percentatges dels seus beneficis nets que com a mínim fixi el Govern, per incrementar els seus recursos propis.
   Les Caixes d'Estalvis destinaran en tot cas com a mínim el 50% dels beneficis a reserves o a fons de provisió genèrics, tot i que el Banc d'Espanya podrà disminuir aquest percentatge quan els recursos propis arribin a superar en 1/3 els mínims exigits, i el Ministre d'Economia, a proposta del Banc d'Espanya, podrà autoritzar excepcionalment percentatges inferiors, quan la inversió o manteniment de l'obra benèfico-social ja autoritzada no pogués ser atesa amb els beneficis restants, sense que en aquest cas, la Caixes d'Estalvis pugui incloure en els seus pressupostos noves obres.
b) Si s'incompleixen els límits màxims de les inversions en certs actius, les entitats afectades s'abstindran d'incrementar aquestes inversions i prendran les mesures necessàries per al compliment de les normes infringides.
c) En cas d'incompliment de qualsevol dels casos previstos en els apartats a) i b) anteriors, les entitats afectades hauran de demanar autorització prèvia a les Comunitats Autònomes o al Banc d'Espanya per a l'obertura de noves oficines.

7.3.6. Provisions per risc d'insolvència

La CBE 4/1991, de 14 de juny, classifica els actius de les entitats de crèdit en dubtosos (per morositat i per altres motius) i de molt dubtós cobrament, establint provisions diferents per a cadascun dels grups, conforme el que tot seguit s'especifica:

7.3.6.1. Actius dubtosos per morositat

S'hi computaran en aquest grups aquells que, sense novació o pròrroga, hagin passat més de 3 mesos des del seu venciment.

Amb caràcter general es provisionaran conforme els següents imports:

Amb caràcter general		Pels préstecs hipotecaris	
Temps des del seu venciment	Percentatge a provisionar	Temps des del seu venciment	Percentatge a provisionar
entre 3 i 6 mesos	10	entre 3 i 4 anys	25
entre 6 i 12 mesos	25	entre 4 i 5 anys	50
entre 12 mesos i 18 mesos	50	entre 5 i 6 anys	75
entre 18 mesos i 21	75	més de 6 anys	100
més de 21 mesos	100		

7.3.6.2. Actius dubtosos per raons diferents a la morositat

Comprendrà els saldos vençuts o no sobre els que existeixen dubtes raonables sobre el seu reembossament total perquè el seu titular té pèrdues continues, retards en els pagaments, patrimoni negatiu, saldos reclamats judicialment o titular en suspensió de pagaments, entre d'altres.

En aquest cas, es provisionarà un import igual a les quanties estimades no recuperables, amb la màxima prudència valorativa, que no serà menor al 25% en certs casos (patrimoni negatiu, pèrdues continuades, suspensió de pagaments...) o del 10% quan es presumeixi que la quantitat no recuperable serà inferior al 25% del deute.

7.3.6.3. Actius de molt dubtós cobrament

Es provisionarà per la totalitat de l'import, donant-se de baixa en el balanç i passant-se a comptes suspensius i aplicant-los les provisions que hagin estat constituïdes.

7.3.7. Provisió per a la cobertura estadística d'insolvències

La CBE 9/1999, de 17 de desembre, que modifica la CBE 4/1991, de 14 de juny, estableix en la seva Instrucció 11ª, estableix que les provisions per insolvències es complementaran amb un fons de cobertura estadística que es constituirà carregant trimestralment al el compte de pèrdues i guanys de cada entitat, una estimació de les insolvències globals latents en les diferents carteres de riscs homogenis.

La creació d'aquest fons pretén establir un mètode estable al llarg del temps de la dotació de provisions davant el risc dels actius de les carteres de les entitats de crèdit, doncs aquest risc disminueix en períodes d'expansió econòmica i tendeix a augmentar durant els períodes de recessió, obligant les entitats a fer majors dotacions en aquests períodes, la qual cosa augmenta la caiguda en els comptes de resultats de les entitats.

Així, s'estableix la següent classificació dels actius de les entitats de crèdit en funció del seu risc així com el coeficient a aplicar-los per a la dotació del fons per a la cobertura estadística d'insolvències abans esmentat, conforme es detalla en el quadre següent:

Tipus de Risc	Cobertura a Aplicar
Sense Risc Operacions amb les Administracions públiques dels Estats de la unió Europea, les Administracions Centrals dels països de l'OCDE o avalats per aquesta, els que figurin a nom de Fons de Garantia de Dipòsits, els garantits amb dipòsits bancaris.	0%
Risc Baix actius que serveixen de garantia en les operacions monetàries del Sistema Europeu de Bancs Centrals, les operacions el titular de les quals sigui una empresa qualificada almenys amb una A per alguna agència de qualificació, i els valors emesos en moneda local per Administracions Centrals diferents a les recollides en l'apartat anterior	0,1%
Risc Mitjà - Baix Operacions d'arrendament financer i els riscs que tinguin garantia real no inclosos en altres apartats, sempre que el valor estimat dels béns cedits cobreixi plenament el risc viu	0,4%
Risc Mitjà Riscs amb residents a Espanya o en països amb riscs similars, no incorporats en altres classes	0,6%
Risc Mitjà - Alt Préstecs i crèdits a persones físiques per a l'adquisició de béns de consum durador i d'altres béns i serveis corrents, no afectes a una finalitat empresarial, i els riscs amb obligats finals residents en països no inclosos en el grup anterior	1,0%
Risc Alt Saldos per targetes de crèdit, descoberts en comptes corrents i excedits en comptes de crèdit, qualsevol que sigui el seu titular, llevat que s'incloguin en les dues primeres categories, i els actius dubtosos sense cobertura obligatòria no inclosos en la primera categoria.	1,5%

7.3.8. Provisions per risc - país

Així mateix, la CBE 9/1999, de 17 de desembre, en la seva Instrucció 11ª s'estableixen uns mecanismes sobre provisions per risc - país, entenent com a tal, el que concorre en els deutes d'un país, globalment considerats, per circumstàncies inherents a la sobirania dels Estats o, en general, diferents del risc comercial habitual.

Compren el risc sobirà, el dels creditors dels Estats o de les entitats garantides per aquells, així com el dels creditors estrangers dels residents d'un país que experimenta una incapacitat general per fer front als seus deutes, per no poder disposar de divises perquè no puguin obtenir-les en el banc central del país respectiu.

Així s'estableix la següent classificació de risc - país i de les provisions mínimes que han d'aplicar-se:

Classificació de Països	Provisions Mínimes
Molt dubtosos tenen greus dificultats per fer front als serveis dels deutes, amb escassa possibilitat de recobrament	Del 50% dels riscs (75 i 90% des de l'inici del 2n i el 3r any de permanència continuada en aquesta categoria.
Dubtosos per imposar renegociacions unilaterals dels seus deutes, participin o ho hagin fet recentment en guerra amb greu repercussió per a la seva economia, països en vies de desenvolupament...	Del 20% (35% des de l'inici del 2n any).
En dificultats transitòries no paguen (o només en part) els interessos als 3 mesos de venciment o les amortitzacions als 6 mesos...	15%
Fallits Han refusat els seus deutes o no han atès al pagament d'interessos ni amortitzacions durant 4 anys	els actius financers es consideren no recuperables i es donaran de baixa en l'actiu del balanç passant a compte suspensius.

7.4. EL FONS DE GARANTIA DE DIPÒSITS

7.4.1. Concepte

El Fons de Garantia de Dipòsits (FGD) es va crear l'any 1977 per fer front a les crisi financeres del sector bancari amb l'objectiu de garantir els dipòsits en establiments bancaris i realitzar totes aquelles actuacions que es considerin necessàries per reforçar la solvència i el funcionament dels bancs en defensa dels dipositants i del propi fons.

Existeixen tres tipus de Fons de Garantia corresponents als tres tipus d'entitats de crèdit (entitats bancàries, caixes d'estalvis i cooperatives de crèdit) que estan obligades a adscriure-s'hi de manera preceptiva.

7.4.2. El concepte de dipòsit garantit

Els dipòsits garantits pel FGD, venen definits en l'article 4.1) del Reial Decret 2606/1996, de 20 de desembre,, quan estableix que "... *tindran la consideració de fons garantits els saldos creditors mantinguts en compte, inclosos els fons procedents de situacions transitòries de tresoreria per operacions de tràfic i els certificats de dipòsit nominatius que l'entitat tindrà l'obligació de restituir (...) qualsevol que sigui la moneda en que estiguin constituïts i sempre que estiguin constituïts a Espanya o en un altre Estat membre de la Unió Europea".*

Per altra banda, l'article 4.2) determina que no es consideraran dipòsits garantits i per tant no tinguts en compte per al còmput de les aportacions:

a) Els dipòsits realitzats per altres entitats de crèdit en nom i per compte propis així com els realitzats pels subjectes i entitats financeres següents:

- Societats i agències de valors.
- Societats d'inversió mobiliària.
- Entitats asseguradores.
- Societats gestores d'institucions d'inversió col·lectiva, així com gestores de fons de pensions, de fons de titulació i capital risc i els dipòsits de les entitats que gestionen.
- Societats gestores de cartera.
- Societats de capital risc.
- Entitats quina activitat principal sigui la tinença d'accions o participacions.
- Qualsevol entitat financera sotmesa a supervisió prudencial.

b) Els valors representatius de deute públic emesos per l'entitat de crèdit, inclosos pagarés i efectes negociables.
c) Els certificats de dipòsit al portador, les cessions temporals d'actius i els finançaments amb clàusula de subordinació.
d) Els dipòsits constituïts per empreses que pertanyin al mateix grup econòmic que l'entitat de crèdit.
e) Els dipòsits constituïts per les Administracions públiques.

f) Els dipòsits constituïts per aquells que tinguin càrrecs d'administració o direcció a l'entitat que origini l'actuació del Fons.

7.4.3. Les aportacions als Fons de Garantia de Dipòsits

Els Fons de Garantia de Dipòsit, es nodreixen de les aportacions que les entitats financeres que hi pertanyen fan amb caràcter obligatori.

En aquest sentit, l'article 1.3) del Reial Decret Llei 4/1980, de 28 de març, establia que "el patrimoni del Fons es nodrirà per aportacions anuals dels bancs integrat en el mateix, equivalents, com a màxim, al 2 per mil dels seus dipòsits i per una aportació anual del Banc d'Espanya, igual al conjunt de les aportacions dels Bancs".

Per altra banda, l'article 3.1) del Reial Decret - Llei 18/1982, de 24 de setembre, fixava també en un 2 per mil dels dipòsits als que s'estén la garantia del Fons, les aportacions anuals de les caixes d'estalvi i les cooperatives de crèdit.

En aquest sentit, cal assenyalar que l'Ordres Ministerials de 7 de febrer de 1996 i de 12 de febrer de 1997, va rebaixar respectivament l'import de les aportacions previstes inicialment al Reial Decret Llei 4/1980 des de l'inicial 2 per mil al ja esmentat 1 per mil tant per bancs com per caixes i cooperatives de crèdit.

En quant a l'abast de les aportacions de les entitats adscrites als Fons de Garantia, l'article 3.3) del Reial Decret 2606/1996, de 20 de desembre, de Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit, estableix que:

"Quan el patrimoni d'un fons assoleixi una quantia suficient per al compliment de les seves finalitats, el Ministre d'Economia i Hisenda, a proposta del Banc d'Espanya, podrà acordar la disminució de les aportacions (...). En tot cas, aquestes aportacions es suspendran quan el fons patrimonial no compromès en operacions pròpies de l'objecte dels fons iguali o superi l'1 per 100 dels dipòsits de les entitats adscrites ...".

L'article 6 de l'esmentat Reial Decret fixa que aquelles entitats de crèdit que no realitzin degudament les seves aportacions al fons de garantia de dipòsits al que es trobin adherides, podran ser excloses del excloses del fons un cop que, requerides a l'efecte, no hagin regularitzat la seva situació en un termini que no podrà ser inferior a un mes.

7.4.4. Límit garantit dels dipòsits pel FGD

L'article 7.1) del Reial Decret 2606/1996, de 20 de desembre, fixa el mateix límit garantit que a tota la Unió Europea, això és, fins un màxim de 20.000 euros, independentment del nombre de comptes que es tingui en l'entitat. Si l'import que es té estalviat és inferior al límit, es recuperarà tot.

7.4.5. Efectivitat de les compensacions del FGD

L'article 8 del Reial Decret 2606/1996 estableix que per poder reclamar la satisfacció dels imports garantits, és necessari que l'entitat financera hagi sol·licitat judicialment la suspensió de pagaments, que un jutge declari la fallida o que el Banc d'Espanya en determini la insolvència atesa la situació financera de l'entitat que es tracti.

L'article 9 fixa que el Fons de Garantia de Dipòsits, tindrà 3 mesos per satisfer les reclamacions degudament comprovades, calculats des de la data en que el Banc d'Espanya hagi pres alguna decisió sobre l'entitat o des del moment que es pronunciï l'autoritat judicial, tot i que pot sol·licitar pròrrogues que poden allargar el procés fins 9 mesos més.

8. TRANSPÀRÈNCIA DE LES OPERACIONS I PROTECCIÓ DELS CLIENTS DE LES ENTITATS DE CRÈDIT

8.1. EL DEURE DE CONFIDENCIALITAT I EL SECRET PROFESSIONAL

Un element central en la delimitació de l'abast dels paràmetres de transparència i d'eticitat de les operacions que l'entitat mantingui amb els seus clients és el que estableix la normativa vigent en relació als deures de confidencialitat i les obligacions de guardar secret professional.

Com a criteri de caràcter general, l'article 48.2) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, faculta el Ministeri d'Economia i Hisenda per a regular tots aquells aspectes que consideri necessaris *"amb la finalitat de protegir els legítims interessos de la clientela passiva i activa de les entitats de crèdit i sens perjudici de la llibertat de contractació que, en els seus aspectes substantius i amb les limitacions que poguessin emanar d'altres disposicions legals, ha de presidir les relacions entre les entitats de crèdit i la seva clientela..."*.

Assentades clarament les facultats que en matèria de control i garantia dels drets dels clients enfront les entitats de crèdit corresponen a l'Administració, veiem que aquestes s'han d'emmarcar en el respecte a la llibertat de contractació, dret definit amb caràcter general en l'article 38 de la Constitució.

En aquest sentit doncs, res no s'oposa a que com a resultat del lliure exercici de la llibertat de contractació el lliure acord i els pactes entre les parts que intervenen en la formalització de qualsevol contracte mercantil, la banca ètica de Catalunya pugui, legalment, introduir en les clàusules dels seus contractes, amplis criteris i mecanismes d'informació sobre l'abast de la política d'inversions del banc, els projectes finançats i els seus beneficiaris a fi i efecte de garantir la total transparència i la seva actuació socialment responsable.

8.2. PROTECCIÓ DE DRETS DELS CLIENTS DE LES ENTITATS DE CRÈDIT

8.2.1. Introducció

L'accés als productes i serveis financers es basen, en principi, en els principis de llibertat contractual i autonomia de la voluntat de les parts.

Aquests principis rectors bàsics, venen recollits en els articles 1 i 5 de l'Ordre Ministerial de 12/12/89, quan es determina que els tipus d'interès de les operacions actives i passives, així com les comissions per operacions o serveis prestats, seran els que es pactin lliurement entre l'entitat de crèdit i el client.
Tanmateix, atesa la desigualtat evident entre les parts contractants, la legislació ha establert tot un conjunt de mecanismes de garantia i informació específiques aplicables a les relacions contractuals entre les parts que assegurin la protecció dels legítims interessos dels clients i usuaris de les entitats financeres.

L'anteriorment esmentada Ordre Ministerial de 12 de desembre de 1989, sobre tipus d'interès i comissions, normes d'actuació, informació a clients i publicitat de les entitats de crèdit, de conformitat amb el previst en l'article 48.2 de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, sobre Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, i posteriorment la Circular del Banc d'Espanya CBE 8/1990, de 7 de setembre, sobre Transparència d'Operacions i Protecció a la Clientela (parcialment modificada per les Circulars CBE 5/1994 de 22 de juliol, CBE 3/1996, de 27 de febrer, CBE 4/1998, de 3 de gener i per la CBE 3/1999, de 24 de març), fa extensiva al conjunt d'entitats de crèdit les normes que havia establert anteriorment per a les entitats de dipòsit l'Ordre de 3 de març de 1987, alhora que introdueix algunes modificacions en la regulació aplicable en la matèria, i liberalitza la major part de la publicitat que realitzin les entitats de crèdit.

Encara que l'Ordre Ministerial de 12 de desembre de 1989 fa esment a les operacions clàssiques de les entitats de crèdit, tals com els préstecs o els dipòsits bancaris, el seu àmbit d'aplicació és més general, tal i com s'especifica en l'Exposició de Motius, estenent-se també a altres operacions, com per exemple, les cessions d'actius financers o les operacions en divises, entre d'altres.

8.2.2. Publicitat de les operacions, productes i serveis financers

L'article 10 de l'Orde Ministerial de 12 de desembre de 1989 i posteriorment en la Instrucció 9ª de la Circular del Banc d'Espanya 8/1990, s'estableix que:

"D'acord amb el que preveu l'article 48.2 d) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, sobre disciplina i intervenció de les Entitats de crèdit la publicitat que realitzin les Entitats de crèdit referida a d'operacions, serveis o productes financers en que es faci referència al seu cost o al rendiment per al públic al que vagi dirigida, estarà sotmesa a règim de prèvia autorització per part del Banc d'Espanya".

Per altra banda, en l'article 11.1) de l'esmentada Ordre Ministerial de 12 de desembre de 1989, es determina que als efectes de l'atorgament de l'autorització esmentada, el Banc d'Espanya haurà de comprovar que *"la publicitat s'ajusta a les normes aplicables sobre càlcul del cost o rendiment per al públic i recull amb claredat, precisió i respecte de la competència les característiques de l'oferta financera".*

Tanmateix, i amb independència de l'autorització que pogués eventualment atorgar-se, l'Ordre Ministerial de 12/12/89 fixa que:

a) El Banc d'Espanya podrà requerir de les Entitats de crèdit la rectificació o el cessament d'aquella publicitat que no respecti les condicions d'autorització en que fou atorgada (Article 11.5).
b) Si es produïssin fets o circumstàncies que suposessin un canvi en l'operació (...), hauran de comunicar-se tals alteracions al Banc d'Espanya que podrà, de manera motivada, revocar l'autorització concedida (article 12.1).
c) L'autorització podrà també revocar-se quan arribin a coneixement del Banc d'Espanya nous elements de judici que alterin substancialment les bases sobre les que es va concedir aquesta autorització, sens perjudici, en el seu cas, de les responsabilitats que el Banc d'Espanya pogués exigir a l'entitat de crèdit per omissió, inexactitud de les dades aportades (article 12.2).

8.2.3. Informació sobre tipus d'interès i comissions

Venen regulades pel Capítol Primer de l'Ordre Ministerial de 12/12/89 i posteriorment la Circular del Banc d'Espanya CBE 8/1990, de 7 de setembre, en les Instruccions Primera a Quarta.

8.2.3.1. Normes generals referides als tipus d'interès

L'Ordre Ministerial de 3/3/87, va culminar el procés de liberalització dels tipus d'interès aplicat per les entitats de crèdit en les seves operacions amb la seva clientela, ampliant-se a partir d'aquest moment la informació requerida pel Banc d'Espanya sobre els tipus aplicats per les entitats de crèdit.

Recollint el procés de liberalització practicat, l'Ordre Ministerial de 12/12/89 i la Instrucció Primera de la CBE 8/1990, en el seu article 1, estableix que els tipus d'interès de les operacions actives i passives de les entitats de crèdit seran els que lliurement es pactin entre l'entitat i els seus clients.

L'article 3 de l'Ordre Ministerial de 12/12/89 obliga l'entitat de crèdit a anunciar els tipus d'interès (preferencial, de descobert, d'excedit en comptes de crèdit) que apliqui en cada moment als seus clients per a la contractació de les seves operacions, que seran d'obligada aplicació a totes les operacions d'aquella naturalesa que no tinguessin fixats contractualment tipus inferiors.

Així mateix, la Instrucció Segona de la CBE 8/1990 obliga les entitats de crèdit a remetre al Banc d'Espanya, dintre dels quinze primers dies de cada mes, informació dels tipus mitjans de les operacions de crèdit i dipòsit, realitzades a Espanya, amb el sector privat resident, denominades en euros que hagin estat iniciades o renovades en el mes anterior, així com els imports que hagin servit de base per al seu càlcul.

8.2.3.2. Normes sobre el Tipus d'Interès Efectiu

Els tipus d'interès anteriorment esmentats s'expressaran, qualsevol que sigui el seu tipus nominal i forma de liquidació, en termes de cost efectiu equivalent d'una operació amb interessos postpagables.

Integraran exclusivament la TAE els següents elements:

a) Tipus d'interès nominal de l'operació.
b) Comissions d'estudis, obertura i altres inherents a l'operació de crèdit. En les operacions de dipòsit, a la vista o d'estalvi, comissió de manteniment del compte.
c) Les primes d'assegurances de caució lligades a la mort, invalidesa o atur del client, quan l'entitat la imposi com a obligació per a la concessió del crèdit.

La Instrucció Vuitena de la CBE 8/1990, en el seu apartat 2, estableix les següents regles per al càlcul i la publicació del tipus d'interès, cost o rendiment efectiu, que es troben especificades en l'Annex 3 adjunt, que correspon a l'Annex V de l'esmentada CBE 8/1990.

Així, l'esmentada Instrucció Vuitena, estableix que el tipus d'interès, cost o rendiment efectiu s'hauran d'expressar obligatòriament en els documents contractuals següents:

a) Obertura de comptes corrents a la vista o comptes d'estalvi.
b) Quan es modifiquin les condicions d'emissió en la renovació de mitjans electrònics de pagament vinculats als dits comptes, tals com les targetes de dèbit o altres.
c) En les següents operacions quan el seu import sigui inferior a 60.000 €:
   - Operacions de dipòsit a termini o captació de fons mitjançant pagarés bancaris o instruments similars.
   - Operacions de compravenda, amb pacte de recompra d'instruments financers negociats en mercats secundaris organitzats.
   - Operacions de préstec o crèdit, incloses les instrumentades mitjançant targeta de crèdit.
   - En les operacions d'arrendament financer.
   - Operacions de compravenda, amb pacte de recompra d'instruments financers no negociats en mercats secundaris organitzats i en qualsevulla altres cessions d'actius no incorporades a valors negociables, o de drets o quotes sobre qualsevol classe d'actiu.
d) Sempre que ho demani el client.

Per altra banda, en la Instrucció Vuitena.6), s'estableix que en les operacions a tipus d'interès variable, el cost o rendiment efectiu que s'ha de reflectir en la documentació contractual es calcularà sota el supòsit teòric de que el tipus de referència inicial roman constant, durant tota la vida del préstec, en el darrer nivell conegut en el moment de celebració del contracte.

Així mateix, si es pactés un tipus d'interès fix per cert període inicial es tindrà en compte en el càlcul, però únicament durant el dit període inicial. Excepcionalment, si el tipus inicial s'apliqués durant un termini de 10 anys o més, o durant la meitat o més de la vida del contracte, aplicant-se almenys durant 3 anys, en el càlcul del cost o rendiment efectiu només es tindrà en compte aquest tipus inicial.

Així mateix, la Instrucció Vuitena.7) fixa que en els documents de liquidació de les operacions actives que han de facilitar-se periòdicament als clients, el cost efectiu es calcularà prenent en compte exclusivament el termini pendent d'amortització i els conceptes de cost que restin per pagar si l'operació segueix el seu curs normal. El cost efectiu així calculat s'anomenarà "cost efectiu romanent".

En les operacions amb tipus d'interès variable, les modificacions que experimentin els índex de referència o és reflectiran en el "cost efectiu romanent" en tant que no afectin al tipus nominal de l'operació.

8.2.3.3. Normes referides al cost efectiu de les operacions actives

La Instrucció Vuitena.4) de la CBE 8/1990, estableix les regles per al càlcul del cost efectiu de les operacions actives:

a) En el càlcul del cost efectiu, s'inclouran les comissions i altres despeses que el client vingui obligat a pagar a l'entitat com a contraprestació pel crèdit rebut o pels serveis inherents al mateix.
No s'inclouran les següents comissions o despeses:
   - Les despeses que el client pugui evitar en ús de les facultats que li concedeix el contracte, en particular, les despeses per transferència dels fons debitats pel client.
   - Les despeses a abonar a tercers, en particular els corretatges, despeses notarials i impostos.
   - Les despeses per assegurances o garanties. Tanmateix, s'inclouran les primes d'assegurances que tinguin per objecte garantir a l'entitat el reembossament del crèdit en cas de mort, invalidesa o desocupació de la persona física que hagi rebut el crèdit, sempre que l'entitat imposi la dita assegurança com a condició per concedir el crèdit.

   En el cas que l'entitat rebi ajuts, subsidis o subvencions públiques, només es tindran en compte per al càlcul del TAE, els imports efectivament reintegrats el beneficiari, de manera que aquelles subvencions resultin excloses dels seus costos.

b) Les liquidacions corresponents a qualsevol tipus de morositat (sigui de quotes de principal o d'interessos), es tractaran de manera independent.

c) En la liquidació dels comptes de crèdit, les comissions d'obertura o altres despeses inicials, hauran de distribuir-se durant tota la vida contractual del crèdit i la seva integració com a component del cost efectiu anual es farà calculant-los sobre el límit del crèdit, encara que no hagi estat totalment disposat. Si no s'hagués establert termini, es distribuiran en les liquidacions d'interessos corresponents al primer any de vigència.
No s'inclourà en el cost la comissió que pugui cobrar-se per disponibilitat, tot i que aquesta circumstància hagi de quedar expressament assenyalada, indicant l'import total de la dita comissió.

d) En el descompte de paper comercial, el cost efectiu es complementarà per cada factura tal i com segueix:
   - Només s'integrarà en el cost l'import de les comissions que, per cada efecte, excedeixi dels mínims tarifats per cada entitat.
   - Els efectes de menys de 15 dies, no s'entendran descomptats a aquesta finalitat, considerant-se tots els seus costos com inherents al servei de cobrament. Seran liquidats separadament.

e) En les operacions d'arrendament financer es considerarà com efectiu rebut l'import del principal del crèdit més el valor residual del bé.
f) En les operacions de factoring, en les que es presti el servei d'administració, el TAE corresponent al finançament no inclourà les comissions de factoratge.

8.2.3.4. Normes referides al cost efectiu de les operacions passives

La Instrucció Vuitena.5) de la CBE 8/1990, estableix les regles per al càlcul del cost efectiu de les operacions actives:

El càlcul del tipus de rendiment efectiu es referirà als imports bruts liquidats, sense tenir en compte, en el seu cas, les deduccions per impostos a càrrec del perceptor, ni els avantatges fiscals per desgravacions que puguin beneficiar-lo. L'entitat podrà afgir, si ho considera convenient, els tipus nets que puguin resultar pel client tenint en compte aquestes circumstàncies fiscals.

Si durant el període de liquidació s'haguessin produït descoberts, es procedirà a fer la corresponent separació dels saldos mitjans de signes contraris pels dies que a cadascun corresponguin, aplicant-se a aquells les normes sobre crèdits en compte corrent.

En la documentació contractual i en les liquidacions relatives als comptes corrents a la vista o comptes d'estalvi, el càlcul del seus rendiment efectiu no inclourà els eventuals càrrecs que per comissions o despeses puguin derivar-se del servei de caixa vinculat a tals contractes.

En els comptes corrents i d'estalvi amb tipus d'interès nominal igual o inferior al 2,5%, les entitats podran prendre com a TAE el propi nominal, expressant-ho així en els documents contractuals i de liquidació.

8.2.3.5. Normes referides a les comissions i despeses

L'article 5.1) de l'Ordre Ministerial de 12/12/89 i la Instrucció Tercera.1) de la CBE CBE 8/1990, permet les entitats de crèdit fixar lliurement les comissions per operacions o serveis prestats, tot i que les obliga a establir i a fer públiques, previ registre en el Banc d'Espanya, unes tarifes de comissions i despeses repercutibles amb indicació dels supòsits i, en el seu cas, de la periodicitat en que seran aplicables, no podent carregar tipus o quantitats superiors als especificats o conceptes no esmentats en aquelles.

Per altra banda, les entitats de crèdit no podran, en cap cas, carregar comissions o despeses per serveis no acceptats o sol·licitats en ferm pel client, sino que aquelles hauran de respondre a serveis efectivament prestats o despeses produïdes.

Les tarifes es recolliran en un fulletó, que es redactarà de forma clara, concreta i fàcilment comprensible per a la clientela, evitant la inclusió de conceptes innecessaris o irrellevants.

8.2.3.6. Normes referides als documents periòdics de liquidació

L'article 8 fixa que les entitats de crèdit facilitaran als seus clients, en cada liquidació que practiquin per les seves operacions actives, passives o de serveis, un document en el qual expressin clarament els tipus d'interès i comissions aplicats, amb indicació clara del seu concepte, base i període, les despeses imputades i els impostos retinguts i tots aquells antecedents que siguin precisos perquè el client pugui comprovar la liquidació feta i/o calcular el cost o el producte net efectiu de l'operació.

8.2.3.7. Normes referides als tipus d'interès preferencial

La Instrucció Primera de la CBE 8/1990, estableix que s'entendrà per tipus d'interès preferencial aquell que apliquin les entitats, en cada moment, a les operacions realitzades a Espanya, amb els seus clients de major solvència inclosos en el sector privat, qualsevol que sigui la seva modalitat, per operacions a curt termini (de duració no superior a 1 any) i d'important quantia, (crèdits amb un principal que superi 1 milió d'Euros, o el 5% dels recursos propis de l'entitat).

El tipus d'interès preferencial de les cooperatives de crèdit es referirà, exclusivament a les operacions crediticies amb tercers no socis.

8.2.3.8. Normes referides al tipus d'interès de descobert i els excedits en comptes de crèdit

L'article 3.2) de l'Ordre Ministerial de 12-12-1989, sobre Tipus d'Interès, Comissions, Normes d'Actuació, Informació a Clients i Publicitat de les Entitats de Crèdit, estableix que *"les entitats de dipòsit i les entitats oficials de crèdit anunciaran uns tipus d'interès per descoberts en compte corrent i excedits en compte de crèdit, que seran d'obligada aplicació a totes les operacions d'aquesta naturalesa que no tinguessin fixats contractualment tipus inferiors".*

Per altra banda, la Instrucció Primera de la CBE 8/1990, modificada per la Circular 3/1996, de 27 de febrer, estableix que els tipus d'interès de descobert, no es podrà aplicar un tipus d'interès de descobert que doni lloc a un TAE superior a 2,5 cops l'interès legal del diner.

Així mateix, la Instrucció Sisena.3) de la CBE CBE 8/1990, es fixa que no serà preceptiu el lliurament de document contractual en les operacions de crèdit que consisteixin en descoberts en compte corrent.

Cas que els descoberts es perllonguin durant més de 3 mesos, l'entitat comunicarà per escrit al client, de manera individualitzada, el tipus d'interès efectiu anual aplicat i les comissions i despeses carregats, si

no ho hagués fet de conformitat amb el que s'estableix amb caràcter general en la Instrucció Setena de l'esmentada Circular pel que respecta als documents de liquidació de les operacions.

Així mateix, en la Instrucció Setena.3) es fixa que els descoberts en compte corrent o excedits en compte de crèdit, els TAE es calcularan aplicant el període de liquidació més curt entre els que habitualment siguin practicats per l'entitat en els seus descoberts o excedits.

La Instrucció Vuitena.3) determina que els excedits en compte de crèdit, podran expressar-se, alternativament, com a recàrrecs sobre el tipus contractual del crèdit, en qual cas es farà constar la paraula "recàrrec".

8.2.3.9. Normes referides a les dates de valoració dels càrrecs i abonaments en comptes d'actiu i de passiu

L'article 4 de l'Ordre Ministerial de 12-12-1989, estableix que les entitats de crèdit determinaran les dates de valoració dels càrrecs i abonaments dels seus comptes actius i passius dins els límits que pugui establir el Banc d'Espanya.

Les entitats de crèdit hauran d'establir i publicar, prèvia comprovació i registre en el Banc d'Espanya, unes regles sobre dates de valoració en les que es fixaran, en funció de les circumstàncies objectives que cada entitat consideri rellevants, els desfasaments màxims possibles en els assentaments a favor de la clientela així com els desfasaments mínims en els assentaments en contra.

S'adjunta com Annex 1, detall dels límits sobre valoració de càrrecs i abonaments en comptes actius i passius, en comptes corrents, de crèdit i llibretes d'estalvi, de conformitat amb el que disposa l'Annex IV de la CBE 8/1990.

8.2.4. Normes referides als documents contractuals

L'article 7 de l'Ordre Ministerial i la Instrucció Sisena de la CBE CBE 8/1990, estableixen que les entitats financeres estan obligades a lliurar al client un exemplar del document contractual en el moment de la formalització de la seva operació, requisit que serà obligatori, hi hagi o no petició del client al respecte, o sempre que ho demani el client, en els següents casos:

a) Obertura d'un compte corrent a la vista o compte d'estalvi.
b) En les operacions següents, quan el seu import sigui inferior als 60.101 Euros:
c) Préstecs i crèdits
d) Compravenda d'actius financers amb pacte de retrocessió.
e) Dipòsits a termini o captació de fons mitjançant pagarés o instruments similars.
f) Operacions d'arrendament financer.
g) Cessió d'actius no incorporats a valors negociables, o de drets o quotes sobre qualsevol classe d'actiu.
h) El document contractual en el que s'acordi amb el client la possibilitat de que aquest pugui accedir a sistemes telefònics o electrònic que li permetin la contractació o utilització dels serveis prestats per l'entitat.

El document contractual haurà de recollir de manera clara i explícita, informació sobre els elements següents:

a) El tipus d'interès que s'utilitzarà per a la liquidació d'interessos.
b) La periodicitat amb la que es produirà l'import d'interessos, les dates, l'import i liquidació de les mateixes.
c) La fórmula o mètode utilitzat per al càlcul del tipus efectiu a partir del tipus nominal.
d) Comissions i despeses repercutibles, clarament identificades i especificades.
e) Els drets que corresponen a l'entitat de crèdit amb vistes a la modificació del tipus d'interès o comissions i/o despeses pactades, amb especificació del procediment al que s'hauran d'ajustar les modificacions, l'obligació de comunicació prèvia al clients.
f) Els drets que corresponguin al client.

8.2.5. Normes referides a la publicació dels tipus de canvi

La CBE 8/1990, en la seva Instrucció Primera Bis, estableix que les entitats que realitzin amb la seva clientela operacions de compravenda de divises, hauran de sotmetre's a la següent normativa de publicitat:

a) Les entitats de crèdit que realitzin amb la seva clientela operacions de compravenda de divises de països no integrats a la Unió Econòmica i Monetària contra euros, hauran de publicar els tipus mínims de compra i màxims de venda o, si escau, els tipus únics que aplicaran quan el seu import no excedeixi de 3.000 euros.

Aquests tipus també seran d'aplicació a les operacions de compravenda d'aquestes divises derivades d'ordres de transferència de divises a l'estranger, quan els imports no excedeixin de la quantitat anteriorment assenyalada.

b) Les entitats de crèdit que realitzin amb la seva clientela operacions de compravenda de bitllets estrangers de països no integrats a la Unió Econòmica i Monetària contra euros o pessetes, hauran de publicar els tipus mínims de compra i màxims de venda o, si escau, els tipus únics que aplicaran per als imports que no excedeixin de 3.000 euros.
c) Les entitats de crèdit publicaran els tipus de conversió de les monedes integrades en l'euro, que serà el resultant de la seva respectiva equivalència amb l'euro i que aplicaran, com únics, a la compravenda de bitllets d'aquestes monedes entre si, i a qualsevol altra operació entre aquestes monedes.
d) La publicació dels tipus de canvi i de conversió s'acompanyarà, quan escaigui, de la de les comissions i despeses, fins i tot mínims, que apliquin en les operacions citades en els paràgrafs precedents, explicant el concepte al que responguin quan no es derivi de la pròpia denominació adoptada per a la comissió.

8.2.6. Taulell d'Anuncis

La Instrucció Cinquena de la CBE 8/1990, estableix que les entitats de crèdit disposaran, en totes i cadascuna de les oficines obertes al públic i en un lloc fàcilment visible que atregui l'atenció del públic, d'un tauler d'anuncis permanent, en el que s'hi recollirà la informació sobre els següents elements:

a) Tipus d'interès, comissions i despeses repercutibles.
b) Notificació sobre l'existència i disponibilitat d'un fullet de tarifes i normes de valoració, de forma que es convidi a la seva consulta.
c) Referència al Servei de Reclamacions del Banc d'Espanya i, si escau, al defensor del client o òrgan equivalent, quan l'entitat en disposi, indicant el seu nom i adreça, i la necessitat d'acudir a ell amb caràcter previ a la formulació de reclamacions davant el Servei citat.
d) Referència a la normativa que regula la transparència de les operacions bancàries i la protecció a la clientela.
e) Referència, si escau, a l'existència de tipus de canvi mínims de compra i màxims de venda que s'apliquin, respectivament, a les operacions de compravenda de divises i de bitllets i a les comissions i despeses aplicables.
f) Tipus de conversió entre l'euro i altres divises, acompanyats, si els hi ha, de les comissions o despeses que, en concepte distint del de canvi puguin aplicar-se.
g) L'existència del fullet informatiu gratuït sobre préstecs hipotecaris, que es refereix l'Ordre sobre préstecs hipotecaris, quan l'entitat ofereixi tals operacions.

h) Referència al dret dels clients a sol·licitar les ofertes vinculants sobre crèdits al consum i préstecs hipotecaris, indicant expressament el caràcter gratuït del seu lliurament .

8.2.7. Normes específiques sobre condicions financeres dels préstecs hipotecaris

8.2.7.1. Normativa reguladora

Llei 2/1981, de 25 de març, de Regulació del Mercat Hipotecari.
Ordre Ministerial de 5 de maig de 1994, de Transparència de les Condicions Financeres dels Préstecs Hipotecaris.
Reial Decret 692/1996, de 26 d'abril, que habilita els Establiments Financers de Crèdit per operar en el Mercat Hipotecari.

8.2.7.2. Àmbit d'aplicació

L'article 1 de l'Ordre Ministerial de 5 de maig de 1994, estableix que la norma és d'aplicació obligatòria, a les entitats de crèdit relacionades amb la concessió de préstecs amb garantia hipotecària quan concorrin simultàniament les següents circumstàncies:

a) Que es tracti d'un préstec hipotecari i que la hipoteca recaigui sobre un habitatge.
b) Que el prestatari sigui una persona física.
c) Que l'import del préstec sol·licitat sigui igual o inferior a 150.253 Euros o el seu equivalent en divises.

8.2.7.3. Entitats Financeres que participen en el Mercat Hipotecari

L'article 2 de la Llei 2/1981, de 25 de març, que incorpora les modificacions introduïdes en els article 2 a 10 del Reial Decret 685/1982, de 17 de març, estableix que podran atorgar préstecs hipotecaris les següents entitats:

a) Els Bancs privats
b) Caixes d'Estalvis
c) CECA
d) Cooperatives de Crèdit, i
e) Establiments Financers de Crèdit

8.2.7.4. Obligacions d'informació prèvia al sol·licitant

D'acord amb els preceptes que s'estableixen els articles 3 i 4 de l'esmentada Ordre Ministerial de 5/5/94, l'entitat de crèdit està obligada a facilitar, a totes aquelles persones que els hi sol·licitin préstecs hipotecaris, un fulletó informatiu gratuït, el contingut mínim del qual inclourà:

a) Identificació del préstec (denominació, quantia, moneda).
b) Termini (total, de carència, periodicitat dels pagaments, taula orientativa de quotes periòdiques).
c) Sistema d'amortització aplicable.
d) Tipus d'interès (modalitat, tipus de referència, períodes de revisió).
e) Comissions i despeses aplicables que corrin a càrrec del prestatari .

8.2.7.5. Finalitat del préstec hipotecari i limitacions al préstec garantit amb hipoteca

L'article 4 de la Llei 2/1981, estableix que els préstecs hipotecaris es destinaran a finançar, amb garantia d'hipoteca immobiliària, la construcció, rehabilitació i adquisició de habitatges, obres d'urbanització i equipament social, construcció d'edificis agraris, turístics, industrials i comercials i qualsevol altra obra o activitat.

L'article 5 fixa l'obligació que aquests préstecs estaran garantits, en tot cas, mitjançant hipoteca immobiliària constituïda amb rang de primera sobre el ple domini de la totalitat de la finca.

Així mateix, l'article 5 fixa que el préstec garantit amb aquesta hipoteca, no podrà excedir del 70% del valor de taxació del bé hipotecat.

Quan es financi la construcció, rehabilitació o adquisició de habitatges, el préstec podrà assolir el 80% del valor de taxació. Així mateix, s'estableix que, en tot cas, s'aplicarà l'esmentat límit màxim del 80% als habitatges socials de protecció pública.

Per la seva banda, l'article 26.2) del Reial Decret 685/1982, de 17 de març, que desenvolupa reglamentàriament la Llei 2/1981, determina que els préstecs hipotecaris que inicialment superin aquests percentatges, podran servir de cobertura a l'emissió de cèdules i bons hipotecaris quan, com a conseqüència de l'amortització experimentada pel seu principal o de la modificació del valor dels béns en el mercat, prèvia taxació, el seu import no superi els dits percentatges en relació al valor de taxació, inicial o revisat, del bé hipotecat.

8.2.7.6. Concessió d'avals bancaris de garantia hipotecaria

L'article 6 de la Llei 6/1981, estableix que les entitats financeres, podran concedir avals per garantir la devolució de préstecs aliens quan el prestatari constituteixi en contragarantia a favor de les entitats avalistes, una hipoteca immobiliària.

L'import d'aquests avals no es tindrà en compte en l'entitat avalista, als efectes de calcular el límit màxim d'emissió de cèdules hipotecàries o bons hipotecaris, tot i que tindran la consideració de capitals en risc.

8.2.7.7. Restriccions a l'emissió de títols hipotecaris

En relació al tema de l'emissió de títols hipotecaris a que feia esment l'article 6 de la Llei 6/1981, l'article 16 de la mateixa norma fixa que les entitats financeres podran emetre cèdules hipotecàries per import superior al 90% dels capitals no amortitzats dels crèdits hipotecaris de la seva cartera, deduïts l'import dels afectats a bons i participacions hipotecàries.

Per altra banda, l'article 17 estableix que les entitats no podran emetre bons hipotecaris per import superior al 90% dels capitals no amortitzats dels crèdits afectats. Així mateix, el venciment mitjà dels bons hipotecaris emesos, no podrà ser superior al dels crèdits afectats.

8.2.7.8. Oferta vinculant i document contractual

L'article 5.1) de l'Ordre Ministerial, estableix que, un cop fetes la taxació de l'immoble i les comprovacions registrals oportunes, les entitats de crèdit vindran obligades a fer per escrit una oferta vinculant de préstec al potencial prestatari o, en cas contrari, a notificar-li la denegació del mateix.

En l'esmentada oferta vinculant, que anirà signada per representants de l'entitat i que tindrà una validesa de no inferior als 10 dies hàbils des de la dita del lliurament, s'hi especificaran les condicions financeres corresponents a les clàusules financeres de l'operació de préstec, que es recullen *in extenso* en l'Annex Segon de l'Ordre Ministerial.

Els articles 6 i 7 regulen el procediment i els requisits de l'escriptura pública de formalització del contracte de préstec i de l'acte d'atorgament davant notari.

8.2.7.9. Transparència de les condicions financeres dels préstecs hipotecaris

L'Ordre Ministerial de 5 de maig de 1994, de Transparència de les Condicions Financeres dels Préstecs Hipotecaris, desenvolupa en l'àmbit dels préstecs hipotecaris, el precepte establert a l'article 48.2) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, sobre Disciplina i Intervenció de les entitats de Crèdit, i complementa les disposicions dictades en virtut de l'Ordre Ministerial de 12 de desembre de 1989.

<u>Condicions relatives als tipus d'interès aplicables</u>

Entre les normes específiques que fixa l'esmentada Ordre Ministerial de 5 de maig de 1994 i en l'Annex Segon de la mateixa, que les desenvolupa, hi trobem l'obligació establerta en l'article 6.2) de que els tipus d'interès de referència utilitzats per les entitats de crèdit compleixin les següents condicions:

a) Que no depenguin de la pròpia entitat de crèdit ni siguin susceptibles de ser influenciats per aquella en virtut d'acords o pràctiques conscientment paral·leles amb altres entitats.
b) Que les dades que serveixin de base a l'índex, siguin agregats de conformitat amb un procediment matemàtic.

Per altra banda, l'article 6.3) determina que en el cas de préstecs a tipus d'interès variables, no caldrà la notificació individualitzada al prestatari de les variacions experimentades en el tipus d'interès aplicable quan es donin simultàniament les següents circumstàncies:

1. Que s'hagi pactat la utilització d'un índex o un tipus de referència oficial dels previstos en la Instrucció Sisena bis. 3) de la CBE 8/1990, de 7 de setembre; això és:

   a) Tipus mitjà dels préstecs hipotecaris a més de 3 anys, per adquisició de habitatge lliure, concedits pels o bé pels bancs, o per les caixes d'estalvis o bé pel conjunt d'entitats de crèdit.
   b) Tipus actiu de referència de les caixes d'estalvis.
   c) Tipus de rendiment intern en el mercat secundari del deute públic de termini entre 2 i 6 anys.
   d) Tipus interbancari a 1 any (MIBOR), exclusivament pels préstecs hipotecaris formalitzats abans de l'1 de gener del 2000.
   e) Referència interbancària a 1 any.

S'adjunta com Annex 2 detall sobre la definició i la fórmula de càlcul dels tipus de referència anteriorment esmentats, de conformitat amb el que disposa l'Annex VIII de la CBE 8/1990.

2. Que el tipus d'interès aplicable al préstec estigui definit de conformitat amb els següents criteris:

   a) Que s'hagi especificat en les clàusules del contracte de préstec un tipus d'interès nominal anual aplicable al préstec fix durant tota la vida del préstec. En aquest cas, s'assenyalarà el seu valor en l'esmentada clàusula, expressant-ho en percentatge nominal anual.
   b) Que s'hagi especificat en les clàusules del contracte de préstec un tipus d'interès nominal anual aplicable al préstec fix durant tota la vida del préstec.
   c) En aquest cas, s'especificarà clarament l'inici del dit període així com la data d'inici del meritament d'interessos i la seva periodicitat i forma de liquidació ordinària, indicant-se la fórmula o mètodes utilitzats per obtenir, a partir del tipus d'interès de referència i l'import absolut dels interessos meritats.

<u>Despeses i serveis accessoris</u>

L'article 4 estableix l'obligatorietat de que quan l'entitat concerti o faci la taxació de l'immoble o un altre servei que consideri necessari, i que la dita despesa sigui per compte del client, haurà d'indicar la identitat dels professionals o entitats que hagin estat seleccionats.

Cas que els serveis fossin prestats directament per les entitats de crèdit i financeres i asseguradores relacionades amb la concessió de préstec amb garantia hipotecària, o la relació de professionals o entitats seleccionades fos igual o inferior a 3, s'haurà de subministrar al client a més a més, les tarifes dels honoraris que siguin aplicables.

En el cas que les entitats de crèdit i financeres i asseguradores relacionades amb la concessió de préstec amb garantia hipotecària concertin o facin directament la taxació de l'immoble però les despeses corrin per compte del client, hauran de lliurar-li còpia de l'informe de taxació si l'operació arriba a formalitzar-se, o l'original de l'informe, en el cas contrari.

En el fulletó informatiu s'indicarà clarament les despeses preparatòries de l'operació, tals com la taxació, la comprovació de la situació registral de l'immoble o altres que es consideraran a càrrec del client encara que el préstec no arribi a formalitzar-se.

8.2.8. Normes específiques sobre condicions financeres dels préstecs al consum

8.2.8.1. Normativa reguladora

La Llei 7/1995, de 23 de març, de Crèdit al Consum, que suposa l'aplicació de la Directiva Europea 87/102/CEE, de 22 de desembre de 1986, posteriorment modificada per la Directiva 90/88/CEE, de 22 de febrer de 1990, té com objectiu fonamental la regulació dels aspectes bàsics d'aquesta activitat de crèdit tan característica en les relacions entre les entitats de crèdit i els seus clients.

Aquesta normativa, d'aplicació general a totes les entitats (siguin o no de crèdit) que realitzin activitats crediticies, complementa les disposicions reguladores que ja s'establien a la Llei 26/1988, de 29 de juliol, sobre Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit.

8.2.8.2. Àmbit d'aplicació

L'article 1 de la Llei 7/1995, estableix que el seu àmbit d'aplicació és el de tots aquells contractes en que una persona física o jurídica en l'exercici de la seva activitat, professió o ofici, concedeix a un consumidor un crèdit sota la forma de pagament aplaçat, préstec, obertura de crèdit o qualsevol altre mitjà equivalent de finançament per satisfer necessitats personals al màrge de la seva activitat empresarial o professional.

L'article 2 exclou de l'àmbit d'aplicació de la Llei els següents contractes:

a) Aquells l'import dels quals sigui inferior a 150,25 Euros.
b) Aquells en els que es pacti que el consumidor reemborsi el crèdit, bé dins un únic termini no superior als 3 mesos, bé en 4 terminis, com a màxim, dins un període que no superi els 12 mesos.
c) Els crèdits en compte corrent concedits per una entitat de crèdit que no constitueixin comptes de targeta de crèdit.
d) Els contractes en els que el crèdit concedit sigui gratuït, o en els que, sense fixar-se interès, el consumidor s'obligui a reemborsar d'un sol cop un import determinat superior al crèdit concedit.

8.2.8.3. Forma i contingut dels contractes

L'article 6 determina que els contractes es formularan per escrit, havent-s'hi d'indicar els següents requisits obligatoris:

a) Tipus d'interès o TAE i les condicions per a la seva modificació.
b) Relació d'elements que formen el cost total del crèdit, llevat dels derivats de l'incompliment de les condicions contractuals, especificant quins s'integren en la TAE i igualment la necessitat de constitució, si s'escau, d'una assegurança d'amortització del crèdit per mort, invalidesa, malaltia o atur del titular.

c) Relació de l'import, el nombre i la periodicitat o les dates dels pagaments que hagi de realitzar el consumidor per al reembossament del crèdit i el pagament dels interessos i altres despeses, així com l'import total dels esmentats pagaments.

Com a normes específiques addicionals per als crèdits al consum que siguin concedits per entitats de crèdit, l'article 6.3) estableix que en el desenvolupament dels anteriors preceptes, es farà de conformitat amb allò que estableix l'article 48.2) de la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit i l'Ordre Ministerial de 12 de desembre de 1989 que desenvolupa l'esmentat article 48.2).

Per més informació sobre aquesta qüestió, veure el punt 8.2 "Protecció dels Drets dels Clients de les Entitats de Crèdit" del present document.

Per altra banda, l'article 19 estableix que quan existeixi un contracte entre una entitat de crèdit i un consumidor per a la concessió d'un crèdit en compte corrent que no sigui un compte de targeta de crèdit, el consumidor haurà de ser informat per escrit en el moment de la celebració del contracte o amb anterioritat dels següents punts:

a) Límit del crèdit.
b) Tipus d'interès, despeses aplicables, quadre d'amortització del crèdit i del pagament dels interessos i les condicions per a la modificació del contracte de crèdit.
c) Procediment per a la resolució del contracte.
d) El TAE de descobert, que no podrà ser superior 2,5 cops l'interès legal del diner, tal i com s'establia a la Norma Primera de la CBE 8/1990.

L'article 7 estableix que l'incompliment de la forma escrita, serà causa de nul·litat del contracte.

8.2.8.4. Oferta vinculant

L'article 16 estableix que l'empresari que ofereixi un crèdit a un consumidor estarà obligat a lliurar-li abans de la celebració del contracte, si el consumidor així ho sol·licita, un document amb totes les condicions del crèdit, com oferta vinculant, que haurà de mantenir durant un termini mínim de 10 dies hàbils des del seu lliurament, llevat circumstàncies extraordinàries que no li siguin imputables.

8.2.8.5. Contractes vinculats a l'obtenció d'un crèdit

Estan regulats pels articles 14 i 15 de la Llei.

L'article 14.1) estableix que l'eficàcia dels contractes de consum en els que s'estableixi expressament que l'operació inclou l'obtenció d'un crèdit de finançament, quedarà condicionada a l'efectiva obtenció d'aquest crèdit.

Es tindran per no posades les clàusules en les que el proveïdor exigeixi que el crèdit per al seu finançament únicament pugui ser atorgat per un determinat concedent.

L'article 14.3) fixa que en tot cas "*haurà de quedar documentalment acreditada la identitat del proveïdor dels béns o serveis en el contracte de consum i la del concedent en el contracte de crèdit, de manera que cadascun d'ells apareixi davant el consumidor com subjecte de les operacions relacionades amb els respectius contractes dels que és part...*".

El consumidor disposarà de l'opció de no concertar el contracte de crèdit, realitzant el pagament en la forma que acordi amb el proveïdor del contracte de consum.

L'article 15 garanteix al consumidor la capacitat per a l'exercici dels seus drets legítims no tan sols davant el proveïdor dels serveis adquirits mitjançant un contracte de crèdit sinó també davant l'entitat que hagués concedit el crèdit, sempre que es donin els requisits següents:

a) Que el consumidor, per a l'adquisició dels béns o serveis, hagi concertat un contracte de concessió de crèdit amb un empresari diferent del proveïdor d'aquells.
b) Que entre el concedent del crèdit i el proveïdor dels béns o serveis existeix un acord previ, concertat en exclusiva, en virtut del qual aquell oferirà crèdit als clients del proveïdor per a l'adquisició dels béns o serveis d'aquest, o que el consumidor hagi obtingut el crèdit en aplicació de l'acord previ esmentat.
c) Que els béns o serveis no hagin estat lliurats en tot o en part, o no siguin conformes a allò que s'hagi pactat en el contracte.
d) Que el consumidor hagi reclamat judicialment o extrajudicialment, per qualsevol mitjà acreditat en dret, contra el proveïdor i no hagi obtingut d'ell la satisfacció a la que té dret.

8.2.8.6. Modificació del cost total del crèdit

L'article 8 estableix que el cost total del crèdit no podrà modificar-se en perjudici del prestatari si no està previst en acord mutu de les parts formalitzat per escrit i en funció dels següents criteris:

a) La variació haurà d'ajustar-se en funció d'un índex de referència objectiu, clarament identificat i definit, així com del procediment per al seu càlcul.
b) Els drets que contractualment corresponguin a les parts en ordre a la modificació del cost del crèdit i el procediment al que aquella ha d'ajustar-se.
c) El diferencial que s'aplicarà a l'índex de referència.

Per altra banda, tal i com especifica l'article 8.4), llevat que les parts hagin convingut la utilització d'un tipus de referència publicat oficialment per resolució del Ministeri d'Economia i Hisenda o pel Banc

d'Espanya, les modificacions en el cost total del crèdit hauran de ser notificades pel prestador al prestatari de manera individualitzada.

La notificació inclourà el còmput detallat de la modificació i el procediment que el prestatari podrà utilitzar per reclamar davant el prestador cas que discrepi del càlcul efectuat.

8.2.8.7. Reembossament anticipat del crèdit

L'article 10 estableix que el consumidor podrà reemborsar anticipadament, totalment o parcial, i en qualsevol moment de vigència del contracte, el préstec concedit.

En aquest cas, el consumidor només podrà quedar obligat a pagar a raó del reembossament la compensació que per tal cas s'hagués pactat, la qual en cap cas podrà excedir, quan es tracti de contractes amb modificació de crèdit, de l'1,5% del capital reemborsat anticipadament o del 3%, en el cas que no es contempli en el contracte modificació del crèdit, sense que en cap cas no se li puguin exigir interessos no meritats pel préstec.

8.2.8.8. Límits a la comissió per amortització anticipada

L'article 3 de la Llei 2/1994, de 30 de març, de Subrogació i Modificació de Préstecs Hipotecaris, fixa que la quantitat a percebre per l'entitat creditora en concepte de comissió anticipada del seu crèdit, es calcularà sobre el capital pendent d'amortitzar conforme les següents regles:

a) Si s'ha pactat amortització anticipada sense fixar comissió, no hi haurà dret a percebre cap quantitat per aquest concepte.
b) Si s'ha pactat comissió d'amortització anticipada ≥ a l'1%, la comissió serà la pactada.
c) En els altres casos, la comissió màxima a percebre, serà en qualsevol cas de l'1%, sigui quina sigui la que s'hagués pactat.

8.3. NORMES DE CONTROL SOBRE COMPTABILITAT I ESTATS FINANCERS

8.3.1. Normativa

S'han aprovat diverses Circulars del Banc d'Espanya que estableixen models obligatoris per a la presentació dels seus estats financers i comptables.
L'Ordre Ministerial de 31 de març de 1989, facultava el Banc d'Espanya per a establir i modificar les normes comptables de les entitats de crèdit, competència que s'ha plasmat en diverses Circulars, la primera d'elles la CBE 4/1991, de 14 de juny, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers de les entitats de crèdit, modificada en part per altres Circulars posteriors (CBE 4/93, de 26-3, CBE 6/94, de 26-9,

CBE 7/96, de 26-7, CBE 5/97, de 24-7 i CBE 4/00, de 28-6) i complementada per les disposicions dictades pel Banc Central Europeu, bàsicament referides a aspectes estadístics i d'informació referida als estats financers i que s'han incorporat a la normativa espanyola amb les Circulars CBE 7/98, de 3-7 i CBE 21/99, de 26-1.

8.3.2. Àmbit d'aplicació

La Instrucció 1ª de la CBE CBE 4/1991, estableix que serà d'aplicació a totes les entitats de crèdit definides en l'article 1 del Reial Decret Legislatiu 1298/1986, de 28 de juny (bancs, caixes d'estalvis, cooperatives de crèdit i per extensió als establiments financers de crèdit, regulats com a tals amb posterioritat) i als grups consolidables d'entitats de crèdit definits per la Llei 13/1985, de 25 de maig.

8.3.3. Principis Generals i Normes Comptables

Els Capítols Primer i Segon de la CBE 4/1991, tracten extensament sobre els principis i criteris comptables generals, normes i de valoració i del contingut i particularitats dels principals comptes del Balanç i del compte de Pèrdues i Guanys.

Pel que fa als principis comptables generals, la Instrucció 2 defineix com criteri clau el de la imatge fidel del patrimoni, la situació financera i els riscs i resultats de les entitats.

S'insisteix també en l'esmentada Instrucció 2ª d'aquesta Circular en els principis de prudència valorativa (2ª-2), del meritament per a la imputació temporal d'ingressos i despeses (2ª-4) i del registre comptable de tots els drets i obligacions d'aquestes entitats, fins i tot futures o contingents (2ª-6), en la línia del preceptes i principis generals anteriorment establerts.

Dintre d'aquestes normes comptables pot afegir-se també la prohibició de fer crèdits creuats entre entitats (ja establerta per la CBE de 13 de juliol de 1979) per tal d'evitar aquelles operacions per les quals una entitat de crèdit concedeix suports a empreses vinculades, d'una manera o una altra, a altres institucions de crèdit que, al seu torn, les atorguen a les empreses vinculades a aquella.

8.3.4. Tractament Comptable del Risc

Es recull en la Secció 2ª de la CBE /1991, Instruccions 9ª a 12ª, on es detallen els criteris de valoració dels diferents riscs (d'insolvències, de crèdit, risc - país) i les provisions aplicables per a cadascun d'ells.

Per una anàlisi més detallada de la normativa establerta per cada cas i supòsit concret, es recomana la lectura del punt 5.2 del present estudi "Normes Addicionals de Solvència", i en especial els seus apartats 5.2.6 a 5.2.8, ambdós inclosos.

8.3.5. Normes sobre la presentació dels Estats Financers

Es recullen en el Capítol Tercer de la CBE 4/1991, Instruccions 39ª a 50ª.
Cal destacar en aquest punt, la diferenciació que s'estableix entre els estats reservats (Instruccions 41ª a 47ª) i els estats públics (Instruccions 48ª a 50ª).

Els primers són els que hauran de remetre periòdicament les entitats de crèdit a la Central d'Informació de Riscs del Banc d'Espanya, mentre que els segons són els comptes anuals (balanç, compte de pèrdues i guanys i memòria) als que les entitats de crèdit han de donar publicitat de conformitat amb el que estableix la Llei de Societats Anònimes o altra normativa aplicable per a les entitats que no tinguin aquesta forma jurídica.

La Instrucció 39ª fixa l'obligació d'acompanyar els comptes públics anuals dels corresponents informes d'auditoria, quan siguin enviades al Banc d'Espanya, en un termini de 15 dies hàbils després de la seva aprovació per la Junta General de socis de l'entitat de crèdit.

En aquest mateix sentit, d'acord amb la Llei 3/1994, d'Adaptació de la Legislació Espanyola a la Segona directiva de Coordinació Bancària de la UE, les sucursals a Espanya d'entitats de crèdit estrangeres, quan no hagin de presentar comptes anuals de la seva activitat a Espanya, hauran de sotmetre a auditoria les informacions comptables que, amb caràcter anual hagin de fer públiques i les que amb caràcter reservat remetin al Banc d'Espanya.

9. COMPETÈNCIES DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA EN MATÈRIA D'ENTITATS DE CRÈDIT

9.1. EL MARC COMPETENCIAL DE LA GENERALITAT

L'article 149.3) de la Constitució estableix que les matèries no atribuïdes expressament a l'Estat podran correspondre a les Comunitats Autònomes en virtut dels seus respectius Estatuts.

En base a l'aplicació d'aquest precepte constitucional, les Comunitats Autònomes han assumit estatutàriament, competències sobre caixes d'estalvis.

En el cas de Catalunya, l'article 12.6) de l'Estatut atorga a la Generalitat competències exclusives, d'acord amb les bases i ordenació de l'activitat econòmica en general i la política monetària de l'Estat sobre les institucions de crèdit corporatiu, públic i territorial, i les caixes d'estalvis, mentre que l'article 10.4) li confereix competències de desenvolupament legislatiu i execució en matèria d'ordenació del crèdit, la banca i les assegurances.

9.2. COMPETÈNCIES DE LA GENERALITAT SOBRE CAIXES D'ESTALVIS

9.2.1. El marc normatiu

En aplicació de les seves competències estatutàries, la Generalitat va aprovar la Llei 15/1985, d'1 de juliol, de Caixes d'Estalvis de Catalunya, tot i que fruit de les sentències 48 i 49/1988, de 22 de març del Tribunal Constitucional, es procedí a adaptar determinats aspectes de la Llei esmentada de conformitat amb les normes i principis de la Llei estatal 31/1985, sobre Òrgans Rectors de Caixes d'Estalvi.

Així, es dictà la nova Llei 6/1989, de 25 de maig, tot i que l'anul·lació de l'article 1 en virtut de la Sentència 33/ 1993, d'1 de febrer del Tribunal Constitucional, portà a l'aprovació de la nova Llei 13/1993, de 25 de novembre.

Finalment, en virtut de l'autorització conferida al Govern de la Generalitat per l'article 2 de la Llei 13/1993, de 25 de novembre, s'aprovà un text refós d'aquella Llei (Decret Legislatiu 1/1994 de Catalunya, de 6 d'abril), conjuntament amb els preceptes de la Llei 15/1985, d'1 de juliol.

9.2.2. Desenvolupament de les competències de la Generalitat sobre Caixes d'Estalvis

9.2.1.1. Àmbit d'aplicació

L'article 1.1) del Decret Legislatiu 1/1994, estableix que la Llei serà d'aplicació a totes les Caixes d'Estalvis amb *"domicili central a Catalunya"*.

9.2.1.2. El Protectorat de la Generalitat

L'article 1.2) fixa que les caixes d'estalvis que prestin els seus serveis a Catalunya, estaran *"sota el Protectorat públic de la Generalitat, exercit a través del Departament d'Economia i Finances"*.

L'article 2.1) estableix que el Protectorat públic exercirà, entre d'altres funcions, la de la vigilància de que *"les caixes compleixin la seva funció econòmico-social, de tal manera que realitzin una adequada política d'administració d'inversió de l'estalvi privat"*.

En aquest sentit, l'article 4 assenyala que *"Les Caixes d'Estalvis hauran de realitzar obra social pròpia i en col·laboració amb altres institucions públiques o privades. El Govern de la Generalitat desenvoluparà una tasca orientadora en matèria d'obra social, indicant mancances i prioritats, respectant, tanmateix, la llibertat de cada caixa d'estalvis en quant a l'elecció de les inversions concretes"*.

9.2.1.3. Creació, fusió, escissió i registre

L'article 7.1) determina que correspon al Conseller d'Economia i Finances aprovar la fundació i els estatuts d'una Caixa d'Estalvis i la seva admissió en el Registre de Caixes d'Estalvi de Catalunya.

Per altra banda, a l'article 9.1) s'estipula que *"Per a les entitats domiciliades a Catalunya, les denominacions Caixa d'Estalvis i Mont de Pietat, seran privatives de les institucions inscrites en el Registre de Caixes d'Estalvi de Catalunya"*.

Les absorcions i les fusions de Caixes d'Estalvis amb domicili a Catalunya, seran autoritzades pel Govern de la Generalitat, en aplicació del que disposa l'article 10.1) del Decret Legislatiu 1/1994.

En el mateix sentit, l'article 10.3) estableix que les modificacions dels estatuts de les Caixes seran aprovades pel Conseller d'Economia i Finances, llevat del canvi de domicili central, que haurà de ser aprovat pel Govern de la Generalitat.

L'article 11.1) disposa que la dissolució i liquidació voluntàries hauran de ser autoritzades pel Govern de la Generalitat.
L'article 11.2) estableix que el procés de liquidació serà sempre controlat per un representant de la Generalitat, nomenat pel Govern de la Generalitat a proposta del Conseller d'Economia i Finances.

9.2.1.4. El Registre de Caixes d'Estalvis de Catalunya

L'article 12 crea el Registre de Caixes d'Estalvis de Catalunya.

9.2.1.5. Estatuts i normes de govern

L'Article 16.3) encomana al Departament d'Economia i Finances la responsabilitat de vetllar pel compliment del que estableix la llei en relació als processos d'elecció dels consellers generals de l'Assemblea General de les Caixes d'Estalvis.

Per altra banda, l'article 42 determina que les Caixes comunicaran els nomenaments, cessaments i reeleccions del seu director general i membres dels seus òrgans de govern al Departament d'Economia i Finances en el termini de 15 dies, el qual els inscriurà en el Registre d'Alts Càrrecs de les Caixes d'Estalvis de Catalunya, creat en virtut del que disposa l'article 43 del Decret Legislatiu.

9.2.1.6. Control dels Coeficients, inversions i expansió

L'article 44 atribueix al Departament d'Economia i Finances, en el marc de les bases i de l'ordenament del crèdit i la política monetària de l'Estat, la qualificació de les inversions computables en el coeficient d'inversió de les caixes d'estalvis amb domicili central a Catalunya.

Per altra banda, l'article 45.1) determina, amb caràcter general, que el Govern de la Generalitat pot sotmetre a autorització prèvia les inversions de les Caixes d'Estalvis en immobles, accions, participacions o altres actius materials, la concessió de grans crèdits o la concentració de riscs en una persona o grup, corresponent al Departament d'Economia i Finances la concessió d'aquestes autoritzacions.

L'article 46.1), estableix que les Caixes d'Estalvis, podran obrir oficines en el territori de Catalunya d'acord amb les normes que dicti el Departament d'Economia i Finances, mentre que l'apartat 2 del referit article, determina que les Caixes comunicaran al Departament d'Economia i Finances l'obertura i tancament d'oficines fetes fora de Catalunya.

9.2.1.7. Aprovació d'excedents i la seva distribució

L'article 52, atorga al Departament d'Economia i Finances competència per a l'aprovació dels acords de l'Assemblea General de les Caixes d'Estalvis relatius a la determinació dels excedents i la seva distribució.

9.2.1.8. Obligacions d'Informació a la Generalitat

L'article 53 estableix que les Caixes estan obligades a facilitar el Departament d'Economia i Finances, tot tipus d'informació sobre la seva activitat i gestió.

Entre els preceptes que s'estableixen en aquest àmbit, l'article 55 determina que el Departament d'Economia i Finances podrà establir l'abast i el contingut dels informes d'auditoria que hauran de remetre-li les Caixes d'Estalvis.

9.2.1.9. Inspecció, sancions i intervenció

Les competències de la Generalitat de Catalunya en matèria d'inspecció financera les exerceix la Inspecció Financera de la Direcció General de Política Financera.

L'article 56 fixa que, en el marc de les bases aprovades per l'Estat sobre ordenació del crèdit i de la banca, i de conformitat amb les directrius del Govern de la Generalitat, el Departament d'Economia i Finances exercirà, en l'àmbit de les seves competències, les funcions de coordinació i inspecció de les Caixes d'Estalvis.

Les sancions que puguin dictar-se per l'incompliment de les disposicions legals vigents, seran imposades pel Departament d'Economia i Finances o pel Govern de la Generalitat, segons la qualificació d'aquelles, conforme la gradació establerta en els articles 56 i 57.

9.2.1.10. Suspensió dels òrgans de govern de les Caixes

L'article 60.1) determina que la suspensió dels òrgans de govern i direcció de les caixes d'estalvis i la intervenció de les mateixes, serà decretada pel Govern de la Generalitat, a proposta del Conseller d'Economia i Finances o del Banc d'Espanya.

Per motius d'urgència, podrà acordar-les el Conseller d'Economia i Finances, que sotmetrà l'acord a la ratificació del Govern de la Generalitat.

9.3. COMPETÈNCIES SOBRE COOPERATIVES DE CRÈDIT

9.3.1. El marc competencial i la legislació d'aplicació

La Generalitat té competència exclusiva en matèria de cooperatives de crèdit, en aplicació del que estableix l'article 12.6) de l'Estatut.

Tanmateix, a diferència del que s'ha produït en el tema de les Caixes d'Estalvis, la Generalitat no ha procedit a l'elaboració d'una regulació específicament catalana per a les cooperatives de crèdit, sinó que l'exercici competencial en la matèria, s'ha emmarcat en l'àmbit més ampli de les lleis sobre cooperatives en general aprovades pel Parlament de Catalunya o en l'aplicació de la normativa estatal vigent.

En aquest sentit, l'article 2 de la Llei de l'Estat 13/1989, de 26 de maig, de Cooperatives de Crèdit, establia que: *"Les Cooperatives de Crèdit es regiran per la present Llei i les seves normes de desenvolupament, sense perjudici, en quant aquestes últimes, de les disposicions que puguin aprovar les Comunitats autònomes en l'exercici de les competències que tinguin atribuïdes en la matèria"*.

Cal indicar que la legislació estatal general sobre cooperatives de crèdit en matèria financera, té la consideració de legislació bàsica, en aplicació del que disposa l'article 149.1) de la Constitució.

En aquest sentit, podem llegir en l'Exposició de Motius del Reial Decret 84/1993, de 22 de gener, que aprova el Reglament de les Cooperatives de Crèdit:

"Les cooperatives de crèdit queden doncs sotmeses d'una banda, a la legislació laboral i mercantil i a les normes bàsiques d'ordenació del crèdit dictades en exercici de els competències reservades a l'Estat per l'article 149.1, 6ª, 7ª i 11ª de la Constitució i, per l'altre, a la normativa específica que, en matèria de cooperatives, poden dictar les Comunitats autònomes. En aquest marc, el present Reglament atén fonamentalment a la necessitat de desenvolupar amb caràcter bàsic aquells aspectes de la Llei 13/1989 i la resta de lleis aplicables, entre les que cal destacar la Llei 26/1988, de 29 de juliol, de disciplina i Intervenció de les entitats de Crèdit...".

En aquest sentit, la Disposició Final Quarta del Reglament declara bàsics, a l'empar del que disposa l'article 149.1.11) de la Constitució tot un seguit d'aspectes que delimitaran, per excepció el marc legislatiu que pot regular-se per mitjà de normativa autonòmica.

Així doncs, la legislació estatal sobre cooperatives de crèdit (en aquest cas la Llei 13/1989 i el Reial Decret 84/1993, del seu Reglament), juntament amb la Llei 26/1988, de 29 de juliol, sobre Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit, delimiten, a grans trets, el gruix normatiu bàsic en matèria financera en el qual la Generalitat exerceix

la seva capacitat normativa i la seva competència exclusiva en la matèria.

Atès que la legislació esmentada ha estat ja tractada extensament de manera general, al llarg del present apartat, ens concentrarem en assenyalar els aspectes sobre els quals la Generalitat exerceix les seves competències en la matèria i les especificitats que han estat aprovades per normes catalanes específiques, en especial la Llei 18/2002, de 5 de juliol, del Parlament de Catalunya, de Cooperatives.

9.3.2. Desenvolupament de les competències de la Generalitat sobre Cooperatives de Crèdit

9.3.2.1. Definició de les Cooperatives de Crèdit a la Llei 18/2002, de Cooperatives

L'article 92.1.e), defineix les cooperatives de crèdit com a cooperatives de primer grau, és a dir, aquelles que, en virtut del que disposa l'article 7.1), *"han d'ésser integrades per un mínim de tres socis que duguin a terme l'activitat cooperativitzada, excepte en els casos en que aquesta Llei estableix expressament una altra cosa"*.

Per altra banda, l'article 34.3) estableix que *"Els estatuts de les cooperatives de crèdit poden establir que, a l'assemblea general, cada soci o sòcia tingui un vot o que el vot sigui proporcional a les aportacions respectives al capital social, a l'activitat cooperativitzada dels socis o al nombre de socis de les cooperatives associades. En aquest cas, el nombre de vots per cada soci o sòcia no pot ésser superior al 20% del total dels vots socials"*.

Per altra banda, l'article 104.1) fixa que *"Els estatuts socials poden establir per als socis que siguin societats cooperatives, la possibilitat de vot plural, i fixar-lo, en tot cas, en proporció al nombre de socis, però cap d'aquests socis no pot superar mai el 20% del total de vots"*, mentre que l'article 104.2 determina que, en el cas que es faci ús de la possibilitat d'establir un vot plural *"Els estatuts socials poden establir (...) que les aportacions obligatòries al capital social, si es tracta de cooperatives, siguin proporcionals al nombre de socis"*.

9.3.2.2. Objecte i requisits de les Cooperatives de Crèdit a la Llei 18/2002, de Cooperatives

L'article 102 defineix l'objectiu de les cooperatives de crèdit.
Específicament, cal assenyalar que l'article 102.2) estableix que poden crear-se o constituir-se cooperatives de crèdit a l'empara d'un col·legi professional i també poden promoure'n els sindicats, les associacions empresarials i les associacions professionals, mentre que l'article 102.4) detalla els requisits que han de tenir les cooperatives de crèdit que operin sota la denominació de caixes rurals.

9.3.2.3. Creació, fusió, qualificació i registre

La Generalitat té competència, previ compliment dels tràmits oportuns, per:

a) Autoritzar la creació de noves cooperatives de crèdit i la fusió de les ja existents en l'àmbit territorial de Catalunya.
b) Concedir del títol de cooperatives de crèdit qualificades (aquelles que compleixen les obligacions de recursos propis exigibles), comunicant-ho al Banc d'Espanya.
c) Crear el Registre General de Cooperatives de Catalunya.

9.3.2.4. Estatuts i normes de govern

a) La Generalitat té competència plena per a l'aprovació de tot canvi en els Estatuts i Reglaments de les Cooperatives de Crèdit.
b) Les Cooperatives de Crèdit han de comunicar a la Generalitat els nomenaments, cessaments i reeleccions del seu director general, alts càrrecs i membres dels seus òrgans de govern.
c) La Generalitat haurà d'informar favorablement el nomenament del director general de la cooperativa, ventar-lo de manera motivada i acceptar la remoció d'aquell, en virtut d'expedient disciplinari.

9.3.2.5. Control de l'activitat crediticia i de gestió i aprovació de l'aplicació dels resultats

La Generalitat té competència per la qualificació de les inversions que les cooperatives de crèdit hagin de computar en el seu coeficient obligatori d'inversió, d'acord amb el que estableix la normativa vigent.

9.3.2.6. Aprovació d'excedents i la seva distribució

L'aprovació de l'aplicació del Fons d'Educació i Obres Socials o similar.

9.3.2.7. Obligacions d'Informació a la Generalitat

Les Cooperatives de Crèdit estan obligades a facilitar el Departament d'Economia i Finances, tot tipus d'informació sobre la seva activitat i gestió.

9.3.2.8. Inspecció i sancions

La Generalitat podrà, sens perjudici de les facultats que té atribuïdes el Banc d'Espanya en aquest àmbit:

a) Portar a terme les investigacions i comprovacions que siguin precises.
b) Obligar a les cooperatives de crèdit a sotmetre's a auditories externes periòdiques o concretes.
c) Proposar al Banc d'Espanya la intervenció temporal de l'entitat i la designació d'administradors provisionals, en cas d'irregularitat greu.
d) Exercir facultats sancionadores, sens perjudici de comunicar-les al Banc d'Espanya, imposant les sancions per pròpia iniciativa o a proposta d'aquest.

9.3.2.9. Publicitat

La Generalitat autoritza o coneix prèviament els projectes de publicitat de les cooperatives de crèdit.

10. BANCA ELECTRÒNICA I PER INTERNET

10.1. EL MARC NORMATIU

En l'àmbit de la Unió Europea no s'ha fet encara, amb l'excepció de Bèlgica, cap regulació específica de l'activitat financera per Internet seguint el principi de neutralitat respecte el canal de distribució, si bé són d'aplicació varies Directives que han estat o estan essent incorporades a l'ordenament jurídic de l'Estat espanyol, com és el cas de la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de Serveis de la Societat de la Informació i el Comerç Electrònic, que incorpora les disposicions de la Directiva de la Unió Europea sobre Comerç Electrònic 2000/31/CE, de 8 de juny, a la legislació espanyola.

Hem d'esmentar també la Directiva Europea sobre Signatura Electrònica 1999/93/CE, de 13 de desembre, que regula la prestació dels serveis de certificació electrònica en règim de competència, que té com objectiu primordial proporcionar seguretat per al desenvolupament del comerç electrònic, va ser recollida en el Reial Decret Llei 14/1999, de 17 de setembre, a l'empara de la qual s'han creat societats amb aquest objecte social en les que participen, directament o indirectament, varies entitats de dipòsit a Espanya.

Per altra banda, la Comissió Europea va emetre una comunicació sobre Comerç Electrònic i Serveis Financers, en data 9 de febrer del 2001, en la que es definien els seus plans per facilitar la provisió de serveis financers a través d'Internet a tota la Unió Europea, amb el propòsit d'assegurar un major nivell de convergència de les legislacions dels Estats membres sobre protecció del consumidor i l'inversor.

Així mateix, la Comissió Europea ha fet una proposta de Directiva Relativa a la Comercialització a Distància de Serveis Financers Destinats als Consumidors, que és aplicable a les activitats financeres a través d'Internet. En aquesta proposta es contemplen els drets dels consumidors en la comercialització dels serveis financers i, entre d'altres aspectes, la informació disponible abans de celebrar un contracte, així com el dret de dissentiment.

Per al cas de l'Estat espanyol, tot i no existir una normativa específica per l'activitat financera per Internet, el Banc d'Espanya ha elaborat per aquest canal de distribució, normes particulars en matèria de transparència respecte les que amb caràcter general sobre transparència de les operacions i protecció de la clientela establia la Circular CBE 8/1990, de 7 de setembre.

Estem parlant de la Circular 3/2001, de 24 de setembre, que recull mecanismes i normes específiques de protecció del consumidor i de l'inversor amb l'objectiu de garantir que la utilització d'aquest mitjà no pugui implicar cap minva en els drets del client i l'usuari del sistema bancari que la CBE 8/1990 establia amb caràcter general.

10.2. NORMES DE TRANSPARÈNCIA I PROTECCIÓ DELS DRETS DEL CONSUMIDOR I L'USUARI DE BANCA SOBRE UTILITZACIÓ D'INTERNET I BANCA TELEFÒNICA

10.2.1. Identificació de l'entitat de crèdit a Internet

A la Instrucció 5ª.3) s'estableix que *"les entitats que ofereixin la possibilitat de realitzar operacions a través d'Internet hauran d'incloure, en posició suficientment destacada, la seva completa denominació social, nom comercial i adreça social, la seva naturalesa d'entitats de crèdit subjecte a la supervisió del Banc d'Espanya i l'esment sobre la seva inscripció en el corresponent registre administratiu especial del Banc d'Espanya".*

10.2.2. Publicació de tarifes i normes de valoració

A la Instrucció 5ª.1.b) de la CBE 3/2001, s'estableix que: *"Quan l'entitat ofereixi la possibilitat de realitzar operacions a través d'Internet, s'indicarà que el dit fulletó també està disponible a les seves pàgines, citant l'adreça d'Internet en la que pot consultar-se".*

10.2.3. Normes sobre publicitat a Internet

La Instrucció 9ª fixa que: *Tindrà la consideració de publicitat subjecte al règim d'autorització (...), tant la que s'inclogui en les pàgines pròpies d'Internet d'una entitats de crèdit com la que pugui figurar en les pàgines de tercers que ofereixin els serveis d'una entitats de crèdit.*

No es considerarà publicitat, aquests efectes, i per això no requerirà autorització, aquella que es limiti a simuladors de càlcul en les pàgines de l'entitat a Internet i aquells supòsits en que es realitzin comparacions entre ofertes de diferents entitats sempre que en elles no s'hi incloguin productes propis. Tampoc no tindran la consideració de publicitat, les informacions que sobre les característiques específiques de les operacions figurin a les pagines operatives d'Internet en les que es porten a terme".

10.2.4. Contractació per via electrònica

En aquest àmbit i pel que fa a la contractació de productes bancaris i financers, serà d'aplicació el que es disposa en el Títol Quart de la Llei 34/2002, d'11 de juliol, de Serveis de la Societat de la Informació i el Comerç Electrònic, en els seus articles 23 a 29 i per les restants normes civils o mercantils sobre contractes, en especial, per les normes de protecció dels consumidors i usuaris i d'ordenació de l'activitat comercial.

L'article 27 estableix que amb caràcter previ a l'inici del procés de contractació, el prestador de serveis haurà d'informar al destinatari, de manera clara, comprensible i inequívoca dels següents extrems:

a) Els tràmits que han de seguir-se per a la celebració del contracte.
b) Les condicions generals que, en el seu cas, hagi de subjectar-se el contracte, de tal manera que aquestes puguin ser emmagatzemades i reproduïdes destinatari.
c) Notificació sobre si el prestador arxivarà el document electrònic en que es formalitzi el contracte i si aquest serà accessible.
d) Els mitjans tècnics que posa a la seva disposició per identificar i corregir errades en la introducció de les dades.
e) La llengua o llengües en que podrà formalitzar-se el contracte.

L'article 28 fixa la informació que, amb posterioritat a la signatura del contracte per via electrònica, haurà de subministrar-se al destinatari:

L'oferent està obligat a confirmar la recepció de l'acceptació per alguns dels següents mitjans:
a) Enviament, en el termini de 24 hores següents a la recepció de l'acceptació, d'un acusament de rebuda per correu electrònic o altre mitjà de comunicació electrònica a l'adreça assenyalada, o
b) La confirmació, per un mitjà equivalent a l'utilitzat en el procés de contractació, de l'acceptació rebuda, tan aviat com l'acceptant hagi completat el dit procediment, sempre que la confirmació pugui ser arxivada pel seu destinatari.

10.2.5. Lliurament de documents contractuals i de tarifes de comissions i normes de valoració i ofertes vinculants

La Instrucció 6ª de la CBE 3/2001, estableix que: *"Quan les entitats realitzin per mitjans electrònics els contractes (...), el lliurament del document contractual podrà realitzar-se, a elecció del client, bé enviant-li el document contractual en un suport electrònic durador que permeti al client la seva lectura, impressió i conservació, bé enviant-li justificació escrita de la contractació efectuada en la que hauran de constar tots els extrems recollits en el contracte, indicant, a més a més, el moment de l'acord de voluntat i el mitjà a través del qual es va produir. En qualsevol cas, l'entitat haurà de conservar el "rebut" del client".*

10.2.6. Obligacions d'informació per les entitats que treballin exclusivament en règim de banca telefònica

La Instrucció 5ª.2) de la CBE 8/1990, modificada en virtut de la Circular CBE 3/1996, de 27 de febrer, quan diu en el seu Apartat 2 que: *"Les entitats que treballin exclusivament en règim de banca telefònica hauran de comunicar per escrit als seus clients, amb periodicitat almenys trimestral, les dades que són d'obligada inserció en el taulell d'anuncis, indicant, quan escaigui, la data des de la qual siguin vigents".*

11. BIBLIOGRAFÍA

11.1. LEGISLACIÓ ESTATAL

Decret de 14 de març de 1933. S'aprova l'Estatut per a les Caixes Generals d'Estalvi Popular (Gaceta de 17)

Llei de 31 de desembre de 1946. Llei d'Ordenació Bancària (BOE de 1 de gener de 1947)

Ordre 20 de setembre de 1974. Ampliacions de capital (BOE de 23)

Decret 1838/1975, de 3 de juliol. Creació de Caixes d'Estalvis i distribució dels
beneficis líquids d'aquestes entitats (BOE de 11 d'agost)

Reial decret 2290/1977, de 27 d'agost. Regulació dels òrgans de govern i de les funcions de les Caixes d'Estalvis (BOE de 5 de setembre)

Ordre de 19 de juny de 1979. Normes per a l'obra benèfico-social de les Caixes d'Estalvis (BOE de 29)

Reial decret-Llei 4/1980, de 28 de març. Es dota de personalitat jurídica al Fons de Garantia de Dipòsits (BOE de 31)

Reial decret-Llei 18/1982, de 24 de setembre. Fons de Garantia de Dipòsits en Caixes d'Estalvis i Cooperatives de Crèdit (BOE de 1 d'octubre)

Llei 13/1985, de 25 de maig. Coeficients d'inversió, recursos propis i obligacions d'informació dels intermediaris financers (BOE de 28)

Llei 26/1984, de 19 de juliol, General per a la Defensa dels Consumidors i Usuaris (BOE de 24)

Llei 46/1984, de 26 de desembre, reguladora de les Institucions d'Inversió Col·lectiva (BOE, de 27 de desembre de 1984)

Reial decret 1370/1985, de 1 d'agost. Recursos propis de les entitats de dipòsit. Es desenvolupa el títol segon de la Llei 13/1985, de 25 de maig (BOE de 9)

Llei 31/1985, de 2 d'agost. Regulació de les normes bàsiques sobre òrgans rectors de les Caixes d'Estalvis (BOE de 9)

Reial decret 798/1986, de 21 de març. Desenvolupament parcial de la Llei 31/1985, de 2 d'agost, de regulació de les normes bàsiques sobre òrgans rectors de les Caixes d'Estalvis (BOE de 25 d'abril)

Reial decret Legislatiu 1298/1986, de 28 de juny. Adaptació del dret vigent en matèria d'Entitats de Crèdit al de les Comunitats Europees (BOE de 30)

Reial decret 184/1987, de 30 de gener, pel qual es modifiquen les normes reglamentàries en matèria d'Establiments de Crèdit per a adaptar-les a l'ordenament jurídic de la Comunitat Econòmica Europea (BOE de 10 de febrer)

Llei 3/1987, de 2 d'abril. General de Cooperatives (BOE de 8)

Reial decret 596/1988, de 27 de maig. Modificació del Reial decret 798/1986, de desenvolupament parcial de la Llei 31/1985, de 2 d'agost, de regulació de les normes bàsiques sobre òrgans rectors de les Caixes d'Estalvis i de renovació dels òrgans de determinades Caixes d'Estalvis (BOE de 14 de juny)

Llei 19/1988, de 12 de juliol. Auditoria de comptes (BOE de 15)

Llei 24/1988, de 28 de juliol. Mercat de Valors (BOE de 29)

Llei 26/1988, de 29 de juliol. Disciplina i Intervenció de les Entitats de Crèdit (BOE de 30)

Ordre de 31 de març de 1989. Es faculta al Banc d'Espanya per a establir i modificar les normes comptables de les Entitats de Crèdit (BOE de 22 d'abril)

Llei 13/1989, de 26 de maig. Cooperatives de Crèdit (BOE de 31)

Ordre de 12 de desembre de 1989. Tipus d'interès i comissions, normes d'actuació, informació a clients i publicitat de les Entitats de Crèdit (BOE de 19)

Reial decret 37/1989, de 13 de gener, sobre coeficient d'inversió obligatòria de les entitats de dipòsit (BOE de 20)

Llei 19/1989, de 25 de juliol, de reforma parcial i adaptació de la legislació mercantil a les Directives de la Comunitat Econòmica Europea (BOE de 27)
Reial decret 664/1990, de 25 de maig. Quotes participatives de les Caixes d'Estalvis (BOE de 30)

Reial decret 1636/1990, de 20 de desembre. Desenvolupa la Llei d'Auditoria de Comptes (BOE de 25)

Reial decret 1393/1990, de 2 de novembre, pel qual s'aprova el reglament de la Llei 46/1984, de 26 de desembre, reguladora de les Institucions d'Inversió Col·lectiva (BOE de 16)

Llei 20/1990, de 19 de desembre, sobre règim fiscal de les Cooperatives (BOE de 20)

Llei 13/1992, de 1 de juny. Recursos propis i supervisió en base consolidada de les Entitats Financeres (BOE de 2)

Reial decret 1343/1992, de 6 de novembre. Desenvolupa la Llei 13/1992, de 1 de juny, de recursos propis i supervisió en base consolidada de les Entitats Financeres (BOE de 7 de desembre)

Ordre de 30 de desembre de 1992. Normes de solvència de les Entitats de Crèdit (BOE de 8 de gener 1993)

Reial decret 84/1993, de 22 de gener. Reglament de desenvolupament de la Llei 13/1989, de 26 de maig, de Cooperatives de Crèdit (BOE de 19 de febrer)

Llei 19/1993, de 28 de desembre. Sobre determinades mesures de prevenció del blanqueig de capitals (BOE de 29)

Reial decret 538/1994, de 25 de març. Es modifica parcialment el Reial decret 1343/1992, de 6 de novembre, en matèria de còmput de recursos propis d'Entitats Financeres (BOE de 30)

Ordre de 29 de gener de 1992, sobre coeficient de caixa dels Intermediaris Financers (BOE de 30)

Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú (BOE de 27)

Llei 2/1994, de 30 de març. Subrogació i modificació de préstecs hipotecaris (BOE de 4 d'abril)

Llei 3/1994, de 14 d'abril. Adaptació de la Legislació espanyola en matèria d'Entitats de Crèdit a la Segona Directiva de Coordinació Bancària i s'introdueixen altres modificacions relatives al Sistema Financer (BOE de 15)

Ordre de 5 de maig de 1994. Transparència de les condicions financeres dels
préstecs hipotecaris (BOE de 11)
Llei 7/1995, de 23 de març. Crèdit al Consum (BOE de 25)

Reial decret 1778/1994, de 5 d'agost, pel qual s'adeqüen a la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú, les normes reguladores dels procediments d'atorgament, modificació i extinció d'autoritzacions (BOE de 20).

Reial decret 925/1995, de 9 juny. S'aprova el Reglament de la Llei 19/1993, de 28 de desembre, sobre determinades amidades de prevenció del blanqueig de capitals (BOE de 6 de juliol)

Reial decret 1245/1995, de 14 juliol. Creació de bancs, activitat transfronterera i altres qüestions relatives al règim jurídic de les entitats de crèdit (BOE de 31)

Ordre de 7 de febrer de 1996. Es redueixen les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits en les Cooperatives de Crèdit (BOE de 10)

Reial decret 692/1996, de 26 d'abril. Règim jurídic dels Establiments Financers de Crèdit (BOE de 24 de maig)

Reial decret 2606/1996, de 20 de desembre. Fons de Garantia de Dipòsits d'Entitats de Crèdit (BOE de 21)

Ordre de 12 de febrer de 1997. Es redueixen les aportacions al Fons de Garantia de Dipòsits en Establiments Bancaris (BOE de 15)

Llei 37/1998, de 16 de novembre. Reforma de la Llei 24/1988, de 28 de juliol, del Mercat de Valors (BOE de 17)

LLEI 34/2002, de 11 de juliol, de serveis de la societat de la informació i de comerç electrònic (BOE de 12)

11.2. CIRCULARS DEL BANC D'ESPANYA

Circular 8/1990, de 7 de setembre. Entitats de crèdit. Transparència de les operacions i protecció a la clientela (BOE del 20)

Circular 4/1991, de 14 de juny. Entitats de crèdit. Normes de comptabilitat i models d'estats financers (BOE de 27)

Circular 7/1991, de 13 de novembre. Entitats de crèdit. Normes de comptabilitat (Modificació de la Circular 4/1991, de 14 de juny) (BOE de 25)

Circular 4/1992, de 28 de gener. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 4/1991) (BOE de 30)

Circular 21/1992, de 18 de desembre. Bancs, caixes d'estalvis i cooperatives. Coeficient d'inversió obligatòria (Modificació de la Circular 4/1991, de 14 de juny) (BOE de 26)

Circular 4/1993, de 26 de març. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 4/1991, de normes de comptabilitat) (BOE de 8 d'abril)

Circular 5/1993, de 26 de març. Entitats de crèdit. Sobre determinació i control dels recursos propis mínims (BOE de 8 d'abril)

Circular 11/1993, de 17 de desembre. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 4/1991, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers) (BOE de 28)

Circular 12/1993, de 17 de desembre. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 5/1993, de 26 de març, sobre determinació i control dels recursos propis mínims) (BOE de 28)

Circular 13/1993, de 21 de desembre. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 8/1990, sobre transparència de les operacions i protecció a la client la) (BOE de 31)

Circular 2/1994, de 4 d'abril. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 5/1993, de 26 de març, sobre determinació i control dels recursos propis mínims) (BOE de 13)

Circular 5/1994, de 22 de juliol. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular
8/1990, sobre transparència de les operacions i protecció de la clientela) (BOE de 3 d'agost)

Circular 6/1994, de 26 de setembre. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 4/1991, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers) (BOE de 27)

Circular 6/1995, de 31 d'octubre. Entitats de crèdit. Informació sobre l'estructura del capital de les entitats de crèdit (BOE de 14 de novembre)

Circular 2/1996, de 30 de gener. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 4/1991, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers) (BOE de 19 de febrer)

Circular 3/1996, de 27 de febrer. Entitats de crèdit. (Modificació de la Circular 8/1990, de 7 de setembre, sobre transparència de les operacions i protecció de la clientela) (BOE de 13 de març)

Circular 7/1996, de 26 de juliol. Entitats de crèdit. (Modificació de les circulars 4/1991, de 14 de juny, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers, i 6/1995, de 31 d'octubre, relativa a informació sobre l'estructura del capital de les entitats de crèdit) (BOE de 9 d'agost)

Circular 12/1996, de 20 de novembre. Entitats de crèdit. Modificació de la Circular 5/1993, de 26 de març, sobre determinació dels recursos propis mínims

Circular 1/1997, de 31 de gener. Entitats adscrites a un Fons de Garantia de Dipòsits, referent a informació sobre els saldos comptables que integren la base de càlcul de les aportacions als Fons de Garantia de Dipòsits (BOE de 4 de febrer)

Circular 3/1997, de 29 d'abril. Entitats de crèdit. Modificació de la Circular 5/1993, de 26 de març, sobre determinació dels recursos propis mínims (BOE de 17 de maig)

Circular 5/1997, de 24 de juliol. Entitats de crèdit. Modificació de la Circular 4/1991, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers (BOE de 4 d'agost)

Circular 7/1998, de 3 de juliol, a entitats de crèdit, de modificació de la Circular 4/1991, de 14 de juny, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers (BOE de 18)

Circular 2/1999, de 26 de gener, a Entitats de Crèdit, de modificació de la Circular 4/1991, sobre normes de comptabilitat i models d'estats financers (BOE de 6 de febrer)

Circular 3/1999, de 24 de març, a Entitats de Crèdit, de modificació de les Circulars 8/1990, de 7 de setembre, sobre transparència de les operacions i protecció de la clientela; i 1/1997, de 31 de gener, sobre informació dels saldos comptables que integren la base de càlcul de les aportacions als Fons de Garantia de Dipòsits (BOE de 7 d'abril)

Circular 3/2001, de 24 de setembre, de Modificació de la Circular 8/1990, de transparència de les operacions i protecció de la clientela

11.3. LEGISLACIÓ CATALANA

Decret 303/1980, de 29 de desembre, pel qual es desenvolupen les competències que corresponen a la Generalitat de Catalunya respecte a les Caixes d'Estalvis (DOGC de 29)

Decret 270/1983, de 23 de juny, de desenvolupament de la Llei 4/1983, de 9 de març, de Cooperatives de Catalunya, quant a les Cooperatives de Crèdit i Caixes Rurals (DOGC de 8 de juliol)

Decret 433/1983, de 18 d'octubre. Termini màxim per a modificacions d'estatuts socials de les Caixes Rurals (DOGC de 9 de novembre)

Decret 168/1985, de 13 de juny. Aprova el Reglament per a l'aplicació de la Llei 1/1985, de 14 de gener, de regulació del funcionament de les Seccions de Crèdit de les Cooperatives (DOGC de 10 juliol)

Decret 99/1986, de 3 d'abril, sobre exercici de competències de la Generalitat de Catalunya en matèria de Caixes d'Estalvis (DOGC de 7 de maig)

Decret 190/1989, de 1 d'agost, d'aprovació de les normes reguladores dels procediments de designació dels membres dels *Òrgans de Govern de les Caixes d'Estalvis i de la convocatòria i el funcionament d'aquests (DOGC de 9)

Decret 265/1989, de 25 d'octubre, pel qual es deroga l'article 1.2 de les normes reguladores dels procediments de designació dels membres dels

Òrgans de Govern de les Caixes d'Estalvis i de la convocatòria i el funcionament d'aquests, aprovades pel decret 190/1989, de 1 d'agost (DOGC de 3 de novembre)

Ordre de 19 de juliol de 1990, per la qual s'estableix el funcionament del Registre de Caixes d'Estalvis de Catalunya (DOGC de 23)

Decret Legislatiu 1/1992, de 10 de febrer, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de Cooperatives de Catalunya (DOGC de 2 de març)

Decret 116/1993, de 23 de març, de reestructuració de les Inspeccions Tributària i Financera de l'Administració de la Generalitat de Catalunya (DOGC de 30 d'abril)

Llei 14/1993, de 25 de novembre, de modificació del Decret Legislatiu 1/1992, de 10 de febrer (DOGC de 3 de desembre)

Decret Legislatiu 1/1994, de 6 d'abril, pel qual s'aprova el Text Refós de les Lleis 15/1985, de 1 de juliol; 6/1989, de 25 de maig, i 13/1993, de 25 de novembre, de Caixes d'Estalvis de Catalunya (DOGC de 5 de maig)

Decret 141/1994, de 16 de maig, de modificació del Decret 190/1989, de 1 d'agost, d'aprovació de les normes reguladores dels procediments de designació dels membres dels òrgans de govern de les Caixes d'Estalvis i de la convocatòria i el funcionament d'aquests (DOGC de 1 de juliol)

Decret 172/1994, de 14 de juny, d'adequació de procediments a la Llei de 26 de novembre de 1992, de Règim Jurídic de les Administracions Públiques i del Procediment Administratiu Comú (DOGC de 27 de juliol)

Ordre de 19 d'abril de 1995, del Departament d'Economia i Finances, sobre delegació de competències en diversos òrgans, article 4 (DOGC de 28)

Llei 6/1998, de 13 de maig, de regulació del funcionament de les Seccions Crèdit de les Cooperatives (DOGC de 21)

Llei 18/2002, de 5 de juliol, de Cooperatives

11.4. BIBLIOGRAFIA GENERAL

RODRÍGUEZ SÁIZ, L., PAREJO GÁMIR, J.A., CUERVO GARCÍA, A. y CALVO BERNARDINO, A.: Manual de sistema financiero español, 13ª ed. actualizada y revisada, Ed. Ariel, S.A., Barcelona

Javier Delgado y María Jesús Nieto: "Incorporación de la tecnología de la información a la actividad bancaria en España: la banca por Internet", Informes y Publicaciones del Banco de España. Estabilidad Financiera. Nº 3. 2002.

ANEXO IV

LÍMITES SOBRE VALORACIÓN DE CARGOS Y ABONOS EN CUENTAS ACTIVAS Y PASIVAS, EN CUENTAS CORRIENTES, DE CRÉDITO Y LIBRETAS DE AHORRO

Adeudos

Clase de operaciones	Fecha de valoración a efectos del devengo de intereses
1. Cheques.	
1.1. Pagados por ventanilla o por compensación interior en la oficina librada.	El mismo día de su pago.
1.2. Pagados en firme por otras oficinas o entidades.	El mismo día de su pago, a cuyo efecto la oficina pagadora estampará su sello con indicación de la fecha de pago. Si faltase este requisito se adeudará con valor del día de su cargo en cuenta.
1.3. Tomados al cobro por otras oficinas o entidades.	El mismo día de su adeudo en la cuenta librada.
2. Reintegros o disposiciones.	El mismo día de su pago.
3. Órdenes de transferencia, órdenes de entrega y similares.	El mismo día de su adeudo (61 bis).
4. Efectos devueltos.	
4.1. Efectos descontados.	El día de su vencimiento.
4.2. Cheques devueltos.	El mismo de valoración que se dio al abonarlos en cuenta.
5. Recibos de carácter periódico cuyo adeudo en cuenta ha autorizado previamente el deudor.	
5.1. A cargo del deudor.	Fecha del adeudo.
5.2. Devolución al cedente.	La valoración aplicada en el abono.
6. Compra de divisas.	El mismo día de la entrega de las divisas.
7. Compra de valores.	El mismo día de la compra en Bolsa.
8. Efectos domiciliados.	Los efectos cuyo pago se domicilie en una entidad de depósito, tanto en el propio efecto como en el aviso de cobro, serán adeudados en la cuenta de librado con valor día del vencimiento, tanto si proceden de la propia cartera de la entidad domiciliada como si le han sido presentados por otras entidades a través de cualquier sistema de compensación o de una cuenta interbancaria (1) (61 bis).
9. Derivados de tarjetas de crédito y similares.	Según el contrato de adhesión.
10. Otras operaciones.	Véase nota (a)

(1) Siempre que los efectos se presenten al cobro en los plazos establecidos en la Ley 19/1985, de 16 de julio, Cambiaria y del cheque. En caso contrario, el mismo día de su adeudo en la cuenta del librado (61 bis).

(61 bis) Redactada la valoración del punto 3 de los apartados de adeudos y abonos, y 8 del apartado de adeudos, a la vez que se suprime la llamada (1) del punto 3, de acuerdo todo ello con lo dispuesto en la Circular 3/2001, de 24 de septiembre.

ANEXO IV (continuación)

LÍMITES SOBRE VALORACIÓN DE CARGOS Y ABONOS EN CUENTAS ACTIVAS Y PASIVAS, EN CUENTAS CORRIENTES, DE CRÉDITO Y LIBRETAS DE AHORRO

Abonos

Clase de operaciones	Fecha de valoración a efectos del devengo de intereses
1. Entregas en efectivo.	
1.1. Realizadas antes de las 11 de la mañana.	El mismo día de la entrega.
1.2. Las demás.	El día hábil siguiente a la entrega.
2. Entregas mediante cheques, etc.	
2.1. A cargo de la propia entidad (sobre cualquier oficina).	El mismo día de la entrega.
2.2. A cargo de otras entidades (1).	Segundo día hábil siguiente a la entrega.
3. Transferencias bancarias, órdenes de entrega y similares.	
3.1. Ordenadas en la propia entidad en España.	El mismo día de su adeudo al ordenante.:
3.2. Ordenadas en otras entidades en España (61 bis).	El segundo día hábil siguiente a su adeudo al ordenante (2) (61 bis)
4. Descuentos de efectos.	Fecha en la que comienza el cálculo de intereses (3).
5. Presentación de recibos de carácter periódico, cuyo adeudo en cuenta ha autorizado previamente el deudor.	El mismo día del adeudo.
6. Venta de divisas.	El día hábil siguiente al de la cesión de las divisas.
7. Venta de valores.	El día hábil siguiente a la fecha de la venta en Bolsa.
8. Abono de dividendos, intereses y títulos amortizados, de valores depositados.	El mismo día del abono.
9. En cuentas de tarjetas de crédito, de garantía de cheques y similares.	El mismo día.
10. Otras operaciones.	Véase nota (a).

(1) Incluido el Banco de España.

(2) A cuyo efecto esta fecha deberá constar en la información referente a la transferencia.

(3) En el cálculo de intereses no se incluirá el día del vencimiento del efecto.

NOTAS:

(a) En todas las demás operaciones no contempladas expresamente los adeudos y abonos se valorarán el mismo día en que se efectúe el apunte, si no se produce movimiento de fondos fuera de la entidad. En caso contrario, los abonos se valorarán el día hábil siguiente a la fecha del apunte.

(b) La consideración de los sábados como días hábiles o inhábiles deberá estar en función de la clase de operación de que se trate. Si su formalización hubiese de retrasarse por imperativos ajenos a la entidad (pagos a Hacienda, operaciones en Bolsa, Cámara de Compensación, etc.) será día inhábil. En los restantes casos, en que la operación pueda formalizarse en el día, será considerado hábil.

(c) En el caso de compra o venta de divisas habrá de tenerse en cuenta, además, la valoración dada a la compraventa propiamente dicha(61 ter).

(61 bis) Véase página anterior.

(61 ter) Suprimida por *Circular 3/1996, de 27 de febrero*, la última frase de la letra *c)*.

ANEXO VIII (64)

TIPOS DE REFERENCIA OFICIALES DEL MERCADO HIPOTECARIO: DEFINICIÓN Y FÓRMULA DE CÁLCULO

1. Tipo medio de los préstamos hipotecarios, a más de tres años, de bancos

— Se define como la media simple de los tipos de interés medios ponderados por los principales de las operaciones de préstamo con garantía hipotecaria de plazo igual o superior a tres años, para adquisición de vivienda libre, que hayan sido iniciadas o renovadas por el conjunto de bancos en el mes al que se refiere el índice.

Dichos tipos de interés medios ponderados serán los tipos anuales equivalentes declarados al Banco de España para esos plazos por el colectivo de bancos, de acuerdo con la NORMA SEGUNDA.

— La fórmula de cálculo de dicho tipo será:

$$I_b = \frac{\Sigma i_b}{n_b}$$

Siendo:

I_b = La media de tipos de interés medios ponderados del conjunto de bancos.

i_b = El tipo medio ponderado de los préstamos de cada banco.

n_b = El número de bancos declarantes.

2. Tipo medio de los préstamos hipotecarios, a más de tres años, de cajas de ahorros

— Se define como la media simple de los tipos de interés medios ponderados por los principales de las operaciones de préstamo con garantía hipotecaria de plazo igual o superior a tres años, para adquisición de vivienda libre, que hayan sido iniciadas o renovadas por el conjunto de cajas de ahorros en el mes al que se refiere el índice.

Dichos tipos de interés medios ponderados serán los tipos anuales equivalentes declarados al Banco de España para esos plazos por el colectivo de cajas, de acuerdo con la NORMA SEGUNDA.

— La fórmula de cálculo de dicho tipo será:

$$I_{ca} = \frac{\Sigma i_{ca}}{n_{ca}}$$

Siendo:

I_{ca} = La media de tipos de interés medios ponderados del conjunto de cajas de ahorros.

i_{ca} = El tipo medio ponderado de los préstamos de cada caja.

n_{ca} = El número de cajas declarantes.

3. Tipo medio de los préstamos hipotecarios, a más de tres años, del conjunto de entidades

— Se define como la media simple de los tipos de interés medios ponderados por los principales de las operaciones de préstamo con garantía hipotecaria de plazo igual o superior a tres años, para adquisición de vivienda libre, que hayan sido iniciadas o renovadas por los bancos, las cajas de ahorros y las sociedades de crédito hipotecario en el mes a que se refiere el índice.

Dichos tipos de interés medios ponderados serán los tipos anuales equivalentes declarados al Banco de España para esos plazos por el colectivo de bancos, cajas de ahorros y sociedades de crédito hipotecario, de acuerdo con la NORMA SEGUNDA.

---

(64) Añadido por *Circular 5/1994, de 22 de julio.*

— La fórmula de cálculo de dicho tipo será:

$$i_c = \frac{\Sigma i_b + \Sigma i_{ca} + \Sigma i_{sch}}{n_b + n_{ca} + n_{sch}}$$

Siendo:

i_c = La media de los tipos de interés medios ponderados del conjunto de entidades.

i_b, i_{ca} e i_{sch} = Los tipos de interés medios ponderados de los préstamos de cada banco, caja de ahorros y sociedad de crédito hipotecario, respectivamente.

n_b, n_{ca} y n_{sch} = El número de bancos, cajas de ahorros y sociedades de crédito hipotecario declarantes.

4. Tipo activo de referencia de las cajas de ahorros (también conocido como «Indicador CECA, tipo activo»)

— Se define como el noventa por ciento, redondeado a octavos de punto, de la media simple correspondiente a la media aritmética eliminando los valores extremos de los préstamos personales formalizados mensualmente por plazos de un año a menos de tres años, y a la media aritmética eliminando los valores extremos de los préstamos con garantía hipotecaria para adquisición de vivienda libre formalizados mensualmente por plazos de tres años o más.

Los tipos utilizados en el cálculo de las medias serán los tipos anuales equivalentes, ponderados por sus respectivos principales, comunicados por las cajas de ahorros confederadas al Banco de España, para cada una de esas modalidades de préstamo y esos plazos, en virtud de lo previsto en la NORMA SEGUNDA.

De no recibirse las comunicaciones de alguna caja confederada antes del día 20 de cada mes, respecto de las operaciones efectuadas en el mes anterior, se tomarán los datos del mes precedente de los que se disponga, en relación con la misma; pero, si no se contara con información dos meses consecutivos, dicha caja se eliminará a efectos de los cálculos que deban realizarse, si bien será necesario, para determinar el índice, que exista información de un mínimo de cuarenta cajas de las que se haya recibido puntualmente información, o bien de un número de ellas que suponga, al menos, el 50 % del sector, en función del volumen de la rúbrica de débitos a clientes.

Las series de datos obtenidas se depurarán eliminando los valores extremos que se aparten de la media aritmética de la serie completa dos o más veces su desviación estándar (SD).

— La fórmula de cálculo será:

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^{i=n} X_i}{n}$$

Siendo:

$\bar{X}$ = La media aritmética.

X_i = El dato correspondiente a cada entidad.

n = Número de cajas de la muestra.

$$SD = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{i=n} (X_i - \bar{X})^2}{n}}$$

Para el cálculo de la media aritmética depurada se excluirán aquellos datos para los que se verifique cualquiera de las dos condiciones siguientes:

$$X_i > \bar{X} + 2SD$$
$$X_i < \bar{X} - 2SD$$

5. Tipo de rendimiento interno en el mercado secundario de la deuda pública de plazo entre dos y seis años

— Se define como la media móvil semestral centrada en el último mes de los rendimientos internos medios ponderados diarios de los valores emitidos por el Estado materializados en anotaciones en cuenta y negociados en operaciones simples al contado del mercado secundario entre titulares de cuentas, con vencimiento residual entre dos y seis años.

— El índice se calculará aplicando las fórmulas siguientes:

a) Para calcular el rendimiento interno efectivo de cada operación realizada:

$$P_i = (1+R)^{-T}\left[C \cdot \frac{1-(1+R)^{-N/M}}{1-(1+R)^{-1/M}} + A(1+R)^{-(N-1)/M}\right]$$

b) El rendimiento interno medio ponderado diario se obtiene ponderando los rendimientos internos de cada operación por sus respectivos volúmenes nominales de negociación:

$$R = \frac{\sum_{i=1}^{i=M} R_i \cdot P_i}{\sum_{i=1}^{i=M} P_i}$$

c) El índice efectivo se define como la media simple de los rendimientos internos medios ponderados diarios registrados en los seis meses precedentes al de la publicación:

$$I_e = \frac{\Sigma R}{t}$$

Siendo:

I_e = Índice efectivo.

R = La media ponderada diaria, en tanto por ciento, de las tasas de rendimiento interno de las operaciones realizadas con todos aquellos valores que reúnan los siguientes requisitos:

a) Que sean valores emitidos por el Estado y materializados en anotaciones en cuenta, negociados en operaciones simples al contado en el mercado entre titulares de cuentas en la Central de Anotaciones.

b) Que sean valores con tipo de interés fijo.

c) Que sean valores contratados a tipos de mercado, eliminando aquellos que, por cualquier motivo, se cruzan a tipos muy diferentes.

d) Que el plazo residual del valor negociado esté comprendido entre dos y seis años. Si existe cláusula de amortización anticipada, se tomará la primera fecha de vencimiento.

P_i = Precio total de la operación.

R_i = Tipo de rendimiento interno de cada operación.

C = Importe bruto de un cupón.

T = Tiempo en años (365 días) entre la fecha de liquidación y el primer cupón.

N = Número de cupones que se han de pagar hasta la amortización.

M = Número de pagos de cupón por año.

A = Valor de amortización.

t = Número de días con negociación en el período considerado.

6. Tipo interbancario a un año (también conocido como tipo MIBOR a un año) (65)

— Se define como la media simple de los tipos de interés diarios a los que se han cruzado operaciones a plazo de un año en el mercado de depósitos interbancario, durante los días hábiles del mes natural correspondiente. No obstante, en los días hábiles en los que no se hayan cruzado operaciones a un año en el mercado de depósitos interbancario español, se tomará como dato para calcular la media mensual el tipo de contado publicado por la Federación Bancaria Europea para las operaciones de depósitos en euros a plazo de un año, calculado a partir del ofertado por una muestra de bancos para operaciones entre entidades de similar calificación (Euribor).

— Para el cálculo del tipo de interés diario en el mercado interbancario español se tendrán en cuenta las siguientes reglas:

a) De las operaciones cruzadas se excluyen las realizadas a tipos claramente alejados de la tónica general del mercado.

b) Los tipos diarios son, a su vez, los tipos medios ponderados por el importe de las operaciones realizadas a ese plazo durante el día.

c) El plazo de un año se define como el intervalo de 354 a 376 días.

d) La fórmula de cálculo es la siguiente:

• Para el cálculo del tipo de interés diario ponderado en el mercado interbancario español:

$$R_d = \frac{\sum_{i=1}^{i=n} R_i \cdot E_i}{\sum_{i=1}^{i=n} E_i}$$

• Para el cálculo del tipo de depósitos interbancarios:

$$I_{DI} = \frac{\sum R_d}{t}$$

Siendo:

R_d = La media ponderada de los tipos de interés diarios, o la «Referencia Interbancaria a un año», tal y como se define en el número 7 de este Anexo, los días que no se hayan cruzado operaciones en el mercado español.

R_i = Los tipos de interés de cada una de las operaciones cruzadas.

E_i = El importe efectivo de cada operación.

n = Número de operaciones cruzadas en el día.

I_{DI} = El tipo MIBOR a un año.

t = El número de días hábiles en el mercado interbancario.

7. Referencia interbancaria a un año (65 bis)

— Se define como la media aritmética simple de los valores diarios de los días con mercado de cada mes, del tipo de contado publicado por la Federación Bancaria Europea para las operaciones de depósito en euros a plazo de un año calculado a partir del ofertado por una muestra de bancos para operaciones entre entidades de similar calificación (EURIBOR).

---

(65) Redactado el apartado 6 por la Circular 1/2000, de 28 de enero. Véanse *Ley 46/1998, de 17 de diciembre, sobre introducción del euro (BOE de 18), artículo 32,* y *Orden de 1 de diciembre de 1999, sobre fórmula de cálculo del tipo de interés del mercado interbancario a un año MIBOR (BOE de 4).*

(65 bis) Incorporado el apartado 7 por la Circular 7/1999, de 29 de junio, dirigida a Entidades de Crédito, de modificación de la Circular 8/1990, de 7 de septiembre, sobre transparencia de las operaciones y protección de la clientela.

ANEXO V (62)

CÁLCULO DE LAS TASAS DE COSTE O RENTABILIDAD DE OPERACIONES

La equivalencia financiera a que se refiere el apartado 2 de la NORMA OCTAVA de esta Circular tiene la siguiente expresión matemática.

$$\sum_{n=1}^{n} D_n (1 + i_k)^{-t_n} = \sum_{m=1}^{m} R_m (1 + i_k)^{-t_m}$$

Siendo:

D = Disposiciones.

R = Pagos por amortización, intereses u otros gastos incluidos en el coste o rendimiento efectivo de la operación.

n = Número de entregas.

m = Número de los pagos simbolizados por R.

t_n = Tiempo transcurrido desde la fecha de equivalencia elegida hasta la de la disposición n.

t_m = Tiempo transcurrido desde la fecha de equivalencia elegida hasta la del pago m.

i_k = Tanto por uno efectivo referido al período de tiempo elegido para expresar los t_n y t_m en números enteros.

Por su parte, el tipo anual equivalente i (TAE) a que se refiere la indicada NORMA OCTAVA:

$i = (1 + i_k)^k - 1$; siendo k el número de veces que el año contiene el período elegido.

(62) Modificada la denominación de los símbolos matemáticos del apartado 1 y suprimido el apartado 2 por *Circular 13/1993, de 21 de diciembre.*

JAUME 1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

III.III ENTORN POLÍTIC

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona
xarxa de municipis
Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

© Meritxell Collelldemont

Maig de 2003

1. ELS PARTITS POLÍTICS

Ens aproximarem a la seva visió a través dels programes electorals de les eleccions al Parlament de 1999 dels cinc partits catalans amb representació parlamentària (CIU, PSC, PP, ERC, IC-V)[1].

El concepte de banca ètica és un concepte molt poc estès en l'àmbit polític, per tant, per avaluar la percepció que els partits poden tenir respecte d'una iniciativa de creació d'un instrument de finançament alternatiu haurem d'analitzar altres variables relacionades amb el tema.

Així doncs, ens interessa analitzar l'interès que els diferents partits mostren per temes tals com l'economia social, el tercer sector i l'autoocupació. De manera especial ens interessa veure si existeix la percepció que un dels problemes importants d'aquests sectors és l'accés al finançament.

D'altra banda, també ens interessa conèixer la seva visió respecte les entitats financeres, especialment les caixes d'estalvi i les cooperatives de crèdit sobre les que el govern català té competències.

La banca ètica

El concepte de banca ètica només apareix de manera directa en el programa electoral d'IC-V. Aquest partit proposa potenciar el desenvolupament de bancs ètics o solidaris com una de les vies per cobrir les necessitats financeres de l'economia social.

L'economia social

Tots els partits polítics afirmen la voluntat de potenciar el desenvolupament de l'economia social i reconeixen el paper d'aquest sector com a creador d'ocupació.

Entre les mesures proposades per la promoció d'aquest sector, aquelles que fan referència a la millora del seu finançament venen de mans del PSC, ERC i IC-V. Les tres formacions proposen la creació de línies de finançament específiques per aquest sector. A aquesta proposta, IC-V hi afegeix la necessitat de desenvolupar entitats de capital risc i societats de garantia recíproca destinades a cobrir les necessitats de l'economia social.

L'associacionisme

De nou, totes les formacions polítiques afirmen la seva voluntat de potenciar l'associacionisme i reconeixen el seu paper dins la societat catalana.

ERC proposa el desenvolupament de línies de crèdit preferencial destinades a les associacions, mentre que la resta de partits es decanten per fomentar

[1] Partits polítics ordenats segons el nombre d'escons parlamentaris (en el cas del PP i ERC –empatats en nombre d'escons- s'han ordenat per nombre de vots).

la donació de recursos per part de les empreses i dels ciutadans a través de la fiscalitat.

L'autoocupació individual

Tots els partits reconeixen la importància de l'autoocupació en la creació de nous llocs de treball i es comprometen a fomentar-la.

CIU i PP proposen dos instruments financers per l'autoocupació: el capital risc i el desenvolupament d'avals per facilitar l'accés al crèdit per creació d'autoempreses.

L'autoocupació col·lectiva: SAL i cooperatives

Tots els partits afirmen la seva voluntat de donar suport a l'àmbit cooperatiu. Ara bé, aquest suport sembla no anar encaminat a facilitar l'accés al finançament d'aquest sector.

Les PIME

Pel que fa a l'àmbit de la petita i mitjana empresa, no només totes les formacions es comprometen en el recolzament a aquest sector sinó que també són conscients de les seves dificultats de finançament i presenten propostes per millorar aquesta situació.

Aquestes propostes van des del desenvolupament de fons de garantia (ERC i IC-V) fins a la creació d'un segment de borsa per empreses mitjanes (CIU) passant pel desenvolupament d'instruments financers per l'exportació (CIU, ERC), de capital risc (CIU, PSC, PP, ERC) i de línies de crèdit preferent (CIU, PP, ERC).

L'agricultura

El sector agrari és un dels altres àmbits en el qual la majoria de partits reconeixen la necessitat de millorar el finançament.

En aquesta línia, el PSC i el PP proposen la creació de línies de crèdit destinades als agricultors joves i IC-V proposa el desenvolupament de línies de crèdit destinades a les activitats agroturístiques.

L'accés a l'habitatge

Les dificultats que representa l'accés a l'habitatge per un grup important de persones no passen desapercebudes a cap formació política. Ara bé, la majoria de respostes a aquesta problemàtica no passen per l'àmbit financer.

Les polítiques més esteses estan relacionades amb la promoció de les cooperatives d'habitatge i de l'habitatge protegit -de compra i lloguer-.

Pel que fa a les polítiques de tipus financer, trobem la promoció dels comptes d'estalvi-habitatge (PP, ERC) i el desenvolupament de línies de crèdit específiques (CIU).

Altres aplicacions dels instruments financers

En alguns casos es proposen instruments financers per sectors que es volen recolzar tals com la indústria audiovisual (CIU, IC-V), la indústria cultural i de l'oci (CIU) i les empreses d'alt contingut de recerca (CIU).

També en alguns casos es proposa la utilització d'instruments financers per incentivar projectes que es creuen d'utilitat social com és el cas dels projectes d'inserció laboral (CIU), dels projectes de millora de la gestió ambiental de les empreses (CIU) i del foment dels estudis universitaris (PP).

Les entitats financeres: les Caixes d'Estalvi

De forma majoritària es reconeix el paper rellevant de les Caixes d'Estalvi en l'economia catalana.

El PSC manifesta explícitament la seva voluntat de mantenir la naturalesa jurídica actual de les Caixes d'Estalvi.

Hi ha partits que proposen enfortir el paper social de les Caixes (PSC, ERC) i la seva vinculació al territori (PP).

En relació a l'obra social de les Caixes hi ha propostes per incrementar la capacitat política per influir en la seva orientació d'acord amb les prioritats de la societat catalana (PP, ERC, IC-V).

D'altra banda, el PSC proposa promoure les entitats financeres cooperatives i ERC i IC-V proposen revisar el paper de l'actual Institut Català de Finances.

Visió de conjunt

- En conjunt, el concepte i la filosofia de la banca ètica són pràcticament desconeguts pels partits polítics catalans. Igualment, la idea d'exclusió financera no apareix en els programes com un fet condicionant per amplis sectors de la població catalana alhora de determinar les possibilitats efectives d'estalvi i/o de crèdit.

- La responsabilitat social de les empreses és un altre concepte que tampoc apareix de manera explícita en els programes electorals de les diferents agrupacions. Alguns partits fan referència a la necessitat d'establir uns criteris ètics en les relacions econòmiques internacionals (PSC i IC-V). D'altra banda, CIU es compromet a potenciar el comerç just.

- En termes generals, els partits polítics catalans mostren interès pels sectors als quals es pretén dirigir un instrument financer de caràcter

social: el tercer sector, l'economia social, l'autoocupació,... Així com per algunes de les problemàtiques que estan darrera la creació d'un instrument d'aquest tipus: l'atur, la dificultat d'accés a l'habitatge,... que afecta de manera important a determinats col·lectius (joves, dones, gent gran, immigrants,...).

- No sempre l'interès mostrat per certs sectors es converteix en propostes concretes i en poques ocasions, aquestes propostes són d'àmbit financer. Això és especialment rellevant en el cas de problemàtiques individuals (manca de treball, d'habitatge,...) i en el cas de les cooperatives. En canvi en altres àmbits, com les PIME, sí que hi ha consciència política de les dificultats d'accedir al finançament.

- La utilització d'instruments financers per tal de recolzar certs sectors i impulsar certes polítiques no és una actuació desconeguda en l'àmbit polític.

	CIU	PSC	PP	ERC	IC-V
Promoció de la banca ètica					
Promoció de l'economia social					
▪ Discriminació fiscal positiva					
▪ Línies de finançament específiques					
▪ Capital risc					
▪ Societats de garantia recíproca					
Promoció de l'associacionisme					
▪ Línies de crèdit preferencials					
▪ Fiscalitat que fomenti les donacions per part de ciutadans i empreses					
Promoció de l'autoocupació individual					
▪ Capital risc per empreses d'autoocupació					
▪ Avals per creació d'empreses d'autoocupació					
Promoció de l'autoocupació col.lectiva (SAL i Cooperatives)					
Promoció de les PIME					
▪ Capital risc					
▪ Instruments financers per a l'exportació					
▪ Fons de garantia					
▪ Línies de crèdit preferent					
▪ Segment de borsa per empreses mitjanes					
Agricultura					
▪ Promoció de les cooperatives agràries					
▪ Millora de les fonts de finançament					
▪ Línies de crèdit per a joves agricultors					
▪ Línies de crèdit per l'agroturisme					

	CIU	PSC	PP	ERC	IC-V
Accés a l'habitatge					
▪ Promoció de les cooperatives d'habitatge					
▪ Promoció de l'habitatge de lloguer					
▪ Comprometre l'obra social de les Caixes en la problemàtica de l'habitatge					
▪ Promoció dels comptes d'estalvi-habitatge					
▪ Línies de crèdit per facilitar-ne l'accés					
Altres instruments financers					
▪ Sistemes de finançament alternatius per projectes d'inserció laboral					
▪ Línies de crèdit amb tipus d'interès baix per empreses que millorin la gestió ambiental					
▪ Línies de finançament per la indústria cultural i de l'oci					
▪ Línies de finançament per la indústria audiovisual					
▪ Noves formes de finançament per empreses amb alt contingut de recerca					
▪ Crèdits avalats amb tipus d'interès baix per estudis universitaris					
Política en relació a les Caixes d'Estalvi					
▪ Mantenir la seva naturalesa jurídica					
▪ Augmentar la seva vinculació al territori					
▪ Enfortir el seu paper social					
▪ Participació política en l'orientació de la seva obra social					
Revisió del paper de l'Institut Català de Finances					
Promoció de les entitats financeres cooperatives					
Promoció de criteris ètics en les relacions econòmiques internacionals					

2. ELS SINDICATS

Apartat pendent de recepció de dades sol·licitades.

1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

IV. DEFINICIÓ D'HIPÒTESIS SOBRE L'ESTRUCTURA

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

© Josep Maria Vilaseca

Maig de 2003

ÍNDEX

1 EL MARC CULTURAL I LEGAL _____ 4

2 CONCRECIÓ DELS MODELS OPERATIUS _____ 7

1 EL MARC CULTURAL I LEGAL

Qualsevol iniciativa d'autogestió de recursos econòmics destinats a la intercooperació es troba amb dos obstacles de consideració: l'un, relatiu a la **cultura financera** del nostre entorn i l'altre, derivat dels límits que ens imposen les **lleis**.

El primer obstacle fa referència a la mentalitat eminentment conservadora que impera en matèria d'estalvi. Fins i tot al si dels sectors més progressistes de la nostra societat, el tema de la butxaca està ancorat, no sense motius, en una tradició *abandonista*: es considera que no és cosa de jugar amb els diners, i que les institucions financeres tradicionals són les úniques capacitades per a gestionar els nostres diners amb un mínim de professionalitat i seguretat, tot i que això sigui amb un preu molt elevat, tant a nivell de condicions abusives com en quant a la total desvinculació respecte al destí que es dóna a les nostres aportacions, tal i com comentàvem a l'article anterior.

El segon obstacle parteix de l'evidència de que les lleis, tant estatals com transnacionals, consagren i garanteixen l'oligopoli de les entitats financeres: jugant fort amb l'argumentació de la seguretat i solvència dels mercats financers, imposen uns *peatges* gairebé insalvables per a la constitució de xarxes alternatives i no especulatives de finançament. No només la legislació sobre entitats financeres, basada fonamentalment en l'administració de recursos aliens, sinó també, i això fa més mal: la regulació dels **establiments financers de crèdit**, basada en la Segona Directiva de Coordinació Bancària (LCEur 1989\1856). S'entén per establiments financers de crèdit aquells que no poden captar fons reemborsables del públic en forma de dipòsit, préstec, cessió temporal d'actius financers o d'altres anàlegs, qualsevol que sigui el seu destí; en conseqüència, no els hi és d'aplicació la legislació sobre garantia de dipòsits. Els establiments financers de crèdit poden realitzar activitats de préstec i crèdit, incloent crèdit al consum, crèdit hipotecari i finançament de transaccions comercials; les de "factoring" i activitats complementàries a aquest; les d'arrendament financer i activitats complementàries. En definitiva, estem parlant d'establiments oberts al públic que administren únicament recursos propis.

Doncs bé, a banda d'altres requisits legals i administratius més o menys rellevants, *s'exigeix per a exercir l'activitat que es revesteixi la forma de societat anònima i tenir un capital social mínim de 850 milions de pessetes*. És evident la mercantilització i selectivitat dels requisits, que deixen fóra la majoria d'iniciatives microeconòmiques de finançament solidari d'àmbit reduït.

Les cooperatives de crèdit i caixes rurals (Llei estatal 13/1989 i el seu Reglament, Reial Decret 84/1993) obren aparentment més la mà, en permetre compaginar l'estructura empresarial cooperativa amb les activitats pròpies de qualsevol entitat financera, amb uns requisits de constitució pel que fa al capital social mínim més "accessibles":

Vegem alguns articles del Reglament (insisteixo, de competència estatal) de les cooperatives de crèdit. Indico en negreta alguns aspectes especialment interessants:

"**Artículo 3**. Capital social mínimo.

1. La cuantía mínima del capital social de las cooperativas de crédito, en función del ámbito territorial y del total de habitantes de derecho de los municipios comprendidos en dicho ámbito, será la siguiente:

a. **Cooperativas de crédito de ámbito local que vayan a operar en municipios de menos de 100.000 habitantes de derecho: 175 millones de pesetas.**

b. **Cooperativas de crédito de ámbito local no incluidas en el apartado anerior, ni en el siguiente, o de ámbito supralocal sin exceder de una Comunidad Autónoma: 600 millones de pesetas.**

c. **Cooperativas de crédito con sede o ámbito que incluya los municipios de Madrid o Barcelona o de ámbito supraautonómico, estatal o superior: 800 millones de pesetas.**

2. Las cooperativas de crédito no podrán operar fuera de su ámbito territorial, delimitado en el Estatuto, sin previamente haber modificado éste y haber ampliado su capital social para ajustarlo a los términos de la escala anterior.

Quedan a salvo lo dispuesto en el artículo 4, apartado 2, último párrafo, de la Ley 13/1989 y las operaciones meramente accesorias o instrumentales respecto al objeto social.

3. El capital social mínimo ha de estar íntegramente suscrito y desembolsado.

Los desembolsos se efectuarán, necesariamente, en efectivo. Cuando la entidad se constituya a partir de la escisión de una sección de crédito se incorporará al capital social la parte de los Fondos de Reserva, obligatorios y voluntarios, que en la escritura de escisión se atribuya a la sección escindida, siempre que lo permita la legislación cooperativa aplicable.

Artículo 4. Requisitos de la solicitud.

1. La solicitud de autorización para la creación de una cooperativa de crédito cuyo ámbito proyectado no exceda del autonómico se presentará ante el órgano competente de la Comunidad Autónoma del domicilio de la proyectada entidad, quien en el plazo máximo de dos meses la elevará con su informe a la Dirección general del Tesoro y Política Financiera. Si el ámbito excediera del autonómico se presentará ante el centro directivo citado, quien solicitará informe a la Comunidad Autónoma del domicilio social de la entidad en proyecto, continuándose la tramitación del expediente si no se recibe dicho informe transcurridos dos meses desde la solicitud. En ambos casos, la solicitud deberá ir acompañada de los siguientes documentos:

a. Proyecto de Estatutos sociales, acompañado de la certificación sobre la denominación propuesta, a la que se refiere el apartado 3 de este artículo.

b. Programa de actividades, en el que de modo específico deberá constar el género de operaciones que se pretenden realizar y la estructura de la organización de la entidad, así como la vinculación de aquellas operaciones a las necesidades financieras de los socios.

c. Relación de los socios que han de constituir la sociedad, cuyo número habrá de respetar los mínimos establecidos en el artículo 5 de la Ley 13/1989, o en la legislación autonómica, con indicación de sus respectivas aportaciones al capital social. Tratándose de socios que tengan la consideración de personas jurídicas, se facilitarán las cuentas anuales y los datos económico-financieros más relevantes de sus dos últimos ejercicios, los informes de auditoría - si los hubiere -, las participaciones en su capital con porcentajes superiores al 5 por 100 y la composición de sus órganos de administración.

d. Relación de personas que hayan de integrar el primer Consejo Rector y de quienes hayan de ejercer como Directores generales o asimilados, con información detallada sobre la trayectoria y actividad profesional de todos ellos.

e. Justificación de haber constituido en el Banco de España, en metálico o en valores públicos, un depósito equivalente al 20 por 100 del capital social mínimo exigible.

2. En todo caso, **cabrá exigir a los promotores cuantos datos, informes o antecedentes se consideren oportunos para verificar el cumplimiento de las condiciones y requisitos establecidos en este Reglamento.**

3. La certificación negativa sobre la denominación propuesta será doble, una expedida por la Sección Central del Registro de Cooperativas del Instituto Nacional de Fomento de la Economía Social o, en su caso, por la Comunidad Autónoma competente, las cuales previamente habrán solicitado al Banco de España informe sobre si en el Registro especial de Cooperativas de Crédito, a cargo de dicho organismo, está inscrita una cooperativa de esta clase con la misma o parecida denominación; además deberá obtenerse certificación negativa del Registro Mercantil Central. La certificación negativa concederá prioridad de uso a quienes primero la hayan solicitado y quedará reservada por el tiempo que dure la tramitación del expediente de Constitución dentro de los límites previstos en este Reglamento.

Artículo 5. Denegación de la solicitud.

1. El Ministro de Economía y Hacienda podrá denegar la autorización, mediante resolución motivada, cuando no se cumplan los requisitos del artículo 2 o cuando, teniendo en cuenta la situación financiera o patrimonial de los promotores que vayan a disponer de una participación significativa en el capital social, no quede asegurada la gestión sana y prudente de la entidad proyectada, todo ello según lo previsto en la legislación de entidades de crédito. Además, el Ministro podrá denegar la autorización cuando en el proyecto presentado no se aprecie la existencia de intereses o necesidades económicas comunes que han de constituir la base asociativa de la cooperativa.

2. La autorización podrá también ser denegada cuando el buen ejercicio de la supervisión de la entidad pueda ser obstaculizado por los vínculos estrechos que la misma mantenga con otras personas físicas o jurídicas, por las que esté sujeta alguna de dichas personas físicas o jurídicas, o por problemas relacionados con la aplicación de dichas disposiciones.

A estos efectos, se entenderá que existen vínculos estrechos cuando dos o más personas físicas o jurídicas estén unidas mediante:

a. Un vínculo de control en el sentido que determina el artículo 4 de la Ley 24/1988, del Mercado de Valores, o

b. El hecho de poseer, de manera directa o indirecta, o mediante un vínculo de control, el 20 por 100 o más de los derechos de voto o del capital de una empresa o entidad.

3. Denegada, en su caso, la solicitud, y, sin perjuicio de poder impugnar la resolución ante el orden jurisdiccional contencioso-administrativo, se procederá por el Banco de España a la devolución, a solicitud de los promotores, del depósito efectuado con arreglo a lo dispuesto en el párrafo e) del apartado 1 del artículo 4. Asimismo procederá su devolución en el supuesto de renuncia a la solicitud."

Hi ha un grau de burocràcia i un marge de discrecionalitat per part del Ministeri que, a la pràctica fa molt difícil endegar, si més no en una primera fase, el projecte d'entitat dinancera amb la forma de cooperativa de crèdit. L'experiència propera de "Caixa Llobregat Anoia" ens pot il.lustrar sobre les dificultats pràctiques en què es pot trobar un projecte de finançament alternatiu que vulgui començar de manera diguem-ne *oficialista*.

Tanmateix, cal observar que es contemplen uns àmbits territorials reduïts que exigeixen un capital social inicial sensiblement inferior al dels bancs i caixes, cosa que caldrà tenir en compte.

Al meu parer, hem de descartar ara la opció de la cooperativa de crèdit com a forma idònia per a endegar una organització financera que funcioni *des del primer dia*.

Val a dir, no ens serveixen els mecanismes previstos per la legislació financera en matèria d'entitats financeres i, com ja hem vist, tampoc en matèria d'establiments financers de crèdit.

2 CONCRECIÓ DELS MODELS OPERATIUS

Ens queda la possibilitat, consistent en limitar l'àmbit d'activitat de manera que els serveis no s'adrecin al públic en general, sinó només als socis d'una entitat jurídica d'intercooperació. La base legal **(1)** la trobem en la pròpia legislació catalana de cooperatives i de seccions de crèdit de les cooperatives, i tindria tres modalitats pràctiques d'aplicació, no incompatibles entre elles:

A) COOPERATIVA DE SERVEIS FINANCERS DE PRIMER GRAU;
B) COOPERATIVA DE SERVEIS DE PRIMER GRAU AMB SECCIÓ DE CRÈDIT;
C) COOPERATIVA DE SEGON GRAU AMB O SENSE SECTOR DE CRÈDIT.

MODALITAT A) COOPERATIVA DE SERVEIS FINANCERS DE PRIMER GRAU

La cooperativa de serveis financers només treballaria amb recursos propis aportats pels socis i els socis col·laboradors, i s'adreçaria a donar suport financer a projectes emprenedors dels socis, que poden ser persones físiques o jurídiques que realitzin activitats econòmiques per compte propi.

Estructura social:

1.- Socis (socis de serveis): Qualsevol persona física o jurídica –pública o privada- que realitzi activitats econòmiques per compte propi.

2.- Socis col·laboradors: Qualsevol persona física o jurídica –pública o privada- que es vulgui vincular a la cooperativa aportant capital.

Estructura del capital:

a) Aportacions dels socis de serveis:

a.1) Aportacions obligatòries: La quantitat mínima que s'estableixi per a assolir la condició de soci. Pot ser variable, en funció dels paràmetres que es vulguin considerar.

a.2) Aportacions voluntàries: Les aportacions addicionals que vulguin fer els socis de serveis, amb les condicions de retribució i termini que es pactin.

b) Aportacions dels socis col·laboradors:

b.1) Aportacions obligatòries: La quantitat mínima establerta per a poder incorporar-se com a soci col·laborador. També pot ser variable, en funció dels paràmetres que es consideri convenient introduir.

b.2) Aportacions voluntàries: Les aportacions addicionals que vulguin fer els socis col·laboradors, amb les condicions de retribució i termini que es pactin.

Condicions de les aportacions al capital:

Participa en els resultats, positius o negatius de l'exercici.

Les diferents aportacions poden ser retribuïdes mitjançant interessos fixes o variables, indexats o no.

Les aportacions obligatòries es mantenen durant tot el temps que es pertanyi a la cooperativa com a soci de serveis o soci col·laborador.

Les aportacions voluntàries tenen el termini que es pacti.

Les aportacions al capital són transmissibles *inter vivos* entre els socis. En cas de mort d'un soci persona física o liquidació d'un soci persona jurídica, el/s successor/s es situen en els drets i obligacions que tenia el causant amb la cooperativa de serveis.

Serveis financers:

Els serveis financers van orientats únicament als socis de serveis que els sol·licitin i compleixin els requisits establerts. Poden ser de dos tipus:

a) Suport financer directe (préstecs amb o sense garantia, amb límit de capital fix o variable; endossament d'efectes comercials i financers, etc.).

b) Aportació de garantia davant tercers (mitjançant un fons de garantia o fiançament específics), tot pactant les condicions del finançament directe i del dipòsit pignorat, si s'escau.

Estructura de govern:

a) Òrgans obligatoris:

a.1) Assemblea general, formada per tots els socis de serveis i socis col·laboradors; és possible la celebració d'assemblees virtuals o telemàtiques, cosa que pot ser d'interès si considerem com a possible una base social nombrosa i d'espectre territorial ampli;

a.2) Consell rector, elegit per l'assemblea d'entre els seus socis;

a.3) Interventor/s de comptes, elegits per l'assemblea d'entre els seus socis; els càrrec de conseller i d'interventor són incompatibles.

b) Òrgans facultatius:

b.1) Direcció o comitè de direcció. Els seus membres són nomenats i cessats pel consell rector.

b.2) Comitè tècnic independent. De composició estable, adaptada al projecte en concret o mixta. Tramita i resol o eleva a un altre òrgan una proposta vinculant o no sobre els aspectes tècnics i financers de les sol·licituds de finançament.

b.3) Comitè ètic independent. De caràcter estable o adaptat a cada projecte o mixt: estableix criteris generals de caràcter ètic, vigila el compliment dels principis estatutaris de caire ètic per part de la cooperativa i informa sobre el contingut d'interès social del projecte que sol·licita finançament.

b.4) Comitè de recursos. Elegit per l'assemblea d'entre els seus socis, amb la possibilitat de que hi hagi un assessor extern. Resol sobre els recursos dels socis contra acords del consell rector.

Val a dir que les opcions b.2) i b.3) no són tancades; és possible un únic comitè mixt, amb composició més o menys estable/variable en funció dels projectes a analitzar. El que sí és important és preservar la independència i el rigor d'aquest comitè. Cal cercar mecanismes de control que evitin les "pressions" informals dels òrgans polítics de la cooperativa, o de persones en situació de poder sobre algun o alguns dels membres del comitè. La independència ho ha de ser en l'àmbit de la lliure i responsable opinió de tots i cadascun dels membres del comitè. Això no és incompatible amb un treball remunerat (treballadors, socis de treball, etc.), sempre i quan s'estableixin les adequades cauteles que evitin situacions "delicades". Aquest en un punt clau en tot el procés: quan més alternatiu sigui el projecte més rigorós s'ha de ser en l'aplicació dels principis d'independència, objectivitat i qualificació tècnica dels membres del/s comitè/s.

Drets socials

a) Dret de vot: el tenen tant els socis de serveis com els socis col·laboradors. Observacions:

a.1) El vot pot ser igual o ponderat en una relació màxima de un a cinc;

a.2) El conjunt de vots dels socis col·laboradors no pot ultrapassar el 40% dels vots socials totals. Aquest percentatge, si constitueix un límit "incòmode", pot salvar-se mitjançant la creació d'associacions de suport o "lobbies", amb personalitat jurídica pròpia i amb qualitat de sòcies de serveis amb vot ponderat (de consumidors responsables, per a un entorn ecològic, etc.), que com a tals associacions incorporarien un nombre indefinit de persones no sòcies interessades, a la manera, salvant les distàncies, de les associacions de suport d'OIKOCREDIT constituïdes a cada país.

b) Dret de veu: el tenen tots els socis de serveis (SS) i tots els socis col·laboradors (SC).

c) Dret a elegir i ser elegits pels càrrecs socials: Tant els SS com els SC. Si els estatuts o permeten els SC poden ser presents al consell rector, el qual en tot cas ha d'estar format per una majoria de membres i vots socials corresponent als SS.

d) Conflictes d'interessos: es regulen per llei i estatuts les situacions en que un SS o SC s'ha d'abstenir en alguna votació i/o debat. Per exemple: SS membre del consell rector, que ha de debatre i decidir sobre una proposta presentada pel comitè tècnic sobre una sol·licitud de finançament feta per aquest SS.

Notes per a elaborar un protocol normalitzat de treball

Val a dir que, davant de qualsevol sol·licitud presentada, el primer anàlisi a fer és el de la finalitat de l'operació, valorant la seva significació socioeconòmica en un context d'afavoriment de l'autoocupació mitjançant tecnologies no agressives, o projectes emprenedors potencialment valuosos però mancats de capital i/o experiència. En aquest sentit, és interessant fer notar el suport donat a projectes de formació tècnica i cooperativa, a aquells que impliquen la incorporació de nous socis treballadors a les cooperatives i a aquells projectes imaginatius endegats per gent molt jove sense experiència professional.

Aquesta primera valoració *no garantista* pot fer-la una persona proposada per cada expedient concret, coneixedora del sector econòmic i geogràfic on s'ha de desenvolupar el projecte.

Una vegada s'ha constatat que val la pena afavorir el projecte per la seva qualitat intrínseca, hom passa a analitzar les qüestions financeres - forma de devolució de capital i interessos, terminis, etc.-, així com les garanties. En aquest terreny s'intentarà ser més imaginatiu i flexible que les fórmules tradicionals, potenciant, per exemple, els fiançaments dividits i no solidaris **(2)**. Les comissions poden substituir-se per quotes, sense connotacions tant negatives i amb un tractament fiscal més favorable per a la cooperativa. Els interessos de mora poden substituir-se per sancions econòmiques per temps de retard, en base al contracte, els estatuts i amb un procediment que respecti el principi d'audiència, en tractar-se d'una modalitat de sanció cooperativa (i amb les mateixes consideracions pel que fa a un tractament fiscal molt més favorable per a la cooperativa).

És una comissió tècnica qui fa la proposta al consell rector, que decideix sobre l'aprovació de l'operació.

Tot això implica un control extremadament rigorós d'uns recursos escassos i valuosos i un procés de creixement compatible amb un discurs descentralitzat i autogestionari, on és prioritari el factor *qualitatiu* a la mera

acumulació de magnituds numèriques. És un procés *lent* per naturalesa, on és més important l'autoaprenentatge del dia a dia que no pas la magnificació d'objectius, i que es mantindrà en la mesura en que tots siguem conscients de que és, a la vegada, un procés *delicat* i que posa a prova, realment, la coherència de molts dels nostres plantejaments democràtics, populars i alternatius.

MODALITAT B) COOPERATIVA DE PRIMER GRAU AMB SECCIÓ DE CRÈDIT

En constituir una secció de crèdit, la cooperativa pot operar amb recursos aliens aportats pels SS o SC, oferint els mateixos productes o serveis que qualsevol entitat financera.

La secció de crèdit permet l'administració de recursos reemborsables aportats pels socis i pels socis col·laboradors per a reforçar el finançament cooperatiu, el préstec de fons als socis i socis col·laboradors per a activitats relacionades amb l'activitat cooperativa o amb les necessitats familiars i l'obtenció, ensems, d'economies d'escala en l'administració de l'estalvi dels socis i socis col·laboradors.

També és possible, dins d'aquesta modalitat, la creació d'una cooperativa mixta amb secció de crèdit de serveis i, p.e., de consumidors i usuaris, i/o de treball associat, etc., amb qualsevol combinació que una llei de cooperatives molt flexible ens permet

Aquesta estructura amplia el ventall d'operacions finançables més enllà de projectes emprenedors dels socis, ja que en poden ser beneficiaris els socis col·laboradors i les famílies d'uns i d'altres. Per altra banda, permet finançar aspectes de cobertura molt més complicada amb l'opció anterior, com ara el consum responsable, l'accés a l'habitatge, necessitats familiars, etc.

Els recursos de la secció de crèdit no es poden aplicar a la creació o finançament de societats o d'empreses la forma jurídica de les quals no sigui la de cooperativa. Queden exemptes d'aquesta prohibició les societats agràries de transformació (SAT) o qualsevol altra empresa d'economia social.

La secció de crèdit és una unitat econòmica específica, però sense personalitat jurídica pròpia.

Està sotmesa a la seva llei catalana reguladora **(1 bis)** i, en allò no derogat per aquesta, en el Reglament que la desenvolupa, i a les normes i actuacions de comprovació dictades o establertes específicament pel Departament d'Economia i Finances. La seva inscripció es fa al Registre de Cooperatives de Catalunya.

No hi ha, doncs, tots aquells obstacles que vèiem per a la creació d'una entitat financera clàssica (lleis restrictives, subordinació a decisions gairebé discrecionals d'autoritats no catalanes...).

No es pot crear una secció de crèdit que vingui a consistir en l'objecte social o activitat principal de la cooperativa, per evitar que, en la pràctica, s'estigui creant una cooperativa de crèdit saltant-se els requisits establerts per a aquestes. Qualsevol cooperativa amb secció de crèdit ha de realitzar altres activitats que justifiquin la seva existència –assessorament, acompanyament en els projectes emprenedors, investigació ètica, publicacions, promoció de la intercooperació, organització de jornades i congressos, organització de seminaris i realització de cursos de formació sobre finançament ètic, etc.

Eventualment, FETS podria convertir-se en una cooperativa de serveis de primer grau amb secció de crèdit, traspassant a aquesta totes les activitats no directament financeres que ve realitzant.

Cal estudiar bé la llei catalana de cooperatives de crèdit, per tal de complir amb els límits d'inversió, concentració de risc, liquidesa, etc.

Totes les consideracions estructurals i operatives abans formulades pel que fa a les cooperatives de serveis financers de primer grau són aplicables a la cooperativa de primer grau amb secció de crèdit, amb les següents especificitats derivades de l'existència d'aquesta secció:

a) Cal un director de la secció de crèdit.
b) La concessió de cada operació de préstec o de crèdit necessita de l'acord del consell rector o de l'òrgan que aquest hagi facultat expressament, amb informe previ del director o gerent.
c) Les cooperatives amb secció de crèdit estan sotmeses sempre a auditoria externa, amb un informe específic sobre la secció.
d) L'assemblea general té unes competències específiques inderogables, que consisteixen en establir els límits a què en cada exercici estarà sotmesa l'activitat financera de la secció de crèdit en els següents aspectes:
    1. Import màxim de les operacions actives amb la pròpia cooperativa, que no pot ultrapassar el límit del 50% dels recursos de la secció.
    2. Import màxim del límit global anterior que es pot invertir en immobilitzat de la cooperativa, quan la xifra resultant excedeixi del 25% dels recursos de la secció, import que no pot ser superior al 50% de l'apartat anterior.
    3. Disponibilitats líquides mínimes que mantindrà en relació amb els seus recursos.

El darrer punt és molt interessant, perquè atribueix a l'òrgan sobirà d'autogestió de la cooperativa la decisió sobre el romanent disponible que en cada exercici s'ha de mantenir.

Els saldos creditors dels socis i socis col·laboradors amb la secció de crèdit són passiu exigible per aquests en els termes acordats entre la cooperativa i

els socis i socis col·laboradors individualment.: aquí cal trobar l'equilibri entre la flexibilitat i adaptació a l'estalviador finalista, coherents amb els principis ètics de l'organització, i la necessària normalització de procediments per a assolir el mínim nivell de flexibilitat i agilitat operativa exigible, lluny, en qualsevol cas, del mer contracte d'adhesió que impera en el monòleg (que no diàleg) entre les entitats financeres i la societat.

Observem, de nou, el gran marge de gestió a través de la llibertat de pacte dels recursos aliens aportats a la secció de crèdit.

MODALITAT C) COOPERATIVA DE SEGON GRAU AMB O SENSE SECCIÓ DE CRÈDIT (3)

Les cooperatives de segon grau tenen l'objecte, segons la llei, de completar, promoure, coordinar, reforçar o integrar l'activitat econòmica de les entitats que en són membres, amb l'extensió o l'abast que estableixin els estatuts respectius.

Poden ésser socis d'una cooperativa de segon grau les cooperatives de primer grau, els socis de treball o tota entitat o persona jurídica, pública o privada, i també els socis col·laboradors, que s'hi incorporen en les mateixes condicions que en la resta de cooperatives. En tot cas, les cooperatives que en són sòcies tenen en tot moment i en tots els òrgans, com a mínim, la meitat dels vots socials.

El nombre mínim de socis d'una cooperativa de segon grau és de dos, dels quals almenys un ha de ser cooperativa.

Aquesta opció es pot contemplar com una alternativa *ab initio* a les anteriors o com el producte d'un procés de desenvolupament dels models anteriors, de tal manera que una vegada assolides les dimensions crítiques que obliguin a modificar l'esquema organitzatiu, sigui una *alternativa horitzontal, en xarxa i propera a les realitats locals* a d'altres opcions que tendeixin a sistemes més verticals, burocratitzats i llunyans, via transformació en entitats financeres clàssiques o, en qualsevol cas, subjectes a processos més susceptibles a operacions de presa de control per part d'agents externs de caire especulatiu, capitalista o poc interessats en el manteniment d'un funcionament i uns processos de presa de decisions democràtics i emparats també pels principis ètics que animen el seu funcionament. Seria el repte que, potser, desmentiria l'axioma ja enunciat de que *quan una experiència alternativa de finançament té èxit deixa de ser alternativa.*

Es tractaria d'un procés semblant al que realitzen les cèl·lules quan, arribada la seva maduresa, es divideixen i creen un *teixit*. Aquest teixit seria la cooperativa de segon grau, que establiria els criteris generals d'actuació, la imatge "de marca ètica" i la coordinació d'operacions sindicades o de gran volum, a totes les entitats de finançament membres,

producte d'aquesta divisió horitzontal que es proposa, i que pot ser de dos nivells:

a) Una divisió funcional: cooperatives especialitzades en determinats sectors d'activitat o finalitat;
b) Una divisió territorial: creació de cooperatives *clòniques* o *franquiciades* vinculades a diferents àmbits territorials, sempre reduïts per a preservar el caràcter de *proximitat* a l'estalvi i a les inversions que es propugna.

La cooperativa de segon grau, sense perdre de vista aquesta proximitat sectorial o territorial, pot abordar projectes d'àmbit més general, utilitzant *eines pròpies de la globalització econòmica sense malmetre ni els principis ètics ni l'estructura democràtica del conjunt*. Mitjançant la creació d'una secció de crèdit de la cooperativa de segon grau, amb fons aportats per les entitats sòcies o socis col·laboradors -qualsevol- , i també a través d'aportacions al capital com les ja indicades més amunt, es poden abordar projectes financers d'intercooperació d'àmbit més general, amb col·laboració amb entitats d'altres països, etc. Aquí tindria una incidència particular la possibilitat d'invertir en projectes de desenvolupament local a d'altres països necessitats d'assistència, etc., així com la possibilitat de incorporar socis de tercers països i crear seccions adaptades a cada regió o país, amb la necessària proximitat a la concreta realitat social. Seria la plasmació pràctica del tant comentat repetit aforisme relatiu a la permanent intercomunicació entre les exigències de pensar i actuar en general i pensar i actuar en local.

El personal al servei d'aquestes cooperatives. Els socis de treball (4)

No cal dir que qualsevol dels models examinats pot contractar personal per a desenvolupar la seva activitat.

Però sí que cal tenir en compte que totes elles poden integrar aquest personal a través de la figura del soci de treball, forma de vinculació sòciolaboral que permet una integració més plena del personal en un àmbit empresarial autogestionari, amb presència als òrgans de decisió i representació de la cooperativa i amb els drets socials que com a socis els pertoquen.

NOTES 1 a 4

(1) Base legal

Llei 18/2002, de cooperatives

Article 1
Concepte i caràcters

1. Les cooperatives són societats, amb plena autonomia i sota els principis de lliure adhesió i de baixa voluntària, amb capital variable i gestió democràtica, que associen persones físiques o jurídiques que tenen necessitats o interessos socioeconòmics comuns, amb el propòsit de millorar la situació econòmica i social de llurs components i de l'entorn comunitari, fent una activitat empresarial de base col·lectiva, en la qual el servei mutu i l'aportació pecuniària de tots els membres permetin de complir una funció que tendeix a millorar les relacions humanes i a posar els interessos col·lectius per damunt de tota idea de benefici particular.
2. Els principis cooperatius formulats per l'Aliança Cooperativa Internacional s'han d'aplicar al funcionament i a l'organització de les cooperatives, s'han d'incorporar a les fonts del dret cooperatiu català com a principis generals, i aporten un criteri interpretatiu d'aquesta Llei.
3. Tota activitat econòmica o social pot ésser objecte d'una societat cooperativa.

Capítol III
Règim social

Article 17
Socis

Pot ésser sòcia d'una cooperativa de primer o segon grau tota persona física amb plena capacitat d'obrar, llevat dels casos autoritzats expressament per aquesta Llei, especialment pel que fa a les cooperatives d'iniciativa social. També en pot ésser soci o sòcia tota persona jurídica, pública o privada.

Article 20
Efectes econòmics de la baixa

1. En produir-se la baixa d'un soci o sòcia, aquest té dret al reemborsament de les seves aportacions, voluntàries i obligatòries, al capital social, i també al retorn cooperatiu que li correspongui en funció de la seva activitat cooperativitzada i, si escau, a la part individualitzada del fons de reserva voluntari.
2. Els estatuts socials de la cooperativa han de regular el procediment per a exercir el dret al reemborsament de les aportacions socials, en el cas de baixa del soci o sòcia, d'acord amb els criteris següents:
a) Sobre la base dels resultats de l'exercici econòmic en què es produeix la baixa del soci o sòcia i de la imputació de resultats que li sigui atribuïble, s'ha de procedir, en el termini d'un mes a comptar de l'aprovació dels comptes anuals corresponents a l'exercici esmentat, a fixar l'import definitiu del reemborsament de les seves aportacions al capital social. El consell rector pot fixar provisionalment aquest import abans de l'aprovació dels comptes, i, si escau, pot autoritzar que es faci un reemborsament a compte del definitiu.
b) De l'import definitiu del reemborsament que en resulti es poden deduir les quantitats que el soci o sòcia degui a la cooperativa per qualsevol concepte; les que siguin procedents per baixa no justificada o expulsió; les responsabilitats que li puguin ésser imputades i quantificades, sens perjudici de la responsabilitat patrimonial que regula l'article 26.2; les pèrdues no compensades d'exercicis anteriors, i les previsions de pèrdues de l'exercici en curs que caldrà regularitzar un cop s'hagi tancat.
3. El pagament de les bestretes meritades i, si escau, dels retorns acordats, s'ha d'efectuar immediatament, excepte si hi ha un pacte que estipuli el contrari, però el pagament de les aportacions socials s'ha de fer en el termini que es fixi de mutu acord o, si no és així, en el termini que assenyali el consell rector, que no pot ésser mai superior als cinc anys d'ençà de la data de la baixa. El soci o sòcia que es dóna de baixa té dret a percebre l'interès legal del diner, incrementat en dos punts.

4. Els socis que es donin de baixa de la cooperativa, una vegada fixat l'import de les aportacions que s'han de reemborsar, continuen essent responsables davant la cooperativa, durant cinc anys, de les obligacions que aquesta hagi contret abans de la data de la pèrdua de la condició de soci o sòcia. Els estatuts socials poden establir el mètode per a la quantificació i la determinació d'aquesta responsabilitat.

Article 27
Altres tipus de socis

c) Pel que fa als socis col·laboradors, cal tenir en compte els aspectes següents:
Primer
Els estatuts socials poden regular la possibilitat que la cooperativa tingui socis col·laboradors, que, sense dur a terme l'activitat cooperativitzada principal, puguin col·laborar en la consecució de l'objecte social de la cooperativa.
Segon
Llurs drets i obligacions queden regulats pel que disposen els estatuts socials, i, en tot allò que no hi sigui establert, pel que pactin les parts.
Tercer
Poden ésser socis col·laboradors les persones físiques o jurídiques, públiques o privades, i també, si el contingut de la vinculació amb la cooperativa ho permet, les comunitats de béns i les herències jacents.
Quart
Tenen dret a participar en les seccions de crèdit, amb les limitacions establertes per la normativa reguladora respectiva, o en l'ús de serveis auxiliars o en activitats accessòries de la cooperativa.
Cinquè
Les condicions de llurs aportacions al capital, que es comptabilitzen separadament de les dels socis, són les que determinen els estatuts, l'acord de l'assemblea o el pacte entre les parts.
Sisè
Tenen el dret de vot a l'assemblea general amb els límits de l'article 34.2.
Setè
Tenen el dret d'integrar els altres òrgans socials, amb les limitacions establertes per aquesta Llei.
Vuitè
Els estatuts poden atribuir fins a un 45% dels excedents anuals a la distribució entre els socis col·laboradors, en proporció al capital que aquests hagin desemborsat. En aquest cas, s'han de fer càrrec de les pèrdues de l'exercici en la mateixa proporció fins al límit de llur aportació.
Novè
Tenen dret a tots els altres actes que restin establerts per una norma legal o estatutària.

Article 34
Dret de vot

1. En les cooperatives de primer grau, cada soci o sòcia té un vot. Això no obstant, excepte en les cooperatives de treball associat i de consumidors i usuaris, tota cooperativa pot establir la possibilitat de vot ponderat. Aquest vot, regulat expressament pels estatuts socials, ha d'ésser ponderat en funció de l'activitat cooperativitzada del soci o sòcia en la cooperativa i no pot ésser superior en cap cas a cinc vots socials.
2. El conjunt de vots dels socis col·laboradors no pot superar en cap cas el 40% de la totalitat dels vots socials.
3. Els estatuts de les cooperatives de crèdit poden establir que, a l'assemblea general, cada soci o sòcia tingui un vot o que el vot sigui proporcional a les aportacions respectives al capital social, a l'activitat cooperativitzada dels socis o al nombre de socis de les cooperatives associades. En aquest cas, el nombre de vots per cada soci o sòcia no pot ésser superior al 20% del total dels vots socials.
4. En les cooperatives de segon grau, les federacions i les confederacions, el vot dels socis es pot ajustar a qualsevol dels criteris establerts pels apartats 1, 2 i 3. Els socis que no siguin cooperatives no poden, en cap cas, tenir la majoria dels vots socials.

Capítol V
Règim econòmic

Article 54
Responsabilitat dels socis pels deutes socials

Tret que els estatuts socials disposin el contrari, els socis han de respondre dels deutes socials d'una manera limitada a les aportacions al capital social subscrites, tant si són desemborsades com si no ho són.

Article 55
Capital social

1. El capital social és constituït per les aportacions obligatòries i voluntàries dels socis. Les aportacions s'han d'acreditar mitjançant títols o llibretes de participació nominatius.
2. La cooperativa es constitueix amb un capital social mínim de 3.000 euros, que ha d'ésser íntegrament subscrit i desemborsat.
3. El desembolsament del capital social mínim de 3.000 euros s'ha d'acreditar davant del notari o notària que atorgui l'escriptura pública de constitució, mitjançant la certificació del dipòsit emesa per l'entitat corresponent. També cal aquesta acreditació en el cas que augmenti el capital social mínim.
4. Les aportacions dels socis poden ésser dineràries o no dineràries. Les dineràries han d'ésser en moneda de curs legal, i les no dineràries, en béns o drets patrimonials susceptibles de valoració econòmica.
5. En el cas d'aportacions no dineràries, el consell rector n'ha de fixar la vàlua, sota la seva responsabilitat, amb l'informe previ d'experts independents, en el qual s'han de descriure les dites aportacions, llurs dades registrals, si escau, i llur valoració econòmica.
6. S'ha d'aplicar a les aportacions no dineràries, quant al lliurament, el sanejament per evicció i la transmissió de riscos, el que disposa el Reial decret legislatiu 1564/1989, del 22 de desembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de societats anònimes.
7. Els membres del consell rector han de respondre solidàriament, davant la societat i davant terceres persones, de la realitat de les aportacions no dineràries i de llur vàlua. L'acció de responsabilitat prescriu al cap de cinc anys d'ençà del moment en què s'ha fet l'aportació.

Article 56
Aportacions obligatòries

1. Els estatuts socials han de fixar l'aportació obligatòria per a adquirir la condició de soci o sòcia, que pot ésser igual o proporcional a l'activitat cooperativitzada duta a terme o compromesa per cada soci o sòcia. Igualment, si escau, han d'establir l'aportació mínima obligatòria dels socis de treball i dels socis col·laboradors per a adquirir aquesta condició.
2. En el moment de formalitzar la subscripció, els socis han de desembolsar almenys un 25% de llur aportació obligatòria, i la resta, de la manera i en el termini establerts pels estatuts o per l'assemblea general. En tot cas, el capital social mínim inicial ha d'ésser totalment desembolsat.
3. L'assemblea general, per majoria de les dues terceres parts de vots socials dels assistents, pot acordar l'exigència de noves aportacions obligatòries i fixar-ne la quantia, el termini i les condicions. Els socis que anteriorment hi hagin fet aportacions voluntàries poden aplicar-les a atendre les aportacions obligatòries exigides.
4. Els socis que no facin l'aportació respectiva en el termini establert incorren automàticament en mora i no tenen dret a percebre el retorn corresponent. Tanmateix, els socis disconformes amb l'acord d'exigència de noves aportacions obligatòries, que hi hagin votat en contra i hagin fet constar expressament en acta que s'hi oposen, i també els socis que, per causa justificada, no han assistit a l'assemblea general, tenen dret a obtenir, si la demanen en el termini d'un mes després de l'acord a què fa referència l'apartat 2, la baixa per aquesta causa, que és qualificada de baixa voluntària justificada. En aquest cas no els és exigible fer les noves aportacions aprovades.
5. Si el soci o sòcia es troba en mora, el consell rector pot, si escau, reclamar-li el compliment de l'obligació de desembolsament amb abonament de l'interès legal i dels danys i perjudicis causats per la morositat, o aplicar les seves aportacions voluntàries al desembolsament de les aportacions obligatòries.

Article 57
Aportacions dels nous socis

L'assemblea general fixa anualment la quantia de l'aportació obligatòria inicial dels nous socis, que, llevat del cas dels socis col·laboradors, no pot excedir les aportacions obligatòries inicials i successives dels socis amb més antiguitat, actualitzades segons l'índex de preus de consum i, si escau, incrementades de resultes de regularitzacions de balanços i de la imputació de retorns cooperatius, ni pot ésser inferior a l'import mínim escripturat per a les aportacions obligatòries al capital social.

Article 58
Aportacions voluntàries

L'assemblea general pot acordar l'admissió d'aportacions voluntàries al capital social, que han d'ésser desemborsades en el termini i les condicions que estableixi l'acord d'admissió.

Article 59
Interessos

Els estatuts socials han d'establir si les aportacions al capital social poden donar interès. En cas afirmatiu, els criteris de determinació dels tipus d'interès han d'ésser fixats, per a les aportacions obligatòries, pels estatuts socials o per l'assemblea general i, per a les aportacions voluntàries, per l'acord d'admissió. L'interès no pot excedir en cap cas de sis punts el tipus d'interès legal del diner.

Article 60
Transmissió de les aportacions

1. Les aportacions només es poden transmetre:
a) Per actes inter vivos, entre socis, en els termes fixats pels estatuts socials.
b) Per successió mortis causa.
2. Els hereus substitueixen el causant o la causant en la seva posició jurídica, i se subroguen en els drets i les obligacions que tenia envers la cooperativa. Pel que fa als socis que duien a terme alguna activitat cooperativitzada de caràcter personal, els hereus poden optar entre sol·licitar, en el termini màxim de sis mesos d'ençà del fet causant, l'alta com a socis, si compleixen els requisits establerts pels estatuts socials, o bé que els sigui liquidat el crèdit que representi el valor de les aportacions al capital del causant o la causant. Aquestes aportacions s'han de valorar d'acord amb allò que disposa l'article 20, no s'hi ha d'aplicar cap deducció i els han d'ésser reemborsades en un termini que no pot ésser superior al que es regula per als casos de baixa dels socis, amb dret a percebre interessos amb els mateixos límits i condicions dels socis, sempre que acreditin davant la cooperativa el compliment de totes les exigències legals per a fer efectiva la successió.

Article 61
Prestacions i finançament que no integren el capital social

1. Els estatuts socials o l'assemblea general poden establir quotes d'ingrés i quotes periòdiques, i també decidir-ne la quantia. Aquestes quotes en cap cas no han d'integrar el capital social i no són reintegrables.
2. La quantia de les quotes per als nous socis no pot ésser superior a les aportades pels socis antics, a partir de l'aprovació de l'establiment de les quotes per l'assemblea general si no ho estableixen els estatuts, actualitzades d'acord amb l'índex de preus de consum.
3. Els lliuraments de fons, els productes o les primeres matèries per a la gestió cooperativa i, en general, els pagaments per a l'obtenció dels serveis cooperativitzats no integren el capital social i estan subjectes a les condicions fixades o contractades amb la societat cooperativa.
4. L'assemblea general pot acordar l'admissió de finançament voluntari dels socis o de terceres persones, sota qualsevol modalitat jurídica i en el termini i amb les condicions que s'estableixin en el mateix acord. En cap cas aquest finançament no ha d'integrar el capital social. També es poden contractar comptes en participació el règim dels quals s'ha d'ajustar a la legislació vigent.

Article 62
Deute subordinat, títols participatius i obligacions

1. L'assemblea general pot autoritzar l'emissió de participacions especials amb caràcter de deute subordinat, per a captar recursos financers dels socis o de terceres persones, i fixar-ne les condicions d'emissió. Aquestes participacions especials són lliurement transmissibles i s'han d'ajustar a la normativa reguladora del mercat de valors.
2. L'assemblea general pot autoritzar l'emissió de títols participatius com una forma de finançament voluntari dels socis o de terceres persones no sòcies, títols que poden tenir la consideració de valors mobiliaris i donen dret a la remuneració que s'estableixi en el moment de l'emissió, que, en qualsevol cas, ha d'estar en funció de l'evolució de l'activitat de la cooperativa. És permès incorporar-hi un interès fix.
3. L'acord d'emissió de títols participatius pot establir el dret d'assistència dels titulars que no són socis de la cooperativa a l'assemblea general i al consell rector, amb veu i sense vot. La regulació de l'emissió del títol participatiu s'ha d'atenir a la legislació vigent en matèria financera.
4. La cooperativa, per acord de l'assemblea general, pot emetre obligacions el règim de les quals s'ha de sotmetre a la legislació aplicable a la matèria.

Article 66
Aplicació dels excedents

1. Dels excedents comptabilitzats per la determinació del resultat cooperatiu, un cop deduïdes les pèrdues de qualsevol naturalesa d'exercicis anteriors, i abans de la consideració de l'impost de societats, s'han de destinar, almenys, els percentatges següents:
a) Amb caràcter general, el 30%, al fons de reserva obligatori, i el 10%, al fons d'educació i promoció cooperatives.
b) El 50% dels excedents procedents de la regularització de balanços, al fons de reserva obligatori.
c) El 100% dels excedents procedents de les plusvàlues obtingudes per l'alienació dels elements de l'immobilitzat material o immaterial, segons l'article 64.2.f, al fons de reserva obligatori.
2. Dels beneficis extracooperatius, una vegada deduïdes les pèrdues de qualsevol naturalesa d'exercicis anteriors i abans de la consideració de l'impost sobre societats, s'ha de destinar almenys un 50% al fons de reserva obligatori.
3. Els excedents cooperatius i els beneficis extracooperatius disponibles, un cop satisfets els impostos exigibles, s'han d'aplicar, de conformitat amb el que estableixin els estatuts o acordi l'assemblea general ordinària, de la manera següent:
a) Al retorn cooperatiu dels socis, que es pot incorporar al capital social amb l'increment corresponent a la part de cadascú o es pot satisfer directament a aquesta persona després de l'aprovació del balanç de l'exercici. Tanmateix, l'assemblea general pot autoritzar el pagament de retorns cooperatius a compte, a proposta del consell rector i amb l'informe favorable previ de la intervenció de comptes o, si escau, de l'auditoria.
b) A dotació a fons de reserva voluntaris, amb caràcter repartible o irrepartible. En el primer cas, els estatuts han d'establir els criteris d'individualització de les reserves d'aquests fons per a cada soci o sòcia i els supòsits i els requisits per a repartir-los o imputar-los efectivament.
c) La cooperativa ha d'aplicar la part del resultat de la regularització del balanç a què fa referència l'article 64.2.e que no s'hagi destinat al fons de reserva obligatori, en un exercici, o més, d'acord amb el que estableixen els estatuts o per acord de l'assemblea general, a l'actualització del valor de les aportacions al capital social dels socis o a l'increment dels fons de reserva, obligatoris o voluntaris, en la proporció que s'estimi convenient, respectant les limitacions que, pel que fa a la disponibilitat, estableixi la normativa reguladora sobre actualització de balanços. Tanmateix, quan la cooperativa tingui pèrdues per compensar, aquest resultat s'ha d'aplicar, en primer lloc, a compensar-les, i s'ha de respectar igualment, en tot cas, el que estableix l'article 67.2.a.
4. El retorn cooperatiu s'ha d'acreditar a cada soci o sòcia en proporció a les operacions, els serveis o les activitats que cadascú hagi fet amb la cooperativa, tenint en compte el que disposa l'article 27.c.vuitè.
5. Es pot fer constar estatutàriament, o per acord de l'assemblea general, el dret dels treballadors no socis de la cooperativa a percebre una retribució, amb caràcter anual, en funció dels resultats de l'exercici econòmic d'aquesta. Aquesta retribució té caràcter salarial i pot compensar, si així s'acorda col·lectivament, el complement de naturalesa similar que es

pugui haver establert, si s'escau, per la normativa laboral aplicable, excepte si la retribució és inferior a l'esmentat complement, ja que en aquest cas s'ha d'aplicar aquest darrer.

Article 67
Imputació de pèrdues

1. Els estatuts han de fixar els criteris per a la compensació de les pèrdues. És vàlid imputar-les a un compte especial per a amortitzar-les amb càrrec a futurs resultats positius, dins el termini màxim que permeti la Llei de l'Estat 43/1995, del 27 de desembre, de l'impost sobre societats, o la legislació tributària específica.
2. En la imputació de les pèrdues, cooperatives o extracooperatives, la cooperativa s'ha de regir pels criteris següents:
a) Fins al 50% de les pèrdues és poden imputar al fons de reserva obligatori. Si per a la imputació de pèrdues s'ha utilitzat, totalment o parcialment, el fons de reserva obligatori, no s'han d'aplicar, imputar o repartir els retorns cooperatius o altres resultats positius repartibles fins que aquest fons hagi recuperat la quantia d'abans d'haver-lo utilitzat.
b) Totes les pèrdues es poden imputar als fons de reserva voluntaris.
c) La quantia no compensada amb els fons obligatoris i voluntaris s'imputa als socis en proporció a les operacions, els serveis o les activitats realitzats per cadascun d'aquests amb la cooperativa, tenint en compte el que estableix l'article 27.c.vuitè. Si aquests serveis o operacions realitzats fossin inferiors als que, com a mínim, està obligat a realitzar cada soci o sòcia, de conformitat amb l'article 26.1.a, la imputació de les pèrdues esmentades s'ha de fer proporcionalment a l'activitat cooperativitzada mínima obligatòria.
3. Les pèrdues imputades a cada soci o sòcia s'han de satisfer directament, dins l'exercici econòmic següent a l'exercici en què s'hagin produït, mitjançant deduccions en les aportacions al capital social. També es poden satisfer amb càrrec als retorns que podrien correspondre al soci o sòcia dins el mateix termini establert per l'apartat 1.
4. Les pèrdues que, un cop passat el termini a què fa referència l'apartat 1, quedin sense compensar han d'ésser satisfetes directament pel soci o sòcia en el termini d'un mes fins al límit de les seves aportacions a capital, si no és que s'insta la fallida de la cooperativa o s'acorda l'increment d'aportacions socials, sens perjudici del que disposa l'article 54.

Article 69
Fons d'educació i promoció cooperatives

1. El fons d'educació i promoció cooperatives es destina a:
a) La formació dels socis i dels treballadors en els principis i les tècniques cooperatius, empresarials, econòmics i professionals.
b) La promoció de les relacions intercooperatives i la difusió del cooperativisme.
c) L'atenció a objectius d'incidència social i de lluita contra l'exclusió social.
d) El pagament de les quotes de la federació a la qual pertany, si s'escau, la cooperativa.
2. La dotació del fons d'educació i promoció cooperatives pot ésser aportada sota qualsevol títol, totalment o parcialment, a una federació de cooperatives, a cooperatives de segon grau i a entitats públiques o privades que tinguin per objecte la realització de fins propis d'aquesta reserva.
3. El fons d'educació i promoció cooperatives, que és irrepartible entre els socis i és inembargable, es constitueix amb:
a) Els percentatges sobre els excedents cooperatius i els beneficis extracooperatius, d'acord amb l'article 66.
b) Les sancions de caràcter econòmic que per via disciplinària la cooperativa imposi als socis.
c) Les subvencions, les donacions i tota mena d'ajut rebut dels socis o de terceres persones per al compliment dels fins propis d'aquest fons.
4. L'assemblea general ha de fixar les línies bàsiques d'aplicació del fons d'educació i promoció cooperatives, les dotacions del qual han de figurar en el passiu del balanç separadament d'altres partides.

Article 85
Transformació en societat cooperativa
1. Les societats i les entitats no cooperatives es poden transformar en societats cooperatives, llevat que hi hagi algun precepte legal que ho prohibeixi expressament.
2. L'acord de transformació d'una cooperativa ha d'ésser adoptat per la junta general, o l'òrgan equivalent de l'entitat, amb el quòrum i per la majoria que estableixi la legislació aplicable a l'entitat que es transforma.

3. L'escriptura pública de transformació en societat cooperativa ha d'incorporar, a més de l'acord al qual fa referència l'apartat 2, tots els elements que exigeix aquesta Llei per a la constitució d'una societat cooperativa i el balanç tancat el dia abans de la data de l'acord de transformació i, si s'escau, auditat.

Secció novena
Cooperatives de serveis

Article 113
Objecte

1. Són cooperatives de serveis les que associen persones físiques o jurídiques que són titulars d'explotacions industrials o de serveis i professionals o artistes que exerceixen llur activitat per compte propi. Les cooperatives de serveis tenen per objecte la prestació de subministraments i serveis i l'execució d'operacions destinades al millorament econòmic i tècnic de les activitats professionals o de les explotacions de llurs socis.
2. Una cooperativa no pot ésser classificada com a cooperativa de serveis si les circumstàncies o les característiques que concorren en els socis o en l'objecte permeten d'incloure-la en una altra de les classes que estableix l'article 92.
3. Per al compliment de llur objecte, les cooperatives de serveis poden dur a terme les activitats següents:
a) Adquirir, elaborar, produir, fabricar, reparar i mantenir els instruments, la maquinària, les instal·lacions, el material, els productes i els elements necessaris o convenients per a la cooperativa i per a l'activitat professional o les explotacions dels socis.
b) Dur la gestió d'indústries auxiliars o complementàries de les dels socis i executar operacions preliminars o fer transformacions que afavoreixin l'activitat professional o les explotacions dels socis.
c) Transportar, distribuir i comercialitzar els serveis i els productes procedents de la cooperativa i de l'activitat professional o les explotacions dels socis.
d) Qualsevol altra activitat que sigui necessària o convenient o que faciliti el millorament econòmic, tècnic, laboral o ecològic de l'activitat professional o les explotacions dels socis.
4. Les cooperatives de serveis poden rebre la denominació de cooperatives del comerç, de transports o del sector econòmic a què pertanyin les explotacions de les quals siguin titulars els socis, tant si són persones físiques com jurídiques.

Article 142
Canalització de fons mitjançant les cooperatives

Les quantitats que es rebin de les diverses administracions públiques provinents d'ajuts estructurals, sectorials o d'un altre tipus han d'ésser canalitzades, en la mesura que sigui possible, mitjançant societats cooperatives.

Disposició Adicional Cinquena
Aplicació de la figura del soci o sòcia col·laborador a les seccions de crèdit de les cooperatives

Als efectes d'aquesta Llei, les referències a la figura de l'adherit o adherida de la Llei 6/1998, del 13 de maig, de regulació del funcionament de les seccions de crèdit de les cooperatives, s'entén que són fetes a la figura del soci o sòcia col·laborador que regula aquesta Llei.

(1 bis)

Ley 6/1998, de 13 de mayo, de regulación del funcionamiento de las secciones de crédito de las cooperativas.

Sumario:

- **CAPÍTULO I. DISPOSICIONES GENERALES**
  - **Artículo 1.** Concepto y funciones.
  - **Artículo 2.** Denominación.
  - **Artículo 3.** Registro.
  - **Artículo 4.** Nombramiento del director o gerente.
- **CAPÍTULO II. REGULACIÓN ECONÓMICA Y FINANCIERA**
  - **Artículo 5.** Estructura financiera y actividad.
  - **Artículo 6.** Operaciones con la cooperativa.
  - **Artículo 7.** Operaciones con socios y adheridos.
  - **Artículo 8.** Competencias de la Asamblea.
  - **Artículo 9.** Obligaciones de información.
  - **Artículo 10.** Exigibilidad de los saldos acreedores.
- **CAPÍTULO III. CONTABILIDAD, AUDITORÍA, INSPECCIÓN Y RÉGIMEN SANCIONADOR**
  - **Artículo 11.** Contabilidad.
  - **Artículo 12.** Auditoría, inspección y órganos competentes en materia sancionadora.
  - **Artículo 13.** Responsabilidad.
  - **Artículo 14.** Infracciones.
  - **Artículo 15.** Sanciones aplicables a la cooperativa.
  - **Artículo 16.** Otras sanciones.
  - **Artículo 17.** Competencias.
  - **Artículo 18.** Normas de procedimiento.
  - **Artículo 19.** Normativa supletoria.
- **DISPOSICIÓN TRANSITORIA PRIMERA.**
- **DISPOSICIÓN TRANSITORIA SEGUNDA.**
- **DISPOSICIÓN TRANSITORIA TERCERA.**
- **DISPOSICIÓN TRANSITORIA CUARTA.**
- **DISPOSICIÓN DEROGATORIA.**
- **DISPOSICIÓN FINAL PRIMERA.** Facultades para desarrollar.
- **DISPOSICIÓN FINAL SEGUNDA.** Entrada en vigor.

EL PRESIDENTE DE LA GENERALIDAD DE CATALUÑA

Sea notorio a todos los ciudadanos que el Parlamento de Cataluña ha aprobado y yo, en nombre del Rey y de acuerdo con lo que establece el artículo 33.2 del Estatuto de Autonomía de Cataluña, promulgo la siguiente *Ley 6/1998, de 13 de mayo, de regulación del funcionamiento de las secciones de crédito de las cooperativas*.

La Ley 1/1985, de 14 de enero, reguladora del funcionamiento de las secciones de crédito de las cooperativas, contiene varios preceptos que pueden inducir a confusión entre la actividad cooperativa efectuada por medio de secciones de crédito y la actividad propia de las cooperativas de crédito. Por otra parte, la Ley mencionada establece diversas reglamentaciones restrictivas que dificultan el libre desarrollo de la gestión de la actividad de aquellas secciones. Considerando que la regulación de las secciones de crédito se inserta en el bloque de legislación que tiene por objeto el buen funcionamiento del sector cooperativo en general y la protección del cooperativista individual, no parece aconsejable mantener reglas y mecanismos para proteger a terceros que, además, comportan las mencionadas restricciones al desarrollo de las cooperativas y dan lugar a un cierto confusionismo sobre el régimen jurídico de las secciones de crédito.

Se hace necesario definir las funciones propias de las secciones, que son: La administración de recursos reembolsables aportados por los socios para reforzar la financiación cooperativa, el préstamo de fondos a los socios para actividades relacionadas con la actividad cooperativa o con las necesidades familiares y la obtención, a su vez, de economías de escala en la administración del ahorro de los socios. Estas actividades siguen requiriendo, en cualquier caso, la adopción de un conjunto de medidas cautelares de carácter técnico para conseguir que los mismos socios cooperativos y los adheridos tengan una percepción correcta de la funcionalidad de sus aportaciones a la sección y para garantizar la exigencia de unas pautas mínimas de rigor en su administración. Estas razones aconsejan promulgar la presente norma específica reguladora de las secciones de crédito de cooperativas en sustitución de la Ley 1/1985.

En consecuencia, la presente Ley establece un nuevo marco normativo que define el régimen y funciones de las secciones de crédito, claramente diferenciadas de la actividad propia de las entidades de crédito cooperativas, a la vez que determina sus normas de funcionamiento y las particularidades de la utilización de esta denominación. Todo esto, sin perjuicio de las facultades de los socios para configurar estatutariamente las reglas internas de actuación de las cooperativas y de las secciones de crédito, tanto por lo que respecta al control interno de la organización como a la transparencia necesaria hacia los socios y la efectividad de la participación de éstos y de los cargos elegidos en la toma de decisiones de gestión, compartiendo las consiguientes responsabilidades.

CAPÍTULO I.
DISPOSICIONES GENERALES

Artículo 1. Concepto y funciones.

1. Se consideran secciones de crédito las unidades económicas y contables internas de las cooperativas que se sujetan a los requisitos establecidos por la presente Ley y por la Ley de Cooperativas de Cataluña.

2. El objeto de las secciones de crédito es el cumplimiento de alguno de los fines siguientes:

a. Contribuir a la financiación de las operaciones de la cooperativa.

b. Contribuir a la financiación de actividades de los propios socios vinculadas a la actividad de la cooperativa, o a las necesidades domésticas de los socios y de los adheridos.

c. Gestionar de manera conjunta las disponibilidades líquidas de los socios y de los adheridos.

3. Las secciones de crédito de las cooperativas no tienen personalidad jurídica independiente de éstas y limitarán la gestión de operaciones activas y pasivas al seno de la propia cooperativa, a los socios y adheridos y a los miembros de la comunidad familiar afectos a la actividad económica de los socios.

Artículo 2. Denominación.

La denominación sección de crédito sólo puede ser utilizada por las cooperativas con secciones de crédito que sujeten su funcionamiento a las prescripciones de la presente Ley y tengan puesto en sus estatutos, la existencia de una unidad interna con las funciones que establece el artículo 1.2.

Artículo 3. Registro.

1. Las cooperativas que crean o mantienen una sección de crédito, de acuerdo con la regulación de la presente Ley, serán inscritas en el Registro de Cooperativas. El incumplimiento de este requisito excluye a la cooperativa afectada del ámbito de aplicación de la presente Ley y del uso de esta denominación, independientemente de la existencia o no de unidades diferenciadas internamente en el seno de la cooperativa con finalidades similares a las previstas en la presente Ley para las secciones de crédito.

2. A efectos del apartado 1, el Departamento de Trabajo inscribirá en una sección especial del Registro de Cooperativas las cooperativas con sección de crédito que cumplan los requisitos establecidos por la presente Ley y comunicará al Departamento de Economía y Finanzas las altas y las bajas y otras modificaciones que se produzcan.

Artículo 4. Nombramiento del director o gerente.

El consejo rector designará un director o gerente entre las personas que reúnan las condiciones de capacidad, de preparación técnica suficiente y de experiencia para desarrollar las funciones propias del cargo. Este nombramiento, con los datos que identifican a la persona designada, será comunicado al Departamento de Trabajo para su inscripción en el Registro de Cooperativas, que dará traslado de la inscripción hecha al Departamento de Economía y Finanzas.

CAPÍTULO II.
REGULACIÓN ECONÓMICA Y FINANCIERA

Artículo 5. Estructura financiera y actividad.

1. Los recursos propios de la cooperativa cubrirán un porcentaje del inmovilizado material e inmaterial neto que determinará el reglamento, pero que en ningún caso puede ser inferior al 50 %. El reglamento fijará, igualmente, una relación máxima entre el total de pasivo exigible y los recursos propios de la cooperativa.

2. La actividad de las secciones de crédito no puede tener una dimensión de tal orden que constituya de hecho la actividad principal de la cooperativa. Se determinarán por reglamento los indicadores con los cuales se establece este supuesto.

Artículo 6. Operaciones con la cooperativa.

1. Las cooperativas con sección de crédito pueden invertir en actividades de la cooperativa hasta un límite máximo del 50 % de los recursos de la sección de crédito. Cada operación crediticia que la cooperativa hace con cargo a los recursos de la sección de crédito necesita el acuerdo del consejo rector, con informe previo del director o gerente. El acuerdo, que también establecerá los intereses que se imputarán a favor de la sección de crédito, constará en acta.

2. Del importe global utilizado por la cooperativa según lo que establece el apartado 1, se puede destinar a inversiones de inmovilizado una cifra no superior al 25 % de los recursos de la sección. Este porcentaje puede ser incrementado hasta un máximo del 50 % mediante acuerdo expreso adoptado por la asamblea con el voto favorable de las dos terceras partes de los asistentes.

3. Los recursos de la sección no se pueden aplicar a la creación o financiación de sociedades o de empresas cuya forma jurídica no sea la de cooperativa. Quedan exentas de esta prohibición las sociedades agrarias de transformación (SAT) o cualquier otra empresa de economía social.

Artículo 7. Operaciones con socios y adheridos.

1. Las cooperativas con sección de crédito pueden hacer préstamos y créditos a los socios y a los adheridos para las finalidades establecidas por el artículo 1.1. La concesión de cada operación necesita el acuerdo del consejo rector o del órgano que éste haya facultado expresamente, con informe previo del director o gerente, y constará en acta.

2. Sin perjuicio de lo que establece el apartado 1, las cooperativas con sección de crédito tienen limitado el volumen de operaciones de riesgo a un solo socio adherido o a un grupo de socios que por su especial vinculación mutua constituyan una unidad de riesgo. Se determinará por reglamento el límite mencionado en función de los recursos totales de la entidad y de la naturaleza y el período de riesgo, y también los criterios para la delimitación del concepto de unidad de riesgo.

3. Las cooperativas con sección de crédito no pueden instrumentar por medio de la sección de crédito riesgos de firma con socios ni adheridos.

4. Si la persona beneficiaria de la operación es miembro del consejo rector o de la dirección o es interventor, o, siendo socio o adherido de la cooperativa, es auditor, o bien tiene parentesco con una persona que tiene alguna de las condiciones mencionadas dentro de los límites señalados por el artículo 47 de la Ley de Cooperativas de Cataluña, su concesión será acordada por el consejo rector mediante votación secreta y con inclusión previa en el orden del día.

5. Las personas beneficiarias de la operación se consideran en situación de conflicto de intereses y no pueden tomar parte en la votación correspondiente.

Artículo 8. Competencias de la Asamblea.

La asamblea general establecerá los límites a que se sujetará en cada ejercicio la actividad financiera de la sección de crédito por lo que se refiere a los aspectos siguientes:

a. Importe máximo de las operaciones activas con la propia cooperativa, que no puede exceder el límite del 50 % de los recursos de la sección.

b. Importe máximo del límite global anterior que se puede invertir en inmovilizado de la cooperativa, cuando la cifra resultante exceda del 25 % de los recursos de la sección, importe que no puede ser superior al 50 % prescrito por el apartado a).

c. Disponibilidades líquidas mínimas que mantendrá en relación con sus recursos.

Artículo 9. Obligaciones de información.

1. Las cooperativas con sección de crédito harán constar claramente en la documentación contractual que expidan a favor de los socios y adheridos acreedores la sujeción a las prescripciones de la presente Ley. Las cooperativas incluirán también la expresión sección de crédito en cualquier referencia documental que hagan de esta sección.

2. Las secciones de crédito de las cooperativas mantendrán a sus usuarios corrientemente informados de las condiciones económicas que aplican a las operaciones pasivas y activas, sin perjuicio de la información que se dará obligatoriamente a la asamblea general.

Artículo 10. Exigibilidad de los saldos acreedores.

1. Los saldos acreedores de los socios y de los adheridos a la sección de crédito son pasivo exigible por éstos en los términos acordados entre la cooperativa y los socios y adheridos individualmente.

2. Las secciones de crédito de las cooperativas tendrán una gestión autónoma y sus estados contables se elaborarán de manera independiente.

CAPÍTULO III.
CONTABILIDAD, AUDITORÍA, INSPECCIÓN Y RÉGIMEN SANCIONADOR

Artículo 11. Contabilidad.

1. Las Cooperativas con sección de crédito quedan sujetas a las normas de contabilidad contenidas en el Plan General de Contabilidad y en la normativa que en su desarrollo apruebe el Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas (ICAC). En lo que no esté previsto por el Plan General de Contabilidad y por la normativa mencionada, son aplicables las normas que apruebe el Departamento de Economía y Finanzas.

2. A efectos de lo que establece el apartado 1, se faculta al Departamento de Economía y Finanzas para establecer y modificar las normas de contabilidad aplicables a los supuestos no previstos por el Plan general de contabilidad y por la normativa dictada para su desarrollo. Este Departamento determinará los modelos a que se ajustará la información contable y financiera que le presentarán las cooperativas con sección de crédito y la periodicidad y el plazo con que estos datos le serán facilitadas.

Artículo 12. Auditoría, inspección y órganos competentes en materia sancionadora.

1. Las cooperativas con sección de crédito someterán las cuentas anuales a auditoría externa de acuerdo con los requisitos que establece la Ley 19/1988, de 12 de julio, de Auditoría de Cuentas, que incluirá un informe complementario, especialmente referido a la actividad financiera de la sección de crédito, que se elaborará de acuerdo con las normas técnicas dictadas por el Instituto de Contabilidad y Auditoría de Cuentas y los contenidos mínimos fijados por el Departamento de Economía y Finanzas.

2. En el plazo máximo de dos meses a partir de la fecha en que la asamblea general aprueba las cuentas anuales, las cooperativas presentarán en el Departamento de Trabajo tres ejemplares de la auditoría y del informe complementario prescrito por el apartado 1 para su depósito en el Registro General de Cooperativas. El Departamento de Trabajo remitirá una de las copias presentadas al Departamento de Economía y Finanzas.

3. El Departamento de Economía y Finanzas puede inspeccionar directamente la actividad de las secciones de crédito de las cooperativas y también su situación financiera y patrimonial y, en su caso, los epígrafes específicos de las cuentas de la cooperativa a fin de comprobar el cumplimiento de la presente Ley.

4. La imposición de las sanciones por la comisión de infracciones tipificadas por la presente Ley corresponde a los órganos que establece el artículo 17, mientras que las sanciones derivadas del incumplimiento de los preceptos de la Ley de cooperativas de Cataluña corresponde al órgano competente del Departamento de Trabajo. A este efecto, el Departamento de Economía y Finanzas le dará traslado de las infracciones observadas en el decurso de la inspección practicada.

5. En los casos en que la no realización o la falta de depósito de auditoría sea sancionable por ambos departamentos, la imposición de la sanción corresponde al Departamento de Trabajo.

Artículo 13. Responsabilidad.

La vulneración de las disposiciones de obligado cumplimiento establecidas por la presente Ley, por las normas dictadas para su desarrollo y por el resto de la normativa contable aplicable comporta la responsabilidad de la cooperativa, y también, cuando sea imputable a su conducta dolosa o negligente, la responsabilidad del director o gerente, de los miembros del consejo rector y de los interventores de cuentas.

Artículo 14. Infracciones.

1. Las infracciones de las disposiciones establecidas por la presente Ley, por la normativa que la desarrolla y por el resto de la normativa contable aplicable se clasifican en muy graves, graves y leves.

2. Son infracciones muy graves:

a. Tener un déficit del 30 % o más de los recursos propios a que se refiere el artículo 5.1 y permanecer en esta situación, por lo menos, durante un período de doce meses.

b. Realizar mediante la sección de crédito operaciones activas o pasivas con personas o entidades diferentes de las mencionadas por el artículo 1, cuando se hace con carácter habitual o superando el 60 % de los recursos propios de la cooperativa.

c. Incumplir la obligación de someter las cuentas anuales a auditoría externa.

d. Negarse a ser objeto de la actuación inspectora u obstruirla.

e. Utilizar la denominación sección de crédito cuando no se cumplan los requisitos establecidos por la presente Ley.

f. No cumplir los requerimientos del Departamento de Economía y Finanzas.

3. Son infracciones graves:

a. Tener el déficit en los recursos propios a que se refiere el artículo 5.1 y permanecer en esta situación, por lo menos, durante un período de doce meses, cuando esto no constituya infracción muy grave.

b. Realizar mediante la sección de crédito operaciones activas o pasivas con personas o entidades diferentes de las mencionadas por el artículo 1, cuando esto no constituya infracción muy grave.

c. Incumplir los límites y las prohibiciones establecidos por los artículos 5.2, 6 y 7.

d. No remitir al Departamento de Economía y Finanzas con las características y la periodicidad establecidas los datos y los documentos exigidos por la normativa vigente.

e. No llevar la contabilidad exigida por la normativa vigente o llevarla con irregularidades que impidan conocer la situación patrimonial, financiera o de riesgo de la cooperativa o de la sección de crédito.

f. Incumplir las dotaciones a provisiones exigidas por la normativa vigente.

g. Realizar actos u operaciones sin el acuerdo del consejo rector o del órgano que éste haya facultado expresamente, cuando este acuerdo sea preceptivo.

h. No depositar la auditoría externa de cuentas anuales.

4. Son infracciones leves los incumplimientos de la presente Ley, de las disposiciones que la desplieguen y del resto de la normativa contable aplicable que no se califican como graves o muy graves.

Artículo 15. Sanciones aplicables a la cooperativa.

1. A efectos de la aplicación de la sanción correspondiente, las infracciones pueden ser de grado mínimo, medio y máximo, en función de la existencia de intencionalidad o de reiteración, de la naturaleza de los perjuicios causados, de las consecuencias económicas y sociales que produzcan, del número de socios de la cooperativa, de la dimensión económica de los hechos, del volumen de operaciones de la cooperativa y de la sección de crédito y de la reincidencia por comisión en el plazo de un año de más de una infracción de la misma naturaleza, cuando así haya sido declarado por resolución firme.

2. Las infracciones muy graves se sancionan con una multa de 250.001 a 500.000 pesetas, las de grado mínimo; de 500.001 a 1.000.000 de pesetas, las de grado medio, y de 1.000.001 a 5.000.000 de pesetas, las de grado máximo. Adicionalmente, en el caso de infracciones de grado máximo se puede sancionar con la baja de la sección de crédito del Registro de Cooperativas.

3. Las infracciones graves se sancionan con una multa de 50.001 a 75.000 pesetas, las de grado mínimo; de 75.001 a 150.000 pesetas, las de grado medio, y de 150.001 a 250.000 pesetas, las de grado máximo.

4. Las infracciones leves se sancionan con una multa de 5.000 a 10.000 pesetas, las de grado mínimo; de 10.001 a 25.000 pesetas, las de grado medio, y de 25.001 a 50.000 pesetas, las de grado máximo.

Artículo 16. Otras sanciones.

1. Además de la sanción que corresponda imponer a la cooperativa, se sanciona con una multa al director o directora o gerente, a cada uno de los interventores o interventoras de cuentas y de los miembros del consejo rector que sean responsables de la infracción por una conducta dolosa o negligente.

2. El importe de las multas que se impongan a las personas mencionadas es el siguiente:

a. Al director o directora o gerente, el 30 % de los importes establecidos por el artículo 15.

b. A cada uno de los miembros del consejo rector y de los interventores o interventoras de cuentas, el 20 % de los importes establecidos en el artículo 15.

Artículo 17. Competencias.

Corresponde al director o directora general de Política Financiera, del Departamento de Economía y Finanzas, imponer las sanciones hasta 1.000.000 de pesetas, y al consejero o consejera de Economía y Finanzas las sanciones de importe superior a 1.000.000 de pesetas y la baja de la sección de crédito.

Artículo 18. Normas de procedimiento.

En la tramitación de los expedientes sancionadores es aplicable la normativa del procedimiento administrativo común y el que establece el Decreto 278/1993, de 9 de noviembre, sobre el procedimiento sancionador aplicable en los ámbitos de competencia de la Generalidad.

Artículo 19. Normativa supletoria.

En todo lo que no establezca este Capítulo, es aplicable a las cooperativas con sección de crédito el régimen sancionador establecido por el artículo 108 de la Ley de Cooperativas de Cataluña.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA PRIMERA.

Hasta la entrada en vigor de la norma a que se refiere el artículo 5.1, el porcentaje de recursos propios que mantendrán las cooperativas con sección de crédito es el aplicable antes de la entrada en vigor de la presente Ley.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA SEGUNDA.

Las cooperativas con sección de crédito que a la entrada en vigor de la norma a que se refiere el apartado 1 del artículo 5 incumplan lo que establece este artículo disponen de un plazo de dos años para adaptarse. Una vez transcurrido el referido plazo, se procederá a dar de baja del Registro General de Cooperativas del Departamento de Trabajo a las secciones de crédito de las cooperativas que no hayan aportado un certificado emitido por una auditoría independiente en que se informe favorablemente de su cumplimiento.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA TERCERA.

A las operaciones activas concertadas con una unidad de riesgo, así como a los riesgos de firma alcanzados antes de la entrada en vigor de la presente Ley, les son aplicables hasta su extinción los porcentajes vigentes en el momento del otorgamiento.

DISPOSICIÓN TRANSITORIA CUARTA.

Las actuales cooperativas con sección de crédito determinarán los límites a que se refiere el artículo 8 en la primera asamblea general que celebren a partir de la entrada en vigor de la presente Ley. Mientras no se adopte el acuerdo asambleario mencionado aplicarán los porcentajes establecidos hasta el presente.

DISPOSICIÓN DEROGATORIA.

Quedan derogados a la entrada en vigor de la presente Ley:

a. La Ley 1/1985, de 14 de enero, de regulación del funcionamiento de las secciones de crédito de cooperativas.

b. El artículo 6, el apartado 4 del artículo 7, el artículo 10, los apartados 2, 3, 4 y 5 del artículo 12, los artículos 13 a 18, ambos incluidos, y la disposición transitoria del Decreto 168/1985, de 13 de junio, por el cual se aprueba el Reglamento para la aplicación de la Ley 1/1985, de 14 de enero.

c. La Orden de 1 de diciembre de 1986, sobre la auditoría anual de las cooperativas con sección de crédito.

d. Todas las otras disposiciones de cualquier rango que se opongan a lo que establece la presente Ley.

DISPOSICIÓN FINAL PRIMERA. Facultades para desarrollar.

1. Sin perjuicio de las facultades específicas que la presente Ley otorga al Departamento de Economía y Finanzas, el Gobierno de la Generalidad, a propuesta del Departamento mencionado y del Departamento de Trabajo, dictará las normas para su desarrollo.

2. Cualquier norma que se dicte en desarrollo de lo que establece la presente Ley será sometida a consulta del Consejo Superior de la Cooperación.

DISPOSICIÓN FINAL SEGUNDA. Entrada en vigor.

La presente Ley entra en vigor al día siguiente de haber sido publicada en el *Diario Oficial de la Generalidad de Cataluña*.

Notas: Publicada en el *Diario Oficial de la Generalidad de Cataluña* número 2644, de 21 de mayo de 1998.

---

(2) En una línia semblant a l'endegada amb tant d'èxit pel *Grameen Bank*, creat a Bangladesh pel Dr. Yunus per a respondre a les necessitats financeres de milions de pobres mitjançant mecanismes innovadors i procediments no ortodoxes com la del "grup de caució solidària", que substitueix la més tradicional garantia patrimonial. Aquesta fórmula ha estat imitada a molts països del Sud i del Nord. El principi de "caució solidària" no s'ha de confondre, ans tot el contrari, amb l'afiançament solidari imposat pels bancs. En el primer cas, un petit grup, generalment de cinc persones, de les quals el petit emprenedor forma part, es divideixen la garantia de l'operació, que així es difon i es fa accessible socialment. En el segon, tots i cada un dels fiadors responen per la totalitat del deute, cosa que només pretén assegurar l'operació pel Banc, però comporta uns riscos personals i familiars no equitatius i desproporcionats.

(3) Disposicions de la Llei 18/2002, de cooperatives, sobre les cooperatives de segon grau.

Article 7
Cooperatives de primer grau i de segon grau

1. Les cooperatives de primer grau han d'ésser integrades per un mínim de tres socis que duguin a terme l'activitat cooperativitzada, excepte en els casos en què aquesta Llei estableix expressament una altra cosa.
2. Les cooperatives de segon grau han d'ésser integrades per un mínim de dues persones jurídiques, una de les quals, almenys, ha d'ésser una cooperativa.

Article 17
Socis

Pot ésser sòcia d'una cooperativa de primer o segon grau tota persona física amb plena capacitat d'obrar, llevat dels casos autoritzats expressament per aquesta Llei, especialment pel que fa a les cooperatives d'iniciativa social. També en pot ésser soci o sòcia tota persona jurídica, pública o privada.

Article 34
Dret de vot

1. En les cooperatives de primer grau, cada soci o sòcia té un vot. Això no obstant, excepte en les cooperatives de treball associat i de consumidors i usuaris, tota cooperativa pot establir la possibilitat de vot ponderat. Aquest vot, regulat expressament pels estatuts socials, ha d'ésser ponderat en funció de l'activitat cooperativitzada del soci o sòcia en la cooperativa i no pot ésser superior en cap cas a cinc vots socials.
2. El conjunt de vots dels socis col·laboradors no pot superar en cap cas el 40% de la totalitat dels vots socials.
3. Els estatuts de les cooperatives de crèdit poden establir que, a l'assemblea general, cada soci o sòcia tingui un vot o que el vot sigui proporcional a les aportacions respectives al capital social, a l'activitat cooperativitzada dels socis o al nombre de socis de les cooperatives associades. En aquest cas, el nombre de vots per cada soci o sòcia no pot ésser superior al 20% del total dels vots socials.
4. En les cooperatives de segon grau, les federacions i les confederacions, el vot dels socis es pot ajustar a qualsevol dels criteris establerts pels apartats 1, 2 i 3. Els socis que no siguin cooperatives no poden, en cap cas, tenir la majoria dels vots socials.

Article 52
Auditoria de comptes

1. Si ho estableixen la normativa legal o els estatuts, ho acorden l'assemblea general o el consell rector, o ho sol·licita un nombre de socis que representa, com a mínim, el 15% dels vots socials de la cooperativa, els comptes de l'exercici econòmic han d'ésser verificats per auditors de comptes, de conformitat amb la legislació vigent en matèria d'auditoria de comptes.
2. Les cooperatives de segon grau s'han de sotmetre en tot cas al règim d'auditoria de comptes.

Article 69.2

La dotació del fons d'educació i promoció cooperatives pot ésser aportada sota qualsevol títol, totalment o parcialment, a una federació de cooperatives, a cooperatives de segon grau i a entitats públiques o privades que tinguin per objecte la realització de fins propis d'aquesta reserva.

Capítol IX
Cooperatives de segon grau

Article 121
Objecte

Les cooperatives de segon grau tenen l'objecte de completar, promoure, coordinar, reforçar o integrar l'activitat econòmica de les entitats que en són membres, amb l'extensió o l'abast que estableixin els estatuts respectius.

Article 122
Socis

Poden ésser socis d'una cooperativa de segon grau les cooperatives de primer grau, els socis de treball o tota entitat o persona jurídica, pública o privada, i també els socis col·laboradors, que s'hi incorporen en les mateixes condicions que en la resta de cooperatives. En tot cas, les cooperatives que en són sòcies tenen en tot moment i en tots els òrgans, com a mínim, la meitat dels vots socials.

Article 123
Característiques

1. Les cooperatives de segon grau es poden convertir en cooperatives de primer grau mitjançant el procediment establert per aquesta Llei per a les modificacions dels estatuts.
2. Les cooperatives que concentren llurs empreses per fusió o per constitució de cooperatives de segon grau gaudeixen de tots els beneficis atorgats per la legislació sobre agrupació i concentració d'empreses.
3. Els retorns cooperatius que percebin les cooperatives sòcies de les de segon grau, i també els interessos que meritin llurs aportacions al capital social i els derivats del finançament voluntari que estableixen els articles 61 i 62, tenen la consideració d'excedent cooperatiu.

Article 124
Normativa aplicable

En tot el que no queda establert en aquest capítol, s'han d'aplicar a les cooperatives de segon grau les disposicions de caràcter general establertes per aquesta Llei, o les disposicions sectorials que els siguin aplicables.

Article 145
Ajuts per a la creació de cooperatives de segon grau o per a la fusió de cooperatives

L'Administració de la Generalitat ha d'establir subvencions, desgravacions o crèdits preferents, en els supòsits de creació de cooperatives de segon grau, de fusió de cooperatives, d'establiment de concerts entre cooperatives productores de béns o serveis i cooperatives de consumidors i d'establiment de grups cooperatius, sempre que l'actuació proposada sigui favorable al moviment cooperatiu.

---

(4) Disposicions de la Llei 18/2002 sobre socis de treball

Article 23
Drets dels socis

Els socis d'una cooperativa tenen dret a:
a) Participar en la realització de l'objecte social de la cooperativa.
b) Elegir els càrrecs dels òrgans de la societat, i ésser elegits per a ocupar aquests càrrecs.
c) Participar amb veu i vot en l'adopció de tots els acords de l'assemblea general i dels altres òrgans que integrin.
d) Sol·licitar informació sobre les qüestions que afectin llurs interessos econòmics i socials en els termes que estableixin els estatuts socials.
e) Participar en els excedents, si n'hi ha, d'acord amb els estatuts socials.

f) Percebre el reembossament de llur aportació actualitzada en el cas de baixa o de liquidació o transformació de la cooperativa, que no s'ha de veure afectat per una suspensió temporal dels drets a causa d'un expedient sancionador.
g) Els altres drets que resultin de les normes legals i estatutàries, i també dels acords adoptats vàlidament pels òrgans de la cooperativa.
2. Els drets dels socis treballadors i els socis de treball a prova, dels socis excedents i dels socis col·laboradors no tenen més límits que els establerts expressament per aquesta Llei.
3. Els drets dels socis només es poden suspendre temporalment, en les condicions que regulin expressament els estatuts socials, com una modalitat de sanció o de mesura cautelar en un expedient sancionador. En cap cas no en poden quedar afectats el dret d'informació ni els drets que aquesta Llei exceptua.

Article 27
Altres tipus de socis

Els estatuts socials de la cooperativa poden establir que aquesta tingui socis de treball, socis excedents i socis col·laboradors.

a) Pel que fa als socis de treball, cal tenir en compte els aspectes següents:

Primer: Els estatuts socials de les cooperatives de primer grau que no siguin de treball associat i els de les cooperatives de segon grau o de graus successius poden determinar el reconeixement de la qualitat de socis de treball als treballadors que ho sol·licitin. En aquest cas, els estatuts han d'establir mòduls d'equivalència per a assegurar-ne la participació equilibrada i equitativa en les obligacions i els drets socials, tant polítics com econòmics.

Segon: Les normes que estableix aquesta Llei per als socis treballadors de les cooperatives de treball associat s'apliquen també als socis de treball.

Article 41
Composició del consell rector

1. Poden ésser membres del consell rector tant persones físiques com persones jurídiques. Les persones jurídiques actuen per mitjà de la persona física que n'exerceixi la representació legal davant la cooperativa.
2. Pel que fa al consell rector, els estatuts socials han de fixar:
a) La composició, tenint en compte que la major part de llurs membres han d'ésser socis que duguin a terme l'activitat cooperativitzada principal.
b) El nombre mínim de membres, que no pot ésser inferior a tres.
c) Les normes de funcionament intern.
d) El període per al qual són elegits els membres i els criteris que n'han de regir la renovació.
e) Si la distribució de càrrecs entre els elegits correspon a l'assemblea general o al consell rector.
3. En les cooperatives l'activitat de les quals s'estén a diverses zones o es projecta sobre objectius, fases o seccions clarament diferenciats, els estatuts socials poden establir la possibilitat que la composició del consell rector reflecteixi aquesta diversitat. Els estatuts socials poden fer ús també d'aquesta facultat per a garantir que els **socis de treball** siguin representats en el consell rector.
4. En les cooperatives constituïdes per tres socis, aquests es constitueixen alhora en consell rector i en assemblea general. Les actes que s'estenen han d'indicar si s'han reunit en qualitat de consell rector o d'assemblea general. Un cop exhaurit el termini màxim de vigència del càrrec han de fer una redistribució dels càrrecs, sens perjudici que en aquesta redistribució el consell rector n'aprovi la reelecció.

Article 56
Aportacions obligatòries

a. Els estatuts socials han de fixar l'aportació obligatòria per a adquirir la condició de soci o sòcia, que pot ésser igual o proporcional a l'activitat cooperativitzada duta a terme o compromesa per cada soci o sòcia. Igualment, si escau, han d'establir l'aportació mínima obligatòria dels **socis de treball** i dels socis col·laboradors per a adquirir aquesta condició.

FUNDACIÓ JAUME BOFILL
1379

FETS
Finançament Ètic i Solidari

V. DEFINICIÓ D'HIPÒTESIS SOBRE EL PRODUCTE, EL PREU, LA LOCALITZACIÓ I LA COMUNICACIÓ

PRE-INFORME DE LA INVESTIGACIÓ COMERCIAL

SOBRE LA CREACIÓ

D'UNA ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

A CATALUNYA

Amb la col·laboració de:

FUNDACIÓ JAUME BOFILL

Diputació Barcelona
xarxa de municipis

Gabinet de Relacions Internacionals

Ajuntament de Barcelona

Fons Català de Cooperació al Desenvolupament

© Enric Llacay

Maig de 2003

ÍNDEX TEMÀTIC

1. Hipòtesi sobre el producte i el preu

1.1. Els productes de l'Entitat de Finançament Ètic

1.2. Els clients de l'Entitat de Finançament Ètic

1.3. Criteris ètics d'inversió

1.4. Sectors estratègics d'actuació

1.5. Política de transparència

2. Productes d'Actiu

2.1. Préstec d'Empresa

2.1.1. Finalitat

2.1.2. Criteris ètics i de solidaritat

2.1.3. Modalitats

2.1.3.1. Préstec d'autoocupació

2.1.3.2. Préstec d'ampliació i renovació

2.1.4. Requisits

2.1.4.1. Préstec d'autoocupació

2.1.4.2. Préstec d'ampliació i renovació

2.1.5. Garanties

2.1.5.1. Préstec d'autoocupació

2.1.5.2. Préstec d'ampliació i renovació

2.1.6. Import del préstec

2.1.7. Disposició del finançament

2.1.8. Terminis d'amortització

2.1.9. Tipus d'interès

2.1.10. Comissions i despeses

2.2. Préstec per Entitats

2.2.1. Finalitats

2.2.2. Requisits

2.2.3. Garanties

2.2.4. Import del préstec

2.2.5. Disposició del finançament

2.2.6. Terminis d'amortització

2.2.7. Tipus d'interès

2.2.8. Comissions i despeses

2.3. Préstec habitatge

2.3.1. Finalitat

2.3.2. Requisits

2.3.3. Garanties

2.3.4. Import del préstec habitatge

2.3.5. Terminis d'amortització

2.3.6. Tipus d'interès

2.3.7. Comissions i despeses

2.3.8. Tractament fiscal

2.4. Préstec d'estudis i formació

2.4.1. Finalitat

2.4.2. Criteris ètics i de solidaritat

2.4.3. Modalitats

2.4.4. Requisits

2.4.5. Garanties

2.4.6. Import del préstec

2.4.7. Terminis d'amortització

2.4.8. Tipus d'interès i comissions

2.5. Línia de Crèdit

2.5.1. Finalitat

2.5.2. Requisits

2.5.3. Garanties

2.5.4. Import de la línia de crèdit

2.5.5. Terminis d'amortització

2.5.6. Tipus d'interès

2.5.7. Comissions i despeses

2.6. Productes d'arrendament financer

2.6.1. Definició general

2.6.2. Els establiments financers de crèdit

- 2.6.3. Leasing

2.6.3.1. Funcionament

2.6.3.2. Condicions

2.6.3.3. Requisits

2.6.3.4. Durada del contracte

2.6.3.5. Quotes mensuals i tipus d'interès

2.6.3.6. Tractament fiscal

2.6.4. Renting

2.6.4.1. Funcionament

2.6.4.2. Requisits

2.6.4.3. Durada del contracte

2.6.4.4. Quotes mensuals
2.6.4.5. Tractament fiscal

2.7. Productes de gestió de clients

2.7.1. Introducció

2.7.2. Descompte comercial

2.7.2.1. Requisits
2.7.2.2. Funcionament
2.7.2.3. Garanties
2.7.2.4. Conceptes tarifaris aplicables al descompte
2.7.2.5. Tipus d'interès i comissions
2.7.2.6. Despeses associades
2.7.2.7. Tarifes a aplicar per la banca Ètica
2.7.2.8. Tipus d'interès i comissions
2.7.2.9. Despeses associades
2.7.2.10. Durada del contracte

2.7.3. Descompte financer

2.7.3.1. Funcionament
2.7.3.2. Tipus d'interès i comissions
2.7.3.3. Termini

2.7.4. Factoring

2.7.4.1. Definició general
2.7.4.2. La societat factor: naturalesa jurídica i serveis prestats
2.7.4.3. Requisits
2.7.4.4. Funcionament
2.7.4.5. Tipus d'interès i comissions
2.7.4.6. Tipus d'interès i comissions a aplicar per la banca ètica
2.7.4.7. Durada del contracte

2.7.5. Crèdit documentari d'exportació

2.7.5.1. Definició general

2.7.5.2. Criteris ètics i de solidaritat

2.7.5.3. Tipus de crèdits documentaris

2.7.5.4. Requisits

2.7.5.5. Funcionament

2.7.5.6. Cost del crèdit documentari

2.8. Operacions d'aval i garantia

2.8.1. Introducció

2.8.2. Modalitats

2.8.3. Requisits

2.8.4. Funcionament

2.8.5. Tipus d'interès i despeses associades

2.8.6. Termini de l'aval

2.9. Quadre Resum dels Productes d'Actiu

3. Productes de Passiu

3.1. Dipòsits a la vista

3.1.1. Dipòsits a la vista i Banca Ètica

3.1.2. L'estratègia de l'Entitat de Finançament Ètic

3.1.2.1. Primera fase: curt i mig termini

3.1.2.2. Segona fase: llarg termini

3.1.3. Descripció del producte

3.1.4. Criteris ètics i de solidaritat

3.1.4.1. La vinculació a projectes

3.1.4.2. L'assignació de col.laboració

3.1.5. Aportació

3.1.6. Tipus d'interès

3.1.7. Comissions i despeses

3.1.8. Tractament fiscal

3.2. Compte d'Estalvi a Termini

3.2.1. Criteris ètics i de solidaritat

3.2.2. Modalitats

3.2.3. Aportació mínima

3.2.4. Tipus d'interès

3.2.5. Comissions i despeses

3.2.6. Tractament fiscal

3.3. Compte Habitatge

3.3.1. Criteris etics i de solidaritat

3.3.2. Aportació

3.3.3. Tipus d'interès

3.3.4. Comissions i despeses

3.3.5. Tractament fiscal

3.4. Fons d'Inversió

3.4.1. Introducció

3.4.1.1. Definició general

3.4.1.2. Categories de fons d'inversió

3.4.1.3. Vocació inversora dels fons

3.4.1.4. Requisits legals per a la creació d'un fons d'inversió

3.4.1.5. Condicions exigides a l'entitat gestora

3.4.2. Fons d'inversió i banca Ètica

3.4.2.1. Comercialització dels fons etics que ja operen a espanya

3.4.2.2. Oferir un producte propi

3.4.3. Aportació mínima

3.4.5. Comissions i despeses

3.4.5.1. Comissions de gestió i dipòsit

3.4.5.2. Comissions de subscripció i reemborsament

3.4.6. Tractament fiscal

3.4.6.1. Persones físiques

3.4.6.2. Persones jurídiques

3.5. Productes d'Estalvi-Jubilació

3.5.1. Fons de pensions i sistemes alternatius

3.5.2. Els fons de pensions

3.5.2.1. Definició general

3.5.2.2. Tipus de fons de pensions

3.5.2.3. Requisits legals per a la creació d'un fons de pensions

3.5.2.4. L'administració dels fons de pensions

3.5.2.5. La gestió de les inversions dels fons de pensions

3.5.3. Fons de Pensions i Banca Ètica

3.5.3.1. Descripció del producte

3.5.3.2. Criteris etics i de solidaritat

3.5.3.3. Tipus d'interès

3.5.3.4. Comissions i despeses

3.5.3.5. Tractament fiscal

3.5.3.5.1. Tributació per a l'inversor en plans de pensions

3.5.3.5.2. Tributació dels Fons de Pensions

3.5.4. Pla d'Estalvi-Jubilació

3.5.5. Les mutualitats de Previsió Social

3.5.5.1. Definició

3.5.5.2. Condicions i procediment de constitució

3.5.5.3. Tipus de mutualitats de previsió social

3.5.5.4. Règim econòmic de les mutualitats de previsió social

3.5.6. Sistemes Mutuals, Fons de Pensions i Banca Ètica

3.5.7. L'estratègia de la banca Ètica

3.5.7.1. Descripció del producte

3.5.7.2. Criteris etics i de solidaritat

3.5.7.3. Tipus d'interès

3.5.7.4. Formes de pagament de les prestacions del pla de jubilació

3.5.7.5. Les aportacions al Pla d'Estalvi-Jubilació

3.5.7.6. Tractament fiscal

3.6. Quadre Resum dels Productes de Passiu

4. Serveis Bancaris i el seu Preu

4.1. Els serveis bancaris

4.2. Els serveis bancaris i la Banca Ètica

4.3. Canals de distribució

4.3.1. Banca per internet

4.3.2. Banca telefònica

4.3.3. Banca electrònica

4.3.4. Targeta de crèdit i targeta de dèbit

5. Hipòtesi sobre la localització i la comunicació

5.1. Hipòtesis sobre la localització

5.2. Hipòtesis sobre la comunicació

5.2.1. Publicitat

5.2.1.1. Comunicació i difusió
5.2.1.2. Mitjans de difusió
5.2.1.2.1. Premsa escrita
5.2.1.2.2. Material publicitari i informatiu
5.2.1.2.3. Internet
5.2.1.2.4. Ràdio i televisió
5.2.1.2.5. Altres estratègies de comunicació

5.2.3. Promoció

5.2.3.1. Compromís de garantia amb els clients
5.2.3.2. Punts d'estalvi
5.2.3.3. Altres promocions

5.2.4. Vendes i relacions públiques

5.2.4.1. Principis generals
5.2.4.2. Els consultors de productes
5.2.4.3. Els consultors de projectes
5.2.4.4. Personal de gestió

5.2.5. Merchandising

5.2.5.1. L'entorn
5.2.5.2. L'oficina oberta

6. Procés d'implantació dels productes de l'Entitat de Finançament Ètic

7. Bibliografia i fonts d'informació

7.1. Fonts d'informació sobre l'oferta de productes financers dels bancs convencionals i de les caixes d'estalvis

7.2. Fonts d'informació sobre l'oferta de productes financers ètics i socialment responsables

7.3. Fonts d'informació sobre l'oferta de productes financers dels bancs ètics europeus

7.4. Fonts d'informació sobre les hipòtesi de localització i comunicació

7.5. Bibliografia

1. HIPÒTESI SOBRE EL PRODUCTE I EL PREU

1.1. ELS PRODUCTES DE L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

L'oferta de productes de l'Entitat de Finançament Ètic s'haurà d'orientar vers la satisfacció de dues necessitats financeres bàsiques:

- **Recerca de Rendibilitat**
  Instruments de Passiu que permetin fer compatible l'obtenció de rendibilitat amb el respecte a criteris ètics, ecològics, socials i solidaris.

- **Recerca de Finançament**
  Instruments d'Actiu per al finançament d'inversions en projectes i activitats econòmicament viables i que tinguin una contribució ètica, social, ecològica i solidaria positiva.

1.2. ELS CLIENTS DE L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

Podem establir tres categories bàsiques de potencials clients:

- **Emprenedors del Sector de l'Economia Social**
- **Estalviadors Particulars amb una Motivació Ètica**
- **Entitats sense Ànim de Lucre**

1.3. CRITERIS ÈTICS D'INVERSIÓ

L'activitat principal de l'Entitat de Finançament Ètic és la inversió dels estalvis dipositats pels seus clients en projectes i activitats que compleixin els següents criteris:

- La idoneitat ètica, social, ecològica i de solidaritat dels béns i els serveis produïts.
- Que tinguin un impacte social positiu per les comunitats on es desenvolupin aquestes iniciatives.
- Que promoguin i fomentin l'ocupació, la integració social de col.lectius desafavorits, la igualtat de gènere i la no discriminació.
- Que impulsin polítiques cooperatives i participatives tant dels treballadors com dels consumidors.
- Que seleccionin els proveïdors en base a criteris ètics, ecològics i solidaris.

1.4. SECTORS ESTRATÈGICS D'ACTUACIÓ

L'Entitat de Finançament Ètic emmarca la seva activitat en algun dels següents sectors estratègics:

Economia Social
Iniciatives de negoci que fomentin l'ocupació, la integració social de col.lectius desafavorits i la igualtat de gènere.

Ecologia
Iniciatives de negoci que fomentin l'ús de les energies renovables, l'agricultura i l'alimentació biològica, la gestió sostenible i eficient dels recursos naturals i la conservació i protecció de la Natura.

Cultura i Innovació Social
Projectes culturals i educatius o que plantegin alternatives socialment innovadores de viure i treballar.

Cooperació
Projectes impulsats per entitats i associacions sense ànim de lucre i que es desenvolupin en l'àmbit de la cooperació social i internacional.

1.5. POLÍTICA DE TRANSPARÈNCIA

El compromís de transparència amb els clients i la societat per les activitats realitzades, ha de ser un element clau de la política de l'Entitat de Finançament Ètic.
Aquest principi bàsic obliga al banc a garantir en tot moment el dret dels estalviadors a conèixer l'ús que l'entitat ha fet o està fent dels seus diners i a establir els mecanismes adeqüats que els hi permetin exercir el dret a decidir en què i on ha d'invertir el banc els seus estalvis.
D'aquesta manera, cada producte ofertat per l'Entitat de Finançament Ètic incorporarà uns standards específics de transparència, si bé globalment, es definiran uns criteris bàsics generals:

Projectes Finançats

- Qualsevol iniciativa que rebi finançament de la Banca Ètica, formarà part d'una **Llista de Projectes** classificats en les grans àrees d'actuació estratègica del Banc i que inclourà el nom o raó social del prestatari, el tipus d'instrument de finançament del que n'és beneficiari, una breu descripció de les seves activitats i del projecte finançat.
  La **Llista de Projectes** serà pública i la inclusió o no en la mateixa dels beneficiaris de les operacions de finançament, no serà negociable. La negativa d'un sol.licitant a veure el seu nom publicat en aquesta llista, juntament amb la informació bàsica referenciada, serà causa de denegació de la sol.licitud.

- Tot contracte de finançament, es formalitzarà mitjançant un **Contracte-Programa** entre el banc i el prestatari i les entitats socials de suport al projecte, si fós el cas, en el que, juntament amb les condicions financeres, generals i particulars, es fixarà el marc d'actuació i les finalitats per les quals es presten els diners, els compromissos que assumeixen les parts, els mecanismes a posar en marxa en cas de dificultats i les obligacions d'informació periòdica i les derivades de la política ètica i de transparència.

Productes d'Estalvi

L'Entitat de Finançament Ètic garantirà als titulars dels dipòsits i d'altres productes financers en qualssevulla de les seves modalitats, mecanismes efectius per al control de la informació sobre la destinació que l'entitat hagi fet dels estalvis invertits, així com mecanismes actius de participació i de decissió sobre la pròpia política d'inversions que porti a terme el Banc.

2. PRODUCTES D'ACTIU

2.1. PRÉSTEC D'EMPRESA

Es un instrument de finançament destinat a promotors d'iniciatives d'autoocupació i/o a empreses ja en funcionament dissenyat per atendre les seves necessitats financeres a mig i llarg termini.

2.1.1. Finalitat

Les inversions a finançar mitjançant el Préstec Empresa, de ser d'Immobilitzat i en concret:

- Finançament de les inversions de la posta en marxa de l'activitat.
- Finançament de les inversions de creixement.
- Finançament de les inversions de consolidació de l'activitat en el mercat.

En cap cas, amb el Préstec Empresa no es finançaran reestructuracions de passiu, refinançaments o inversions en Actiu Circulant.

2.1.2. Criteris Etics i de Solidaritat

Els projectes d'empresa finançats per la Banca Ètica, hauran d'enquadrar-se en algun dels quatre sectors estratègics d'actuació del Banc (*Economia Social*, *Ecologia*, *Cultura i Innovació Social* i *Cooperació*) i respondre als criteris ètics generals establerts per l'Entitat de Finançament Ètic per a la seva política d'inversions.

2.1.3. Modalitats

2.1.3.1. Préstec d'Autoocupació

Està destinat al finançament de la posta en marxa d'iniciatives empresarials promogudes per persones que estiguin a l'atur, que tinguin dificultats d'inserció laboral, que no disposin de garanties reals ni dels avals necessaris per obtenir finançament per part de la banca convencional o que, tot i no trobar-se en situació d'atur, vulguin posar en marxa una nova etapa professional fent realitat un projecte de negoci compatible amb els criteris ètics del Banc.

2.1.3.2. Préstec d'Ampliació i Renovació

Es destina a finançar projectes d'inversió de creixement o de consolidació en el mercat de petites i mitjanes empreses i/o cooperatives ja en funcionament, que s'emmarquin dins les orientacions ètiques i estratègiques definides per la Banca Ètica, i que compleixin els següents requisits:

- Presència en el mercat per un periode inferior als tres anys.
- Facturació en els dos exercicis immediatament anteriors a la sol.licitud de finançament, menor o igual als 1,8 milions d'Euros.

Seran factors claus en la decissió final sobre la concessió de finançament, que la inversió proposada tingui un impacte directe positiu en la creació de nous llocs de treball estables i incorpori elements o aspectes innovadors (tecnològics, de producció, de sostenibilitat energètica o de solidaritat).

2.1.4. Requisits

2.1.4.1. Préstec d'Autoocupació

Els promotors del projecte empresarial, s'adreçaran a qualsevol de les Entitats Col.laboradores amb les quals l'Entitat de Finançament Ètic hagi signat conveni (Administràcions Públiques a través dels seus serveis de promoció econòmica o d'Autoocupació, ONGs, sindicats, associacions empresarials, Cambres de Comerç...), que els assessoraran en l'elaboració del Pla d'Empresa i posteriorment, cas que el préstec fós finalment concedit, en realitzaran el seguiment i hi donaran suport i assistència tècnica durant tota la vida del préstec.
Un cop el Pla d'Empresa hagi estat validat tècnicament per l'Entitat Col.laboradora, el sol.licitant podrà presentar la seva sol.licitud de finançament a l'Entitat de Finançament Ètic, que estudiarà la documentació presentada i es reunirà amb els promotors per conèixer de primera mà l'equip humà que l'haurà de portar a terme.
En base a la informació disponible, es formularà un Informe-Proposta que s'adreçarà al Comité Etic de la Banca Ètica, el qual n'acordarà la concessió o denegació en cas contrari.

2.1.4.2. Préstec d'Ampliació i Renovació

El sol.licitant, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar (pla econòmico-financer, pla d'operacions i estudi de mercat). Si el pla fós viable, el banc tramitarà la sol.licitud de finançament, que seguirà el procediment general establert per a la seva concessió (informe-proposta i decissió final del Comité Etic).

2.1.5. Garanties

2.1.5.1. Préstec d'Autoocupació

Aquesta línia de producte està oberta a aquelles persones i entitats que no disposen d'avals dineraris i/o garanties reals, per la qual cosa el sistema alternatiu de garanties aportades pels sol.licitants seran del tipus que es detallen:

- La viabilitat econòmica del Pla d'Empresa.
- La confiança en el compromís personal dels promotors en l'execució del projecte.
- Pertinença dels promotors a una xarxa d'entitats que puguin respondre de la fiabilitat i el compromís d'aquells pel que fa a la realització del projecte.
- Suport al projecte d'un Grup de Solidaritat integrat per un conjunt de persones i/o entitats que responguin de manera mancomunada de la devolució del préstec cas que el prestatari pugui tenir dificultats per fer front al compliment de les seves obligacions.

2.1.5.2. Préstec d'Ampliació i Renovació

Per aquesta modalitat d'operació, atès que es destina a empreses ja en funcionament o a emprenedors amb possibilitat d'obtenció garanties reals o avals, s'exigiran les habitualment establertes per les entitats financeres convencionals als sol.licitants de finançament.

2.1.6. Import del Préstec

Es considera recomanable no preestablir una ventall mínim i màxim pels imports dels possibles préstecs a concedir, doncs aquests variaran en funció del càlcul de risc del Banc, de les necessitats del sol.licitant, el suport social al projecte o de si el promotor aporta o no una part de finançament inicial al projecte.
A títol orientatiu en el quadre següent es formula una proposta aproximativa dels possibles imports dels préstecs a concedir prenent en consideració l'anàlisi de les ofertes d'altres entitats de finançament ètic del nostre entorn per aquest tipus de productes:

TIPUS DE PRÉSTEC			
D'AUTOOCUPACIÓ		D'AMPLIACIÓ I RENOVACIÓ	
Emprenedor Individual	fins a 15.025 €	Empresari Individual	fins a 21.035 €
Grup d'Emprenedors	fins a 30.050€	Societat Mercantil i Cooperatives	fins a 60.101 €

2.1.7. Disposició del Finançament

Per terme general, els préstecs es disposaran en un sol cop després de la signatura del contracte.

Tanmateix, per al cas d'aquells projectes que presentin un major perfil de risc, es podran adoptar mecanismes addicionals d'assegurament de l'operació alternatius al sistema d'avals i garanties exigits pel Banc d'Espanya per assegurar la solvència de l'entitat financera prestatària i per extensió la del propi sistema bancari, tals com la **Disposició del Préstec per Trams.**

Aquest sistema, ja utilitzat per bancs ètics com l'Ökobank o per la pròpia Fundació Un Sol Món, estableix l'abonament al prestatari del finançament aprovat per fases successives conforme l'efectiva devolució del tram de préstec ja disposat.

D'aquesta manera, es pot minvar el risc de les operacions finançades sense garanties reals o avals i atendre a les exigències de solvència imposades per la normativa vigent compatibilitzant-les amb l'exigència ètica i social d'atendre aquestes necessitats de finançament.

2.1.8. Terminis d'Amortització

No s'han d'establir criteris rigids pel que fa a la fixació dels terminis d'amortització del préstec concedit perque aquests variaran en funció de la naturalesa de l'activitat a finançar i del risc de l'operació.
Com a norma general, atès que els préstecs es destinen a la inversió en immobilitzat, es fa recomanable acompassar la vida de l'operació al propi cicle de maduració del projecte d'inversió, per la qual cosa es considera raonable establir un periode de retorn d'entre els 3 i els 5 anys.

Per altra banda i per dotar els préstecs de la major flexibilitat possible, haurien d'incorporar la possibilitat d'establir plans d'amortització pactats entre el Banc i el Prestatari, fixant de comú acord el nombre de pagaments, les dates en que es faran i els imports.

2.1.9. Tipus d'Interès

El cost del finançament variarà en funció del tipus de projecte a finançar i de la durada del préstec.
Pel que fa al còmput d'interessos, es proposa plantejar una fórmula que estableixi un periode inicial (el primer any del préstec) a tipus fix, en el qual el prestatari tindrà la certesa de l'import de la quota a pagar.

Un cop transcorregut aquest periode, es portarà a terme una revisió del tipus d'interès (referenciat a l'Euribor a 6 mesos + el marge que s'hagi acordat en el contracte), amb la mateixa operativa que

l'establerta per als préstecs a tipus variable amb quota fixa, on allò que varia no és la quota sino la durada del préstec, que pot ser més llarga o més curta en funció de l'evolució que hagin tingut els tipus d'interès en el mercat durant la vigència del préstec.

2.1.10. Comissions i Despeses

No s'aplicaran comissions ni despeses.

PRÉSTEC D'EMPRESA

	D'AUTOOCUPACIÓ	D'AMPLIACIÓ I RENOVACIÓ
Destinataris	Persones que estiguin a l'atur, que tinguin dificultats d'inserció laboral, que no disposin de garanties reals ni dels avals necessaris per obtenir finançament per part de la banca convencional, o que, tot i no trobar-se en situació d'atur, vulguin posar en marxa una nova etapa professional fent realitat un projecte de negoci compatible amb els criteris ètics del Banc.	PIMEs i/o cooperatives ja en funcionament, que compleixin els següents requisits: • Presència en el mercat per un periode inferior als tres anys. • Facturació en els dos exercicis immediatament anteriors ≤ 1,8 milions d'Euros.
Finalitat	Finançar inversions d'Immobilitzat i en concret: • inversions de la posta en marxa de l'activitat. • inversions de creixement. • inversions de consolidació de l'activitat en el mercat.	
Criteris Etics	Els projectes finançats hauran de complir els criteris ètics generals assenyalats per l'Entitat de Finançament Ètic i enquadrar-se en algun dels sectors estratègics d'actuació del Banc (economia social, ecologia, cooperació i cultura i innovació social)	
Requisits	El sol.licitant haurà de presentar un Pla d'Empresa a una Entitat Col.laboradora de la Banca Ètica. Si l'activitat es viable i el sol·licitant compleix els requisits exigits, el Banc procedirà a l'aprovació de la sol.licitud.	El sol.licitant, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar. Si el pla és viable i el sol·licitant compleix els requisits exigits, el Banc procedirà l'aprovació de la sol.licitud.
Garanties	• La viabilitat econòmica del Pla d'Empresa. • La confiança en el compromís personal del promotor en l'execució del projecte. • Serà molt valorada: - La pertinença dels promotors a una xarxa d'entitats que puguin respondre de la fiabilitat i el compromís d'aquells pel que fa a la realització del projecte - L'existència d'un grup de persones i/o entitats que responguin de manera mancomunada de la devolució del préstec si el prestatari tingués dificultats.	S'exigiran les garanties reals i els avals habitualment establerts per les entitats financeres convencionals als sol.licitants de crèdit.
Import del Préstec	Emprenedor Individual: fins a 15.025 €	Empresari Individual: fins a 21.035 €
	Grup d'Emprenedors: fins a 30.050 €	Societat Mercantil: fins a 60.101 €
Tipus d'Interès	1er any: tipus fixe Posteriorment revisió anual: referenciada a Euribor a 6 mesos + Marge	
Devolució	El termini màxim de retorn és de 5 anys	
Comissions	Sense comissions ni despeses	

2.2. PRÉSTEC PER ENTITATS

Es un instrument destinat a finançar projectes socials, solidaris i de cooperació internacional impulsats, desenvolupats i/o executats per ONGs i en general per entitats sense afany de lucre.

2.2.1.Finalitats

Atorgar finançament al següent tipus d'activitats:

- Projectes i programes d'autoocupació, d'integració social i d'inserció laboral.
- Desenvolupament de sistemes i iniciatives microfinancers al Tercer Món.
- Iniciatives de negoci en el sector del Comerç Just.

2.2.2.Requisits

L'entitat sol.licitant s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar (pla econòmico-financer, pla d'operacions i estudi de mercat).

Si el pla fós viable, el banc tramitarà la sol.licitud de finançament, que seguirà el procediment general establert per a la seva concessió.

2.2.3. Garanties

Les garanties aportades per les entitats sol.licitants, es basaran en la confiança i el compromís de mutua col.laboració entre l'entitat i el Banc en la consecució dels objectius, en la reconeguda trajectòria de l'associació en en seu camp d'actuació i en l'anàlisi de risc, que tindrà en compte tant el de la pròpia operació a finançar així com aspectes derivats de la seva capacitat d'endeutament.

Es valoraran igualment els avals, les garanties reals que pugui presentar l'entitat sol.licitant o de si aporta o no una part del finançament al projecte.

2.2.4. Import del Préstec

Es considera recomanable no preestablir una ventall mínim i màxim pels imports dels possibles préstecs a concedir, doncs aquests variaran en funció del càlcul de risc del Banc, de les necessitats del sol.licitant, el suport social al projecte o de si el promotor aporta o no una part de finançament inicial al projecte.

A títol orientatiu, l'import màxim dels Préstecs per Entitats, podria arribar fins els 60.101 Euros.

2.2.5. Disposició del Finançament

Per terme general, els préstecs es disposaran en un sol cop després de la signatura del contracte.

Tanmateix, per al cas d'aquells projectes que presentin un major perfil de risc, es podran adoptar mecanismes addicionals d'assegurament de l'operació alternatius al sistema d'avals i garanties exigits pel Banc d'Espanya per assegurar la solvència de l'entitat financera prestatària i per extensió la del propi sistema bancari, tals com la **Disposició del Préstec per Trams.**

Aquest sistema, ja utilitzat per bancs ètics com l'Ökobank o per la pròpia Fundació Un Sol Món, estableix l'abonament al prestatari del finançament aprovat per fases successives conforme l'efectiva devolució del tram de préstec ja disposat.

D'aquesta manera, es pot minvar el risc de les operacions finançades sense garanties reals o avals i atendre a les exigències de solvència imposades per la normativa vigent compatibilitzant-les amb l'exigència ètica i social d'atendre aquestes necessitats de finançament.

2.2.6. Terminis d'Amortització

No s'han d'establir criteris rigids pel que fa a la fixació dels terminis d'amortització del préstec concedit perque aquests variaran en funció de la naturalesa de l'activitat a finançar i del risc de l'operació.

Com a norma general, atès que els préstecs es destinen a la inversió en immobilitzat, es fa recomanable acompassar la vida de l'operació al propi cicle de maduració del projecte d'inversió, per la qual cosa es considera raonable establir un periode de retorn d'entre els 3 i els 5 anys.

Per altra banda i per dotar els préstecs de la major flexibilitat possible, haurien d'incorporar la possibilitat d'establir plans d'amortització pactats entre el Banc i el Prestatari, fixant de comú acord el nombre de pagaments, les dates en que es faran i els imports.

2.2.7. Tipus d'Interès

El cost del finançament variarà en funció del tipus de projecte a finançar i de la durada del préstec.
Pel que fa al còmput d'interessos, es proposa plantejar una fórmula que estableixi un periode inicial (el primer any del préstec) a tipus fix, en el qual el prestatari tindrà la certesa de l'import de la quota a pagar.
Un cop transcorregut aquest periode, es portarà a terme una revisió del tipus d'interès (referenciat a l'Euribor a 6 mesos + el marge que

s'hagi acordat en el contracte), amb la mateixa operativa que l'establerta per als préstecs a tipus variable amb quota fixa, on allò que varia no és la quota sino la durada del préstec, que pot ser més llarga o més curta en funció de l'evolució que hagin tingut els tipus d'interès en el mercat durant la vigència del préstec.

2.2.8. Comissions i Despeses

No s'aplicaran comissions ni despeses.

PRÉSTEC PER ENTITATS	
Destinataris	ONGs i en general per entitats sense afany de lucre.
Finalitat	Atorgar finançament al següent tipus d'activitats: • Projectes i programes d'autoocupació, d'integració social i d'inserció laboral. • Desenvolupament de sistemes i iniciatives microfinancers al Tercer Món. • Iniciatives de negoci en el sector del Comerç Just.
Criteris Etics	Col.laboració en el finançament de les activitats social, de cooperació i solidàries que porten a terme les entitats sense afany de lucre.
Requisits	L'entitat sol.licitant s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar. Si el pla és considerat viable, el banc procedirà a la tramitació de la sol.licitud.
Garanties	• La confiança i el compromís de mutua col.laboració entre l'entitat i el Banc en la consecució dels objectius • La trajectòria de l'associació en en seu camp d'actuació. • La viabilitat de l'operació i l'anàlisi de risc. • Es valoraran també els avals i les garanties reals aportades per l'entitats i també si aquesta aporta o no part del finançament al projecte.
Import del Préstec	A títol orientatiu, l'import màxim podria arribar fins els 60.101 Euros.
Tipus d'Interès	1er any: tipus fixe Posteriorment revisió anual: referenciada a Euribor a 6 mesos + Marge
Devolució	El termini màxim de retorn és de 5 anys
Comissions	Sense comissions ni despeses .

2.3. PRÉSTEC HABITATGE

El Préstec-Habitatge és un instrument destinat a finançar la compra de primera vivenda o per al finançament d'obres de rehabilitació de l'habitatge habitual.

Es destina a tots aquells particulars que:

- Adquireixin un habitatge de promoció oficial.
- Siguin socis de cooperatives de construcció d'habitatge per finançar l'adquisició de la seva vivenda.
- Realitzin obres de rehabilitació del seu habitatge o de l'edifici ja sigui a títol individual o per a comunitats de propietaris.
- Instal.lin en el seu habitatge habitual sistemes energètics sostenibles, ja sigui a títol individual o a nivell de comunitat de propietaris.

2.3.1. Finalitat

El Préstec Habitatge és una eina que complementa l'oferta estratègica de productes (Compte d'Estalvi Habitatge i la Línia de Crèdit per Cooperatives d'Habitatge) amb els que l'Entitat de Finançament Ètic vol enfortir, consolidar i promoure un model social alternatiu al mercat immobiliari convencional.

2.3.2. Requisits

Podran sol.licitar finançament totes aquelles persones que compleixin les condicions establertes per l'Entitat de Finançament Ètic per a l'accés a aquest tipus d'instrument financer.
El Banc fixarà el *Protocol de Criteris d'Avaluació* per garantir la finalitat social del finançament sol.licitat que tindrà en compte criteris objectius (localització, preu mitjà de mercat, característiques de l'habitatge a finançar, renda del sol.licitant...) així com d'altres de caracter redistributiu (que atorguin una posició preferent per l'accés al préstec als segments de sol.licitants amb rendes més baixes en relació als peticionaris amb rendes més altes).

2.3.3. Garanties

La garantia aportada per la concessió d'un Préstec Habitatge serà la del propi habitatge objecte d'adquisició o les garanties reals que s'estableixin en els altres cassos.

2.3.4. Import del Préstec Habitatge

Hauria de cobrir el 100% del cost de l'habitatge a adquirir més les despeses inherents a la compra (impostos, notaria, despeses registrals), amb una limitació de l'import màxim total finançat, que resulti de l'aplicació dels criteris i els paràmetres d'avaluació de l'operació establerts pel Banc.

2.3.5. Terminis d'Amortització

Es proposa un termini màxim d'amortització del préstec en 20 anys.
Els Préstecs Habitatge hauran d'incloure una **Garantia d'Espera**, que permeti als prestataris interrompre els pagaments de les quotes d'amortització davant la pèrdua del lloc de treball o d'altres circumstàncies personals extraordinàries del prestatari, sense la imputació d'interessos de demora ni comissions per rebuts impagats ni despeses addicionals.

2.3.6. Tipus d'Interès

El prestatari podrà triar l'index de referència per al càlcul dels interessos del préstec (IRPH o Euribor) més el marge acordat en el contracte i optar entre tres possibles modalitats:

- **Préstec amb quotes constants a tipus variable:** les revisions del tipus d'interès no faran variar les quotes sinó que variaran el termini del préstec, escurçant-lo o allargant-lo segons si baixin o pugin els tipus d'interès). Aquesta opció haurà de garantir l'estabilitat del tipus d'interès durant els 3 primers anys del préstec i un límit màxim de creixement del tipus durant tota la vida del préstec.
- **Préstec amb quotes variables a tipus variable:** les revisions anuals o semestrals del tipus d'interès provoquen una variació de les quotes, mantenint-se el termini de l'operació.
- **Préstec amb quotes i tipus d'interès fixos**

2.3.7. Comissions i Despeses

No s'aplicaran comissions ni despeses.

2.3.8. Tractament Fiscal

Anualment, es pot deduïr directament de la quota íntegra de l'impost un percentatge de l'import destinat a la compra d'habitatge, que estarà en funció del temps transcorregut des de l'adquisició.

Periode	Import Màxim sobre el que s'aplica la deducció	Percentatge de deducció
Durant els 2 primers anys des de la compra	els primers 4.507,59 €	25% (*)
	Resta fins un màxim de 9.015,18 €	15%
Posteriorment	Primers 4.507,59 €	20% (*)
	Resta fins un màxim de 9.015,18 €	15%

(*): Quan es compleixin les següents condicions:

- L'import finançat ha de ser com a mínim el 50% del valor de compra. Quan es tracti de la compra d'un nou habitatge després de vendre l'actual, aquest 50% s'entendrà referit a l'excés d'inversió que correspongui, entesa com la diferència del preu de compra de la nova i el preu de venda de l'actual.
- Durant els 3 primers anys no es pot amortitzar un import superior al 40% de l'import total sol.licitat.

Si no es compleixen aquestes condicions, el percentatge de deducció serà en ambdós cassos del 15%.

PRÉSTEC HABITATGE	
Destinataris	Tots aquells particulars que: • Adquireixin un habitatge de promoció oficial. • Siguin socis de cooperatives de construcció d'habitatge per finançar l'adquisició de la seva vivenda. • Realitzin obres de rehabilitació del seu habitatge o de l'edifici ja sigui a títol individual o per a comunitats de propietaris. • Instal.lin en el seu habitatge habitual sistemes energètics sostenibles, ja sigui a títol individual o a nivell de comunitat de propietaris.
Finalitat	Es un instrument destinat a finançar la compra de primera vivenda o per al finançament d'obres de rehabilitació de l'habitatge habitual.
Criteris Etics	Afavorir el desenvolupament i la consolidació del mercat social de l'habitatge
Requisits	Podran sol.licitar finançament totes aquelles persones que compleixin les condicions establertes per l'Entitat de Finançament Ètic per a l'accés a aquest tipus d'instrument financer.
Garanties	La garantia aportada per la concessió del préstec serà la del propi habitatge objecte d'adquisició o les garanties reals que s'estableixin en els altres cassos.
Import del Préstec	Cobrirà el 100% del cost de l'habitatge més les despeses inherents a la compra (impostos, notaria, despeses registrals) amb un import màxim total a finançar per operació fixat pel Banc.
Tipus d'Interès	El prestatari podrà triar l'index de referència per al càlcul dels interessos del préstec (IRPH o Euribor) més el marge acordat en el contracte.
Devolució	Es proposa un termini màxim d'amortització del préstec en 20 anys. Els Préstecs Habitatge hauran d'incloure una Garantia d'Espera, que permeti al prestatari interrompre els pagaments de les quotes d'amortització per causa de pèrdua del lloc de treball o d'altres circumstàncies personals extraordinàries, sense imputació d'interessos de demora ni comissions, ni despeses addicionals.
Comissions	No s'aplicaran comissions ni despeses.

2.4. PRÉSTEC D'ESTUDIS I FORMACIÓ

En un món on el Coneixement va convertint-se cada cop més en un element clau pel desenvolupament i el progrés econòmic i social, però també en un factor d'exclusió social per a tots aquells que en queden fora, la formació integral de les persones és un dels objectius fonamentals en l'estratègia de l'Entitat de Finançament Ètic.
Amb aquesta finalitat, el Préstec d'Estudis i Formació es concep com un instrument de crèdit adreçat als particulars per al finançament dels seus projectes d'inversió en formació i educació, amb una especial atenció cap a tots aquelles persones i col.lectius que poden resultar-ne exclosos per raons socials i econòmiques.

2.4.1. Finalitat

El Préstec d'Estudis i Formació, financia la totalitat o de part de les següents activitats:

- Estudis universitaris o masters, amb possibilitat de retornar els diners un cop finalitzats els estudis.
- Cursos universitaris d'especialització, de postgrau, d'idiomes i en general d'activitats de formació impartides en centres públics o privats, tornant el préstec al llarg del curs.

2.4.2. Criteris Ètics i de Solidaritat

Podrà obtenir finançament per un curs o per als seus estudis, tota persona que compleixi les condicions i requisits establerts per l'Entitat de Finançament Ètic per accedir a aquest tipus de producte financer.
El Banc fixarà en el *Protocol de Criteris d'Avaluació,* els mecanismes adeqüats per garantir la finalitat social del finançament sol.licitat, que tindrà en compte, entre d'altres, aspectes com les característiques i la finalitat del curs o estudi a finançar, la situació personal del sol.licitant o la seva renda.

Es tindran igualment en compte altres criteris de caire redistributiu, que assignin una posició d'accés preferent al finançament als segments de sol.licitants amb rendes més baixes en relació als de rendes més altes o d'aquells per als quals la realització del curs o estudi suposi una oportunitat per a la millora efectiva de la seva situació laboral, personal o familiar.

2.4.3. Modalitats

El Préstec d'Estudis i Formació, s'ofereix en tres modalitats bàsiques:

- **Préstec d'Estudis:** per finançar els estudis universitaris o masters, amb la possibilitat de retornar els diners un cop finalitzats els estudis.
- **Préstec de Formació:** per finançar cursos universitaris d'especialització, de postgrau, d'idiomes i en general d'activitats de formació impartides en centres públics o privats, tornant el préstec al llarg del curs.
- **Préstec Informàtic:** s'hi poden acollir persones matriculades en centres universitaris, de formació professional i d'ensenyament reglat o que realitzin cursos de formació de durada superior a un any.

2.4.4. Requisits

Aportar la matrícula del curs o estudi a finançar així com tota aquella documentació que el Banc consideri necessària per analitzar l'operació a finançar i avaluar la situació socio-econòmica del sol.licitant.

2.4.5. Garanties

Com a norma general, s'exigiran als sol.licitants les garanties personals requerides habitualment per les entitats financeres per al finançament d'aquest tipus d'operacions.

Tanmateix, per aquelles persones, la situació econòmica de les quals no els permeti aportar les garanties personals o avals necessaris, el Banc establirà mecanismes alternatius de garantia de l'operació que evitin l'exclusió financera dels sol.licitants, tals com:

- El suport o avals al sol.licitant per part d'una entitat social o d'una Administració Pública.
- Suport al sol.licitant d'un Grup de Solidaritat integrat per un conjunt de persones i/o entitats que responguin de manera mancomunada de la devolució del préstec cas que el prestatari pugui tenir dificultats per fer front al compliment de les seves obligacions.

Per altra banda, tot contracte de préstec que pugui ser concertat entre l'Entitat de Finançament Ètic i un particular en aplicació d'un conveni signat entre el banc i una entitat educativa pública o privada relatiu al finançament als seus alumnes de programes o cursos de formació i que comporti paral.lelament el finançament anticipat per part del banc a la dita entitat prestadora del curs, adoptarà en qualsevol cas la modalitat de crèdit vinculat.

Això implica que, la no prestació per part de l'entitat educativa del curs contractat i finançat amb un crèdit del banc, alliberarà immediatament l'alumne del pagament del préstec al banc, que serà cancel.lat de manera immediata, sens perjudici de les accions legals que el Banc pugui emprendre contra l'entitat educativa per reclamar-li el finançament avançat per un curs no prestat.

2.4.6. Import del Préstec

A titol orientatiu, es formula la següent proposta d'imports dels préstecs a concedir per a cadascuna de les seves modalitats, prenent en consideració les ofertes existents en el mercat per aquest tipus de productes:

PRÉSTEC D'ESTUDIS	PRÉSTEC DE FORMACIÓ	PRÉSTEC INFORMATIC
El cost dels estudis	fins a 5.000 € / any	fins a 3.000 €

2.4.7. Terminis d'Amortització

Variarà en funció de la naturalesa de l'activitat finançada:

PRÉSTEC D'ESTUDIS	PRÉSTEC DE FORMACIÓ	PRÉSTEC INFORMATIC
fins a 10 anys	fins a 1 any	3 anys
12 quotes/any	12 quotes	12 quotes/any

2.4.8. Tipus d'Interès i Comissions

El tipus d'Interès aplicat variarà en funció de l'activitat finançada.
Totes les modalitats del del Préstec d'Estudis i Formació, estaran exempts de comissions.

MODALITAT	TIPUS D'INTERÈS	COMISSIONS
PRÉSTEC D'ESTUDIS	**Tipus Variable:** revisable anualment referenciat a l'Euribor+Marge	**NO**
PRÉSTEC DE FORMACIÓ	**Tipus Fix**	
PRÉSTEC INFORMATIC	**Tipus Fix:** equiparable als que s'apliquin habitualment als crèdits al consum	

PRÉSTEC D'ESTUDIS I FORMACIÓ

Finalitat	Tots aquells particulars que requereixin finançament de la totalitat o de part de: • Estudis universitaris o masters, amb la possibilitat de retornar els diners un cop finalitzats els estudis. • Cursos universitaris d'especialització, de postgrau, d'idiomes i en general d'activitats reglades de formació impartides en centres públics o privats amb reconeixement oficial, tornant el préstec al llarg del curs.		
Modalitats	• **Préstec d'Estudis:** per finançar els estudis universitaris o masters, amb la possibilitat de retornar els diners un cop finalitzats els estudis. • **Préstec de Formació:** per finançar cursos universitaris d'especialització, de postgrau, d'idiomes i en general d'activitats de formació impartides en centres públics o privats, tornant el préstec al llarg del curs. • **Préstec Informàtic:** s'hi poden acollir persones matriculades en centres universitaris, de formació professional i d'ensenyament reglat o que realitzin cursos de formació de durada superior a un any.		
Criteris Etics	El Banc fixarà els mecanismes adeqüats per garantir la finalitat social del finançament sol.licitat, afavororir la prioritat d'accés al crèdit per a les persones amb nivells de renda més baixos i per als quals la realització del curs o estudi pugui suposar l'oportunitat per a una millora efectiva de la seva situació laboral.		
Requisits	Aportar la matrícula del curs o estudi a finançar així com tota aquella documentació que el Banc consideri necessària per analitzar l'operació a finançar.		
Garanties	S'exigiran als sol.licitants les garanties personals requerides habitualment per les entitats financeres per al finançament d'aquest tipus d'operacions. El Banc establirà, tanmateix, mecanismes alternatius de garantia de l'operació per evitin l'exclusió financera dels sol.licitants amb menors nivells de renda o situacions més precàries, tals com: • El suport o avals al sol.licitant per part d'una entitat social o d'una Administració Pública. • Suport al sol.licitant d'un Grup de Solidaritat integrat per un conjunt de persones i/o entitats que responguin de manera mancomunada de la devolució del préstec cas que el prestatari pugui tenir dificultats per fer front al compliment de les seves obligacions.		
Import Préstec	**D'ESTUDIS**	**DE FORMACIÓ**	**INFORMATIC**
	El cost dels estudis	fins a 5.000 € / any	fins a 3.000 €
Tipus d'Interès	**D'ESTUDIS**	**DE FORMACIÓ**	**INFORMATIC**
	Tipus Variable: revisable anualment referenciat a l'Euribor+Marge	**Tipus Fix**	**Tipus Fix:** equiparable als aplicats habitualment pels crèdits al consum
Devolució	**D'ESTUDIS**	**DE FORMACIÓ**	**INFORMATIC**
	fins a 10 anys	fins a 1 any	3 anys
	12 quotes/any	12 quotes	12 quotes/any
Comissions	Sense comissions ni despeses		

2.5. LINIA DE CRÈDIT

La Línia de Crèdit de l'Entitat de Finançament Ètic és un instrument de finançament en virtut del qual el banc posa a disposició del prestatari d'un límit de crèdit per finançar de manera flexible les seves activitats i li permet disposar-ne fins el límit assenyalat en el contracte i per un termini determinat i poder així adaptar el seu volum d'endeutament a les seves necessitats reals de finançament en cada moment.

El prestatari assumeix l'obligació de retornar en un sol pagament els imports disposats i els interessos que s'haguessin meritat sobre els dits imports.

La Linia de Crèdit és un instrument financer que destinat a tres segments bàsics de clients:

- Emprenedors del Sector de l'Economia Social
- Entitats i Associacions Sense Anim de Lucre
- Cooperatives d'Habitatge

2.5.1. Finalitat

El finançament del següent tipus d'operacions.

- Inversions en Actiu Circulant
- Crèdits pont en espera de l'ingrés d'una subvenció ja atorgada i aprovada.
- Pagament de certificacions d'obres per part de cooperatives de construcció.
- Cobertura de Necessitats Transitòries de Tresoreria.

2.5.2. Requisits

Depenen de la finalitat per la qual s'hagi sol.licitat el finançament, de la durada de l'activitat a finançar així com de les condicions i necessitats del sol.licitant.

<u>Empreses de l'Economia Social i Cooperatives d'Habitatge</u>
La documentació mercantil, econòmico-financera i fiscal exigida habitualment per les entitats de crèdit per aquests tipus d'operacions així com qualsevol la informació addicional que el Banc consideri necessària per a l'estudi detallat de l'activitat a finançar i l'avaluació del risc de l'operació segons si es destini o no a inversions productives.

<u>Iniciatives d'Autoocupació</u>
Conjuntament amb informació detallada sobre les activitats a finançar, s'establiran unes condicions similars a les determinades per a la concessió d'un préstec.

Entitats
Les mateixes que les establertes per a la concessió del préstec de cooperació.

2.5.3. Garanties

A les Empreses i les Cooperatives d'Habitatge
S'exigiran garanties reals o hipotecàries i/o els avals habitualment demanats per les entitats financeres convencionals per aquest tipus d'operacions.

A les Iniciatives d'Autoocupació
Les mateixes que les establertes per a la concessió d'un Préstec d'Autoocupació.

A les Entitats
Les mateixes que les establertes per a la concessió d'un préstec de cooperació.

2.5.4. Import de la Línia de Crèdit

Variarà en funció de l'activitat a finançar, l'anàlisi de risc de l'operació, de les necessitats del sol.licitant, del suport social amb que compti el projecte i dels avals i garanties aportades.

Prestatari	Import Màxim de Crèdit
Iniciatives d'Autoocupació	fins a 9.015 €
Societat Mercantils / Cooperatives / Entitats	fins a 30.050 €
Cooperativa d'Habitatge	fins a 60.101 €

2.5.5. Terminis d'Amortització

Els terminis d'amortització per a cada disposició seran semestrals o anuals. El contracte tindrà una durada de 12 mesos, renovables al seu venciment tàcitament, de comú acord i amb la conformitat d'ambdúes parts.

2.5.6. Tipus d'Interès

Fixe o variable. En aquest segon cas, es referenciarà a l'Euribor a 3 mesos més el diferencial que es fixi en el contracte.

2.5.7. Comissions i Despeses

S'aplicarà una comissió trimestral sobre el saldo mig no disposat per tal de repercutir al prestatari el cost que li suposa al Banc la no utilització d'aquests recursos per part del client.

Comissió d'obertura	NO
Comissió d'estudi	
Comissió de Renovació	
Corredor de Comerç	La que estableixi el professional. Normalment es fixa un percentatge sobre el límit entorn al 0,3%.
Comissió sobre Saldo No Disposat	SI

LÍNIA DE CRÈDIT			
Destinataris	**EMPRESES**	**COOPERATIVES D'HABITATGE**	**ENTITATS**
Finalitat	Finançament de: • Inversions en Actiu Circulant • Crèdits pont en espera de l'ingrés d'una subvenció ja atorgada i aprovada. • Pagament de certificacions d'obres per part de cooperatives de construcció. • Cobertura de Necessitats Transitòries de Tresoreria.		
Criteris Etics	Els projectes finançats hauran de complir els criteris ètics generals assenyalats per l'Entitat de Finançament Ètic i enquadrar-se en algun dels sectors estratègics d'actuació del Banc (economia social, ecologia, cooperació i cultura i innovació social)		
Requisits	**Empreses i Cooperatives d'Habitatge** La documentació mercantil, econòmico-financera i fiscal exigida habitualment per les entitats de crèdit per aquests tipus d'operacions així com qualsevol la informació addicional que el Banc consideri necessària per a l'estudi detallat de l'activitat a finançar i l'avaluació del risc de l'operació segons si es destini o no a inversions productives. **Iniciatives d'Autoocupació** Conjuntament amb informació detallada sobre les activitats a finançar, s'establiran uns requisits similars als exigits per a la concessió d'un préstec d'autoempresa.		Els mateixos que els establerts per a la concessió d'un préstec de cooperació.
Garanties	**Empreses i Cooperatives d'Habitatge** S'exigiran garanties reals o hipotecàries i/o els avals habitualment demanats per les entitats financeres convencionals per aquest tipus d'operacions. **Iniciatives d'Autoocupació** Les mateixes que les establertes per a la concessió d'un Préstec d'Autoocupació.		Les mateixes que les establertes per a la concessió d'un préstec de cooperació.
Import	**Iniciatives Autoocupació** fins a 9.015 € **Empreses** fins a 30.050 € **Cooperatives d'Habitatge** fins a 60.101 €		Fins a 30.050 €
Tipus d'Interès	Fixe o variable. Pels tipus variables, es referenciarà a l'Euribor a 3 mesos més el diferencial que es fixi en el contracte.		
Devolució	El contracte tindrà una durada de 12 mesos renovables. Els terminis d'amortització seran semestrals o anuals.		
Comissions	Només s'establirà una comissió trimestral sobre el saldo mig no disposat.		

2.6. PRODUCTES D'ARRENDAMENT FINANCER

2.6.1. Definició General

Actualment, les empreses es plantegen únicament accedir a la propietat d'aquells actius que aportin solvència a l'entitat.

Cal posar a disposició de les empreses instruments financers que aportin recursos per al finançament a mig i llarg termini d'actius fixes, que els permetin incorporar béns d'equipament a les seves activitats empresarials o professionals sense haver de dessemborsar el seu cost d'un sol cop, sinó mitjançant el pagament d'un arrendament, amb o sense opció de compra. Aquests productes financers destinats a l'empresa són respectivament, el **leasing** i el **renting**.

2.6.2. Els Establiments Financers de Crèdit

Els serveis d'arrendament financer són prestats pels anomenats establiments financers de crèdit, figures regulades en virtut de la Disposició Adicional Primera de la Llei 3/1994, de 14 d'abril, la Disposició Adicional Setena del RD 12/1995, de 28 de desembre i el RD 692/1996, de 26 d'abril, de Règim Jurídic dels Establiments Financers de Crèdit.

Els establiments financers de crèdit no tenen la consideració de bancs, caixes o cooperatives de crèdit, i entre les activitats que realitzen, s'hi troben les vinculades a l'arrendament financer de béns d'equip amb la inclusió d'activitats complementàries vinculades, com la concessió de finançament, el manteniment i la conservació dels béns cedits i la intermediació i gestió de l'operació, així com altres activitats de finançament del circulant (factoring, descompte i negociació d'efectes, gestió de cobraments).

Per a la constitució d'un establiment financer de crèdit, caldrà l'autorització del Ministeri d'Economia prèvi informe del Banc d'Espanya.

En el cas que l'establiment financer de crèdit hagi de ser controlat per una o vàries persones, siguin o no entitats financeres, s'exigirà la prestació d'una garantia que abasti la totalitat de les activitats d'aquesta entitat.

Els establiments financers de crèdit hauran de prendre la forma de Societat Anònima i tenir un capital mínim de 5,11 milions d'euros íntegrament dessemborsat en efectiu.

Conseqüentment, si l'Entitat de Finançament Ètic optés per oferir als seus clients productes d'arrendament financer de béns d'equipament, hauria d'instrumentar-ho a través de la creació d'un establiment financer de crèdit o per participar en el capital d'una societat anònima d'aquesta naturalesa ja existent o creada a tal efecte.

2.6.3. Leasing

El leasing ofert per l'Entitat de Finançament Ètic és un arrendament financer, a mig o llarg termini, de béns d'equipament (màquina, vehicle o equipament industrial) nous i de fàcil recuperació, destinats a finalitats empresarials o professionals. Al final del contracte, el client disposa d'una opció de compra per adquirir el bé per un valor residual.

El leasing és un instrument senzill per accedir a l'ús dels béns per a qualsevol activitat empresarial o professional, doncs permet finançar fins al 100% del valor d'adquisició, un percentatge superior al d'altres fórmules de finançament.

2.6.3.1. Funcionament

Mitjançant el pagament d'una quota mensual durant un termini determinat, la companyia de leasing li lloga el bé i, en alguns casos, es compromet a prestar un seguit de serveis addicionals (fonamentalment manteniment i assegurança dels béns). Al finalitzar el contracte, el client té dret a adquirir la propietat del bé exercint l'opció de compra.

2.6.3.2. Condicions

La normativa reguladora exigeix que es compleixin les condicions següents:

- Que l'arrendatari sigui una empresa o professional subjecte a l'IAE.
- Que el contracte tingui una durada mínima de 2 anys per a béns d'equipament i 10 anys per a béns immobles.
- Que l'import anual d'amortització o recuperació del bé inclòs en les quotes no sigui decreixent (com a màxim es permet que sigui constant al llarg del contracte).
- Que es faci una distinció en les quotes entre interessos i recuperació del cost del bé (amortització).

2.6.3.3. Requisits

El sol.licitant, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar. Per altra banda, el sol.licitant haurà d'aportar factura proforma de l'equip que es finança, que serà substituïda per una factura definitiva quan se subscrigui l'operació que es formalitza mitjançant contracte mercantil intervingut per un corredor de comerç.
Si es considera viable finançar aquesta operació conforme a les condicions generals, les garanties aportades i el càlcul de risc establerts, es procedirà a formular-ne la contractació.

2.6.3.4. Durada del Contracte

La normativa legal exigeix que els contractes d'arrendament de béns d'equipament tinguin una durada mínima de 2 anys (24 mesos).
Els terminis més habituals oscil·len de 2 a 5 anys.

2.6.3.5. Quotes mensuals i tipus d'interès

S'estableixen quotes mensuals fixes per a les operacions d'import reduït, o bé quotes variables. El tipus d'interès serà igualment fix per a operacions d'import reduït, i variable amb revisions anuals segons l'EURIBOR més un marge per a operacions d'import elevat.

2.6.3.6. Tractament Fiscal

Impost de Societats
Segons la Llei 43/1995, de l'Impost de Societats, és despesa fiscal deduïble de la base imposable de l'arrendatari tant la càrrega financera inclosa a la quota com la recuperació del cost del bé (amortització), per un import anual no superior a dues vegades l'amortització fiscal segons taules. En les pimes, l'esmentat límit és tres vegades l'amortització fiscal.
L'operació de leasing produeix per tant una reducció de la base imposable de l'arrendatari equivalent a una amortització accelerada del bé en un període igual a la meitat o a la tercera part (pimes) del període mínim d'amortització fiscal.

Impost sobre el Valor Afegit
El leasing evita al client el pagament de l'IVA de la compravenda, que corre a càrrec de l'entitat de leasing. Aquest aspecte és especialment interessant en operacions d'imports elevats, ja que el client trigaria força temps a recuperar l'IVA.
Les quotes de leasing estan subjectes a l'IVA, al tipus general del 16%, essent aquest impost deduïble per a l'arrendatari com a IVA suportat.

2.6.4. Renting

El rènting és un servei integral de lloguer de béns a mitjà i llarg termini sense opció de compra, adreçat a particulars, professionals i empreses i que incorpora tots els serveis necessaris per al bon funcionament del bé.

L'entitat gestora del renting assumeix la gestió integral del bé, ja sigui un vehicle, una flota o un bé d'equipament.

És un instrument molt rendible per a l'empresa, ja que li permet disposar de béns amb una ràpida evolució tecnològica sense necessitat d'immobilitzar recursos financers i conseqüentment li permet destinar aquests recursos a inversions amb més rendibilitat.

Els béns susceptibles de renting, són turismes i vehicles industrials, equipaments informàtics.

2.6.4.1. Funcionament

Per mitjà del pagament d'una quota fixa mensual durant un termini determinat, la companyia de renting garanteix l'ús i el gaudi del bé i es compromet a prestar diversos serveis addicionals per a la seva utilització.

En una sola quota s'inclouen els serveis de manteniment, assegurances i altres.

Abans de la finalització del contracte, l'usuari i la companyia acorden la renovació o no de l'operació. Si no es renova, el contracte acaba amb la devolució del bé. Al final del contracte el bé passa a ser propietat del proveïdor, que el podrà vendre o prorrogar-ne el lloguer.

2.6.4.2. Requisits

El sol.licitant, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar.

Si es considera viable el finançar d'aquesta operació conforme a les condicions generals, les garanties aportades i el càlcul de risc establerts, es procedirà a formular-ne la contractació.

2.6.4.3. Durada del Contracte

De dos a cinc anys.

2.6.4.4. Quotes mensuals

Es paguen quotes fixes durant tot el periode de contracte que cobreixen tots els serveis associats al bé arrendat.

2.6.4.5. Tractament Fiscal

El lloguer és, per a les empreses i persones físiques amb activitat econòmica, una despesa fiscalment deduïble.

El total de la base imposable de la quota de renting es registra en el compte de pèrdues i guanys i es recupera l'IVA.

En el cas específic del lloguer de vehicles, la no justificació de l'ús total o parcial amb fins professionals o personals implica la no deduïbilitat de la quota d'IVA corresponent, en la mateixa proporció.

PRODUCTES D'ARRENDAMENT FINANCER		
	L E A S I N G	**R E N T I N G**
Concepte	arrendament de béns d'equipament amb opció de compra	arrendament de béns d'equipament més prestacions de funcionament i renovació
Operativa	quotes mensuals fixes o variables	quotes mensuals fixes
Durada	de 2 a 5 anys	
Requisits	El sol·licitant, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'anàlisi de l'operació a finançar. Si es considera viable finançar d'aquesta operació conforme a les condicions generals, es procedirà a formular-ne la contractació.	
Fiscalitat	la quota (càrrega financera + amortització) és deduïble	la quota (arrendament) és deduïble

2.7. PRODUCTES DE GESTIÓ DE CLIENTS

2.7.1. Introducció

Entenem per gestió de clients, les accions que porten a terme les empreses tendents a satisfer tres objectius bàsics:

- Reduïr al màxim el cost d'arrossegar en el seu Actiu un determinat volum de Realitzable, amb la finalitat de minimitzar les seves necessitats de finançament aliè a curt termini, que acostument a ser més cares.
- Obtenir aquests recursos de finançament aliè a un termini equivalent al de la realització de la xifra de clients deutors i amb el cost financer més baix que sigui possible.
- Aconseguir que la xifra de deutes pendents de cobrament que figura a l'Actiu de l'empresa, es vagi transformant en diner puntualment al seu venciment, per tal de reduïr al màxim els impagats i l'índex de morositat.

Actualment, les entitats financeres ofereixen als seus clients corporatius un gran ventall de modalitats i d'instruments financers per a la gestió del seu realitzable, però és un fet que, en la pràctica, moltes petites i mitjanes empreses queden excloses de facto a l'accés a aquests productes.

Això és així perque al treballar en mercats amb una clientela molt atomitzada o en no oferir prou garanties reals, els bancs no s'interessen per aquest segment de clients potencials, o en el millor dels cassos, tan sols estaran disposats a acceptar selectivament aquells crèdits que precissament no presenten per a l'empresa sol.licitant cap risc d'impagament, amb la qual cosa i en la pràctica, aquestes limitacions actuaran per a les PIMEs com una real barrera d'entrada real per accedir a aquest tipus de productes.

Aquesta situació, incideix en la precarització dels equilibris de tresoreria de les empreses i en la gestió del seu capital circulant, amb un efecte directe sobre la solvència i la possible pèrdua d'autonomia financera a mig i llarg termini enfront a tercers.

Si aquesta exclusió és ja de per sí prou comuna entre les petites i mitjanes empreses convencionals, es fa encara més evident quan es tracta d'iniciatives de negoci en el sector de l'economia social, l'ecologia o la cooperació, doncs des del punt de vista dels bancs, el perfil de risc que presenten aquestes activitats és molt elevat , la qual cosa porta normalment les entitats financeres o bé a denegar de la petició o bé a acceptar-la només sota unes condicions molt restrictives i amb un elevat cost financer.

Es per això que l'Entitat de Finançament Ètic hauria de posar a l'abast de les empreses dels sectors estratègics en que emmarca la seva activitat, instruments financers per a la gestió del realitzable, atès que són unes

eines imprescindibles per a la planificació de la tresoreria de qualsevol negoci, però del que en la pràctica en resten excloses, totalment o parcial, moltes petites i mitjanes empreses.

2.7.2. Descompte Comercial

El Descompte Comercial és un dels productes de gestió de clients més comuns.

Consisteix en *portar* (cedir) efectes mecantils girats per l'empresa als seus clients a un banc per tal que aquest li avanci el cobrament l'import nominal del deute a cobrar.

D'aquest import total, el Banc en dedueix una quantitat equivalent als interessos calculats en funció del terminis que restin per al venciment dels efectes descomptats i de les comissions que procedeixin.

Atès que existeixen moltes possibilitats que l'efecte comercial sigui cobrat amb normalitat al seu venciment, el risc es redueix, doncs, a un risc comercial, per la qual cosa el banc s'informarà acuradament sobre la situació financera i comercial del lliurat, exigint doncs la *"bondat"* del paper que es porti al descompte i rebutjant aquells clients que presentin un perfil de *"mals pagadors"*.

Si més no, en principi, el descompte comercial no suposa un risc per a l'entitats financera, doncs si l'efecte no és atès al seu venciment, el banc recuperarà de l'empresa el capital que li va avançat sumat a les despeses de devolució que s'haguessin generat.

2.7.2.1. Requisits

El sol.licitant, que haurà de ser client Banca Ètica , s'adreçarà als serveis tècnics de l'entitat aportant tot un seguit d'informació i documentació que permeti portar a terme un estudi objectiu per concedir a l'empresa una línia de descompte comercial i per a fixar l'import límit del descompte en funció de l'anàlisi de risc efectuat.

La informació que el sol.licitant haurà d'aportar serà la següent:

- Balanç i compte de Resultats dels dos derrers exercicis.
- Informe d'auditoria dels estats financers si l'empresa n'està legalment obligada.
- Liquidació de l'Impost de Societats.
- Resums anuals de l'IVA dels dos derrers exercicis (i liquidacions trimestrals de l'any en curs).
- Resums anuals de retencions per IRPF dels dos derrers exercicis.
- Liquidacions de la Seguretat Social dels derrers mesos.
- Declaració Anual d'Operacions amb clients i proveedors acompanyada d'un breu informe sobre terminis i mitjans de pagament i de cobrament, i en el seu defecte, una relació dels principals amb els seus imports.

- Relació d'altres entitats financeres amb les que l'empresa treballa i altres límits de crèdtis i préstecs que té concedits.
- Escriptura de constitució de l'empresa i d'apoderaments atorgades, per coneixer si qui signarà la pòlissa i els efectes té capacitat legal per fer-ho.

Per al cas de peticions adreçades per empreses que es trobin en les primeres fases de la posta en marxa i que no puguin disposar encara de la informació econòmico-financera i fiscal anteriorment ressenyada, el Banc estudiarà cada cas en concret i establirà mecanismes que evitin a priori l'exclusió financera d'aquestes iniciatives de negoci.

2.7.2.2. Funcionament

Amb les dades aportades pels sol.licitants, el Banc portarà a terme una anàlisi global de l'empresa i de les característiques dels efectes comercials que aquella emet, assignant un límit màxim de risc perque l'empresa porti efectes al descompte així com les condicions financeres (comissions de cobrament i per devolució i tipus d'interès) que el banc negociarà individualitzadament amb cada client.

Un cop s'hagi assolit un acord entre ambdúes parts, el Banc i el client signaran una **Pòlissa de Crèdit per al Descompte d'Efectes Comercials i Altres Documents Mercantils**, la qual instrumentarà l'operació de descompte concedida i que serà intervinguda per fedatari mercantil.

Per mitjà d'aquest contracte, el banc es compromet a descomptar els efectes que li lliuri l'empresa fins una xifra límit. A mesura que vagin vencent els efectes cedits, el client podrà portar nous efectes al descompte, sense depassar el límit establert.

La pòlissa de crèdit incorporarà el dret de l'entitat financera a recuperar del cedent l'import avançat, si el deutor no paga al seu venciment, més les despeses i comissions que comporti aquestá operació de devolució (clàusula *"excepte bon fi"*).

2.7.2.3. Garanties

Les garanties a aportar pels sol.licitants per a la concessió del descompte comercial, es tractaran i negociaran de manera individualitzada per a cada client concret.

Tanmateix, en relació a aquest tipus d'instrument, cal assenyalar que habitualment els bancs convencionals estableixen clàusules d'assegurament del risc de descobert que pogués produir-se en el cas d'un impagament de l'efecte cedit a la data del seu venciment.

Així, sovint s'exigeix, a canvi dels fons prestats, la retenció d'una part de l'import de la remesa descomptada en un compte d'estalvi i/o en una

imposició a termini o també la incorporació de l'aval solidari dels socis, dels administradors o d'altres avalistes de l'operació.

L'Entitat de Finançament Ètic, hauria de ser capaç d'articular en el contracte de descompte comercial, un sistema de garanties que, tot i assegurar el risc d'impagats d'alguns dels efectes descomptats, tingués en compte també els objectius ètics i socials.

D'aquesta manera, podrien establir-se un sistema de mecanismes addicionals de cobertura de risc derivats de les referides operacions de descompte d'efectes adaptats a cada cas, perfil de risc i circumstància concreta del sol.licitant, entre els quals podrien figurar els següents:

- L'apertura d'un dipòsit a termini en el qual s'hi hauria de mantenir un determinat nivell de saldo mitjà, fixat proporcionalment en funció del límit de descompte concedit. Aquest dipòsit seria remunerat de conformitat amb els criteris de retribució establerts pel banc i es dotaria als saldos retinguts d'una certa disponibilitat perque el client hi pogués realitzar pagaments a Hisenda i a la Seguretat social.
- Alternativament, el Banc valoraria com element positiu de garantia la rendibilitat que ja estigués obtenint del sol.licitant de descompte per altres operacions que aquell realitzés a través de l'entitat (domiciliació del pagament de nòmines, el saldo mig dels comptes corrents i/o a termini que l'empresa tingués obertes al Banc, la realització dels pagaments a Hisenda i a la Seguretat Social a través del Banc...).
- El suport d'un Grup de Solidaritat integrat per un conjunt de persones i/o entitats que responguin de manera mancomunada dels impagats que poguessin produïr-se cas que el sol.licitant pugués tenir dificultats per fer front al compliment de les seves obligacions.

2.7.2.4. Conceptes Tarifaris Aplicables al Descompte

Habitualment, els tipus d'interès, les comissions i les despeses que els bancs apliquen per aquest tipus d'operacions, seran els que l'empresa hagi negociat amb l'entitat financera i dependran, en la pràctica, de les característiques del client que sol.licita el descompte.

2.7.2.5. Tipus d'Interès i Comissions

Les entitats financeres apliquen un **tipus d'interès** pels efectes descomptats en funció d'un escalat que varia segons el termini de descompte. El tipus d' interés es merita al descompte dels efectes i es cobra per endavant.

Paral.lelament, el banc aplica a l'empresa una **comissió de cobrament**, que és el preu del servei prestat i que es pacta també amb cada empresa.

En aquestes comissions es diferencia entre la que el banc aplica per als efectes domiciliats i per als no domiciliats i s'aplica una **comissió mínima per efecte** portat al descompte.

Cal recordar que un efecte domiciliat és aquell en el qual en el lloc previst de la lletre de canvi o el rebut negociable hi figuren el nom de l'entitat financera, el domicili de l'oficina i el compte (amb els digits identificatius corresponents), on s'ha de carregar la lletra o el rebut.

2.7.2.6. Despeses Associades

- ***Despeses de Correu:*** El seu cobrament al lliurador es justifica habitualment per part dels bancs al.legant que aquestes han de notificar al venciment l'existència de l'efecte al lliurat. Els imports varien d'una entitat a una altra i fins i tot es possible que a alguns clients no se'ls repercuteixin aquestes despeses.
- ***Despeses d'estudi:*** S'abona en el moment de formalitzar l'operació.
- ***Despeses de gestió de cobrament:*** Varia segons les característiques dels efectes.
- ***Despeses per efectes retornats:*** s'expressa com un percentatge sobre el nominal del efecte amb un mínim.
- ***Corretatge de fedatari públic:*** El genera la intervenció del contracte per part d'un corredor de comerç.
- ***Timbres:*** Si es descompten lletres de canvi, aquestes ja porten el timbre imprès en el document i per tant en el moment de comprar la lletra ja haurem pagat el corresponent impost per Actes Jurídics Documentats. Si el que es descompten són rebuts comercials, el banc cobrarà l'import corresponent al dit impost en la liquidació de la remesa i farà el corresponent ingrés a Hisenda per compte del lliurat.

2.7.2.7. Tarifes a Aplicar per la Banca Ètica

Vistos en l'apartat anterior tots els conceptes de tarifació que apliquen les entitats bancaries als seus clients per al descompte d'efectes comercials, es proposa adoptar el següent perfil d'oferta financera:

2.7.2.8. Tipus d'Interès i Comissions

Tipus d'interès variable referenciat a l'Euribor més el diferencial fixat en el contracte i sense comissions.

L'aplicació d'aquesta modalitat de tipus d'interès per a les operacions de descompte, s'està aplicant de manera creixent en detriment del tradicional escalat, doncs les empreses forcen el canvi de sistema perque iguala, de fet, el descompte d'efectes amb una línia de crèdit pura, dotant doncs al desecompte amb una major flexibilitat i operativitat.

El tipus d'interès s'aplicarà a tots els efectes d'una mateixa remesa, amb independència del venciment de cadascun, i les liquidacions es practicaràn amb el tipus d'interès calculat a la data d'abonament de cada remesa.

El diferencial, que el Banc negociarà individualitzadament amb cada client atenent a la classificació dels efectes i a l'anàlisi de risc efectuat, haurà d'assegurar al banc la cobertura dels costos de la negociació d'efectes (domiciliats i no domiciliats) que els bancs carreguen habitualment als clients en forma de comissions (de cobrament i mínima per efecte negociat).

2.7.2.9. Despeses Associades

Despeses de Correu	NO
Despeses d'Estudi	
Despeses de Gestió de Cobrament	SI
Despeses per Efectes Retornats	
Corretatge Corredor de Comerç	El que estableixi la llei per aquests conceptes
Timbres	

2.7.2.10. Durada del Contracte

El termini contractual del descompte comercial serà d'un any, prorrogable tàcitament.

2.7.3. Descompte Financer

És una operació de crèdit que s'instrumenta mitjançant pagarés lliurats "no a l'ordre" que tenen designat com a beneficiaria l'Entitat de Finançament Ètic.

Permeten obtenir liquiditat d'un compromís de pagament formalitzat en un pagaré, així com instrumentar un crèdit amb terminis flexibles.

Els pagarés tenen dues avantatges en termes de cost respecte del Descompte Comercial:

- És un tipus de descompte que està exempt del pagament de l'Impost d'Actes Jurídics Documentats, pel fet de descomptar-se pagarés amb clàusula "no a l'ordre".
- Els pagarés tenen força executiva, per la qual cosa no requereixen de la intervenció de fedatari mercantil, la qual cosa suposa una reducció de les despeses.

2.7.3.1. Funcionament

Un cop aprovada l'operació, el Banc instrumenta els pagarés, que s'imprimeixen en el moment de la formalització juntament amb el contracte del descompte finançer.

2.7.3.2. Tipus d'interès i Comissions

Els pagarés s'emeten exclusivament a tipus fix.

Els bancs apliquen per regla general dos tipus de comissions:
- d'estudi: s'abona quan es formalitza l'operació.
- Per devolució d'efectes.

2.7.3.3. Termini

És totalment flexible, amb l'única limitació que el venciment del pagaré ha de ser a un mínim de 15 dies des de la seva formalització.

2.7.4. Factoring

2.7.4.1. Definició General

El factoring és una operació de cessió en ferm (abans del seu venciment) i amb exclusivitat d'un crèdit comercial a curt termini des del seu titular a una societat mercantil especialitzada (anomenada **factor**), la qual assumeix el risc d'insolvència i presta tot un seguit de serveis als seus clients, percebent a canvi una comissió

El factoring permet convertir les vendes a termini d'una empresa en vendes al comptat, atès que la transmissió de la titularitat del crèdit cedit es fa "sense recurs", la qual cosa té un efecte positiu en la reducció de l'exigible de l'empresa i evitant així que hagi de consumir el seu risc bancari.

La cessió dels crèdits originats per les vendes des del seu titular a la Societat Factor es fa globalment; és a dir, que l'usuari cedeix a aquella la totalitat de les factures emeses i acceptades.

El factoring és un instrument molt eficaç per a la gestió del circulant, que permet a l'empresa la màxima mobilització de la seva cartera de deutors i en garanteix el seu cobrament per anticipat, la qual cosa permet eliminar la morositat i augmentar les seves disponibilitats de tresoreria.

Per altra banda, és una eina que simplifica enormement la comptabilitat empresarial i en redueix els costos de manteniment, doncs mitjançant el contracte de factoring l'usuari passa a tenir un sol client, que paga al comptat, per la qual cosa els recursos destinats per l'empresa a l'organització dels circuïts comptables i de la gestió dels crèdits a clients es redueix extraordinàriament.

Tanmateix, la fixació unilateral del del perfil de risc dels documents de crèdit de cada client de l'empresa per part de la Societat Factor, comporta dos efectes negatius per als usuaris del servei de factoring:

- El factor fixa un límit màxim de crèdit per a cadascun dels seus clients.
- L'usuari queda subjecte a possibles exclusions del contracte d'operacions concretes (les relatives a productes peribles o amb venciment a més de 180 dies o que presentin un perfil de risc més elevat).

2.7.4.2. La Societat Factor: Naturalesa Jurídica i Serveis Prestats

Els serveis de factoring són prestats per una societat mercantil que té la naturalesa jurídica d'establiment financer de crèdit, la mateixa figura jurídica que s'ha tractat anteriorment en analitzar els productes d'arrendament financer.

Els Establiments Financers de Crèdit, estan regulats en virtut de la Disposició Adicional Primera de la Llei 3/1994, de 14 d'abril, la Disposició Adicional Setena del Reial Decret 12/1995, de 28 de desembre i el RD 692/1996, de 26 d'abril.

Per a la constitució d'un establiment financer de crèdit, caldrà l'autorització del Ministeri d'Economia prèvi informe del Banc d'Espanya.

En el cas que l'establiment financer de crèdit hagi de ser controlat per una o vàries persones, siguin o no entitats financeres, s'exigirà la prestació d'una garantia que abasti la totalitat de les activitats d'aquesta entitat.

Els establiments financers de crèdit hauran de prendre la forma de Societat Anònima i tenir un capital mínim de 5,11 milions d'euros íntegrament dessemborsat en efectiu.

Conseqüentment, si l'Entitat de Finançament Ètic optés per oferir als seus clients serveis de factoring, hauria de prestar-los mitjançant un establiment financer de crèdit creat a tal efecte, o participant en el capital d'una societat anònima d'aquesta naturalesa ja existent.

Habitualment, els **serveis que ofereix la Societat Factor** són els següents:

- Garantia de cobrament de les vendes del 100%.
- Finançament de factures o crèdits, mitjançant el pagament avançat del seu import abans del seu venciment entre un 80 i un 90% de l'import dels comptes cedits.
- Efectuar la gestió de cobrament de les factures que li cedeix el client respectant el mitjà de cobrament que aquest hagi acordat amb el seu comprador.
- Analitzar el grau de solvència dels compradors, classificar-los en funció d'aquesta i assignar una línia de risc a cadascún d' ells.
- Administració dels comptes a cobrar cedits pel client.

2.7.4.3. Requisits

El sol.licitant, que haurà de ser client Banca Ètica , s'adreçarà als serveis tècnics de l'entitat aportant tot un seguit d'informació i documentació que permeti l'estudi objectiu de l'empresa i la classificació dels seus clients i l'avaluació del risc de l'operació.

En concret, la documentació que el sol.licitant haurà d'aportar serà la següent:

- Balanços i comptes d'explotació (auditoria, si escau) dels dos darrers exercicis de l'empresa sol.licitant.
- Certificació emesa per l'Administració Tributària d'estar al corrent de pagament dels impostos.

- Relació de clients que sotmet a l'operativa de factoring, indicant les xifres de venda anuals, terminis, sistemes de cobrament i xifra de risc que es necessita.

En base a la informació aportada, el banc, a traves de la societat Factor, portarà a terme el corresponent estudi de classificació de clients i d'avaluació de risc i formularà una proposta d'oferta que comprendrà:

- La relació de clients admesos a factoring.
- El volum màxim de facturació que es financiarà.
- Les condicions financeres de l'operació.

2.7.4.4. Funcionament

L'usuari del factoring ven un bé o presta un servei, envia al deutor la factura original i fa una cessió del crèdit a cobrar a la Societat Factor.

El deutor pren raó de la cessió del crèdit a la Societat Factor, la qual enviarà a periòdicament a l'usuari del Factoring llistats de les seves factures pendents de cobrament agrupades per deutor amb informació estadística de les factures.

La Societat Factor abonarà a l'úsuari del factoring les factures cedides al seu venciment o anticipadament (bestreta de finançament).

El deutor pagarà les factures al seu venciment a la Societat Factor, la qual farà les gestions de cobraments d'impagats si aquesta circumstància es produís.

2.7.4.5. Tipus d'Interès i Comissions

Per norma general, l'operativa de Factoring inclou bàsicament dos components de cost financer:

- Una **tarifa de factoratge**, que acostuma a fixar-se com un percentatge sobre l'import total de les factures cedides, que es situa entre un 1 i un 3% del volum negociat. Es paga en el moment de la cessió dels documents de crèdit i remunera tots els serveis, a excepció del d'avançament de fons.
- La tarifa de factoratge s'estableix en funció del nombre i import de les factures que s'hagin de cedir al Factor en un any i per l'import d'aquelles factures, el nombre de deutors i la seva distribució geogràfica, el termini i mitjà de cobrament i el sector d'activitat.
- Un **tipus d'interès per l'avançament de fons** que es meritarà a partir de la data de venciment, que el moment a partir del qual el factor cobra les corresponents factures.
- En aquest cas, el tipus aplicat acostuma a ser, per regla general, entorn un 1% superior al que s'aplica pel descompte comercial i es calcula sempre sobre la part finançada.

2.7.4.6. Tipus d'Interès i Comissions a aplicar per la Banca Ètica

Pel que fa als serveis de factoring que ofereixi l'Entitat de Finançament Ètic a traves de la societat Factor, es proposa fixar una oferta financera que sigui homologable a les existents en el mercat, amb una tarifa de factoratge i un **tipus d'interès forfait** (Euribor+Margé).

2.7.4.7. Durada del Contracte

El termini contractual del factoring serà d'un any, prorrogable tàcitament. Tanmateix, com és habitual per aquest tipus d'instrument, el contratce es podrà rescindir previ avís amb una antelació de 90 dies.

2.7.5. Crèdit documentari d'exportació

2.7.5.1. Definició General

El crèdit documentari és un producte financer molt utilitzat en el comerç internacional en virtut del qual el comprador, dóna ordres a un banc de finançar a l'exportador en el seu país a canvi dels documents d'exportació.

El crèdit documentari succeeix un contracte de compravenda i consisteix en un conveni en virtut del qual un banc (banc emissor), obrant a petició i de conformitat amb les instruccions d'un client (l'ordenant), s'obliga a:

- Efectuar un pagament a un tercer (el beneficiari), o a la seva ordre, o pagar, acceptar o negociar les lletres de canvi que siguin lliurades pel beneficiari, o bé
- Autoritzar que aquests pagaments es facin, s'acceptin o esiguin negociats per un altre banc contra el lliurament dels documents exigits, sempre i quan s'hagin complert els terminis i les condicions del crèdit.

2.7.5.2. Criteris Etics i de Solidaritat

Aquest producte, dels benenficis del qual en resulten excloses habitualment moltes PIMEs, seria una eina molt útil per a les empreses de comerç just i del sector ecològic que realitzen transaccions de comerç internacional, atès que posaria a l'abast de les parts intervinents, importants avantatges que permetrien aportar seguretat i fluïdesa a les seves operacions comercials:

<u>Per a l'importador</u>

- S'assegura de rebre la mercaderia i estableix les condicions i la forma i data de pagament.
- S'assegura que contra el pagament rep els documents que li garanteixen la possessió de la mercaderia.
- Al ser una garantia de cobrament per a l'exportador pot negociar millors condicions de compra.

Per a l'exportador

- Té la seguretat absoluta que rebrà l'import íntegre de la venda.
- Manté la possessió de la mercaderia fins que no rep el cobrament.
- Pot anticipar el cobrament.
- Fabrica sota comanda.

2.7.5.3. Tipus de crèdits documentaris

Els crèdits documentaris poden ser **revocables** (quan el banc emissor pot modificar-lo o anul.lar-lo en qualsevol moment sense notificació prèvia al beneficiari) o **irrevocables** (quan el crèdit constitueix un compromís en ferm de pagar, acceptar o negociar).

Per altra banda, un **crèdit documentari** pot ser **confirmat** o **no confirmat**.

El **crèdit documentari confirmat** constitueix un compromís en ferm per part del banc corresponsal i al marge del que hagi assumit el banc emissor, de pagar, acceptar o negociar, sempre que s'hagin complert els termes i les condicions del crèdit s'hagin acomplert. Aquests compromissos no poden ser modificats o anul.lats sense l'acord de totes les parts interessades.

2.7.5.4. Requisits

El client que tingués signat contracte de crèdit documentari amb l'Entitat de Finançament Ètic, per materialitzar el cobrament o pagament amb aquest tipus d'instrument, haurà d'aportar, segons sigui el cas, els següents documents:

- **Documents contractuals i quasicontractuals:** contracte, comanda, factura proforma i factures comercials.
- **Documents de transport:** coneixença d'embarcament, pòlissa de nòlits, carta de ports per ferrocarril, carretera, etc.
- **Documents d'assegurança:** pòlissa i certificat d'assegurances.
- **Documents duaners:** certificat d'origen.
- **Documents de control i verificació:** certificat de pesos o llistat de continguts i pesos, certificats d'anàlisis, sanitat, inspecció i altres d'anàlegs.

2.7.5.5. Funcionament

El pagament o cobrament amb crèdit documentari seguirà el següent procediment:

- Exportador (venedor) i importador (comprador) es posen d'acord i signen un contracte que estableix que el pagament es farà mitjançant crèdit documentari.

- El comprador dóna instruccions al banc emissor perque obri un crèdit documentari en favor del venedor conforme les instruccions de compra espècificades.
- El banc emissor es posarà en contacte amb un banc del lloc de residència del venedor (el banc corresponsal) perque aquest pugui negociar, acceptar o pagar el gir contra el lliurament dels documents d'expedició pel venedor, mentre que el banc corresponsal informa al venedor que el banc podrà negociar, acceptar o pagar el seu gir contra el lliurament dels documents d'expedició.
- El venedor negocia amb el banc corresponsal els termes del crèdit.
- El venedor expedeix la mercaderia en favor del comprador i lliura els documents d'embarc al banc corresponsal.
- Quan el comprador faci acusament de rebuda de la mercaderia, el banc corresponsal lliurarà l'import del crèdit i cobrarà alhora del banc emissor la mateixa quantitat més una comissió.
- Quan arribi el venciment, el comprador pagarà, al seu torn, al banc emissor.

2.7.5.6. Cost del Crèdit Documentari

Els costos financers i bancaris derivats de l'operació de crèdit documentari, variaran en funció de les parts intervinents en el contracte.
S'assenyalen les tarifes aplicades habitualment per les entitats financeres per aquest tipus d'instrument financer:

Importador

- Per la seva formalització: 1% de l'import total de l'operació.
- Per risc trimestral: Si el crèdit és irrevocable s'aplicarà un 0,5% de l'import total de l'operació i si és revocable, n'estarà exempt.
- Per la modificació de l'operació, 15,03 € per cadascun dels documents afectats pels canvis.
- Per cancel·lació, 15,03 € per expedient.
- Interessos: des del moment que el banc adquireix les divises i les posa en cobertura del crèdit i fins que es realitza el pagament efectiu pel corresponsal es meritaran interessos en el compte de l'ordenant.

Exportador

- Per notificació al beneficiari: 1% de l'import total de l'operació.
- Per tramitació de la documentació: 1,5% de l'import total de l'operació.
- Per preavís al beneficiari: 18,03 € per cada operació prevista.

PRODUCTES DE GESTIÓ DE CLIENTS				
	DESCOMPTE		FACTORING	CRÈDIT DOCUMENTARI
	Comercial	Financer		
Concepte	Consisteix en la cessió a un banc dels efectes mercantils girats per l'empresa als seus clients per tal el banc li avanci el cobrament l'import del deute a cobrar.	Operació de crèdit que s'instrumenta mitjançant pagarés lliurats no a l'ordre a favor del Banc.	Consisteix en la cessió en ferm i amb exclusivitat d'un crèdit comercial des del seu titular a una Societat Factor, que assumiex el risc d'insolvencia i presta tot un seguit de serveis: - garantia de cobrament del 100% - finançament avançat - Gestió de cobrament dels efectes	Producte de finançament de les operacions de compravenda de comerç internacional en virtut del qual l'importador dóna ordres de un banc de finançar a l'exportador en el seu país d'origen a canvi dels documents d'expedició.
Requisits	El sol.licitant, que haurà de ser client Banca Ètica , s'adreçarà als serveis tècnics de l'entitat aportant la documentació necessària que permeti portar a terme l'estudi de l'operació a finançar.			
Garanties	Les garanties a aportar pels sol.licitants per a la concessió del descompte comercial, es tractaran i negociaran de manera individualitzada per a cada client concret. L'Entitat de Finançament Ètic, establirà mecanismes que, tot i assegurar la cobertura del risc d'impagats, tingui en compte els objectius ètics i socials i eviti l'exclusió financera del sol.licitant.			
Cost Financer	- Tipus d'interès referenciat a l'Euribor+ marge - Sense Comissions - S'aplicaran despeses per devolució d'efectes i per gestió de cobraments així com les establertes per llei	Els pagarés s'emeten a un tipus fix. S'apliquen també 2 tipus de comissions: -d'estudi -per devolució d'efectes	- Tarifa de Factoratge - Tipus d'Interès+ Marge - No Comissions	Per l'Importador: -per formalització: 1% sobre operació a finançar -per risc trimestral: 0,5% sobre operació a finançar si el crèdit és revocable - Interessos: meriten des del moment en que el banc adquireix les divises i les posa en cobertura del crèdit i fins que es fa el pagament en efectiu Per l'Exportador: - Notificació al beneficiari: 1% de l'import total de l'operació - per tramitació documents: 1,5% import total operació
Durada	anual prorrogable tàcitament	el venciment del pagaré ha de ser amb un mínim de 15 dies des de la formalització	anual prorrogable tàcitament	el que s'estableixi en el contracte

2.8. OPERACIONS D'AVAL I GARANTIA

2.8.1. Introducció

L'Entitat de Finançament Ètic ha de posar a l'abast dels seus clients tot un seguit d'instruments financers per garantir el compliment de les seves obligacions amb tercers, especialment quan participin en subhastes o concursos públics, finances de licitació, execució d'obres o contractes de subministraments amb l'Administració.

Així mateix, s'inclouran en aquesta modalitat d'instruments, els avals que puguin ser exigits als clients aval.lats com a garantia per assegurar el compliment de les obligacions derivades de la realització d'una operació comercial de compravenda.

2.8.2. Modalitats

Els avals atorgats per l'Entitat de Finançament Ètic als seus clients, podran adoptar tres modalitats:

- **Aval Tècnic:** respon de l'incompliment dels compromissos que tingui contrets l'entitat aval.lada pel Banc per concursos i subhastes amb l'Administració Pública.
- **Aval Econòmico-Comercial:** permet garantir el pagament aplaçat en compravendes de qualsevol mena de bé, fraccionament de pagaments o pagaments a compte derivats d'operacions comercials.
- **Pre-Aval:** expressa la disposició favorable del Banc a atorgar l'aval definitiu en el seu dia, sense constituïr un compromís en ferm i cap despesa per al client com a aval.lat.

2.8.3. Requisits

El sol.licitant d'aval, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'estudi de l'oportunitat de la concessió de la garantia.

2.8.4. Funcionament

L'aval concedit per l'Entitat de Finançament Ètic, s'instrumentarà mitjançant una pòlissa de contragarantia d'aval intervinguda per fedatari mercantil que, a més a més, recull les condicions en les quals es concedeix l'aval.

El document d'aval es podrà validar amb la intervenció d'un fedatari públic o bé amb la legitimació de les signatures que l'atorguen.
L'import que consti a la pòlissa de la contragarantia de l'aval, ha de coincidir amb el que s'indica al document d'aval lliurat com a import principal de l'obligació.

Si l'aval es presenta davant d'un tribunal econòmico-administratiu, a més de l'import del principal, es respon del pagament de quantitats accessòries no quantificades en l'aval (interessos, interessos legals de demora, etc.).

2.8.5. Tipus d'Interès i Despeses Associades

L'aval és un risc sense inversió basat en el compromís que assumeix l'Entitat de Finançament Ètic de respondre de l'obligació que contreta pel client envers un tercer, en cas d'incompliment per part d'aquest.

Conseqüentment, en tractar-se d'un risc sense inversió, no hi ha cessió de fons, per la qual cosa no es cobren interessos, sino tot un seguit de conceptes de retribució associats a l'operació:

- **Comissió d'Obertura:** es cobrarà en el moment de la constitució i de l'aval es calcula sobre l'import avalat.
- **Comissió de Risc:** és calcula sobre l'import avalat i es cobra periòdicament fins que l'aval s'extingeix.
- **Corretatge del Fedatari Públic** que intervé el contracte d'aval.

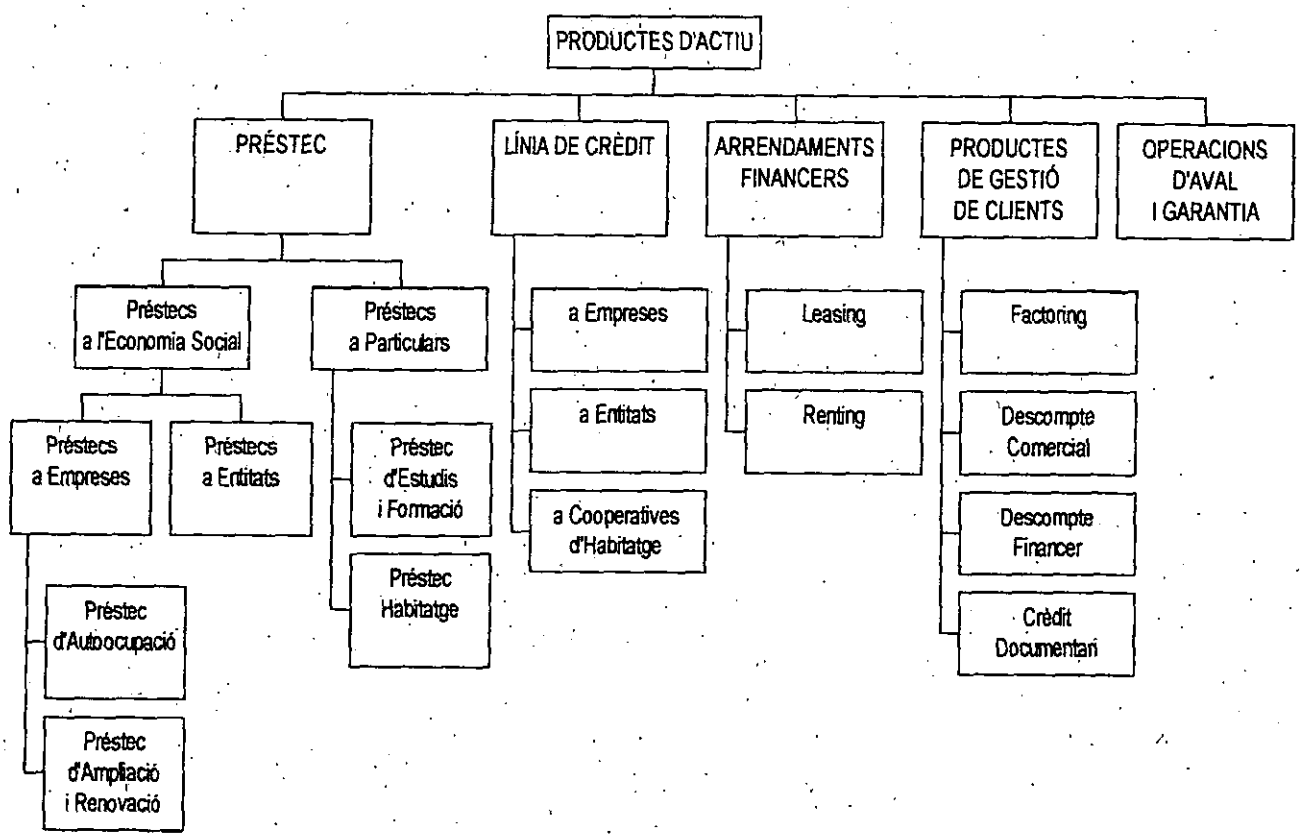
2.8.6. Termini de l'Aval

Hi ha tres alternatives:

- **No es determina cap data d'extinció ni cap límit de reclamació:** La cancel.lació es produirà amb la recuperació del document o mitjançant una carta de la persona/entitat davant de la qual es presenta l'aval, que eximeix el Banc de la seves obligacions. En aquest cas, caldrà la conformitat de signatures de la carta.
- **Es determina una data d'extinció però no de reclamació**: La cancel.lació es produeix igual que a l'apartat anterior o després de 15 anys de la data d'extinció. Durant aquest període es continuen cobrant les comissions corresponents.
- **Es determina una data d'extinció i una data de reclamació**: La cancel.lació es produeix tal com es descriu a l'apartat anterior o automàticament en la data de reclamació indicada.

OPERACIONS D'AVAL I GARANTIA	
Definició	Són instruments destinats a garantir el compliment de les obligacions amb tercers, especialment quan participin en subhastes o concursos públics, finances de licitació, execució d'obres o contractes de subministraments amb l'Administració així com aquells que puguin ser exigits als clients aval.lats com a garantia per assegurar el compliment de les obligacions derivades de la realització d'una operació comercial de compravenda.
Modalitats	• **Aval Tècnic:** respon de l'incompliment dels compromissos que tingui contrets l'entitat aval.lada pel Banc per concursos i subhastes amb l'Administració Pública. • **Aval Econòmico-Comercial:** permet garantir el pagament aplaçat en compravendes de qualsevol mena de bé, fraccionament de pagaments o pagaments a compte derivats d'operacions comercials. • **Pre-Aval:** expressa la disposició favorable del Banc a atorgar l'aval definitiu en el seu dia, sense constituir un compromís en ferm i cap despesa per al client com a aval.lat.
Requisits	El sol.licitant d'aval, s'adreçarà als serveis tècnics de l'Entitat de Finançament Ètic aportant la documentació que el banc consideri necessària per a l'estudi de l'oportunitat de la concessió de la garantia.
Cost Financer	L'aval és un risc sense inversió basat en el compromís que assumeix l'Entitat de Finançament Ètic de respondre de l'obligació que contreta pel client envers un tercer, en cas d'incompliment per part d'aquest. Conseqüentment, en tractar-se d'un risc sense inversió, no hi ha cessió de fons, per la qual cosa no es cobren interessos, sino tot un seguit de conceptes de retribució associats a l'operació: • **Comissió d'Obertura:** es cobrarà en el moment de la constitució i de l'aval es calcula sobre l'import avalat. • **Comissió de Risc:** es calcula sobre l'import avalat i es cobra periòdicament fins que l'aval s'extingeix. • **Corretatge del Fedatari Públic** que intervé el contracte d'aval.
Termini	• **No es determina cap data d'extinció ni cap límit de reclamació:** La cancel.lació es produirà amb la recuperació del document o mitjançant una carta de la persona/entitat davant de la qual es presenta l'aval, que eximeix el Banc de la seves obligacions. • **Es determina una data d'extinció però no de reclamació**: La cancel.lació es produeix igual que a l'apartat anterior o després de 15 anys de la data d'extinció. Durant aquest període es continuen cobrant les comissions corresponents. • **Es determina una data d'extinció i una data de reclamació**: La cancel.lació es produeix tal com es descriu a l'apartat anterior o automàticament en la data de reclamació indicada.

2.9. QUADRE RESUM DE PRODUCTES D'ACTIU

3. PRODUCTES DE PASSIU

3.1. DIPÒSITS A LA VISTA

3.1.1. Dipòsits a la Vista i Banca Ètica

Els Dipòsits a la Vista, són instruments financers que permeten als seus titulars disposar de manera immediata dels fons que hi hagin dipositat.

Els Dipòsits a la Vista, es presenten en dues modalitats bàsiques:

- **Comptes Corrents**
- **Llibretes d'Estalvi a la Vista**

Ambdós productes presenten un mateix perfil pel que fa a les operacions bancàries que permeten realitzar als seus titulars i als serveis i avantatges que poden rebre, entre d'altres:

- Fer dipòsits en efectiu i ingressos de xecs i pagarés.
- Rebre i realitzar transferències.
- Disposar en qualsevol moment dels diners dipositats.
- Domiciliació de tot tipus de pagaments, rebuts, lletres i pagarés.
- Utilitzar targetes de crèdit i dèbit.
- Cobertura de descoberts.
- Gaudir de descomptes, promocions i altres avantatges.

Les diferències fonamentals entre els comptes corrents i les llibretes d'estalvi a la vista són bàsicament de dos tipus:

Característiques Diferencials	Compte Corrent	Llibreta a la Vista
Es poden utilitzar xecs per disposar dels fons dipositats	SI	NO
Actualització dels moviments Generats per les Operacions	recepció domiciliada dels extractes bancaris	cal presentar la llibreta a l'entitat financera

L'Entitat de Finançament Ètic ha orientat preferentment la seva estratègia de negoci vers el llarg termini, perquè com des de les pròpies entitats s'afirma *"és difícil fer res de social o ecològic amb el 'diner ràpid' dels comptes corrents"*, per la qual cosa l'oferta de passius a curt termini no ha estat pas una constant gaire habitual entre les entitats del sector bancari ètic.

El Triodos Bank, per exemple, només oferia la possibilitat de contractar comptes corrents als seus clients corporatius i institucionals (empreses

i entitats, respectivament), però no als particulars, que utilitzaven el Triodos com un *"segon banc"*.
Tanmateix, el procés de consolidació del negoci i la millora de les seves expectatives de creixement a llarg termini, han portat al Triodos i també a la Banca Popolare Ètica a oferir també als seus clients particulars la possibilitat de contractar comptes corrents.

3.1.2. L'Estratègia de l'Entitat de Finançament Ètic

Les consideracions abans exposades, unides a la forta competitivitat associada aquest tipus d'instruments i a l'elevat cost en termes d'infrastructura i recursos que suposa l'operativa vinculada als dipòsits a la vista en qualssevulla de les seves modalitats, fa necessari que l'Entitat de Finançament Ètic dissenyi una estratègia gradual d'implantació de l'oferta d'aquest tipus de productes.

Aquesta estratègia, que haurà d'aprofitar l'experiència aportada per altres bancs ètics del nostre entorn, passa per oferir la possibilitat de contractació de dipòsits a la vista als clients de l'Entitat de Finançament Ètic en dues fases d'introducció:

3.1.2.1. Primera Fase: Curt i Mig Termini

Amb l'objectiu d'impulsar la imatge corporativa de l'Entitat de Finançament Ètic com el d'una entitat financera de productes i serveis integrals i amb una clara vocació de convertir-se en *"primer banc"*, s'oferirà la contractació de dipòsits a la vista a tots aquells que:

- Tinguin oberta qualsevol tipus d'operació d'actiu o de passiu amb l'Entitat de Finançament Ètic, ja siguin empreses, entitats o particulars.
- Tinguin una vinculació de "segon grau" amb l'Entitat de Finançament Ètic; això és, particulars que treballin en empreses, cooperatives, entitats o associacions que ja siguin clients del Banc.

L'estratègia a curt i mig termini proposada, passa per dotar els clients del Banc amb una eficaç eina per a la gestió de les seves operacions financeres habituals i salvar el hàndicap que podria suposar per al creixement a llarg termini del Banc el fet que els seus clients es veiessin obligats a treballar amb dues entitats financeres alhora: l'una, un banc convencional per a la gestió diària i l'altra, un banc ètic que s'adigués als seus valors i principis ètics i socials, però amb una limitada oferta de productes financers i serveis bancaris.

L'experiència d'altres bancs ètics del nostre entorn en el tema dels dipòsits a la vista (com per exemple el citat Triodos o la Banca Popolare Ètica), ens planteja la necessitat d'impulsar des d'un bon començament una estratègia que, tot i tenir en compte els elevats costos d'estructura vinculats a la gestió dels dipòsits a la vista, no

restringeixi el potencial de desenvolupament futur de l'Entitat de Finançament Ètic al d'actuar com a *"segon banc"*.
Per altra banda, obrir a curt termini l'opció de contractar dipòsits a la vista als *"clients de segon grau"*, reforça la imatge corporativa del Banc i el caracter integral de la seva oferta de productes i serveis alhora que permet atreure nous recursos financers (per exemple a través de la domiciliació de les nòmines dels treballadors de les empreses clients), la qual cosa revertirà en l'ampliació l'abast de la política inversora del Banc i en l'augment del segment potencial de clients particulars.

3.1.2.2. Segona Fase: LLarg Termini

A llarg termini, l'Entitat de Finançament Ètic podria estudiar la conveniència de generalitzar l'oferta de la contractació de dipòsits a la vista com a mitjà de captació de nous segments de clients potencials, sense els filtres o criteris selectius establerts en la primera fase (és a dir, clients amb operacions d'actiu o de passiu contractades amb el Banc i *"clients de segon grau"*).

3.1.3. Descripció del Producte

El Dipòsit a la Vista de l'Entitat de Finançament Ètic, és un instrument financer que permet als seus titulars la disponibilitat immediata dels fons dipositats i la realització de les operacions bancàries habituals per aquest tipus de producte. S'oferirà en les modalitats de llibreta a la vista o compte corrent.

3.1.4. Criteris ètics i de solidaritat

Els dipòsits a la vista de l'Entitat de Finançament Ètic, presenten unes característiques diferencials amb les quals es vol fer efectiu el dret dels estalviadors a participar activament en còm i en què inverteix el banc els seus diners.

Per tal de fer-ho possible i seguint experiències similars aplicades per altres bancs ètics, com per exemple la Banca Popolare Ètica, l'Ökobank o la Caisse Solidaire Nord-Pas de Calais, els titulars dels comptes corrents oberts a la Banca Ètica, podran triar la remuneració desitjada en base al tipus d'interès màxim ofertat pel banc per aquest tipus de producte.

Això implica que els clients podran optar per rebre o bé tots els interessos en base al tipus màxim, o bé un tipus menor o bé renunciar íntegrament als interessos.

La diferència entre el tipus d'interès màxim i la remuneració triada pel dipositari, constituirà la **Remuneració de Solidaritat**, que el client podrà optar per assignar en base a dues possibilitats:

3.1.4.1. La Vinculació a Projectes

Revertir-lo íntegrament a augmentar els recursos disponibles del Banc per a finançar els projectes d'inversió integrats en els sectors estratègics d'actuació del Banc (*Economia Social*, *Ecologia*, *Cultura i Innovació Social* i *Cooperació*), contribuint així a la rebaixa proporcional del preu del diner aplicat en les operacions de préstec o crèdit.

En aquest cas, el client podrà decidir si vol fer una *vinculació indistinta* (a qualsevol dels quatre sectors) o bé una *vinculació especifica* (a un o varis sectors en concret). En aquest segon cas, el banc assignarà la inversió dels seus estalvis en projectes vinculats al sector que el dipositari hagi decidit.

Cas que el client no hagués expressat les seves preferències en aquest punt, s'entendrà que ha facultat el banc perque faci l'assignació de manera indistinta a qualsevol dels projectes que estiguin finançant amb credits o préstecs en qualsevol dels sectors esmentats.

3.1.4.2. L'Assignació de Col.laboració

Destinar el diferencial directament a una entitat no lucrativa amb la que el client es senti especialment compromès o identificat.
En aquest cas, si l'entitat triada pel client hagués establert un acord o conveni de col.laboració signat amb la Banca Ètica, rebria per altra banda, a finals de l'exercici una donació addicional del banc per cada client que hagués exercit aquesta opció.

3.1.5. Aportació

Els comptes corrents es poden obrir amb una aportació mínima per part del titular.

3.1.6. Tipus d'interès

Els comptes corrents meritaran des del 1er cèntim a un tipus d'interès que s'adeqüi als paràmetres de retribució ofertats habitualment per la banca convencional per aquest tipus d'instruments.

Per als saldos de descobert que és poguessin produïr, el Banc aplicarà un tipus d'interès de descobert equivalent a un màxim de 2,5 vegades el tipus d'interès legal del diner, de conformitat amb les limitacions que s'estableixen a l'article 19.4) de la Llei 7/1995, de Crèdit al Consum.

Els clients amb més de 1.502 Euros de saldo mig en el compte corrent, podran mantenir durant tres dies al mes un descobert que representi fins un 25% de l'import del dipòsit sense cap penalització ni imputació d'interessos de demora.

3.1.7. Comissions i Despeses

L'Ordre Ministerial 31/1989, de 12 de desembre, estableix en el seu article 5è que les entitats financeres podran fixar lliurement les comissions i despeses per les operacions o els serveis prestats.

El banc disposa doncs per Llei d'un marge de discrecionalitat per traslladar als seus clients els costos vinculats a la prestació als seus clients de serveis d'intermediació i gestió, no vinculats per tant directament al risc.

L'Entitat de Finançament Ètic no aplicarà als clients comissions per les operacions més habituals (cobrament de talons, ordres de pagament, canvi de talonari, transferències entre comptes del mateix banc), ajustant les tarifes que s'estableixin per a les operacions no habituals a uns nivells baixos en tant que ho permeti l'estructura de costos del banc.

3.1.8. Tractament Fiscal

Els interessos percebuts tenen la consideració de Rendiments del Capital Mobiliari i estan sotmesos a una retenció a compte del 18%.
Les comissions de manteniment i administració són deduïbles de l'IRPF o l'Impost de Societats.

DIPÒSITS A LA VISTA	
Descripció	Permet una disponibilitat immediatà dels fons dipositats i realitzar les operacions bancàries habituals per aquest tipus de producte.
Criteris Etics	El client podrà decidir quin tipus d'interès vol rebre a partir del màxim ofertat (remuneració de solidaritat) i on es destinarà el diferencial al que hagi renunciat
Aportació inicial	Mínim que el dipositant decideixi.
Tipus d'Interès	Retribució des del 1er cèntim. Interès equivalent a l'ofertat per aquest tipus d'instrument.
Comissions	No s'aplicaran comissions per les operacions bancàries habituals.

3.2. COMPTE D'ESTALVI A TERMINI

Els comptes d'estalvi a termini, són dipòsits de diners efectuats pel subcriptor del compte a un termini determinat prèviament amb el compromís de no disposar dels fons dipositats fins al seu venciment, moment en el qual es produeix la devolució del capital invertit amb la remuneració que hagués estat pactada.

3.2.1. Criteris ètics i de solidaritat

Els comptes d'estalvi a termini de l'Entitat de Finançament Ètic, incorporaran, incorporaran igual que els comptes corrents, la possibilitat de poder triar la remuneració desitjada a partir del tipus d'interès màxim ofertats pel Banc per aquest tipus de producte.

Això implica que els clients podran optar per rebre o bé tots els interessos en base al tipus màxim, o bé un tipus menor o bé renunciar íntegrament als interessos. La diferència entre el tipus d'interès màxim i la remuneració triada pel dipositari, constituirà la **Remuneració de Solidaritat.**

El client podrà decidir també a quins sectors (*Economia Social, Ecologia, Cultura i Innovació Social* i *Cooperació*) destinarà el banc la **Remuneració de Solidaritat** triada. Els recursos assignats en funció d'aquest criteri, contribuiran a la rebaixa proporcional del preu del diner aplicat a les operacions d'actiu atorgades pel banc.

Per altra banda, la pròpia naturalesa dels comptes a termin, que atorguen estabilitat als dipòsits en relació a la immediatesa dels comptes corrents, permetria al client decidir a més a més aquells sectors en què li agradaria que el banc invertís els seus estalvis.

Així la pròpia voluntat expressada pels estalviadors a termini, definiria la política d'inversions del banc en els sectors estratègics d'actuació del banc (*Economia Social, Ecologia, Cultura i Innovació Social* i *Cooperació*).

El client podrà també decidir si vol fer una *vinculació indistinta* (a qualsevol dels quatre sectors) o bé una *vinculació especifica* (a un o varis sectors en concret). En aquest segon cas, el banc assignarà la inversió dels seus estalvis en projectes vinculats al sector que el dipositari hagi decidit.

Cas que el client no hagués expressat les seves preferències en aquets punt, s'entendrà que ha facultat el banc perque faci l'assignació de manera indistinta a qualsevol dels projectes que estiguin finançant amb credits o préstecs en qualsevol dels sectors esmentats.

3.2.2. Modalitats

Poden establir-se les següents modalitats de Comptes d'Estalvi a Termini segons la seva data de venciment:

TERMINI DEL DIPÒSIT	MODALITAT
Mig Termini	3 mesos
	6 mesos
	12 mesos
Llarg Termini	24 mesos
	36 mesos

Per qualsevol de les modalitats de dipòsit, el titular del compte d'estalvi podrà triar l'import a invertir a partir del mínim establert, el periode d'abonament dels interessos (trimestral, semestral, anual o al venciment) o la modalitat de remuneració.

3.2.3. Aportació Mínima

A partir dels 601 Euros.

3.2.4. Tipus d'interès

Els Comptes d'Estalvi a Termini garanteixen un capital i un tipus d'interès fix fins al seu venciment.

El tipus d'interès de referència serà determinat pel Banc conforme els criteris que s'estableixin i la retribució associada a cada modalitat de dipòsit variarà segons el seu termini de venciment.

El dipositari podrà procedir en qualsevol moment a la cancel.lació total o parcial del dipòsit amb anterioritat a la data de venciment prèviament fixada, abonant l'import corresponent en concepte de reducció d'interessos calculat sobre el nominal de la quantitat a cancel.lar i pel periode de temps que manqui fins al venciment.

3.2.5. Comissions i Despeses

No es cobraran comissions llevat de la penalització per reintegrament anticipat.

3.2.6. Tractament Fiscal

Els interessos percebuts es consideren rendiments de capital mobiliari i estan subjectes a una retenció a compte del 18%.
Per altra banda, quan els rendiments tinguin un periode de generació superior als dos anys i el perceptor sigui una persona física, només es tributarà pel 70% dels rendiments obtinguts.

COMPTES D'ESTALVI A TERMINI		
Descripció	Dipòsits a termini remunerats.	
Criteris Etics	El client pot decidir quin tipus d'interès vol rebre a partir del màxim ofertat (remuneració de solidaritat) i on es destina el diferencial d'interès al que hagi renunciat. El client decideix també en quins sectors estratègics d'activitat es destinaran els seus estalvis.	
Modalitats	Mig Termini (mesos)	Llarg Termini (mesos)
	3-6-12	24-36
Aportació inicial	A partir dels 601 euros.	
Tipus d'Interès	Equiparable als tipus ofertats per aquesta modalitat d'instrument d'estalvi.	
Comissions	Només es cobrarà comissió per reintegrament anticipat	

3.3. COMPTE HABITATGE

El Compte Habitatge de l'Entitat de Finançament Ètic és un producte de captació d'estalvi finalista obert a tota persona que tingui en projecte la compra o la rehabilitació del primer habitatge habitual, en un termini màxim de quatre anys.

Tanmateix, la seva pretensió és la d'afavorir el desenvolupament i la consolidació del mercat de l'habitatge social (promocions públiques o cooperatives), per la qual cosa oferirà als titulars dels comptes la possibilitat d'obtenir préstecs hipotecaris a tipus preferencials per finançar la compra un cop aquesta circumstància es produeixi.

Pel cas d'obres de rehabilitació, si aquestes suposen inversions per a la instal.lació de sistemes energètics sostenibles, accessos per persones amb mobilitat reduïda o tenen un component social apreciat pel Banc, també s'oferirà als titulars dels comptes la possibilitat d'obtenir préstecs hipotecaris preferencials.

3.3.1. Criteris Etics i de Solidaritat

El Compte Habitatge complementa l'oferta de productes de la Banca Ètica destinats al mercat de l'habitatge (Compte d'Estalvi Habitatge i Línia de Crèdit per Cooperatives d'Habitatge) amb els que l'entitat vol enfortir, consolidar i promoure un model social alternatiu al mercat immobiliari convencional i especulatiu.

3.3.2. Aportació

El titular d'un Compte Habitatge disposa de total flexibilitat per realitzar les seves aportacions ja siguin periòdiques, esporàdiques o mitjançant un únic ingrés. La disponibilitat dels fons dipositats en el Compte Habitatge és immediata.

3.3.3. Tipus d'interès

El Compte d'Estalvi Habitatge garantirà als dipositaris una rendibilitat anual equivalent a l'ofertat per aquest tipus d'instrument financer.
Els interessos s'abonaran en el mateix Compte d'Estalvi Habitatge i podran reinvertir-se.

3.3.4. Comissions i Despeses

El Compte Habitatge està exempt de comissions d'administració i quotes de manteniment.

3.3.5. Tractament Fiscal

Els saldos estalviats durant l'any i que es mantinguin immobilitzats a 31 de desembre de cada any, desgravaran un 15% de l'import estalviat en la Declaració de l'IRPF, essent la base màxima de deducció (aportacions) de 9.015,18 €.

Cas que els fons es destinessin a finalitats diferents a les d'adquisició o rehabilitació del primer habitatge habitual, caldria ingressar en l'exercici en què es produeixi l'incompliment de la finalitat, l'import de les deduccions indegudament practicades més l'interès de demora que correspongui.

Els interessos percebuts en la remuneració del Compte Habitatge, tenen la consideració de Rendiments del Capital Mobiliari en l'IRPF i estan sotmesos a una retenció a compte del 18%.

COMPTES HABITATGE	
Descripció	Producte de captació d'estalvi destinat a persones que tinguin en projecte la compra del primer habitatge o la rehabilitació en un termini màxim de 4 anys.
Criteris Etics	Afavorir el desenvolupament i la consolidació del mercat de l'habitatge social. S'oferirà als titulars dels comptes habitatge que adquireixin habitatges de promocions socials públiques o de cooperatives d'habitatge, la possibilitat de contractar préstecs habitatge a un tipus d'interès preferencial.
Aportació inicial	La que decideixi el client.
Tipus d'Interès	Equiparable als tipus ofertats per aquesta modalitat d'instrument d'estalvi.
Comissions	sense comissions

3.4. FONS D'INVERSIÓ

3.4.1. Introducció

3.4.1.1. Definició General

La LLei 46/1984, de 26 de desembre, Reguladora de les Institucions d'Inversió Col.lectiva defineix en el seu article 2.2) als Fons d'Inversió com un patrimoni que pertany a una pluralitat d'inversors (els partícips) que en formen part.

Aquest patrimoni està administrat per una ***Societat Gestora*** a les quals la LLei atribueix facultats de domini, encara que no sigui la propietària del Fons.

La Gestora, conjuntament amb l'***Entitat Dipositària*** (encarregada de la custodia dels actius del fons), inverteixen els recursos aportats pels partícips en valors de renda fixa o variable per minimitzar el risc i maximitzar la rendibilitat.

3.4.1.2. Categories de Fons d'Inversió

En quant als actius en que inverteixen els Fons, podem distingir entre:

Fons d'Inversió Mobiliària (FIM)
Inverteixen el patrimoni en actius financers a mig i llarg termini, nacionals i/o internacionals, siguin de renda fixa, variable o mixtes.
Dins els FIM, podem esmentar els anomenats *"fons garantits"*, que garanteixen que, com a mínim, es recupera un percentatge de la inversió inicial en un determinat periode de temps.
Aquests fons estan dissenyats per aconseguir un objectiu concret de rendibilitat durant un periode de temps determinat, per la qual cosa, acostumen a tenir un periode limitat per a la realització d'aportacions de diners al fons i obliguen a mantenir el patrimoni aportat al Fons durant tot el periode per tal de poder obtenir la rendibilitat oferida.

Fons en Actius del Mercat Monetari (FIAMM)
S'anomenen també *"fons de diner"* i inverteixen el patrimoni en actius financers a curt termini nacionals i/o internacionals, d'alta liquidesa però alhora amb menys rendibilitat potencial que els valors en que inverteixen els FIM.

Fons Globals
Són fons que no tenen definida amb precissió la seva política d'inversions i que no encaixen, per tant, en cap de les dues categories anteriors.
Aquests fons, tenen llibertat per no haver de predeterminar els percentatges que s'invertiran en renda fixa o variable, la moneda en

que estaran denominats els actius en que s'invertirà o la distribució geogràfica de la inversió. Són fons amb un perfil de risc elevat.

3.4.1.3. Vocació inversora dels Fons

Per regla general, els Fons d'Inversió han d'invertir la major part del seu patrimoni en valors que es negocien en mercats regulats que, si són estrangers, hauran de disposar d'unes normes de funcionament, transparència, accés i admissió a negociació comparables a les exigides per la normativa espanyola.

Tant els FIM com els FIAMM, poden invertir una petita part del patrimoni en valors que no es negocien en mercats: fins un 10% en el cas dels FIM i fins un 5% en el cas dels FIAMM.

3.4.1.4. Requisits Legals per a la Creació d'un Fons d'Inversió

Els promotors o gestors d'un Fons d'Inversió hauran d'aportar la documentació necessària per obtenir l'autorització davant la Comissió Nacional del Mercat de Valors (CNMV) que analitzès el projecte i la documentació presentada, verificant que el projecte compleix els requisits que estableix la normativa vigent.

Un cop acomplertes aquestes condicions, la CNMV remet un informe i una proposta d'autorització a la Direcció General del Tresor que haurà d'acordar-ne l'autorització.

Un cop que aquesta autorització s'hagi obtingut, el Fons es constituirà mitjançant escriptura pública i s'inscriurà en el Registre Mercantil.

Posteriorment, l'escriptura es remetrà a la CNMV la qual l'inscriurà en el seu Registre, moment a partir del qual podrà iniciar-se la seva comercialització.

3.4.1.5. Condicions Exigides a l'Entitat Gestora

Com a mesura de protecció per als partícips del Fons d'Inversió, la Societat Gestora haurà de complir les següents garanties i condicions:

- Inscripció en el Registre de la CNMV.
- Tenir un Capital Social de 300.506 Euros íntegrament subscrit i dessemborsat.
- Disposar d'uns Recursos Propis almenys equivalents al 0,5% del patrimoni gestionat fins a 60 milions d'Euros i del 0,3% a partir dels 60 milions d'Euros.
- Inversió del seu patrimoni almenys en un 60% en Deute Públic o en valors admesos a cotització i el 40% restant en qualsevol actiu adeqüat a la seva finalitat social però mai en participacions dels fons gestionats.

- No podrà emetre obligacions, pagarés, efectes o títols anàlegs, ni donar garantia o pignorar els actius en que es materialitzen els recursos propis mínims.
- Només podrà acudir al crèdit per finançar actius de lliure disposició i amb un límit màxim del 20% del patrimoni.

3.4.2. Fons d'Inversió i Banca Ètica

Es plantegen dues possibles possibles alternatives d'actuació a llarg termini respecte aquest tipus de producte:

3.4.2.1. Comercialització dels Fons Etics que ja operen a Espanya

Els Fons d'Inversió actualment en el mercat, es distribueixen a través de la xarxa comercial de les entitats financeres dipositàries dels Fons, a través de les seves entitats gestores o d'intermediaris financers.

La distribució d'aquests productes per part de la Banca Ètica, reduiria el seu paper exclusivament al d'agent comercialitzador de l'oferta de productes d'altres bancs, la qual cosa no contribuiria a la consolidació de la imatge i el perfil propis del Banc, que no tindria, per altra banda, cap capacitat d'intervenció efectiva sobre la determinació i el control de la política d'inversions dels Fons que comercialitzés.

3.4.2.2. Oferir un Producte Propi

Aquesta opció, podria articular-se en base a dues possibles modalitats:

- ***Creació d'un Fons Etic i Ecològic FIM***
  Definit en base al perfil d'operativitat predeterminat per la propia Banca Ètica i dissenyat i gestionat per una Societat Gestora i en el que la Banca Ètica actuaria com entitat dipositària.
- ***Creació d'un Fons d'Inversió Mobiliaria Etic i Ecològic (FIMF)***
  Es a dir, un *"fons de fons"* (regulats conforme el que disposa la Disposició Adicional Primera i la Disposició Transitoria Setena de la LLei 37/1998, de 16-11, de Reforma de la LLei 24/1998, de 28 de juliol, del Mercat de Valors) que prengui com àmbit d'inversió, tant els Fons d'Inversió Etics i Verds ja existents a Espanya com els Fons de naturalesa anàloga que operen a l'estranger. En aquest supòsit, l'Entitat de Finançament Ètic tampoc tindria capacitat per a intervenir directament en la definició dels criteris ètics dels fons integrats en el FIMF, com en l'opció ja esmentada de comercialització directa dels fons ètics que ja operen a Espanya.

3.4.3. Aportació Mínima

Els Fons d'Inversió permeten una gran flexibilitat per realitzar aportacions i per al reemborsaments de les participacions, de tal manera que es poden subscriure fraccions d'una participació.

L'única limitació a l'hora de realitzar subscripcions i reemborsaments de participacions és la de mantenir la inversió mínima exigida per subscriure participacions del Fons.

El reemborsament dels FIM s'ha de fer efectiu en el termini màxim de 3 dies i en els FIAMM d'un dia a partir de la data en que el partícip ho sol.liciti.

Pel que fa als Fons Etics actualment comercialitzats al nostre país, els imports mínims de subscripció establerts són els següents:

Fons d'Inversió	Inversió Mínima
Bankpyme Green Fund	1 Euro
Ahorro Corporación Arco Iris	6,01 Euros
BCH Solidaridad, FIM	1 participació
UBS (Lux) Equity Fund. Eco-Performance	1 participació
BBVA Solidaridad, FIM	1 participació
Fondo Solidario Pro-UNICEF, FIM	1 participació=6,10 Euros
Renta-4 Ecofondo, FIM	1 participació
Santander Solidario, FIM	1 participació
Fondo Etico, FIM	300 Euros
Caixa Catalunya Solidari, FIM	300,51 Euros
El Monte Fondo Solidario, FIM	300 Euros
BNP Fondo de Solidaridad, FIM	600 Euros
Foncaixa Cooperación, FIM	600 Euros
DB Ecoinvest, FIM	601,01 Euros
Credit Swiss Equity Fund (Lux) Global Sustanaibility	Serie I : preu de 1ª emissió per participació: 1.000 Euros. Valor mínim participacions posseïdes pels inversors: 3 Milions Euros. Següents subscripcions: 100.000 Euros. Serie B: No existeix

3.4.4. Tipus d'interès

Depen del rendiment de les inversions realitzades per la Gestora i de la pròpia naturalesa dels actius en que s'inverteixen les participacions.

3.4.5. Comissions i Despeses

3.4.5.1. Comissions de Gestió i Dipòsit

Són respectivament la retribució que perceben la Gestora i el Dipositari pels serveis que presten.

No es cobren un dia determinat de l'any, atès que això podria provocar la caiguda del valor liquidatiu del Fons en aquella data, sino que es periodifiquen al llarg de tot l'any.

La ***Comissió de Gestió*** no podrà superar els següents límits:

- Si es calcula sobre el patrimoni del Fons: el 2,5% d'aquest.
- Si es calcula sobre els resultats del Fons: el 20% d'aquests.
- Si es calcula en funció d'ambdúes variables: l'1,5% del patrimoni i el 10% dels resultats.

La ***Comissió de Dipòsit*** no podrà excedir el 0,04% anual del patrimoni custodiat.

3.4.5.2. Comissions de Subscripció i Reemborsament

- La ***comissió de subscripció*** és la que paga el partícip en el moment de subscriure les participacions i s'estableixen com a barrera d'entrada per limitar l'entrada d'inversors al Fons, jugant així el mateix paper que unes aportacions mínimes altes.
- La ***comissions de reemborsament*** és la que es cobra al partícip en el moment del reemborsament de les seves participacions. La seva finalitat és la d'evitar que els Fons s'utilitzin com un instrument d'inversió especulativa a curt termini. Per això, aquest tipus de comissions tendeixen a anar minvant a mesura que l'inversor es manté en el termini i passat un temps de permanència, la comissió de rememborsament acostuma a desapareixer.

L'import total de les comissions de subscripció i reemborsament, no poden superar el 5% del preu de les participacions.

En els quadres següents es detallen les comissions de gestió i dipòsit i de subscripció i reeemborsament aplicades pels Fons Etics actualment comercialitzats a Espanya:

Comissions de Gestió i Dipòsit		
Fons d'Inversió	**Com. de Gestió**	**Com. de Dipòsit**
Bankpyme Green Fund	1,25% sobre el patrimoni del Fons	calculada sobre el valor dels actius nets de la SICAV i pagadora mensualment, més una comissió fixa per operació
Ahorro Corporación Arco Iris	2% sobre el patrimoni anual gestionat	0,08% del valor nominal del patrimoni custodiat
BCH Solidaridad, FIM	1,25% sobre el patrimoni anual del Fons	0,10% del patrimoni del Fons
UBS (Lux) Equity Fund. Eco-Performance	2,04% all-in-fee	
BBVA Solidaridad, FIM	1,70% sobre el patrimoni total gestionat	0,05% sobre el patrimoni dipositat
Fondo Solidario Pro-UNICEF, FIM	1,75% sobre el patrimoni anual del Fons	0,10% sobre el nominal patrimoni custodiat
Renta-4 Ecofondo, FIM	2,25% sobre el patrimoni del Fons	0,125% sobre el patrimoni efectiu del Fons
Santander Solidario, FIM	1,25% sobre el patrimoi efectiu gestionat	0,10% sobre el patrimoni efectiu custodiat
Fondo Etico, FIM	1,75% sobre el patrimoni anual del Fons	0,10% sobre el patrimoni custodiat
Caixa Catalunya Solidari, FIM	1,35% sobre el patrimoni anual del Fons (part fixa) i el 5% anual sobre els resultats positius del Fons (part variable)	0,2% sobre el patrimoni
El Monte Fondo Solidario, FIM	1,75% sobre el patrimoni anual gestionat	0,129% del valor nominal del patrimoni custodiat
BNP Fondo de Solidaridad, FIM	1,75% sobre el patrimoni del Fons	0,15% sobre el patrimoni del Fons
Foncaixa Cooperación, FIM	2,10% sobre el patrimoni del Fons	0,15% sobre el patrimoni custodiat
DB Ecoinvest, FIM	1,25% sobre el valor patrimonial del Fons	0,10% sobre el patrimoni custodiat
Credit Swiss Equity Fund (Lux) Global Sustanaibility	Serie B=1,92% Serie I= 0,70%	exempt

Com. de Subscripció i Reemborsament		
Fons d'Inversió	**Com. de Subscripció**	**Com. de Reemborsament**
Bankpyme Green Fund	a clients no institucionals 1% a clients institucionals 0% (ho són els que subscriuen un mínim de 1000 accions)	exempt
Ahorro Corporación Arco Iris	exempt	1% durant els primers 6 mesos des de la subscripció
BCH Solidaridad, FIM	exempt	3% fins els 30 dies 1% de 31 a 180 dies 0% a partir de 181 dies
UBS (Lux) Equity Fund. Eco-Performance	després de l'emissió inicial, el preu d'emissió es basa en el valor liquidatiu de la participació + una comissió d'emissió del 6% del seu valor, com a màxim, en el benefici dels agents de distribució	es podrà establir una comissió del 2% com a màxim, calculada sobre el valor liquidatiu i en benefici dels agents de distribució
BBVA Solidaridad, FIM	exempt	1% sobre l'import reemborsat els primers 60 dies naturals
Fondo Solidario Pro-UNICEF, FIM	exempt	1% durant els primers 30 dies
Renta-4 Ecofondo, FIM	exempt	
Santander Solidario, FIM	sense preavis el 5% amb preavís exempt	sense preavis, si la inversió és <1 any: 5% sobre el valor del reemborsament i si la inversió és >1 any s'aplica el 3% del valor de reemborsament. amb preavís s'aplica el 3% si la inversió és < 1 mes i un 1% si la inversió està entre 1 mes i 6 mesos
Fondo Etico, FIM	exempt	
Caixa Catalunya Solidari, FIM	exempt	
El Monte Fondo Solidario, FIM	exempt	
BNP Fondo de Solidaridad, FIM	exempt	
Foncaixa Cooperación, FIM	exempt	4% fins els 30 dies
DB Ecoinvest, FIM	0,50% del valor subscrit	exempt
Credit Swiss Equity Fund (Lux) Global Sustanaibility	màxima per primera venda: serie-B= 5% serie I = 3% (distribuïdors)	exempt

3.4.6. Tractament Fiscal

3.4.6.1. Persones Físiques

Impost sobre la Renda

Els Fons d'Inversió tributen com a guany o pèrdua patrimonial calculada com a diferència entre l'import de la venda i l'import de la compra.

Per calcular el guany o la pèrdua patrimonial, es considera el sistema FIFO (les participacions que es venen són les primeres que es van comprar).

Els rendiments s'acumulen sense cap disminució, atès que no es tributa fins que no es produeix un reemborsament. En aquest moment, el tractament fiscal serà diferent en funció del periode transcorregut entre el moment de la venda i el moment de la compra:

Temps transcorregut entre compra i venda	**On s'integra l'impost**	**Tipus impositiu a aplicar**
Fins 1 any	en la base general de la Base Imponible	el que resulti d'aplicar les taules a la Base Imponible general
Més d'1 any	en la base especial de la Base Imponible	tipus fixe: 18%

Impost sobre el patrimoni

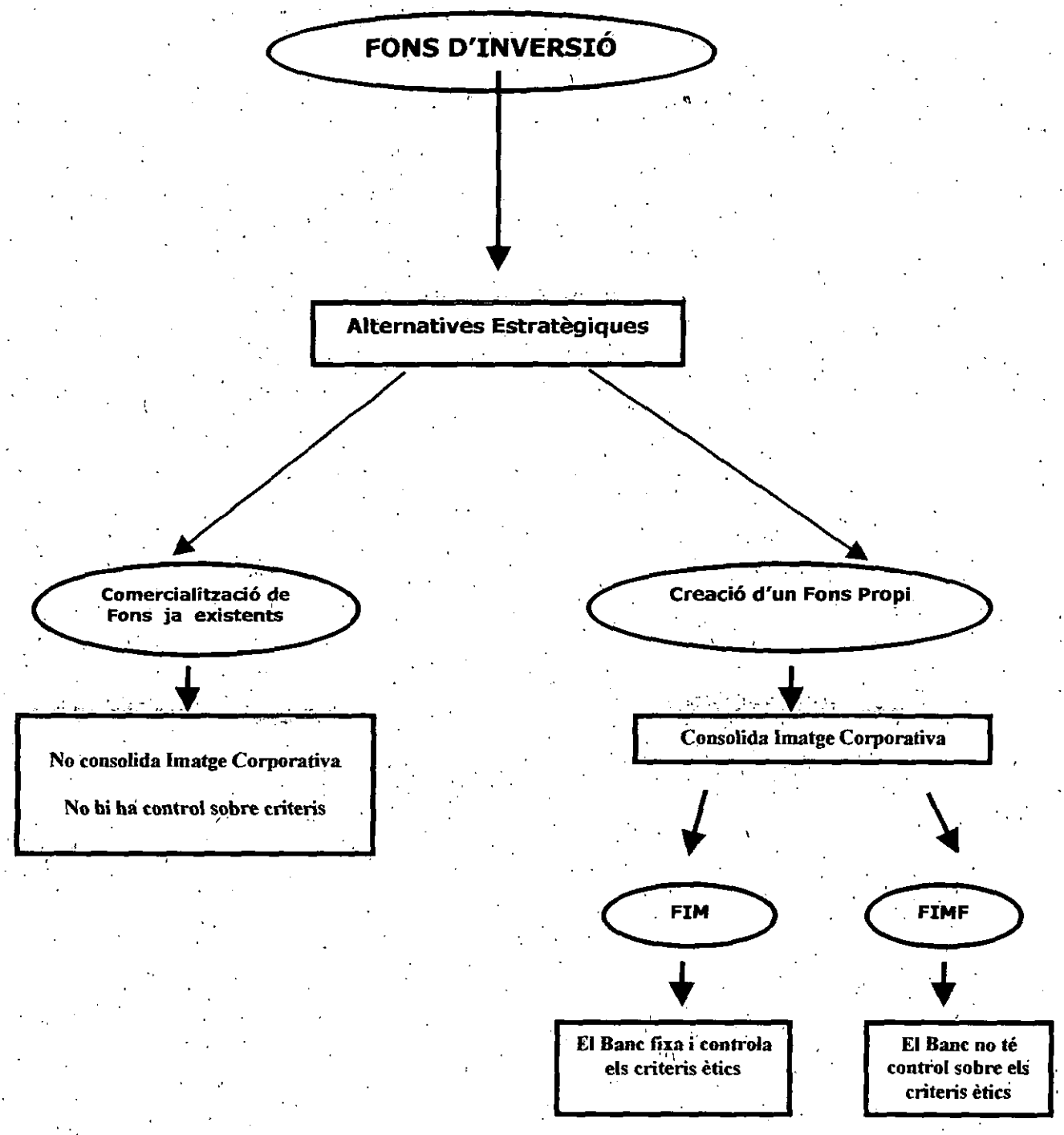
Els Fons d'Inversió han de declarar-se cada any en l'impost sobre el patrimoni si l'inversor té aquesta obligació.

La quantitat a declarar és el nombre de participacions que l'inversor tenia el 31 de desembre multiplicat pel valor de la participació en aquesta data.

3.4.6.2. Persones Jurídiques

Per a les persones jurídiques residents, les plusvàlues generades tributaran al tipus corresponent de l'Impost de Societats (el 35%) i es calcularan com la diferència entre el Preu de Venda i el Cost Mig d'Adquisició.

Les persones jurídiques no tindran dret a coeficients de reducció o actualització.

FONS D'INVERSIÓ
Alternatives Estratègiques
Comercialització de Fons ja existents
Creació d'un Fons Propi
No consolida Imatge Corporativa
No hi ha control sobre criteris
Consolida Imatge Corporativa
FIM
FIMF
El Banc fixa i controla els criteris ètics
El Banc no té control sobre els criteris ètics

3.5. PRODUCTES D'ESTALVI-JUBILACIÓ

3.5.1. Fons de Pensions i Sistemes Alternatius

Els sistemes de previsió que complementen les prestacions de la Seguretat Social pública, són molt variats i amb formes diferents d'instrumentació segons si el seu orígen és col.lectiu (empresarial, sectorial, professional, sindical, associatiu) o individual (al que s'hi adhereixen persones que no mantenen entre elles una relació diferencial).

La cobertura d'aquestes necessitats complementàries del sistema públic, ha estat feta tradicionalment per les entitats de previsió (mutualitats, monts de pietat, fundacions laborals, asseguradores...), les quals compten amb una llarga i sòlida tradició a Catalunya.

La posta en marxa dels Fons de Pensions al nostre país a partir de la seva regulació l'any 1987, ha suposat un canvi notable en el sistema complementari de previsió social, especialment pel que fa a la captació dels recursos d'estalviadors individuals i de moltes empreses que, seguint una mateixa tendència ja observada en altres països, han començat a redirigir els estalvis-jubilació cap aquest nou tipus d'instruments financers, incentivats per un marc fiscal més favorable per a l'inversor i un perfil de rendibilitat en principi més atractiu.

Les similituds en l'operativa i les finalitats entre les tradicionals entitats de previsió social i els fons de pensions són molt notables, tot i que el tractament fiscal més favorable dels fons de pensions, podria acabar decantant les preferències dels inversors cap aquest tipus d'instruments i propiciar un procés gradual de transformació de les mutualitats socials en fons de pensions.

De cara a plantejar quina hauria de ser l'estratègia comercial de l'Entitat de Finançament Ètic respecte la canalització de l'estalvi-pensió, analitzarem les dues grans alternatives que s'ofereixen actualment en el mercat (Fons de Pensions i Sistemes de Pensions Complementàries) tant en termes d'avantatges per a l'estalviador com des del seu paper actiu en l'impuls de la xarxa d'economia social i la transparència financera de la seva política d'inversions.

3.5.2. Els Fons de Pensions

3.5.2.1. Definició General

L'article 1.2) de la LLei 8/1987, de 8 de juny, de Regulació dels Plans i els Fons de Pensions, defineix els Fons de Pensions com a *"patrimonis creats amb l'objectiu exclusiu de donar compliment als Plans de Pensions"*.

Per altra banda, l'article 5.1.e) de la mateixa llei, estableix que les aportacions realitzades pels promotors i partícips d'un Pla de Pensions *"s'integraran obligatòriament en un Fons de Pensions"*.

3.5.2.2. Tipus de Fons de Pensions

Els Fons de Pensions integren un o varis Plans i poden ser de dos tipus:

- ***Fons Obert:*** apart d'integrar un o varis plans, pot canalitzar les inversions d'altres Fons de Pensions. S'exigeix que tinguin un patrimoni mínim de 30.050.605,22 Euros.
- ***Fons Tancat:*** instrumenta exclusivament les inversions dels plans que té integrats.

3.5.2.3. Requisits Legals per a la Creació d'un Fons de Pensions

Entre els requisits legals establerts en l'article 11 de la LLei 8/1987, en destaquen els següents:

- Sol·licitud prèvia d'autorització administrativa al Ministeri d'Economia a través de la Direcció General d'Assegurances.
- Escriptura de constitució del Fons, que serà atorgada per l'entitat promotora i s'inscriurà en el Registre Mercantil i en el Registre Especial administratiu habilitat per la Direcció General d'Assegurances.

Entre les normes de funcionament que s'inclouran en l'escriptura de constitució, s'especificaran la política d'inversions dels recursos aportats al Fons i els criteris d'imputació dels resultats.

3.5.2.4. L'Administració dels Fons de Pensions

L'article 13 de la LLei 8/1987, estableix que els Fons de Pensions seran administrats per una **Entitat Gestora** amb el concurs d'un **Dipositari** i sota la supervisió d'una **Comissió de Control**.

L' Entitat Gestora

Ho poden ser les societats anònimes i les entitats asseguradores que hagin obtingut autorització administrativa prèvia i que, entre d'altres requisits tinguin un capital dessemborsat en qualsevol cas de

601.012,10 Euros i addicionalment l'1% de l'excés de l'Actiu total del Fons sobre 6.010.121,04 Euros.

Les Entitats Gestores tenen com a funcions bàsiques:

- L'administració del Fons de Pensions.
- Donar cobertura material a les relacions, drets i obligacions derivades dels Plans de Pensions.
- Portar a terme els processos d'inversió dels Fons de Pensions que administrin, si així ho acorda la Comissió de Control del Fons.

L'Entitat Dipositària

Han de tenir la condició d'entitats de dipòsit i tenen com a funcions principals:

- La recepció i custòdia dels actius líquits dels Fons de Pensions.
- El control de la gestora pel que fa al compliment estricte de les seves funcions.
- L'emissió, juntament amb la gestora, dels certificats de pertinença dels partícips.
- Instrumentar els pagaments i els cobraments procedents de les aportacions i les prestacions del Pla, així com el traspàs dels drets consolidats.
- La compra-venda de valors, cobrament de rendiments de les inversions, canalització del traspàs del compte de posició d'un pla a un altre fons i quantes altres operacions es derivin del propi dipòsit de valors.
- La recepció de valors propietat del Fons, constitució de dipòsits i expedició de resguards.

La Comissió de Control

Es la responsable de supervisar el compliment de les clàusules del Pla de Pensions en tot el que es refereix a drets dels partícips i beneficiaris.

3.5.2.5. La gestió de les inversions dels Fons de Pensions

L'actiu dels Fons de Pensions ha d'invertir-se amb criteris de seguretat, rendibilitat, diversificació i congruència de terminis adeqüats a la seva finalitat.

A tal efecte, el 90% del patrimoni del Fons ha d'invertir-se en actius financers contractats en mercats organitzats, fonamentalment:

- renda fixa pública o privada a mig i llarg termini
- mercats monetaris i actius a curt termini
- renda variable nacional
- immobles i hipoteques
- valors estrangers

3.5.3. Fons de Pensions i Banca Ètica

En els darrers anys, els Fons de Pensions han tingut un fort i continuat creixement en els mercats financers en la seva condició d'inversors institucionals.

Es per això que les entitats financeres tenen un gran interès per actuar com a gestores o dipositàries dels Fons de Pensions perque els hi permet gestionar un important volum de recursos financers a llarg termini, circumstància que haurà de tenir molt en compte l'Entitat de Finançament Ètic de cara a elaborar la seva estratègia comercial per aquest tipus de producte, la qual ha traçar-se en un horitzó a llarg termini i respondre a una realitat objectiva de consolidació del negoci bancari.

Per altra banda, aquesta estratègia no ha de passar tant per l'oferta d'un producte amb característiques similars a les d'altres ja oferts per les entitats financeres convencionals sino per la definició d'un instrument qualitativament diferent, que satisfaci dos paràmetres bàsics:

- Fer compatible la rendibilitat de les inversions del patrimoni del Fons amb el respecte a criteris ètics i socialment responsables.
- Respondre a la vocació social i solidària de la Banca Ètica.

En base aquests dos criteris bàsics, es proposa plantejar la constitució d'un Fons de Pensions Etic, articulat mitjançant la creació d'una Entitat Gestora en la qual hi participarien tant la pròpia Banca Ètica com d'altres empreses, cooperatives, entitats, associacions i sindicats interessades en el projecte.

Els patrimonis dels plans integrats en el Fons de Pensions Etic, estarien custodiats i dipositats en la Banca Ètica, que podria d'aquesta manera gestionar un important volum de recursos financers a llarg termini.

3.5.3.1. Descripció del Producte

El Fons de Pensions Etic prendria la forma d'un fons tancat, és a dir, que instrumentaria exclussivament les inversions dels patrimonis dels Plans de Pensions que s'hi integressin, que es preten que siguin els promoguts per empreses i cooperatives ètiques i socialment responsables, sindicats i altres entitats per als seus associats.

3.5.3.2. Criteris Etics i de Solidaritat

Els patrimonis dels diversos Plans de Pensions integrats en el Fons de Pensions Etic, s'invertirien en actius rendibles i seleccionats en base a criteris ètics, ecològics, solidaris i socialment responsables mitjançant

els criteris definits i supervisats per la Comissió de Control del Fons i administrada per l'Entitat Gestora.

Els partícips dels Plans de Pensions integrats en el Fons de Pensió Ètic, rebran periòdicament informació detallada de la política d'inversions dels recursos aportat al Fons, amb especificació dels criteris ètics i de responsabilitat social de selecció emprats així com dels motius que haguessin motivat l'exclusió o el suspens d'una empresa del Fons, fruit de la investigació ètica realitzada i de l'acord adoptat a tal efecte pel Comité de Control.

3.5.3.3. Tipus d'interès

L'obtingut com a resultat de la inversió del patrimoni del Fons de Pensions.

3.5.3.4. Comissions i Despeses

L'article 43 del Reglament de Plans i Fons de Pensions (R.D 1307/1988, de 30 de setembre), estableix que l'Entitat Gestora i el Dipositari d'un Fons de Pensions percebran per la realització de les seves funcions una comissió de gestió, basada en el volum anual administrat, conforme es detalla:

Entitat	Retribució Màxima Anual	Particularitats
GESTORA	2% del patrimoni dels Fons administrats.	No s'admeten en cap cas comissions en funció dels resultats.
DIPOSITÀRIA	Com a màxim el 0,6% del Valor Nominal del patrimoni custodiat. La retribució podrà pactar-se lliurement amb la Gestora (sense ultrapassar el 0,6% esmentat).	Poden aplicar-se tarifes bancàries per la prestació dels serveis derivats de la custòdia i dipòsit dels Fons no previstos en l'art. 41 en el qual es descriuen les funcions del Dipositari.

3.5.3.5. Tractament Fiscal

3.5.3.5.1. Tributació per a l'Inversor en Plans de Pensions

Contribucions i Aportacions

Les contribucions dels promotors de Planes de Pensions són deduïbles en l'IRPF, si bé és imprescindible que s'imputi a cada partícip la part que li correspongui sobre les citades contribucions, el qual, al seu torn, la integrarà en la seva base imposable de l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques.

El partícip d'un Pla de Pensions podrà reduir la part regular de la seva base imposable de l'IRPF.

Prestacions dels Plans de Pensions

Les prestacions rebudes pels beneficiaris d'un Pla de Pensions s'integraran en la seva base imposable de l'IRPF.

Quan aquestes prestacions es materialitzin en una percepció única pel capital equivalent, es tractarà l'import percebut com renda irregular.

En cap cas les rendes percebudes podran minorarse en les quanties corresponents als excessos de les contribucions sobre els límits de reducció en la base imposable.

Les prestacions satisfetes tindran el tractament de rendes de treball a l'efecte de retencions.

No atribució de rendes

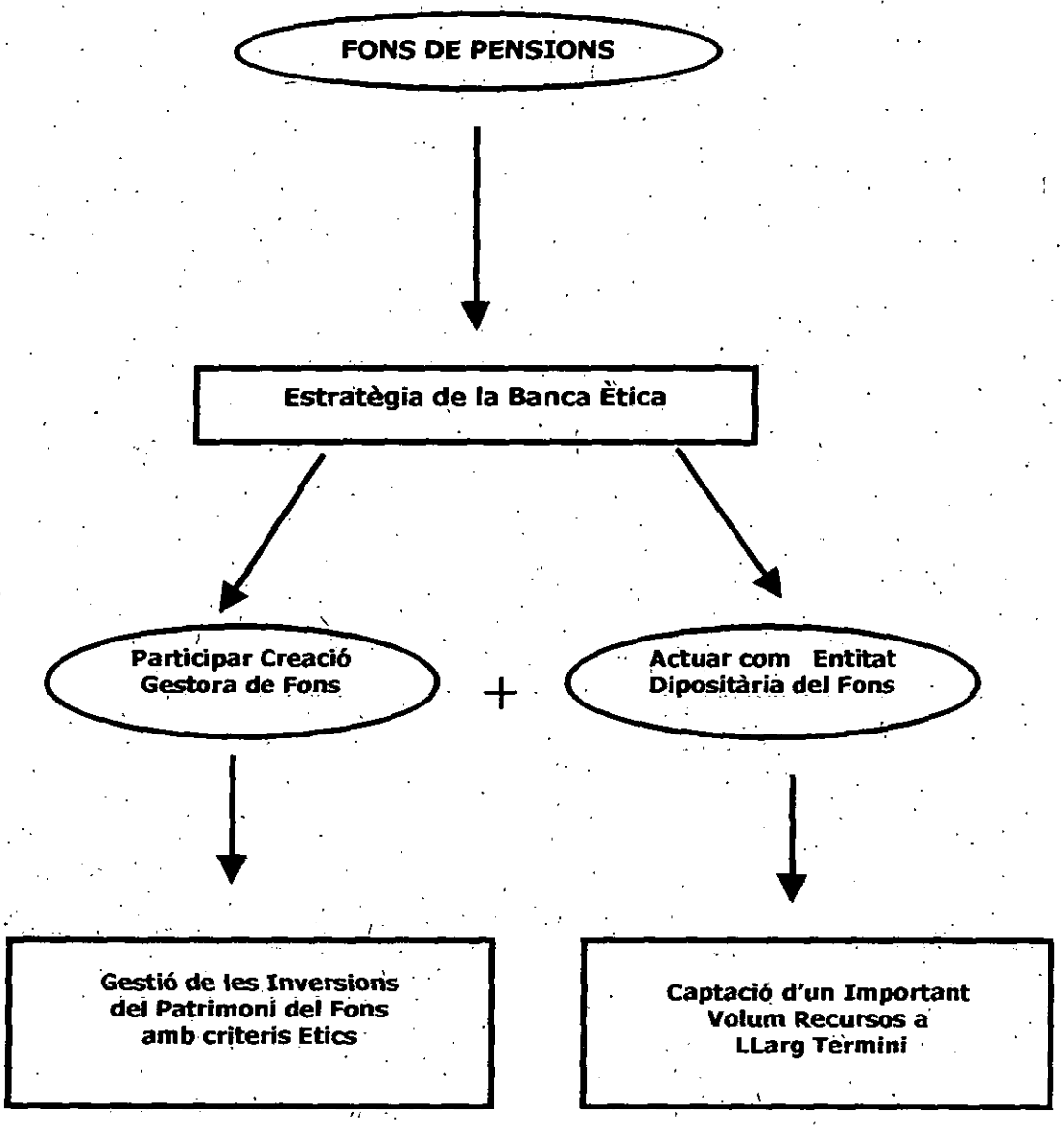
Les rendes corresponents als Plans de Pensions no seran atribuïdes als partícips, quedant, en conseqüència, sense tributació en el règim d'atribució de renda.

Novetats Fiscals 2002	
Aportació màxima	
Límits màxims a	Aportacions del partícip a plans de pensions i mutualitats: 7.212,15 euros Contribucions empresarials a plans de pensions i mutualitats:7.212,15 euros
Increment anual a partir dels 52 anys	1.202,02 euros
Límit màxim als 65 anys, sense estar jubilat	22.838,46 euros
Límits percentuals de reducció	
- Se suprimeixen els límits percentuals de reducció, tot i que no podrà donar com a resultat una base liquidable negativa. - La reducció es pot aplicar sempre que el partícip obtingui rendes a integrar en la part general de la base imposable, independentment que aquestes rendes siguin o no del treball o d'activitats econòmiques.	
Reducció per al cònjuge	
Màxim: 1.803,04 euros si el cònjuge no té rendes a integrar en la part general de la base imposable o si aquestes són inferiors a 7.212,15 euros.	
Aportació minusvàlids	
Màxim: 7.212,15 euros o la diferència entre el que hagi aportat el titular o 22.838,46 euros.	

3.5.3.5.2. Tributació dels Fons de Pensions

Els Fons de Pensions estan subjectes a un tipus de gravamen zero en l'Impost sobre Societats tenint, en conseqüència, dret a la devolució de les retencions que se'ls practiquin sobre els rendiments del capital mobiliari.

La constitució, dissolució i les modificacions consistents en augments i disminucions dels Fons de Pensions regulats per aquesta Llei, gaudiran d'exempció en l'Impost sobre Transmissions Patrimonials i Actes Jurídics Documentats.

FONS DE PENSIONS
Estratègia de la Banca Ètica
Participar Creació Gestora de Fons
+
Actuar com Entitat Dipositària del Fons
Gestió de les Inversions del Patrimoni del Fons amb criteris Etics
Captació d'un Important Volum Recursos a LLarg Termini

3.5.4. Pla d'Estalvi-Jubilació

La LLei 8/1987, Reguladora dels Plans i els Fons de Pensions estableix en els articles 1.3) i 25.3) que aquestes denominacions només les poden utilitzar aquells sistemes de previsió que s'adaptin a la dita normativa, per la qual cosa, els sistemes alternatius hauran d'utilitzar altres denominacions, com per exemple "plans de previsió", "d'estalvi-vellesa" o "de jubilació".

Els sistemes alternatius als Fons de Pensions són multiples i s'instrumenten de manera diferent segons l'orígen, ja siguin de tipus col.lectiu (d'empresa, de sector, professionals) o individuals, ja siguin generades per institucions sense ànim de lucre (Mutualitats de Previsió Social) o lucratives (creades per bancs, institucions financeres o companyies d'assegurances).

Les principals alternatives d'instrumentació dels plans de previsió són les següents:

	Plans Empresarials	**Plans Associatius**	**Plans Individuals**
Directes	• Pagaments sobre la marxa • Reserves Internes		• dipòsits bancaris • carteres de valors • FIM • plans de jubilació d'entitats financeres
Mutualitats de Previsió Social	Mutualitats Monts de Pietat Fundacions Laborals	Mutualitats Monts de Pietat	
Companyies d'Assegurances	• Contractes col.lectius de rendes diferides • Contractes dAdministració de dipòsits	Contractes col.lectius de capital i rendes diferides	

3.5.5. Les Mutualitats de Previsió Social

Les Mutualitats de Previsió Social, són institucions amb personalitat jurídica pròpia a través de les quals es canalitzen les prestacions dels plans empresarials o associatius.

Les Mutualitats de Previsió Social, que compten amb una gran tradició a Catalunya, estan regulades per la LLei 28/1999, de 13 de desembre, del Parlament i legislació estatal supletòria (Llei 33/1984, de 2 d'agost, d'Ordenació de les Assegurances Privades i el Reial Decret 1430/2002, que aprova el Reglament de Mutualitats de Previsió Social).

3.5.5.1. Definició

La LLei 28/1999, defineix en l'article 2 les Mutualitats de Previsió Social com a entitats sense afany de lucre que realitzen activitats asseguradores amb caracter voluntari i complementari de la Seguretat Social i finalitat de protecció mutua que tenen per objecte la protecció dels seus socis, les persones que ells designin i els seus béns i que s'organitzen per criteris de representativitat del soci de forma democràtica.

3.5.5.2. Condicions i Procediment de Constitució

L'article 6 estableix que podran constituir lliurament mutualitats de previsió social un mínim de 50 persones físiques o de 3 persones jurídiques, ja siguin aquestes públiques o privades, i sempre que representin de forma fefaent un mínim de 50 persones físiques.
L'article 8, determina el procediment de constitució de les Mutualitats:

- L'acord de constitució de les mutualitats de previsió social i l'aprovació dels seus estatuts, que en ambdós casos s'haurà d'elevar a escriptura pública, correspon adoptar-lo a l'Assemblea convocada pels promotors.
- L'Assemblea constituent ha de nomenar la Junta Directiva, o bé una comissió gestora que representi els promotors, la qual haurà de sol·licitar la inscripció de la mutualitat de previsió social i realitzar els actes necessaris per l'accés efectiu a l'activitat.
- La Junta Directiva, prèvia l'acreditació de la inscripció de l'entitat en el Registre Mercantil, ha de sol·licitar la inscripció de la mutualitat al Registre de Mutualitats de Previsió Social i lliurar-li una còpia autèntica de l'escriptura pública en què consti l'acord de constitució i d'aprovació dels estatuts amb els rams o prestacions en que operarà la Mutualitat. L'esmentada documentació s'acompanyarà d'un programa d'activitats, ajustat a la normativa vigent.
- La qualificació favorable de la documentació esmentada, comportarà d'ofici la inscripció de l'entitat en el Registre de Mutualitats de Previsió Social i l'atorgament de l'autorització administrativa corresponent pels rams o prestacions facultarà la mutualitat de previsió social per poder iniciar l'activitat asseguradora.

3.5.5.3. Tipus de Mutualitats de Previsió Social

L'article 3.3) estableix que les Mutualitats es classificaran en funció de la seva forma d'actuació en:

<u>Mutualitats de quota fixa</u>
Quan la cobertura comuna dels riscos assegurats es faci mitjançant el pagament d'una quota fixa al començament de cada període de risc, sens perjudici que es pugui preveure, estatutàriament, el pagament d'una prima a prorrata, a inici de període, per previsió de sinistralitat.

Mutualitats de quota variable
Quan tenen per objecte la cobertura comuna mitjançant el pagament d'una prima a prorrata entre els associats únicament amb posterioritat al sinistre. En aquest cas, la responsabilitat dels socis serà mancomunada.

Per altra banda, l'article 7 reconeix la següent tipologia de mutualitats:

Mutualitats de professionals
Complementàries al sistema de Seguretat Social obligatòria o també alternatives a aquest sistema d'acord amb la normativa aplicable, formades per persones físiques vinculades a Col·legis Professionals.
Mutualitats de caràcter empresarial, associatiu o cooperatiu
En les quals els treballadors o associats poden ser socis o assegurats, llevat el cas en què aquestes actuïn com instrument d'exteriorització de compromisos per pensions, en que els treballadors , hauran d'ostentar la condició d'associats si així ho determina la normativa aplicable.
Mutualitats de caràcter escolar
Tenen per objecte atorgar prestacions relacionades amb la docència o l'educació

3.5.5.4. Règim Econòmic de les Mutualitats de Previsió Social

Els ingressos de les mutualitats n'integren el seu patrimoni i queden afectes a les seves finalitats. Estan constituïts pels recursos següents:

- Quotes dels socis i les derrames.
- Rendiments dels béns i drets de l'entitat.
- Aportacions de les persones protectores i els ingressos per concerts.
- Subvencions o aportacions voluntàries.
- Donacions i els llegats que puguin rebre.
- Qualsevol altre que no sigui contrari a la normativa que li sigui aplicable.

3.5.6. Sistemes Mutuals, Fons de Pensions i Banca Ètica

El mutualisme és, per la seva pròpia naturalesa i tradició històrica, una institució molt vinculada al món associatiu i al sector de l'economia social.

El seu funcionament democràtic i representatiu, li atorguen a priori un perfil més participatiu i una major transparència que el que ofereixen els fons de pensions pel que fa als drets dels partícips i à la gestió de la política d'inversions dels actius que integren n'integren el patrimoni.
Per altra banda, cal fer esment al fet que en moltes ocasions, els fons de pensions són uns dels principals inversors institucionals en els països en que operen, amb un gran impacte sobre els seus mercats

financers i una notable opacitat sobre la destinació final de les inversions dels patrimonis que els integren.

Aquesta circumstància ha de ser especialment tinguda en compte per l'Entitat de Finançament Ètic, a l'hora de de dissenyar la seva estratègia de negoci per aquest tipus de producte d'estalvi.

L'alta competitivitat que presenten els fons de pensions de perfil convencional, unida a les elevades garanties i capitals exigits per la legislació per aquest tipus de productes, fan aconsellable plantejar una estratègia de negoci alternativa.

3.5.7. L'Estratègia de la Banca Ètica

L'Entitat de Finançament Ètic hauria de dissenyar un producte propi d'estalvi-pensió alternatiu a la modalitat de fons de pensions dirigit especialment a les persones, empreses i entitats que treballen en el sector de l'economia social i que sigui també, una eina activa per a l'impuls i la consolidació d'aquest sector.

Aquest producte permetria recanalitzar cap el sector de l'economia social un volum important de recursos financers que, d'altra manera, anirien possiblement cap el sistema de fons de pensions convencionals o bé no es mobilitzarien per no existir en el mercat un producte financer que permetés conciliar els criteris ètics amb l'objectiu d'obtenció de rendibilitat.

El Pla d'Estalvi-Jubilació de l'Entitat de Finançament Ètic, de conformitat amb el que estableix la legislació vigent, hauria de ser emès per una entitat d'assegurances amb la que el Banc hagués signat conveni de col.laboració amb questa finalitat i prendre la forma d'un contracte d'assegurances.

Un cop dissenyat el producte, la distribució i comercialització del Pla d'Estalvi-Jubilació podria fer-se a través de la xarxa d'entitats del Sistema Mutual de Previsió vinculades al sector de l'economia social amb les quals el banc hagués signat acord o conveni amb aquesta finalitat.

Els fons en que es materialitzessin les aportacions dels titulars de les pòlisses dels Plans d'Estalvi-Jubilació, es dipositarien a l'Entitat de Finançament Ètic, que en gestionaria la seva inversió en actius rendibles en base a criteris ètics i establiria mecanismes efectius de control per tal de preservar els estandars de transparència.

3.5.7.1. Descripció del Producte

El Pla d'Estalvi-Jubilació de l'Entitat de Finançament Ètic és un producte de previsió que, mitjançant aportacions periòdiques o extraordinàries, assegura al seu titular una retribució garantida calculada en base a un tipus d'interès tècnic utilitzat per tota la durada del contracte.

S'instrumenta mitjançant una pòlissa d'assegurances i que es dirigeix a persones, empreses i entitats que treballen en el sector de l'economia social.

El Pla d'Estalvi-Jubilació pot contractar-se tant col.lectivament (plans d'empresa, sectorial o professionals) com de manera individual (a través de l'adhesió de particulars sense cap relació diferencial entre ells) mitjançant la xarxa d'entitats del sistema mutual de previsió que hagin signat conveni amb l'Entitat de Finançament Ètic a tal efecte.

El Pla d'Estalvi-Jubilació incorporarà, complementàriament una assegurança de vida que ofereixi la cobertura de diverses contingències (vida i invalidesa) i que permet al beneficiari rebre el capital assegurat amb anterioritat al termini establert en el contracte en cas d'invalidesa, o als seus beneficiaris en el cas de mort del titular.

3.5.7.2. Criteris Ètics i de Solidaritat

L'Entitat de Finançament Ètic concep aquest producte com una eina estratègica per a l'enfortiment del sector de l'economia social i leS finances ètiques a través de tres eixos claus:

- Potenciació de la xarxa d'entitats que la formen (en aquest cas el sector mutualista, que gestionaria i distribuïria aquest producte).
- La mobilització i la captació de nous recursos financers cap el sector de l'economia social amb productes especialment dissenyats per i des d'aquest sector.
- La inversió de les aportacions dels titulars en actius rendibles i conforme a paràmetres ètics i solidaris.

3.5.7.3. Tipus d'Interès

Es garanteix al client un tipus d'interès tècnic per anticipat fins el final del contracte, la qual cosa és una bona opció enfront altres figures similars, com les dels fons de pensions, la rendibilitat dels quals mostra una elevada incertesa al dependre de les oscil.lacions dels mercats financers.

Amb l'actual Reglament d'Ordenació i Supervisió de les Assegurances Privades, aprovat per Reial Decret 2486/1998, de 20 de novembre, és el Ministeri d'Economia, a través de la Direcció General

d'Assegurances, el que fixa el tipus d'interès tècnic per a les companyies d'assegurances.

De conformitat amb el que estableix l'article 33.1.a) del dit Reglament, el tipus d'interès tècnic es determina establint com a tal, en les assegurances expressades en moneda nacional, el 60 per 100 de la mitjana aritmètica ponderada dels tres últims anys dels tipus d'interès mitjà de l'últim trimestre de cada exercici dels empréstits materialitzats en Bons i Obligacions de l'Estat a cinc o més anys.

La ponderació a efectuar serà del 50 per 100 per a les dades de l'últim any, del 30 per 100 per al de l'anterior i del 20 per 100 per al primer de la sèrie. El dit tipus d'interès serà d'aplicació al llarg de l'exercici següent a l'últim que s'hagi tingut en compte per al referit càlcul. Actualment, el tipus d'interès tècnic fixat per la Direcció General d'Assegurances és del 3,11%.

Per altra banca, addicionalment al tipus d'interès garantit, el Pla d'Estalvi-Jubilació de l'Entitat de Finançament Ètic, garanteix la participació anual calculada sobre la totalitat dels beneficis obtinguts com a resultat de les inversions de les aportacions, amb la qual cosa el titular del Pla obtindrà una rendibilitat addicional que incrementarà el valor del seu estalvi i ajustarà la seva rendibilitat a la dels mercats financers.

3.5.7.4. Formes de Pagament de les Prestacions del Pla de Jubilació

Les prestacions es pagaran d'acord amb la modalitat triada pel beneficiari, en base a tres possibles opcions:

- Capital: es percep com un únic pagament en el moment en que es produeix la contingència.
- Renda Temporal o Vitalicia: la renda temporal vé fixada pel propi beneficiari, mentre que la renda vitalicia, coberta pel Pla d'Estalvi-Jubilació a través de l'entitat asseguradora, estarà determinada a la vista dels drets consolidats.
- Capital-Renda: opció mixta entre les dues anteriors.

3.5.7.5. Les Aportacions al Pla d'Estalvi-Jubilació

A partir de l'aportació mínima que s'estableixi (per exemple, 30 EUR al mes), el titular del Pla d'Estalvi-Jubilació, decideix com i quan realitzar-les, poguent augmentar-ne o disminuir-ne l'import sempre que vulgui o realitzar aportacions creixents per assegurar que el pla no perdi poder adquisitiu. A més a més, es poden realitzar aportacions extraordinàries per augmentar el capital estalviat.

El Pla d'Estalvi-Jubilació ofereix liquiditat immediata, en tant que permet els titulars la recuperació de les aportacions realitzades en qualsevol moment sense cap tipus de penalització; és a dir, es pot realitzar un rescat total des del primer any del contracte i de quantitats parcials dels fons invertits a partir del segon any de vigència.

3.5.7.6. Tractament Fiscal

El règim fiscal dels plans de jubilació han canviat produndament com a conseqüència de l'entrada en vigor del nou IRPF l'any 1999 i de la normativa de desenvolupament posterior.

La nova normativa va eliminar la deducció que tenien les aportacions a aquests productes durant els anys anteriors.

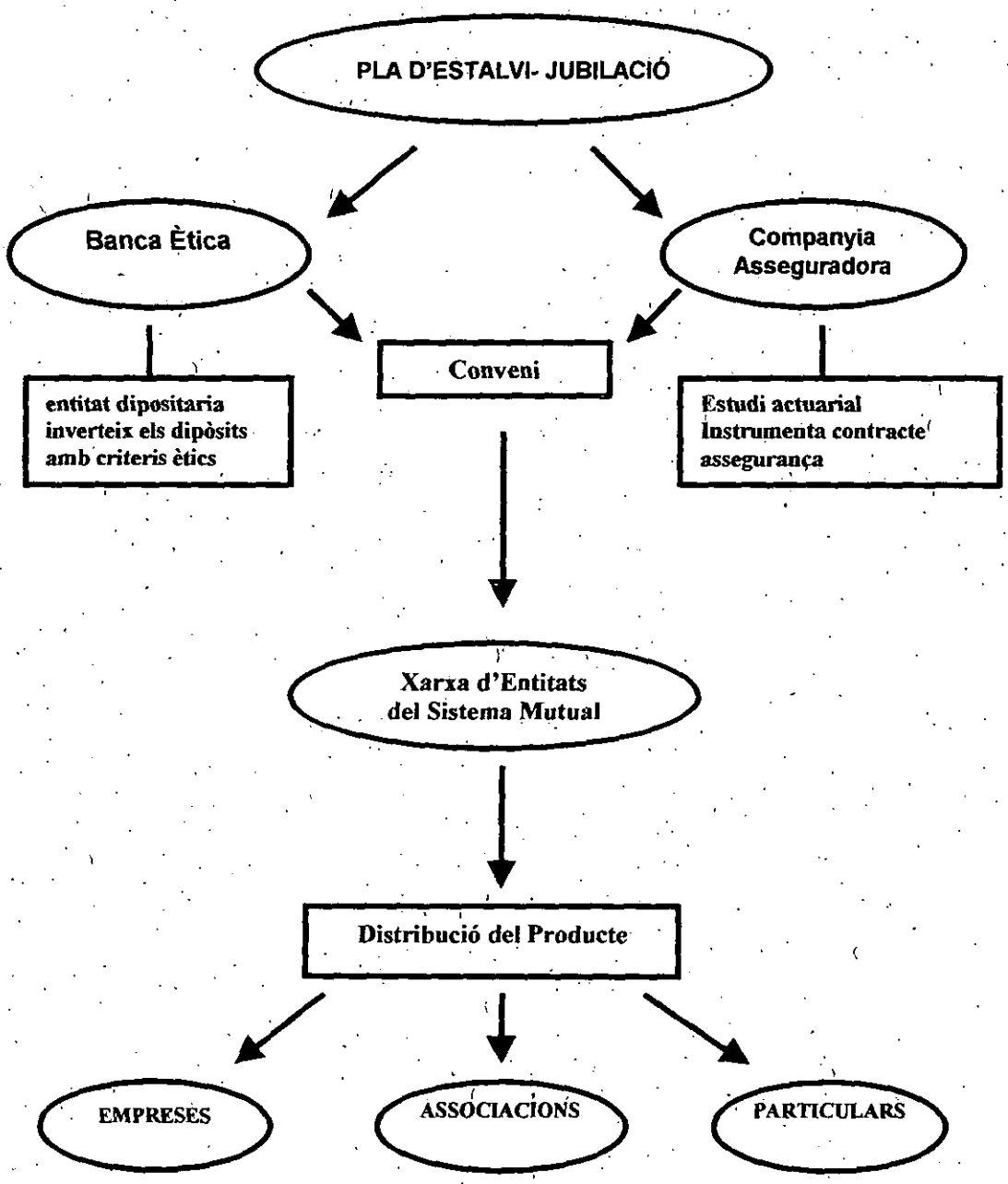
A partir de 1999, els beneficis fiscals es centren en el règim que de les prestacions, que difereix en funció de si l'assegurat viu al finalitzar el contracte o mor durant la vigència del mateix.

En el cas de supervivència de l'assegurat, les prestacions derivades d'un pla de jubilació tributen a l'IRPF. En cas de mort, ho fan en l'Impost de Successions i Donacions.

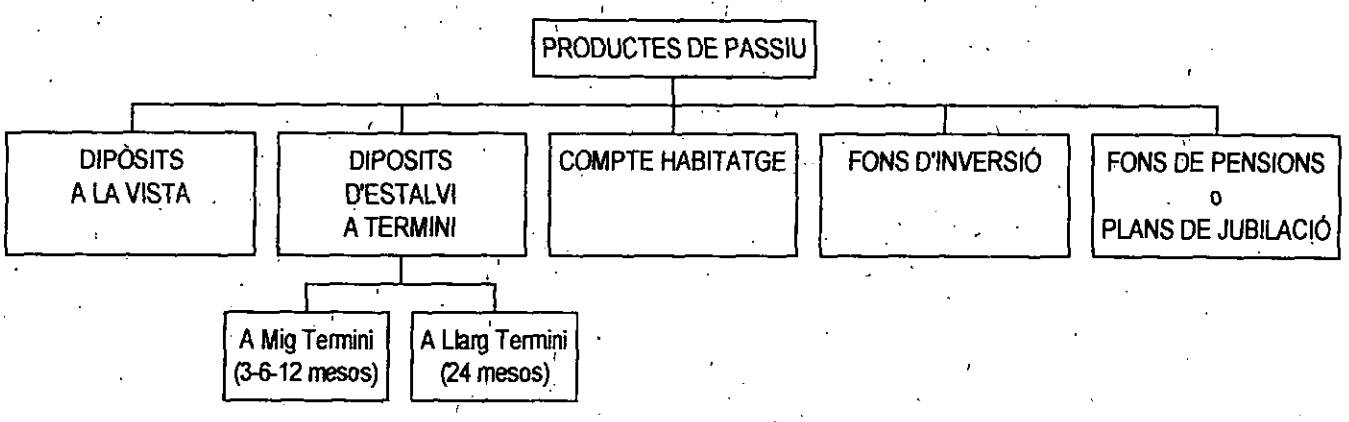
A efectes de l'IRPF tributen en concepte de rendiments del capital mobiliari, independentment de si es perceben com a renda (pgaments successius) o com a capital (pagament únic).

Rendes Vitalicies		
MODALITAT	**CRITERI D'IMPUTACIÓ**	**RENDIMENT NET**
Immediates	S'integrarà com a rendiment generat només un percentatge dels pagaments que rebi el beneficiari al llarg de l'any. Aquest percentatge estarà en funció de l'edat del perceptor en el moment de constituir la renda i romandrà constant durant la vigència d'aquesta:	45% si el perceptor < 40 anys 40% si el perceptor 40-49 anys 35% si el perceptor 50-59 anys 25% si el perceptor 60-69 anys 20% si el perceptor > 69 anys
Diferides	S'haurà d'integrar en l'IRPF el resultat d'aplicar als pagaments rebuts durant l'any, els següents percentatges, segons l'edat del beneficiari en el moment de constituir la renda: El resultat d'aplicar aquests percentatges, s'incrementarà en la rendibilitat obtinguda fins la constitució de la renda. Aquesta rendibilitat es determina com a diferència entre el valor financer actuarial de la renda que es constitueix i l'import de les primes satisfetes i es repartirà linealment durant els primers 10 anys de cobrament d ela renda.	

Rendes Temporals		
MODALITAT	**CRITERI D'IMPUTACIÓ**	**RENDIMENT NET**
Immediates	S'haurà d'integrar a l'IRPF com a rendiment de capital generat, el resultant d'aplicar els següents percentatges a la suma de pagaments rebuts durant l'any:	Anualitat x 15%, si la renda té una durada ≤ 5 anys
Diferides	S'haurà d'integrar a l'IRPF el resultat d'aplicar als pagaments rebuts durant l'any els següents percentatges, segons la durada de la renda. El resultat d'aplicar aquests percentatges, s'incrementarà en la rendibilitat obtinguda fins la constitució de la renda. Aquesta rendibilitat es dfetermina com a diferència entre el valor financer actuarial d ela renda que es constitueix i l'import de les primes satisfetes i es repartirà linealment durant els anys de durada de la mateixa, fins un màxim de 10 anys.	Anualitat x 25%, si la renda té una durada > 5 anys i ≤ 10 anys Anualitat x 35%, si la renda té una durada > 10 anys i ≤ 15 anys Anualitat x 42%, si la renda té una durada > 15 anys

PLA D'ESTALVI- JUBILACIÓ
Banca Ètica
Companyia Asseguradora
Conveni
entitat dipositaria inverteix els dipòsits amb criteris ètics
Estudi actuarial instrumenta contracte assegurança
Xarxa d'Entitats del Sistema Mutual
Distribució del Producte
EMPRESES
ASSOCIACIONS
PARTICULARS

3.6. Quadre Resum Productes de Passiu

4. SERVEIS BANCARIS I EL SEU PREU

4.1. ELS SERVEIS BANCARIS

Entenem per serveis bancaris, tot aquell conjunt d'operacions realitzades per les entitats financeres en les quals aquestes no actuen ni com creditores ni com a deutores, sino tan sols com a intermediàries, facilitant al client un ampli ventall de productes que suposen una activitat i uns costos creixents.

Entre els dits serveis, podem citar:

- Transferències.
- Dipòsits en efectiu i amb altres instruments financers.
- Utilització de talonaris i xecs.
- Ordenació i domiciliació de pagaments.
- Càrrecs bancaris.
- Administració i gestió de patrimonis i carteres de valors.
- Administració de Fons de Pensions.
- Administració de Fons d'Inversions.
- Serveis de gestió de clients (factoring, descompte, confirming...).
- Serveis de canvi de divises.
- Informació econòmico-financera.

La difusió generalitzada d'aquest tipus de serveis, ha estat el fruit de la pressió provocada per la forta competència en el sector i s'ha vist impulsada gràcies al desenvolupament i la creixent implantació de les tecnologies de la informació.

Tanmateix, la pròpia dinàmica de competitivitat que caracteritza aquesta oferta de serveis, ha obligat a les entitats financeres a assumir-ne en bona part la prestació com a part d'una estratègia publicitària i de mercat, la qual cosa s'ha traduït en un desajustament entre el cost real dels serveis prestats per les entitats financeres i el preu finalment repercutit als clients, amb l'efecte immediat que això provoca en la reducció dels marges dels bancs.

Tanmateix, les entitats financeres estan repercutint progressivament els costos dels serveis bancaris als seus clients, tendència que s'emmarca dins la política de reducció de costos que estan portant a terme les entitats financeres i que passa inevitablement per l'extensió i la generalització de l'ús de la banca electrònica i banca per Internet i per la reducció de la xarxa d'oficines.

4.2. ELS SERVEIS BANCARIS I LA BANCA ÈTICA

Totes les raons exposades, unides al fet de que el volum de negoci i els beneficis dels bancs ètics siguin encara molt modestos en relació als de les entitats financeres convencionals, expliquen en bona part la raó per la qual els bancs ètics hagin mantingut una oferta de serveis bancaris de passiu molt moderada o almenys restringida a certs segments de clients.

Tanmateix, entitats com el *Triodos Bank* o la *Banca Popolare Ètica*, han començat a extendre la seva oferta de serveis bancaris al sector de clients no corporatius o institucionals, fet que possibilita tant l'ampliació i la diversificació de l'oferta de productes i serveis del banc com el reforçament del seu perfil de competitivitat.

Així per exemple, el *Triodos*, que en principi oferia comptes corrents i els serveis bancaris vinculats només a empreses i entitats, està actualment oferint-los també als particulars, tendència vers la generalització de la seva oferta de productes i serveis que trobem també en altres entitats, com és per exemple, el cas de la *Banca Popolare Ètica*, amb el seu compte corrent *"Incontro"*.

L'Entitat de Finançament Ètic, seguint l'experiència d'altres bancs ètics ja consolidats i amb la vocació d'arribar a ser un banc de serveis integrals, ha de fixar-se com objectiu a llarg termini la generalització de la prestació de serveis bancaris als tres grans segments de clients als que es dirigeix: particulars, empreses i entitats.

Per altra banda, l'activitat dels bancs ètics des del punt de vista de les operacions d'Actiu, és més cara respecte de la dels bancs convencionals, perque a més a més de l'operativa financera habitual, els bancs ètics ofereixen assessorament tècnic integral als prestataris durant tota la vida del préstec i un seguiment del projecte durant els seus primers anys de funcionament.

Aquestes activitats d'assessorament tenen un valor afegit molt elevat i no és viable econòmicament oferir-les a cost zero o a un preu simbòlic, ni tampoc seria ètic ni equitatiu fer-ho des del punt de vista de la igualtat de tracte entre les parts.

En aquest punt cal plantejar inevitablement la qüestió de si la Banca Ètica hauria o no de repercutir el cost del serveis bancaris integrals tant d'actiu com de passiu que l'entitat presti als seus clients.

L'Ordre Ministerial 31/1989, de 12 de desembre, estableix en el seu article 5è que les entitats financeres podran fixar lliurement les comissions i despeses per les operacions o els serveis prestats.

El banc disposa doncs per Llei d'un marge de discrecionalitat per traslladar als seus clients els costos vinculats a la prestació dels serveis d'intermediació i gestió, no vinculats per tant directament al risc.

Aquesta capacitat de decissió que la legislació atorga a les entitats financeres respecte a la fixació de comissions, haurà de permetre a la Banca Ètica definir una política tarifària ètica que faci compatibles una adeqüada i equitativa remuneració al banc pels serveis prestats amb una repercussió no abusiva dels costos als clients.

En aquest punt, considerem que una política de "prestació gratuïta" de serveis als clients, no resulta assumible des del punt de vista dels costos de l'entitat, atès que si els serveis s'oferissin gratuïtament, l'entitat hauria d'assumir íntegrament el seu cost amb el perjudici directe que això tindria en el compte de resultats del banc i en la pròpia viabilitat del negoci a llarg termini.

Cal establir doncs una política que asseguri una relació equitativa a tots nivells entre el banc i els clients per preservar el carácter ètic i social de la missió del banc i per assegurar alhora el compliment de l'exigència de ser rendibles per tal de ser viables com a negoci.

Per tal de trobar una solució intermitja que permeti maximitzar la satisfacció d'ambdós objectius, podria implementar-se una política que estableixi la no aplicació de comissions als clients per les operacions bancàries més habituals (cobrament de talons, ordres de pagament, canvi de talonari, transferències entre comptes...).

Pel que fa a les despeses pels serveis bancaris no habituals i a la imputació dels costos associats a la prestació de serveis d'assessorament i suport tècnic als prestataris, s'haurà de fer una anàlisi de costos molt acurada que permeti incorporar al preu dels productes financers ofertats pel banc els costos de producció dels dits serveis.

La repercussió dels costos dels serveis al preu del producte, haurà de prendre la forma o bé de comissions (quan això es consideri oportú per a cada cas i tipus de producte considerat) o preferentment amb càrrec al marge que s'apliqui sobre el tipus d'interès en les operacions d'actiu.

4.3. CANALS DE DISTRIBUCIÓ

Aquest procés s'ha dimplantar de manera gradual, acompassant-lo al propi creixement i consolidació del negoci bancari, a la resposta social i a la capacitat del banc en termes de recursos i infrastructures per fer front a aquest repte.

Per portar a terme aquest procés, atès l'elevat cost que suposa la creació i el manteniment d'una xarxa territorial de sucursals pròpies en comparació a les entitats financeres convencionals, la Banca Ètica haurà de dissenyar una estratègia alternativa de distribució dels seus productes i serveis, que passi per l'aposta decidida per la utilització de les noves tecnologies de la informació (banca telefònica i per internet) i per una política d'acords amb la banca convencional pel que fa a la utilització dels seus serveis de banca electrònica.

Al canalitzar el gruix del negoci bancari de la Banca Ètica a través dels canals tecnològics, podria reduïr-se en bona mesura el hàndicap que suposa no disposar d'una extensa xarxa de sucursals i facilitaria que les oficines centrals de l'Entitat de Finançament Ètic, es concentressin en gestió comercial (informació i venda de productes de passiu), l'operativa derivada dels instruments d'actiu (estudi, concessió, supervisió i seguiment, assessorament del prestatari...) i els serveis d'atenció i garantia al client.

4.3.1. Banca per Internet

El sector bancari convencional està impulsant una estratègia d'implantació a llarg termini de la banca a Internet i popularitzant la utilització dels instruments de la banca electrònica (caixers, targetes...) que van reconduïnt progressivament l'operativa bancaria diària de la seva clientela des dels canals tradicionals vers nous mitjans de la mà de les noves tecnologies de la informació.

No hi ha cap dubte que amb la seva incursió a Internet, els bancs han descobert que la sucursal més barata i rendible es troba en les pantalles dels clients, que només requereixen d'un ordinador amb connexió a Internet per accedir a la pàgina web del Banc per realitzar les operacions.

Des del punt de vista de l'usuari, els avantatges són la gratuïtat de certs serveis i la ubiqüitat d'Internet, que permet l'accés des de qualsevol lloc del món i a través de diferents mitjans, inclòs el telèfon mòbil. Tanmateix, les seves limitacions rauen en la impossibilitat d'efectuar dipòsits i disposar d'efectiu.

La banca convencional al nostre país s'està adaptant lentament a la modalitat d'*internet banking* atesa la seva pròpia tradició de negoci, la inèrcia de la seva pròpia dinàmica d'operacions i l'encara insuficient generalització en l'ús de les noves tecnologies.

L'Entitat de Finançament Ètic, en ser una banca nova en un nou sector del negoci bancari, podria disposar d'un considerable avantatge comparatiu respecte la banca tradicional pel que fa a la generalització en l'ús de les noves tecnologies com eina de negoci i apostar per la xarxa com eina clau per al funcionament de l'operativa bancaria i per a les comunicacions entre l'entitat i els clients, sense caure en l'errada de convertir-se exclusivament en un *"banc on-line químicament pur"*.

Per tal de consolidar l'ús d'aquest canal de distribució, la Banca Ètica haurà de garantir l'accés gratuït als serveis de banca per internet (gestió de comptes, targetes i préstecs i crèdits, transferències, contractació de nous productes, transferència de fitxers, operativa d'empreses...) a través de la pròpia web del Banc.

4.3.2. Banca Telefònica

Aquest canal de distribució de productes i serveis és molt comunment utilitzat per la banca ètica del nostre entorn, i ha demostrat ser una eina molt efectiva, com és el cas de l'anomenat *"Armchair Banking"*, el servei de banca telefònica de l'anglès Cooperative Bank, que amb una mitjana de prop ded 17.000 trucades diàries, permet als seus clients tenir accés durant 365 dies l'any i de manera gratuïta, a la informació habitual generada pels seus comptes i realitzar una amplíssima gama d'operacions bancàries.

La Banca Ètica, ha de desenvolupar aquest tipus d'eina com una part esencial de la seva estratègia, però fer-ho des de l'aposta preferent per la banca per internet, eix clau de la seva estratègia tecnològica a llarg termini.

Es per això que concebim la banca telefònica com una eina complementària i de transició a curt i mig termini vers la banca per internet, per la qual cosa s'haurà d'incentivar des del propi banc la transició del client cap aquest segon tipus tecnologia.

El mecanisme indirecte per primar la *"preferència per internet"*, podria concretar-se amb l'assignació d'un preu bàsic al servei de banca telefònica, per exemple accedint als serveis de banca telefònica a través d'un prefix 902, en el qual client paga el cost d'accés, en comptes d'un 900, on el cost de la trucada seria assumit íntegrament pel banc.

4.3.3. Banca Electrònica

Considerant l'enorme cost que suposa l'establiment d'una xarxa pròpia de caixers automàtics, seria convenient establir convenis i acords entre la Banca Ètica i entitats financeres convencionals (preferentment caixes d'estalvi tant per la seva gran implantació a Catalunya com pel seu perfil més social), que facilitin als clients de la Banca Ètica la possibilitat d'utilització de la seva infrastructura de banca electrònica per a la gestió de les seves operacions més habituals.

4.3.4. Targeta de Crèdit i Targeta de Dèbit

Els criteris ètics del banc tenen, en el foment del consum responsable, un dels seus elements claus.

La formulació d'aquest principi ètic bàsic pressuposa que cadascú ha de consumir en funció allò que té estalviat i no pas en funció d'allò que no té però que pot obtenir mitjançant l'endeutament.

És per això, que la targeta de dèbit presenta a priori un perfil financer que encaixa amb el principi anteriorment enunciat atès que permet al seu tenidor utilitzar-la per realitzar un gran nombre d'operacions bancàries (com per exemple la consulta de saldos, l'obtenció d'extractes de comptes o ordenar traspassos de fons entre comptes), treure diners en caixers automàtics i fer compres.

La targeta de dèbit però, a diferència de la targeta de crèdit, no permet ultrapassar el saldo disponible en el compte del titular, ni obtenir crèdit addicional ni aplaçaments en els terminis de pagament.

Tanmateix, tot i ser aconsellable proposar que l'Entitat de Finançament Ètic ofereixi targetes de dèbit als seus clients atesa la seva utilitat pràctica i adeqüació ètica, no es pas pot obviar el fet que actualment la targeta de crèdit és un instrument financer d'ús molt generalitzat.

Tant és així que diversos bancs ètics del nostre entorn immediat, plenament conscients d'aquesta realitat, estan oferint aquest tipus de producte als seus clients, al considerar que de no fer-ho, estarien creant un desavantatge comparatiu per la seva oferta de productes en relació a la d'altres bancs convencionals i reforçant indirectament la imatge que es té dels bancs ètics com d'un *"segon banc"*.

Es per exemple el cas de la *Banca Popolare Ètica*, amb la seva *'Carta di Credito'*, que s'ofereix tant als clients particulars (amb el compte corrent *'Incontro'*) com als clients corporatius (amb el compte corrent *'Agile'*), o del *Cooperative Bank*, que emet les *Affinity Visa Cards*, targetes de crèdit creades conjuntament amb una entitat no lucrativa i que destinen un percentatge determinat de la despesa que el client faci utilitzant la targeta a la institució en qüestió.

Exemples com aquests, que marquen possiblement una tendència que s'anirà consolidant en els propers anys paral·lelament al creixement al volum de negoci de la banca ètica, són fets que cal prendre en consideració a l'hora de definir el posicionament de l'Entitat de Finançament Ètic en relació a la targetes de crèdit i de dèbit, que pensem que hauria de respondre als següents principis bàsics:

- Oferir targetes de crèdit i/o de dèbit als clients d'actiu i de passiu del banc que les demanin.
- No portar a terme tàctiques comercials agressives de captació de nous segments de clients utilitzant com esquer l'oferta de targeta de crèdit.
- Signar convenis o acords amb entitats i associacions sense ànim de lucre per emetre targetes de crèdit amb la modalitat *Affinity*, la qual cosa permetria introduïr criteris redistributius i de solidaritat a través de la destinació d'un percentatge determinat de la despesa que el client faci utilitzant la targeta a l'entitat beneficiària.

5. HIPÒTESI SOBRE LA LOCALITZACIÓ I LA COMUNICACIÓ

5.1. HIPÒTESIS SOBRE LA LOCALITZACIÓ

La Banca Ètica hauria de situar la seva seu central a Barcelona, en tant capital i centre neuràlgic de l'activitat econòmica i financera del país.

A mesura que el negoci es vagi consolidant, es podrà plantejar la possibilitat d'obrir oficines en altres punts estratègics del país per acostar el banc a les àrees amb un major potencial de clients, tenint en compte però que, l'experiència de bancs ètics plenament consolidats assenyala l'escàs volum de territorialització de la xarxa bancària ètica en relació al sector financer convencional.

Es per això que, tot i reconèixer la conveniència d'ampliar la xarxa d'oficines a mig i llarg termini com a factor clau per a generar la confiança que tota entitat financera necessita, l'Entitat de Finançament Ètic ha d'apostar fortament des dels seus inicis pel desenvolupament de canals alternatius de distribució (banca telefònica, internet, banca electrònica).

D'aquesta manera doncs, en la fase inicial, l'Entitat de Finançament Ètic hauria d'establir-se en una sola oficina central amb seu a Barcelona, on s'hi ubiquin els diferents serveis que integrin l'estructura organitzativa, comercial i de funcionament del banc.

La ubicació és un element clau per a la implantació del negoci i el seu desenvolupament.

El local en el que s'instal.li la seu central de l'Entitat de Finançament Ètic haurà de complir uns requisits bàsics:

- La proximitat als clients potencials, tenint en compte criteris de localització que permetin trobar un equilibri entre les diferents necessitats, preferències i perfils socio-econòmics dels clients d'actiu i de passiu del Banc.
- Estar ben comunicada i ser fàcilment accessible amb transport públic.
- Assegurar el compliment de tots els requisits d'accessibilitat per a persones amb discapacitats.

En aquest sentit es consideren dues opcions de localització bàsiques condicionades a l'oferta disponible en el mercat immobiliari, a les necessitats i preferències de localització que resultin del Pla d'Empresa i als recursos econòmics assignats al projecte per aquesta finalitat.

En base a aquests criteris, es proposa estudiar tres possibles zones de localització:

- **A l'eix de desenvolupament econòmic i urbanístic 22@bcn**
  Aquest projecte, que s'està desenvolupant a les antigues àrees industrials del Poble Nou, està dissenyat a un horitzó a llarg termini, i anirà configurant aquesta àrea com el nou districte d'activitats productives relacionades amb la Societat del Coneixement. En aquesta zona s'hi ubiquen, entre d'altres, les oficines de *Barcelona Activa* i el seu *Viver d'Empreses*, la qual cosa la converteix en una àrea òptima de localització des del punt de vista dels potencials clients d'actiu del Banc.

- **A l'eix comercial Barcelona Centre-Eixample**
  Prenent com a centre la Plaça Catalunya, considerarem tot l'eix urbà que comprèn els districtes de Ciutat Vella i les principals artèries comercials de L'Eixample (delimitades per l'àrea compresa entre Gran Via-Avinguda Diagonal-Passeig de Sant Joan-Carrer Urgell), que constitueixen un ampli centre urbà amb un gran moviment social i comercial i amb unes comunicacions i facilitats d'accés òptimes, tant pels clients residents a Barcelona com els d'altres zones del país.

- **Als eixos comercials dels Districtes de Gràcia i de Sants-Montjuïc**
  Els barris de Gràcia i de Sants es distingeixen tradicionalment per tenir una identitat pròpia molt marcada i gaudir d'un dens teixit social. Aquestes circumstàncies, fan també d'aquestes àrees possibles ubicacions a considerar, atès que el perfil socio-econòmic i cultural dels seus habitants, encaixaria en bona mesura amb el dels clients potencials del banc.

5.2. HIPÒTESIS SOBRE LA COMUNICACIÓ

5.2.1. Publicitat

5.2.1.1. Comunicació i Difusió

No n'hi ha prou amb disposar d'un bon producte per tal de vendre'l amb èxit.

Cal donar-lo a conèixer als potencials clients, la qual cosa exigeix una eficaç estratègia global de comunicació que defineixi clarament el públic al qual hom es vol dirigir i que asseguri que les activitats de publicitat arribin amb precissió als clients objectiu i ho facin de la manera més eficient possible en termes de costos.

Cal evitar però malmetre recursos amb una estratègia publicitària costosa i mal enfocada o poc definida de la mateixa manera que tampoc s'ha de caure en l'errada d'estalbir un pressupost massa baix, atès que per tal que un client sigui afectat per la comunicació es requereix un cert nombre mínim d'impactes publicitaris.

Qualsevol estratègia de comunicació ha de plantejar-se prèviament quina és la imatge corporativa que es vol difondre i decidir que és allò que és fonamental donar a conèixer.

En aquest punt i atès el caracter innovador i no convencional de la Banca Ètica, l'estratègia publicitària passaria per tres vectors claus:

- Fer conèixer l'existència del banc
- Explicar quina és la seva filosofia de negóci
- Difondre la seva oferta de productes i donar-li credibilitat

Es fonamental destacar que, la pròpia naturalesa del negoci de la Banca Ètica, els valors que sostenta i els sectors, els projectes i les persones per les que treballa, obliguen a plantejar una estratègia de marketing i publicitària no convencional.

Això vol dir, que les campanyes publicitàries que es puguin dissenyar, hauran de subordinar les tècniques publicitàries i de promoció "convencionals", als valors ètics i socials del banc, tenint cura de no fomentar el consumisme, no utilitzar pràctiques agressives, ni desdibuixar els veritables elements claus (seriositat, confiança, ètica i responsabilitat social) en un allau de regals de promoció, sorteigs, premis directes...

5.2.1.2. Mitjans de Difusió

D'acord amb els segments de mercat al que es dirigeixin els productes del banc, es pot articular una estratègia publicitària que es canalitzi a través de les següents possibles vies de difusió:

5.2.1.2.1. Premsa Escrita

Anuncis i articles en diaris i revistes especialitzades, tenint cura d'evitar la tendència a encasellar-se exclusivament en la presència publicitària en la *"premsa del sector"* en detriment de mitjans d'abast més general.

5.2.1.2.2. Material Publicitari i Informatiu

Els tríptics i fulls informatius editats en suport paper, no haurien de difondre's per mitjà de mailings massius i generalitzats, molt costosos i d'efectes pràctics més que discutibles.

Per contra s'haurien de direccionar en funció dels segments de mercat específics als que es dirigeix el Banc i utilitzant canals intermedis de distribució (entitats, associacions empresarials sectorials, serveis de promoció econòmica locals i autonòmics...) per assegurar-se una difusió més personalitzada i menys costosa.

Pel que fa la publicitat per Internet via enviaments als usuaris de correus electrònics publicitaris no desitjats ("spam"), caldrà tenir en compte que aquestes pràctiques comercials han estat expressament prohibides en virtut de l'article 21 de la nova LLei 34/2002, d'11 de juliol, de Serveis de la Societat de la Informació i Comerç Electrònic.

Cal que la Banca Ètica garanteixi l'edició i la publicació de tota la informació i documentació corporativa, informativa i sobre productes en mitjans i formats que permetin la plena accessibilitat als possibles clients amb discapacitats sensorials (Braille, audiocassettes, en format de lletra ampliada, en suport informàtic...) així com la plena normalització lingüística (català i castellà).

En relació aquest aspecte i atès l'àmbit nacional d'actuació de la futura Banca Ètica , es proposa utilitzar per defecte el català com a vehicle de comunicació habitual del banc amb els seus clients en particular i amb el públic en general.

Caldrà tenir cura a més a més de que la publicitat de l'Entitat de Finançament Ètic, en qualsevol dels seus suports, garanteixi estrictament els principis d'igualtat i no discriminació de les persones per sexe, raça, orígen o per qualsevol altra causa i que es tingui una especial atenció en la utilització del llenguatge neutre en els escrits, formularis i altra documentació informativa del banc.

5.2.1.2.3. Internet

La pàgina web corporativa ha de ser una eina clau per al coneixement del negoci. A més a més, internet és un mitjà molt eficient en termes de costos per fer arribar al públic en general una gran quantitat d'informació (sobre l'empresa, la seva filosofia, els seus productes...) que seria molt cara de produïr i distribuïr en suport paper.

5.2.1.2.4. Ràdio i Televisió

Són els mitjans de comunicació més efectius per donar a conèixer un negoci o un producte de manera ràpida a molta gent tot i que els costos publicitaris són molt elevats.

Cal doncs aprofitar aquests potents mitjans de comunicació per impulsar la presència de *"l'Entitat de Finançament Ètic com a noticia"* en programes i espais de debat.

En relació a la la televisió, entenem que no s'hauria pas de descartar a priori l'opció d'utilitzar aquest mitjà de difusió tot i les seves elevades tarifes publicitàries que suposa la contractació d'anuncis en canals d'àmbit estatal o a nivell de tot Catalunya.

Ans el contrari, podrien avaluar-se'n l'oportunitat, en termes de cost-benefici, de la presència d'espais pulicitaris del Banc en canals de la xarxa de televisions locals i comarcals, sector que està registrant un fort creixement de l'audiència.

5.2.1.2.5. Altres Estratègies de Comunicació

- Assistència i organització de fires i congressos.
- Edició de llibres o estudis sobre la Banca Ètica.
- Organització d'exposicions, conferències i tallers temàtics.
- Implicació en la difusió del negoci dels anomenats *líders d'opinió*.
- Presència activa del Banc en campanyes socials i solidàries que portin a terme les ONGs o en actes d'especial rellevància mediàtica (per exemple telemaratons), posant a disposició dels organitzadors la infrastructura bancària necessària per canalitzar les aportacions dels ciutadans i fer arribar les ajudes econòmiques als beneficiaris de les mateixes.

5.2.3. Promoció

Cal considerar si és convenient en el marc de la política i la filosofia de l'Entitat de Finançament Ètic, entrar en l'estratègia de marketing convencional de fidelització del client mitjançant promocions o donant-li avantatges pel fet de ser usuari d'un producte o servei.

En tot cas, qualsevol actuació que es porti a terme en aquest àmbit, hauria d'afavorir la difusió dels valors del Banc i primar una política ètica i de compromís de transparència efectiva amb els clients.

En base aquests dos paràmetres es proposa estudiar la viabilitat de les següents propostes:

5.2.3.1. Compromís de Garantia amb els Clients

Seguint l'exemple adoptat l'any 1994 pel *Cooperative Bank*, l'Entitat de Finançament Ètic adoptaria amb els seus clients, un codi bàsic de compromissos:

- Gestionar qualsevol demanda per obrir un compte corrent o d'estalvi en un màxim de 48 hores, i obrir-lo sense errors.
- No cometre errors en els saldos dels clients.
- Executar sense errors les ordres de pagament i cobrament.
- Fer efectiva qualsevol demanda de préstec o crèdit, un cop acceptada, en una hora.

Si el banc incompleix algunes d'aquestes promeses, es compromet a solucionar l'errada, demanar disculpes per escrit al client i a ingressar en el compte del client afectat per les errades comeses una compensació en metàl.lic.

5.2.3.2. Punts d'Estalvi

Una opció ètica alternativa als "punts estrella", que primen amb regals i promocions el consum amb càrrec a l'ús de la targeta de crèdit, serien els "Punts d'Estalvi".

Tot client que tingui obert un dipòsit d'estalvi a l'Entitat de Finançament Ètic, generarà uns punts d'estalvi, que augmentaran com més aportacions s'hi facin o com més a llarg termini sigui el compte d'estalvi.

Els "Punts Estalvi" premiaran al dipositant, un cop superat un periode prèvi d'estalvi d'almenys 6 mesos, amb l'accés a un catàleg de productes i serveis de consum responsable (productes de comerç just, cosmètica natural no testada en animals, béns culturals i educatius, productes de disseny reciclats...) que tinguin un valor afegit tant pels

qui els produeixen, com pel propi producte o servei en sí, pels valors que transmeten i per al consumidor.

El Catàleg dels Punts d'Estalvi haurà de ser el fruit d'acords previs assolits entre la Banca Ètica i els subministradors dels mateixos.

5.2.3.3. Altres Promocions

Oferir als clients amb la seva targeta de dèbit, la possibilitat d'obtenir descomptes en la compra de qualsevol producte o servei efectuada a comerços o entitats ètiques i socialment responsables amb les quals l'Entitat de Finançament Ètic hagi establert acords de col.laboració (comerç just, merchandising d'ONGs, material didàctic, béns i serveis culturals, educació i formació, artesania, alimentació ecològica, cosmètica natural no testada...).

5.2.4. Vendes i Relacions Públiques

5.2.4.1. Principis Generals

L'Entitat de Finançament Ètic haurà de buscar professionals altament qualificats en el món de la banca convencional per integrar-los en el seu equip.

El sector de la banca exigeix un alt nivell de coneixement del negoci que sàpiguen respondre de manera eficient als reptes que suposa treballar en un sector altíssimament competitiu.

La competència professional, però haurà d'anar unida indestriablement a la motivació per treballar en un negoci on els valors que l'inspiren els obligaran a treballar "d'una altra manera" a la que el sector bancari convencional té per costum fer-ho.

Així doncs serà imprescindible buscar professionals sòlidament preparats i amb prou motivació pel projecte com per "donar el salt" cap un "banc diferent".

Seria ingenu pensar que serà possible trobar persones que compleixin amb aquests dos requisits sense que hi hagi una política activa i suggestiva de captació que passi per oferir unes condicions laborals, tant retributives com socials, prou atractives com per incentivar el canvi.

I no es tractaria tant d'oferir unes retribucions significativament més altes que les oferides en el sector convencional (política que no resultaria sostenible ni assumible des del punt de vista dels costos d'estructura per part la Banca Ètica), sino de no apel.lar només al discurs dels valors com a mitjà de captació de professionals oferint

salaris més baixos, atès que aquesta estratègia no tindria els resultats esperats.

Així doncs, caldrà buscar professionals en el camp de la banca convencional i oferir-los una retribució equiparable a la que perceben en la banca privada, incorporant altres components socials al paquet d'oferta que siguin un esperó que sostingui la il.lusió per participar en el projecte, tals com l'oferta de contractació estable, jornades de 35 hores i altres mesures actives per afavorir l'equilibri entre treball i temps pel lleure, plans de pensions i assistencials d'empresa, ajuts per guarderies d'infants, ajuts per la formació, participació en els beneficis de l'empresa ...).

El Banc haurà d'adoptar per altra banda polítiques laborals actives per al foment de la igualtat d'oportunitats i la no discriminació de les persones per raons de sexe, raça, orígen, orientació sexual, edat, discapacitat o d'altres.

Paral.lelament, les persones que hagin decidit incorporar-se al projecte hauran de rebre formació específica en banca i finances ètiques i en tota la temàtica correlacionada directament o indirèctament amb el negoci del banc (cooperació, ecologia, comerç just, solidaritat...) per tal que vagin incorporant l'estil, la filosofia i el perfil diferencial del Banc.

5.2.4.2. Els Consultors de Productes

Són la figura clau de l'equip comercial de l'Entitat de Finançament Ètic. El perfil del consultor de productes és el un gestor comercial que compleix tres funcions clau:

- Assessorar als potencials clients sobre l'oferta de productes financers del Banc.
- Portar a terme la contractació directa dels productes de passiu.
- Responsabilitzar-se de la gestió i l'assessorament personalitzat post-venda dels comptes de clients de passiu que li siguin assignats per la direcció del Banc.

Com es pot veure en la definició del perfil de consultor de productes, se'ls hi ha atribuït la capacitat de contractar instruments de passiu directament amb el client, però n'hem exclòs expressament els productes d'actiu.

Això obeeix al fet que la contractació d'operacions de crèdit, préstec o d'altres instruments de passiu (arrendaments financers o productes de gestió de clients) es porta a terme seguint un procediment indirecte que parteix de l'estudi del pla de viabilitat del projecte a finançar per part dels analistes del Banc d'acord amb els procediments establerts a tal efecte.

En aquest procés, els consultors de productes poden actuar com a primer filtre, informant als clients potencials sobre els diferents instruments que formen l'oferta d'actiu del Banc, però la contractació de l'operació de finançament en sí, es portarà a terme a través de la figura del consultor de projectes, que analitzarem més endevant.

Un cop fet aquest aclariment, cal fer ara un esment a la presència comercial activa dels consultors de productes arreu del territori.

Els consultors de productes són el contacte més immediat i directe entre el Banc i els clients i la peça clau en l'estratègia de marketing de la Banca Ètica.

Es per això que les seves funcions d'assessorament, no s'han de desenvolupar exclusivament en les oficines centrals del banc, sino que és fonamental que s'implementin mecanismes per *"fer arriba el Banc allà on s'hi trobin els seus clients"* per tal de compensar els hàndicaps que suposa el fet de no disposar a curt i mig termini d'una xarxa local de sucursals pròpies.

Per compensar aquest dèficit, poden establir-se diferents estratègies alternatives per fer arribar els productes del Banc fins els seus clients potencials salvant l'obstacle que representa la manca d'una estructura de sucursals arreu del territori:

- Establir un sistema concertat de visites periòdiques dels consultors d eproductes a través de la xarxa local d'entitats amb les que el Banc hagi establert convenis de col.laboració (associacions, Cambres de Comerç, Serveis de Promoció Econòmica Municipals...) o també a través de visites directes i concertades amb aquells clients corporatius potencials (associacions, cooperatives o empreses) que hàgin contactat prèviament amb el Banc.
- Posar en funcionament una xarxa de corresponsalies territorials del Banc integrada per empreses o professionals de l'assessorament financer i empresarial que assumeixin funcions de consultors de productes i que prestin els seus serveis d'intermediació percebent com a retribució una comissió per cada producte contractat.

Aquestes mesures, permetrien reforçar el lligam entre el banc, la gent i el territori i servirien com a plataformes d'avaluació de la possibilitat a mig i llarg termini d'establir oficines territorials permanents en zones estratègiques amb una alta densitat de clients i/o amb un significatiu mercat de potencial creixement.

5.2.4.3. Els Consultors de Projectes

Els consultors de projectes tenen com a principals funcions, les següents:

- Analitzar les peticions de préstecs, crèdits i altres instruments financers d'actiu i formular propostes al Departament d'Anàlisi i Risc del Banc respecte la concessió o denegació de les peticions rebudes.
- Fer el seguiment dels projectes finançats i assessorar-ne als seus promotors durant tota la vigència de l'operació.

Es molt important des del punt de vista dels valors ètics del banc, que es creï una relació de proximitat, calidesa i de cooperació entre l'entitat i els seus clients atès que això serà en bona mesura un fet distintiu de la *"diferent manera de fer les coses"* de l'Entitat de Finançament Ètic repecte les entitats financeres convencionals.

Per això, és necessari que el consultor de projecte que el banc que assigni a un prestatari al que s'hagi concedit una operació de finançament, sigui l'assessor personal del projecte finançat, coneixi el projecte, faci visites periòdiques i orienti l'emprenedor en totes aquelles qüestions en que requereixi suport.

Tanmateix, caldrà evitar però els efectes negatius que per l'objectivitat del consultor pugui tenir una relació personalitzada i continuada amb un mateix prestatari durant tota la vida del projecte.

Això fa que es consideri recomanable introduïr criteris de rotació funcional entre els consultors assignats a cada projecte d'inversió per tal que permetin garantir un equilibri entre la imprescindible relació de proximitat entre el client i el banc sense desvirtuar però, la naturalesa mercantil de la relació contractual entre les parts.

5.2.4.4. Personal de Gestió

Es responsabilitza de l'operativa diària i habitual derivada de la gestió dels comptes corrents i de les incidències generades pels altres productes i serveis del banc. S'inclouen dins aquest grup el personal de *"taulell"* i el d'informació i atenció al públic, tant en la seva vessant presencial com telefònica.

5.2.5. Merchandising

5.2.5.1. L'entorn

Cada activitat humana, ofici o professió, ha d'enqüadrar-se en un entorn propi i particular que s'adapti de manera fluïda i eficaç a la finalitat a la qual ha estat assignat.

Serà imprescindible dissenyar l'entorn de treball del banc pensant en definir un espai que "trenqui" el patró genèric dels bancs convencionals i que transmeti al client calidesa i proximitat i un estil diferent de fer les coses.

Aspectes com disposar d'abundant llum natural, mobles amb formes arrodonides, la integració d'elements i materials naturals a l'entorn (plantes, fusta, objectes de fang...), espais amplis on hom s'hi pugui moure bé, una música ambiental relaxant, els aromes naturals dels ambientadors tot defugint els característics aromes dels ambientadors convencionals, són essencials.

La retolació haurà de ser clara i senzilla i complir els standards necessaris per una fàcil orientació de les persones amb discapacitats.

Caldrà també tenir molt en compte la biohabitabilitat de l'espai de treball i portar a terme una avaluació tècnica per prevenir les domopaties i la síndrome de l'edifici malalt, que afecta la salut i el rediment físic i intel.lectual de les persones i que està provocat generalment per una arquitectura massa artificial, electrificada, deficitària de llum natural i amb una mala qualitat de l'aire.

Les instal.lacions de l'Entitat de Finançament Ètic, hauran de respectar els estandars ecològics i de sostenibilitat i garantir l'eficiència energètica i la gestió responsable dels recursos.

S'haurà de garantir també, cas que s'instal.lin màquines de begudes, que els productes subministrats (cafè, tè...) siguin procedents de comerç just.

5.2.5.2. L'oficina oberta

La conveniència de concentrar tots els serveis del banc en una sola oficina, fa necessari optar per un model d'arquitectura oberta que promogui la difusió, venda, informació i assessorament sobre els productes que no suposen transacció.

D'aquesta manera s'intentarà contribuïr a que no sigui només el client el que prengui la iniciativa de comprar un servei sol.licitant informació en un lloc concret del taulell i posteriorment, mantenint una entrevista amb l'executiu del banc en la zona de despàtxos del banc.

El mètode obert facilitarà també la comunicació entre el banc i els clients fent que des del primer contacte, el personal especialitzat del banc pugui informar-los de manera aprofondida sobre els productes oferts, amb la possibilitat de contractació immediata si això fós possible.

Els clients amb operacions de crèdit obertes en el banc, serien habitualment atesos pels consultors assignats al projecte finançat en els despatxos habilitats a tal efecte, on es podrà reforçar el sentit d'atenció personalitzada i realitzar de manera acurada el seguiment i l'assessorament que el client pugui necessitar.

A l'entrada de l'oficina s'hi situaran els caixers automàtics des d'on els clients puguin realitzar el màxim nombre d'operacions habituals possibles i que no necessitin de la intervenció del personal del banc.

Per atendre qualsevol consulta o per ajudar als clients en l'ús de les terminals, s'hi assignarà personal específic d'atenció al públic del banc.

Els despatxos de la direcció del banc, els serveis generals i administratius i els equips informàtics centrals, es situarien en les plantes superiors de l'edifici.

6. PROCÉS D'IMPLANTACIÓ DELS PRODUCTES DE L'ENTITAT DE FINANÇAMENT ÈTIC

En funció del procés fundacional de l'entitat de finançament ètic definit en les hipòtesi sobre l'estructura i de l'evolució del negoci de l'entitat, es proposa el següent procés d'implantació:

Període d'Implantació	**Productes**	
	Actiu	**Passiu**
Curt / Mig Termini (fins els 2 anys)	**Préstec d'Empresa** **Préstec per Entitats** **Préstec d'Estudis i Formació** **Línia de Crèdit**	**Dipòsits a la Vista** (pels clients del banc amb operacions obertes i pels clients de segon grau) **Dipòsits a Termini**
Mig / Llarg Termini (de 2 a > 5 anys)	**Préstec Habitatge** **Arrendaments Financers** **Productes Gestió de Clients** **Avals i Garanties**	**Compte Habitatge** **Fons d'Inversions** **Fons de Pensions / Pla Jubilació** **Dipòsits a la Vista** (com a mitjà de captació de clients externs)

7. BIBLIOGRAFIA I FONTS D'INFORMACIÓ

Per definir el perfil dels productes que haurien de configurar l'oferta d'actiu i de passiu de l'Entitat de Finançament Ètic i l'entorn legal i fiscal, s'han analitzat les següents fonts bàsiques d'informació:

7.1. Fonts d'informació sobre l'oferta de productes financers dels Bancs convencionals i de les Caixes d'Estalvis

La publicada en les seves webs corporatives i en altres suports documentals. Aquesta documentació s'ha considerat com a informació de referència per a l'elaboració i el disseny dels perfils de producte.
En concret, les entitats analitzades han estat les següents:

- Caixa
- Caixa de Pensions
- Banc de Sabadell
- Caixa de Sabadell
- BBVA
- Caja Madrid
- BSCH
- Fibanc

7.2. Fonts d'informació sobre l'oferta de productes financers ètics i socialment responsables

De les següents entitats catalanes i de la resta de l'Estat

- COOP57
- OIKOCREDIT
- Fondo Etico FIM
- Fundació Un Sol Món
- Acció Solidària Contra l'Atur
- FIDEM
- Asociación para la Financiación Solidaria
- Grupo de Apoyo a Proyectos de Economía al Servicio de las Personas
- Proyecto Trust, S.L.
- Renta 4
- IUNA Promotora Social, S.A
- IDEAS (Fundación de Economía Alternativa y Solidaria)
- Colonya Caixa Pollença
- REAS Euskalerria

7.3. Informació sobre l'oferta de productes financers dels Bancs Ètics Europeus

A través de les seves webs Corporatives + FETS. "La banca ètica. Molt més que diners")

- Triodos Bank
- Banca Popolare Ètica
- JAK Medlemsbank
- Ökobank
- Caisse Solidaire Nord-Pas de Calais
- OIKOCREDIT
- The Cooperative Bank
- Gemeinschaftbank
- Banque Alternative BAS

7.4. Fonts d'Informació sobre les Hipòtesi de Localització i Comunicació

- Web de l'Ajuntament de Barcelona
  http://www.bcn.es/

- Web Barna Centre
  http://www.barnacentre.com/

- Web Barcelona Centre Financer
  http://www.bcn-centre-financer.es/

- Web ONCE
  http://wwww.once.es/

- Web Co-operative Bank
  http://wwww.co-operativebank.co.uk

7.5. Bibliografia

Albareda, L. "Observatorio de los fondos de inversión éticos, ecológicos y solidarios en España 2001". Editado por el Instituto Persona, Empresa y Sociedad (IPES) de ESADE, 2002.

Anfosso, S. "Iniciación a los fondos de pensiones". Editat per Deusto especialment per a la Caixa d'Estalvis , 1989.

Agencia Tributaria. Informació Fiscal
http://www.aeat.es

Asociación de Usuarios de Banca (AUSBANC).
http://www.ausbanc.com

Cambra de Comerç
http://www.cambrescat.es http://www.cambrabcn.es

Servicio Jurídico del Banco de España. "Legislación de Entidades de Crédito". Banco de España.

Servicio Jurídico del Banco de España. "Compendio de Circulares del Banco de España". Banco de España.

Berzal, J. "Guía fácil de operaciones de ahorro e inversión" del Centro de Estudios Procesales. JN Ediciones, 1997.

FETS. "La banca ètica. Molt més que diners". Editat per Grup Aqueni, 2001.

FETS. "La banca ética. Mucho más que dinero". Capítulo 7: Qué hay en el resto del estado? Icaria, 2002.

Instituto Superior de Técnicas i Prácticas Bancarias. "Manual práctico de los productos financieros y su fiscalidad". Edita Cuadernos CincoDías, 2000.

Llobet, M. "Apunts sobre les operacions bancàries de passiu i d'actiu".

Regel G., Suñol R., Nueno, P. "Instrumentos Financieros al Servicio de la Empresa". Edicions Deusto, SA. 1990.
Roberto, J. París, V. Kandler, M. "Nuevas tecnologias y servicios financieros para la pequeña y la microempresa". Foro Internacional de Financiamiento de la Pequeña Empresa. Editorial Porvenir, 1998.

Rubio, R. (Banco Urquijo). "Manual de fondos de inversión". Inversor Ediciones, S.L., 1999.

Toll, G. "Autogestió en l'habitatge". Número 4 de la Revista Opcions. Editada pel CRIC, 2002.

Ley 8/1987, de 8 de junio, de regulación de los planes y fondos de pensiones (BOE de 9)

Real Decreto 1307/1988, de 30 de septiembre, por el que se aprueba el Reglamento

Real Decreto 215/1999, de 5 de febrero. Se modifican los Reglamentos de Planes y Fondos de Pensiones (BOE de 9)

Ley 46/1984, de 26 de diciembre. Instituciones de Inversión Colectiva (BOE de 27)